DEMOSTHENIS
ORATIONES

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I.

ORATIONES I—XIX.

EDITIO TERTIA CORRECTIOR.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXXI.

PRAEFATIO

EDITIONIS TERTIAE.

De codicibus Demosthenis quum in Praefatione editionis majoris, quae amplo instructa apparatu critico Oxonii prodiit a. 1846, exposuerim, ea tantum quae de libris antiquissimis, a quibus harum orationum emendatio fere tota pendet, illic dixi hoc loco repetam novis accessionibus aucta.

Demosthenis orationum diversas antiquitus recensiones exstitisse grammaticorum quorundam compertum habemus testimoniis, quae tamen et pauciora et obscuriora sunt quam ut indagari possit quae recensionum illarum vel ad prima oratoris exemplaria Atheniensia ratio vel ipsarum origo et auctoritas fuerit. Ac primo quidem Harpocratio *Ἀττικιανὰ* quaedam memorat exemplaria, nomine, ut recte conjecisse videtur Hemsterhusius in Anecd. vol. 1. p. 244., ab Attico ducto eo cujus in scribendis codicibus diligentiam Lucianus praedicat in libello quem adversus indoctum libros multos ementem scripsit vol. 3. p. 100. *ἵνα σοι δῶ αὐτὰ ἐκεῖνα κεκρικέναι ὅσα ὁ Καλλῖνος ἐς κάλλος ἢ ὁ ἀοίδιμος Ἀττικὸς σὺν ἐπιμελείᾳ τῇ πάσῃ γράψαιεν* etc. et p. 119. *σὺ δ' οἴει συνήγορον κοινὸν καὶ μάρτυρα ἔσεσθαί σοι τὸν Ἀττικὸν καὶ Καλλῖνον τοὺς βιβλιογράφους*: quem Aeschinis quoque orationum exempla confecisse ex Harpocratione novimus, qui haec duobus locis memorat, s. v. *Ἀργᾶς* et *Θύστιον*, Demosthenica vero tribus locis, quorum primus est s. v. *Ἀνελοῦσα* ex oratione contra Androtionem p. 599, 23. ubi *ἐν τοῖς Ἀττικιανοῖς διττὴν γραφὴν* exstare annotat, alteram, quae hodie quoque vulgata est *ἀνελοῦσα γὰρ (ἡ βουλὴ) τὸν νόμον τοῦτον ἐχειροτόνησεν αὑτὴν* (vel *αὐτὴν*), alteram ex critici alicujus, ut opinor, conjectura profectam, *ἀνελοῦσα γὰρ τὸν νόμον τοῦτον ἐχειρο-*

τόνησε λαβοῦσα ἐκεῖνον αὐτῇ, cum qua nostrorum nonnulli librorum eatenus consentiunt ut dativum praebeant αὐτῇ, in ceteris nihil a priore illa scriptura discrepantes. Secundus locus est s. v. Ἐκπολεμῶσαι, quod ex Demosthenis Philippicis (id est orationibus Olynthiaca prima p. 10, 29. et tertia p. 30, 29.) affert his verbis, Ἐκπολεμῶσαι Δημοσθένης Φιλιππικοῖς ἀντὶ τοῦ εἰς πόλεμον καταστῆσαι, ὡς καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ πολλάκις. ἐν μέντοι τοῖς Ἀττικιανοῖς διὰ τοῦ η γράφεται, ὡς καὶ παρὰ Ξενοφῶντι ἐν ς́ (imo 5, 4, 20.) Ἑλληνικῶν. Scripturae per η, cujus nullum in codicibus vestigium exstare adhuc videbatur, testem nunc ego utroque loco produxi codicem Parisinum S., in quo illud ipsum ἐκπολεμῆσαι a prima manu scriptum fuit, sed a correctore utrobique in ἐκπολεμῶσαι mutatum est. Tertius denique locus ex oratione sumptus est contra Timocratem habita p. 703, 15. ubi χρήματα ναυκραρικὰ in libro suo scriptum legit Harpocratio s. v. Ναυκραρικά, exscriptus a Photio Lex. p. 287, 21., sed veram, quam codices nostri omnes tuentur, lectionem χρήματα Ναυκρατιτικὰ ἐν τοῖς Ἀττικιανοῖς φέρεσθαι annotavit. Accedunt ad haec aliorum quorundam locorum quos citavit Harpocratio lectiones, quas vel omnes vel plerasque in iisdem exstitisse Attici apographis credibile est, quibus ad emendanda nostrorum codicum vitia usi sumus. Eorum index hic est.

p. 84, 23. Βούχεταν libri] Βούχετα Harpocratio.

p. 120, 7. μαλακιζόμεθα] μαλκίομεν[a]).

---

a) Harpocrationis glossa haec est, μαλκίομεν: Δημοσθένης θ' Φιλιππικῶν φησι "μένομεν καὶ μαλακιζόμεθα." ἐν ἐνίοις γράφεται (libri plerique γράφομεν, quod ex γραφόμενον corruptum esse potest) μαλκίομεν, ὅπερ δηλοῖ τὸν ὄρρον φρίττειν. Quae ita dicta sunt ut μαλκίομεν paucorum librorum, μαλακιζόμεθα plerorumque scriptura fuisse videatur. Nihilominus certum haberi potest μαλακιζόμεθα veteris correctoris esse, Demosthenem autem μαλκίομεν scripsisse, quod restitui. Adeo enim hoc verbum ignotum librariis fuit ut formam ejus vix usquam incorruptam reliquerint. In lemmate glossae Harpocrationis unus tantum codex et Epitome servarunt μαλκίομεν: plerique μαλακίζομεν vel μαλακίομεν; in proximis verbis unus tantum liber μαλκίομεν, alius μακίομεν, quod idem est, plerique rursus μαλακίομεν. Longius ab vero deflexerunt librarii in aliis scriptoribus, formis fictis μαλακιῶ

p. 218, 21. προσβολάς] προβολάς.
p. 415, 4. ἀλαβαστροθήκας] ἀλαβαστοθήκας.
p. 586, 17. ἐκεκράγετε] ἐκλώζετε.
p. 929, 20. διοπτεύων] διοπεύων.
p. 973, 30. Θρασύλλου] Θρασύλλῳ.
p. 974, 15. κἄπειτα additum ex Harpocratione.
p. 1157, 12. ἐκάλουν] ἐκαλίστρουν.
p. 1241, 26. Θρᾴκην] Ἄκην.

μαλακιῶν μαλακιῶσι μαλακιεῖ μαλακιῆν similibusque perinde omnibus vitiosis. Nam prosae orationis scriptores, ut in Annot. ad Demosth. vol. 5. p. 189. ed. Oxon. significavi, una constanter forma usi sunt μαλκίω cum infinitivo μαλκίειν, ut μηνίω μηνίειν, eademque utitur poeta ignotus cujus hexametrum servavit schol. Nicandri Th. 382. πνεύματος ἀργαλέοιο πόνοιό τε μαλκείοντες, ubi diphthongus iota longum significat, i. e. μαλκίοντες. Epici etiam μαλκιόω dixisse videntur, si fides libris, ut μητιόω pro μητίω et uno in loco Apoll. Rh. 2, 247. μηνιόωσι pro μηνίουσι, qua forma sola usi sunt epici ceteri, dictum est. Sic μαλκιόωντες apud Hesiodum Op. 530. ab Cratete lectum fuisse novimus pro μυλιόωντες, quod nunc est in libris, et ναύτῃ μαλκιόωντι est ap. Aratum Phaen. 293. Quibus non defenduntur quae scripta sunt ap. Xenoph. Cyneg. 5, 2. αἱ κύνες μαλακιῶσαι (μαλακιοῦσαι ap. Pollucem 5, 49. in μαλακιῶσαι mutatum ab Kuehnio) τὰς ῥῖνας, ap. Lucian. Lexiph. c. 2. μαλακιῶ τὸ σῶμα, ap. Plut. Mor. p. 559 F. ἂν εἰς τὰς χηλὰς μαλακιῶσι, Themist. or. 4, p. 50 C. τρέμοντα καὶ μαλακιῶντα (cod. Mediol. μαλκιῶντα), quibus μαλκίουσαι, μαλκίω, μαλκίωσι, μαλκίοντα restituenda esse probabile videtur, ut dixi in Liddelli et Scotti Lexico p. 841. ed. quartae, quum ne Aelianus quidem aliter dixerit: nam quae apud eum leguntur (N. A. 1, 32. 5, 12. 9, 4. et 16.) μαλακιεῖ, μαλακιεῖν et μαλακιοῦσαν nihil aliud sunt quam μαλκίει, μαλκίειν et μαλκίουσαν, ab librariis περισπωμένως scripta ut μηνίων 6, 17. male μηνιῶν scriptum est, quod Aelianus non magis quam μαλκιᾶν dixisse videtur, etsi μηνιᾶν scriptores quidam inferiorum temporum dixerunt. Grammaticorum testimonia (Hesychii s. v. μαλκιεῖν et μαλκίετον, Photii duabus in glossis sine accentu scriptis p. 244, 16. μαλκιην et μαλκιεν, Etymologici M. p. 574, 21. ex codicibus suppleti ab Gaisfordio) ipsa quoque, etsi partim vitiose scripta, ad veram verbi formam ducunt, de qua breviter distincteque praecipitur in Etymol. Vossiano: μαλκίειν — γίνεται ἀπὸ τοῦ μαλακὸς μαλακίω καὶ μαλακίειν καὶ μαλκίειν. Etiam μαλκιῆν, ut διψῆν, dictum fuisse ex μαλκιην, lemmate glossae Photianae, et μαλα-

p. 1265, 6. βωμὸν] λίθον.
p. 1304, 6. ἐξένισε] ἐξένιζε.
p. 1335, 7. ἐνδικάζοντας] ἐνδεκάζοντας[b]).

Ad fontes exemplarium Ἀττικιανῶν quod attinet, in promptu est conjicere codices ab Attico descriptos esse Alexandrinos vel Pergamenos, non tamen eandem omnes recensionem exhibentes, quod colligi potest ex subscriptione orationis undecimae quam codex Monacensis 85. ex antiquiore libro repetitam servavit, διωρθώθη πρὸς δύο Ἀττικιανά. Nam sic obscuriores codicis ductus, de quibus dixi in editione Oxoniensi vol. 1. p. 169., recte explicuit Cobetus Var. Lect. p. 94.

Proximum post Harpocrationem diversarum recensionum testem habemus Ulpianum qui dicitur: qui quum raro scripturae diversitatem attigerit, duobus tamen in locis antiquam quandam harum orationum editionem memorat a vulgaribus discrepantem exemplaribus, quorum prior est in annotatione ad orationem Midianam p. 558, 17. ubi quum duplex in libris nostris inveniatur lectio, altera, qua Helladius usus est apud Photium Biblioth. p. 533, 34., ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἀργυρᾶς τῆς ἐξ Εὐβοίας, altera, quam Herodianus secutus est in libro περὶ μονήρους λέξεως p. 13, 20., ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἐξ Ἀργούρας τῆς Εὐβοίας, scholiasta ille, qui priorem in libro suo habuit lectionem, haec annotavit, προσέθηκεν "ἀργυρᾶς" — ἡ δὲ δημώδης "ἐξ Ἀργούρας" ἔχει, ἀπὸ τόπου τῆς Εὐβοίας, quod in exemplari suo legit etiam scholiasta codicis Bavarici, qui παρὰ Μενάνδρῳ ἀργυρᾶς scriptum esse annotavit, Menandrum

κιῆν ap. Phrynich. in Bekk. Anecd. p. 51, 31. colligitur opinione incerta, quum μαλκιήν (nam sic codex) etiam ap. Hesych. scriptum sit s. v. μαλκίετον, ubi multo probabilius est μαλκίειν. Ad significationem quod attinet parum accurata Harpocrationis interpretatio est τὸν ὄρρον φρίττειν. Nam locis scriptorum supra allatis omnibus una apta est mollescendi torpendive significatio.

b) ἐνδεκάζοντας etsi melius quam ἐνδικάζοντας, quae optimorum codicum Demosthenis scriptura est, tamen ne ipsum quidem verum haberi potest. Nam sententia postulat συνδεκατεύοντας, quod restituit Schneiderus in Lexico, vel simile aliquod verbum. Eodem spectat quod in alia codicum classe legitur συνενδεκατίζοντας, ex conjectura grammatici, qui fortasse συνδεκατίζοντας scripserat, etsi δεκατίζω hoc certe sensu ab nemine dictum est.

haud dubie dicens rhetorem cujus observationes quaedam in scholiis alibi (ad p. 341, 1. 342, 13. 375, 25. 734, 28.) sunt allatae.

Alterum idque disertum de antiqua editione testimonium est in annotatione ad p. 562, 7. ubi ad scripturam vulgatam *ἱερὰν ἐσθῆτα* annotavit "*ἱερά*" *μόνον ἡ ἀρχαία ἔχει*, quod ipsum a prima manu habuit codex Parisinus S., in quo corrector literam *ν* et vocabulum *ἐσθῆτα* adscripsit, quae lectio grammatici cujuspiam ingenio debetur, cui quae interpolandi caussa fuerit infra dicetur in annotatione ad hunc locum.

Tertius denique diversarum recensionum testis est Hermogenes, qui in libro *περὶ ἰδεῶν* (vol. 3. p. 308. ed. Walz.) propositis *ἀφελείας* exemplis quibusdam ita pergit, *καὶ μὴν τὸ* (Demosth. in orat. pro corona p. 313.) "*τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων*" *καὶ τὰ ἑξῆς μέχρι τοῦ* "*ὑπὸ τῶν γραδίων οὕτω προσαγορευόμενος*" *τοιοῦτόν ἐστι. παραμεμύθηται δὲ τῷ καὶ αὐτὸν ὥσπερ καταγινώσκοντα τῶν εἰρημένων εἰπεῖν ὅτι ὑπὸ τῶν γραδίων οὕτω προσηγορεύετο· ἐκεῖνα μέντοι διὰ τὸ ἄγαν εὐτελὲς καὶ ὠβέλισάν τινες καὶ ὑπεξείλοντο, ἴσως ὀρθῶς ποιοῦντες, λέγω τὸ* "*κυάμους ἑφθοὺς βοῶσα κατὰ πᾶν τὸ θέρος ἐπλανᾶτο*" *καὶ τὰ ἑξῆς· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν μὲν ἰδιωτικοῖς λόγοις ἴσως ἂν ἁρμόσειεν, ἐν δημοσίῳ δὲ καὶ τηλικοῦτον ἔχοντι ἀξίωμα λόγῳ ἢ προσώπῳ ἢ πράγματι πῶς ἂν ἁρμόττοι; τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἐν τῷ κατὰ Νεαίρας ὠβελισμένον ὑπό τινων, τὸ ἀπὸ τριῶν τρυπημάτων τὴν ἐργασίαν πεποιῆσθαι λέγειν· λίαν γὰρ εὐτελές ἐστι, καὶ εἰ σφοδρὸν εἶναι δοκεῖ.* Quodsi veteres isti critici verborum illorum, quorum in neutra oratione ullum in codicibus nostris relictum est vestigium, ejiciendorum rationes non habuerunt quam quas Hermogenes memoravit graviores, notanda eorum temeritas[c]) est,

---

c) Aliud in eadem contra Neaeram oratione insigne temeritatis documentum dedit vetus aliquis corrector p. 1367, 26. ubi quum orator legem quandam Solonis memorasset de meretricibus, quarum aliae in domo meretricia prostarent, aliae in viis publicis versarentur, his verbis usus, *ὅσαι ἂν ἐπ' ἐργαστηρίου καθῶνται ἢ πολῶνται ἀποπεφασμένως*, verbum autem *πολῶνται* per *ω* scriptum esset (ut apud Plutarchum in Vita Solonis c. 23. ubi de eadem lege agitur, *ὅσαι πεφασμένως πωλοῦνται*), corrector ille similitudine verbi *πωλεῖν*, quod *vendere* significat, deceptus scripturam finxit

suspicarique licet alia quoque in verbis oratoris delendo addendo mutando ad veterum criticorum arbitrium esse disficta, quorum nulla nos hodie tangit suspicio.

Sed missis his quae in sola conjectura posita sunt ad codices me converto superstites, quorum ipsorum quoque tanta est in verborum et scriptura et collocatione discrepantia ut tres facile distingui possint codicum classes, quarum prima quum plurima sibi propria habeat, in reliquis plerumque cum secunda, non raro tamen etiam cum tertia consentit. Ac primae quidem classis unus superest Parisinus S.; secundae principes sunt Parisinus 2935. et Marcianus Venetus 416., uterque membranaceus seculi undecimi, Venetique vel simillimi ei codicis apographum in bibliotheca regia Monacensi servatum (85.), bombycinum seculi decimi tertii; tertiae denique classis nullus dum innotuit aut antiquior aut melior quam Monacensis 485. membranaceus seculi undecimi. De quibus libris omnibus in editione Oxoniensi dixi, unde ea tantum repetam quae ad codicem et aetate et auctoritate principem spectant.

Est igitur S. Parisiensis bibliothecae imperialis 2934. (olim 125. et 2187.), quem eximia diligentia collatum Friderici Duebneri amicitiae debeo[d]). Codex scriptus est in membranis seculo decimo, forma maxima, foliis 533. paginis bipertitis, versibus tricenis aut binis et tricenis. Fuit olim, ut ex annotatione intelligitur quam manus seculi sexti decimi folio ultimo, quod est chartaceum, inscripsit, *βιβλίον μονῆς τῶν σωσάνδρων ἔχον φύλλα πεντακόσια δέκα τετράδια ἑξήκοντα τέσσαρα.* In margine scripta sunt scholia et analysis rhetorica, de quibus dixi in Praefatione ad Scholia vol. 8. p. V. ed. Oxon. Insunt orationes sexaginta, Prooemia et Epistolae quinque primae: deest quae in libris vulgatis post orationem undecimam legitur epistola Philippi commenticia et orationis decimae septimae, quae totius

---

quae nunc est in libris omnibus, *ἢ ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλῶσί τι ἀποπεφασμένως*, cujus absurditatem ostendi in Annot. ed. Oxon. vol. 7. p. 1378.

d) Primus hunc codicem uno alteroque loco inspexit Augerus, quum orationes Philippicas Parisiis ederet a. 1790. Postea totum excussit Immanuel Bekkerus lectionesque in editione Oxoniensi a. 1823. proposuit.

codicis ultima est, pars extrema (p. 214, 12.—220, 16.), cui supplendae pagina vacua superest. Orationes, interjectis Prooemiis Epistolisque, hoc ordine sese excipiunt, 1—4. 8. 7. 5. 6. 9. 10. 11. 22. 24. 23. 20. 21. 18. 19. 25. 26. 59. 36. 45. 46. 37. 38. 32.—35. Prooemia. Epistolae quinque (1. 4. 2. 5. 3.) 27—31. 54. 56. 48. 47. 55. 50. 51. 53. 49. 52. 39—44. 57. 58. 61. 60. 13. 14. 16. 15. 17. Argumenta orationibus non sunt adscripta nisi duabus et viginti (4. 37—51. 53—58.), quorum primum manui debetur seculi, ut videtur, undecimi, reliqua ab librariis aetatis aliquanto inferioris adjecta sunt. Orationibus, Prooemiis et Epistolis subscriptus plerumque versuum numerus ex antiquiore sumptus exemplari: quos numeros memoravi in editione Oxoniensi. Orationibus tredecim — 15. (ξε´ secundum codicis ordinem). 20. (ιε´.) 21. (ιϛ´.) 27. (λζ´.) 28. (λη´.) 29. (λθ´.) 31. (μα´.) 41. (νδ´.) 48. (μδ´.) 53. (ν´.) 55. (μϛ´.) 56. (μγ´.) 58. (ξ´.) — subscriptum *διορθώσεως* signum $\underset{\varsigma}{\varDelta}$. vel $\underset{\varsigma}{\varDelta}$. *μετρίως*, idque a duabus manibus, quarum prior non ultra orationem *μα´*. processit: de quo infra dicemus. Frequentes calami lapsus suos librarius saepe ipse correxit, verborum trajectorum ordinem rectum restituit appositis lineolis, de quibus dicam infra in annotatione ad p. 58, 9., literas denique vel vocabula integra inter scribendum ab se omissa modo supra versus, modo in marginibus supplevit: quae diligenter discernenda sunt ab aliarum manuum vel correctionibus vel additamentis. Nam quas librarius ipse fecit primae scripturae emendationes, in his nihil usquam est quod vel levissimam interpolatae lectionis suspicionem excitare possit: valde diversa vero nec finibus tam arctis circumscripta fuit aliorum quum veterum tum recentiorum opera correctorum, qui aliquot millia literarum, syllabarum, vocabulorum ita eraserunt ut scriptura vetus aliis in locis penitus sit obliterata, in aliis, si quis oculorum aciem intendat, etiamnum indagari possit. Cujusmodi e locis hoc a nobis intellectum est, tria esse correctionum illarum genera. Aliae enim de genere sunt orthographico, aliae in corrigendis librarii peccatis versantur, qui literas, quarum vel forma vel pronunciatio similis esset, ut *Α Λ Δ*, vel *ΑΙ* et *Ε*, *ΕΙ*, *Ι* et *Η*, saepissime inter se permutavit, cujusmodi de peccatis, quae

enumerare omnia infinitum erat, tantum in editione Oxoniensi attuli quantum satis esset codicis in hoc quoque genere indolem cognoscere cupientibus; aliae denique aliorum librorum scripturas, modo veras modo falsas vel interpolatas, inferunt. Non substiterunt tamen intra hos fines correctorum studia: nam inter versus quoque et in marginibus ingens annotata est variarum lectionum copia, quarum quae ab manibus scriptae essent antiquioribus, i. e. usque ad seculum quartum decimum, in editione Oxoniensi memoravi, quae vero ab infimae aetatis librariis allitae essent plerumque omisi, quum nihil usquam praeberent quam vulgarium librorum lectiones, quas quum ex pluribus hujus generis codicibus petere integras liceret, non videbatur operae pretium istiusmodi apponere recentissimorum librariorum excerpta. Antiquior autem illa lectionis diversitas maxima ex parte uni eidemque manui debetur seculi undecimi (quam ubi diserte nominanda erat manum b. appellavi), non ultra orationem secundum codicis ordinem quadragesimam primam progressae. Nam orationi quadragesimae primae, quae nobis est trigesima prima, subscriptum est ἕως ὧδε διώρθωται, nec post hanc orationem manus illa usquam amplius apparet, nisi forte in oratione νβ′ (nobis 39.) paucis quibusdam in locis. Porro ab eadem, ut videtur, manu illa *ΑΝΤΕΒΛΗΘΗ* subscriptum est orationibus de falsa legatione et contra Aristogitonem alteri. Quo significatur exemplar hoc cum alio exemplari esse collatum, ex quo fortasse omnis illa ducta est lectionis diversitas, constanter notata literis "γρ.", nisi quod ad p. 626, 2. scriptum est γρ. ἐν ἄλλωι, τούτων etc., quemadmodum in margine Epistolae primae, περὶ τῆς ὁμονοίας inscriptae, annotatum ἐν ἄλλωι περὶ παρασκευῆς. Quodsi detractis omnibus his alienarum manuum et correctionibus et additamentis codicem qualis a prima manu scriptus est consideramus et cum librorum ceterorum vel optimis comparamus, tantum ille omnibus quorum notitiam habemus praestare animadvertitur ut centenis in locis ejus unius major quam ceterorum conjunctorum auctoritas sit habenda. Nam quae ei propriae sunt lectiones, earum non solum plurimae per se spectatae omnes habent veritatis numeros, sed etiam non paucae grammaticorum et rhetorum Demosthenicos locos citantium, ut

Harpocrationis, Dionysii Halicarnassensis, Hermogenis, Aristidis, consensu confirmantur. Quare non dubitavi ad hujus potissimum codicis auctoritatem oratoris verba exigere in editionibus Oxoniensi Lipsiensibusque duabus novissimis, et severiore quidem lege quam in editione Lipsiensi prima ante hos triginta annos feceram: quanquam cavendum ab altera parte fuit ne quae huic codici fides merito habetur in nimiam admirationem verteret. Est enim vitiorum adeo non immunis ut ab veterum illorum, de quibus supra dicebam, Attici apographorum diligentia multis gradibus esse remotus videatur neque ad Urbinatem Isocratis et similes quosdam aliorum scriptorum codices praestantissimos comparari possit: de quo plane mecum consentire video Cobetum in Var. Lect. p. 94. Nam praeterquam quod non raro iis omnibus modis ab scriba codicis est peccatum quibus quorumvis codicum librarios, alios rarius, frequentius alios, lapsos esse videmus, uno maxime genere, in quo proclivis ad errorem via est, ab aliis omnibus oratoris codicibus differt, verbis dico omissis modo singulis modo pluribus deinceps. Quorum ea quae non dubias gerunt interpolationis notas non plus faciunt negotii quam quae salvo sensu abesse nequeunt. Nam ut haec, quae manifesta negligentia librarii exciderunt, servanda esse patet, ita nemo dubitabit quin interpolatorum additamenta tolli oporteat. Sed est tertium quoddam genus omissionis, quae adhibitis rhetoricis grammaticisve interpretandi artificiis commentisque qualia in Graecis pariter atque Latinis scriptoribus non raro excogitari ab iis videmus, qui codicum auctoritati superstitiose sunt addicti, defendi utcunque et excusari cum specie quadam veritatis possit. Cujusmodi ab artibus cavendum mihi putavi nec committendum ut eloquentissimo oratori infans et contortum alienumque ab Atticorum elegantia affingerem genus dicendi propter unius codicis auctoritatem, quae quam fallax sit vel ex eo aestimari potest, quod non defuerunt qui aliquammultas, quae codici Parisino S. per errorem tributae erant, lectiones falsa auctoritatis specie decepti pro veris amplecterentur, excusabili quidem errore, sed errore tamen. Quamobrem operae pretium erit quae de codicis hujus lectionibus vel non annotata vel falso tradita sunt expressis verbis corrigi. Quod ita faciam ut omissis qua-

rum usus nullus est quisquiliis ea tantum attingam quibus vel ad corrigendam scripturam vulgatam usus sim, quos locos asterisco notabo, vel quae aliis de caussis memoratu digna videantur, cujusmodi sunt quae de verbis ab librario in textu omissis, sed ab ipso, quum errorem animadvertisset, partim supra versus partim in margine suppletis annotabo; quae quum ab aliarum manuum additamentis non ubique distinxissent qui ante me hoc codice usi sunt, non raro factum vidimus ut genuina Demosthenis verba, pro interpolatorum additamentis habita, ab editoribus ejicerentur.

P. 10, 28. ed. Reisk. *ἐκπολεμῆσαι] Legebatur ἐκπολεμῶσαι. Veram scripturam ἐκπολεμῆσαι a prima manu positam esse in S., ῆ in ῶ a m. secunda mutato, supra dicebam. Quod infra p. 30, 19., ubi eadem fere verba leguntur, notatum, hic vero neglectum erat.

11, 11. παρῇσαν] Scribebatur παρῆσαν, sub quo Atticam imperfecti παρῄεσαν formam παρῇσαν latere animadvertit Cobetus Var. Lect. p. 33., quae in locis plurimis Atticorum veterum in ᾖσαν vel ᾔεσαν ab librariis depravata est. Demosthenica formae Atticae exempla partim servata in libris partim ex conjectura ab me restituta haec sunt, ἀπῇτε 306, 12. ἀπῇσαν 389, 15. 1211, 10. ἐξῇτε 299, 27. 690, 5. ἐπεξῇμεν 549, 25. ᾖσαν 1303, 15. 1361, 14. (παρῇσαν fortasse 359, 19.) προσῇμεν 346, 6. 932, 26. 1286, 9. προσῇσαν 523, 15. 1149, 7. συνῇσαν 632, 25.

12, 12. *συνανήλωσε] Scribebatur συνανάλωσε. Mutavi ex S. qui συνανήλωσε a pr. m. habet in litura, superscripto a manu multo recentiore α. Magna est librorum inconstantia in formis ἀνήλωσα ἀνήλωκα ἀνήλωμαι ἀνηλώθην vel ἀνάλωσα ἀνάλωκα ἀνάλωμαι ἀναλώθην, ita tamen ut vix dubitari possit quin prior forma, saepe servata in S., Demostheni ubique restituenda sit, quod ego feci: vide p. 36, 10. 82, 20. 93, 1. 174, 12. 228, 9. 247, 8. et 9. 264, 15. 274, 20. 319, 5. 343, 17. 389, 29. 391, 20. 451, 6. 460, 1. 534, 7. et 15. 576, 4. 609, 14. 612, 29. 617, 14. 751, 24. 820. 11. 821, 10. 824, 10. 825, 1. et 8. 826, 1. 830, 17. 833, 11. et 20. 843, 2. et 3. 858, 5. 956, 23. et 26. 957, 10. 960, 20. 991, 29. 992, 27. 1019, 16. 1023, 16. 1045, 25. et 28. 1125, 16. 1172, 1. et 2. 1206, 12. 1211, 6. 1213, 6. et 8. 1216, 13. 16. et 22. 1219, 11. 25. et 29. 1223, 14.

1225, 3. 1226, 9. 1227, 10. 1229, 16. 1366, 28. 1367, 13. 1445, 8. *ἀνήλισκον* in omnibus 25, 5. 823, 11. Eadem ratio formarum *ἥλωκα ἥλων* et *ἑάλωκα ἑάλων*, quarum priorem, in S. aliisque libris modo servatam modo cum altera permutatam, nunc constanter restituendam censeo: vid. p. 85, 29. 86, 3. 394, 9. 397, 19. 408, 11. 441, 22. 450, 20. 481, 6. 518, 16. 533, 11. 548, 29. 563, 24. 587, 2. 595, 18. 629, 17. 28. 630, 9. 631, 1. 10. 21. 632, 12. 646, 22. 652, 20. 653, 21. 669, 26. 692, 7. 693, 7. 725, 11. 727, 14. 733, 11. 735, 11. 737, 8. 743, 10. 774, 24. 782, 13. 844, 2. 1147, 14. 1152, 8. 1267, 13. 1304, 15. 1353, 27.

14, 3. *οἶμαι*] Falsum est *οἴομαι* scriptum esse in S., qui in *οἶμαι* consentit, etsi alibi interdum *οἴομαι* praebet ubi vulgo *οἶμαι* legitur, vel contra. Sic in primo Reiskianae editionis volumine *οἶμαι* pro vulgato *οἴομαι* est in S. p. 140, 8. 169, 27. 182. 11. 463, 9. 27. 465, 13. 479, 20. 615, 29. 628, 9. 651, 20. 658, 21. 701, 11. 717, 14. 721, 26. 722, 12. 723, 19. 738, 10. 747. 23. 756, 7. 759, 22. 784, 7. 791, 2.: sed *οἴομαι* pro *οἶμαι* 57, 17. 73, 21. 90, 23. 93, 17. 94, 16. 103, 3. 181, 29. 205, 23. 435, 19. 437, 6. 480, 4. 490, 4. 493, 13. 514, 4. (a m. secunda). 540, 12. 594, 29. 605, 27. 618, 6. 653, 24. Ego ubique *οἶμαι* scripsi. Trisyllaba praesentis et imperfecti forma *οἴομαι* et *ᾠόμην* non raro usi sunt poetae metro postulante: prosae orationis scriptores, ut Platonis, Xenophontis aliorumque libri docent, *οἶμαι* et *ᾤμην* praetulerunt. Et *ᾤμην* quidem prope constanter servatum in libris Demosthenis (v. p. 234, 20. 408, 5. 685, 16. 736, 29. 1012, 8. 1020, 16. 1073, 6. 1118, 28. 1147, 11. 1159, 3. 1212, 26. 1251, 18. 1258, 20. 1300, 11.). *ᾠόμην* in solo S. scriptum p. 1258, 9., in omnibus p. 1457, 26.

16, 19. **αὐτὸν* S. pro *αὐτὸν ἔτι* vulgato.

19, 22. **ἑώρων* S. pro *ἑώρων αὐτόν*.

20, 25. **ἄνθρωποι* ex S., qui *ἄνθρωποι*, pro vulgato *οἱ ἄνθρωποι*.

21, 27. **καὶ δὴ*] *καὶ δεῖ* vulgo. In S. *καὶ δεῖ*, *ῆ* a pr. m. superscripto.

22, 15. **αὐτῷ* S. (addito a m. recentissima ε), non *ἑαυτῷ*.

23, 15. *καὶ* ante *τοιούτους* S. non omittit, sed a m. pr. insertum habet.

25, 11. *μηδὲ εἷς*] *μηδεὶς* S

25, 24. *νῦν S. pro νυνί.

26, 11. *παραχρῆμα S. pro παραχρῆμα αὐτήν. αὐτην, quod est in aliis libris, interpolatori debetur, qui non animadverterat vulgatum Ἀμφίπολις ex Ἀμφίπολιν corruptum esse, quod ego restitui.

26, 25. *τριακόσιοι S. pro οἱ τριακόσιοι.

28, 12. *οὐ πάλαι S. pro οὐχὶ πάλαι.

29, 3. *τίνα τιμωρήσεταί τις καὶ ὃν τρόπον ἐξέσται σκοπεῖν S. pro τίνα τρόπον τιμωρήσεταί τις ἐκεῖνον ἐξέσται σκοπεῖν.

29, 6. ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι om. S.

29, 10. πρὸς ὑμᾶς S., non πρὸς ἡμᾶς. Habet vero ἡμᾶς pro proximo ὑμᾶς.

32, 1. *ἔβλαπτε S. pro ἔβλαψε.

32, 13. *γραφείη ex S., qui a pr. m. γράφει ἤ, ut videtur, quod corrector recentissimus in vulgatum ἂν γραφῇ mutavit.

33, 18. ἀθροίσαντα etiam S., non ἀθροίσαντα.

37, 24. ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε] ἀσθενοῦσι ejecit Cobetus Var. Lect. p. 328.: sed dubitari potest an praestet τοῖς τοῖς ἀσθενοῦσι — σιτίοις διδομένοις scribere, articulo eodem bis continuo posito, cujus exempla quum non solum apud inferiorum temporum scriptores reperiantur, sed jam apud Aristotelem, Diodorum (adde Strabon. 1. p. 56.) aliosque quos indicavit L. Dindorfius in Thesauro vol. 5. p. 1708., allato etiam inscriptionis Atticae exemplo, in qua est τὸν τὸν χαλινὸν ἔχοντα, nihil caussae est cur scriptores antiquiores contra grammaticam peccare quam articulum sic collocare maluisse credamus. Itaque vereor ne duplex articulus non solum locis quibusdam ex Thucydide et Platone allatis, ubi nunc simplex legitur, sit restituendus, sed etiam apud Euripidem Hec. 996. ab vetere correctore obliteratus sit, qui quum σῶσόν νυν αὐτὸν (τὸν χρυσὸν) μηδ' ἔρα τῶν πέλας scriptum invenisset, τῶν πλησίον interpolaverit, quod nunc in libris legitur, quum τῶν τῶν πέλας scribere deberet. Nam τῶν πλησίον non aliorum hominum opes, sed alios homines ipsos significaret, ut in Hipp. 441. Euripides dixit τοῖς ἐρῶσι τῶν πέλας. Cum loco autem Demosthenis comparanda quae in Prooemiis leguntur p. 1460, 1.

νῦν δὲ δραχμῇ καὶ χοῒ καὶ τέτταρσιν ὀβολοῖς ὥσπερ ἀσθενοῦντα τὸν δῆμον διάγουσιν, ὁμοιότατα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδόντες ὑμῖν. ubi etsi oratio paullo aliter conformata est, tamen *ἀσθενοῦντα* ad *ἀσθενοῦσι* illud de quo nunc agimus alludere videtur. Lucianus quid legerit non colligi potest ex verbis quibus totius loci sententiam reddidit in libello de mercede conductis c. 5. *ἐπεὶ δὲ — ὡς ὁ καλός που ῥήτωρ ἔφη — τοῖς τῶν νοσούντων σιτίοις ἐοικότα λαμβάνουσι* etc. Itaque sic sentio, Demosthenem aut *τοῖς τοῖς ἀσθενοῦσι — διδομένοις* scripsisse, aut *τοῖς — διδομένοις*, omisso *ἀσθενοῦσι*, quum sponte intelligatur cibos ab medicis non sanis ministrari hominibus, qui medicorum consilio non indigent, sed aegrotantibus. Nam tertia de qua quis cogitet ratio ut *ἀσθενοῦσι* sine articulo dictum sit, ab nominativo *τὰ ἀσθενοῦσι σιτία διδόμενα*, non apta huic loco videtur nihiloque elegantior foret eo quod ego proposui *τοῖς τοῖς ἀσθενοῦσι — διδομένοις*, quum hanc quoque ambiguam verborum collocationem veteres studiose vitaverint raroque talia dixerint quale hoc est Demosthenis p. 241, 5. *διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν*, ubi *ἑτέρων* non cum *κινδύνων* conjungendum, sed *ἑτέρων ἀνθρώπων* significat, oppositum habens *ἑαυτῶν*, aut p. 690, 16. *μάρτυρές ἐστε τῶν ἑτέρων* (i. e. *ἑτέρων ἀνθρώπων*) *ἀγαθῶν*, ubi librarius codicis Parisini unius non perspecta hac ratione *τῶν τῶν ἑτέρων ἀγαθῶν* scripsit. Quibuscum non debebat comparari quod p. 926, 27. in *συγγραφῆς* formula dictum est *ἐκ τῶν τούτων ἁπάντων*, ab nominativo *τὰ τούτων ἅπαντα*, quod nihil ambiguitatis habet, quum articulus cum pronomine ne possit quidem conjungi. Eodem modo *τοῦ τούτου πατρὸς* p. 1084, 21., quod in S. etiam 1272, 18. pro *τοῦ τούτων πατρὸς* scriptum est. Quarta denique ratio, quam ipsam quoque a quibusdam propositam, sed nullo simili exemplo confirmatam video, ut *τοῖς ἀσθενοῦσι* cum articulo, *παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις* autem sine articulo dictum sit, verbis sic construendis, *ἃ ἔοικε σιτίοις διδομένοις τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν*, minus etiam quam tertia illa, de qua modo dicebam, probari potest. Manifestum est enim, si alterutrum nomen sine articulo dicendum fuerit, *ἀσθενοῦσι* facilius eo carere posse quam *τὰ παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτία διδόμενα*. Nec

defendendae opinioni isti verborum collocationem *σιτίοις διδομένοις* adhibere licet, quam ne quis nostrae rationi, quae *διδομένοις σιτίοις* postulare videatur, obstare putet, non inutile erit simillimorum admonuisse exemplorum, velut Thucydidis, qui 7, 58. *τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον* dicere maluit quam *τετραμμένον μέρος*, aut Xenophontis, qui Hist. Gr. 2, 4, 10. scripsit, *κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἁμαξιτὸν ἀναφέρουσαν*, non *ἀναφέρουσαν ἁμαξιτόν*.

37, 25. * *ἐκεῖνα οὔτε ἰσχὺν* ex S. (ut legitur p. 1460, 3.) pro *οὔτ' ἰσχὺν ἐκεῖνα*.

38, 18. * *ποιοῦσιν ἐγὼ*] *ἐγὼ ποιοῦσι* S.

49, 12. * *ἁγὼ* ex S., qui *ἃ 'γώ*, pro *ἃ ἐγώ*.

49, 28. *Γεραιστῷ*] *γεραστῷ* S., quae frequens in codicibus hujus nominis scriptura est.

51, 3. * *ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις* ex S. pro *ἐπιστολαί*.

51, 10. * *ἐστι φενακίζειν* S. pro *ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φενακίζειν*.

51, 12. * *ὑστερεῖν* S. pro *ὑστερίζειν*.

51, 16. * *ἀξιώσειέ τις ἂν* S. pro *ἀξιώσειεν ἄν τις*.

51, 29. * *ἂν* S. pro *ἐὰν* hic et 52, 24. 54, 15. 55, 5. 67, 8. 71, 27. 82, 12. 87, 18. 111, 5. 129, 12. 137, 5. 139, 6. 146, 29. 157, 22. 169, 13. 15. 181, 5. 183, 13. 15. 184, 26. 199, 24. 202, 15. 210, 7. 11. 14. 237, 7. 254, 4. 287, 26. 288, 2. 327, 28. 436, 8. 437, 24. 450, 29. 498, 4. 606, 2. 6. 623, 10. 633, 9. 642, 25. 658, 24. 659, 29. 683, 24. 685, 21. 687, 9. 692, 17. 22. 26. 705, 23. 715, 8. 745, 6. 760, 16. Contra *ἐὰν* pro *ἂν* S. p. 54, 24. 101, 28. 116, 5. 127, 1. 130, 6. 148, 1. 189, 23. 194, 28. 259, 6. 276, 15. 409, 15. 573, 21. 22. 574, 1. 578, 7. 579, 13. 17. 585, 26. 622, 18. 639, 15. 648, 16. 770, 16. 801, 7. Eadem in reliquis quoque voluminis Reiskiani alterius orationibus est codicum inter has duas formas fluctuatio, ut non liqueat utrum *ἐὰν*, an, quod probabilius, *ἂν* magis placuerit Demostheni. Illud vero certissimum haberi potest, nusquam eum usum esse tertia particulae forma *ἢν*, quae veteribus Atticis usitata in libris omnibus legitur p. 42, 10. *ἢν — ἐθελήσητε*, ubi *ἂν* restitui.

52, 2. *στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου*] *στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου* S.

53, 4. * *οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται* ex S. scripsi

pro οὐδέποτ᾽ οὐδὲν ἡμῖν οὐ μὴ γένηται, licet οὐ in S. ab eadem ut videtur manu additum sit.

54, 16. ἄνθρωπος] Scribebatur ἄνθρωπος. ανθρωπος sine accentu S.

54, 19. ἐστι erasum in S.

54, 24. * προσέχητε S. pro προσέχητε τοῖς πράγμασι.

55, 5. Falsum est ὑμῖν post συνοίσειν abesse ab S., qui ὑμῖν post πᾶσιν omittit.

58, 7. παρελθὼν] Literas παρελθ in litura habet S.

58, 9. ὑμᾶς ἁμαρτάνειν] Verum quidem est in S. scriptum esse ἁμαρτάνειν ὑμᾶς, sed non debebat et hic et aliis locis plurimis omitti lineolas superscriptas esse, ἁμαρτάνειν[II] ὑμᾶς[I], quibus librarius errorem suum ubi verba trajecit ipse correxit: de quo in editione Oxoniensi vol. 1. p. 239. haec scripsi "228, 10. πρῶτον εἰπεῖν] εἰπεῖν[II] πρῶτον[I] S. Lineolis ab eadem quae codicem scripsit manu impositis corrigitur error librarii, qui vocabula transposuit. Conf. ad p. 58, 9. 239, 12. 252, 7. 274, 16. 300, 6. 319, 17. 381, 12. (ubi tres lineolae καὶ[II] νίκην[III] πολέμου[I]), 407, 22. (ubi κ[III] ωσου[I] ἀδικω[II], i. e. ὡς οὐκ ἀδικῶ), 410, 27. 431, 7. 443, 17. 474, 19. 483, 6. 528, 11. 579, 26. 788, 15. 861, 10. 866, 12. 935, 6. 953, 11. 973, 12. 983, 13. 1009, 12. 1112, 7. 1151, 14. 1155, 19. 1178, 12. 1193, 27. 1266, 10. 1281, 1. 1305, 25. 1314, 26. 1468, 22. 1472, 26. Congessi haec exempla ut appareret quoties in verborum collocatione peccaverit librarius, qui ne omnes quidem hujusmodi errores suos animadvertisse videtur. Sic, ut exemplo utar manifesto, p. 889, 3. pro ἐλθόντα ποιήσειν, ἀντείχετο in S. scriptum ἀντείχετο ἐλθόντα ποιήσειν, nullis appositis lineolis." Fugerat haec ratio etiam Reiskium, quum p. 310, 5., ubi vulgo πάντα ταῦτ᾽, ex codice Monacensi A. ταῦτα πάντα afferret, neglectis lineolis ταῦτα[II] πάντα[I], quibus librarius errorem suum correxit. Literis α β γ utitur recentior codicis S. librarius, qui Argumentum orationis XLV. scripsit, p. 1101, 2. πατρὸς φορμίωνι[β] πασίωνος[α], παρασχεῖν[γ].

58, 13. * τῶν τότε ταῦτα πεισάντων S. pro τῶν ταῦτα

πεισάντων. Falsum est quod traditur in S. scriptum esse τῶν τότε πεισάντων.

59, 15. διοικιεῖν] In annot. ed. Oxon. pro "διοικιεῖν S. et pr. Y. — διοικεῖν vulgo." corrige "διοικιεῖν pr. Y. — διοικεῖν S. et vulgo."

59, 19. προεῖσθε] προιεσθε pr. S., a m. recenti correctus.

59, 22. ταῦτα οὔτε οἶδα] ταῦτα .. οιδα S., duabus post ταῦτα literis erasis adscriptoque a m. recentissima οὔτε. Verbi οιδα litera ι ex υ facta est.

60, 16. * γεγενημένη S. pro γεγενημένην.

61, 4. * αὑτοὺς S. pro ἑαυτούς. Formam disyllabam ex S., in quo modo cum spiritu aspero, modo cum leni, modo sine spiritu scripta est, restitui p. 62, 25. 67, 16. 70, 7. 11. 71, 6. 24. 80, 27. 83, 15. 85, 17. 86, 28. 109, 7. 114, 8. 127, 9. 133, 7. 134, 21. 145, 10. 151, 4. 172, 21. 181, 16. 192, 14. 206, 8. 207, 26. 208, 29. 209, 23. 288, 3. 347, 16. 357, 11. 376, 22. 387, 28. 458, 29. 466, 18. 475, 1. 488, 6. 489, 19. 534, 27. 544, 4. 558, 1. 560, 21. 609, 18. 21. 611, 8. 612, 25. 613, 5. 614, 20. 642, 24. 658, 14. 16. 671, 5. 681, 3. 721, 15. 750, 25. 754, 6. 762, 17. 763, 27. 772, 28. 780, 6. 787, 17. 797, 20. et pari fere exemplorum numero in orationibus quae altero Reiskianae editionis volumine continentur. Longe rarius ἑαυτοῦ S. pro αὑτοῦ, velut vol. 1, p. 488, 15. 523, 1. (ubi ε erasum), 562, 4. 572 29. 584, 4. 615, 21. 625, 14. 684, 14. 744, 26. 780, 3. 783 16. 796, 5. 807, 16. Idem σαυτοῦ praebuit pro σεαυτοῦ p. 761 16.: sed habet σεαυτὸν pro σαυτὸν 602, 12. 781, 7.

61, 14. ἀλλὰ σῶς] ἄλλασ ὡς pr. S., tum vocabulis rect divisis ἀλλα σῶς. Scribendum autem ἀλλὰ σῷ, restituta form Attica, de qua dixit L. Dindorfius in Thesauro vol. 7. p. 1728 cujus apud Demosthenem ut apud alios scriptores vix tenu vestigia reliquerunt librarii, servato quidem nominativo ὁ σα p. 556, 7. 663, 20., accusativo τοὺς σῶς p. 93, 24. 364, 2 neutro τὸ σῶν p. 500, 20. (ubi unus codex σῶον), sed fem nino ἡ σῶς in σῴα corrupto p. 1292, 23. 1293, 25.; τῆς c in σῴας p. 366, 1.; τὴν σῶν in σῴαν p. 572, 8. (ubi vera scripturam σῶν a pr. m. habet S., in σώαν mutatam ab cc rectore), 1294, 17.; οἱ σῷ in σῷοι p. 128, 27. 242, 9. 359, 9. 3 28. 446, 4. 733, 23.; τὰ σᾶ in σῷα p. 1145, 9. 1231, 4. Haec igi

omnia correxi, sed σῴαν reliqui Libanio in Argumento orationis LVI. p. 1282, 11., quod is fortasse jam suo in codice scriptum invenit in locis hujus orationis supra indicatis.

61, 22. * ταὐτὰ S. (qui ταυτὰ) pro τὰ αὐτά.

63, 4. * μέντοι ex S. pro μὲν τοίνυν. νῦν a m. recentissima habet margo S.

66, 11. * καὶ τοιαῦτα pr. S. pro ταῦτα.

66, 23. * πάνθ' S. pro πάντας, quod a m. rec. habet S.

67, 7. βέλτιον] τῶν ἄλλων in margine additum habet S. ab m. antiqua.

67, 8. * ἂν δ' S. pro ἐὰν δ': unde in praecedentibus verbis pro ἵν' (ἵνα S.) ἐὰν scripsi ἵν' ἄν. Vid. ad p. 51, 29.

67, 16. * οὐχὶ πρὸς S. pro οὐ πρός.

68, 12. αὐτοῖς] αὐτοὺς S.

71, 10. ἐξέβαλλε] ἐξέβαλε S.

72, 8. ὕστερον] Sic S., non ὕστερον ἀκούσαντες.

72, 12. ὑμεῖς οἵ καὶ] Falsum est in S. ὑμεῖς αὐτοὶ οἵ καὶ legi. Habet ὑμεῖς οἵ ... καὶ, litera ῑ in οἵ partim erasa cum tribus literis sequentibus.

72, 25. τοιαῦτα] τοσαῦτα S.

74, 2. * δεδωροδοκηκότες S. pro δεδωροδοκηκόσι.

74, 13. ἔξω a manu rec. habet S.

77, 15. ἐχυροὺς] Sic S., sed ἐ ab eadem manu in ὀ mutato.

78, 12. 80, 5. 81, 6. * ἀλλ' ἢ S. pro ἄλλο ἤ.

78. 14. * πότερ' S. pro πότερον.

78, 16. δυναται] Sic S., non δύνηται.

79, 27. ληψομένους] ληψομένοις S.

81, 8. * ὑμῖν ἐστιν S. pro ἐστιν ὑμῖν.

82, 6. ἀπεδέχεσθε] Sic S., non ἀποδέχεσθε.

82, 23. Ἀθηναῖοι] δικασταὶ S.

83, 16. αὐτοῦ] αὐτῶν S.

84, 17. * ἄγειν ἡμᾶς S. pro ἡμᾶς ἄγειν.

85, 27. * τίνι ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη S. pro ποίᾳ ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη.

86, 21 — 24. Epigramma ommittit S., habet vero lemma πιγράμματος ἀνάγνωσις, quod comparandum cum ἐπιστολῆς· νάγνωσις, quod ex S. memoravi ad p. 51, 3.

87, 10. ἀληθὲς] ἀληθῆ S., ubi signum super η positum

spectat ad scripturam quam in margine annotare voluit librarius, sed annotare oblitus est. Voluit haud dubie ἀληθὲς vel quod in libris nonnullis est ἀληθῶς. Eodem modo peccatum p. 1206, 21: ἐξελεγξάτω, ὅ τι ἂν μὴ φῇ με ἀληθὲς λέγειν πρὸς ὑμῶν, ubi S. et codex Parisinus r. ἀληθῆ (sine circumflexo S.). Qui non infrequens error librariorum est, velut in Hyperidis or. pro Euxenippo col. 28. (p. 8. ed. Schneidew.), τοῦτ' εἰ μὲν ὑπελάμβανες ἀληθῆ εἶναι· ubi papyrus αληθη (superscr. ες). Quanquam in hujusmodi locis dubium est utrum τοῦτ' — ἀληθὲς an ταῦτ' — ἀληθῆ scribendum sit. Ὡς οὖν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω apud Demosth. p. 1259, 28. libri omnes, nisi quod S. plene ταῦτὰ, litera α puncto notata, ut 1269, 26. ταῦτ'α habet.

91, 27. * τῆς Ἀττικῆς τοῦ —. recte S., omisso quod vulgo post Ἀττικῆς additur et in S. manus recentior inseruit καί. Pro Πειραιῶς in S. πειραιέως hic et alibi non raro. Idem om. ὁ ante Φίλιππος.

92, 10. τὰ ἐν] τὰ om. S.

93, 2. βούλεσθαι] βουλεύεσθαι S.

95, 11. * τοιαυτί S. pro τοιαῦτα.

95, 15. τοίνυν] Sic S., non τοι.

95, 20. αὐτὸς om. S.

95, 27. λέξω δὲ] δὲ a m. recentissima habet S

97, 17. ὦ ἄνδρες om. S.

103, 6. * ὑπάρχει S. pro ἕτοιμα ὑπάρχει.

103, 10. δι' ἧς] δι' ἣν S.

104, 23. προσήκει] προσῆκεν S.

105, 15. * τἀπὶ ex S., qui ταπὶ, pro τὰ ἐπί. Aliis locis plurimis crasin articuli τὸ τοῦ τῷ τὰ negligit S., de quo in universum monuisse sufficiet.

106, 5. * καὶ γάρ τοι S. pro τοιγάρτοι.

106, 10. * πάντων S. hic et p. 149, 23. pro ἅπαντων, quod alteri non raro substituerunt librarii, velut p. 274, 25., ubi vulgo καλῶ — τοὺς θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας consentiente S., ego vero πάντας ex aliis libris restitui, ut in hac formula usus loquendi postulat, de quo dixit L. Dindorfius ad Xenoph. Anab. 7, 6, 18. in ed. Oxoniensi.

106, 11. Verba ἐκ δὲ τοῦ — φέρεσθαι bis habet S., primo

in textu, sic scripta, *ἑκάστου τούτων ὀλιγώρως ἔχειν καὶ ἐὰν ταῦτα* (in *τούτων* mutatum ab vetere correctore) *στέρεσθαι*, tum in margine cum *γρ.* sic scripta ut nunc leguntur, *ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ ἐᾶν ταυτα φέρεσθαι*, et haec quidem ab ea manu cui antiquior lectionis diversitas fere omnis debetur ut supra dicebam, quaeque verba *ὑπηρετοῦντας* — *ὑστερίζειν ἐκείνων* p. **104**, **27**., in textu codicis S. omissa, pariter in margine posuit. Quem locum propterea memoro quia ratio ejus plane eadem est quae alterius de quo nunc agimus. Nam ut verba illa *ὑπηρετοῦντας* usque ad *ὑστερίζειν ἐκείνων* ab interpolatore illata esse possunt ex oratione Philippica quarta p. 148, 11., ita haec quoque, *ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ ἐᾶν ταῦτα φέρεσθαι*, indidem sumta esse possunt p. 149, 25., ubi legitur *ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ ἐᾶν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ πράγματα φέρεσθαι* (*τὸν τρόπον προσφέρεσθαι* S.) *ὁ μὲν εὐδαίμων* etc. Sublato igitur hoc additamento ita procederet Demosthenis oratio, *ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· (πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ἔσθ' ὑμεῖς ἄποροι·) καὶ* (nam *καὶ* interpolator delevisse videtur, quum post verba ab eo illata locum non haberet) *ὁ μὲν εὐδαίμων* etc. Quod autem S. interpolatoris additamentum non solum in margine, ut supra p. **104**, **27**., sed etiam in textu quamvis nonnihil depravatum habet, facile explicari potest si verba illa in antiquiore exemplari in margine posita textui ab librario per errorem illata esse statuamus.

107, **21**. *διαμένω* om. S., qui super *λέγων* a m. seculi **14**. *μένω* scriptum habet et in margine ab manu antiquissima *δια τελῶ*. ς

111, 22. *προεῖται* S. cum signo diversae scripturae in margine ponendae, sed non positae.

112, **2**. *τῆς μὲν*] *μὲν* om. S.

112, 15. * *περὶ τούτων* S. pro *περὶ τούτου*.

114, **19**. *καίτοι ταῦτα*] *καὶ τοιαῦτα* S

114, **20**. *ὠμωμόκει*] Male ego in editionibus prioribus aliique *ὀμωμόκει* scripsimus cum S., qui contrario vitio *ὠμώμοκεν* pro *ὀμώμοκεν* scriptum habet p. **1002**, **9**. et alibi. Vana est de omisso plusquamperfecti augmento multorum opinio. Aug

mentum plusquamperfecti vel syllabicum vel temporale prope constanter servarunt codices Demosthenis locis circiter quadraginta. Quamobrem *ἀπωλώλει* restitui pro *ἀπολώλει* ex S. p. 481, 6., ex cod. Paris. r. p. 1004, 16., ut *ἀπωλώλεσαν* est in plerisque p. 379, 19. *διεμεμαρτυρήκει* pro *διαμεμαρτυρήκει* p. 1096, 22. *ἐνεκεκλήκει* pro *ἐγκεκλήκει* p. 1034, 25. *κατελέλειπτο* pro *καταλέλειπτο* p. 910, 7. (ubi S. *κατελείπετο*, quemadmodum *ἐξεπέπεμπτ᾽ ἂν*, quod p. 271, 18. restitui ex Cobeti conjectura Var. Lect. p. 253., in libris omnibus in *ἐξεπέμπετ᾽ ἂν* corruptum est.) *κατελελοίπει* pro *καταλελοίπει* p. 1099, 26. *συνεβεβήκει* pro *συμβεβήκει* p. 938, 28. (recte scriptum p. 1174, 3. ubi unus tantum codex *συμβεβήκει*.) *ἐτετελευτήκει* pro *τετελευτήκει* p. 1135, 11. (recte scriptum in libris p. 946, 20. 1072, 2.) His accedunt plusquamperfecti *εἱστήκειν* quum in verbo simplici tum in compositis exempla, quod in S., ut alibi in libris antiquis, saepe per ῑ scriptum, velut *διιστήκει* (pr. *διστήκει*) p. 231, 5., *ἐνιστήκει* (non *ἐνεστήκει*) p. 274, 5., *ἀφιστήκει* p. 658, 26., *περιιστήκει* p. 671, 21.

118, 20. * *ἄλλου τινὸς* S. pro *τινος ἄλλου*.

120, 7. *μαλκίομεν*] Vide quae supra dixi p. IV. sq.

120, 24. * *ἐλεγχθῆναι* S. pro *ἐξελεγχθῆναι*.

120, 27. Falso dictum est verba *καὶ τοῖς ἀμελοῦσι* usque ad *πραττόντων* abesse ab codice Parisino Y. et pr. S. Nam uterque liber habet verba *καὶ τοῖς ἀμελοῦσι κατὰ τῶν προσεχόντων*, proxima vero *καὶ τοῖς μηδὲν ἐθέλουσι — πραττόντων* omittit Y., in margine ab una ex recentioribus manibus adscripta habet S.

122, 11. * *ἣν οὑτωσί τις ἂν* S. pro *ἣν ἄν τις οὑτωσί*.

122, 13. * *Ἀθηναίων* pr. S. (cum Harpocratione s. v. *Ἄτιμος*) pro *Ἀθήνησι*, quod a correctore habet.

125, 24. * *ἐκβάλλειν* S. pro *ἐκβαλεῖν*.

129, 12. * *ἵν᾽ ἂν* S. pro *ἵν᾽ ἐάν*. Memorabile autem est verba *ἵν᾽ ἐὰν* (nam sic ibi scriptum) *μὲν πείσητε — περὶ τὴν Πελοπόννησον*, licet ea in textu habeat S., tamen etiam in margine adscripta esse, quanquam non ab ea manu quae praecedentia verba *πανταχοῦ, εἰς Πελοπόννησον — καταστρέψασθαι* in margine scripsit, sed ab alia, quae etiam supra aliquoties apparet. Nam quae in hac oratione in textu codicis S. de-

siderantur margini non ab una omnia manu, sed ab trium scribarum manibus adscripta sunt.

129, 21. * εἰς Πελοπόννησον S. pro ἐς Πελοπόννησον, quae forma praepositionis aliena ab Demosthene est.

139, 2. * οὐχὶ βουλεύεσθαι S. pro οὔτε βούλεσθαι, οὐχὶ a m. rec. in οὔτε mutato.

142, 3. τὸ ἀπὸ] τὸ non omittit S.

145, 6. ἥκιστα δὴ (non δὴ ἥκιστα) S. Aberat δή.

146, 17. ἁρπάζοντας] Non est in S. annotatum γρ. ἀδικοῦντας.

146, 23. * πολεμοποιεῖ — πολεμοποιεῖν S. pro πόλεμον ποιεῖ — πόλεμον ποιεῖν. πολεμοποιεῖν dixerunt Xenophon Hist. Gr. 5, 2, 30. et posteriorum temporum scriptores multi, qui hoc compositorum genere, ex quo apud Demosthenem est etiam καιροφυλακεῖν p. 678, 17., frequentius usi sunt quam antiquiores.

147, 19. τῶν στρατιωτῶν] τῶν om. S.

148, 6. *ἀγῶνος S. pro ἀγῶνος ὑμῖν.

148, 8. ἀποτυμπανίσαι] ἀποτυπανίσαι S. superscripto μ.

149, 9. τὰ Φιλίππου post Θετταλίᾳ om. S., habet vero post Ὀλύνθῳ.

149, 13. πρὶν] ἢ ab eadem, ut videtur, manu additum in S. Alienum ab Demosthene πρὶν ἤ.

150, 11. *ἡσύχιον S. pro ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα. Falsum est ab S. abesse καὶ ἀπράγμονα illud quod paullo ante post ἀσφαλῆ legitur.

150, 26. *παππῷά σοι — δόξα S. pro παππῷα — δόξα σοι.

152, 9. ὑμᾶς] ἡμᾶς S. Saepissime haec permutata sunt in S., quod non ubique hic notamus.

154, 27. οὐδὲν] οὐ S.

155, 4. * ἀνδρείᾳ S. pro ἀνδρίᾳ, pariterque 180, 8. 11. 1390, 18. 1394, 5. 1403, 26. 1405, 17. 1407, 25. 1410, 20. Male vero idem ἀνανδρείας pro ἀνανδρίας 408, 27.

155, 14. Verba καὶ προπηλακίζονται, quae om. pr. Y., habet S., non solum in textu, sed etiam adscripta in margine ab manu recentiore.

158, 14. ἄλλους Ἕλληνας] ἄλλους om. S. Saepe libri Demosthenis variant inter ἄλλοι et Ἕλληνες et ἄλλοι Ἕλληνες,

de quo dixi in edit. Oxon. vol. 5. p. 178. Vid. p. 110, 3. 174, 13. 179, 22. 188, 17. 231, 22. 240, 16. 246, 20. 253, 24. 290, 6. 291, 3. 292, 29. 313, 1. 451, 12.

158, 18. *δοκοῦμεν*] *δοκοῖμεν* pr. S.

166, 14. **ὑπὲρ* S. pro *περί*.

169, 21. **ὁπόταν* S. pro *ὅταν*. Contra *ὅταν* pro *ὁπόταν* 1346, 19.

171, 24. *οὐδὲν*] *οὐδεεν* S., i. e. *οὐδὲ ἕν*.

174, 6. *ταῦτα αὐτοὺς* typothetae error est pro *αὐτοὺς ταῦτα*, ut legitur in S.

174, 12. **ἄλλων Ἑλλήνων* S. (qui *ἄλλων* non ab manu recenti, sed a prima insertum habet) pro *Ἑλλήνων*.

174, 22. *ἐπιγιγνομένων*] *γιγνομένων* pr. S., sed *ἐπι* ab eadem m. additum.

175, 17. *πράττεται* om. S.

175, 26. Non verba *ἐπιτρέπειν· ἃ πρὸς — βοηθεῖν, μή*, sed illa tantum *ἃ πρὸς — βοηθεῖν, μὴ* om. pr. S.

176, 4. *γίγνεσθε*] *γίγνεσθαι* S., *ε* a m. rec.

179, 25. *οὐδ'*] *οὐκ* S.

181, 2. **ὁμολογουμένους* S. pro *ὁμολογοῦντας*.

181, 18. *ἐθέλῃ*] *θέλῃ* S.

182, 5. * *ὑμεῖς* post *ἅπαντες* om. S.

182, 15. *ὀρφανῶν* S. pro *ὀρφανικῶν*.

183, 28. **πλήρωσιν* S. pro *πλήρωσις*.

**ἢ καὶ σαφὴς ἔσται*] Legebatur *καὶ σαφὴς ὅθεν ἔσται*. Correxi ex S. qui *εἰ καὶ σαφὴς ἔσται* habet, *ἢ* super *εἰ* a manu recentiore posito. Ab manu b idem in margine *γρ. ὅθεν καὶ σαφὴς ἔσται*.

184, 6. Quod ex S. scripsi *ταξίαρχον* pro *τριήραρχον* verum esse ostendit Boeckh. Oecon. Athen. vol. 1. p. 731. ed. sec.

184, 25. **μέγαν* S. pro *καὶ μέγαν*.

184, 29. **δὲ εἰς τότε* S. pro *δὲ τότε*.

185, 3. *ἔνεστιν*] Falsum est in S. *ἔστιν* scriptum esse. Habet *εστιν* literis *εν* ab eadem manu super *ε* scriptis.

185, 13. **ὄντ' ἀπολωλέναι* S. pro *ὄντα πάντ' ἀπολωλέναι*.

185, 29. **ποθ' οὗτος ὁ καιρὸς* S. pro *ποθ' ὁ καιρός*.

186, 20. *Μαραθῶνι*] In S. non *μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι*, sed *ἐν μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι*.

187, 9. **οὐ μὴν* S. pro *καὶ μήν*.

188, 15. *μηδ'*] *μὴ* S.

189, 13. **ποτε* S. pro *πρὸ τούτων*.

189, 16. **ἀκουσίου* S. pro *κἀκουσίου*.

189, 23. **βασιλέα* S. pro *καὶ βασιλέα*.

191, 6. *ὕβριν ὑμῖν*] Falsum est in S. *ἡμῖν* scriptum esse. Habet is *ἡμῖν* in verbis proximis *ἐν ἡμῖν μόνοις*.

191, 20. **ὑφ' ἁπάντων* S. pro *ὑπὸ πάντων*.

193, 23. **ἀποδέχηται* S. pro *ἀποδέχοιτο*.

194, 28. **αὐτοῖς υμεῖς* S. pro *ὑμεῖς αὐτοῖς*.

196, 8. *ἐπανάξοντας*] *ἐξάγοντας* S., non *ἐπάγοντας*.

196, 13. Non omittit S. *καὶ* ante *μεθιστάντας*, sed proximum *καὶ* ante *δίκαιον*.

196, 14. **ἁπάντων* S. pro *πάντων*.

197, 8. **δύντος* S. pro *δύνοντος*.

197, 16. *τῶν βασιλέως*] *τοῦ βασιλέως* S.

198, 16. *τούτων*] *τούτου* S.

199, 21. **πάντων* S. pro *ἁπάντων*.

199, 27. *προσέθ'*] *προσεσθ'* S. sine accentu.

200, 10. *λείποντα*] *λειπόντα* S. quod *λιπόντα* esse potest. Nam *λιπεῖν* in libris vetustis interdum per diphthongum scribitur *λειπεῖν*. Sic p. 230, 16. in S. *παραλειπεῖν*, litera *ῐ* a m. antiqua superscripta, p. 681, 11. *καταλειπεῖν* pro *καταλιπεῖν* S.

200, 18. *ὑμῖν*] Sic etiam S., non *ὑμῖν ἕξειν*, quae H. Wolfii conjectura est, quam recipere debebam.

203, 17. 264, 19. 380, 29. 676, 16. 908, 2. 1020, 22. 1024, 4. 1081, 8. 1461, 6. 1467, 4. *οὕτω*] *οὕτως* S.

204, 12. *ἐπιτρέπειν*] *ὑμᾶς* addit S.

207, 6. *τούτους περὶ*] Sic S., non *τοὺς περί*. Idem vero mox (l. 11.) *τοὺς συμμάχους* pro *τούτους συμμάχους*.

207, 13. **φήσειν* S. pro *φῆσαι*.

208, 14. **τοῦτο* S. pro *τοῦτο τό*.

227, 4. *Οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι*] Quod *πάντας* in S. post *ὑμᾶς* collocatur ex eo erroris genere est, de quo supra dicebam ad p. 58, 9.

227, 27. Falsum est verba *βούλομαι καθάπερ ἐν ἀρχῇ* abesse ab S. aliisque libris. Libri illi sola omittunt verba *καθάπερ ἐν ἀρχῇ*, quae ego delevi, habent vero omnes *βούλομαι*, ex quo aptus est infinitivus *παρακαλέσαι*.

228, 10. *πρῶτον εἰπεῖν*] *εἰπεῖν πρῶτον* in S. solo scriptum esse errore librarii ostendi supra ad p. 58, 9.

229, 31. * *πράττοντα* S. pro *πράττοντά με*.

230, 28. * *οὐ γὰρ* S. pro *οὐ γὰρ δή*.

231, 9. *ἅπασιν*] *Ἕλλησιν* additum in S. a m. antiqua.

231, 18. *γένοιτο*] *γένηται* pr. S.

232, 22. *νυνὶ*] Revocandum erat *νῦν*, quod S. a pr. manu habet. *νυνὶ* est manus secundae.

233, 2. *πρεσβεία πρὸς οὐδένας ἀπεσταλμένη τότε τῶν Ἑλλήνων*] *οὐδ' ἕνα* numero singulari S. aliique errore non minus manifesto quam p. 14, 19. in libris omnibus scriptum *χρήματα ὑμῖν ἔστιν ὅσα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτικά*, ubi ego *οὐδέσι* restitui. Nam *χρήματα στρατιωτικὰ* non unius alicujus civis sunt, sed totius civitatis. Sic p. 362, 8. de Phocensibus, *περιῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων*, non *οὐδεὶς ἄλλος τῶν Ἑλλήνων*. et alibi saepe.

234, 28. *εἰδὼς* in S. a m. antiqua positum in spatio trium literarum capaci.

234, 29. * *παρέβη* S. pro *παρέβη. λέγε.*

236, 26. — 237, 5. *ἀξιῶ δὲ — δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο*] Habet haec verba S. in textu. Nihilominus eadem in margine posita sunt a manu aliquanto recentiore, praemisso *λείπει ἐκ τοῦ κειμένου*. Abfuerunt igitur ab alio codice, in quo librarius ab uno *ἀπώλετο* ad alterum aberraverat.

238, 23. 250, 26. * *ἐπιστολὴ* S. pro *ἐπιστολὴ Φιλίππου*.

238, 28. * *εἰσαγηοχότας* S. pro *εἰσαγηοχότας εἰς αὐτά*.

239, 23. * *οὑτοσὶ* pr. S. pro *οὗτός ἐστι*, quod manus b. ex illo fecit.

242, 8. *τοὺς ἀνθισταμένους*] *τοῖς ἀνθισταμένοις* pr. S. duabus ante *τοῖς* literis erasis.

245, 13. *ὦ* om. S. hoc loco et 274, 25. 302, 20. 307, 21. 356, 1. 9. 377, 21 (ubi *ὦ* man. rec. addidit), 390, 29. 411, 4 479, 7. 486, 6. 520, 23. 546, 12. 569, 8. 573, 27. 582, 14. 584, 20. 614, 4. 650, 12. 657, 17. 684, 25. 795, 3. 800, 4. 808, 21.

889, 10. 920, 1. 1048, 8. 1049, 8. 1206, 15. 1265, 9. 1292, 25. 1294, 21. 1297, 5. 1481, 9.

258, 8. * *οὔτε ναῦς οὔτε τείχη*] Legebatur *οὐ ναῦς, οὐ τείχη*. Sed S. *οὔτε τείχη*.

270, 18. *οὖν* habet S. a manu b.

272, 10. 273, 6. 302, 26. 376, 17. * *Ὑπερείδης* per diphthongum his quoque in locis S., non *Ὑπερίδης*.

286, 19. *πλησίον*] *ἵνα πλησίον* S.

295, 17. *ᾑρημένης*] *ἀραμένης* pr. S.

297, 26. *τὸν περὶ*] Sic S., non *περὶ* sine *τόν*.

299, 9. *ἠδίκηντο*] *ἠδίκηνται* S. literis *αι* paullo nigrioribus. Falsum est primo scriptum fuisse *ἠδίκηντο*. Super *ἠδίκηνται* a m. antiqua *δίκην* tenuibus literarum ductibus scriptum fuit, sed ita erasum est ut solae literae *δί* et *ν* appareant.

299, 24. *καὶ ἃ*] *ἃ* in S. a manu non constat qua additum fuit, sed erasum est.

299, 25. *ἀπόκρισις*] *ἀποκρίσεις* S.

300, 6. *μεθ' ὑμῶν μᾶλλον*] Hic quoque codicis S. scriptura *μᾶλλον* (II) *μεθ'* (I) *ὑμῶν*, de qua dixi supra ad p. 58, 9., fraudi fuit criticis, ut verba librarii errore trajecta ipsi quoque transponerent, non attendentes ad lineolas illas. De quo in reliquis quos supra collegi locis non diserte monebo.

301, 28. *τὴν πόλιν*] *τῇ πόλει* pr. S.

304, 27. *τοῦτ'*] *ταῦτ'* S.

305, 8. *εἰσῄειν*] Sic S., non *εἰσῄει*.

308, 12. *οὐ παρὰ*] *οὐδὲ παρὰ* S.

309, 13. *Φιλίππου*] *φίλιππον* S.

309, 29. *φυλάκων*] *φυλακῶν* S.

314, 11. *Σιμύλῳ*] *σιμύκκαι* S.

315, 9. *ἠκκλησίαζον*] Sic S., posita super *ἠ* litera *ἐ* a m. antiqua. In codice Parisino k. adscriptum *ὅρα τὸ ἐκκλησίαζον. οἶμαι ἐξεκλησίαζον ἔδει*. Huic inferiorum grammaticorum opinioni debemus imperfecti aoristique formas *ἐξεκλησίαζον ἐξεκλησίασα* in libris plerumque duplici *κ* scriptas, veteribus Atticis, ut opinor, inauditas. Veram scripturam *ἠκκλησ*— apud Demosthenem servavit S. et hoc loco et p. 359, 27.; tertio loco, qui est p. 577, 5., consentit in *ἐξεκλησίασαν*, literam tamen *ε* post

ξ in litura scriptam habens. Apud Xenoph. Hist. Gr. 5, 3, 16. libri deteriores ἐξεκλησίαζον vel ἐξεκκλησίαζον, optimus ἐκκλησίαζον, unde restituendum ἠκκλησίαζον, nec dubitandum quin Thucydidi quoque 8, 93. ἐξεκλησίασαν vel ἐξεκκλησίασαν ab librariis illatum sit pro ἠκκλησίασαν, ut tot aliae verborum formae ab Atticorum veterum usu alienae. Sed Veteris Testamenti interpretibus aliisque inferiorum temporum scriptoribus, quorum exempla collecta sunt in Thesauro vol. 3. p. 444. et 1276., non solum ἐξεκλησίαζον et ἐξεκλησίασα, sed etiam fictum inde verbum ἐξεκκλησιάζω relinquendum videtur. Eadem verbi ἐγγυᾶν et παρεγγυᾶν ratio est, cujus praeterita sic formasse Atticos, ἠγγύων παρηγγύων, ἠγγύηκα παρηγγύηκα, ἠγγύησα παρηγγύησα, pariterque in formis passivis et mediis, etiam poetarum loci docent. Nihilominus haec quoque in ἐνεγύων vel ἐνεγγύων etc. saepe mutarunt librarii, quae omnia sustuli apud Demosthenem, et plerumque non sine optimorum librorum auctoritate.

316, 19. συγχωρῶ σοι] σοι om. S.

317, 22. 23. νομίμοις — νόμοις] νόμοις — νομίμοις S.

324, 15. * αἰσχροκερδίας S. pro αἰσχροκερδείας, pariterque per ῑ p. 349, 23. 611, 15. 687, 21. 761, 17. 825, 21. 828, 4. 845, 23. 858, 27. 1101, 11. 1122, 3. 1231, 6. 17. 1366, 24.

328, 12. ἀπνευστὶ] ἀπνευστεὶ S.

329, 2. * ἐπηνώρθωται S. pro ἐπηνώρθωται διὰ σέ.

330, 25. ὁ δ' ἀδελφὸς] δ' om. S.

331, 17. * ἕτερον S. pro ἑτέρους.

331, 29. Ἀμφικτυονικὰς] εἰς ἀμφικτυονικὰς S.

343, 27. εἰς τίνα] εἰς om. S.

348, 4. μέντοι τι] τι om. S.

352, 17. Ἁλέας] Scribebatur Ἁλεῖς vel Ἀλεῖς. In S. est αλεις sine spiritu et accentu diphthongoque ει uno ductu qui etiam α significare potest expressa, cui ε superscriptum a manu b. Quo indicari videtur αλεας, i. e. Ἁλέας, quod ego restitui ex Harpocratione, Ἁλέας: Δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας. ἔστι δὲ πόλις Θεσσαλική. οἱ δὲ πολῖται Ἁλεῖς. sive is hunc locum in mente habuit sive alterum p. 395, 25. ubi libri pariter Φωκεῖς ἐκσπόνδους καὶ Ἁλεῖς (αλεις S. sine accentu) ἀπέφηναν, ego vero Φωκέας et Ἁλέας scripsi. Nam hac tantum accusativi

forma usum esse Demosthenem magna exemplorum copia probatur, velut ἀποστολέας p. 1146, 29. 1149, 5. 1150, 11. βασιλέας 623, 20. 23. 677, 14. 684, 1. (ubi S. βασιλεις sine accentu), γονέας 187, 7. 719, 22. 733, 28. 790, 11. (ubi S. aliique γονεῖς), 958, 26. 1004, 15. 1006, 20. 1314, 26. 1320, 19. 1485, 28. Δωριέας 119, 18. Εὐβοέας 108, 12. 205, 26. 305, 23. 306, 14. 20. 324, 17. 364, 24. 684, 17. ἱππέας 49, 16. 287, 11. 413, 3. 425, 16. 426, 8. 567, 3. 19. 675, 21. 731, 2. 732, 7. 766, 29. 776, 28. Μεγαρέας 130, 5. 175, 25. 306, 15. 324, 15. 691, 4. 1357, 11. 1416, 6. Πλαταιέας 1380, 24. (in psephismate), 1381, 6. 16. Φωκέας 73, 3. 74, 9. 105, 14. 29. 115, 19. 148, 27. 149, 14. 230, 28. 236, 21. 237, 19. 275, 11. 349, 27. 350, 1. 3. 17. 355, 6. 356, 3. 28. 359, 23. 360, 29. 364, 9. 16. 26. 365, 6. 19. 367, 12. 372, 3. 375, 18. 20. 380, 19. 387, 6. 397, 9. 21. 404, 25. 409, 13. 419, 15. 430, 20. 443, 7. 13. 25. 444, 13. 17. 445, 6. 448, 18. 654, 14. Χαλκιδέας 130, 4. Itaque non dubitavi pauca corrigere alterius formae exempla ab librariis illata, quae praeter Ἁλεῖς et Φωκεῖς, quae supra memorabam, haec sunt, γονεῖς p. 154, 28. 790, 8. Ἐρετριεῖς 127, 7. Μεγαρεῖς 305, 22. Ὀτρυνεῖς (in legis formula) 1092, 2. Nec Libanius in Argumento orationis XIX. p. 333, 23. scripserat quod vulgo legitur, παρ' ὃ συνέβη Φωκεῖς ἀπολέσθαι· εἶπε γάρ, φησίν, ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, sed utrobique Φωκέας, qua forma etiam alterius Argumenti scriptor constanter utitur p. 337 — 340. Alio modo peccatum ab librariis videtur p. 1019, 15. τριακοσίους στατῆρας Φωκαεῖς, ubi codex S. φωκεαεις sine accentu, quod etiam Φωκαιεῖς significare potest. Sed Demosthenes hos nummos fortasse nec Φωκαεῖς vel Φωκαέας nec Φωκαιεῖς vel Φωκαιέας dixerat, sed Φωκαΐτας (quod Φωκαείτας scriptum facile in φωκαεῖς corrumpi potuit), ut Thucydides appellavit 4, 52. δισχιλίους στατῆρας Φωκαΐτας, quem locum annotavit Pollux 9, 93. Θουκυδίδης μὲν δὴ καὶ στατῆράς τινας Φωκαΐτας κέκληκεν. Contra nihil offensionis habent Φωκαΐκὼ στατῆρε, qui memorantur in inscr. ap. Boeckhium Corp. Inscr. 150. vol. 1. p. 236. sive in Oecon. Athen. vol. 2 p. 254. Sexta hujus nummi pars ἕκτη Φωκαΐς appellata fuit, cujus exemplum in eadem inscriptione est. Τὰς Φωκαΐδας, non adjecto ἕκτας, dixit Callisthenes ab Polluce memoratus.

352, 20. *καὶ Θεσπιέων S. pro ἢ Θεσπιέων.

361, 29. τίνα ἂν] τίναν S., litera ultima partim erasa.

362, 11. ἂν, post τοίνυν vulgo lectum, recte abest ab codice Monacensi A. Falsum est id etiam ab S. abesse.

363, 2. ἐξαπατηθῆναι] ἐξηπατηθῆναι S., litera α a m. antiqua.

363, 20. *εἰ] Legebatur εἰ ἄρ'. Sed αρ in S. punctis notatum et abest ab aliis libris pluribus.

365, 1. ἕξει] χ (i. e. ἔχει) superscriptum in S. a m. antiqua.

370, 23. περὶ αὐτοῦ σε. μετὰ] περι αυτοσ. ει μετα S. literis ει erasis et ε ad σ apposito ab m. si non eadem, certe antiqua.

370, 29. οὐδὲ εἷς] οὐδεις (sine accentu) S.

375, 11. καὶ Πλαταιὰς a m. b. additum in S.

378, 20. ἀπελθεῖν] Literas απ S. habet supra versum a m. antiqua.

378, 27. ψηφίσαισθε] η (i. e. ψηφίσησθε) superscriptum in S. a m. antiqua.

383, 1. ὑμᾶς om. S.

383, 23. πάλιν] Sic pr. S., litera ά in ό mutata.

385, 3. *ἀναιρεσεις (sine accentu) S. pro ἀναίρεσις.

387, 15. *ἡλίκα S. pro ἡνίκα.

387, 21. τοῖς δ'] δ' a m. recentiore habet S.

391, 1. ἀναξίως] ἀν a m. recentiore habet S.

391, 11. γενέσθαι in marg. habet S. ab manu fortasse eadem.

394, 4. *παρόντων S. pro παρόντων. λέγε.

400, 24. *καὶ (καὶ male omissum in ed. mea) ἡ βουλὴ ταὐτὰ S. pro ἡ βουλὴ δὲ ταὐτά.

401, 1. συσσεσιτηκὼς] συνσεσιτηκὼς S.

410, 1. αὖ] ἀύ S.

434, 28. αἰσχρὰν] ἐξ ὧν αἰσχρὰν S. a manu b.

αντισης S. pro ἀντὶ καλῆς. Verba καλῆς συνεβη S. habet a manu quae non est antiquior quam b. in loco septem tantum literarum capace.

440, 11. τὰ μετὰ] τὰ om. S.

441, 15. καὶ σφόδρα] ἢ σφόδρα S.

448, 23. *τίς Εὔβοιαν S. pro τίς δ' Εὔβοιαν.

457, 20. * ἔνοντας] Legebatur ἔχοντας ἀφείλετο: sed ἀφείλετο (quod ex l. 17. illatum) recte delevit manus, ut videtur, prima in S. lineolis transfixum tenuioribus, qualibus etiam alibi utitur, velut p. 787, 5. (ubi και post ἠκούσατε illatum sic notatum est.) Ejecto autem ἀφείλετο intelligitur recte habere ἐνόμιζεν, quod ego ex S. aliisque libris restitui pro νομίζων. Participium interpolatori debetur, qui non animadverterat ἀφείλετο delendum esse.

457, 23. * ἐκεῖν' ἂν S. pro ἐκεῖνό γ' ἄν.

458, 20. * δέ τι S. pro δέ ποτε. (Falsum est l. 18. in S scriptum esse πότερόν τι pro πότερόν ποτε.)

458, 27. εὐηθείας] εὐηθίας pr. S.

459, 16. ἃ — ταῦτ' S. pro ὃ — τοῦτ'. In S. a pr. m. ὃ, sed in ἃ mutatum ab eadem.

462, 6. ἔσει, non ἔσῃ, etiam pr. S.

464, 17. δημοσίαις in quattuor literarum rasura scriptum in S. pro vocabulo quod ab ω vel ο vel α incepisse videtur.

466, 2. ὠφελειῶν] ὠφελιων S., in diphthongo consentiens p. 200, 5. (ubi codex alius ὠφελίαι) et 488, 13. Eadem apud Platonem aliosque librorum inconstantia. Τὰς ὠφελίας est in papyro Hyperidis orationis pro Euxenippo col. 24. (p. 6, 4. ed. Schneidew.)

466, 27. αὐτοῦ τοῖς ἄγουσι] ο....... α. ουσιν S. in litura.

468, 24. ἡμῶν] ὑμῶν S.

468, 26. εἰσιν om. S.: sed habet p. 489, 2. καὶ παρ' ἐκείνοις τινές εἰσιν ἴσως ἀγαθοί.

472, 9. *καταστήσει S. pro αὐτὴν καταστήσει.

474, 6. *οὐ δεῖ S. pro οὐχὶ δεῖ. (Falsum est in S. pro μὴ δοῦναι l. 4. scriptum esse οὐ δοῦναι.)

474, 18. οὐκ ἄρ'] οὐ γὰρ pr. S.

476, 17. ἕως μὲν ἂν] ἂν inter versus habet S. ab alia manu antiqua.

477, 19. παρ' ὑμῶν] Falsum est παρ' a pr. manu omissum esse in S. Habet παρ', sed praefixo a m. recentiore καί.

477, 25. τῶν πάντων] τῶν a m. recentiore habet S.

480, 27. Ἀθηναῖοι] δικασταὶ S.

481, 4. et 6. Falsum est εἰ abesse ab S. ante ἀπώλεσεν et ante ἑάλω.

481, 22. * *πάλαι* S. pro *παλαιάς*.
483, 14. *ΤΩΝ* om. S.
488, 21. *τεθνεῶτα*] *τεθνῶτα* S. superscripto *ε* a m. antiqua.
489, 3. *ἐμοὶ δὲ*] *ἐμοὶ δὴ* S.
491, 11. *συναχθεσθείην ἂν*] *ἂν* S. non omittit.
491, 25. * *ἐβουλήθησαν* S. pro *ἠβουλήθησαν*.
492, 2. *ηὐπόρει*] Scribebatur *εὐπόρει*, cui *η* a m. antiqua superscriptum in S.
492, 6. * *ἀληθῆ* S. pro *ταῦτ' ἀληθῆ*.
492, 20. *καίτοι τοῦτό γ'*] Sic H. Wolfius pro *καίτοι τό γ'*. In S. est *καιτοιουτο γ'*, literis *ου* (quibus circumflexum superscripsit manus recens) per lineolas notatis, quas alia manus erasit. Alia vetus manus *ου* punctis notavit.
494, 2. *ὧν*] Sic S., non *ὧν ἄν*.
494, 28. *ἐροῦσι γὰρ ὅτι*] *ἐροῦσιν ὅτι* pr. S.
497, 20. *οὐκ ἔδωκεν*] *οὐ δέδωκεν* pr. S.
499, 14. *εἴ τι μὴ*] *εἴ τι πῆι* S., sed *μὴ* in marg. a m. rec.
499, 19. * *ὀνείδη* S. pro *ὅσα ἐστὶν ὀνείδη*.
499, 24. *ἡ πόλις ἡμῶν*] *ἡμῶν ἡ πόλις* S.
499, 25. * *ἁπάντων ἀπέχουσα* S. pro *πάντων ἀπέχουσα*.
499, 27. *τῶν πάντων*] Sic S., non *τῶν ἁπάντων*.
501, 9. * *Ἀψεφίωνος* S. pro *Ἀφεψίωνος*.
501, 16. * *πάντων ἀνθρώπων εἶ* S. pro *εἶ πάντων ἀνθρώπων*. *εἶ* transpositum ab correctore fuit, ut videtur, propter *εἰ* quod sequitur.
503, 22. *μὲν* om. pr. S.
505, 20. *ὑμῖν*] *ἡμῖν* S.
515, 13. *τετήρηται*] *τετήρηνται* S. litera *ν* puncto notata.
515, 28. * *ἔμελλον* S. pro *ἤμελλον*.
* *τοιαύτης* post *κατηγορεῖν* S. Legebatur ante *αἰτίας*.
516, 1. * *ἐλέγχειν* S. superscripto a m. recentiore *ἐξ* in litura antiquiorum literarum, quarum prima ipsa quoque *ε* fuit. Legebatur *ἐξελέγχειν*.
516, 27. *δικαιότατ'*] *δικαιότερ'* S.
517, 3. * *τῶν Πανδίων* pro *ἐν Πανδίονι* scripsi cum Palmerio, cujus emendationem partim confirmat S., qui a pr. manu habuit *ἐν πανδειων*, ex quo factum est *διον'*. Idem *Πανδίονος* nomen p. 531, 2. sic scriptum habet *πανδείονος*.

517, 19. *τούτῳ (τούτωι scriptum) pr. S. pro τουτονί, quod habet a m. rec.

518, 1. μὴ ἐξεῖναι μήτε] μήτε ἐξεῖναι μήτε S., sed altero μήτε punctis notato a m. rec.

519, 13. μοι post ἐπηρεάζων in litura habet S.

519, 15. τῆς στρατείας] τῆς στρατιᾶς S. a m. sec.

519, 23. ἂν om. S., qui ἀγανακτήσετε (pro ἀγανακτήσαιτε) a m. recentiore habet.

520, 4. *ἐδυνήθη S. pro ἠδυνήθη. Contra ἠδυνήθη pro ἐδυνήθη idem p. 522, 9. et sic alibi non raro inter formas ἠβουλόμην ἠδυνάμην ἤμελλον et ἐβουλόμην ἐδυνάμην ἔμελλον fluctuat, quarum ego alteram constanter praetuli.

521. 7. *παμπληθεῖς αὐτοῦ S. pro αὐτοῦ παμπληθεῖς

522, 29. ὑβρίσθαι] ὑβρίζεσθαι S.

523, 6. τἀδικήματα] τὰ δίκαια pr. S.

525, 14. αἰκίας] αἰκειας S., ι a manu b.

526, 17. *Πολύζηλος S. pro Πολύζηλος ἐκεῖνος.

527, 5. πᾶν] Habet S. πάντα, sed m. antiqua literas τα punctis notavit.

527, 12. ἐνέσται — οὐδὲ εἷς] ἔνεστ' — ουδεις S.

529, 11. λαβὼν om. S.

529, 21. ἡ ἡλιαία] ἡ om. S.

529, 27. μέχρι] Sic etiam S., non μέχρις.

530, 24. ποιεῖτε] Sic etiam S., non ποιεῖσθε

532, 1. κἀγαθαὶ] καὶ ἀγαθαὶ S.

533, 7. ὑβρίζειν S., non τὸ ὑβρίζειν.

533, 25. *ἴστε δὲ S. Aberat δέ.

534, 5. δικασταὶ] ,ἀθη, S. Sic idem p. 539, 14. ὦ ἄνδρες 'αθηναιοι' δικασταί· quo significatur αθηναιοι delendum esse.

534, 10. οὕτως εὐσεβῶς in S. additum a manu b. vel alia ex antiquioribus.

534, 16. *καὶ χορηγοῦντα S. Aberat καί.

535, 18. *ἑόρακα S. pro ἑώρακα, forma saepissime illata ab librariis imperfecti ἑώρων similitudine inductis, quod perinde est ac si quis ἑάλωκα, quod comparavit Buttm. in Gramm. vol. 2. p. 417., syllaba secunda longa pronunciare velit quia haec est aoristi ἑάλων mensura. Rectam scripturam ἑόρακα

non solum poetarum loci extra dubitationem ponunt, qui eam vel postulant vel admittunt, quum altera, ἑώρακα, ab metro exclusa sit, sed etiam saepe servarunt codices antiquiores, velut Ravennas Aristophanis, Parisini S. et Y. Demosthenis aliique non pauci, quod olim plerumque annotare neglexerunt qui codices contulerunt. Exempla hujus praeteriti Demosthenica sunt p. 217, 14. 246, 13. (ubi S. περιωρακυίας, quae Ionica, non Attica forma est), 291, 27. 309, 24. 341, 3. 374, 12. 386, 3. 390, 18. 396, 24. 401, 19. 405, 2. 429, 15. 446, 16. 535, 18. 559, 13. 597, 18. 599, 19. 604, 28. 659, 1. 782, 19. 793, 15. 796, 27. 937, 13. 970, 26. 1020, 29. 1122, 16. 1276, 2. 1335, 2. 1402, 24. 1452, 17. 1453, 9. 1479, 21. In codice Parisino Q. ἑόρακα saepe, in Veneto F. fere ubique scriptum esse annotavit Bekkerus ad p. 374, 12. et 396, 24. Ἑώρακα, quod agnoscere videatur Herodianus in Etym. M. p. 614, 35. τὸ ō (in genitivo ὅου) λέγεται πλεονάζειν. λέγει δὲ Ἡρωδιανὸς ὅτι ὁ πλεονασμὸς τὸν οἰκεῖον τόνον φυλάττει, οἷον ὥρακα ἑώρακα etc., disertis verbis probant scriptor Lexici περὶ πνευμάτων in Valcken. Append. ad Ammon. p. 220. τὸ ε̄ πρὸ τοῦ ō δασύνεται, οἷον — ἑώρακα, ἀπὸ θέματος, καὶ ἑωρακὼς καὶ ἑωράκειν. et Theognost. in Cram. Anecd. Oxon. vol. 2. p. 150, 25. πᾶς παρακείμενος ἀπὸ τοῦ ε̄ ἀρχόμενος καὶ ἔχον μετὰ τοῦ ε̄ τὸ ω̄ τοῦτο τηρεῖ καὶ ἐν τῷ ὑπερσυντελικῷ· ἑώρακα ἑωράκειν, ἑώρτακα ἑωρτάκειν etc. Nec dubitandum quin scripturae hujus exempla jam Alexandrinis scriptorum Atticorum codicibus illata ab librariis grammaticisve fuerint, quibus tot alias debemus vocabulorum formas veteribus incognitas, sed postmodum in linguam vulgarem receptas. Perfecti passivi ἑώραται unum est apud Demosthenem exemplum p. 1121, 22. quod si scripsit, contra Atticorum usum scripsit, qui ὦπται postulat, ut ὦψαι dixit p. 314, 27. Nec satis certum est ἑώραται in fragmento Pherecratis valde corrupto, de quo dixi in Praefat. ad Sophoclem p. XX. ed. Oxon. secundae. Ἑώραμαι in apophthegmate Lycurgi ap. Plut. Mor. p. 842 B. corruptum ex πεφώραμαι, ut apparet ex Plut. Compar. Niciae cum Crasso c. 1. et synonymo εἴλημμαι Mor. p. 541 F.

536, 6. οὕτως ἀλόγιστος] ουτος ἀλόγιστος S.

536, 26. οὐδ' ἐνεανιεύσατο — ὑπέστην, οὔ—] Haec verba (usque ad primam vocabuli οὕτω syllabam) S. etiam in

margine habet a manu b., praefixo γρ., nulla scripturae diversitate praeter δὲ post ἐμοὶ sine elisione scriptum et verbum βούλεται omissum.

540, 8. κἀμὲ etiam S., non καὶ ἐμέ.

541, 5. μαρτυρία S. pro Μάρτυρες.

541, 13. *πεποίηκεν S. pro πεποίηκε κακόν.

543, 16. *ἐβούλετο S. hic pro vulgato ἠβούλετο, sed paullo post l. 22. ἠβουλήθη pro ἐβουλήθη.

547, 15. οὑτοσὶ] ὁυτοσ S.

547, 23. καὶ ante καταψηφίσασθαι habet etiam S.

548, 15. περιιὼν] περιὼν hic et alibi (velut p. 43, 7. 54, 3. 578, 14. 1308, 26.) S., superscripto altero ϊ a manu b. Et περιὼν pro περιιὼν scriptum in papyris Hyperideis aliisque codicibus antiquis, sed librariorum errore, de quo dixi in Thesauro vol. 6. p. 815., licet poetae interdum metri caussa περιὼν pro περιιὼν dixerint, praesertim in metro anapaestico, cui περιιὼν parum convenit.

548, 23. τοιοῦτο — τηλικοῦτον] τοιοῦτον — τηλικοῦτο S.

549, 7. τἀναλώμαθ᾽ (pro τὰ ἀναλώματα) etiam S.

550, 10. μετὰ ταῦτα] μεταυτα S. (τα ab alia m.)

550, 25. τουτὶ S. τοῦτο Bekkerus tacite, fortasse ex aliis libris.

551, 8. ὅ τι] τὶ S.

552. 21. συλλήψεσθε] συλλήμψεσθε S., sed litera μ puncto notata.

552, 25. *παρεσχηκότος ἐκείνου S. pro παρεσχηκότος πάντων ἐκείνου. Falsum est ἐκείνου abesse ab S.

554, 7. Μάρτυρες] μαρτυρία (non μαρτυρίαι) S.

555, 7. ἐκλογιζομένοις] ἐγλογιζομένοις (κ ab alia m.) S., ut ἐγδίδοσθαι pro ἐκδίδοσθαι in papyris Hyperideis et quae sunt alia hujusmodi in inscriptionibus et codicibus vetustissimis.

556, 5. τὸ δέκατον] τὸ om. S.

556, 22. πρῶτον μὲν] μὲν non omittit S.

557, 19. *δικασταὶ ex S. pro Ἀθηναῖοι.

558, 14. μηδὲ λαχεῖν] Verum quidem est in S. scriptum esse μὴ λαχεῖν: sed δὲ, quod librarii culpa excidisse videtur, a manu antiquissima insertum est.

558, 16. Recepi quidem codicis S. scripturam *ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος ἀργυρᾶς τῆς ἐξ Εὐβοίας*, pro vulgato *ἐπ' ἀ. δὲ ὀ. ἐξ Ἀργούρας τῆς Εὐβοίας*, sed secluso *ἀργυρᾶς*, quod absurdius est quam ut defendi possit, in quo frustra laborarunt Buttmannus aliique. Ortum enim est ex glossemate *Ἀργούρας* ad *Εὐβοίας* adscripto, quod sumtum est ex superioribus verbis oratoris p. 558, 3. Longius progressus Schaeferus simpliciter *ἐπ' ἀστράβης δὲ ὀχούμενος* scribi voluit sublato glossemate *ἐξ Ἀργούρας τῆς Εὐβοίας*. Antiquam hujus loci interpolationem esse intelligitur ex iis quae supra dixi p. VI. *ἀργυρας* pro *Ἀργούρας* etiam infra p. 567, 18. a prima manu scriptum habet S. in *ἀργορας* (υ superscr.) correctum litera *υ* ita superscripta ut cum *ο* in unam literam coaluerit. *Ἀστράβης* autem *τῆς ἐξ Εὐβοίας* dictum ut *λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ Σικυῶνος* p. 565, 27.

558, 20. **ταὐτὸ* S. pro *ταυτόν*.

559, 3. 4. *ὅ τι σὺ — ὅ τι μὴ*] Utrumque *ὅ* a m. antiqua insertum in S.

560, 3. *Πολύευκτος* S. non ante, sed post *Τιμοκράτης* insertum habet a m. antiqua.

561, 13. *ὑμῶν*] *ὑμῖν* S.

561, 27. **νῖκαι* S. pro *νῖκαι καὶ στέφανοι*.

562, 2. Ante *φυγάδα* in S. *ἄτιμον καὶ* a m. ant. insertum.

562, 16. *ἱερὰ*] *ἱερὰν ἐσθῆτα* vulgo. In S. *ἱερὰ*, litera *ν* a m. ant. superscripta et *ἐσθῆτα* ab alia paullo recentiore in margine posito. Sublato autem *ἐσθῆτα* restitutoque in proximis verbis ex S. *κόπτειν* pro *περικόπτειν*, etiam *τοὺς Ἑρμᾶς*, quod post *κόπτειν* vel *περικόπτειν* legebatur, delendum fuit ut fecit Dobraeus. Utrumque interpolatori debetur qui generalibus quibus Demosthenes usus erat vocabulis *ἱερὰ* et *κόπτειν* specialia substituit *ἱερὰν ἐσθῆτα* et *περικόπτειν τοὺς Ἑρμᾶς*. Antiqua scriptura partim servata in scholio de quo supra dixi p. VII.

562, 26. *μή τί γε*] Verum est *γε* omissum esse in S., sed neglectum *γε* post *οὗτος* legi in S. Itaque solo errore librarii trajectum est.

564, 18. *ἔλαττον*] Vulgo *ἐλάττω*. In S. *ἐλάττον* (hoc accentu), quasi *ἐλάττων* voluerit.

564, 26. Non ad ἤρχετο, sed ad ἧπται in S. a m. b. annotatum γρ. ἤρκται (hoc accentu).

565, 4. *ἀτελεῖς S. pro ἀτελέσι.

566, 9. σκεύη] Legebatur σκεύη πολλά. In S. σκεύη καλὰ, in aliis σκεύη λαμπρά.

566, 12. θρυλήσει] θρυλλήσει hoc loco S., qui alibi recte simplici λ utitur.

566, 28. νῦν] τοίνυν S.

569, 3. Μειδίας] μειδίας δὲ etiam S.

569, 13. *ἐκφυγεῖν S. pro ἐκφεύγειν.

572, 8. *σῶν pr. S. pro σῴαν, de quo supra dixi ad p. 61, 14.

νι

573, 17. Σμίκρῳ] σμίκρω S. literis νι ab alia m. antiqua superscriptis. Assimilavit corrector nomini proximo Σκίτωνι.

574, 26. ὅσῳ περ ἂν] ἂν habet S. a m. b.

576, 1. *ὑφ' ὑμῶν S. pro ἐξ ὑμῶν.

576, 14. ἐμοὶ om. S.

577, 4. ἠκκλησίασαν correxi pro ἐξεκλησίασαν: v. supra ad p. 315, 9. In S. ἐξεκλησίασαν litera tertia in rasura posita.

577, 17—22. *ἔσει — ἐλεηθήσει pro ἔσῃ — ἐλεηθήσῃ S., qui terminationem ει, quam ubique restitui, etiam alibi plerumque servavit, de quo dixi in edit. Oxon. vol. I. p. 160.

577, 23. ἂν ante εὑρηκὼς om. S.

578, 15. ἦσαν] εἰσιν pr. S.

579, 15. ἑκάστοτε δημηγορεῖ] ἑκάστοτ' ἐδημηγόρει S.

I II III

579, 26. δεῖν χρήματα εἰσφέρειν S. qui haud dubie voluit

II I III

δεῖν χρήματα εἰσφέρειν, quo indicatur χρήματα δεῖν εἰσφέρειν, quod fortasse praeferendum.

579, 27. ἐμὲ οἴεσθ' ὑμῖν] Sic S., non ἐμὲ δὲ οἴεσθ' ὑμῖν.

582, 3. ἔδει] δεῖ S.

582, 5. τὴν τούτων] τὴν om. S.

583, 15. *πλουσίων τούτων S. pro τούτων πλουσίων.

583, 22. *ἀλλὰ πάντας S. pro ἀλλ' ἅπαντας.

585, 13. οὐδέ γε] γε om. S.

585, 20. θάρρει] Sic etiam S., non θαρρεῖν.

585, 22. *δικασταὶ S. pro Ἀθηναῖοι.

586, 14. μήτ' ἄλλο μηδὲν om. S.

594, 11. *οὐδεμίαν* om. S.

596, 1. **ἔστι δὴ* S. pro *ἔστι δέ.*

596, 15. *ποιησαμένῃ*] *ποιησαμένοις* S.

599, 26. *φησὶ*] *φήσει* S.

600, 14. **οὐδὲ τεκμηρίων* S. pro *οὐδ' ἐκ τεκμηρίων.*

601, 10. **ὁμοίως* S. pro *ὁμοίους.*

602, 4. *γράφεσθαι χρῆν*] *ἐχρῆν* S. hoc loco, non post *ὅτι*, ubi consentit in *χρῆν.*

602, 16. *τρόπον δοῦναι δίκην*] *δοῦναι τρόπον δίκην* S.

602, 21. **πράγματος οὗ* S. pro *πράγματος αὐτοῦ οὗ.*

605, 3. **ἠθάδων* pro *ἐθάδων* S., in quo est *ηθάδων*, ε ab eadem manu superscripto.

605, 28. **δεῖν* S. pro *δεῖν ὑμᾶς.*

606, 3. *δὴ ταῦτ' εἴα*] *δῆτα εἰ δὲ* pr. S.

606, 27. *παρὰ* post *ὑμῖν* om. S.

607, 24. **δείξω* S. pro *ἐπιδείξω.*

609, 2. *ἡμῖν*] Sic S., non *ὑμῖν.*

610, 18. **μέντοι* S. pro *μέντοι γε.*

611, 8. *προάγωνας*] *προαγῶνας* S.

612, 8. *ἅπαντας*] *ἅπαντας ἀπεῖπεν* S.

613, 21. **τόλμης δήπου* S. pro *δήπου τόλμης.*

614, 7. **καρποῦται* pro *καρποῦνται* S., qui in praecedentibus *τῶν μὲν ὑφαιρεῖται* pro vulgato *τούτων μὲν μετέχουσιν ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινὲς, ἀπὸ δὲ τῶν εἰσπραττομένων ὑφαιροῦνται.*

616, 3. *ἕνεκα*] *εἵνεκα* S.

616, 4. *Ἀθηναίᾳ* pro *Ἀθηνᾷ* ex S. qui *ἀθηναῖαι*, literis duabus ultimis per lineolas deletis, ut *τῆι ἀθηνᾶι* est in oratione contra Timocratem p. 756, 11. unde haec sunt huc translata. Sed ibi quoque *Ἀθηναίᾳ* legit Eustath. ad Hom. p. 1456, 48. *σημείωσαι ὡς οὐ μόνος Ὅμηρος Ἀθηναίαν λέγει τὴν Ἀθηνᾶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν πεζολόγων πολλοὶ Ἀττικοὶ, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους* (imo *Τιμοκράτους*) "*οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηναίᾳ ἀνέθεσαν.*" Vide L. Dindorf. ad Xenoph. Anab. p. 337. ed. Oxon. Frequentia hujus formae exempla etiam in inscriptionibus veteribus.

617, 29. *βεβίωται*] *βεβίωνται* S., sed litera *ν* puncto notata.

618, 8. τοὺς θεοὺς] τοὺς om. S.

621, 12. *προσέχειν S. pro προσέχειν τὸν νοῦν.

623, 18. τοῦτο· τὸ τελευτήσαντος S. sine ullo aut correctionis aut lacunae vestigio.

625, 25. οὐκοῦν τῶν] οὐκόντων pr. S. Contrario errore p. 676, 29. ὀυκουντοσ scriptum erat, ubi nunc υ ante ν erasum, et ουκουντασ pro οὐκ ὄντας p. 1095, 1.

626, 2. τούτων — ἐλθεῖν] In margine S. a m. b. γρ. ἐν αλλῳ, τούτων δή τις ἐστὶν ὁ τοῦτο τὸ ψήφισμα φοβηθεὶς ἂν καὶ φυλαξάμενος διὰ μηδεμίαν ἀνάγκην εἰς ἐχθρὰν (hoc accentu) ἡμῖν ἐλθεῖν.

627, 12. *ἀκροάσησθε S. pro ἀκροᾶσθε.

628, 27. *κρίσιν S. pro τὴν κρίσιν.

629, 24. τὴν δ' ἡλιαίαν διαγιγνώσκειν] τὴν ηλι^{αι δι} αναγινώσκειν S. (literae δι ab alia m. antiqua).

631, 19. ὃς] ὡς etiam pr. S.

631, 28. δὲ om. S.

634, 10. μετὰ ταῦτα] μεταυτα S.

634, 14. ὀφείλειν] ὀφείλει S., sed addito signo ·/· cui nihil respondet in margine.

635, 4. ταὐτὰ] ταῦτα S.

635, 24. *ἀφαιρεῖ S. pro ἀφαιρῇ.

636, 3. σοὶ] ·/·σοὶ S. et in margine a m. antiqua ·/·παρὰ, i. e. παρὰ σοί.

637, 26. τῳ κτείναντα] τι^{α}ν .... κτείναντα S., litera α in litura quattuor literarum. Videtur τινὶ ἀποκτείναντα fuisse.

639, 6. Ante τεθνάναι duae literae erasae in S.

639, 13. *νόμος S. pro νόμος διὰ ταῦτα.

640, 23. προστάττοντες] Sic S., non προστάσσοντες.

641, 17. ἰδιώτατον] ἰδιαίτατον S. a m. b., αι in litura alius literae quae η fuisse videtur, non ω, quod quis credat, quum in aliis libris ἰδιώτατον scriptum sit.

644, 7. ἀσφάλειαν] Sic S. a m. b. ut videtur. Fuit ἀσφαλιαν.

645, 7. τὴν ἑτέραν δ'] τὴν δ' ἑτέραν δ' S., sed priore δ puncto notato.

645, 26. 646, 8. Φρεαττοῖ] φρεάττου S., sed υ partim in litura.

649, 15. καὶ παρὰ] καὶ om. S.

651, 20. *τὸ ψήφισμα τοῦθ' S., non τοῦτο τὸ ψήφισμα.

652, 6. *γράψει S. pro γράψει γε.

652, 10. *βουλομένοις S. pro βουλησομένοι[ι].

656, 10. 659, 5. Ποτίδαιαν] ποτειδαιαν S. Per diphthongum etiam in inscriptionibus scriptum reperitur.

657, 10. τριακόσια] διακόσια S.

657, 11. τί[ει]] η S. qui ει ab alia, sed antiqua m. habet. (Ex his corrigendum quod in editione mea Oxon. vol. 2. p. 688. S. διακόσια ab alia sed antiqua manu habere dicitur: quod ego de εἰ dictum esse volueram.)

658, 14. ἐπειδὴ] Sic S., non ἐπειδάν.

658, 25. *δίκην δοῦναι S. pro δοῦναι δίκην.

659, 3. πεισθῆτε] πείθησθε pr. S.

659, 11. δείξειαν] δείξαιεν (ut omnes 185, 9.) S. Sic idem 690, 18. στενάξαιεν pro στενάξειαν.

659, 16. ἄρξειε[~] et in marg. a m. antiqua ~ασ S., i.e. ἄρξας.

660, 10. ἦν] .ν. S., una et ante et post ν litera erasa.

662, 11. ἀπελθεῖν] το (sine accentu) ἀπελθεῖν S.

663, 17. ἐκώλυσεν] ἐκώλυεν S.

665, 1. ἀπολουμένων[ς] S.: sed signo ς nihil respondet in margine. Pariter p. 672, 5. αὐτοφώρῳ[ς]. 673, 17. ὑπισχούμενος[ς] (sic). 702, 1. ἀπεστερήμην[ς]. 704, 9. ἀμφισβητῆται[ς]. 711, 3. σκέψασθε[ς]. 718, 1. καταστήσηι[ς]. 727, 19. φήσηι[ς] et δείξηι[ς]. 734, 2. φαινηι[ς]. 742, 1. ἄρχοντος[ς]. 744, 8. ἀπάρχεται[ς]. 756, 29. θεόν[ς]. 758, 12. εὐηθείας[ς]. Nonnullas harum annotationum in margine olim positas bibliopegi culter absumsisse videtur, velut 737, 15. ubi in textu καὶ[·/·], signum vero ·/· extremo in margine positum est.

665, 15. ἐγὼ μὲν] γὰρ addit S. a m. b.

673, 7. τῶν post ἀρχόντων om. S.

673, 9. *Ἐπιστολή S. pro Ἐπιστολαί.

673, 13. Ante ἐπιστολὴν in S. tres literae deletae, τὴν ut videtur.

673, 19. οὐ γάρ om. S. in textu, sed superscriptum habet a manu prima. Erat igitur solo errore librarii omissum. Sic mox p. 674, 12. idem omiserat in textu verba πρὸς αὐτὸν οὐ, quae in margine supplevit; p. 676, 7. τι post ὑπέσχητο; p. 677, 10. πρὸς τούτους.

674, 20. ὑμῖν] ἡμῖν S.

676, 12. τὸ μὴ] τοῦ μὴ S.

676, 16. οὕτω] οὕτως S.

677, 12. καθ' ἃς om. pr. S.

678, 4. ἂν] ἐν pr. S., ἐὰν a m. secunda. ἐν qui scripserunt, omiserunt ἐμμένῃ et ὁ Κερσοβλέπτης, quae verba S. a manu antiquissima, quae primae similis est, supra versum scripta habet.

678, 10. πράγματα ἤδη, τριβόντων] πράγματα τριβόντων pr. S., qui ἤδη δια a manu antiquissima insertum habet. Ex quo manifestum est, ἤδη si servetur, etiam διατριβόντων scribendum esse, quum par sit utriusque auctoritas.

678, 19. ἴσον] ὅσιον superscr. in S. a m. antiqua.

682, 5. μέντοι] μεν (sine accentu) S., sed τοι ab eadem manu supra versum addito.

682, 25. φύλακας] ἂν additum in S. a m. antiqua.

683, 3. τοῦτον in margine habet S. ab eadem manu, etsi alio atramento, ut alibi interdum.

683, 12. ἦν post ἀνάξιος om. S.

685, 2. τοιοῦτον] τοιοῦτ' S.

686, 11. ἀξίαν] ἄξια S.

686, 16. *τῶν τότε, ὦ ἄ. Ἀ., οὐδενὸς S. pro τῶν τότε οὐδενὸς, ὦ ἄ. Ἀ.

686, 24. Verba τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς in margine habet S. a m. antiquissima, fortasse prima.

687, 27. *υἱεῖς S. pro υἱούς.

688, 25. Παρίων] παριων S., literis τ et ο a pr., ut videtur, manu superscriptis.

690, 1. γενομένῳ in margine habet S. a m. prima, sed atramento alio.

690, 9. *οὐκ* ante *ἔχετε* S. in marg. a m. pr.

690, 14. * *καὶ τῶν ἀγαθῶν* S. pro *καὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν*. Proximum *ἀλλὰ* a m. recentiore insertum habet S.

690, 20. *καταλιπόντες*] In S. non *καταλείποντες* cum accentu, sed sine accentu, pariterque alibi, ut *καταλειποντος* pro *καταλιπόντος* 1081, 3. Quod nihil aliud est quam aoristus per diphthongum scriptus, ut *καταλειπεῖν* pro *καταλιπεῖν*, de quo dixi ad p. 200, 10. et in edit. Oxon. vol. 2. p. 724.

691, 10. *αὐτοὶ*] *καὶ αὐτοὶ* S. a m. antiqua.

694, 1. *ΤΙΜΟΚΡΑΤΟΥΣ*] *παρανόμων* addit S.

700, 22. *δικαίων*] *δικαίως* S.

701, 1. *τοσοῦτον*] *τοσόυτ'* (sic) S.

702, 1. *οὐχ ὅτι τῶν ὄντων ἀπεστερήμην* S. cum signo ϛ ab manu antiqua, cui nihil respondet in margine. Nam quod ibi legitur *γρ. ουχότι τῶν όντων ἀν απεστερήθην*, est a manu b.

705, 7. *ἀκύρους* a manu ejusdem fere cum b. aetatis insertum habet S.

706, 1. *παρὰ πάντας*] *παρ' ἅπαντας* pr. S.

706, 12. *ἡ δ' ἐπιχειροτονία*] *ἡ δὲ χειροτονία* S.

706, 15. *κατὰ ταὐτὰ*] *κατὰ αὐτὰ* S.

708, 3. *πρόσθεν*] *πρόσθε* S.

711, 1. *καλῶς*] *καλῶν* S. et in marg. *σ* (i. e. *καλῶς*) ab eadem manu.

711, 2. *ἧττον* a m. rec. habet S.

711, 12. *θατέρῳ* S. et in marg. *ου* (i. e. *θατέρου*) ab eadem m.

711, 18. *τοὺς σ.*] *καὶ* ante *τοὺς* a m. recenti insertum in S., *γὰρ* autem, quod post *τοὺς* inseruerat manus antiquior, erasum.

711, 29. *οὐδὲ εἷς*] *οὐδεὶς* S.

712, 8. * *ἅπασιν* S. pro *ἀπαίσιον ἅπασιν*.

712, 28. *τῶν δεσμῶν*] *τὸν δεσμὸν* pr. S.

713, 4. *μισθώσιμα*] *μισθώματα* S.

715, 26. * *καὶ τόθ'*] Legebatur *καὶ*, omisso *τόθ'*. In S. primo scriptum fuit *καθ'*, quod inserto *ι* superscriptoque a prima vel ab alia antiqua manu *τό* (*καιθ'*) correctum est.

716, 6. *καὶ μὴ*] *καὶ* om. pr. S.

718, 28. *ἕνεκα*] *εἵνεκα* S. hic et 756, 10. 766, 3. 767, 11. De quo v. quae dixi in edit. Oxoniensi vol. 1. p. 20.

722, 9. **πλὴν εἰ* S. pro *πλὴν εἰ μὴ*, quod in *γρ*. habet a manu b.

722, 12. **δεικνύειν* S. pro *δεικνύναι*.

723, 19. **οὐδὲ ἕνα* S. pro *οὐδένα*.

727, 6. *λήξεως*] *λέξεως* S. et extremo in margine *η* a m. eadem.

727, 26. *ἐφ' ᾧ — δεσμοῦ* habet S. a m. b.

730, 13. *ἀναμενεῖν*] Circumflexum S. a m. b. habet. Libri ceteri *ἀναμένειν*.

731, 9. *ἐνδέῃ*] Sic S., non *ἐνδεῇ*.

733, 16. *Ὅμοιός γε*] *λείπει οὐ γὰρ* margo S. a m. antiqua. *οὐ γὰρ* in loco simili ab librario omissum, sed suppletum ab ipso, notavimus ad p. 673, 19.

734, 21. *καὶ μετὰ*] *καὶ* om. S.

736, 8. *ἢ τῶν σκευῶν*] *ἢ εἰ τῶν σκευῶν* S.

736, 14. * *νύκτας* S. pro *νύκτας ἴσας*.

739, 11. **ἔσται* S. pro *ἔσται αὐτοῖς*.

741, 26. *τινὲς* om. S.

742, 2. **χρόνους οὓς* S. pro *χρόνους καθ' οὕς*.

742, 16. **Λαμπτρέα* pr. S. pro *Λαμπρέα*, pariterque 1360, 10. 29. 1361 2., quos locos omnes ex S. correxi.

746, 22. *τὸν Ἀθηναίων*] Sic S., non *τῶν Ἀθηναίων*.

747, 12. **ἡ δίωξις ᾖ* S. pro *ᾖ ἡ δίωξις*.

747, 13. *Ποσειδῶ*] *ποσειδῶνα* S. et in marg. ab eadem m. *ι*, i. e. *ποσιδῶνα*.

751, 22. **Ἀθηναῖοι* S. pro *δικασταί*.

751, 23. *πολλὰ δ'*] *πολλ'* S.

756, 9. **τὸν δῆμον* S. (ut legitur p. 616, 3.) pro *τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων*.

756, 11. *Ἀθηναίᾳ* pro *Ἀθηνᾷ* ex Eustathio restitui: vid. ad p. 616, 4.

758, 12. *προήχθητ'*] *πρόηχθε* S.

759, 26. *προακηκοέναι*] *ἀκηκοέναι* S.

761, 9. *μήθ' — μηδεὶς τοῦτο S. pro τοῦτο μήθ' — μηδείς. Falsum est in S. τοῦτο ante μηδεὶς collocatum esse.

761, 10. *εἰδέναι χρὴ S. pro εἰδέναι χρὴ καὶ συνιέναι.

761, 11. *φενακιζομένους S. pro φενακιζομένους ὑμᾶς.

764, 23. *ουτως S. pro οὕτως ἐστίν.

764, 25. ὡς ὅ] Falsum est in S. ὡς ὅτι ὁ legi.

*ἀφεὶς S. (ut legitur ap. Longin. de sublim. 15, 9.) pro ἀφιείς.

765, 5. *πλέον S. pro πλεῖον.

766, 22. *τιμάς τινας S. Aberat τινας.

767, 1. ταῦτα δὲ] ταῦτα δὴ S.

770, 4. *ἀγνοεῖ S. pro ἀγνοεῖ τοῦθ'.

770, 8. ἢ ante δυσχεραίνειν om. S.

775, 26. οἰκεῖται] διοικεῖται S.

778, 11. *σου S. pro σοι.

781, 11. σὺ δ' οὐδεπώποτε] οὐδεπωποτε (sine accentu) δὲ S., omisso σὺ, sed adscripto a m. b. γρ. σὺ δ' οὐπωποτε.

781, 15. οὑτωσὶ] Falsum est in S. primo scriptum fuisse οὕτως. Nam codex habet ουτωσ in fine versus, et ιδυετη in initio proximi versus. Manus recentior literam ϊ post ουτωσ addidit, delevit vero ante δυετη.

782, 4. ἀποφεύγωσιν] ἀποφύγωσιν pr. S., sed correctum ab manu, ut videtur, eadem.

782, 16. φασὶ S. in marg. habet ab m. eadem.

783, 14. *νομίζειν εἶναι S. Aberat εἶναι.

784, 28. *γένους S. pro γένους ἐστί.

785, 27. οὐδ' ἂν ἔχοι] Non solum ἄν, sed etiam οὐδ' om. S.

789, 10. τὰ τοιαῦτα] τὰ om. S.

790, 3. *εὔνουν ὑπολαμβάνετε S. pro ὑπολαμβάνετε εὔνουν.

790, 27. γενόμενα] Falsum est in S. scriptum esse γενόμενα μήτ' ἂν γενησόμενα.

794, 22. δὴ παμπόνηρος ἄνθρωπος om. S., sola verba δὴ παμπόνηρος a m. b. superscripta habens.

795, 12. Ἀριστογεῖτον] ἀριστογείτων S. ut idem infra 796, 6

797, 2. *ὑμεῖς S. pro καὶ ὑμεῖς.

797, 17. τουτονὶ] τουτον (sine accentu) S.

798, 4. αἰσχροῖς] ἐχθροῖς pr. S., sed correctum ab eadem manu.

798, 23. ἄλλων om. S.

799, 6. *τιμωρησάσθω S. pro τιμωρείσθω.

799, 20. εἰς ἕκαστον τὸν παριόντα] εἰς ἕκαστος (i. e. εἷς ἕκαστος) παριόντα S.

800, 13. ἅπασι πάντα ab alia manu inserta in S., antiquissima quidem, sed non eadem, ut videtur.

801, 5. πάλιν in marg. S. a m. antiqua.

801, 24. *ἐνεῖναι S. pro εἶναι.

802, 9. *εἰκότως S. pro εἰκότως ποιοῦσιν.

803, 27. *Ὑπερείδης pr. S. pro Ὑπερίδης.

806, 11. *ἀλλὰ καὶ S. Aberat καί.

807, 16. *ἐξαμαρτάνοντας S. pro ἁμαρτάνοντας.

807, 19. *ὀλιγωροῦντας S. pro οὕτως ὀλιγωροῦντας.

808, 9. *πλεονεξίας S. pro τῆς πλεονεξίας.

814, 5. *οὖν S. pro δ' οὖν.

818, 12. χρυσιδίων] χρυσειδίων (ι a m. rec.) S.

819, 11. *γενέσθαι S. pro γίγνεσθαι.

820, 4. *ἀπέδωκε S. pro ἀποδέδωκε.

824, 21. *πρόσεργον S. pro ἔργον hic et p. 819, 2. 825, 26.

826, 16. ἐξελεγχθησόμενοι] Sic etiam S., non ἐλεγχθησόμενοι.

826, 22. Post Δημοφῶντι τὰς in S. repetita sunt verba 'τα 'δυο 'τάλαντά ab librario, qui errorem correxit additis cancellis

830, 9. *με αὐτοῦ S. pro αὐτοῦ με.

831, 18. πάντα] ταῦτα S.

831, 28. τοὺς νόμους om. S.

832, 6. *πλέον S. pro πλεῖον.

832, 24. τὴν δ' ἄλλην] δ' supra versum, sed ab eadem m. habet S.

833, 8. οὐ πρόσοδον] Falsum est οὐ abesse ab S.

836, 28. οὐκ] μ̈ε οὐκ S.

837, 21. ἀπελέλυντο] Sic S., non ἀπολέλυντο.

838, 15. Verba κατ' ἀλλήλων omissa sunt in S., sed librarii, ut videtur, errore facile explicando. Nam verbo εἰληφέναι pagina finitur, proxima ab μαρτυρεῖτε incipiente.

838, 23. *καὶ τῶν εἰρημένων addidi ex S.

838, 25. πεντεκαιδεκαταλάντους] Falsum est in S. πεντεκαίδεκα τάλαντα scriptum esse omissis literis τους. Habet S. πέντε καὶ δέκα ταλαντα (hoc sine accentu) τούς.

839, 13. τοσοῦτο] τοσοῦτο S., ν ab alia m. ant.

841, 15. Verum est verba μὴ μόνον primo omissa fuisse in S., sed non debebat hic ut tot aliis in locis taceri librarium ipsum errore suo animadverso inseruisse quae primo omiserat verba. Alia multa hujusmodi peccata, quae nescimus utrum hujus an antiquioris codicis librario imputanda sint, intacta reliquit scriba codicis S. Sic paullo post p. 841, 27. οὐκ post πατὴρ et p. 842, 12. τυχόντα omissa ab eo alia manus antiqua supplevit supra versum scripta.

843, 2. *ὁμολογοῦντες — ταῦτ' ἀνηλωκέναι S. pro ὁμολογοῦσιν — ταῦτα δ' ἀνηλωκέναι.

844, 5. *θαυμασίως S. pro θαυμαστῶς.

844, 18. ἐξελέγξειν] ἐξελέγχειν pr. S.

845, 8. ὠμῶς καὶ πικρῶς] ὠμὸς καὶ πικρὸς S.

845, 14. *συνοικίαν S. pro οἰκίαν, quod librarius primo scripserat, sed ipse in illud mutavit.

846, 9. ἀλλὰ πανουργοῦντα] Falsum est in S. ἀλλ' ἀεὶ πανουργοῦντα scriptum esse.

846, 22. ἀπεστερηκότα in S. supplevit manus b. in margine.

846, 28. οὐδ' ᾗτινι] οὐδητινι conjunctim et sine accentu scriptum in S. Frustra Dobraeus οὐδ' ᾑτινιοῦν. Xenoph. Hellen. 1, 5, 9. ὅπως τῶν Ἑλλήνων μηδὲ οἵτινες ἰσχυροὶ ὦσιν, ἀλλα πάντες ἀσθενεῖς. ubi L. Dindorfius in edit. Oxon. p. 36. comparavit exempla Platonica Leg. 2. p. 674 C. οὐδ' ἀμπέλων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ᾑτινι πόλει. et 11. p. 919 D. μήτ' ἔμπορος μήτε διακονίαν μηδ' ἥντινα κεκτημένος.

848, 6. *πάντ' ἀληθῆ (παντ' αληθηι scriptum, ι eraso) S. pro πάντα τἀληθῆ. ἀληθηι pro ἀληθῆ S. etiam alibi, velut 1096, 9.

848, 10. *ἔφευγε S. pro ἔφυγε.

850, 12. τοῦτ'] τοτ' pr. S., a m. ant. in τοῦτ' mutatum.

851, 16. ἑταιρίαν] εταιριαν S. aliquo ante τ ductu eraso et literis αι in litura alius literae positis, quae η fuisse videtur. Itaque primo scriptum fuit επηριαν (i. e. ἐπήρειαν).

851, 26. λειτουργεῖν] λειτουργιαν pr. S.

853, 6. αὐτὰ ab eadem m. insertum habet S.

856, 18. τι post τις primo omissum inseruit librarius ipse in S. Sic idem inseruit ὅτι p. 858, 14., πρὸς ἐμὲ 864, 20., τὰς 868, 6., καθ᾽ ἕκαστον 869, 12., ἐκ post ἐξορμίσαι 895, 8., ἐψηφισμένοι καὶ περιαιρήσεσθε 942, 29. Alia hujusmodi notabimus ad 1222, 12. 1223, 27.

859, 12. παρ᾽ ὑμῶν — ἔγωγ᾽ ἔχω in marg S. supplevit manus b. Aberraverat librarii oculus ab τύχω ad ἔχω.

861, 20. οὐδὲν] Sic S., non μηδέν.

862, 20. ὃς] ὅσον S.

867, 13. *ἔσται S. pro γίγνεται.

867, 22. ὡς οὐδ᾽] Sic S., non ὡς δ᾽.

868. 4. *εὐθέως S. pro εὐθύς.

870, 10. δεδωκέναι] Sic S., non ἀποδεδωκέναι.

870, 14. *ἀποδεδωκέναι S. pro δεδωκέναι.

872, 4. μηδ᾽ ὑπὲρ] μὴ ὑπὲρ S.

874, 21. *ὅπου ἂν S. pro ὁπόταν.

876, 2. *προειρημένων S. pro εἰρημένων.

876, 11. τοῦτο, ἀλλὰ] τἄλλα S.

876, 12. *διέκεισθ᾽ S. pro διάκεισθ᾽.

877, 23. *τὰς δισχιλίας S. pro καὶ τὰς δισχιλίας. καὶ addidit manus recentior.

878, 1. δυοῖν] δυεῖν S.

878, 13. τότ᾽] Sic S., non τοῦτ᾽.

*τοῦτ᾽ ἀξιῶν S. pro τοιαῦτ᾽ ἀξιῶν.

879, 7. Verba ἀντὶ δὲ in spatio vacuo septem literarum quod scriba in S. reliquerat supplevit alia manus antiqua. Eidem manui debetur ἐγγυήσασθαι 879, 5. (ubi S. εγγυ cum quinque literarum lacuna, quae ad ἐγγυᾶσθαι potius ducit quod codices ceteri praebent.) et παρὰ σοὶ νυνὶ λέγεις ἀληθῆ δῆλον 879, 13 ubi pr. S. παρὰ σοὶ νυνὶ . . . . . δῆλον, spatio vacuo quinque literarum. Porro θῆς in quattuor literarum spatio 879, 21., ὅρους in septem literarum spatio 879, 27. Apparet ex his in antiquioris quem librarius descripsit codicis pagina hac nonnulla obliterata fuisse, ut infra locis ad 1256, 15. indicandis.

885, 4. *καταπλεύσεται, quod in S. καταπλευσηται scriptum sine accentu, restitui pro καταπλευσεῖται, forma futuri saepe illata scriptoribus Atticis, de quo errore dixi in Thesauro s. v. **Πλέω** et **Φεύγω**.

885, 24. * ἕνεκα S. pro εἵνεκα. Alibi S. contra εἵνεκα pro ἕνεκα. V. ad 718, 28.

886, 9. ἠμφισβήτει] ἠμφεσβήτει S., sed ε a m. rec. in ι mutato, et 986, 29. ἠμφεσβητήθη pr. S. pro ἠμφισβητήθη.

887, 1. * Πρῶτος S. pro ὁ Πρῶτος.

888, 13. 15. * Κεφαλληνίᾳ et Κεφαλλῆνες S. Vulgo simplici λ.

888, 20. δῆτα] δήπου γ' S.

888, 26. * συντεθεικότος S. pro συντεταχότος.

890, 8. * εἰ γὰρ μὴ S. pro εἰ μὴ γάρ.

891, 3. Post ἐξέστηκα in S. signa ∫∫∫∫ per tres versus continuata, quibus indicatur plura in fine hujus orationis excidisse.

892, 1. 915, 19. * δικασταὶ S. pro Ἀθηναῖοι.

892, 4. ἐμπορίῳ] ἐμπορείῳ S. superscripto ι a m. rec. Per diphthongum S. etiam infra saepius, etsi non constanter. Et ἐμπόρειον 907, 4. 917, 25. 918, 6. 919, 23. 922, 10. 18. et alibi.

894, 27. ποιοῦμαι τῆς] ποιούμενος pr. S., ut videtur.

895, 27. πρὸς τὴν a pr. m. in marg. habet S.

τράπεζαν] τραπεζης pr. S.

897, 28. * διαλῦσαι S. pro συνδιαλῦσαι.

900, 4. τοῖς ἐμπόροις om. S.

900, 21. * ἐγένετο S. pro ἐγεγόνει.

901, 9. 902, 4. * εἰ ἠγγυησάμην S. pro εἰ ἐνεγγυησάμην.

901, 27. * καθ' ἃς ἡ S. pro καθ' ἃς καὶ ἡ.

902, 9. πρότερον] προτέρων S.

903, 16. * ἀπόφασιν S. pro ἀπόφανσιν.

904, 18. Ἀπατουρίῳ] ἀπατούριον S.

909, 7. Verba τὰ χρήματ' ἐνέθετ' εἰς in S. omissa nec librarius ipse nec quisquam posteriorum correctorum supplevit.

910, 25. * τὰ χρήματα S. Aberat τά.

910, 27. * παρ' αὐτοῦ S. pro παρὰ τούτου.

911, 6. * ἐπεὶ S. pro ἐπειδή.

911, 14. * μυροπωλίοις τουτονὶ S. aliique pro μυροπωλίοις αὐτόν.

911, 15. προσεκαλεσάμην αὐτὸν] Falsum est in S. alioque codice προσεκαλεσάμην τουτονὶ scriptum esse.

911, 20. * ἐφθέγξατο S. pro οὐκ ἐφθέγξατο.

912, 11. τοιοῦτον] τοιοῦτο S.
913, 16. τὰ ψευδῆ] τὰ non omittit S.
914, 15. ὁ non post, sed ante ἔγγειος om. S.
914, 26. *ἀπέδωκε S. pro ἀποδέδωκε.
914, 27. ἑτερόπλοα] ἑτερόπλοια S. hoc tantum loco.
914, 28. τἀρχαῖα] τἀρχαῖον S.
915, 10. ἀμφοτερόπλοα] ἑτερόπλοα S., non ἑτερόπλοια.
915, 16. οὐδὲ τὰς] οὔτε τὰς S.
916, 25. γὰρ ἐνθέσθαι] παρενθέσθαι S.
917, 5. *διαλέγει S. pro διαλέγῃ.
917, 9. *ἐλεγχθήσεσθαι S. pro ἐξελεγχθήσεσθαι.
918, 9. ἐλάμβανον] Sic S., non διελάμβανον.
920, 18. *τὰ δεινότατα S. Aberat τά.
920, 25. οὗτος] αυτος S.
921, 16. ἐστὲ] εισι τε S., quod εἴσιτε esse potest.
921, 18. τὸ ὕστερον] τὸ om. S.
922, 2. ἔσται] εἶναι S.
925, 25. *εἶτα S. pro ἔπειτα.
931, 1. *ἀντιφορτίζειν S. pro ἀντιφορτίζεσθαι.
932, 9. *ἐλέγχονται S. pro ἐξελέγχονται.
933, 3. ὁ ἀδελφὸς] ὁ om. S.: unde ἁδελφὸς scribi potest.
940, 20. *τοῦ λαβόντος S. pro καὶ τοῦ λαβόντος.

942, 11. συναδικεῖσθε S. a m. antiqua correctus. Nam primo οὐκ ἀδικεῖσθε scriptum fuerat, ut est in codicibus ceteris, nisi quod in uno annotatum γρ. συναδικεῖσθε.

942, 20. τὸν πολίτην om. S.

948, 14. ἀπεστέρητο] ἀπεστερειτο (sine accentu) S., non ἀπεστέροιτο.

950, 24. τὰ γράμματα] τὸ γράμμα S.
954, 7. 14. *ἀναίνει — ἡγεῖ S. pro ἀναίνῃ — ἡγῇ.
955, 22. *ἀληθῆ S. pro ταῦτ' ἀληθῆ.
958, 15. *ἀσελγῶς S. pro ἀσελγῶς οὕτως.

959, 5. *αἰσθάνει S. pro αἰσθάνῃ, et 960, 16. παύσει — γνώσει pro παύσῃ — γνώσῃ, 977, 11. ἡγεῖ pro ἡγῇ.

959, 20. *ἐκβαλεῖν S. pro ἐκβάλλειν.
959, 24. *Ἀριστόλοχον S. pro Ἀρχίλοχον.
959, 26. καὶ τὸν Τιμόδημον om. S.
960, 1. *σοῦ addidi ex S., in quo sine accentu scriptum.

960, 14. *τοῦ σοῦ πατρὸς S. pro τοῦ πατρός.
961, 17. *εἰκότως ἂν S. pro ἂν εἰκότως.
962, 24. πλὴν ἧς] Sic S., non πλὴν ἥν.
965, 2. *πρὶν τὸν S. pro πρὶν τοῦ.
973, 29. τὸ ἐμὸν] ἡμῶν pr. S.
974, 23. τὰ ἐμαυτοῦ, εἱλόμην κομίσασθαι om. S.
976, 10. αἰκία] αικεια S.
977, 1. *ἐξίλλω rec. S. pro ἐξείλλω, quod primo scriptum fuit.
981, 11. *νὴ Δία S. pro νὴ τὸν Δία.
982, 6. ἐγὼ] Sic S., non ἐγὼ αὐτός.
982, 28. *οὐδὲ εἷς S. pro οὐδείς.
985, 6. μοι om. S.
985, 12. ὑπὲρ] ἐπὶ pr. S.
985, 13. τὴν μὲν] μὲν non omittit S.
986, 28. οὗτοι] Sic S., non αὐτοί.
989, 8. τοτὲ δ' ὡς — διώκετε om. S.

989, 21. *καὶ ὑμῖν ἀναγνώσεται S. pro καὶ τοῦτον ὑμῖν ἀναγνώσεται. Falsum est superius illud τοῦτον, quod legitur post βούλομαι καὶ, abesse ab S.

990, 14. *οὐδὲ εἷς (ουδεεις scriptum) S. pro οὐδείς.
990, 21. πλέον] πλειον S.
991, 27. *ἤδη S. pro δή.

992, 22. *πειρῶντο (i. e. πειρῷντο, ut scripsi) S. pro πειρῶνται.

995, 6. *οὗτος S. pro αὐτός.

995, 25. 1000, 16. 22. 29. 1003, 9. 17. 1011, 23. φράτερας] φράτορας S.

996, 17. ἀνανδρίαν] ἀνανδρειαν (sine accentu) S.

996, 19. δεῖ] δη S., εῖ a m. b. (εἰ written above)

996, 20. ἐπιτάξει] εταξε pr. S. post duarum literarum spatium.

997, 17. πλὴν εἰ] Sic S., non πλὴν εἰ μή.

998, 23. πάντες in marg. habet S., sed ab eadem manu.

1000, 9. *μὴ ἀηδὲς S. pro μηδὲν ἀηδές.

1002, 4. *Ἱπποθωντίδος S. pro Ἱπποθοωντίδος. Ἱπποθωντίδι idem pro Ἱπποθοωντίδι 1002, 25.

1002, 10. * ἐπιδεικνύει] Legebatur ἐπιδείκνυμι. In S. ἐπιδεικνυει ει, eraso altero ει.

1002, 26. 1003, 13. υἱὸς] υος et altero loco ὑὸς S. Idem υέων pro υἱέων 1109, 27.

1003, 3. ἀριθμὸν] χρόνον S., in quo haec sic scripta sunt ut prior versus verbis μὲν τῶν finiatur, proximus ab χρόνον οὐδεὶς incipiat, ἐτῶν a m. antiqua in margine adscripto.

1003, 11. εἰ δέ τίς σε ἔροιτο S., non εἰ δέ σ' ἔροιτό τις.

1005, 11. ἃ μὲν ἂν λέγῃ] Sic S., non ἂν μὲν λέγῃ.

1005, 13. ἐκεῖνο] ἐκεῖνον pr. S. Nunc ν erasum.

1007, 7. τούτου προσομολογίαν] γρ. τοῦ πατρὸς ὁμολογίαν S. a manu b.

1008, 1. In titulo * περὶ S. pro ὑπέρ.

1009, 12. γάρ μοι] μοι γαρ S. (II I)

1009, 5. ἕνδεκα] δέκα S.

1009, 22. τούτου in marg. S., sed ab eadem manu.

1011, 16. πάντα] ἅπαντα S.

1017, 10. ὀργισθείς τι τῇ τούτων ἠτίμαζε] ὀργίζεσθε τῇ τούτων τι ἠτίμαζεν S.

1018, 14. δίκην S. in marg. ab eadem m., etsi atramento alio.

1023, 21. * τὸ δάνειον δ' S. pro τὸ δὲ δάνειον.

1035, 20. 1036, 10. *ΜΑΡΤΥΡΙΑ*] *ΜΑΡΤΥΡΕΣ* S.

1038, 1. In titulo περὶ ἀντιδόσεως om. S.

1056, 12. οὐδ' ἤ.] οὔτε ἤ. S.

1057, 7. * τοῦθ'] τοῦτο S. pro τοῦθ'.

1063, 8. ὡς δὲ] ὥστε S.

1068, 29. ἢ μιαρώτεροι omisit scriba in S., sed addidit in margine atramento alio.

1070, 11. * Μακάρτατος in marg. habet S., sed ab eadem manu. Itaque recipiendum erat.

1071, 20. τουτουὶ] τούτου S.

1074, 17. καὶ παρανενομήκασιν om. S.

1077, 1. * οὐδ' ἐκ τῶν S. pro ἀλλ' οὐδ' ἐκ τῶν. Falsum est ἀλλ' omissum esse ante οὐδ' ἐκ τοῦ Στρατίου.

1077, 28. πάντες τοσοῦτοι] ἅπαντες τοσοῦτοι S.

1078, 17. Μακαρτάτου τουτουί] μακαρτάτουι (sic) S.

1080. In titulo περὶ τοῦ κλήρου om. S.

1081, 2. *γένους*] Sic S., non *γένει*.

1082, 2. *διαμαρτυρίας*] Sic S., non *μαρτυρίας*, quod paullo post pro *διαμαρτυρίας* habet.

1082, 18. *δεῖν* supra versum in S., fortasse ab m. eadem.

1083, 5. *Μειδυλίδης*] *μιδυλίδης* S. non hic tantum, sed per totam orationem.

1084, 14. *ἡ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς* S., non *ἡ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ*.

1084, 16. **τῇ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ* S. pro *τῇ τοῦ ἐμοῦ πατρός*.

1086, 29. *Ἐλευσινίῳ*] *ἐλευσεινίῳ* S. per diphthongum hic et infra constanter.

1087, 1. *ποιητὸς*] *ποητὸς* S. et *εἰσποητὸς* infra constanter. Et *πόησιν* 1095, 28.

1087, 27. *ὁ Λεωκράτης*] *ὁ* om. S.

1090, 26. *οὐδενὸς*] *οὐδέτιος* (·/. supra) S. Signo ·/. nihil respondet in margine.

1098, 27. *οὗτοι*] *οὔτοινυν* S.

1100, 20. **τελευτήσαντας* S. pro *τελευτήσαντος*.

1103, 27. *λαβὲ δ' αὐτὴν*] *λαβε δε ταύτην* pr. S. ut videtur.

1106, 3. 1409, 19. 1451, 26. *ἐθέλειν*] *θέλειν* S.

1116, 2. *τοὺς ἐπ'* in marg. S., sed ab m. eadem.

1121, 2. *τὰ τούτου*] *τὰ* non omittit S.

1121, 9. *μήτ' εἴ τινα*] *μὴ τινα* (sic) S.

1121, 15. *φεύγειν*] *φυγειν* (ε supra) S. (ε a pr. m. superscr.)

1121, 22. *ἑωρατε* (in *ἑώραται* mutatum a m. recentissima) *λειτουργίαν* S., non *λειτουργίαν ἑώραται*.

1123, 11. *ἀχαριστίαν*] *ἀχαριστειαν* (ι supra) (ι ab alia m.) S.

1124, 1. *συνοικεῖν*] *συνοικει* S.

1124, 11. *εδικάζοντο* (ς supra) S. et in marg. *πε* (ς supra), i. e. *ἐπεδικάζοντο*, ab m. eadem, ut videtur.

1128, 3. *καὶ παράδειγμα*] *καὶ* non hoc loco om. S., sed paullo post ante *πρὸς ἕκαστον*.

1129, 19. *εἶδε*] *οἶδε* S.

1130, 29. **ἐν τῷ γραμματείῳ* S. Aberat *τῷ*.

1132, 22. ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ] Sic S., non ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι.

1133, 16. ἐπιδεῖξαι] ὑποδεῖξαι pr. S.

1133, 29. δὴ] δὲ pr. S.

1141, 10. πω τολμῶσι τὸ σῶμα] πω τοσωμα S., sed litera σ in litura duarum literarum, quae λμ fuisse videntur.

1143, 13. *σὺ κύριος μὲν ὢν S. pro κύριος μὲν ὢν σύ.

1145, 21. ὢν τῆς] Sic S., non ἡμῶν τῆς.

1145, 22. ὢν καὶ] ἥμων καὶ S.

1148, 23. τετελευτηκότος τοῦ Δημοχάρους in marg. S., sed ab m. eadem.

1153, 23. *δίκην δοῦναι S. pro δοῦναι δίκην.

1154, 25. οὐ πολλαῖς] οὔτε πολλαῖς S.

1161, 14. ἀφεῖτο] Falsum est in S. adscriptum esse γρ. ἀφείθη. Nullum in tota hac oratione "γρ."

1163, 20. τὸν τούτου] τὸν non omittit S.

1163, 26. ἀνῆλθον] ἀπῆλθον S.

1168, 16. περιγενέσθαι et l. 23. Ὀλυμπιόδωρος (ante οὑτοσὶ) om. S., sed habet in marg. a m. eadem.

1168, 24. 25. Κόνωνι — Κόνων] κόμωνι — κόμων S. hic et infra saepius, litera μ vel in ν mutata vel lineola ita notata ut ductus literae ν simillimus remaneret.

1175, 15. ἠμφισβήτει] ἠμφεσβήτει S.

1175, 26. πρόσκλησις] πρόκλησις S.

1175, 28. ουτοσὶ ante Ὀλυμπιόδωρος non omittit S.

1176, 4. οὗτος om. S.

1177, 13. *λέγει μὲν S. pro λέγει μὲν οὖν.

1177, 16. περὶ in marg. habet S. a m. eadem.

1179, 1. *ἡγεῖ S. pro ἡγῇ.

1180, 27. δ' om. S.

1183, 7. τοίνυν om. S.

1183, 9. δοκῶν S. in marg. a m. eadem.

1183, 13. ὁ Σόλων] ὁ non omittit S.

1192, 22. βασιλεῖ] βασιλέα pr. S.

καὶ προσελθόντος] καὶ om. S.

1192, 23. *καὶ κελεύοντος S. pro κελευοντος.

1196, 19. *ΟΡΚΟΣ S. pro ὅρκοι.

1200, 11. καὶ ἀποδοῦναι] καὶ om. S.

1201, 14. πρὸς ὑμᾶς] πρὸς in marg. S. a m. eadem.

1201, 28. ἀπέτισε] απαιτησεν (non ἀπήιτησε) S., qui alibi similiter in hoc verbo peccat, velut 1203, 6. απαιτησε.

1203, 26. ἐχῖνον] αιχεινον S. Sic ηδειον pro ἥδιον 1225, 22. et alia multa hujusmodi ex vetere orthographia servata.

1203, 28. *εἰ μὲν μὴ ᾔδειν (μηϊδειν S.) περιφανῶς αὐτὸν ἤδη (ηδη sine accentu S.) πολλοὺς] Legebatur εἰ μὲν μὴ περιφανῶς αὐτὸν ᾔδειν πολλούς. Correxi ex S., qui quod ἰδεῖν punctis notatum habere dicitur (ἰδεῖν) falsum est. Habet duo tantum puncta quae litera ι habere solet.

1204, 15. *υἱῷ S. pro υἱεῖ.

1207, 26. Χαλκηδονίων] καλκηδονίων S., χ ab eadem m.

1215, 18. ἐθέλεις] θέλεις S., sed ἐ in marg. posito ab m. eadem, mira diligentia, quum alibi non raro θέλειν scriptum sit pro ἐθέλειν, quod scripserat Demosthenes.

1215, 21. Ἀρχένεῳ] ἀρχεννεω hoc loco S.

1217, 8. εὐθὺς S. in marg. ab m. eadem.

1217, 24. λοῦσθαι] λελοῦσθαι S., sed literis λε erasis.

1218, 7. αὐτοὺς] αυτος S.

1218, 13. τέτταρας] τέσσαρας S.

1219, 2. ἐκεῖνον ἐγὼ] Sic S., non ἐγὼ ἐκεῖνον.

1220, 19. *μάλιστά μοι S. pro μοι μάλιστα.

1221, 16. *δέ μου (δεμου scriptum) αὐτῷ S. pro δ' αὐτῷ ἐμοῦ.

1221, 28. ἀγνοήσαιτε] ἀγνοήσητε S.

1222, 12. οἱ superscr. in S. ab m. eadem, ut τὸν 1237, 25., μὲν 1242, 27. τοὺς 1244, 15. ὁ ante ἰατρὸς 1260, 23., τὸ ante ἀργύριον 1283, 7., καὶ ante κέχρησαι 1368, 16.

1223, 25. κατακομίσαι] κατακομίσαιμι S.

1223, 27. ὅτι S. in marg. ab m. eadem, ut ὅτι 1230, 23., μὲν 1233, 9., ἡμᾶς μὲν 1243, 23., τε 1251, 6., εἰπεῖν 1253, 23., τε 1284, 26., αὐτοῦ 1289, 3., οὐ πλείους — ἦσαν 1302, 7., οὗτος 1326, 15., μηδὲ 1333, 22., ἀλλὰ — λαμβάνουσιν 1341, 24., αὐτοὶ 1348, 23., τἄλλα 1374, 10.

1231, 1. κολάσαιτε] κολάσετε S.

1232, 13. ἐπανορθοῦνται] ἐπανορθοῖται S.

1239, 15. *ἀμέλει*] *αμελι* S.

1239, 16. *ᾧ*] *ὁ* pr. S.

1242, 15. *βασάνου*] *βασάνων* pr. S.

1246, 5. et 7. *ἀπέγραψα*] Falsum est *ἀπεγραψάμην* utrobique scriptum esse in S., qui altero tantum loco *ἀπεγραψάμην* habet.

1249, 15. *κλάων*] *κλαίων* in litura S. pro *καλων*, ut videtur, quod *κλάων* est.

1249, 19. *ἐν γειτόνων*] *εγγειτονων* S.

1250, 11. *κτημάτων*] *χρημάτων* S.

1251, 23. *περιστοίχων*] *περιστοχων* S.

1252, 16. *ἐδεήθην*] *εδεηθην μεν* S. (non *ἐδεήθημεν*).

1253, 20. *Ὅσας — μαρτυρίας*] *ὅσα — μαρτυρια* S.

1254, 8. *ἐμὲ κρίνειν* non omittit S.

1256, 15. *ἃ πέπονθ' — τουτουί* omisit pr. S. relicto unius et dimidii versus spatio, quod manus seculi fere duodecimi aliunde explevit. Similes lacunas habet S. p. **1347, 1. 1348, 11.** Conf. ad **879, 7.**

1256, 17. *ἐλάττων*] In *ἔλαττον* mutatum in S. a m. recentiore. Falsum est in marg. *ἐλάττω* legi.

1258, 6. **τουτωνὶ*] Scribebatur *τούτων*. In S. *τουτωνι* sine accentu ut saepe.

1258, 23. *τοῦ* post *Φανοστράτου* om. S.

1259, 8. * *Φανοστράτῳ* S. pro *τῷ Φανοστράτῳ*.

1260, 9. *οὕτως*] *οὕτω* S.

1260, 12. *ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ*] *μαρτυρια* S. ut saepe. Contra *μαρτυριαι* pro *Μαρτυρία* 1266, 9.

1260, 23. *ἀπεκεκλείμην*] *απεκλεισμην* S. (non *ἀπεκεκλείσμην*).

1260, 26. *ἤδη*] *'οντι' ηδη* S., *οντι* cancellis notato.

1261, 7. *πολλαχόθεν* om. S.

1266, 21. *Πιτθεὺς*] *πιθευς* S. ut p. **534, 23.** *πιθεῖ*, ubi tamen *τ* superscriptum ab m. eadem.

1271, 3. In Argumento, quod S. a m. recentiore habet, pro vulgato *δινοβίας* scriptum exhibet *δύο βίας*, quod prope abest ab vera quam ego restitui scriptura *δυσομβρίας*, annotata in margine editionis Parisinae a. **1570.** cum alia correctione *ἐπομβρίας*, quod sumtum est ex verbis oratoris p. **1274, 21.**

1272, 18. *τοῦ τούτων*] *τουτου τοῦ* (i. e. *τοῦ τούτου*) S.

1274, 15. *τὸ* ante *μέσον* addidit manus antiqua in S.

1278, 2. 6. 1279, 14. **στενοτέραν* et 1279, 29. *στενοτέρας* S. pro *στενωτέραν* et *στενωτέρας*.

1278, 4. *ἐμβαλὼν*] *ἐμβάλλων* S.

1278, 14. *γειτνιωσῶν*] *γειτνιουσῶν* pr. S.

1278, 21. *βρεχθῆναι*] *βρεχηναι* S.

1278, 26. *τούτοις*] *τούτῳ* S.

1278, 27. *τειχίον γ' εἴ*] *τειχίον* in fine versus scriptum in S., *γ' εἴ* in margine adjecto ab eadem manu.

1279, 15. *προυκαλούμην*] *προεκαλούμην* S.

1279, 22. *παράπαν ἅπαντα*] Literas *παν ἅ* in marg. S. supplevit m. prima.

1279, 29. **μετεωροτέρας γεγενημένης* S. pro *γεγενημένης μετεωροτέρας*.

1282, 1. In titulo *ΒΛΑΒΗΣ* om. S.

1298, 4. Subscriptum in S. *δαρειω καὶ παμφιλω κατα διονυσοδωρου*. Quae subscriptio memorabilis est propter nomen Darii, quod etiam scriptor Argumenti posuit p. 1282, 1. licet in oratione ipsa nusquam reperiatur. Darius est fortasse idem ac *Δαρεῖος ἐν Σκαμβωνιδῶν οἰκῶν* in inscr. navali p. 549., ut conjecit Boeckh. Oecon. vol. 2. in Addendis p. X.

1298, 17. in Argumento. *ἐξένιζε*, quod pro *ἐξένισε* ex alio codice restitutum est, habet etiam S. Eodem modo in oratione ipsa p. 1304, 6. peccatum in libris omnibus, ubi *ἐξένιζεν* ab Harpocratione servatum est.

1302, 17. **γένοιτο*] Legebatur *προσγένοιτο*: sed S. *πρὸσ̈, γένοιτο*, quod est *γένοιτο*.

1304, 12. *τούτων*] *'πραγμάτων'*, sed cum cancellis, addit S.

1310, 19. *στρατευόμενος*] *στρατευσάμενος* pr. S.

1311, 5. *τὰς μαρτυρίας* bis scriptum in S., post *λαβὲ δή μοι καὶ τὰς* et post *δημοτῶν*, ubi etiam alii quidam libri habent.

1311, 14. *Κλεινίαν*] *κλινίαν* S. hic et infra.

1314, 10. *εἰσπεπηδηκόσιν*] In S. non *εἰσπηδῶσιν*, sed *εισπεπηδωσιν* (sic).

1327, 16. *Λεωντίδας*] Sic S., non *Λεοντίδας*.

1328, 6. *τόν τε νόμον*] *τε* om. S.

1336, 27. **ἀποκρινεῖσθαι* S. pro *ἀποκρίνεσθαι*.

1337, 24. *ἔνδειξις (sine accentu) S. pro ἐνδείξεις, ut alii nonnulli, ex quibus ἔστιν scripsi pro εἰσιν.

1338, 18. ἀγραφίου] ἀγραφείου S. hoc loco, non lin. 15.

1343, 25. γένεσθ' αὐτῷ] γενέσθαι S., omisso αὐτῷ.

1343, 26. ἡμῶν post οἷος habet S.

1343, 28. *τῷ ἐμῷ addidi ex S.

1344, 2. καὶ ante ἀντιβολοῦμεν om. S.

1346, 4. τῇ πόλει καιροῦ τοιούτου] Sic S., non καιροῦ τῇ πόλει τοιούτου.

1346, 8. ὑστερήσασι] ὑστερίσασι S., sed mutatum ab eadem, ut videtur, manu.

1346, 19. θεωρικὰ] θεωρητικὰ S.

*ὅταν S. pro ὁπόταν.

1349, 2. ὑπ' αὐτοῦ non omittit S. α

1354, 11. Τιμανορίδας] Sic S., non τιμανορίδης.

1366, 3. ὑποδεικνύω] ἐπιδεικνύω S., non ὑποδεικνύω.

1367, 11. εἵρξῃ] ερξηι S. et mox ερχθηναι et ερξαντα.

1369, 21. γενόμενος] γενάμενος S.

1373, 23. *οὐκ ἔξεστιν S. pro οὐκέτ' ἔξεστιν.

1375, 1. Ἀθηναίων] αθηναιος S.

1376, 8. οὕτω] οὕτως S.

1377, 17. *ὑμετέρας S. pro ἡμετέρας.

1379, 28. δὲ non post ἀφίστασθαι, sed post ἐθελησάντων om. S.

1381, 3. δὴ om. S.

1381, 11. *παρὰ S. pro πρός.

1382, 1. ἦν non omittit S.

1389, 14. *ἀγαθοῖς S. pro χρηστοῖς.

1391, 15. παραλιπὼν] παραλειπων (sine accentu) S. correctus: nam prima manus παραλιπων scripserat. παραλειπων sine accentu pro παραλιπὼν S. iterum 1406, 7.

1392, 4. οἱ μὲν ἐξ ἁπάσης ab alia m. antiqua additum habet S. Post τῆς Ἑλλάδος ὄντες septem octove literarum lacuna est.

1392, 7. οὐ μόνον a m. recentiore in margine S.

1392, 14. ὅ τι] τί S. hoc loco, non infra post αμηχανωτατος ἦν.

1392, 17. πολλὰ καλὰ om. S., sed habet signum ·/., cui

nihil respondet in margine, ubi haud dubie *πολλὰ καλὰ* annotandum fuit.

1392, 20. *παρὰ τοῖς προγόνοις* om. S.

1393, 1. *εἰς* om. S.

1393, 20. *γὰρ πάντα*] *γάρ μοι πάντα* S.

1396, 4. *ὡς* ab alia m. antiqua habet S.

1396, 18. *πρὸ τοῦ*] *πρὸ τουτου* S.

1401, 13. *ὥσπερ* in marg. ab m. eadem S.

1402, 15. *ἐνθυμουμένοις*] *ἐνθυμουμένους* S.

1405, 28. *ὑποβάλοι*] *ὑπερβάλοι* S.

1407, 24. *τοιοῦτος εἶ* in marg. ab m. eadem S.

τις om. S.

1409, 16. *γεγενημένων*] *γιγνομένων* S. *ὡς*

1409, 25. *ὡς ἑκατέρων προσῆκε*] *ἑκατέρων προσῆκεν* S., *ὡς* a m. pr. superscripto.

1410, 14. *φιλοτιμίαν*] *φιλονεικίαν* S.

1411, 24. *ὠφελείας*] *ὠφελίας* pr. S.

1412, 26. *κακοπαθείας*] *κακοπαθίας* S.

1418. Numeros Prooemiorum S. ab alia manu antiqua habet hos, *Α. εἰ μὲν περὶ* — (1418, 1.) *Β. εἰ μὲν οὖν* — (1418, 9.) *Γ. οὐχὶ ταὐτὰ* — (1419, 21.) *Δ. τὸ μὲν οὖν* — (1420, 11.) *Ε. ἀντὶ* — (1420, 21.) *ς. ἐγὼ μὲν* — (1421, 11.) *Ζ. πολλῶν* — (1422, 8.) Proxima Prooemia *Η* — *ΚΒ.* p. 1423—1433. in S. eodem modo sunt divisa quo in libris editis *Ζ—ΚΑ.* Sed quod in editis est vigesimum secundum in S. in duo divisum est, *ΚΓ. οἶμαι πάντας* — (1433, 3.) et *ΚΔ. χρὴ μὲν οὖν* — (1433, 15.) Tum rursus *ΚΕ—Λ* respondent editis *ΚΓ—ΚΕ.* Sed *ΛΑ* (in editis *ΚΖ*) in duo divisum est in S. *ΛΑ. οἶμαι δεῖν* — (1437, 16.) et *ΛΒ. ἔστι μὲν οὖν* — (1437, 23.) Post *ΛΒ.* nulli in codice numeri apparent, sed omnia continua scripta usque ad finem.

1419, 27. 1433, 28. *ἥδιον*] *ηδειον* S.

1425, 4. *ὅπως*] *πως* S., *ὅ* ab alia m. adscripto.

1427, 2. *ἀξιόχρεῴ εἰσι*] *ἀξιοχρεως εισι* (sic, non *ἐστι*) S.

1429, 13. *παραινεῖν*] *περαίνειν* S.

1429, 24. *λέγω*] *λέγων* S.

1433, 9. * *τοῖς τοιούτοις* S. Aberat *τοῖς*.

1435, 18. *καὶ* post *ὅτι* (in fine paginae) om. S.

1436, 22. ὅνϑ' ὡς] οντως S. accentu (″) ab alia m. addito.

1438, 27. εἰ μὲν οὖν ἀποδόν om. S. in fine columnae. proxima ab των ὑμῶν incipiente.

1440, 6. ἀμελείας] ἀμελιας S., ε ab m. eadem superscripto.

1440, 23. *συστασιάζειν S. pro στασιάζειν.

1449, 18. πρὸς ὑμᾶς] Sic S., non πρὸς ἡμᾶς.

1450, 1. *τούς τ' ἐφεστῶτας S. pro τοὺς ἐφεστῶτας.

1456, 26. μέλλει] μέλλοι S.

1457, 11. καταχρήσεσϑε] καταχρήσησϑε S.

1458, 16. ὥστ'] Sic etiam S., non ὡς.

1458, 23. *ἡ μὲν εἰωϑυῖα S. pro ἡ μὲν οὖν εἰωϑυῖα.

1463, 6. περὶ μὲν τῆς] περὶ δὲ τῆς S.

1463, 9. μὲν ὑμῶν] Sic S., non δὲ ὑμῶν.

1470, 6. καὶ post χορηγίας non omittit S.

1471, 26. πλείστην —] Scriptura quam in γρ. habere dicitur S. non est in hoc codice annotata, sed haud dubie in Parisino Q.

1472, 24. με] μοι S.

1472, 25. ἄν μοι] μοι non omittit S.

1475, 7. καὶ πράττειν om. S.

1477, 11. τὸν Ἀϑηναίων] Sic etiam S., non τῶν Ἀϑηναίων.

1478, 25. μὲν οὐκ] μὲν οὖν οὐκ S.

1483, 20. μικρῷ] μικρὸν S.

1487, 16. κέχρηται] χρῆται S.

1489, 13. ἃ γὰρ] Sic S., non ἃ γὰρ ἄν.

1489. extr. μὲν post ἐνδεδεῖχϑαι non omittit S.

Non tetigi in his annotationibus quae E. G. Weberus in oratione contra Aristocratem, quam uberrimis commentariis illustratam Jenae edidit a. 1845., ex schedis Gustavi Weilandi, qui codicem Parisinum S. denuo excusserat, ab meis diversa protulit, quibus cautius utendum erat quam a quibusdam factum esse video, qui Weilandi notationibus confisi multa quae vel a Bekkero vel a me ipso rectissime partim dicta partim silentio significata erant corrigere sunt conati. Neque enim noverant plura non recte lecta esse ab Weilando, alia ex eo esse rerum genere, de quibus me, quum nulli esse usui viderem, tantum

attulisse dixeram in Praefatione editionis Oxoniensis vol. 1. p. VIII. quantum satis esset codicis in hoc quoque genere indolem cognoscere cupientibus, alia denique ex Weilandi, qui textu Reiskiano usus esse videtur, silentio non recte esse conjecta. Sic p. 632, 19. *μεταστάντας*, quod Reiskius ex conjectura posuerat, in S. esse dicitur. Sed libri omnes *μεταστάντα*, uno fortasse excepto Barocciano, cui *μεταστάντας* tribuitur. Mox p. 632, 21. *ἀδικημάτων*, quod legitur in editione Reiskii ex codice Augustano A. aliisque ejusdem familiae libris[a]), codici S., qui in vulgato olim *ἀτυχημάτων* consentit, tribuit Weilandus. Eodem auctore p. 633, 3. *ἧς* ante *εἴργεσθαι*, quod uncis incluserat Reiskius, abesse ab S. dicitur. Quod falsum est: nam habet S., etsi ex *εις* factum, quod primo scriptum fuerat. Porro p. 633, 25. S. cum Reiskii scriptura *ἁπάντων* (pro *πάντων*) consentire dicitur, pariterque p. 642, 9. in *τουτὶ* pro *τοδί*, p. 642, 13. in *φόνου* pro *τοῦ φόνου*, p. 653, 19. in *ἀποφεύγειν* pro *ἀποφυγεῖν* (quod sine accentu scriptum in S.), p. 673, 9. in *λέγε* post *ἔχει* addito, p. 688, 4. in *φρασικρίδην* pro *φρασιηρίδην*, de quo infra dicam, p. 693, 11. in *καὶ ἐὰν ἁλῷ* pro *καὶ ἁλῷ*. de quibus omnibus Weilandus vel ipse falsa rettulit vel silentio suo Weberum induxit ut falsa referret. De ceteris haec monuisse sufficiet, etsi pleraque ex iis sunt quae consulto ab me praetermissa esse supra dicebam, velut p. 624, 19. *ἦν*] *η*^{ν} S., litera *ν* ab alia manu inserta. 626, 6. *ἄλλος ὅστις*] In S. non *ἄλλ' ὅστις*, sed *ἀλλὅστις*, o a m. antiqua superscripto. 627, 27. *σκέψαισθ'*] *σκέψασθε* S. 628, 14. *προειπὼν*] *προσειπων* (sine accentu) S. 638, 9. *φέρε, ἂν δέ τι*] Falsum est in S. *φέρε ἐὰν δέ τι* scriptum esse. Habet *φερεανδετισυμβηι* vocabulis non distinctis omissisque accentibus. 638, 11. *οἰκῇ*] *οἰκεῖ* pr. S. 645, 7. *τὴν ἑτέραν δ'*] Recte annotavit Weilandus in S. esse *τὴν δ' ἑτέραν δ'*, sed neglexit prius *δ'* puncto esse notatum, ut supra dicebam p. XXXIX. 646, 3. Falsum est *τάξας* post *ἕκαστα* omissum esse in S. 651, 19. *κατὰ*

---

a) Inter hos est Barroccianus, quem nominare volebam in Commentariis Oxon. vol. 6. p. 904. extr. ubi calami lapsu scripsi "ad quos accedit etiam S." pro "ad quos accedit etiam Barocc."

τὸ ψήφισμα τοῦτο] κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα S., quod recipi poterat. 651, 27. ἐσμὲν] literas ἐσ a manu antiqua supra versum habet S. 652, 2. ἤμελλεν] ἔμελλεν S., quod ego aliis quoque locis non paucis pro vulgato ἤμ— ex S. annotavi. 655, 12. λύσετε] λύσητε S. cum aliis soloece. 656, 25. πεποίηνται] ν supra versum a m. antiqua S. ut p. 682, 17. verbi τετίμηνται litera ν supra versum scripta est a m. prima. 661, 3. καὶ ἡτισοῦν] καιειτισοῦν S. 661, 22. φανερὸς] φανερως pr. S. 661, 26. πάθη (pro πάθωσι, quod Reiskius posuerat) S., ut est in libris omnibus, non πάθηται, quod ei tribuit Weilandus, continua codicis scriptura παθηταυτα deceptus literisque ταυ pro ται acceptis. 662, 6. οἶμαι] οιομαι (sine accentu) S. 664, 9. δέ τι καὶ] τι S. supra versum a m. prima. 667, 15. ἐφαίνεσθε] φαίνεσθε (altero ε in litura pro αι) S., non ἐφαίνεσθε. 672, 20. In S. neque Κριθωτὴν, quod ei tribuit Weilandus, neque Κριθώτην, sed κριθωτην sine accentu scriptum est, ut jam in editione Oxoniensi dixi. 675, 19. In S. non κατήῤῥαξε, sed ut in ed. Oxon. annotavi κατηραξεν (ρ superscr.), altero ρ addito a m. antiquissima, fortasse prima, etsi, ut passim, atramento alio. 677, 6. ἐπιδόντα] ἐπειδότα S. (ϊ ν superscr.), literis ἰ et ν fortasse ab eadem manu superscriptis. Error inde ortus[a]) quod aoristus ἰδεῖν, ut λιπεῖν (de quo supra dicebam p. XXV.), interdum per diphthongum scribitur. Sic p. 193, 2. in S. est εἰδὼν (ϊ superscr.), litera ϊ a manu b. superscripta, et p. 289, 2. ὑπερειδων (sine accentu) pro ὑπεριδών. 679, 8. τοῦτον] Litera ν in S. superscripta a m. antiqua. 679, 29. ὑπισχνεῖται] ὑπισχεῖται, ut alibi saepius ὑπισχούμενος, S., sed litera ν a m.

a) Addam his p. 200, 10, de quo loco dixi p. XXV., in S. non solum τὸν λειπόντα (non λείποντα) τὴν—τάξιν, sed mox (lin. 14.) etiam τὴν — τάξιν — λειποντας sine accentu scriptum esse. Itaque utrobique aoristus est restituendus, λιπόντα et λιπόντας, conveniens usitato Atticis λιποταξίου nomini, quod librarii saepissime λειποταξίου scripserunt. Et altero loco libri plures λιπόντας, inter quos est Parisinus Y. (2935.) in quo λιπόντας (εί superscr.), literis εί a manu secunda superscriptis.

prima superscripta. 680, 20. ἐπεὶ δ'] ἐπεὶ δὲ S., non ἐπειδὴ δ'. 683, 19. εἴ τιν'] η τινα S., η per lineolam deleto et ει a m. antiqua superscripto. 684, 21. ταύτην] ν superscriptum in S. a m. pr. 686, 20. ὦ ante ἄνδρες Ἀθηναῖοι om. S., ut aliis in locis non paucis, quos collegi supra p. XXVI. 688, 4. In S. non Φρασικρίδην, quod in Reiskii editione legitur, sed φρασιηριδην sine accentu. Recta nominis scriptura est in S. etiam p. 1197, 3. 1219, 28., nisi quod priore in loco φρασιηριδι habet pro Φρασιηρίδῃ. 688, 6. καὶ τοιαῦτα] In S. καί (manus alia καὶ mutato accentu) τοὶ τοιαῦτα. Literas τοι punctis notavit manus recentior. 688, 12. μικρὰ ἃ a m. recentiore, fortasse b., insertum habet S. 689, 7. ἐὰν δὲ] ἂν δὲ S. 690, 20. Quod S. καταλιπόντες habere dicitur falsum est. Habet καταλειποντες sine accentu, ut jam in editione Oxoniensi dixi. Denique quod p. 630, 28. in editione mea Oxoniensi legitur ut ex Theone correxerat Reiskius τὰ γὰρ χρήματα ἄποινα ὠνόμαζον οἱ παλαιοί, nullo annotato librorum dissensu, ut id ipsum etiam in S. legi videatur, me nolente factum erat, ut dixi in annotatione vol. 6. p. 902. his verbis "χρήματα ἄποινα Reiskius ex Theone vol. 1. p. 186. pro eo quod in libris est ἄποινα χρήματα: unde in Bekkeri meamque editionem transiit, me quidem nolente. Nam recte habere librorum scripturam jam in Praefatione editionis Lipsiensis a. 1825. p. X. ostenderam collato Xenoph. Mem. 3, 14, 7. ἔλεγε δὲ καὶ ως τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθίειν καλοῖτο, ubi Reiskius pari errore transponebat τὸ ἐσθίειν ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ εὐωχεῖσθαι. Lex. rhet. in Bekk. Anecd. p. 221, 26. ὁ δὲ Βάταλος ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς μαλακός." Nunc tamen vereor ne mihi ut Schaefero aliisque fraudem fecerint librariorum errores. Qui dicere vult veteres ἄποινα appellasse quae recentiores χρήματα vocaverint, duobus modis hoc dicere potest, aut τὰ χρήματα ἄποινα ὠνόμαζον, aut ἄποινα τὰ χρήματα ὠνόμαζον, ut exemplis similibus plurimis probari potest. Idem qui tertio modo dici posse sibi persuaserunt, τὰ ἄποινα χρήματα ὠνόμαζον, docere me velim quomodo dicendum foret si quis contrarium dicere vellet, veteres χρήματα appellasse quae recentiores ἄποινα vocaverint. Num eodem

modo *τὰ ἄποινα χρήματα ὠνόμαζον*, aut mutato ordine verborum *τὰ χρήματα ἄποινα ὠνόμαζον*? Qua via eo pervenietur ut Graeci, secus atque in aliis linguis omnibus factum videmus, talia sic sint elocuti ut quid dicere voluerint ab nemine intelligi possit nisi qui aliunde cognitum habeat quid dici debuerit. Quod quum mihi absonum videatur nec mirandum esse pu tem si librarii talia interdum perverterint, nunc Demostheni rectam scripturam *τὰ γὰρ χρήματα ἄποινα ὠνόμαζον* ex Theone restitui, apte nexam verbis praecedentibus *τὸ "μηδ' ἀποινᾶν" μὴ χρήματα πράττεσθαι (λέγει)*, pariterque Xenophontis Lexicique rhetorici locos corrigendos esse censeo alterutra earum quas supra dicebam rationum, ut scholiasta Aeschinis dixit p. 32, 13. *Βάταλος δὲ ὁ κίναιδος λέγεται*, non *ὁ δὲ Βάταλος κίναιδος λέγεται*, et paullo post, *Βάταλος ὁ Δημοσθένης ἐκαλεῖτο*, non *ὁ Βάταλος Δημοσθένης ἐκαλεῖτο*. Eodem errore apud Harpocrationem s. v. *γεννῆται* legitur, *Ἰσαῖος τοὺς συγγενεῖς γεννήτας ὠνόμασεν*, quod perverse dictum esse non fugit Schoemannum in annotat. ad Isaeum p. 356., qui quod scribi volebat *Ἰσαῖος συγγενεῖς τοὺς γεννήτας ὠνόμασεν*, id ipsum legitur in codice Darmstadino, sed ex conjectura, ut videtur, librarii, ut alia in hoc libro. Nam Harpocrationem, ut dixi in Praefatione vol. 1. p. XXIX., probabilius est scripsisse *τοὺς γεννήτας συγγενεῖς ὠνόμασεν*, ut s. v. *Κεῖοι* dixit *τὴν νῆσον πόλιν ὠνόμασεν*, et s. v. *Οἶον*, *τὸ μόνον οἶον ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι*. Apud Xenoph. Memor. 3, 10, 1. recte Stobaeus (Floril. 60, 11.) *ἡ γραφική ἐστιν εἰκασία τῶν ὁρωμένων* pro vulgato *γραφική ἐστιν ἡ εἰκασία*, etsi hoc sic explicari potest ut nihil insit perversi. Nec quod eodem in libro legitur c. 1, 7. *καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τούς τε πρώτους ἀρίστους δεῖ τάττειν καὶ τοὺς τελευταίους*, hujus generis est.

Post Weilandum alii quoque multa quae ego ex codice S. in editione Oxoniensi annotare neglexerim supplere studuerunt, inter quae nihil videre memini memoratu dignum quod emendandae scripturae vulgatae inservire possit, plura vero ne inventa quidem in codice, sed ficta ab ipsis. Ceterorum pars longe maxima versatur in *νῦ ἐφελκυστικῷ* in codice ante consonantes modo addito modo omisso, in vocalibus *α ε ο* vel elisis vel non elisis aliisque minutiis orthographicis, in quibus hujus codicis eadem

est inconstantia quam ex tot aliis scriptorum quorumvis codicibus cognitam habemus. Nihilominus talia quoque ab Duebnero per omnes Demosthenis orationes constanti cura annotata in schedis meis habeo, sed ea ratione iis usus sum quam supra significabam. Omnem hujusmodi scripturae diversitatem qui enotari operae pretium habent hoc saltem curare vellem ne per reliquam lectionis varietatem dispergerent, sed in capita sua divisam exhiberent, quod exempli caussa duabus in orationibus (XIV. et XV.) infra feci. Nam hac sola ratione efficitur ut quae sit codicis consuetudo uno quasi obtutu videant lectores et quam inutilis sit istiusmodi farrago intelligant.

XIV. *Περὶ τῶν συμμοριῶν* (p. 178—189.) et XV. *Περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας* (p. 190.—201.)

Codex S. collatus cum editione Bekkeri Oxoniensi.

I. Addit *νῦ ἐφελκυστικὸν* ante consonantes

P. 178, 2. *δοκοῦσιν προαιρεῖσθαι* 8. *ἀκούουσιν φαίνεσθαι* 179, 21. *ἕλλησιν καὶ* 180, 28. *ἐστὶν παρασκευῆς* 183, 25. *λάχωσιν παρεσκευασμένας* 184, 3. *ὦσιν νεώσοικοι* 185, 21. *ἔστιν πρὸς* 186, 23. *δεδίασιν μὴ* 189, 12. *σύνοιδεν τὴν* 13. *ἦγέν ποτε* 17. *οἶδεν φανέντ'* 24. *ἐπιχειρῶσιν ταύτῃ* 191, 12. *ἴσασιν τοὺς* 192, 10. *ἤρεσκεν ταῦτα* 193, 6. *ἠλευθέρωσεν. καὶ* 19. *ὥρμηκεν βασιλέως* 194, 25. *ἀπολωλέκασιν καὶ* Contra 197, 19., ubi nunc *ν ἐφελκυστικὸν* in fine periodi positum est *κεκράτηκεν. καὶ οὐδὲ* etc., consentit in vulgato olim *κεκράτηκε.*

II. Elidit vocales

P. 181, 6. *δ' ἃ* 14. *δ' ἂν* 22. *ὑμέτερ' αὐτῶν* 182, 10. *πώποθ' ὑμῖν* 185, 4. *δ' οἵ* 13. *ὄντ' ἀπολωλέναι* 187, 24. *τιν' αὐτοῖς* 188, 6. *οὐδέν' ἂν* (*οὐδενὰν* scriptum) 193, 19. *σφόδρ' ἄν.* 195, 26. *δ' ὀλιγαρχουμένους* 197, 20. *τοῦτ' αὐτῷ* 197, 29. *δ' ὡς φοβερῷ*

III. Non elidit vocales

P. 178, 20. *ἄρα οἷος* 179, 5. *δὲ ἃ* 6. *τοῦτο ὑποκεῖσθαι* 15. *ἄρα ἐγχειρεῖν* 180, 20. *δὲ ἡμῖν* 23.

ἀγῶνα ὀρθῶς 182, 5. πώποτε ἅπαντες[a]) 8. δὲ ἠβουλήθητε et δὲ ἀπεβλέψατε 20. σώματα ἔχουσαν 24. δὲ εἴσεσθε (δὲ ει ήσεσθε scriptum) 184, 12. δὲ ἂν 15. δὲ ἡ 185, 16. δὲ οὔ 21. τοῦτο ἔστιν 186, 11. εἴγε ἐπὶ 23. χρήματα ἔχων 27. ἵνα ἐκεῖνος 188, 3. ὥστε οὔτε 17. εἴγε ὁμοθυμαδὸν 27. ὅτε οὐ 189, 27. ἕνεκα αὐτῶν 190, 3. δὲ οὐδεπώποτε 191, 14. δὲ ὁ 19. δὲ οὓς 20. ταῦθ' ὑπὸ πάντων] ταυτα ὑφαπάντων 193, 18. πάντα ὡς 23. οἰκειότατα αὐτὴν 24. δὲ ὡς 194, 3. γε ὅτι 4. ἔγωγε ὡς 19. οὔτε ἰδία 20. ταῦτα ἀμφότερα ἦν 21. γε εἰ 24. ὑμέτερα ὑμῖν 195, 5. δὲ οὐ 196, 19. ποτε ὃ 197, 26. ἄρα οὐδενὸς 27. δὲ ὡς ἰσχυρὸν 198. 6. ἔστι (ἔστιν a manu b.) ἄτοπον 12. ἔστι εἴχετε 199, 19. ταῦτα ἐφ' ὑμῖν 20. ταῦτα ἐὰν 27. οὗτός τε ὁ 205, 5. θαυμάζητε αὐτά.

Expositis his lectionum codicis S. supplementis codiceque ipso accuratius quam ante me factum erat descripto etsi hoc effectum videtur ut de libri hujus natura et auctoritate rectius quam antea judicari possit, alia tamen et ampliora agenda restant. Primo enim lectionum codicis a me vel receptarum vel rejectarum, de quibus valde inter se dissentiunt critici, rationes, quatenus opus videatur, reddendae erunt, adhibitis etiam rhetorum grammaticorumque Demosthenicos locos memorantium libris, quorum plerosque nunc ex codicibus emendatius quam olim editos habemus. Deinde de duabus aliis harum orationum recensionibus dicendum erit per codices plures, ut supra dicebam p. VIII.,

---

a) ὑμεῖς post ἅπαντες vulgo additum ego ejeci quum aliis libris Dionysioque Halic. (vol. 6. p. 947.) auctoribus tum codice S., de quo fuit qui mihi obloqueretur, quemadmodum infra p. 184, 25. quum in verbis καὶ μέγαν καὶ καλὸν καὶ δίκαιον, particulam καὶ ante μέγαν ab S. abesse verissime dixissem, *errasse* dictus sum, et quae sunt alia hujusmodi peccata, quibus lectores minus cauti luduntur. Illud autem ὑμεῖς qui post ἅπαντες addidit interpolator non animadvertit consulto id ab Demosthene fuisse omissum, quia accusativus ὑμᾶς in altera sententiae parte sequitur, ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι, ὅσα μὲν πώποθ' ἅπαντες ἐβουλήθητε καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ' ὑμᾶς ἐξέφυγεν.

propagatis, quas iniqui sunt qui nunc, postquam codice S. uti licuit, contemnunt: plurima enim illis recte scripta debemus quae vel defecta vel vitiata sunt in Parisino, quem meminisse oportet ipsum quoque nihil aliud quam recensionem exhibere multis jam modis ab correctoribus interpolatam, ut antiquiorum lectionum specimina ostendunt, ex aliis fontibus ab me supra collecta p. IV—VII. Nec duae illae quas dicebam recensiones ab indoctis factae sunt hominibus, sed ab rhetoribus grammaticisve doctis et antiquis, qui quas intulerunt lectiones non raro ita sunt comparatae ut, si codicis Parisini S. auctoritate commendarentur, tantopere omnibus forent probatae quantopere nunc, obstante recensionis aliquanto antiquioris auctoritate, improbantur, etsi valde diversae ab futili illo interpolationum genere quo grammatici Byzantini scripta veterum plurima depravarunt. Denique de locis dici operae pretium erit qui conjecturae ope vel ab aliis vel ab me ipso aut correcti sint aut corrigendi videantur. Haec igitur omnia, quum Praefationis fines excedant, singulari quod huic editioni adjungi poterit volumini reservamus, cui etiam specimina codicis Parisini S. accedent lapidi incisa. Est enim hic liber ut tot aliis de caussis, ita etiam propter scripturae formam variasque correctorum manus valde memorabilis.

CHRONOLOGIA DEMOSTHENICA.

De vita et scriptis Demosthenis quae vel ab veteribus tradita accepimus vel ex ipsius orationibus colligi possunt quum multam praebeant materiam dicendi, nos pro hujus scriptionis consilio praecipua harum quaestionum capita breviter pertractabimus secundum temporum ordinem disposita exclusisque, quas cum rerum fide dignarum memoria permisceri incommodum est, narrationibus fabulosis, quales de Demosthene ut de aliis oratoribus, philosophis et poetis plurimas excogitarunt vel ab aliis excogitatas propagarunt biographi Graeci veteres, mendacissimum genus hominum, qui historiam Graecorum literariam commentis suis tam mature contaminarunt ut jam Plutarchi aetate, quamvis amplo omnis generis subsidiorum quibus nos hodie caremus apparatu instructi, vera ab falsis discernere difficile fuerit. Nam quum plurimos esse nossent qui de clarorum hominum vita omnia minima enarrari cuperent, quod genus scribendi hodie quoque a multis expeti videmus, curiositati lectorum, qui quid lectu jucundum esset multo magis quam quid rerum veritati accommodatum quaererent, certatim satisfacere studuerunt inventis plurimis quae vel per se parum credibilia essent vel inter se ipsa pugnarent vel contra manifestas temporum rationes peccarent. Cujusmodi fabellis qui ita succurrere student ut vel additis vel detractis vel mutatis nonnullis veri quandam speciem iis concilient, vereor ne operam, nisi ubi res testibus idoneis agitur, plerumque perdant nihilque aliud consequantur quam ut narrationibus quae, quales ab veteribus traditae sunt, peritiori nemini fraudem facere possint, formam induant fallacem, quae etiam doctioribus lectoribus imponere possit.

OLYMP. 98, 4. ($38^5/_4$ A. C.)

DEXITHEUS ARCHON.

Annus natalis Demosthenis secundum Pseudo-Plutarchum in Vitis decem oratorum p. 845 D. qui Demosthenem archonte Callimacho (olymp. 107, 4. = $34^9/_8$) annum trigesimum septimum egisse ait: *ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονὼς λογιζομένοις ἀπὸ Δεξιθέου εἰς Καλλίμαχον.* Huic anno conveniunt ipsius Demosthenis de annis quibusdam aetatis suae testimonia, quae infra sub olymp. 100, 4. 104, 1. et 106, 4. memorabimus, faventque Hyperidis verba in oratione in lite Harpalica (olymp. 113, 4.) contra Demosthenem habita p. 350 ed. Saupp. quo loco Demosthenes inter oratores numeratur qui annum aetatis sexagesimum superaverint, *εἶτ' οὐκ αἰσχύνει νυνὶ τηλικοῦτος ὢν ὑπὸ μειρακίων κρινόμενος περὶ δωροδοκίας; καίτοι ἔδει τοὐναντίον υφ' ὑμῶν παιδεύεσθαι τοὺς νεωτέρους τῶν ῥητόρων καὶ εἴ τι προπετέστερον ἔπραττον, ἐπιτιμᾶσθαι καὶ κολάζεσθαι, νῦν δὲ τοὐναντίον οἱ νέοι τοὺς ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη σωφρονίζουσιν. διόπερ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, δικαίως ἂν ὀργίζοισθε Δημοσθένει, εἰ καὶ δόξης ἱκανῆς καὶ πλούτου πολλοῦ δι' ὑμᾶς μετέσχηκεν, νυνὶ δ' ἐπὶ γήρως οὐδῷ βούλεται τῆς . . . . ὑμεῖς . . . . νεσθε ε . . . .* etc. ubi quum *μειρακίων* aetas provectae Demosthenis aetati opposita sit, *ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη* exaggeratione prope absurda vel pro *ὑπὲρ πεντήκοντα*, quod ipsum jam satis grave erat, vel pro *ἑξήκοντα ἢ μικρὸν ἐλάττω* (quemadmodum Demosthenes in caussa simili p. 564, 17. dixit, *γεγονὼς ἔτη περὶ πεντήκοντα ἴσως ἢ μικρὸν ἐλάττω*) dictum foret, si verum esset quod Dionysius Halicarnassensis in Epistola ad Ammaeum 1, 4. p. 724. Demosthenem olymp. 99, 4. ($38^1/_0$) — *ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος* — natum esse dixit, de qua ratione infra dicemus sub olymp. 106, 4. Repetit hanc opinionem Dionysius ubi de anno natali Aristotelis agit, — qui secundum nostram rationem uno anno minor Demosthene fuit, non tribus annis major, ut Dionysio videri debuit, — ibidem p. 727. *Ἀριστοτέλης ἐγεννήθη κατὰ τὴν ἐνενηκοστὴν καὶ ἐνάτην ὀλυμπιάδα Διιτρέφους* (sic scribendum pro *Διοτρεφοῦς*) *Ἀθήνησιν ἄρχοντος, γ'* (sic H. Wol-

fius pro *ιγ΄*) *ἔτεσι Δημοσθένους πρεσβύτερος.* Dionysium quamvis non nominatum secutus est Zosimus Ascalonita, seculi quinti grammaticus (in Vita Demosthenis quam ego Scholiis praefixi vol. 8. p. 22, 10.) numero anni iisdem quibus Dionysius usus est verbis designato, *ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος.* Itaque hi duo testes pro uno sunt numerandi. De anno autem natali Demosthenis et de numero annorum quos vixerit quod inter se dissentiunt scriptores, fortasse eo explicandum quod, quum certa testimonia veterum nulla superessent, conjecturis uterentur quali de Dinarcho utitur Dionysius p. 638. *τίθεμεν δὴ αὐτὸν ἑβδομηκοστὸν ἔχοντα ἔτος ἀπὸ τῆς φυγῆς κατεληλυθέναι, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέροντα αὑτὸν ἀποκαλῶν. — ὑποκειμένων δὴ τούτων ὁλοσχερεῖ λογισμῷ (τὸ γὰρ ἀκριβὲς οὐκ ἔχομεν) εἴη ἂν κατὰ Νικόφημον ἄρχοντα γεγονώς.* Idem de annis dicendum quibus Dionysius singulas Demosthenis orationes adscripsit non antiquiorum testium auctoritatem, sed suas aliorumve conjecturas secutus: de quo dicemus sub olymp. 107, 1. 108. 1. 110, 1.

Genere Demosthenes usus est mediocri. Nam patrem habuit cognominem, Paeaniensium pago adscriptum, officinarum duarum, gladiariae et lectuariae, possessorem, matrem vero Cleobulam, Gylonis cujusdam Cerameensis filiam, quem proditionis Nymphaei, urbis Ponticae Atheniensibus tum tributariae[a]), reum factum in Bosporum profugisse, ut poenam imminentem evaderet, Aeschines narravit in orat. contra Ctesiphontem §. 171. p. 78, 14. Addit idem alia de *Κήποις* oppido, quod ab tyrannis Bosporanis dono datum sit Gyloni, cui tum Cleobula nupserit, dives quidem mulier, sed Scythica matre nata, ex qua Gylo duas susceperit filias, posteriore tempore Athenas

---

a) Harpocrat. s. v. *Νύμφαιον,* ubi Aeschinis locum citat, *Κρατερὸς ἐν θ΄ τῶν Ψηφισμάτων φησὶν ὅτι Ἀθηναίοις τὸ Νύμφαιον ἐτέλει τάλαντον.* Conf. Boeckh. Oecon. Athen. vol. 2. p. 658. De urbe ipsa v. Strabon. 7. p. 309. Gylonem per tempus aliquod debitorem aerarii fuisse, sed debitam pecuniae summam antequam moreretur solvisse refert Demosthenes in initio orationis contra Aphobum secundae p. 836. Quod negotium si quis ad ea referat quae in Gylone criminatur Aeschines, conjectura utetur valde incerta.

multis cum opibus missas, ubi altera "ὁτῳδήποτε" (i. e. Demochari, ut novimus ex Demosth. orat. contra Aphobum p. 836.), altera Demosthenis oratoris patri in matrimonium data fuerit violata lege Attica, qua cautum erat ne quis peregrinam uxorem duceret. Ex quo quae colligit Aeschines, Demosthenem populo Atheniensi natura esse inimicum habendum, quia avus maternus proditor, mater vero barbaro genere orta sit, etsi absurde et calumniose dicta sunt ut alia plurima quae in Demosthenem jecit Aeschines, facta tamen ipsa ita sunt comparata ut non videantur ex nihilo fingi potuisse. Itaque non multum tribuendum Plutarchi dubitationi in Vita Dem. c. 4. ἃ δ' *Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ εἴρηκε περὶ τῆς μητρὸς, ὡς ἐκ Γύλωνός τινος ἐπ' αἰτίᾳ προδοσίας φυγόντος ἐξ ἄστεος ἐγεγόνει καὶ βαρβάρου γυναικὸς, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν εἴτ' ἀληθῶς εἴρηκεν εἴτε βλασφημῶν καὶ καταψευδόμενος.* In patre Demosthenis quod reprehendi posset ne Aeschines quidem reperisse videtur: *τούτῳ*, inquit l. c., *πατὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεὺς, ἀνὴρ ἐλεύθερος· οὐ γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι.* quocum congruunt quae ex Theopompo memorat Plutarchus, fuisse illum *τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν*, quaeque Demosthenes ipse in laudem eiu dixit p. 842 extr.

Fratrem Demosthenes orator nullum habuit, sororem unam, duobus annis minorem: vid. sub olymp. 100, 3. De uxore ejus liberisque dicetur sub olymp. 106, 2.

OLYMP. 99.

ARCHONTES.

1. ($38^4/_3$.) Diitrephes. 2. ($38^3/_2$.) Phanostratus.
3. ($38^2/_1$.) Evander. 4. ($38^1/_0$.) Demophilus.

2. Philippus (II.) nascitur (v. ad olymp. 111, 1.), Amyntae, Macedonum regis, et Eurydicae filius tertius, imperii paterni post breve fratrum natu majorum, Alexandri (II.) et Perdiccae (III.), regnum heres: v. ad olymp. 102, 3. et 103, 1. 105, 1. Contra hunc orationes quae Philippicae appellantur habuit Demosthenes: vid. sub olymp. 107, 1. et seqq.

OLYMP. 100.

1. ($^{380}/_{379.}$) Demophilus. 2. ($37^{9}/_{8.}$) Nicon.
3. ($37^{8}/_{7}$) Nausinicus. 4. ($37^{7}/_{6.}$) Callias

4. Moritur pater Demosthenis, viduam relinquens Cleobulam, filium vero septem, filiam quinque et quod excurrit annos natam: de quo ipsius oratoris testimonio constat in oratione contra Aphobum prima p. 814. *Δημοσθένης οὑμὸς πατὴρ κατέλιπεν — ἐμὲ ἕπτ' ἐτῶν ὄντα καὶ τὴν ἀδελφὴν πέντε, ἔτι δὲ τὴν ἡμετέραν μητέρα πεντήκοντα μνᾶς εἰς τὴν οἰκίαν εἰσενηνεγμένην.* Unde Plutarchus V. Demosth. c. 4. *ἀπολειφθεὶς ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἑπταέτης ἐν εὐπορίᾳ.* et Pseudo-Plutarchus in V. decem orat. p. 844. A. *καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ μετ' ἀδελφῆς πενταέτιδος.* Quae sic sunt intelligenda ut Demosthenes septimo, soror quinto aetatis anno exacto, ipse octavum, soror sextum egisse annum dicatur quo tempore pater moriebatur: de qua ratione conf. sub olymp. 103, 2. Pater quum mortem appropinquare sentiret, testamentum fecerat, in quo haec praescripta fuerunt, quae rettulit Demosthenes l. c. p. 814. Tutores liberis suis elegerat Aphobum, sororis suae filium, et Demophontem, Demonis fratris filium, tertiumque adjunxerat Therippidem Paeaniensem, non cognatum quidem, sed familiae suae vetere amicitia junctum. Duos autem cognatos illos ut arctiore etiam vinculo familiae suae adjungeret, Aphobo injunxerat ut Cleobulam viduam in matrimonium duceret[a]) cum octoginta minarum dote aedibusque suis cum omni supellectile uteretur donec Demosthenes filius adultus esset; Demophonti duo talenta statim solvenda legaverat ea conditione ut filiam tum septennem, quando nubilis facta esset, duceret; Therippidi denique septuaginta minarum usuras concesserat usque dum virilem aetatem attigisset Demosthenes, i. e. usque ad duodevigesimum aetatis annum. Ita hoc se consecuturum esse sperabat ut tutores non solum pupillorum, sed etiam ipsorum interesse censerent ut patrimonium non

---

a) Similiter Pasio uxorem suam Archippen legavit Phormioni ampla cum dote multaque supellectile: vide orat. contra Stephanum 1. p. 1110.

solum non minueretur, sed proba prudentique administratione adeo augeretur. Verum omnes illae praescriptiones parum sapienter, si verum volumus fateri, excogitatae effectum habuerunt plane contrarium atque Demosthenes, quum testamentum faceret, exspectaverat. Nam neque Aphobus viduam nec Demophon filiam[a]) Demosthenis in matrimonium petivit, uterque vero una cum Therippide non solum legatas sibi pecunias ceteraque emolumenta cupide arripuerunt, sed etiam reliquam quae nihil ad ipsos pertinebat sortem ita per decem annos administrarunt ut nullos unquam tutores vel impudentius vel manifestius bona diripuisse pupillorum Demostheni pronunciare liceret in oratione prima contra Aphobum p. 815., ubi post tutelam decennem aedes duntaxat patris cum servis quattuordecim argentique minis triginta, quae omnia in unum collecta vix septuaginta minarum pretium aequare, ab tutoribus relictas esse ait pro quindecim talentorum pretio, quod mortuo Demosthene patre administrandum acceperant et intra decem annos facile duplicare potuissent (ut aestimatur p. 862, 21.) si pupillorum quam suo ipsorum commodo consulere maluissent. Quae omnia pluribus persequitur Demosthenes in orationibus contra Aphobum, accurate subductis rationibus[b]). Cujus de actionis tempore et exitu dicemus sub olymp. 104, 1. Mater Cleobula quid de Aphobo, cui ab marito moriente uxor destinata erat, senserit et utrum fraudum ab Aphobo pariter atque ceteris duobus tutoribus factarum suspicionem aliquam habuerit an non habuerit, quum per totum tutelae ab illis gestae tempus superstes fuerit, ut constat ex oratione contra Aphobum p. 842, 10., nescimus: ab Demone patruo nihil praesidii paratum fuisse Demostheni ejusque sorori ex tertia contra Aphobum oratione p. 850.

---

a) Hanc postmodum Lachetem Leuconoensem uxorem duxisse filiumque ex ea habuisse Democharem, oratorem laudatissimum, refert Pseudo-Plutarch. V. decem orat. p. 847 C. De quo conf. Boeckh. Corp. Inscr. vol. 1. p. 464. et Westermann. in Commentationibus societatis lit. Saxonicae vol. 1. p. 119.

b) Has rationes tabulis confectis redituum et expensarum illustravit Voemelius in Museo Rhenano a. 1845. p. 434.—445. et tractavit Naberus in Mnemosyne vol. 1. p. 186.—199.

colligi potest, ubi Demo ille paucis tantum verbis tangitur, sed ita ut ab tutorum partibus potius stetisse quam pupillis favisse videatur.

OLYMP. 101.

1. ($37^6/_5$.) Charisander. 2. ($37^5/_4$.) Hippodamas.
3. ($37^4/_3$.) Socratides. 4. ($37^3/_2$.) Asteius.

In hanc olympiadem proximosque sex septemve annos puerilis cadit institutio Demosthenis, de qua nihil singulare quod fide dignum sit memoratum videmus; ipse eam duobus in locis orationis pro corona breviter memorat verbisque ut ipse dicit *μετριωτάτοις*, p. 312, 21. *ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι.* et iterum de Aeschine p. 315, 7. *ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων.* Tutores non admodum liberaliter ei providisse ex iis quae supra de tutoribus diximus conjicere licet, fueruntque tam sordidi ut magistros adeo Demosthenis debita mercede defraudarent, quod Aphobo objicit Demosthenes p. 828, 4. *εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδίας ἦλθεν ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθοὺς ἀπεστέρηκε καὶ τῶν εἰσφορῶν ἔστιν ἃς οὐ κατέθηκεν, ἐμοὶ δὲ λογίζεται.* quod ita exaggeravit Plutarchus [a]) ut Demosthenem ingenuarum artium rudem mansisse diceret. In arte gymnastica, quum corpore esset infirmiore, minus quam alios operae eum posuisse narrat Plutarchus [b]), indeque repetit factum ei a pueris aequalibus

---

a) Vit. Dem. c. 4. *ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ἠδικήθη τὰ μὲν νοσφισαμένων, τὰ δ' ἀμελησάντων, ὥστε καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ τὸν μισθὸν ἀποστερῆσαι. διὰ δὴ τοῦτο τῶν ἐμμελῶν καὶ προσηκόντων ἐλευθέρῳ παιδὶ μαθημάτων ἀπαίδευτος δοκεῖ γενέσθαι.*

b) Ibidem: *διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν καὶ θρύψιν, οὐ προϊεμένης τοῖς πόνοις τῆς μητρὸς αὐτὸν οὐδὲ προσβιαζομένων τῶν παιδαγωγῶν. ἦν γὰρ ἐξ ἀρχῆς κάτισχνος καὶ νοσώ-*

Βατάλου cognomen, cujus de origine et significatione, quam calumniose detorsit Aeschines[a]), nihil certi constitisse grammaticis ipse eorum dissensus arguit[b]), quorum hariolationibus etsi Schaeferi sententia praeferenda videtur (Appar. ad Demosth. vol. 1. p. 175.), qui id ab linguae vitio quo Demosthenes laboravit[c]) derivandum esse censuit, rectius tamen, ut opinor,

---

δης, καὶ τὴν λοιδορουμένην ἐπωνυμίαν, τὸν Βάταλον, εἰς τὸ σῶμα λέγεται σκωπτόμενος ὑπὸ τῶν παίδων λαβεῖν.

a) De falsa legat. §. 99. p. 41, 13. *ἐν παισὶ — ὢν ἐκλήθη δι' αἰσχρουργίαν τινὰ καὶ κιναιδίαν Βάταλος, ἐκ παίδων δὲ ἀπαλλαττόμενος καὶ δεκαταλάντους δίκας ἑκάστῳ τῶν ἐπιτρόπων λαγχάνων Ἀργᾶς ἐκλήθη, ἀνὴρ δὲ γενόμενος προσείληφε τὴν τῶν πονηρῶν κοινὴν ἐπωνυμίαν, συκοφάντης.* et similiter in orat. c. Timarch. §. 126. 131. p. 17, 42. 18, 27. ubi Demosthenem introducit dicentem cognomen *ἐξ ὑποκορίσματος τιτθῆς* sibi impositum esse.

b) Plutarch. Vit. Dem. c. 4. *ἦν δ' ὁ Βάταλος, ὡς μὲν ἔνιοί φασιν, αὐλητὴς τῶν κατεαγότων, καὶ δραμάτιον εἰς τοῦτο κωμῳδῶν αὐτὸν Ἀντιφάνης πεποίηκεν. ἔνιοι δέ τινες ὡς ποιητοῦ τρυφερὰ καὶ παροίνια γράφοντος τοῦ Βατάλου μέμνηνται. δοκεῖ δὲ καὶ τῶν οὐκ εὐπρεπῶν τι λεχθῆναι τοῦ σώματος μορίων παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τότε καλεῖσθαι βάταλος.* Cum his Aeschinisque verbis comparanda quae nihilo certiora protulerunt Pseudo-Plut. Vit. decem orat. p. 844 E. Libanius in Vita Demosth. p. 2, 22. Schol. Aeschinis p. 32. et 61. ed. Oxon. Phot. Bibl. p. 495, 32.

c) Demosthenem literam rho pronuntiare non potuisse primus, ut videtur, narravit Demetrius Phalereus, qui Demosthenem viventem viderat, memoratus a Plutarcho in Vita Demosth. c. 11. et Cicerone de divin. 2, 46, 9., post hos Pseudo-Plut. in Vitis orat. p. 844 D. cum eoque Photius Bibl. p. 493, 5., Zosimus in Vita Dem. p. 20, 2. (ubi etiam *τὴν ἀκοὴν ἀσθενὴς* fuisse dicitur), Anonymus ibid. p. 25, 10. et scriptores Latini, Cicero de orat. 1, 61, 260. Quintilian. Inst. or. 1, 11, 5. 11, 3, 54. Valer. Max. 8, 7, 1. Demetrius Phalereus etsi fide paullo dignior est quam alii philosophi peripatetici quidam, qui plurimum operae in *βιογραφίᾳ* posuerunt, multum tamen abest ut omnia quae Plutarchus c. 11. auctore Demetrio, etsi admixtis fortasse nonnullis aliunde sumtis, narravit partim nimis mira et prope ridicula pro veris haberi possint. Demetrii narrationem breviter tetigit Dionysius de admir. vi Demosth. c. 53. p. 1118. *τὰ πάθη τὰ τῆς φωνῆς καὶ τα σχήματα τοῦ σώματος, οἷς κράτιστα ἕξειν ἔμελλεν, οὐ μικρῷ πόνῳ κατειργάσατο, καίτοι φύσει πρὸς ταῦτα οὐ πάνυ εὐτυχεῖ χρησάμενος, ὡς Δημήτριός ὁ*

putabimus conjunctum cum reliqua corporis infirmitate linguae vitium effecisse ut *Βάτταλος*[a]) appellaretur. Cui interpretationi certe non repugnant verba quibus Demosthenes ipse in oratione pro corona §. 180. p. 288. hoc *ὑποκόρισμα* memorat. De Battalo tibicine aut poeta, qui duo homines an unquam exstiterint dubitat Meinekius Hist. com. p. 334., quae Plutarchus aliique commenti sunt grammaticorum sapiunt doctrinam parumque conveniunt aut nutrici Demosthenis, quam duobus in locis memorat Aeschines, aut pueris Demostheni aequalibus, quos hoc convicio usos esse Plutarchus narrat. Nihilo probabiliores sunt quas de alio convicio, *Ἀργᾶς*, quod nescimus cui casui originem suam debeat, conjecturas proposuit Plutarchus[b]).

Φαληρευς φησι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ τὸν βίον αὐτοῦ συγγράψαντες. et Cicero in Epistola ad M. Tullium fratrem de petitione consulatus 1, 2. "*Quae de Demosthenis studio et exercitatione scripsit Demetrius recordare.*" Post Demetrium alii quoque de exercitatione oratoria Demosthenis fabulas non paucas excogitarunt, (nuperrime examinatas ab Arnoldo Schaefero in Specimine operis egregii "*Demosthenes und die Athenischen Staatsmänner seiner Zeit*" Lipsiae edito a. 1854.): quibus ut colorem quendam adderent, singula quaeque accuratissime se cognita habere finxerunt. Cujusmodi est quod Pseudo-Plutarchus p. 844. E. Demosthenem, quem spiritus defecisset, Neoptolemo, histrioni tragico, decem millia drachmarum solvisse narrat, *ἵν' ὅλας περιόδους ἀπνεύστως λέγῃ.* aut quod p. 837 D. fabulatur Demosthenem ne mille quidem drachmas Isocrati, a quo artem rhetoricam discere voluerit, solvere potuisse, sed quintam tantum hujus summae partem pro quinta artis parte obtulisse, etsi p. 838 E. narrat Isocratem ab civibus quos artem suam doceret mercedem nullam exegisse, accepisse vero a peregrinis, quod Isocrates ipse affirmat in oratione de antidosi §. 39. 40 repetitque biographus Isocratis p. 102, 14. ed. meae Oxon. diserte memorata mille drachmarum mercede: quam Lacritum Phaselitam Isocrati numerasse Demosthenes in orat. adversus Lacritum p. 938, 17. *εἰρωνικῶς* narrat.

a) *Βάτταλος*] Hanc scripturam, quam metrum postulat in Hedyli versu ap. Athen. 4. p. 176 D., praestare alteri, quae frequentior in codicibus est, *Βάταλος*, dixi in Thesauro vol. 2. p. 186.

b) Dem. Cap. 4. *ὁ δ' Ἀργᾶς (καὶ τοῦτο γάρ φασι τῷ Δημοσθένει γενέσθαι παρώνυμον) ἢ πρὸς τὸν τρόπον, ὡς θηριώδη καὶ πικρὸν, ἐτέθη· τὸν γὰρ ὄφιν ἔνιοι τῶν ποιητῶν ἀργᾶν ὀνομάζουσιν· ἢ πρὸς τὸν λόγον, ὡς ἀνιῶντα τοὺς ἀκροωμένους· καὶ*

OLYMP. 102.

1. ($37^2/_1$.) Alcisthenes. 2. ($37^1/_0$.) Phrasiclides.
3. ($^{370}/_{369}$.) Dysnicetus. 4. ($36^9/_8$.) Lysistratus.

3. Amyntas, rex Macedoniae, moritur vigesimo quarto regni anno, tribus relictis filiis, quorum natu maximus, Alexander, patri succedit. V. Diodor. 15, 57. 60. aliosque indicatos a Clintono Fast. Hellen. vol. 2. p. 225. (278. ed. tert.)

OLYMP. 103.

1. ($36^8/_7$.) Nausigenes. 2. ($36^7/_6$.) Polyzelus.
3. ($36^6/_5$.) Cephisodorus. 4. ($36^5/_4$.) Chion.

1. Ptolemaeus Alorita interfecto Alexandro, non sine criminis sociis, quorum unum, Apollophanem, memorat Demosthenes p. 402., regno Macedoniae potitur, ipse vero tertio anno post a Perdicca, legitimo regni herede, interficitur. Vid. Diodor. 15, 71. 77. et quae ex aliis scriptoribus collegit Clintonus l. c. p. 226. (279.)

2. Aphobus, rejecta Cleobula, Demosthenis patris vidua (v. sub olymp. 100, 4.), Philonidis filiam, Onetoris sororem, in matrimonium ducit, mense hujus anni ultimo, eodemque mense vel paullo post Demosthenes peracta probatione inter viros recipitur, de quo ipse dixit p. 868. *ἐγήματο* (Aphobus) *ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνὸς — ἐγὼ δ' εὐθέως μετὰ τοὺς γάμους ἐνεκάλουν* etc. Aetatem autem Demosthenes tum attigerat legitimam duodeviginti annorum, quod *ἐπὶ δίετες ἡβῆσαι* dicebatur. Nam quod annos natus septem patre orbatus esse (v. sub olymp. 100, 4.), per decem[a]) autem annos sub tutela fuisse dicitur, sic intelligendum est ut utrique numero aliquot qui excur-

---

γὰρ Ἀργᾶς τοὔνομα ποιητὴς ἦν νόμων πονηρῶν καὶ ἀργαλέων. Cognomen ex litibus contra tutores institutis eum accepisse ait Aeschines de falsa legat. §. 99. p. 41, 14. cujus verba supra apposuimus, ubi quae scholiastae annotarunt p. 61, 12. similia sunt Plutarcheis.

a) Vid. Demosth. p. 815. 819. 821. 822. 824. 825. 832. 833. 835. 854. 862. Decimum annum plus quam plenum fuisse ex verbis *ὅλοις ἔτεσι δέκα* (p. 880.) colligi potest.

runt menses accedant, qui conjuncti annum conficiant duodevigesimum.

Circa hoc tempus Demosthenem eloquentiae studio incumbere clarissimosque qui tum vel in concione populi vel coram judicibus verba facerent oratores — quales fuerunt Callistratus, Aristophon Azeniensis, Cephalus Collytensis aliique non pauci — audire cepisse, etiam sine disertis vel ipsius vel aliorum testimoniis credi potest; institutione tamen et familiari consuetudine unius usus esse videtur Isaei, de quo Plutarchus ceterique Vitae scriptores omnes inter se consentiunt[a]), etsi non sine admixtis ab uno alteroque fabellis quibusdam, confirmatque Dionysius Halic. in libello quo de Isaeo judicium fecit (p. 586—629.) in quo utriusque oratoris genus dicendi inter se comparat similitudinemque ostendit, cujus vestigia plura vel in iis quae hodie supersunt utriusque orationibus observare licet, quos locos collegi in annotatione ad p. 874, 21. in editione Oxon. vol. 7. p. 1092., inter quos unus est (in oratione contra Onetorem 1. §. 37. p. 874.) cujus summa cum verbis Isaei (in oratione de hereditate Cironis p. 70, 1.) similitudo jam Porphyrium advertit ap. Euseb. Praep. Ev. 10. 3. p. 466. *τὰ περὶ βασάνων εἰρημένα παρ' Ἰσαίῳ ἐν τῷ περὶ τοῦ Κίρωνος κλήρου καὶ παρὰ Ἰσοκράτει ἐν τῷ τραπεζιτικῷ* (c. 27. p. 369 C.) *κεῖται καὶ παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατ' Ὀνήτορος ἐξούλης σχεδὸν διὰ τῶν αὐτῶν εἴρηται.* unde fortasse orta criticorum quorundam veterum conjectura de orationibus contra Onetorem duabus vel scriptis vel correctis ab Isaeo, quam memorat Libanius in Argumento orationis alterius[b]), rationibus fultam valde infirmis. Neque enim singulo-

a) Plutarch. V. Demosth. c. 5. Pseudo-Plut. V. decem orat. p. 839 F. 844 C. Liban. V. Demosth. p. 3, 6. et in Argum. orationis 31. p. 875. Zosimus V. Demosth. p. 19, 16. Anon. ib. p. 24, 10. Phot. Bibl. p. 492, 26. Suidas s. v. *Ἰσαῖος.*

b) Pag. 875. *περὶ δὲ τῶν λόγων τούτων προειρήκαμεν ὅτι πολλοί φασιν αὐτοὺς ὑπὸ Ἰσαίου συντεθῆναι, τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες εἶναι διὰ τὴν ἡλικίαν, οἱ δέ γε, εἰ μὴ τοῦτο, διωρθῶσθαί γε ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου· ἐοίκασι γὰρ τοῖς ἐκείνου λόγοις. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν εἰ τὸν διδάσκαλον ἐμιμήσατο καὶ μηδέπω πρὸς τὸ τέλειον ἥκων ἐπὶ τὸν ἐκείνου χαρακτῆρα μετῄει τέως.*

rum quorundam locorum similitudine, quantumvis manifesta, multum probatur in hoc quaestionum genere, quum libros non paucos exstitisse constet in quibus exordiorum, epilogorum locorumque communium tractationis exempla proposita essent [a]), quibus vel mutatis pro consilio suo vel non mutatis oratores juvenesque in rhetorum scholis uterentur. Hinc facile fieri poterat ut eadem iisdemque fere verbis a pluribus dicerentur communi fonte utentibus, ut in illo quoque loco *περὶ βασάνων* factum esse potest, quo post Isaeum Isocrates, post Isocratem Demosthenes usus est, quemadmodum idem in exordio orationis contra Timocratem §. 4. p. 701. sententiam pervagatam, quemque oratorem id de quo ipse dicere velit gravissimum auditorumque attentione dignissimum solere judicare, iisdem prope verbis tractavit quibus Isocrates in exordio orationis de pace usus est, et quae sunt alia plura ab Isocrate et Demosthene similiter dicta [b]), quae nihil conferunt ad fidem fabulosis quibusdam narra-

---

Quod in universum de *λόγοις ἐπιτροπικοῖς* dixerat in Vita Demosth. p. 3, 10. *τοὺς λόγους τοὺς ἐπιτροπικοὺς εἰσὶν οἵ φασιν Ἰσαίου καὶ οὐ Δημοσθένους εἶναι διὰ τὴν ἡλικίαν* etc.

a) De hoc genere librorum dixit Spengelius in *Συναγωγῇ τεχνῶν* p. 102 seqq. Ejusmodi Prooemiorum quinquaginta sex collectio orationibus Demosthenis in codicibus adjecta est (LXII. p. 1418—1462.), aliquoties memorata ab Harpocratione et Polluce, sed nunc a plerisque addubitata. Contra immerito ea Demostheni abjudicari censet Schoemannus in libro de comitiis p. 305. Nihil enim in his Prooemiis est quod non vel ab Demosthene ipso scribi potuerit vel ab aliis ejusdem aetatis oratoribus, nec quidquam caussae est cur Demosthenem hujusmodi prooemia praeparata habuisse negemus, qualia Cicero se habuisse narrat in Epistolis ad Atticum 16, 6. („*Habeo volumen prooemiorum. Ex eo eligere soleo, quum aliquod σύγγραμμα institui.*“) et Antiphon habuisse videtur, cujus *προοίμια καὶ ἐπίλογοι* memorantur ab Suida s. v. *ἅμα, αἰσθέσθαι* et *μοχθηρός*. Demosthenica vera, quorum plura cum exordiis orationum quarundam quae supersunt fere conveniunt, utrum talia habeamus qualia orator in schedis suis reliquit, an ab rhetore aliquo ex Demosthenicarum aliarumque orationum exordiis, modo servatis modo mutatis oratorum verbis, composita sint, non puto ad liquidum perduci posse.

b) Plura hujusmodi collegit Funkhaenelius in Zimmermanni Diario a. 1837. p. 485. seqq.

tionibus[a]) conciliandam de studio quod Demosthenes in arte Isocratis pernoscenda posuerit, quam non est verisimile magno-

a) De artis rhetoricae magistris quibus usus sit Demosthenes studiorumque ejus ratione non pauca finxerunt biographi inde ab Hermippo (de quo videnda A. Schaeferi commentatio in Schneidewini Philologo vol. 6. p. 427.—430.) usque ad inferiorum temporum scriptores, quorum alia parum probabilia, alia prorsus absurda sunt temporumque rationibus contraria. Famam de Isocrate, merito rejectam ab Niebuhrio in Scriptis philologicis vol. 1. p. 482., primi, ut videtur, sparserunt Ctesibius et Hermippus, quorum alterum nominat Dionysius in judicio de Isaeo c. 1., utrumque Plutarchus V. Dem. c. 5. *Ἕρμιππος — Κτησιβίου μέμνηται λέγοντος παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακοσίου καί τινων ἄλλων τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάμαντος κρύφα λαβόντα τὸν Δημοσθένη καταμαθεῖν.* Quae partim similia sunt Pseudo-Plutarch. narrationi p. 844 C. *ὡς Κτησίβιός φησιν ἐν τῷ περὶ φιλοσοφίας, διὰ Καλλίου τοῦ Συρακοσίου πορισάμενος τοὺς Ζωΐλου τοῦ Ἀμφιπολίτου λόγους, διὰ δὲ Χαρικλέους τοῦ Καρυστίου τοὺς Ἀλκιδάμαντος ἀνέλαβεν αὐτούς*, et Suidae s. v. *Δημοσθένης, διήκουσε δ' Ἰσαίου τοῦ Ἰσοκράτους μαθητοῦ, καὶ τοῖς λόγοις ἐχρῆτο Ζωΐλου τοῦ Ἀμφιπολίτου σοφιστεύοντος ἐν Ἀθήναις καὶ Πολυκράτους καὶ Ἀλκιδάμαντος τοῦ Γοργίου μαθητοῦ καὶ αὐτοῦ μέντοι Ἰσοκράτους. συνεφιλολόγησε δ' Αἰσίωνι τῷ Ἀθηναίῳ* (cujus de Demosthenis orationibus judicium memorat Plutarchus V. Dem. c. 11.) *καὶ Θεοπόμπῳ τῷ Χίῳ φιλοσόφῳ. διηκροάσατο δὲ καὶ Εὐβουλίδου τοῦ διαλεκτικοῦ* (hunc etiam Pseudo-Plutarchus p. 845. B., Diogenes L. 2, 108. et Apulejus Apolog. c. 15. p. 421. nominant) *καὶ Πλάτωνος.* De Demosthene Platonis auditore opinio quam levi fundamento nitatur ipsa Plutarchi verba ostendunt Vit. c. 5. *Ἕρμιππος δέ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο τὸν Δημοσθένη συνεσχολακέναι Πλάτωνι καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὠφελῆσθαι.* Nihilominus cupide eam arripuerunt biographi Graeci quique hos solita *ἀκρισίᾳ* secuti sunt scriptores Latini, Cicero, Quintilianus, Tacitus, Gellius, Apulejus, quorum levitatem, breviter notatam ab Niebuhrio l. c., clariore in luce collocavit Funkhaenelius in dissertatione de Demosthene Platonis discipulo inserta Actis Societatis Graecae vol. 1. p. 289. — 306. Aliquanto absurdius unus ex philosophis peripateticis, quem Dionysius in Epistola ad Ammaeum 1. p. 719. seqq. refutare operae pretium duxit, Demosthenem eloquentiam ex Aristotelis Arte rhetorica didicisse finxit, scripta post pugnam ad Chaeroneam (olymp. 110, 3.), quo tempore Demosthenes orationes suas plerasque jam habuerat, annos natus septem et quadraginta. Aristoteli Theophrastum adeo et Xenocratem, ad quos ὁ

pere ab eo expetitam esse, quum genere dicendi usus sit longe diverso. Quamquam non negamus diligenter lectas ab Demosthene esse Isocratis orationes, quemadmodum aliorum clarorum scriptorum opera lectitavit, ut dicendi facultatem suam excoleret et ad majorem perfectionem adduceret[a]). Ex quo tamen non sequitur aut magistris illis usum esse Demosthenem aut scripta eorum imitari propositum habuisse, quod de Thucydide[b]), quem in multis orationum suarum locis imitatus sit Demosthenes, probare studuerunt Dionysius in iis quae *περὶ τοῦ Θουκυδόδου χαρακτῆρος* p. 944. sqq. et *περὶ τῆς λεκτικῆς Δημοσθένους δεινότητος* p. 976. sqq. scripsit post eumque

---

τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς πόθος Demosthenem duxerit, adjungere non dubitavit Pseudo-Lucianus in Encomio Demosthenis c. 12.

a) Demosthenem, quum ex tempore dicendi facultate minus valeret, non facile verba publice fecisse nisi bene meditatum orationibusque diligenter elaboratis — quod de oratione Midiana ipse concedere videtur adversario §. 191. p. 576. — pluribus narravit Plutarchus in Vita c. 8. Ipsius Demosthenis de se dicterium, oratorem se factum esse eo quod plus olei quam vini consumpsisset, ex Aristotelis *Χρείαις* memorat Joannes Stobaeus Flor. 29, 90., simile Pytheae oratoris dicteriis in Demosthenem *ὑδροποτοῦντα καὶ μεριμνῶντα τὰς νύκτας* et *ἐνθυμήμασιν* utentem oleum olentibus, apud Plutarchum Vit. c. 8, Compar. Demosth. et Ciceronis c. 1., Moral. p. 802. E., Athenaeum 2. p. 44. F., Aelianum V. H. 7, 7., Pseudo-Lucianum Encom. Dem. c. 15., Libanium in Vita p. 4., ad quae alludit Cicero Tusc. Quaest. 4, 19, 44. *Cui non sunt auditae Demosthenis vigiliae? qui dolere se ajebat, si quando opificum antelucana victus esset industria.* Lucernam Demosthenem nunquam extinxisse usque ad annum aetatis quinquagesimum privatim compertum habuit fabulator ap. Pseudo-Plut. p. 844. C.

b) Studium ab Demosthene in Thucydidis historia positum absurde exaggerarunt biographi quidam. Sic Demosthenem Thucydidis historiam octies sua ipsius manu descripsisse fabulatur Lucianus in libello contra indoctum libros multos ementem c. 4. Cujus commenti absurditatem longe superavit is ex quo Zosimus in Vita p. 19, 22. haec prodidit, *οὕτως λέγεται τὸν Θουκυδίδην ἐκμεμαθηκέναι ὥστε φέρεσθαί τι τοιοῦτον περὶ αὐτοῦ, ὅτι ποτὲ καείσης τῆς βιβλιοθήκης ἐν Ἀθήναις καὶ συγκαεισῶν τῶν ἱστοριῶν Θουκυδίδου αὐτὸν μόνον ἀπομνημονεῦσαι πασῶν καὶ οὕτως μεταγραφῆναι ποιῆσαι.* Quae plus quam Simonidea est vis memoriae.

Ulpianus in Prolegemenis in orationes Olynthiacas et Philippicas, argumentis uterque usi infirmis: de quo recte judicasse video Arnoldum Schaeferum in libello paullo ante memorato.

OLYMP. 104.

1. (36$^{4}/_{3.}$) Timocrates. 2. (36$^{3}/_{2.}$) Chariclides.
3. (36$^{2}/_{1.}$) Molo. 4. (36$^{1}/_{0.}$) Nicophemus.

1. Demosthenes statim postquam inter viros receptus erat (olymp. 103, 2.) bona sua ab tutoribus repetere coeperat, sed post vanas duorum annorum disceptationes nihil sibi reliquum esse videbat quam ut caussam ad judices deferret, quod archonte Timocrate factum esse ipse refert in oratione contra Onetorem p. 868. *δύο μὲν γάρ ἐστιν ἔτη τὰ μεταξὺ τοῦ συνοικῆσαί* (Aphobo) *τε τὴν γυναῖκα καὶ φῆσαι τούτους πεποιῆσθαι τὴν ἀπόλειψιν· ἐγήματο μὲν γὰρ ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνὸς, ἡ δ' ἀπόλειψις ἐγράφη ποσειδεῶνος μηνὸς ἐπὶ Τιμοκράτους· ἐγὼ δ' εὐθέως μετὰ τοὺς γάμους δοκιμασθεὶς ἐνεκάλουν καὶ λόγον ἀπήτουν καὶ πάντων ἀποστερούμενος τὰς δίκας ἐλάγχανον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος.* et paullo post, *μετὰ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα Κηφισόδωρος, Χίων. ἐπὶ τούτων ἐνεκάλουν δοκιμασθεὶς, ἔλαχον δὲ τὴν δίκην ἐπὶ Τιμοκράτους.* Cecidit caussa Aphobus decemque talentis multatus est, ut refert Demosthenes p. 862, 22., quibus tamen solvendis quum non esset, ut videtur, vix quidquam de patrimonio, quod tutores interverterant, recuperare potuit Demosthenes [a]) ideoque ab caussa in tutores duos ceteros, Demophontem et Therippidem, agenda, de qua cogitaverat [b]), de-

a) Plut. V. Demosth. c. 6. *ὡς γοῦν ἐκ ἡλικίας γενόμενος τοῖς ἐπιτρόποις ἤρξατο δικάζεσθαι καὶ λογογραφεῖν ἐπ' αὐτοὺς πολλὰς διαδύσεις καὶ παλινδικίας εὑρίσκοντας, ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ταῖς μελέταις, οὐκ ἀκινδύνως, οὐδ' ἀργῶς, κατευτυχήσας, ἐκπρᾶξαι μὲν οὐδὲ πολλοστὸν ἠδυνήθη μέρος τῶν πατρῴων, τόλμαν δὲ πρὸς τὸ λέγειν καὶ συνήθειαν ἱκανὴν λαβὼν, καὶ γευσάμενος τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας φιλοτιμίας καὶ δυνάμεως, ἐπεχείρησεν εἰς μέσον παριέναι καὶ τὰ κοινὰ πράττειν.* Quibuscum conferenda Pseudo-Plutarchi et Photii verba statim afferenda.

b) Demosth. p. 817. *ἃ μὲν οὖν Δημοφῶν ἢ Θηριππίδης*

stitisse videtur[a]). Brevi interjecto tempore Aphobus Milyam quendam servum ad torquendum (*εἰς βάσανον*) ab Demosthene postulaverat, quem praevidere poterat non datum iri, quum

---

ἔχουσι τῶν ἐμῶν, τότ' ἐξαρκέσει περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ὅταν κατ' αὐτῶν τὰς γραφὰς ἀπενέγκωμεν. Quod eum revera fecisse ait Aeschines p. 41, 13. ubi dicitur *δεκαταλάντους δίκας ἑκάστῳ τῶν ἐπιτρόπων λαγχάνων.* sed convictos esse Therippidem atque Demophontem totidemque talentis multatos quot Aphobus multatus esse dicitur p. 862, 22., solus testis est Pseudo-Plutarchus p. 844 C. *τελειωθεὶς δ' ἐλάττω παρὰ τῶν ἐπιτρόπων παραλαβὼν ἔκρινεν αὐτοὺς ἐπιτροπῆς ἐπὶ Τιμοκράτους ἄρχοντος τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριππίδην, Δημοφῶντα ἢ Δημέαν (καὶ μάλιστα τούτου κατηγόρησεν ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς ὄντος), δέκα τάλαντα τίμημα ἑκάστῃ τῶν δικῶν ἐπιγραψάμενος, καὶ εἷλεν αὐτούς, τῆς δὲ καταδίκης οὐδὲν ἐπράξατο, τοὺς μὲν ἀφεὶς ἀργυρίου, τοὺς δὲ καὶ χάριτος.* Quae iisdem fere verbis repetit Photius Bibl. p. 492, 30., nisi quod ibi scriptum est *Δημοφῶντα, οἱ δὲ ἀντὶ Δημοφῶντος Δημέαν εἰσάγουσι, τίμημα δέκα ταλάντων* etc. Demeam qui nominavit, Demonem dicere voluisse opinatur Westermannus. Hic enim, qui pater fuit Demophontis et patruus Demosthenis oratoris, *συνεπίτροπος* appellatur in oratione *πρὸς Ἄφοβον ψευδομαρτυριῶν* p. 861, 4. memoraturque ibidem p. 846. 850. et in oratione altera *κατὰ Ἀφόβου* p. 840. Fallitur Reiskius qui Demonem hunc eundem esse putat ac Demonem Paeaniensem, cui Demosthenes orationem (XXXII.) adversus Zenothemin scripsit, in qua Demosthenes Demoni *οἰκεῖος γένει* esse dicitur p. 890. Quem Demonem prioris illius Demonis ex Demomele nepotem esse probabiliter conjecit Boeckhius in Corp. Inscr. vol. 1. p. 465.

a) Huic sententiae non repugnant quae in oratione *πρὸς Ἄφοβον* p. 846. dicta sunt. *ἐγὼ γὰρ Δημοφῶντι καὶ Θηριππίδῃ καὶ τούτῳ* (Aphobo) *δίκας ἔλαχον ἐπιτροπῆς ἀποστερηθεὶς ἁπάντων τῶν ὄντων. γενομένης δέ μοι τῆς δίκης πρὸς τοῦτον πρῶτον ἐπέδειξα σαφῶς τοῖς δικάζουσιν, ὥσπερ ὑμῖν ἐπιδείξω, πάνθ' ὅσα ἡμῖν κατελείφθη χρήματα ἀπεστερηκότα τοῦτον μετ' ἐκείνων, οὐ καταψευδομαρτυρησάμενος.* Et solus Aphobus decem talentis multatus memoratur in fine orationis, tacetur de Demophonte et Therippide, cum quibus utrum privatim transegerit Demosthenes et partem aliquam pecuniarum suarum recuperaverit an non, nescimus. Postero tamen tempore Demosthenem rem familiarem prospero successu reparasse manifestum est, quum grandes pecuniae summas in publicos usus liberaliter impenderit, quas enumeravit Demochares in psephismate, quod sub olymp. 114. 3. apponemus, et partim Demosthenes ipse in orationibus contra Midiam, pro corona aliisque memoravit.

a Demosthene patre morituro manumissus esset, quod Phani cujusdam testimonio probaverat Demosthenes. Quem Phanum quum falsi testimonii accusasset Aphobus, contra eum orationem πρὸς Ἄφοβον ψευδομαρτυριῶν inscriptam (XXIX.) habuit Demosthenes: si haec oratio est Demosthenis, de quo merito dubitat Westermannus in Quaestionum Demosthen. Particula tertia (sive in edit. mea Oxon. vol. 7. p. 1048 seqq.).

3. Hoc anno orationes contra Onetorem, cujus sororem in matrimonium duxerat Aphobus, habitas esse colligitur ex p. 873, 12. ubi tertius agi annus dicitur ex quo Aphobus divortium cum uxore fecerit, quod archonte Timocrate (olymp. 104, 1.) factum esse ait Demosthenes p. 868, 3.

OLYMP. 105.

1 ($^{360}/_{359.}$) Callimedes. 2. ($35^9/_{8.}$) Eucharistus.
3. ($35^8/_{7.}$) Cephisodotus. 4. ($35^7/_{6.}$) Agathocles.

1. Philippus succedit Perdiccae fratri in regno Macedoniae. V. Diodor. 16, 2. Diog. L. 2, 56. Clinton. Fast. vol. 2. p. 227. (281.)

2. Sub hoc anno florentem Demosthenis aetatem memorat Eusebius Chron. Can. p. 345. ed. Mai: *Demosthenes rhetor cognoscebatur* (Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἐγνωρίζετο in Chron. Paschali p. 169 C.).

OLYMP. 106.

1. ($35^6/_{5.}$) Elpines. 2. ($35^5/_{4.}$) Callistratus.
3. ($35^4/_{3.}$) Diotimus. 4. ($35^3/_{2.}$) Thudemus[a]).

2. Hoc anno orationem contra Androtionem habendam Diodoro, Euctemonis συνηγόρῳ, confecit Demosthenes, quae

a) *Eudemus* hic archon vocatur apud Diodor. 16, 32. et Dionys. Halic. vol. 5. p. 648., utrobique non scriptorum, sed librariorum errore. Recta scriptura bis servata apud Dionysium ipsum vol. 6. p. 725. et extra dubitationem posita est marmoris didascalici (ap. Boeckh. 230. vol. 1. p. 353.) auctoritate. Recte igitur Boeckhius in inscr. navali p. 340, 63. supplevit [ἐπὶ Θο]υδήμου ἄρχοντος, post [ἐπὶ] Διοτίμου ἄρχοντος, quod praecedit lin. 60.

prima est aetate orationum ejus in caussis publicis habitarum, de quo diserto constat testimonio Dionysii Halic. in Epist. ad Ammaeum 1, 4. p. 724. *οὗτος* (Demosthenes) *ἐγεννήθη μὲν ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος δὲ Τιμοκράτους* (olymp. 104, 1.) *εἰς ἔτος ἦν ἐμβεβηκὼς ἑπτακαιδέκατον. δημοσίους δὲ λόγους ἤρξατο γράφειν ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος* (olymp. 106, 2.) *εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔχων ἔτος· καὶ ἔστιν αὐτοῦ πρῶτος τῶν ἐν δικαστηρίῳ κατασκευασθέντων ἀγώνων ὁ κατὰ Ἀνδροτίωνος, ὃν γέγραφε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι τὸ ψήφισμα παρανόμων* etc. et c. 7. p. 732. *εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος ἔχων ἤρξατο πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν καὶ λόγους εἰς δικαστήρια γράφειν.* Archonte Callistrato Demosthenes secundum computationem sub olymp. 98, 4. expositam annum aetatis agebat trigesimum, secundum Dionysium, qui Demosthenem olymp. 99, 4. natum esse crederet, vigesimum sextum. Pro quo quod Dionysius vigesimum quintum posuit multis mirum visum est, sed frustra, ut videtur, quum non animadvertissent *ἔτος ἔχειν* Dionysium alio hic sensu dixisse quam *ἐμβεβηκέναι εἰς ἔτος*. Nam quum inter olymp. 99, 4. et 106, 2. anni pleni sint viginti quinque, numerum hunc ut rotundiorem ponere licebat, si qui ad eos accederent menses annorum olymp. 99, 4. et 106, 2. non explerent spatium anni integri, ut Demosthenes illo tempore esset quidem *ἐμβεβηκὼς εἰς ἔτος εἰκοστὸν καὶ ἕκτον*, sed nondum eum annum explevisset: quemadmodum paullo ante ab olymp. 99, 4. usque ad 104, 1. anni pleni computantur sedecim et septimi decimi initium, quod significatur verbo *ἐμβεβηκέναι.* Alium computandi modum Plutarchus et Gellius secuti — qui quo anno Demosthenem natum esse crediderint non diserte dixerunt — orationem hanc anno aetatis vigesimo septimo adscripserunt, Plutarchus in Vita Demosth. c. 15. *τῶν δὲ δημοσίων ὁ μὲν κατ᾽ Ἀνδροτίωνος καὶ Τιμοκράτους καὶ Ἀριστοκράτους ἑτέροις ἐγράφησαν, οὔπω τῇ πολιτείᾳ προσεληλυθότος· δοκεῖ γὰρ δυοῖν ἢ τριῶν δέοντα ἔτη τριάκοντα γεγονὼς ἐξενεγκεῖν τοὺς λόγους ἐκείνους.* Gellius autem N. A. 15, 28. *Illud adeo ab utriusque oratoris studiosis animadversum et scriptum est quod Demosthenes et Cicero pari aetate illustrissimas orationes, alter κατὰ Ἀνδροτίωνος καὶ*

κατὰ Τιμοκράτους, septem et viginti annos natus, alter an o minor pro P. Quintio septimoque et vicesimo pro Sexto Rosci . Quem numerum qui posuerunt, Demosthenem fortasse olymp. 99, 3. natum crediderunt, quae est Clintoni sententia Fast. Hellen. vol. 2. p. 349. (427.) Quanquam nec Plutarchus nec Gellius accurate locuti sunt, qui orationes *κατὰ Ἀνδροτίωνος* (olymp. 106, 2.), *κατὰ Τιμοκράτους* (olymp. 106, 4.) et *κατὰ Ἀριστοκράτους* (olymp. 107, 1.) tribus annis habitas uni vel duobus annis adscribant.

Eodem archonte (olymp. 106, 2.) Demosthenes orationem (XX.) *περὶ τῆς ἀτελείας πρὸς Λεπτίνην* habuit, de qua Dionysius l. c. p. 724. post ea quae de tempore orationis Androtioneae dixit: *καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἕτερος (λόγος) ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, ὁ περὶ τῶν ἀτελειῶν.* Quam rationem confirmant plura quae in hac oratione reperiuntur temporis indicia, memorata ab Wolfio in Prolegomenis p. LVI.—LXIII. (in ed. mea Oxon. vol. 6. p. 602.—604.) et Clintono in Fastis vol. 2. p. 130. (141.), ut vix dignum memoratu sit quod Photius Bibl. p. 492, 27. ab Demosthene anno aetatis vigesimo quarto habitam esse scribit, *φασὶ δὲ τὸν Δημοσθένην δ΄ καὶ κ΄ γεγονότα ἔτη τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, ἤτοι τὸν πρὸς Λεπτίνην, φιλοπονήσασθαι λόγον.* Levem quandam famam, cui haec oratio originem dederit, memorat Plutarchus in Vita c. 15. post verba supra allata sic pergens, *τὸν δὲ κατ᾽ Ἀριστογείτονος αὐτὸς ἠγωνίσατο καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτελειῶν, διὰ τὸν Χαβρίου παῖδα, Κτήσιππον, ὥς φησιν αὐτός· ὡς δ᾽ ἔνιοι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου μνώμενος.* unde ab aliis uxorem eam duxisse dictus est, quod arripuerunt scriptor orationis Aristidi tributae *πρὸς Δημοσθένη περὶ ἀτελείας* vol. 2. p. 611, 1. ed. meae, *οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει, ἀλλ᾽ ἃ τῷ Χαβρίου παιδὶ, ἢ εἰ βούλεσθε, οἷ αὐτῷ — τὴν γὰρ δὴ τούτου μητέρα μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν αὐτὸς γεγαμήκει — ταῦθ᾽ ἡμᾶς πείθειν ἐθέλων.* iterumque p. 623, 3. et anonymus in Vita Demosth. vol. 8. p. 26, 2. ed. Oxon., diserte vero negat Plutarchus verbis proximis, *οὐ μὴν ἔγημε ταύτην, ἀλλὰ Σαμίᾳ τινὶ συνῴκησεν, ὡς ἱστορεῖ Δημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς περὶ συνωνύμων.* Quanquam hoc quoque quod de Samia illa narrat non est extra dubitationem positum, quum scriptor Vitarum de-

cem orat. p. 847 C. diversa narret, *κατέλιπε δὲ δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν εὐδοκίμων, Ἡλιοδώρου τινὸς θυγατρός. θυγατέρα δὲ μίαν ἔσχεν, ἣ παῖς ἔτι ουσα πρὸ γάμου ἐτελεύτησεν.* Tantum constat, liberos eum habuisse, quos in oratione *περὶ χρυσίου* (in caussa Harpalica) habita — de qua vide infra sub olymp. 113, 4. — produxisse dicitur ut judicum excitaret misericordiam, verum non e legitima uxore, sed e meretrice procreatos, si fides Athenaeo 13. p. 592. plura de Demosthenis cum scortis consuetudine adeoque puerorum amore narranti, quibus similia sunt quae Aeschines c. Ctesiph. §. 162. 174. (p. 76, 38. 78, 4.) et Gellius N. A. 1, 8. tradunt.

3. Demosthenis oratio (XIV.) *περὶ τῶν συμμοριῶν.* Dionysius p. 724. *ἐπὶ Διοτίμου τοῦ μετὰ Καλλίστρατον ἐν Ἀθηναίοις πρώτην εἶπε δημηγορίαν ἣν ἐπιγράφουσιν οἱ τοὺς ῥητορικοὺς πίνακας συντάξαντες "περὶ τῶν συμμοριῶν", ἐν ᾗ παρεκάλει τοὺς Ἀθηναίους μὴ λύειν τὴν πρὸς βασιλέα γενομένην εἰρήνην, μηδὲ προτέρους ἄρχειν τοῦ πολέμου, ἐὰν μὴ παρασκευάσωνται τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἐν ᾗ πλείστην εἶχον ἰσχυν, καὶ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς αὐτὸς ὑποτίθεται.*

4. Hoc anno vel proximo[a]) orationem contra Midiam scripsit (anno aetatis trigesimo secundo, ut ipse testatur p. 564, 19. verbis ὃς *δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα*, quae repetivit Plu-

a) Haec quum aliorum tum Boeckhii sententia est in commentatione de temporum rationibus in oratione Midiana, in Actis Academiae Borussicae a. 1818. p. 60. — 100. et in Oecon. Athen. vol. 1. p. 733. Contra cum Dionysio de olymp. 107, 4. consentit C. F. Hermannus in dissertatione de anno natali Demosthenis Gottingae edita a. 1846., ab me inserta editioni Oxon. vol. 6. p. 730—743., licet de anno natali Demosthenis uno anno dissentiat. Nam Dionysius Demosthenem olymp. 99, 4., Hermannus olymp. 99, 3. natum esse putat, quae etiam Clintoni sententia fuit. Quas opiniones Clintonus in Appendice Fast. Hellen. vol. 2. p. 348. (426.) seqq. et Hermannus in dissertatione illa argumentis tam speciosis defenderunt ut ego ipse olim assentirer in ed. Oxon. vol. 6. p. 730. quo tempore nondum editum erat Hyperidis de aetate Demosthenis testimonium supra appositum p. LXVIII. quod Hermannus in dissertatione de Midia Anagyrasio (Gottingae 1852.) p. 16. ita removere studuit ut *ἑξήκοντα* aut librarium pro *πεντήκοντα* scripsisse conjiceret, quod parum verisimile est, aut ipsius Hyperidis exaggerationi tribueret, quod cur mihi improbabile videatur supra dixi.

airchus V. Demosth. c. 12.), non olymp. 107, 4., quem Dionysius, qui Demosthenem olymp. 99, 4. natum crederet, ponere debebat l. c. p. 726. *κατὰ τοῦτον γέγραπται τὸν ἄρχοντα* (Callimachum archontem olymp. 107, 4.) *καὶ ὁ κατὰ Μειδίου λόγος, ὃν συνετάξατο μετὰ τὴν καταχειροτονίαν ἣν ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεχειροτόνησε.* *Scriptam* autem hanc orationem dicimus, quia scripta tantum, non dicta ab Demosthene est, quem scimus litem cum Midia composuisse antequam actio ad judices delata esset: de quo acerbe judicat Aeschines c. Ctesiph. p. 61, 5. *ἢ ταῦτα ἤδη τὰ περὶ Μειδίαν καὶ τοὺς κονδύλους, οὓς ἔλαβεν ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ χορηγὸς ὤν, καὶ ὡς ἀπέδοτο τριάκοντα μνῶν*[a]) *ἅμα τήν τε εἰς αὐτὸν ὕβριν καὶ τὴν τοῦ δήμου καταχειροτονίαν, ἣν ἐν Διονύσου κατεχειροτόνησε Μειδίου·* lenius Plutarchus Vit. c. 12. *δῆλος δ' ἐστὶ καὶ τὴν κατὰ Μειδίου παρασκευασάμενος εἰπεῖν δίκην, δύο μὲν ἐπὶ τοῖς τριάκοντα γεγονὼς ἔτη, μηδέπω δ' ἔχων ἰσχὺν ἐν τῇ πολιτείᾳ μηδὲ δόξαν. ὃ καὶ μάλιστά μοι δοκεῖ δείσας ἐπ' ἀργυρίῳ καταθέσθαι τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχθραν. "οὐ γάρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἦν, οὐδ' ἀγανόφρων," ἀλλ' ἔντονος καὶ βίαιος περὶ τὰς ἀμύνας. ὁρῶν δ' οὐ φαῦλον οὐδὲ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἔργον ἄνδρα καὶ πλούτῳ καὶ λόγῳ καὶ φίλοις εὖ πεφραγμένον καθελεῖν, τὸν Μειδίαν, ἐνέδωκε τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένοις. αἱ δὲ τρισχίλιαι καθ' ἑαυτὰς οὐκ ἄν μοι δοκοῦσι τὴν Δημοσθένους ἀμβλῦναι πικρίαν, ἐλπίζοντος καὶ δυναμένου περιγενέσθαι.* Scripta igitur oratio est brevi tempore ante quam cum Midia in gratiam redisset, et non prorsus elaborata esse rhetoribus quibusdam visa est, ut memorat Photius Bibl. p. 491, 40. quorum opinionem aliis quibusdam indiciis, etsi non satis certis, confirmavit Westermannus in Quaestion. Demosth. Part. 3. p. 25. (sive in edit. Oxon. vol. 6. p. 728.)

4. Demosthenis orationes duae (XXIV. et XVI.) de quibus Dionysius sic scribit p. 725. *ἐπὶ Θουδήμου τοῦ μετα Διότιμον ἄρξαντος τόν τε κατὰ Τιμοκράτους λόγον ἔγραψε Διοδώρῳ τῷ κρίναντι παρανόμων τὸν Τιμοκράτην καὶ τὸν*

a) Eandem pecuniae summam nominant Pseudo-Plutarchus p. 844. D., biographus anonymus p. 25, 29., Suidas s. v. *Δημοσθένης.*

περὶ τῆς Μεγαλοπολιτῶν βοηθείας δημηγορικὸν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε. De bello Lacedaemoniorum et Megalopolitarum videndus Diodorus 16, 37 seqq. qui anno proximo olymp. 107, 1. (Aristodemo archonte) adscribit, ex quo Clintonus in Fastis vol. 2. p. 131. (143.) colligit orationem Demosthenis brevi ante bellum ortum tempore esse habitam, i. e. exeunte anno Thudemi. Ceterum consilium Demosthenis de ope Megalopolitis contra Lacedaemonios ferenda successu caruisse videtur: de quo dictum ab Voemelio ad orat. de pace p. 61, 22.

OLYMP. 107.

1. ($^{352}/_{1.}$) Aristodemus. 2. ($^{351}/_{0.}$) Thessalus.
3. ($^{350}/_{349.}$) Apollodorus. 4. ($^{349}/_{8.}$) Callimachus.

1. Huic anno orationem Philippicam primam adscripsit Dionysius p. 725. *μετὰ δὲ Θούδημον ἦν Ἀριστόδημος ἄρχων, ἐφ' οὗ τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἤρξατο καὶ λόγους ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικοῦ στρατεύματος καὶ τῶν δέκα ταχειῶν τριήρων εἰς Μακεδονίαν.* Post orationes Olynthiacas tres, habitas olymp. 107, 4., ponit schol. ad Olynth. 3. p. 29, 2. (vol. 8. p. 115, 27. ed. Oxon.) *αἰνίττεται ὅτι κατὰ θάλατταν ἐπελθεῖν χρὴ τῷ Φιλίππῳ καὶ κλεῖσαι τὰ ἐμπόρια, ὅπερ αὐτὸς ὕστερον ἐν τῷ τετάρτῳ συνεβούλευσεν.* eandemque sententiam haud dubie secutus est is qui Demosthenis orationem decem primas, qui *Φιλιππικοὶ* ab grammaticis appellantur, eo quo nunc in codicibus leguntur ordine disposuit chronologico, qui violatus erit si Philippica prima ante Olynthiacas ponatur cum Dionysio. De quo disceptatum inter grammaticos esse ex scholio ad p. 43, 10. (vol. 8. p. 150, 17.) apparet, *καὶ ἐντεῦθεν* (ex verbis *τέθνηκε Φίλιππος* etc.) *ὁρμώμενοί φασιν ὅτι πρῶτος οὗτος ὁ λόγος· καὶ γὰρ ἡ ἀσθένεια Φιλίππου πρὸ τῆς πολιορκίας Ὀλύνθου. ἀλλὰ φαμὲν ὅτι οὐκ ἀπεικὸς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον θεῖναι ὡς ἐν παραδείγματι, κἂν ἦν τοῖς χρόνοις προγενέστερον· ἐκεῖνοι γὰρ ἅτε ταῦτα θέλοντες γενέσθαι ἐθρύλουν.* Ex oratione ipsa quum neutra opinio invictis argumentis vel refutari vel corroborari possit, non minor recentiorum criticorum discordia est, de qua dixi in Annot. Oxon. vol. 5. p. 92., aliis annum Dionysii, qui est olymp. 107, 1., aliis

quartum ejusdem olympiadis probantibus, nonnullis etiam de secundo tertiove cogitantibus. Cujusmodi quaestionum difficultas eo augetur quod pleraque omnia quae de temporibus orationum dixit Dionysius non veterum monumentorum fide tradita esse, sed indiciis ex orationibus partim ab aliis partim ab ipso collectis, de quibus saepe anceps judicium est, niti videntur, quod in hac ipsa de qua nunc agimus oratione manifestum fit ex iis quae alio loco [a]) dixit, ubi eam in duas dividit, quarum altera, incipiens ab verbis (p. 48, 16.) Ἃ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὑρεῖν, ταῦτ᾽ ἔστι, archonte Themistocle (olymp. 108, 2.) habita sit, de qua opinione pluribus dixi in Annot. ed. Oxon. vol. 5. p. 108—110. Plutarchus quo anno orationem Philippicam primam habitam esse crediderit non potest perspici ex verbis ejus c. 12. ὥρμησε μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ τοῦ Φωκικοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὡς αὐτός τέ φησι καὶ λαβεῖν ἔστιν ἀπὸ τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν. αἱ μὲν γὰρ ἤδη διαπεπραγμένων ἐκείνων γεγόνασιν, αἱ δὲ πρεσβύταται τῶν ἔγγιστα πραγμάτων ἅπτονται. Phocicum bellum gestum est inde ab olymp. 105, 4. usque ad 108, 2. Orationes igitur post bellum illud habitas intelligit Philippicam secundam (olymp. 109, 2.) quaeque hanc sunt secutae, antiquissimas autem, quae novissimas belli illius res attigerint, Philippicam primam et Olynthiacas tres (olymp. 107, 1—4.).

Eodem anno (olymp. 107, 1.) orationem contra Aristocratem scripsit Demosthenes. Dionysius post verba supra allata de oratione contra Philippum prima p. 725. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν κατὰ Ἀριστοκράτους ἔγραψε λόγον Εὐθυκλεῖ τῷ διώκοντι παρανόμων τὸ ψήφισμα. Cui anno conveniunt quae in oratione ipsa deprehenduntur temporum notae, collectae ab Webero in Prolegomenis: v. ed. Oxon. vol. 6. p. 877. Minus accurate Plutarchus, cujus verba supra attulimus p. LXXXIV.

2. Demosthenis oratio (XV.) περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας.

---

a) Pag. 736. ἔπειτα (post Theophilum archontem olymp. 108, 1.) Θεμιστοκλῆς, ἐφ᾽ οὗ τὴν ἕκτην (πέμπτην vel scripsit vel scribere debuit) τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἀπήγγειλε Δημοσθένης περὶ τῆς φυλακῆς τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεων, ἧς ἐστιν ἀρχὴ "Ἃ μὲν ἡμεῖς — ταῦτ᾽ ἔστι."

Dionysius p. 726. *ἐπὶ Θεσσάλου τοῦ μετ᾽ Ἀριστόδημον τὴν περὶ Ῥοδίων ἀπήγγειλε δημηγορίαν, ἐν ᾗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν αὐτῶν καὶ τὸν δῆμον ἐλευθερῶσαι.* Quae temporis notatio duobus argumentis a Clintono in Fastis vol. 2. p. 134. (147.) est confirmata. Nam Mausolus Cariae regulus ut mortuus p. 198., uxor vero ejus Artemisia ut viva memoratur p. 193. Jam ex Diodoro 16, 36. et 45. constat Mausolum obiisse archonte Thudemo olymp. 106, 4, Artemisiam vero duobus annis post. Ex quo sequitur Artemisiam brevi post hanc orationem tempore mortuam esse, orationem autem in eum ipsum annum incidere cui eam adscripsit Dionysius, aliquot post bellum sociale annis, quod Byzantii societate cum Chiis Rhodiisque juncti adversus Athenienses gesserunt olymp. 105, 3.—106, 1. Cujus belli quum recens memoria esset, magna arte opus erat Demostheni Atheniensibus suadenti ut Rhodiis succurrerent de populari libertate cum oligarchica factione contendentibus.

Eodem hoc proximove anno Demosthenes orationem habuit (XXXIX.) *πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος*, a quibusdam Dinarcho adscriptam. Dionysius vol. 5. p. 656. *ὁ Δημοσθένους περὶ τοῦ ὀνόματος λόγος — κατὰ Θέσσαλον ἢ Ἀπολλόδωρον ἄρχοντα τετέλεσται.* Non diu post Anthesterionem mensem habitam esse constat ex p. 999. i. e. exeunte anno Thessali aut Apollodori ineunte: unde orta illa Dionysii inter duos archontes fluctuatio, qua iterum probatur quod supra dicebam Dionysii notationes temporum ratiocinatione potius quam certa auctoritate inventas esse. Opinionem criticorum quorundam, qui hanc orationem Dinarcho tribuerint, refutat Dionysius l. c. p. 665., de quo loco v. quae dixi in ed. Oxon. vol. 7. p. 1158.

3. Demosthenis oratio (XXXVI.) *ὑπὲρ Φορμίωνος*, ut ostendit Clintonus in Fastis vol. 2. p. 135. (149.) et 358. (440.) Nam quum Pasio trapezita, quem olymp. 102, 3. archonte Dysniceto obiisse constat (v. orat. c. Steph. p. 1132, 25.), in hac oratione plus quam viginti annos ante mortuus esse dicatur (p. 952. *παρεληλυθότων ἐτῶν πλέον ἢ εἴκοσιν*), sequitur non habitam eam esse ante olymp. 107, 3. Porro quum Callippus *ὁ νῦν ὢν ἐν Σικελίᾳ* memoretur p. 960., Callippus autem

Rhegium occupaverit olymp. 107, 2. archonte Thessalo (v. Diodor. 16, 45.) et paullo post occisus ibi sit (Plut. V. Dion. c. 58. *Ῥήγιον κατέσχεν, ἐκεῖ δὲ λυπρῶς πράττων — ἀνῃρέθη*), manifestum est orationem hanc non posse habitam credi serius quam olymp. 107, 3. archonte Apollodoro, quo tempore adhuc in vivis erat Callippus.

4. Orationes Olynthiacae tres. Dionysius p. 726. *ἐπὶ δὲ Καλλιμάχου, τοῦ τρίτου μετὰ Θέσσαλον ἄρξαντος, τρεῖς διέθετο δημηγορικοὺς, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι τοῖς πολεμουμένοις.* Post quae trium orationum ordinem designat appositis primis cujusque verbis, et ita quidem ut quae nunc prima est tertia, tertia secunda, secunda autem prima fiat oratio, quod non casu, sed consilio factum esse ab Dionysio apparet ex scholio ad initium orationis secundae ab me primum edito vol. 8. p. 71, 1. ubi Caecilius contra Dionysii opinionem, quam is alio loco argumentis quibusdam probare studuerat, disputasse dicitur, et recte quidem, quum extra dubitationem positum haberi possit tres has orationes eo esse ordine habitas ab Demosthene quo nunc in libris omnibus leguntur, de quo v. quae in Prolegomenis editionis Oxon. dicta sunt vol. 5. p. 7. seqq.

Huic anno etiam orationem contra Philippum primam a quibusdam adscriptam esse supra dixi p. LXXXVIII.

Denique Dionysius ei adscripsit orationem Midianam: de quo errore diximus sub olymp. 106, 4.

Post olymp. 107, 2. habita esse fingitur oratio spuria (XIII.) *Περὶ συντάξεως*, ut patet ex p. 168, 15., ubi Rhodiorum democratia sublata memoratur. Satis prudenter igitur scholiasta p. 216. *ὁ περὶ συντάξεως λόγος οὐκ ἔχει προφανῆ τὸν χρόνον, εἰκάσειε δ' ἄν τις αὐτὸν εἰρῆσθαι πρὸ τῶν Φιλιππικῶν, ἀφεστηκότων μὲν ἤδη τῶν συμμάχων, Ῥοδίων δὲ ὀλιγαρχουμένων· ὥστε ὅσοι συντάττουσιν αὐτὸν τοῖς Φιλιππικοῖς ἠγνοήκασι παντελῶς ὅτι τῶν Φιλιππικῶν ἐστι προγενέστερος.*

Olympiadi 107. probabiliter adscribitur oratio (LIII.) *πρὸς Νικόστρατον περὶ τῶν Ἀρεθουσίου ἀνδραπόδων*, Demostheni ab quibusdam abjudicata: unde Harpocratio (s. v. *ἀπογραφή*) eam citavit addito "*εἰ γνήσιος*", quod omisit quattuor aliis in locis. In hac oratione p. 1247, 6. legati in Siciliam missi me-

morantur: quod ad legationem Euripidis, de qua vid. schol. Aristotelis Rhetor. 2, 6. (ad p. 1384, 16.) olymp. 107, 1. factam refert Droysenus in Zimmermanni Ephemerid. a. 1839. p. 931. unde ipse et Boehneckius Quaest. vol. 1. p. 675. colligunt orationem brevi tempore post esse habitam, et, ut Boehneckio videtur, ante olymp. 107, 3. quo anno Apollodorus senator factus rogationem de theoricis tulerit, de qua conf. orat. c. Neaer. p. 1346, 17. cum annot. Taylori et Boehneck. p. 175. 183.

Porro olympiadi 107, 2. orationes adversus Stephanum duas (XLV. XLVI.) adscripsit Boehneckius p. 43., olympiadi 107. exeunti C. D. Beelsius: v. Annot. ed. Oxon. vol. 7. p. 1232. Orationes adversus Stephanum[a]) falsi testimonii reum in caussa Phormionis contra Apollodorum, Pasionis filium, Demosthenes Apollodoro scripsit, licet antea eundem adversarium habuisset in oratione (XXXVI.) pro Phormione. Quod graviter a quibusdam reprehensum esse Plutarchus narrat in Compar. Demosthenis cum Cicerone c. 3. *χρηματίσασθαι ἐπὶ τῷ λόγῳ Δημοσθένης μὲν ἐπιψόγως λέγεται, λογογραφῶν κρύφα τοῖς περὶ Φορμίωνα καὶ Ἀπολλόδωρον ἀντιδίκοις.* et clarius in Vita Demosth. c. 15. *λέγεται δὲ καὶ τὸν κατὰ Τιμοθέου τοῦ στρατηγοῦ λόγον, ᾧ χρησάμενος Ἀπολλόδωρος εἷλε τὸν ανδρα τοῦ ὀφλήματος, Δημοσθένης γράψαι τῷ Ἀπολλοδώρῳ, καθάπερ καὶ τοὺς πρὸς Φορμίωνα καὶ Στέφανον*[b]), *ἐφ' οἷς εἰκότως ἠδόξησε. καὶ γὰρ Φορμίων ἠγωνίζετο λόγῳ Δημοσθένους πρὸς τὸν Ἀπολλόδωρον ἀτεχνῶς καθάπερ ἐξ*

---

a) Orationem contra Stephanum alteram Bekkerus aliique ut spuriam notarunt, contra quos dixit Clinton. Fast. vol. 2. p. 358. (440.) Alii utramque adeo ab Demosthene nuper abjudicarunt. Plutarcho et Harpocrationi neutra suspecta fuit.

b) Ex his verbis non videtur colligi posse quod Beelsius collegit, praeter orationes adversus Stephanum scriptas etiam orationem *πρὸς Φορμίωνα*, quae perierit, exstitisse. Nam verba Plutarchi nihil amplius significare videntur quam duas contra Stephanum orationes, quae non solum contra hunc, sed etiam contra Phormionem scriptae sunt falso Stephani testimonio usum in caussa contra Apollodorum acta. Verba autem *πρὸς Φορμίωνα* Plutarchus majoris perspicuitatis caussa addidit, quoniam has contra Stephanum orationes orationi *pro* Phormione habitae (quae est inter Demosthenicas XXXVI.)

ἑνὸς μαχαιροπωλίου τὰ κατ' ἀλλήλων ἐγχειρίδια πωλοῦντος αὐτοῦ τοῖς ἀντιδίκοις. Injusta tamen haec criminatio est non attendentis, quod recte contra Plutarchum monuit Clinton. Fast. vol. 2. p. 358. (440.), non in eadem actione, sed duabus diversis in actionibus Demosthenem in altera, quae agitur in oratione (XXXVI.) *Ὑπὲρ Φορμίωνος*, pro Phormione, in altera, quae agitur in orationibus *Κατὰ Στεφάνου ψευδομαρτυριῶν*, contra eum dixisse, in quo nihil est quod magnopere reprehendi possit[a]). Ceterum eidem Apollodoro quinque aliae orationes (XLIX—LIII.) scriptae sunt, quarum de duabus (XLIX. *Πρὸς Τιμόθεον ὑπὲρ χρέως* et LIII. *Πρὸς Νικόστρατον περὶ τῶν Ἀρεθουσίου ἀνδραπόδων*) ab veteribus criticis dubitatum esse an non essent Demosthenis Harpocratio annotavit, de tribus reliquis (L. *Πρὸς Πολυκλέα περὶ τοῦ τριηραρχήματος*, LI. *Περὶ τοῦ στεφάνου τῆς τριηραρχίας*, LII. *Πρὸς Κάλλιππον*) nostra aetate viri docti plures dubitarunt. De temporibus harum orationum tantum probabiliter dici potest, habitas esse intra olymp. 104, 4. — 107, 2., de quo videnda quae in Commentariis editionis Oxoniensis attuli.

OLYMP. 108.

1. (348/7.) Theophilus. 2. (347/6.) Themistocles.
3. (346/5.) Archias. 4. (345/4.) Eubulus.

1. Huic proximove anno orationem (XL.) adversus Boeotum alteram (*περὶ προικὸς μητρῴας*), male a quibusdam Dinarcho tributam, recte adscripsit Dionysius, quanquam hic quoque solam conjecturam secutus, ut verba ejus ostendunt vol. 5. p. 666. *οὗτος ὁ λόγος ἀκολουθεῖ τῷ προτέρῳ λόγῳ καὶ πολλὰ ἔχει κατὰ λέξιν ταὐτὰ ἃ εἴη ἂν τοῦ αὐτοῦ ῥήτορος, ἔξω τῆς τοῦ Δεινάρχου ἡλικίας. οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἠγώνισται τὸν ἀγῶνα ὁ κατήγορος, ἀλλὰ δύο ἢ τρισὶν, ὡς ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐν τῇ Δημοσθένους γραφῇ δεδηλώκαμεν.* Quam rationem pluribus confirmavit Boeckh. ad inscr. naval. p. 23.

---

a) Prorsus diversa est Aeschinis, testis tamen valde suspecti, quem vanissimos quosque de Demosthene rumores arripuisse scimus, criminatio in orat. de falsa legatione p. 50, 23. *τὸν δὲ ἐκ φύσεως προδότην πῶς χρὴ θεωρεῖν; ἆρά γε οὐχ ὡς σὺ τοῖς ἐντυγχά-*

2. Ad hunc annum fortasse referenda oratio XXXVII., inscripta "*Παραγραφὴ πρὸς Πανταίνετον*", quum pacta quaedam in ea memorentur (§. 6. p. 968.) facta archonte Theophilo (olymp. 108, 1.) mense Elaphebolione.

3. Oratio (V.) De pace. Dionysius p. 737. *μετὰ δὲ Θεμιστοκλέα Ἀρχίας, ἐφ' οὗ παραινεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ κωλύειν Φίλιππον τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδ' ἀφορμὴν διδόναι πολέμου νεωστὶ πεποιημένους τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην.* Vana est Libanii in Argumento (p. 56, 14.) opinio scriptam tantum hanc orationem, non habitam esse ab Demosthene, repetita ab Photio Biblioth. p. 492, 15.: de qua dixi in Annot. vol. 5. p. 118.

Ad idem fere tempus referenda oratio LVII., "*Ἔφεσις πρὸς Εὐβουλίδην*, quam non longe post Archiae archontis magistratum habitam esse conjecit Clinton. Fast. vol. 2. p. 141. (153.), Harpocrationis loco usus s. v. *διαψήφισις* sic scribentis, *ἰδίως λέγεται ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς δήμοις ἐξετάσεων. — Αἰσχίνης κατὰ Τιμάρχου* (cujus verba haec sunt p. 11, 21. *γεγόνασι διαψηφίσεις ἐν τοῖς δήμοις καὶ ἕκαστος ἡμῖν ψῆφον δέδωκε περὶ τοῦ σώματος·* quas *διαψηφίσεις* easdem esse quae in hac Demosthenis oratione memorentur jam Reiskius animadverterat). *ἐντελέστατα δὲ διείλεκται περὶ τῶν διαψηφίσεων ὡς γεγόνασιν ἐπὶ Ἀρχίου ἄρχοντος Ἀνδροτίων ἐν τῇ Ἀτθίδι καὶ Φιλόχορος ἐν ἕκτῳ τῆς Ἀτθίδος.*

OLYMP. 109.

1. (34⁴/₃.) Lyciscus. 2. (34³/₂.) Pythodotus.
3. (34²/₁.) Sosigenes. 4. (34¹/₀.) Nicomachus.

1. Oratio (VI.) contra Philippum secunda. Dionysius p. 737. *Λυκίσκος, ἐφ' οὗ τὴν ἑβδόμην τῶν Φιλιππικῶν δημη-*

νουσι καὶ πιστεύσασι κέχρησαι, λόγους εἰς δικαστήρια γράφοντα μισθοῦ τούτους ἐκφέρειν τοῖς ἀντιδίκοις; ἔγραψας λόγον Φορμίωνι τῷ τραπεζίτῃ χρήματα λαβών· τοῦτον ἐξήνεγκας Ἀπολλοδώρῳ τῷ περὶ τοῦ σώματος κρίνοντι Φορμίωνα. Quae oratio neque ab alio quoquam memoratur neque inter orationes quae nunc exstant reperitur. Diversa ab ea est oratio (XXXVI.) *Ὑπὲρ Φορμίωνος*, quam sine istiusmodi criminatione tangit Dinarchus in oratione quam contra Demosthenem in caussa Harpalica habuit, p. 104 19,

γοριῶν διέθετο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος "Ὅταν, ω ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται." V. Annot. ad Demosth. vol. 5. p. 127. ed. Oxon.

2. Oratio (VII.) De Halonneso. Dionysius l. c. μετὰ Λυκίσκον ἐστὶν ἄρχων Πυθόδοτος, ἐφ' οὗ τὴν ὀγδόην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τοὺς Φιλίππου πρέσβεις, ἧς ἐστιν ἀρχὴ "Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι.": ut de scriptore orationis non videatur dubitasse. Eam Hegesippo jam ab veteribus quibusdam criticis adscriptam esse novimus ex Argumento Libanii, et recte, ut videtur. Quam quaestionem copiose tractavit Voemelius in Prolegomenis editionis suae (Francof. a. 1833.), qui Libanii accedit sententiae, vera Demosthenis oratione perdita hanc Hegesippi de eodem argumento orationem adscribi Demostheni coepisse et a grammaticis Alexandrinis aut Pergamenis esse receptam conjicit.

Eodem anno orationem (XIX.) de falsa legatione contra Aeschinem habitam esse recte statuit Dionysius post verba modo memorata sic pergens, καὶ τὸν κατ' Αἰσχίνου συνετάξατο λόγον ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου τῆς δευτέρας πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους. Scriptam tantum, non habitam hanc orationem esse quorundam opinio fuit, memorata a Plutarcho in Vita Dem. c. 15., Pseudo-Plutarcho in Vitis decem orat. p. 840., cujus verba exscripsit Photius Bibl. p. 490, 26., scriptore Argumenti orationis Aeschineae περὶ παραπρεσβείας, scholiasta Aeschinis ad p. 49, 12. quorum verba apposui in Annot. vol. 5. p. 473. Dissensit ab his Idomeneus Lampsacenus, scriptor Demostheni aetate fere par (circa olymp. 117—125.), cujus sententiam rettulit Plutarchus, ὁ δὲ κατ' Αἰσχίνου τῆς παραπρεσβείας ἄδηλον εἰ λέλεκται. καίτοι φησὶν Ἰδομενεὺς παρὰ τριάκοντα μόνας τὸν Αἰσχίνην ἀποφυγεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔοικεν οὕτως ἔχειν τἀληθὲς, εἰ δεῖ τοῖς περὶ στεφάνου γεγραμμένοις ἑκατέρων λόγοις τεκμαίρεσθαι. μέμνηται γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν ἐναργῶς οὐδὲ τρανῶς ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος ὡς ἄχρι δίκης προελθόντος. ταυτὶ

εὑρήσετε τοῦτον λαμπρὸν, ἐξ οὗ προσελήλυθεν εἰς τὸ πολιτεύεσθαι, γεγενημένον, καὶ ἀντὶ μὲν λογογράφου καὶ μισθοῦ τὰς δίκας λέγοντος ὑπὲρ Κτησίππου (in oratione Leptinea) καὶ Φορμίωνος καὶ ἑτέρων πολλῶν πλουσιώτατον ὄντα τῶν ἐν τῇ πόλει etc.

μὲν οὖν ἕτεροι διακρινοῦσι μᾶλλον. Nullam istius dubitationis rationem et fortasse ne notitiam quidem habuerunt Philostratus p. 508. et Libanius in Argumento orationis contra Philippum secundae p. 65, 14. Fuit illa fortasse rhetorum quorundam opinio, qui plura in hac oratione reprehenderunt, de quibus v. quae a Frankio dicta attulimus in ed. Oxon. vol. 5. p. 475. sqq.

Post annum Pythodoti archontis, fortasse non longo tempore interjecto, oratio (XLVIII.) *κατὰ Ὀλυμπιοδώρου βλάβης* habita est, ut colligi potest ex §. 26. p. 1174, 13. *διέγραψεν ὁ ἄρχων Πυθόδοτος κατὰ τὸν νόμον τὴν τουτουὶ Ὀλυμπιοδώρου ἀμφισβήτησιν.*

3. Oratio (VIII.) *Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* et oratio (IX.) contra Philippum tertia. Dionysius p. 737. et 738. *μετὰ Πυθόδοτόν ἐστι Σωσιγένης, ἐφ᾽ οὗ τὴν ἐνάτην διελήλυθε κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στρατιωτῶν, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικὸν —. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα τὴν δεκάτην* (decimam pro nona dicit, quia orationem contra Philippum primam in duas divisam habuit ut diximus sub olymp. 107, 1.), *ἐν ᾗ πειρᾶται διδάσκειν ὅτι λύει τὴν εἰρήνην Φίλιππος καὶ πρότερος ἐκφέρει πόλεμον.* De ordine harum orationum ab Dionysio dissentiunt viri quidam docti, qui Chersonesiticam post Philippicam tertiam habitam esse demonstrare studuerunt: v. Annot. vol. 5. p. 158. Philippicam hanc *τὴν μεγίστην τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν* appellat Dionysius p. 947. Ejus duplex antiquitus exstitit editio, altera brevior, quae servata est in codice Parisino S. locos multos, quos manus recentiores in margine adscripserunt, omittente, altera copiosior, quam exhibent codices reliqui, nisi quod ab horum quoque uno alteroque nonnulla istiusmodi additamenta vel plane absunt vel in margine scripta reperiuntur. De quo dixi in Annot. vol. 5. p. 177.

Eidem anno orationem (LIV.) *κατὰ Κόνωνος αἰκίας* recte adscripsisse videtur Clinton. Fast. vol. 2. p. 361. (441.) conjectura facta ex verbis oratoris p. 1257, 4. ubi expeditio Panactum missa memoratur, quae haud dubie eadem est cujus mentio fit in oratione de falsa legatione p. 446, 3. suscepta post pacem cum Philippo factam (olymp. 108, 2.) et antequam caussa *παραπρεσβείας* ageretur (olymp. 109, 2.).

4. Huic anno orationem (X.) contra Philippum quartam adscripsit Dionysius p. 738. *μετὰ Σωσιγένην ἄρχων ἐστὶ Νικόμαχος, ἐφ' ου τὴν ἑνδεκάτην δημηγορίαν διελήλυθε περὶ τοῦ λελυκέναι τὴν εἰρήνην Φίλιππον καὶ τοὺς Ἀθηναίους πείθει Βυζαντίοις ἀποστεῖλαι βοήθειαν, ἧς ἐστὶν ἀρχὴ "Καὶ σπουδαῖα — περὶ αὐτῶν εἰπεῖν."* Hodie fere omnes consentiunt orationem non scriptam ab Demosthene, sed magna ex parte ex aliis Demosthenis orationibus esse compositam, de quo dixi in Annot. vol. 5. p. 202. Pro genuina habuerunt Hermogenes (v. Joann. Sicel. in Walzii Rhet. vol. 6. p. 253.) et scholiasta vol. 8. p. 190. ed. Oxon. Suspecta fuit aliis, quamvis levioribus de caussis, ut colligi potest ex verbis Joannis Sicel. l. c. *Ἀναστάσιος ὁ Ἐφέσιος καί τινες τῶν τεχνογράφων ἐκ τῆς λέξεως ταύτης* (sc. *ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν* p. 133, 1.) *νοθεύουσι τὸν λόγον. προσεκτέον δὲ μᾶλλον τῷ Ἑρμογένει.*

Olympiadi 109. exeunti vel 110. ineunti orationem (LIX.) contra Neaeram probabiliter adscripsit Clintonus in Fastis vol. 2. p. 359. (441.), quam non esse scriptam ab Demosthene jam veteres critici recte judicarunt, quod annotatum est ab Dionysio vol. 6. p. 1127., Phrynicho p. 225. ed. Lobeck. (qui *ἀδόκιμα ὀνόματα* memorat ab usu Demosthenis aliena), Athenaeo 13. p. 573. B., Harpocratione, Libanio, Photio.

OLYMP. 110.

1. ($^{340}/_{339.}$) Theophrastus. 2. ($33^{9}/_{8.}$) Lysimachides
3. ($33^{8}/_{7.}$) Chaerondas. 4. ($33^{7}/_{6.}$) Phrynichus.

Sub hoc anno orationem (XI.) *Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου* posuit Dionysius p. 738. *ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ' οὗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον ὡς κατηγγελκότος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. καὶ ἔστιν αὕτη τελευταία τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην "Ὅτι μὲν — φανερὸν γέγονεν."* Hoc quoque, ut tot alia Dionysii, ex conjectura profectum. Est enim certissimum hanc oratiunculam ab sophista aliquo maxime ex oratione Olynthiaca secunda compositam esse una cum Philippi quae ei annexa est Epistola (XII.), ad quam hac oratione respondetur. Vid. Annot. vol. 5. p. 212. 216.

3. Hoc anno scriptae finguntur orationes (XXV. XXVI.) contra Aristogitonem duae, quarum alii utramque alii alteram tantum spuriam judicarunt. Utramque damnavit Dionysius ab Libanio memoratus in Argumento p. 769. quod cum eo quod apud Dionysium ipsum scriptum est vol. 6. p. 1126. *εἰ μέντοι ἔνιοι ψευδεπίγραφοί εἰσι λόγοι, ἀηδεῖς καὶ φορτικοὶ καὶ ἄγροικοι κατασκευαὶ, ὡς ἐν τῇ κατ' Ἀριστογείτονος β'*, sic tantum conciliari potest ut *ἐν τῇ — β'* cum Seidlero intelligatur *ἐν τῇ — δυάδι.* Alios vel utramque vel certe priorem defendisse refert Libanius ibidem. Post quos etiam Photius Bibl. p. 491. contra Dionysium disputavit. Priorem quae fere sola citari solet ab rhetoribus et grammaticis, Harpocratio aliquoties memoravit cum usitata suspicionis nota "*εἰ γνήσιος.*" Eam ab rhetore aetatis Alexandrinae compositam esse Boeckhii conjectura est in Oecon. Athen. vol. 1. p. 51. et in Inscr. naval. p. 537. sq. De argumento harum orationum et de tempore quo dictae esse finguntur disseruit Westermann. in Quaestion. Demosth. 3. p. 94. — 108. (sive in ed. Oxon. vol. 6. p. 1013. seqq.)

Porro eodem fere tempore habita esse fingitur oratio LX., *Ἐπιτάφιος* inscripta, i. e. Laudatio funebris eorum qui in pugna ad Chaeroneam (olymp. 110, 3.) ceciderant: quae demandata erat Demostheni, ut novimus ex oratione pro corona p. 320., cujus oratio quum aut non edita esset aut periisset, haec quae nunc superest ignoti rhetoris declamatio, in qua plura sunt e Menexeno Platonico sumta, inter orationes recepta est Demosthenis, quo eam prorsus esse indignam jam veteres critici intellexerunt, quorum judicium secuti sunt Dionysius vol. 6. p. 1027. 1095. (ubi *ὁ φορτικὸς καὶ κενὸς καὶ παιδαριώδης Ἐπιτάφιος* vocatur), Harpocratio s. v. *Αἰγεῖδαι* et *Κεκροπίς*, Libanius in Prolegomenis ad Demosthenem p. 6., Photius Bibl. p. 492, 25., Suidas s. v. *Δημοσθένης.* Nihilo melioris notae est altera quae *Ἐπιταφίῳ* in codicibus subjecta est declamatio (LXI.), *Ἐρωτικὸς* inscripta, in laudem Epicratis cujusdam, de qua ipsa quoque recte judicarunt veteres critici: vid. Dionys. p. 1095. (ubi *τὸ τοῦ σοφιστικοῦ λήρου μεστὸν ἐγκώμιον εἰς Παυσανίαν* nominatur, hoc quidem memoriae errore pro *εἰς Ἐπικράτην*, ut monuit Westermannus), Polluc. 3, 144. (*παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ Ἐρωτικῷ, εἰ Δημοσθένους ἐστὶ τὸ βιβλίον.*), Liban. in Pro-

leg. p. 6., Photium Bibl. p. 492, 25. De utraque declamatione pluribus dixit Westermannus in Quaestion. Demosthen. 2. p. 49. — 83. (in ed. Oxon. vol. 7. p. 1393. seqq. et 1413. seqq.)

4. Ctesiphontis rogatio de Demosthene corona aurea donando. V. sub olymp. 112, 3.

OLYMP. 111.

1. ($33^6/_5$.) Pythodemus. 2. ($33^5/_4$.) Euaenetus.
3. ($33^4/_3$.) Ctesicles. 4. ($33^3/_2$.) Nicocrates.

1. Moritur Philippus, ab Pausania, uno ex ipsius satellitibus, obtruncatus, *ἐπὶ Πυθοδήμου ἄρχοντος*, ut narrant Diodorus 16, 94. et Arrianus Anab. 1, 1., quum annum aetatis ageret quadragesimum septimum, secundum Justin. Hist. 9, 8. "*Decessit Philippus quadraginta et septem annorum, quum annis viginti et quinque regnasset.*" *οὐ πρόσω βιώσας ἕξ τε καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν*, Pausan. 8, 7, 4. plenos solum annos nominans. Annos regni non satis accurate computavit Justinus numero rotundo posito. Nam quum Philippus archonte Callimede (olymp. 105, 1.) Perdiccae fratri in regno successerit, annum vigesimum quintum ne attigit quidem. Recte igitur Diodorus 16, 1. viginti quattuor, Dexippus apud Georg. Syncell. p. 263. viginti tres annos posuerunt, hic plenis tantum annis computatis, ille ultimo vitae anno, quem non expleverat Philippus, addito. In contrariam quam Justinus partem erravit Satyrus ap. Athen. 13. p. 557. C. annos dicens duo et viginti. Pluribus haec omnia exposuit Clinton. Fast. vol. 2. p. 227. (281.) sq. Philippo succedit Alexander anno aetatis vigesimo: v. Plutarch. V. Alex. c. 11. Arrian. Anab. 1, 1. et Clinton. l. c. p. 229. (283.)

Post annum Pythodemi, aliquo interjecto tempore, habitam esse orationem (LVIII.) in Theocrinem (*κατὰ Θεοκρίνου ἔνδειξις* inscriptam) Clintonus Fast. vol. 2. p. 153. (169.) recte ex eo collegit quod Dinarcho adscribitur ab Dionysio p. 652., Dinarchi autem orationes nullas reperiri antiquiores Pythodemo archonte idem testatur p. 639. *ὅσους εὑρίσκομεν πρεσβυτέρους τούτου τοῦ ἄρχοντος ἀναφερομένους εἰς αὐτον λόγους — ἀπιστοίημεν ἂν εἰκότως.* Dinarchi hanc esse orationem etiam alios multos judicasse annotavit Libanius in Argumento p. 1321. De-

mosthenis an Dinarchi sit dubitat Harpocratio s. v. *ἀγραφίου* et *Θεοκρίνης*. Res archonte Lycisco (olymp. 109, 1.) gestae memorantur in hac oratione p. 1330.

2. Post hunc annum scripta est oratio (XVII.) *Περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν*, quanquam non ab Demosthene. Nam inter *ψευδεπιγράφους* numeratur a Dionysio p. 1127. et ab Libanio in Argumento, qui propius eam accedere observat ad Hyperidis genus scribendi, quod repetit Photius Bibl. p. 491, 22., et duo notat vocabula non Demosthenica, *νεόπλουτος* (p. 218, 8.) et *βδελυρεύσεται* (p. 214, 25.), quibus *τυραννίζειν* addit Schaeferus ex p. 213, 16.: quanquam, nisi alia accederent indicia, huic argumento nihil tribuendum foret. Hegesippo eam adscribi narrat scholiasta p. 254, 19., quem quo tempore haec oratio habita est jam mortuum fuisse probabile videtur Boehneckio Quaest. vol. 1. p. 629. Orationem post olymp. 111, 2. habitam esse manifestum est. Memoratur enim p. 212, 25. *ἡ κοινὴ εἰρήνη*, quam post pugnam Chaeronensem primum a Philippo, tum ab successore ejus Alexandro cum Graecis factam esse constat: v. Diodor. 16, 89. (sub olymp. 110, 4.) et 17, 4. (sub olymp. 111, 2.), Plutarch. V. Phocion. c. 16., Arrian. Anab. 1, 1, 2., Justin. 9, 5. 11, 2. Dixit de ea Boehneck. l. c. p. 622 seqq. et de hac oratione p. 628 629.

OLYMP. 112.

1. ($33^2/_1$.) Anicetus. 2. ($33^1/_0$.) Aristophanes.
3. ($^{330}/_{329}$.) Aristophon. 4. ($32^9/_8$.) Cephisophon.

1. Huic anno Clinton. Fast. vol. 2. p. 155. (169.) probabiliter adscripsit orationem (XXXIV.) *προς Φορμίωνα περὶ δανείου*, in qua Thebae ab Alexandro captae memorantur (p. 918, 20.), quod factum est olymp. 111, 2.

2. Post hunc annum scripta est oratio (LVI.) *Κατὰ Διονυσοδώρου βλάβης*, ut monuit Clinton. Fast. vol. 2. p. 157. (173.) Memoratur enim in ea (p. 1285, 3.) Cleomenes, Aegypto praefectus ab Alexandro, quod factum esse novimus olymp. 112, 2.: vid. Arrian. Anab. 3, 5. et Dexippum ap. Photium Bibl. p. 64, 33. Anno quarto hujus olympiadis adscripsit Clintonus.

3. Aeschinis oratio contra Ctesiphontem et Demosthenis

(XVIII.) pro eo, inscripta *περὶ τοῦ στεφάνου*. De anno hujus orationis consentiunt Dionysius p. 746. Plutarch. V. Demosth. c. 24. Theophrastus qui dicitur Charact. c. 7. confirmantque aliae rationes. V. Annot. vol. 5. p. 289. Demosthenes archonte Chaeronda (olymp. 110, 3.) ab tribu sua moenium curator (*τειχοποιὸς*) constitutus tria talenta ad muros reficiendos de suo dederat eodemque tempore centum minas in theoricum erogaverat, cui cum novem collegis praefectus erat: v. orationem p. 243. 266. 315. Quae moverant Ctesiphontem ut rogationem proponeret (olymp. 110, 4.) ut Demosthenes propter virtutem ac benevolentiam quam reipublicae probasset corona aurea donaretur. Quam rogationem *γραφῇ παρανόμων* contra Ctesiphontem instituta petivit Aeschines eodem anno. Quomodo vero factum sit ut lis quam Aeschines Ctesiphonti olymp. 110, 4. intenderit, non eodem anno, sed diu intermissa olymp. demum 112, 3. peracta sit, a pluribus viris doctis est quaesitum, quorum ea de re conjecturas valde incertas, partim etiam manifesto falsas, exposuit Boehneckius vol. 1. p. 594. seqq. Cecidit caussa Aeschines quintam suffragiorum partem non adeptus impositaque sibi legitima mille drachmarum multa Rhodum profugit: v. Vitam Aeschinis p. 4, 20. 5, 20. Pseudo-Plutarch. V. decem orat. p. 840 C. Actio autem Aeschinis non tam contra Ctesiphontem instituta erat quam contra Demosthenem, qui in oratione pro corona vitae ante actae quum privatae tum publicae rationes reddit adversariique, factioni Macedonicae addicti, nequitiam in clara luce collocat.

OLYMP. 113.

1. ($32^3/_7$.) Euthycritus. 2. ($32^7/_6$.) Hegemon.
3. ($32^6/_5$.) Chremes. 4. ($32^5/_4$.) Anticles.

4. Clades Aeschini illata in caussa contra Ctesiphontem acta, de qua modo diximus, novas provocavit contra Demosthenem machinationes adversariorum in caussa Harpalica [a]). Nam

a) Caussam Harpalicam, ad quam illustrandam Hyperidis orationis contra Demosthenem fragmenta nuper reperta nonnihil conferunt, breviter, sed dilucide post alios exposuit Sauppius in Schneidewini Philologo vol. 3. p. 641. seqq.

quum Demosthenes ab initio populum hortatus esset ne Harpalum, qui cum magna pecuniae summa Alexandro, a quo thesauro Babylonio praefectus erat, surrepta in Atticam fugerat, Athenis reciperet, paullo post faciliorem se praebuit pluraque vel suaserat vel fecerat, quae suspicionem moverent eum, pariter atque alios oratores quosdam, ab Harpalo pecuniae largitione corruptum esse: quam suspicionem confirmavit judicium Areopagi, qui post quaestionem per sex menses habitam Philoclis (qui Harpalum in portum Munychiae, cui praefectus erat, admiserat), Aristogitonis, Demadis, Demosthenis aliorumque nomina ut reorum largitionis ad populum detulit. Quae accusatio ab oratoribus[a]) Demostheni inimicis, comicis, historicis et biographis ita est calumniis et figmentis exaggerata ut quae et quanta culpa fuerit Demosthenis, si qua fuit, perspici ne-

---

a) Orationes contra Demosthenem in hac caussa habitae duae supersunt, altera Dinarchi, altera Hyperidis, cujus fragmenta nuper edita sunt ex papyris in Aegypto repertis: v. Sauppii collectionem Fragmentorum p. 348.—352., aliae aliorum perierunt. Nam oratores creati erant decem qui populi nomine accusarent Harpalicae largitionis reos: de quibus v. quae collegit Maetznerus in annot. ad Dinarchum p. 84. Hyperidem, antea amicitia cum Demosthene conjunctum, graviter reprehendit Pseudo-Lucianus in Encomio Demosth. c. 31., quod contra Demosthenem dixerit. Hyperidem ipsum inter oratores ab Harpalo pecunia corruptos numerat Timocles comicus ap. Athen. 8. p. 341. F., qui Demosthenem quinquaginta talenta accepisse ait, i. e. tot quot multatus in hac caussa postmodum fuit, ut infra videbimus. Viginti tantum talenta nominat Dinarchus pluribus orationis suae locis (§. 6. 45. 53. 69. 89.) totidemque Plutarchus in Vita c. 25. cum fabella de calice aureo in quo Harpalus pecuniam miserit (ad quam Lynceus quoque alludit ap. Athen. 6. p. 245. F.); triginta Pseudo-Plut. in Vitis decem orat. p. 846. C. cum eoque Photius Bibl. p. 494, 21., post mille *Δαρεικοὺς* statim post Harpali adventum acceptos. Cujusmodi criminationes tanta levitate Athenis excogitari et credi a plurimis solebant ut vera ab fictis discerni raro potuerint. Cujusmodi est quod Demosthenem jam antea a Philippo, ab Euboeensibus, ab Amphissensibus et ab rege Persarum pecunia corruptum fuisse narrat Aeschines in oratione contra Ctesiphontem p. 65. seqq. famamque de auro Persico, quod acceperit ut contra Macedones diceret, repetunt scriptores alii: v. Diodor. 17, 4., Plutarch. Vit. 14. 20. 23., Compar. Demosthenis cum Cicerone c. 3., Pseudo-Plutarch. in Vitis decem orat. p. 847 F., Philostratum p. 538., Justinum 11, 2. Quinqua-

queat opinioque eorum, qui Demosthenem prorsus insontem fuisse sibi persuaserunt, ad unum redeat argumentum ex Philoxeni cujusdam Macedonis narratione apud Pausan. 2, 33, 4.[a]) derivatum, quo dubitari potest an res confecta sit Areopagique judicium confutatum haberi possit. Orationes autem in omni hac caussa duae Demostheni adscriptae ferebantur, quarum neutra ad nos pervenit, altera *περὶ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον*, altera *ἀπολογία δώρων*, utraque suppositicia, ut refert Dionysius de admir. vi Demosth. c. 57. p. 1127, 1. *εἰ μέντοι ἔνοι ψευδεπίγραφοί εἰσι λόγοι ἀηδεῖς καὶ φορτικοὶ καὶ ἄγροικοι κατασκευαὶ, ὡς ἐν τῇ κατ' Ἀριστογείτονος β', καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τῶν δώρων*[b]) *καὶ ἐν τῷ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεαί-*

---

ginta talenta ab Dario accepisse Demosthenem compertum habuerunt Sopater et Apsines: v. Walzii Rhet. vol. 4. p. 91. 316. vol. 9. p. 491.

a) Pausaniae verba sunt, *Δημοσθένει δὲ φυγῆς τε συνέπεσεν ἐν γήρᾳ λαβεῖν πεῖραν καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο οὕτω βίαιος. εἴρηται μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοις καὶ αὐτῷ Δημοσθένει πλεῖστα, ἦ μὴν τῶν χρημάτων ἃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἤγαγεν Ἅρπαλος μὴ μεταλαβεῖν αὐτόν·* (Haec ex oratione *ψευδεπιγράφῳ*, *Περὶ χρυσίου* sive *Ἀπολογία δώρων*, de qua statim dicetur, sumpta esse probabiliter conjicit Sauppius in Fragm. Orat. p. 251. Nam oratio quam Demosthenes ipse habuit nunquam videtur edita esse.) *τὸ δὲ ὕστερον λεχθὲν ἐπέξειμι, ὁποῖον ἐγένετο. Ἅρπαλος μὲν ὡς ἐξ Ἀθηνῶν ἀπέδρα διαβὰς ναυσὶν ἐς Κρήτην,* (Taenarum aliis nominare placuit, ut refert Pseudo-Plut. V. dec. orat. p. 846 B. *πορευθέντος εἰς Κρήτην ἢ ὥς ἔνιοι ἐπὶ Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς.*) *οὐ πολὺ ὕστερον ὑπὸ τῶν θεραπευόντων ἀπέθανεν οἰκετῶν· οἱ δὲ ὑπὸ ἀνδρὸς Μακεδόνος Παυσανίου δολοφονηθῆναί φασιν αὐτόν. τὸν δέ οἱ τῶν χρημάτων διοικητὴν φυγόντα ἐς Ῥόδον Φιλόξενος Μακεδὼν συνέλαβεν, ὃς καὶ αὐτὸν παρὰ Ἀθηναίων ἐξῄτησεν Ἅρπαλον· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἔχων ἤλεγχεν ἐς ὃ πάντα ἐπύθετο, ὅσοι τῶν Ἁρπάλου τι ἔτυχον εἰληφότες· μαθὼν δὲ ἐς Ἀθήνας γράμματα ἐπέστελλεν. ἐν τούτοις τοῖς γράμμασι τοὺς λαβόντας παρὰ Ἁρπάλου καταριθμῶν καὶ αὐτοὺς, καὶ ὁπόσον αὐτῶν ἔλαβεν ἕκαστος, οὐδὲ ἐμνημόνευσεν ἀρχὴν Δημοσθένους, Ἀλεξάνδρῳ τε ἐς τὰ μάλιστα ἀπεχθανομένου καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ προσκρούσας. Δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἑτέρωθι τῆς Ἑλλάδος καὶ παρὰ τῶν Καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων.*

b) Ab hac oratione diversam fuisse quam *Περὶ χρυσίου* inscriptam memorat Athenaeus 13. p. 592. E. Clintonus putat in Fast. vol. 2. p. 356. (438.) Mihi probabilior videtur Sauppii sen-

ρας καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν, ἐν ἄλλοις τε συχνοῖς, οὓς ὁ Δημοσθένης οὐκ ἔγραψεν, ἐν ἑτέρᾳ δηλοῦταί μοι πραγματείᾳ τῇ περὶ Δημοσθένους. Quibuscum non pugnant quae Dionysius scripsit p. 749. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι περὶ τῆς τῶν δώρων, ἣν ἐπ' Ἀντικλέους (immo Ἡγησίου: cf. Westerm. Quaest. Dem. 3. p. 113.) ἄρχοντος ἀπελογήσατο, περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, πολλῷ νεωτέρας ἔτι ποιήσει τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας τῶν Δημοσθένους ἀγώνων. ubi Dionysius, ut recte monuit Sauppius ad Fragm. Orat. p. 251., non de oratione aliqua Demosthenis edita agit, sed de caussa quam orasse Demosthenem nemo negavit. Egit autem Demosthenes caussam suam successu infelici. Nam judicum sententiis condemnatus est quumque impositae sibi quinquaginta (vel triginta, ut ap. Pseudo-Plutarchum et Photium scriptum) talentorum multae solvendae impar esset, in carcerem deductus, unde amicorum ope elapsus pecuniaque ab illis oblata sustentatus in exilium profectus est, Aeginae et Troezene plerumque desidens. Quae omnia pluribus enarrarunt Plutarchus in Vita c. 26., Pseudo-Plut. in Vitis decem orat. p. 846. E. et Anonymus in Vita Demosth. p. 27, 14., qui etiam numerum dierum quos in carcere transegerit cognitum habuit, κατακριθεὶς ἐδέθη μὲν ἡμέρας δέκα, μετὰ δὲ ἓξ ἡμέρας (qui videntur dies illi esse per quos in vicinia urbis apud amicos latuit secundum Plutarchi narrationem) ἀπῆλθεν εἰς Τροιζῆνα, κρείττονα τῶν ἐν Ἀθήναις δεσμῶν τὴν ἐξ Ἀθηνῶν φυγὴν δοκιμάσας. Argos quoque eum ivisse nescimus unde compertum habuerit Maximus Planudes in Walzii Rhet. vol. 5. p. 496. Megara addit Justinus 13, 5. Aeginae tamen potissimum eum commoratum esse ex iis colligi potest quae statim dicemus.

---

tentia qui eandem esse judicat, quum ipsa quae Athenaeus narrat declamatoris ingenium prodere videantur, Δημοσθένη δὲ τὸν ῥήτορα καὶ τεκνοποιήσασθαι ἐξ ἑταίρας ἔχει λόγος. αὐτὸς γοῦν ἐν τῷ Περὶ χρυσίου λόγῳ προαγήοχε τὰ τέκνα ἐπὶ τὸ δικαστήριον, ὡς δι' ἐκείνων ἔλεον ἕξων, χωρὶς τῆς μητρὸς, καίτοι ἔθος ἐχόντων τῶν κρινομένων τὰς γυναῖκας ἐπάνεσθαι· ἀλλ' αἰδοῖ τοῦτ' ἐποιησε, φεύγων τὴν διαβολήν.

OLYMP. 114.

1. ($32^4/_3$.) Hegesias. 2. ($32^3/_2$.) Cephisodorus.
3. ($32^2/_1$.) Philocles. 4. ($32^1/_0$.) Archippus.

1. Moritur Alexander, rex Macedoniae: v. Arrian. Anab. 7, 28., Diodor. 17, 113. 117. aliosque quorum locos collegit Clinton. Fast. vol. 2. p. 161. (178.)

Mortuo Alexandro Athenienses, aliis etiam Graeciae civitatibus ad societatem per legatos invitatis, bellum contra Macedoniam pararunt ducemque exercitui praefecerunt Leosthenem. (V. Diodor. 18, 10.) Quibus Demosthenes quamvis exul operam suam obtulit, quod populum Atheniensem movit ut, rogante Demone[a]), Demomelis filio, reditum ei decerneret. Quo decreto triremi Aeginam missa in Piraeeum reductus est, unde in urbem ascendit laetis civium universorum acclamationibus honorificentissime exceptus. Multam tamen in caussa Harpalica ei irrogatam quum remittere per leges non liceret, lex ita est elusa ut Jovis servatoris, cujus sacra tum instabant, ara in Piraeeo instruenda et adornanda Demostheni elocaretur ingenti quae multam illam aequaret quinquaginta talentorum summa: v. Plutarch. V. Dem. c. 27., Pseudo-Plut. V. decem orat. p. 846. quique ab eo pendet Photius Bibl. p. 494., Justinus 13, 15. Bellum ab initio non sine prospero successu ab Atheniensibus gestum mox clade Graeciae libertati funesta finitum est, Leosthene in Lamiae obsidione occiso Graecisque ab Antipatro Macedone apud Crannonem, urbem Thessaliae, victis mense Augusto olymp. 114, 3. et ad pacem faciendam coactis: v. Diodor. 18, 12. seqq., Plutarch. V. Demosth. c. 28. aliosque memoratos ab Clintono Fast. vol. 2. p. 162. (278.) Quo factum est ut ira populi rursus in Demosthenem ceterosque belli suasores concitaretur, qui Antipatro et Cratero urbi appropinquantibus in fuga salutem quaesiverunt, mox Demade rogante capitis a populo damnati et, quum alii alio dilapsi essent, ab Anti-

---

a) Demonem hunc Demosthenis oratoris *ἀνεψιὸν* appellant Plut. Vit. c. 27. et Pseudo-Plutarchus p. 846 D., i. e. *ἀνεψιαδοῦν*. Intelligi enim videtur Demo Demomelis filius, ut monuit Boeckhius: de quo conf. supra p. LXXXII.

patri satellitibus Archia duce indagati, ut supplicium ab iis sumi posset. Hoc pacto Hyperides, Aristonicus et Himeraeus, Demetrii Phalerei frater, Aeginae in templo Aeaci comprehensi, Cleonas ad Antipatrum missi ibique interfecti sunt. Demosthenes vero, qui in Calauriam insulam fugerat, ibique ad aram in templo Neptuni supplex consederat, ut satellitum Antipatri crudelitatem ab se arceret, veneno hausto vitae suae finem ipse imposuit, Pyanepsionis die decimo sexto [a]) (olymp. 114, 3. qui respondet diei decimo quarto Octobris a. 322.). Quae omnia copiose multisque cum fabulis mixta narrarunt Plutarchus in Vita c. 28.—30., Pseudo-Plut. Vit. decem orat. p. 846. 847., Zosimus Ascalon. in Vita p. 21. sq., biographus anonymus p. 27., Lucian. Demosth. Encom. c. 46. sqq., Suidas s. v. *Δημοσθένης*: brevius Pausanias 1, 8, 3., Strabo 8. p. 374. et Diogenes L. 5, 10., qui anni notam addidit, *κατέστρεψεν ἐν Καλαυρείᾳ ἐπὶ Φιλοκλέους*. De anno aetatis quem attigerit Demosthenes dissentiunt scriptores partim sua ipsorum partim librariorum, ut videtur, culpa. Nam quum de anno natali Demosthenis duae ferantur veterum opiniones, altera Pseudo-Plutarchi in Vitis oratorum, qui olymp. 98, 4. posuit, quam rationem nos quoque sequimur, altera Dionysii, qui Demosthenem olymp. 99, 4. natum esse credidit, praeter hos duos autem numeros nullus alius annus usquam diserte memoretur, inter duos tantum aetatis annos, 63. et 59., probabiliter optare licet. Ac priorem quidem recte ponit Zosimus in Vita p. 22, 10. *ἐβίωσε δὲ ἔτη ξ́ καὶ τρία*, absurde vero Dionysii adjungit de anno natali opinionem, *ἐγεννήθη δ' ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος*, cui ut congrueret prior numerus, aliunde sumtus ab Zosimo, *ἐβίωσε δὲ ἔτη νθ́* dicendum erat. Ab numero 63. leviter tantum discrepat quem Suidas s. v. *Δημοσθένης* posuit 62. annorum numerus, magis discrepat sexaginta annorum nu-

---

a) Plutarchi verba sunt c. 30. *κατέστρεψε δ' ἕκτη ἐπὶ δέκα τοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς, ἐν ᾗ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν Θεσμοφορίων ἡμέραν ἄγουσαι παρὰ τῇ θεῷ νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες*· ubi numerum *ις́* in *ιβ́* mutari voluit Prellerus in libro de Cerere et Proserpina p. 3 2., quum Thesmophoria per tres Pyanepsionis dies, 11.—13., celebrata esse constet, quarum media *Νηστεία* dicta fuit. In numero *ις́* consentit qui Plutarchi quamvis non nominati verba sua fecit Zosimus in Vita p. 22, 17.

merus ab Gellio 15, 28. positus, de quo supra dixi sub olymp. 106, 2. Prorsus absurda vero sunt ac fortasse librariis imputanda quae apud Photium leguntur Bibl. p. 495, 2. *ἐβίω δὲ ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγουσιν, ἔτη ο΄, ὡς δ᾽ οἱ τὰ ἐλάττω, ξ΄ καὶ ζ΄. ἐπολιτεύσατο δὲ β΄ καὶ κ΄ ἔτη.* Quae verba in lacunam incidunt apud Pseudo-Plutarchum in Vitis oratorum, cui sua debet Photius p. 847 B., ubi postrema tantum verba *δὲ δύο καὶ εἴκοσιν* supersunt, relicto ante ea in codice Parisino spatio vacuo, quod etsi Photii verbis recte expletum est ab editoribus, tamen an numeri quoque illi ο΄ et ξζ΄ ab scriptore Vitarum positi fuerint incertum est.

Honores Demostheni post mortem in pluribus Graeciae civitatibus habitos breviter memorat Pausanias 2, 33. extr. *Δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἑτέρωθι τῆς Ἑλλάδος καὶ παρὰ τῶν Καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων.* Statuam ejus Athenis in vicinia templi Martis[a]) positam memorat idem 1, 8, 4. et explicatius Plutarchus in Vita c. 30. *τούτῳ μὲν ὀλίγον ὕστερον ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἀξίαν ἀποδιδοὺς τιμὴν εἰκόνα τε χαλκῆν ἀνέστησε καὶ τὸν πρεσβύτατον ἐψηφίσατο τῶν ἀπὸ τοῦ γένους ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν ἔχειν. καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ θρυλούμενον ἐπεγράφη τῇ βάσει τοῦ ἀνδριάντος*

Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποτ᾽ ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

οἱ γὰρ αὐτὸν τὸν Δημοσθένη τοῦτο ποιῆσαι λέγοντες ἐν Καλαυρείᾳ, μέλλοντα τὸ φάρμακον προσφέρεσθαι, κομιδῇ φλυαροῦσι. Epigramma illud, quod dubitari potest an recentiori alicui epigrammatum scriptori debeatur, attulerunt etiam scriptor Vitarum decem orat. p. 847. A., exscriptus ab Photio Bibl. p. 494., Zosimus in Vita p. 22, 15., biographus anonymus p. 28, 6., Suidas s. v.

---

a) *ἐν τῇ ἀγορᾷ* secundum scriptorem Vit. decem orat. p. 847. D., biographum anonymum p. 28, 6. et Suidam, *ἐν τῷ Κεραμεικῷ* secundum Zosimum Ascalon. p. 22, 12. De aliis Demosthenis statuis imaginibusque vel ex aere vel ex marmore a posteriorum temporum artificibus factis, quae partim hodie supersunt, v. Commentationes H. Schroederi (*Ueber die Abbildungen des Demosthenes*) Brunsvigae edita a. 1842. et G. Scharfii (*on the ancient portraits of Alexander and Demosthenes*) in *Transactions of the Royal Society of Literature* novae seriei vol. 4.

Δημοσθένης. Statua autem posita est Gorgia archonte olymp. 125, 1., i. e. plus quam quadraginta post mortem Demosthenis annis, ut refert biographus decem orat. p. 847. D. et rogante quidem Demochare, Lachetis ex Demosthenis sorore filio, cujus psephisma servatum ibidem p. 850. sq. operae pretium est integrum apponi, etsi non sufficit ad aestimanda Demosthenis de re publica merita, ad quae accuratiore opus est historiae aetatis Demosthenicae cognitione ex historicorum recentiorum libris petenda. Res autem in psephismate memoratae partim cum iis conveniunt quae Demosthenes de se ipse dixit in oratione pro corona et alibi.

*Δημοχάρης Λάχητος Λευκονοεὺς αἰτεῖ Δημοσθένει τῷ Δημοσθένους Παιανιεῖ δωρεὰν εἰκόνα χαλκῆν ἐν ἀγορᾷ καὶ σίτησιν ἐν Πρυτανείῳ καὶ προεδρίαν αὐτῷ καὶ ἐκγόνων ἀεὶ τῷ πρεσβυτάτῳ, εὐεργέτῃ καὶ συμβούλῳ γεγονότι πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ τήν τ' οὐσίαν εἰς τὸ κοινὸν καθεικότι τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ἐπιδόντι τάλαντα ὀκτὼ καὶ τριήρη ὅτε ὁ δῆμος ἠλευθέρωσεν Εὔβοιαν, καὶ ἑτέραν ὅτε εἰς Ἑλλήσποντον Κηφισόδοτος ἐξέπλευσε, καὶ ἑτέραν ὅτε Χάρης καὶ Φωκίων στρατηγοὶ ἐξεπέμφθησαν εἰς Βυζάντιον ὑπὸ τοῦ δήμου, καὶ λυτρωσαμένῳ πολλοὺς τῶν ἁλόντων ἐν Πύδνῃ καὶ Μεθώνῃ καὶ Ὀλύνθῳ ὑπὸ Φιλίππου, καὶ χορηγίαν ἀνδράσιν ἐπιδόντι ὅτε ἐκλιπόντων τῶν Πανδιονιδῶν τοῦ χορηγεῖν ἐπέδωκε καὶ καθώπλισε τοὺς πολίτας τῶν ἐλλειπόντων, καὶ εἰς τὴν τειχοποιίαν ἀνάλωσε χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου ἐπιδόντος αὐτοῦ τρία τάλαντα, καὶ ἃς ἐπέδωκε δύο τάφρους περὶ τὸν Πειραιᾶ ταφρεύσας, καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην ἐπέδωκε τάλαντον, καὶ εἰς τὴν σιτωνίαν ἐπέδωκεν ἐν τῇ σιτοδείᾳ τάλαντον, καὶ ὅτε εἰς συμμαχίαν τῷ δήμῳ προσηγάγετο πείσας, καὶ εὐεργέτης γενόμενος καὶ σύμβουλος δι' ὧν ἔπεισε, Θηβαίους, Εὐβοεῖς, Κορινθίους, Μεγαρεῖς, Ἀχαιούς, Λοκρούς, Βυζαντίους, Μεσσηνίους, καὶ δυνάμεις ἃς συνεστήσατο τῷ δήμῳ καὶ τοῖς συμμάχοις πεζοὺς μὲν μυρίους, ἱππέας δὲ χιλίους, καὶ σύνταξιν χρημάτων ἣν ἔπεισε πρεσβεύσας διδόναι τοὺς μὲν συμμάχους εἰς τὸν πόλεμον πλείω πεντακοσίων ταλάντων * * * * * καὶ ὡς ἐκώλυσε Πελοποννησίους ἐπὶ Θήβας Ἀλεξάνδρῳ βοηθῆσαι χρήματα δοὺς καὶ αὐτὸς πρεσβεύσας, καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ καλῶν τῷ δήμῳ συμβούλῳ γεγονότι καὶ*

πεπολιτευμένῳ τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν πρὸς ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν ἄριστα, φυγόντι δὲ δι᾽ ὀλιγαρχίαν καταλυθέντος τοῦ δήμου καὶ τελευτήσαντι αὐτῷ ἐν Καλαυρείᾳ διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὔνοιαν, πεμφθέντων στρατιωτῶν ἐπ᾽ αὐτὸν ὑπὸ Ἀντιπάτρου, διαμείναντι ἐν τῇ πρὸς τὸ πλῆθος εὐνοίᾳ καὶ οἰκειότητι καὶ οὔτε ὑποχειρίῳ τοῖς ἐχθροῖς οὔτε τι ἀνάξιον ἐν τῷ κινδύνῳ πράξαντι τοῦ δήμου. Cui psephismati scriptor Vitarum aliam adjunxit rogationem decem annis post, archonte Pytharato, ab Lachete, Democharis filio, propositam de similibus honoribus patri suo tribuendis.

INDEX ORATIONUM.

De temporibus orationum supra diximus in Chronologia, omissis quarum tempus prorsus incertum est

XXXII. *Πρὸς Ζηνόθεμιν παραγραφή*, scripta Demoni Demomelis filio, ut supra dicebamus p. LXXXII. Temporis nota nulla inest, nisi quod in fine orationis, Demosthenes, qui loquens introducitur, *ἀφ' οὗ*, inquit, *περὶ τῶν κοινῶν λέγειν ἠρξάμην·* quod primum eum fecisse constat in oratione contra Androtionem habita ab Diodoro, cui eam scripserat, olymp. 106, 2.

XXXIII. *Πρὸς Ἀπατούριον.* XXXV. *Πρὸς τὴν Λακρίτου παραγραφήν.* XXXVIII. *Παραγραφὴ πρὸς Ναυσίμαχον καὶ Ξενοπείθην.* XLI. *Πρὸς Σπουδίαν ὑπὲρ προικός.* XLII. *Πρὸς Φαίνιππον.*

XLIII. *Πρὸς Μακάρτατον περὶ Ἁγνίου κλήρου.* Longo, ut videtur, tempore habita post olymp. 105, 1. cui anno Isaei de Hagniae hereditate orationem probabiliter adscripsit Clintonus Fast. vol. 2. p. 123. (133.)

XLIV. *Πρὸς Λεωχάρην.* XLVII. *Κατὰ Εὐέργου καὶ Μνησιβούλου.* LV. *Πρὸς Καλλικλέα.*

Orationes ab Demosthene editae, sed postmodum perditae, novem memorantur, partim *ψευδεπίγραφοι*, quarum pauca quae supersunt fragmenta collegit Sauppius in Fragm. Orat. p. 251—253.

I. *Περὶ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἅρπαλον* et II. *Ἀπολογία δώρων* vel *Περὶ χρυσίου*, utraque in caussa Harpalica habita, sed suppositicia, ut supra diximus p. CIII.

III. *Κατὰ Δημάδου.*

IV. *Ὑπὲρ Διφίλου.*

V. *Πρὸς Κριτίαν.* Genuina secundum Callimachum, qui alias quoque orationes spurias pro genuinis habuit, *ψευδεπίγραφος* secundum Dionysium.

VI. *Κατὰ Μέδοντος.*

VII. *Πρὸς Πολύευκτον.*

VIII. *Ὑπὲρ ῥητόρων.* Quae oratio pro oratoribus quos Alexander (olymp. 111, 2.) Thebis dirutis ab Atheniensibus sibi tradi postulaverat — inter quos Demosthenes ipse fuit — habita esse creditur: v. Saupp. p. 252 et Boehneck. Quaest. vol. 1. p. 641 sqq.

IX. *Ὑπὲρ Σατύρου ἐπιτροπικός*, oratio Dinarcho adscripta ab Callimacho, ab aliis Demostheni.

Dixit de his orationibus etiam Clintonus Fast. vol. 2. p. 356. (438.) sq. jure suspectam habens orationem ὑπὲρ ῥητόρων, quae corruptae apud Suidam s. v. ἅμα scripturae deberi videtur, qui solus eam memorat. Quod a biographo decem oratorum p. 847 E. λόγοι Δημοσθένους γνήσιοι ξε΄ φέρεσθαι dicuntur et in laterculo scholiis Aeschineis p. 44, 21. illato legitur Δημοσθένης λόγους οα΄, nulli usui est, quum ne prior quidem numerus, si orationes genuinae solae numerentur, verus esse possit, nedum alter ille οα΄, qui fortasse corruptus est ut alii hujus laterculi numeri.

Praeter orationes editas Demosthenem alias non paucas, praesertim in concione populi, habuisse, quae nunquam editae fuisse videntur, ex pluribus editarum locis apparet, velut quae in Messeniorum concione, aut post captam Elateam dixisse se memorat in oratione Philippica secunda §. 20. seqq. et pro corona §. 174. seqq. Nec quod contra Alcimachum in concione dixisse Demosthenem ex Anaximene annotavit Harpocratio ad orationem editam spectare videtur.

Quae orationibus Demosthenis adjectae in codicibus sunt Epistolae sex non scriptas ab Demosthene esse hodie fere consentiunt viri docti. Sunt tamen antiquiores quam aliae epistolae plurimae aliis scriptoribus veteribus suppositae. Pro genuinis habuerunt Harpocratio, Hermogenes, aliique et rhetores et grammatici et inter Latinos Cicero Brut. c. 31. Orat. c. 4.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ἐπειδὴ, κράτιστε ἀνθυπάτων Μόντιε, κατὰ τὸν Ὁμη- 1
ρικὸν Ἀστεροπαῖον περιδέξιος τὰ εἰς λόγους ὢν πρωτεύεις (Reisk.)
μὲν ἐν τῇ Ῥωμαίων φωνῇ καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις παιδείας
ὁμολογουμένως τὸ πρεσβεῖον ἀνῄρησαι, ἀμελεῖς δὲ οὐδὲ τῆς
Ἑλληνικῆς, ἅτε καὶ ἐν αὐτῇ διὰ τὸ τῆς φύσεως μέγεθος
ὑπερέχειν δυνάμενος, ἀλλὰ περί τε τοὺς ἄλλους διατρίβεις
καὶ περὶ τὸν τελεώτατον τῶν Ἑλληνικῶν ῥητόρων, τὸν Δη-
μοσθένην, καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ἐβουλήθης τὰς ὑποθέσεις τῶν
τούτου λόγων ἀναγράψασθαί σοι, δεχόμεθα μὲν ἄσμενοι
τὸ πρόσταγμα, ἴσμεν γὰρ ὅτι πλείω τὴν τιμὴν ἢ πόνον ἔχει,
ἀρξόμεθα δὲ τοῦ συντάγματος ἀπὸ τοῦ βίου τοῦ ῥήτορος,
οὐχ ὅλον αὐτὸν διεξιόντες, περιττὸν γὰρ τοῦτο, ἀλλὰ τοσού- 2
των μνημονεύοντες ὅσα δοκεῖ καὶ πρὸς κατάληψιν ἀκριβε-
στέραν τῶν λόγων συντελεῖν.

Δημοσθένει τοίνυν τῷ ῥήτορι πατὴρ ἦν Δημοσθένης,
ἀνεπίληπτος τῷ γένει δοκῶν, ὡς καὶ Αἰσχίνης ἐχθρὸς ὢν
μαρτυρεῖ· εἴρηται γοῦν οὕτως αὐτοῖς ῥήμασι „τούτῳ πα-
τὴρ μὲν ἦν Δημοσθένης ὁ Παιανιεὺς, ἀνὴρ ἐλεύθερος· οὐ
γὰρ δεῖ ψεύδεσθαι“· ἐργαστήριον δὲ οἰκετῶν μαχαιρο-
ποιῶν κεκτημένος ἐντεῦθεν τὴν τοῦ μαχαιροποιοῦ κλῆσιν
ἔλαβε. τὸ μέντοι μητρῷον γένος τοῦ ῥήτορος οὐκ ἦν, ὥς
φασι, καθαρῶς Ἀττικὸν, Γύλωνος τοῦ πάππου τοῦ Δη-
μοσθένους φυγόντος μὲν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπὶ προδοσίας ἐγκλή-
ματι, οἰκήσαντος δὲ περὶ τὸν Πόντον, κἀκεῖ γυναῖκα ἀγα-

γομένου Σκύθιν τὸ γένος, ἐξ ἧς ἦν τοῦ Δημοσθένους ἡ
μήτηρ Κλεοβούλη. εἰς τοῦτο γοῦν ἄλλοι τε λελοιδορήκασι
καὶ Αἰσχίνης, εἰπὼν ὡς ἄρα εἴη Σκύθης, βάρβαρος ἑλληνί-
ζων τῇ φωνῇ. περὶ μὲν οὖν τοῦ γένους αὐτοῦ τοσαῦτα εἰ-
ρήσθω· ὀρφανὸς δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς κομιδῇ
νέος ἦν μὲν, ὥς φασιν, ἀσθενὴς τῷ σώματι καὶ νοσώδης,
ὥστε μηδὲ εἰς παλαίστραν φοιτῆσαι, καθάπερ πάντες οἱ
τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθεσαν. ὅθεν καὶ ἀνδρωθεὶς ὑπὸ
τῶν ἐχθρῶν εἰς μαλακίαν ἐσκώπτετο καὶ Βάταλος ἐπωνυ-
μίαν ἔσχεν· ἱστόρηται γάρ τινα Βάταλον Ἐφέσιον αὐλητὴν
γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς
ἐχρήσατο καὶ μέλεσι κατεαγόσι, καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμαλ-
θαξεν· ἀπὸ τούτου δὲ τοὺς ἐκλύτους καὶ ἀνάνδρους Βατά-
λους ἐκάλουν.

Λέγεται δὲ τον Δημοσθένην τὴν πολλὴν καὶ σφοδρὰν
ἐπὶ λόγους ὁρμὴν ἐντεῦθεν σχεῖν. Καλλίστρατος ἦν Ἀθη-
ναῖος ῥήτωρ ἔνδοξος· οὗτος ἔμελλε δημοσίαν τινὰ δίκην 3
ἀγωνίζεσθαι, φασὶν, οἶμαι, τὴν περὶ Ὠρωποῦ. ὁ τοίνυν
Δημοσθένης παῖς ὢν ἐδεῖτο τοῦ ἐφεστῶτος οἰκέτου συγχω-
ρῆσαι παραβαλεῖν αὐτῷ τῇ δίκῃ· καὶ ὃς ἐπέτρεψεν. ἀκού-
σας δὲ οὕτω διετέθη ὥστε ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας πάντα πάρ-
εργα πρὸς τοὺς λόγους θέσθαι. διδασκάλῳ δὲ χρησάμενος
Ἰσαίῳ, μάλα δεινῷ ῥήτορι, εἰς ἄνδρας ἐγγραφεὶς εὐθὺς
ἀγῶνα κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἐνεστήσατο, κακῶς διῳκηκό-
των τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. καὶ εἷλε μὲν αὐτοὺς, οὐ μὴν ἠδυ-
νήθη πάντα ἀπολαβεῖν ὅσα ἀπωλωλέκει. τοὺς δὲ λόγους
τοὺς ἐπιτροπικοὺς εἰσὶν οἵ φασιν Ἰσαίου καὶ οὐ Δημοσθέ-
νους εἶναι, διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες, ὀκτω-
καίδεκα γὰρ ἐτῶν ἦν, ὅτε πρὸς τούτους ἠγωνίζετο, καὶ ὅτι
δοκοῦσιν οἱ λόγοι τὸ τοῦ Ἰσαίου πως ἐπιφαίνειν εἶδος. ἕτε-
ροι δὲ νομίζουσι συντετάχθαι μὲν ὑπὸ Δημοσθένους, διωρ-
θῶσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, εἰ ὁ Δη-
μοσθένης ἠδύνατο μὲν κἀπ' ἐκείνης τῆς ἡλικίας συγ-
γράφειν τοιούτους λόγους, ἡ γὰρ ὕστερον ὑπεροχὴ καὶ τοῦ-
το πιστοῦται, ἀπὸ δὲ νεαρᾶς ἔτι τῆς ἀσκήσεως τῆς ὑπὸ τῷ
διδασκάλῳ τὸν ἐκείνου χαρακτῆρα πολλαχῇ μεμίμηται. με-
τὰ μέντοι τούτους τοὺς ἀγῶνας βραχὺ τῇ ἡλικίᾳ προελθὼν

σοφιστεύειν ἐνεχείρησεν, εἶτα ἀπαλλαγεὶς τούτου συνηγόρησεν ἐν δικαστηρίῳ. τούτοις δὲ ὥσπερ γυμνασίοις χρησάμενος ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν καὶ τὰ τῆς πόλεως πράττειν ἦλθεν.

Ἔτι κἀκείνων μνημονευτέον, ὅτι τραυλὸς μὲν ἦν τὴν
γλῶτταν ἐκ φύσεως, τὸ δὲ πνεῦμα ἀτονώτερος· ἐξ ὧν ἀμ-
φοτέρων συνέβαινε φαυλοτάτην αὐτὸν τὴν ὑπόκρισιν παρ-
εχόμενον οὐκ εὐδοκιμεῖν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῖς λόγοις.
διὸ καὶ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα „τί ἐστι ῥητορική“ ἀπεκρί-
νατο ὅτι ὑπόκρισις, δυσχεραίνων ὅτι διὰ ταύτην τῶν χει-
ρόνων ἥττων ἐφαίνετο. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μελέτῃ κατώρθωσε 4
καὶ ὅσα ἄλλα αὐτῷ πρὸς δημαγωγίαν ὑπῆν ἐλαττώματα.
καὶ γὰρ δειλὸς ἦν τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς τοῦ δήμου θορύ-
βους καὶ εὐκατάπληκτος, ὥστε εὐθὺς ἐξίστασθαι. διὰ δὲ
τοῦτό φασιν αὐτὸν ἄνεμον ῥαγδαῖον τηροῦντα καὶ κινου-
μένην σφοδρῶς τὴν θάλατταν παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς βαδί-
ζοντα λέγειν, καὶ τῷ τῆς θαλάττης ἤχῳ συνεθίζεσθαι φέ-
ρειν τὰς τοῦ δήμου καταβοάς. μνημονεύονται δὲ αὐτοῦ
καὶ οἰκήσεις κατάγειοι καὶ ξυρήσεις ἀπρεπεῖς, ἵνα δι' αἰ-
σχύνην μὴ προΐοι τοῦ τῆς οἰκίας δωματίου, καὶ ὡς οὐδὲ
τὰς νύκτας ἐκάθευδεν, ἀλλὰ διεπονεῖτο πρὸς φῶς περὶ λό-
γους. ὅθεν καὶ Πυθέας σκώπτων ἔφη τοὺς λόγους τοῦ Δη-
μοσθένους λύχνων ἀπόζειν. πρὸς ὃν ὁ Δημοσθένης ἀστείως
ἅμα καὶ πικρῶς „οἶδα“ εἶπεν „ὅτι σε λυπῶ λύχνον καί-
ων·“ διεβέβλητο γὰρ ὡς λωποδυτῶν νύκτωρ ὁ Πυθέας.
καὶ μὴν ὅτι γε ὕδωρ ἐπετήδευε πίνειν, ἵνα ἐγρηγορυῖαν μᾶλ-
λον παρέχηται τὴν διάνοιαν, ἅπασιν ὡμολόγηται, παρειλή-
φαμεν δὲ κἀκεῖνο, ὡς καὶ ξίφος ποτὲ ἐκ τῆς ὀροφῆς ἀπήρ-
τησε καὶ ἱστάμενος ὑπὸ τοῦτο ἔλεγεν. ἐποίει δὲ τοῦτο δι'
αἰτίαν τοιαύτην. ἐν τῷ λέγειν ἀπρεπῶς τὸν ὦμον εἰώθει
κινεῖν· ὑπερεκρέμασεν οὖν τοῦ ὤμου τὸ ξίφος ἐν χρῷ, καὶ
οὕτω τῷ δέει τῆς πληγῆς ἠδυνήθη κατασχεῖν ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ
πρέποντος σχήματος.

Ἀναγκαῖον δὲ διηγήσασθαι καὶ ὅπως εἶχε τά τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀθηναίων πράγματα, ὅτε ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν ἦλθε Δημοσθένης. Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους ἄρχοντας τῶν Ἑλλήνων καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας ἐν Λεύκτροις

τῆς Βοιωτίας μάχῃ νικήσαντες αὐτοὶ προῆλθον εἰς ἰσχύν, καὶ μετ' ὀλίγον πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν. ἦσαν δὲ οἱ Φωκεῖς ἔθνος ὅμορον τῇ Βοιωτίᾳ, πόλεις ἔχον δύο καὶ 5
εἴκοσιν. οὗτοι καταλαβόντες τὸν τοῦ Πυθίου ναόν, πλησίον ὄντα, ἐσύλησαν· ἀνθ' ὅτου καὶ οἱ Θηβαῖοι πόλεμον ἐξήνεγκαν πρὸς αὐτούς. ἐπολέμουν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τὸν συμμαχικὸν κληθέντα πόλεμον· Χῖοι γὰρ καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυζάντιοι πάλαι ποτὲ ὄντες ὑπήκοοι Ἀθηναίων, τότε μετ' ἀλλήλων συστάντες καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι, πρὸς αὐτοὺς ἐπολέμουν. καὶ οὕτω μὲν ἡ Ἑλλὰς εἰς πολλὰ μέρη διῄρητο, Ἀθηναίων πολεμούντων πρὸς τοὺς προειρημένους καὶ Θηβαίων πρὸς Φωκέας καὶ Λακεδαιμονίων πρὸς Πελοποννησίους. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου παῖς εἰς τὴν Μακεδόνων βασιλείαν παρῆλθεν. Ἀμύντᾳ γὰρ τῷ Μακεδονίας βασιλεῖ τρεῖς ἐγένοντο παῖδες ἐξ Εὐρυδίκης τῆς Ἰλλυρίδος, Ἀλέξανδρος, Περδίκκας, Φίλιππος. τούτων ὁ μὲν πρεσβύτατος Ἀλέξανδρος δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν, ὁ δὲ Περδίκκας πρὸς Ἰλλυριοὺς μαχόμενος· Φίλιππος δὲ ὁ νεάτατος ἐτύγχανε μὲν ἐν Θήβαις ὁμηρεύων, ὡς δὲ ἐπύθετο τὸν Περδίκκου θάνατον, ὑπεξελθὼν λάθρᾳ καὶ ὀξέως εἰς Μακεδονίαν ἀφικόμενος κατέσχε τὴν ἀρχήν. Ἀθηναῖοι δ' ἄρ' ἕτερόν τινα, γένους μὲν ὄντα τοῦ βασιλικοῦ, φυγάδα δὲ ἐκ Μακεδονίας, ἐπὶ βασιλείαν κατῆγον μετὰ πολλοῦ πλήθους στρατιωτῶν. τούτοις ὁ Φίλιππος ἐπιθέμενος ἐνίκησε μάχῃ· καὶ ὅσους συνέλαβεν αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων, ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων, οὐ κατ' εὔνοιαν τῆς πόλεως οὐδὲ δι' ἐπιείκειαν τρόπου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ. 6

Τῆς ῥητορικῆς μέρη τρία, ἐπιδεικτικόν, δικανικόν, συμβουλευτικόν. τοῖν μὲν οὖν δυοῖν ἄκρος ἀγωνιστὴς γέγονε, τοῦ τε δικανικοῦ καὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ· ἐπιδεικτικοὺς δὲ οὐκ ἔχομεν αὐτοῦ λόγους. τοὺς γὰρ φερομένους οὐ πιστευτέον εἶναι Δημοσθένους, τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὸν ἐρωτικόν· πολὺ γὰρ τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολείπονται. καὶ οὐχ ἡμετέραν γνώμην λέγομεν, ἀλλὰ καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ τοῦτο συνδοκεῖ. ὅτι μὲν γὰρ εἶπεν ἐπιτάφιον λόγον Δημο-

σθένης ὡμολόγηται· οὐ μὴν τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ὑπ' ἐκείνου ῥηθέντα, πάνυ φαύλως καὶ ἀσθενῶς ἔχοντα. τῶν δὲ συμβουλευτικῶν αὐτοῦ λόγων οἱ μὲν αὐτὸ τοῦτο ἔχουσιν ἐπίγραμμα, συμβουλευτικοὶ, οἱ δὲ οὐδὲν μὲν ἧττόν εἰσι συμβουλευτικοὶ, Φιλιππικοὶ δὲ ἐπιγράφονται, ἐκ τοῦ περὶ τῶν τοῦ Φιλίππου πραγμάτων εἰρῆσθαι τὴν κλῆσιν λαχόντες. καὶ τῶν Φιλιππικῶν ἕκαστος ἰδίαν τινὰ ἐπιγραφὴν ἔχει κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἑκάστων ἰδιότητα.

I.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ. Ὄλυνθος ἦν πόλις ἐπὶ Θρᾴκης, Ἑλληνικὸν δὲ ταύτῃ τῶν ἐνοικούντων τὸ γένος, ἀπὸ Χαλκίδος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ· ἡ δὲ Χαλκὶς Ἀθηναίων ἄποικος. πολλοὶ δὲ πόλεμοι καὶ ἔνδοξοι τῆς Ὀλύνθου· Ἀθηναίοις τε 7
γὰρ ἐπολέμησεν ἄρχουσι τῶν Ἑλλήνων τὸ παλαιὸν καὶ αὖθις Λακεδαιμονίοις, χρόνῳ τε εἰς δύναμιν προῆλθε μεγάλην καὶ τῶν συγγενῶν πόλεων ἐπῆρχεν· ἦν γὰρ ἐπὶ Θρᾴκης πολύ τι γένος Χαλκιδικόν. Φιλίππῳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ συμμαχίαν οἱ Ὀλύνθιοι ποιησάμενοι, καὶ πολεμοῦντες μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀθηναίους τὸ κατ' ἀρχάς, καὶ τοῦτο μὲν Ἀνθεμοῦντα παρὰ τοῦ Μακεδόνος εἰληφότες, πόλιν ἀμφισβητήσιμον Μακεδόσι καὶ Ὀλυνθίοις, τοῦτο δὲ Ποτίδαιαν, ἣν Ἀθηναίων ἐχόντων ἐκπολιορκήσας ὁ Φίλιππος Ὀλυνθίοις παρέδωκεν, ὕστερον ὑποπτεύειν ἤρξαντο τὸν βασιλέα, ὁρῶντες αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ πολλὴν τὴν αὔξησιν, οὐ πιστὴν δὲ τὴν γνώμην. ἀποδημοῦντα δὲ τηρήσαντες αὐτόν, πέμψαντες πρέσβεις πρὸς Ἀθηναίους κατελύσαντο τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ποιοῦντες τοῦτο παρὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Φίλιππον· συνετέθειντο γὰρ καὶ κοινῇ πολεμεῖν πρὸς Ἀθηναίους, κἂν ἄλλο τι δόξῃ, κοινῇ σπείσασθαι. ὁ δὲ Φίλιππος πάλαι μὲν προφάσεως ἐπ' αὐτοὺς δεόμενος, τότε δὲ ταύτην λαβών, ὡς τὰς συνθήκας παραβεβηκόσι καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἑαυτοῦ φιλίαν ἐσπεισμένοις πόλεμον ἐπήνεγκεν. οἱ δὲ πεπόμφασι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας περὶ βοηθείας,

οἷς ὁ Δημοσθένης συναγορεύει, βοηθεῖν κελεύων τοῖς Ὀλυνθίοις. καί φησι τὴν Ὀλυνθίων σωτηρίαν ἀσφάλειαν εἶναι τῶν Ἀθηναίων· σωζομένων γὰρ τῶν Ὀλυνθίων οὐδέποτε ἥξειν εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον, ἀλλὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐξουσίαν ἔσεσθαι πλεῖν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν κἀκεῖ ποιεῖσθαι τὸν 8
πόλεμον· εἰ δὲ ὑπὸ Φιλίππῳ γένοιτο ἡ πόλις αὕτη, ἀνεῖσθαι τὴν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὁδὸν τῷ βασιλεῖ. φησὶ δὲ δύσμαχον εἶναι τὸν Φίλιππον οὐχ ὡς ὑπείληπται, θαρσύνων ἐπ' αὐτὸν τοὺς Ἀθηναίους.

Διείλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν δημοσίων χρημάτων, συμβουλεύων ποιῆσαι αὐτὰ στρατιωτικὰ ἀντὶ θεωρικῶν. καὶ τὸ ἔθος οὐ πρόδηλον ὄν, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἀνάγκη σαφηνίσαι. οὐκ ὄντος τὸ παλαιὸν θεάτρου λιθίνου παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ ξυλίνων συμπηγνυμένων ἰκρίων, καὶ πάντων καταλαμβάνειν τόπον σπευδόντων, πληγαί τε ἐγίνοντο καί που καὶ τραύματα. τοῦτο κωλῦσαι βουληθέντες οἱ προεστῶτες τῶν Ἀθηναίων ὠνητοὺς ἐποιήσαντο τοὺς τόπους, καὶ ἕκαστον ἔδει διδόναι δύο ὀβολοὺς καὶ καταβαλόντα θέαν ἔχειν. ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν οἱ πένητες λυπεῖσθαι τῷ ἀναλώματι, ἐκ τοῦ δημοσίου λαμβάνειν ἕκαστον ἐτάχθη τοὺς δύο ὀβολούς. ἐντεῦθεν μὲν οὖν τὸ ἔθος ἤρξατο, προῆλθε δὲ εἰς τοῦτο ὥστε οὐκ εἰς τοὺς τόπους μόνον ἐλάμβανον, ἀλλὰ ἁπλῶς πάντα τὰ δημόσια χρήματα διενέμοντο. ὅθεν καὶ περὶ τὰς στρατείας ὀκνηροὶ κατέστησαν. πάλαι μὲν γὰρ στρατευόμενοι μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως ἐλάμβανον, τότε δὲ ἐν ταῖς θεωρίαις καὶ ταῖς ἑορταῖς οἴκοι μένοντες διενέμοντο τὰ χρήματα· οὐκέτι οὖν ἤθελον ἐξιέναι καὶ κινδυνεύειν, ἀλλὰ καὶ νόμον ἔθεντο περὶ τῶν θεωρικῶν τούτων χρημάτων, θάνατον ἀπειλοῦντα τῷ γράψαντι μετατεθῆναι ταῦτα εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ γενέσθαι στρατιωτικά. διὸ ὁ Δημοσθένης εὐλαβῶς ἅπτεται τῆς περὶ τούτου συμβουλῆς, καὶ ὑπερωτήσας ἑαυτὸν ὅτι „σὺ γράφεις ταῦτα εἶναι στρατιωτικά;“ 9
ἐπιφέρει „μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.“ τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν θεωρικῶν.

Διείλεκται δὲ ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ πολιτικῆς δυνάμεως, ἀξιῶν αὐτοὺς στρατεύεσθαι καὶ μὴ διὰ ξένων, ὥσπερ εἰώ-

θεσαν, ποιεῖσθαι τὴν βοήθειαν· τοῦτο γὰρ αἴτιον εἶναί φησι τοῦ τὰ πράγματα ἀπόλλυσθαι.

Ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων
ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον
συνοίσειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν
τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκού-
ειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον εἴ
τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες
λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω
πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελ-
θεῖν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέ-
ροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι.
2 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μό-
νον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεὶς ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν
ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶν, εἴπερ ὑπὲρ σωτη-
ρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι
δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ
δοκοῦντα ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν, καὶ πα-
ρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσετε
καὶ μὴ πάθητε ταὐτὸν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν
δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμα-
3 σιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ
δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων,
ἡνίκ' ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως
φαίνοιτο), τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν
ἡμετέραν τρέψῃ τε καὶ παρασπάσηταί τι τῶν ὅλων
4 πραγμάτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιεικῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦθ', ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμά-
των, καὶ βέλτιστον ὑμῖν· τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον
ἕνα ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων καὶ ἅμα

στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αυ-
τὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πο-
λέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῷ προέ-
χει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς, ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτο
5 ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. δῆλον γάρ
ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης οὐδ' ὑπὲρ
μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀν-
δραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ τ' Ἀμφιπολι-
τῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν καὶ Πυ-
δναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον, οἶμαι,
ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννὶς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν
6 ἔχωσι. ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
οι, καὶ τἆλλ' ἃ προσήκει πάντα ἐνθυμουμένους φημὶ
δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι καὶ τῷ πολέμῳ προσ-
έχειν, εἴπερ ποτὲ, καὶ νῦν, χρήματα εἰσφέροντας προ-
θύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν ἐλλείποντας.
οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα
7 ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γὰρ, ὃ πάντες ἐθρύ-
λουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι δεῖν Φιλίππῳ, γέ- 11
γονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμ-
φέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν
πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι του ταῦτ' ἂν
ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς
ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐ-
8 τοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν. οὐ δεῖ
δὴ τοιοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραπεπτωκότα και-
ρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταὐτὸ ὅπερ ἤδη πολλάκις
πρότερον πεπόνθατε. εἰ γὰρ, ὅθ' ἥκομεν Εὐβοεῦσι
βεβοηθηκότες καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ καὶ
Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν
καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ'
ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν ἥνπερ ὑπὲρ τῆς

Εὐβοέων σωτηρίας, εἴχετ᾽ ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάν-
των τῶν μετὰ ταῦτ᾽ ἂν ἦτε ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων.
9 *καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαὶ,*
τἄλλα, ἵνα μὴ καθ᾽ ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκού-
μενα ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προ-
θύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοὶ, ῥᾴονι καὶ
πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν
δὲ τὸ μὲν παρον ἀεὶ προϊέμενοι, τα δὲ μέλλοντα αὐτό-
ματ᾽ οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὐξήσαμεν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦ-
τον ἡλίκος οὐδείς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας.
νυνὶ δὲ δὴ καιρὸς ἥκει τις, οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων,
αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν
10 *προτέρων ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν, ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν 12
ὑπηργμένων καταστὰς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ
πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως·
τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς
ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πά-
λαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τινα ἡμῖν συμμα-
χίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς
11 *παρ᾽ ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ᾽ ἂν ἔγωγε θείην. ἀλλ᾽,*
οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρη-
μάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ καὶ σώ-
σῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ᾽ ἀναλώσας
λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τὴν χάριν. καὶ
περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς και-
ροῖς ὀρθῶς, οὐδ᾽ εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστὸν,
μνημονεύουσι· πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον
τῶν προϋπαρξάντων [ὡς τὰ πολλὰ] κρίνεται. διὸ καὶ
σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
φροντίσαι, ἵνα ταῦτ᾽ ἐπανορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς

12 πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα. εἰ δὲ προησό-
μεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώ-
πους, εἶτ' Ὄλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται, φρασάτω
τις ἐμοὶ τί τὸ κωλῦον ἔτ' αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι
βούλεται. ἆρα λογίζεταί τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον δι' ὃν μέγας γέγονεν
ἀσθενὴς ὢν το κατ' ἀρχὰς Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμ-
φίπολιν λαβών, μετὰ ταῦτα Πύδναν, πάλιν Ποτίδαιαν,
13 Μεθώνην αὖθις, εἶτα Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα
Φερὰς, Παγασὰς, Μαγνησίαν, πάνθ' ὃν ἐβούλετο εὐ-
τρεπίσας τρόπον ᾤχετ' εἰς Θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν 13
ἐκβαλὼν, τοὺς δὲ καταστήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε·
πάλιν ῥαΐσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐ-
θὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχείρησεν. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ
Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι
παραλείπω στρατείας.

14 Τί οὖν, τις ἂν εἴποι, ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; ἵνα
γνῶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἴσθησθε ἀμφότερα,
καὶ τὸ προΐεσθαι καθ' ἕκαστον ἀεί τι τῶν πραγμάτων
ὡς ἀλυσιτελὲς, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ᾗ χρῆται καὶ
συζῇ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς
πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει. εἰ δ' ὁ μὲν ὡς ἀεί τι
μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται,
ὑμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πρα-
γμάτων, σκοπεῖσθε εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι.
15 πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ
τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἥξοντα, ἂν ἀμελήσωμεν;
ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικα, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμε-
νοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορή-
σαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστη-
σαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυ-

μηκότες καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν, καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

16 Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ τι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν 14
πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε, ἄν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦνθ' ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν
17 ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῴζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγωρήσετε, ὀκνῶ
18 μὴ μάταιος ὑμῖν ἡ στρατεία γένηται. εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων ὑπομείνας τοῦτο Ὄλυνθον παραστήσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.

19 Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματα ὑμῖν, ἔστιν ὅσα οὐδέσι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμβάνετε. εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσδεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. τί οὖν, ἄν τις εἴποι, σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά; μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

20 ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆ-
ναι καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβά-
νειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δὲ οὕτω πως ἄνευ
πραγμάτων λαμβάνετε εἰς τὰς ἑορτάς. ἔστι δὴ λοιπὸν,
οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλὰ, ἂν
ὀλίγων, ὀλίγα. δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐ-
δὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. λέγουσι δὲ καὶ ἄλ-
λους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἕλεσθε ὅστις ὑμῖν συμ-
φέρειν δοκεῖ· καὶ ἕως ἐστὶ καιρὸς, ἀντιλάβεσθε τῶν
πραγμάτων.

21 Ἄξιον δ᾽ ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγμα-
τα ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου. οὔτε γὰρ, ὡς
δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ακριβῶς, εὐτρεπῶς
οὐδ᾽ ὡς ἂν κάλλιστ᾽ αὐτῷ τὰ παρόντ᾽ ἔχει, οὔτ᾽ ἂν
ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν
ᾠήθη δεήσειν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἤλ-
πιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κᾆτα διέψευσται.
τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγο-
νὸς καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν
22 Θετταλῶν. ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ᾽, ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι
νῦν τούτῳ. καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν
ἐψηφισμένοι καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν.
ἤκουον δ᾽ ἔγωγέ τινων ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς
ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ
τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον
λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρη-
μάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις
23 αὐτῷ καταστήσεται. ἀλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν
Ἰλλυριὸν καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ
αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι
καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρω-

πος ὑβριστής, ὥς φασιν. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον
ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ 16
κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολλά-
κις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώ-
24 τερον εἶναι. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν
ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἑτοί-
μως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους
ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνον-
τας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος
λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο
πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἑτοίμως ἐφ' ὑμᾶς
ἐλθεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ
δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολ-
μήσετε;

25 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς
λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν πότερ' ὑμᾶς
ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ
ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ
τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν
οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φί-
26 λιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θη-
βαῖοι; οἵ, εἰ μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν, καὶ συνεισβαλοῦσιν
ἑτοίμως. ἀλλὰ Φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τ' ὄντες
φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς. ἢ ἄλλος τις; ἀλλ',
ὦ τᾶν, οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μέντἂν εἴη,
εἰ ἃ νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυ-
27 νηθεὶς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα
ἐνθάδ' ἢ 'κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι.
εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας μόνας
ἔξω γενέσθαι καὶ ὅσα ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους
τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ 17
πολεμίου λέγω, πλέον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τους γεωρ-

γοῦντας ὑμῶν ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν.

28 Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι μικρὰ ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ῥᾴδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ' ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἴη παντὸς ἕνεκα.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Προσήκαντο μὲν τὴν πρεσβείαν τῶν Ὀλυνθίων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς κεκρίκασι· μέλλουσι δὲ περὶ τὴν ἔξοδον καὶ δεδιόσιν ὡς δυσπολεμήτου ὄντος τοῦ Φιλίππου, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πειρᾶται θαρσύνειν τὸν δῆμον, ἐπιδεικνὺς ὡς ἀσθενῆ τὰ τοῦ Μακεδόνος πράγματα. καὶ γὰρ τοῖς συμμάχοις αὐτὸν ὕποπτον εἶναί φησι καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν οὐκ ἰσχυρόν· τοὺς γὰρ Μακεδόνας εἶναι ἀσθενεῖς καθ' ἑαυτούς.

Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 18
δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν φανερὰν γιγνο-

*μένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμα-
σι· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ
χώραν ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους, καὶ τὸ μέ-
γιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύ-
την ἔχοντας ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον
μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνά-
στασιν εἶναι, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοι-
2 κεν εὐεργεσίᾳ. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ'
ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐ-
τοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσ-
χρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ
τόπων ὧν ἦμέν ποτε κύριοι φαίνεσθαι προϊεμένους,
ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμ-
μάχων καὶ καιρῶν.*

3 *Τὸ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου
ῥώμην διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν
τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. διὰ τί;
ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴπῃ τις ὑπὲρ τούτων, ἐκεί-
νῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν τινά, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πε-
πρᾶχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πε-
ποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι
νομίζεται· ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε
τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὠφλήκατε.
4 ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας
τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν* 19
*ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖ-
νος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χά-
ριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, τούτων οὐχὶ νῦν
ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι,
καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς, καὶ μεγάλα,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη
βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.*

5 Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄπιστον καλεῖν ἄνευ τοῦ
τὰ πεπραγμένα δεικνύναι λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φή-
σειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξε,
διεξιόντα ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλέγχειν καὶ βραχέος λό-
γου συμβαίνει δεῖσθαι, καὶ δυοῖν ἕνεκα ἡγοῦμαι συμ-
φέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρ-
χει, φαῦλον φαίνεσθαι, καὶ τοῦ τοὺς ὑπερεκπεπλη-
γμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἰδεῖν ὅτι πάντα
διεξελήλυθεν οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας
ηὐξήθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πρά-
6 γματ' αὐτῷ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν
ἡγούμην καὶ αὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμα-
στὸν, εἰ τὰ δίκαια πράττοντα ἑώρων ηὐξημένον· νῦν
δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὑρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐή-
θειαν τὸ κατ' ἀρχὰς, ὅτε Ὀλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες
ἐνθένδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφί-
πολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτε
ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσαι, τούτῳ προσαγαγό-
7 μενον, τὴν δ' Ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτί-
δαιαν οὖσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον
συμμάχους ὑμᾶς ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις,
Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παρα-
δώσειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμή-
σειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. ὅλως δ' οὐδεὶς ἔστιν
ὅντιν' οὐ πεφενάκικεν ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων·
τὴν γὰρ ἑκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν
8 ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ηὐξήθη. ὥσπερ
οὖν διὰ τούτων ἤρθη μέγας, ἡνίκα ἕκαστοι συμφέρον
αὐτὸν ἑαυτοῖς ᾤοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν
αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ'
ἕνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται. καιροῦ μὲν δὴ, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ

πράγματα· ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δὲ ὑμῖν δειξάτω ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὑτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιντο ἄσμενοι.

9 Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἡγεῖται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἴεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῇ καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ
10 μικρὸν πταῖσμα ἅπαντα ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν. οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον 21
ἀντέχει, καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. τοῦτο δὲ οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

11 Φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας
12 λόγους ποιεῖσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἕξουσιν ἐξεληλυ-

θότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν, μάλιστα δὲ ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ.
13 πολλὴν δὴ τὴν μετάστασιν καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολὴν, εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. κἂν ταῦτα ἐθελήσητε ὡς προσήκει καὶ δὴ περαίνειν, οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας 22
ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντα ἐξελεγχθήσεται.

14 Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν προσθήκης μέρει ἐστί τις οὐ μικρα, οἷον ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτίδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφότερον· νυνὶ δὲ Θετταλοῖς στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησε· καὶ ὅποι τις ἂν, οἶμαι, προσθῇ κἂν μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὑτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι
15 μεστή. καὶ γὰρ οὗτος ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν αὐτὴν ἢ ὑπῆρχε φύσει κατεσκεύακεν αὑτῷ. μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτο ἐζήλωκε, καὶ προῄρηται πράττων καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῇ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτα ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος·
16 τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι δὲ ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ' ἐπὶ

τοῖς ἔργοις οὔτ' ἐπὶ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ' ἔχοντες διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων
17 τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτο οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι 23
καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς οἵου τε ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους.
18 εἰ μὲν γάρ τις ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάντα αὑτοῦ δοκεῖν εἶναι τὰ ἔργα· πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν τἀνδρὸς ἀνυπέρβλητον εἶναι· εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως τε τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶ-
19 σθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον. λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι λῃστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα οἷα ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι,
20 τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὑτὸν ἔχει. καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτα ὀνείδη· εἰ δέ τι πταίσει, τότ' ἀκριβῶς αὐτοῦ

ταῦτ' ἐξετασθήσεται. δοκεῖ δ' ἔμοιγε, ὦ ἄνδρες Ἀθη- 24
ναῖοι, δείξειν οὐκ εἰς μακρὰν, ἄν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ
21 ὑμεῖς βούλησθε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν
ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται [τῶν καθ'
ἕκαστα σαθρῶν], ἐπὰν δὲ ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα
κινεῖται, κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν
ὑπαρχόντων σαθρὸν ᾖ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν
τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ
τοῖς πολλοῖς ἐστιν, ἐπειδὰν δὲ ὅμορος πόλεμος συμπλα-
κῇ, πάντα ἐποίησεν ἔκδηλα.

22 Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον
εὐτυχοῦντα ὁρῶν ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νο-
μίζει, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· με-
γάλη γὰρ ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ'
ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε,
εἴ τις αἵρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην
ἂν ἑλοίμην, ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν
καὶ κατὰ μικρὸν, ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλείους
ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ
23 ὑμῖν ἐνούσας ἢ 'κείνῳ. ἀλλ', οἶμαι, καθήμεθα οὐδὲν
ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις
ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ τοῖς θε-
οῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατευόμενος καὶ πο-
νῶν ἐκεῖνος αὐτὸς καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασι καὶ μηδένα
καιρὸν μηδ' ὥραν παραλείπων ἡμῶν μελλόντων καὶ
ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περιγίγνεται. οὐδὲ
θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν,
εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει
24 τοῦ πάντα ποιοῦντος ἃ δεῖ περιῆμεν. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυ- 25
μάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μέν ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πολλὰ
ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε,

ἀλλ᾽ ἵν᾽ οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ᾽ αὐ-
τῶν ἀνηλίσκετε εἰσφέροντες καὶ προεκινδυνεύετε
στρατευόμενοι, νυνὶ δ᾽ ὀκνεῖτε ἐξιέναι καὶ μέλλετε εἰσ-
φέρειν ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς
μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ᾽ ἕνα
αὐτῶν ἕκαστον ἐν μέρει, τὰ δ᾽ ὑμέτερ᾽ αὐτῶν ἀπολω-
25 λεκότες κάθησθε. ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς τού-
τοις, εἰ μηδὲ εἷς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύναται
λογίσασθαι πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ καὶ τί
ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν οὗτος. ἴστε γὰρ
δήπου τοῦθ᾽, ὅτι μελλόντων αὐτῶν, ἑτέρους τινὰς ἐλ-
πιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων ἀλλήλους, κρινόντων,
πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταὐτὰ ἅπερ νυνὶ ποιούντων
26 ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν. εἶθ᾽ οὕτως ἀγνωμόνως ἔχε-
τε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι᾽ ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα
τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονε, διὰ τούτων ἐλπίζετε
τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσε-
σθαι; ἀλλ᾽ οὔτ᾽ εὔλογον οὔτ᾽ ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε·
πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα
πέφυκεν. νῦν δὲ ὅ τι μὲν φυλάξομεν, οὐδέν ἐστιν ὑπὸ
τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ.
27 αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ᾽ ἤδη. φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέ-
ρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδέν᾽ αἰτιᾶ-
σθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε, τηνικαῦτα
δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους 26
ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ᾽ ἀδικοῦντας κολάζειν, τὰς προ-
φάσεις δ᾽ ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ᾽ ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ
γάρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν
28 μὴ παρ᾽ ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ τὰ δέοντα. τίνος
γὰρ ἕνεκα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦτον μὲν
φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρα-
τηγούς, ἰδίους δ᾽ εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν

ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα
μέν ἐστι τὰ ἆθλα, ὑπὲρ ὧν ἐστιν ὁ πόλεμος, ὑμέτερα·
Ἀμφίπολιν, κἂν ληφθῇ, παραχρῆμα ὑμεῖς κομιεῖσθε·
οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ
ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα
τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος,
Σίγειον, τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν. ἐπ' οὖν τὸ λυσιτελοῦν
29 αὐτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν. ὑμεῖς δὲ, ὅταν μὲν εἰς τα
πράγματα ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστη-
κότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκού-
σητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις
ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις,
τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως. πρότερον
μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰσεφέρετε κατὰ συμμο-
ρίας, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. ῥήτωρ
ἡγεμὼν ἑκατέρων, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ, καὶ οἱ
βοησόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε
30 οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δὲ ὡς ἐκείνους. δεῖ δὴ ταῦτα
ἐπανέντας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους
κοινὸν καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι καὶ τὸ πράτ-
τειν ποιῆσαι. εἰ δὲ τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν 27
ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρ-
χεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ
τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὁτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ
γενήσεται τῶν δεόντων ὑμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ
ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶθ' ὑμῖν τούτους κο-
31 λάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν περιέσται. λέγω δὴ κεφάλαιον,
πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον· πάν-
τας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε·
πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτιστα ὧν
ἂν ἀκούσητε αἱρεῖσθαι, μὴ ἃ ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα εἴπῃ.
κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμα

ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Ἔπεμψαν βοήθειαν τοῖς Ὀλυνθίοις οἱ Ἀθηναῖοι, καί τι
κατορθοῦν ἔδοξαν δι' αὐτῆς, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλλε-
το. ὁ δὲ δῆμος περιχαρής, οἵ τε ῥήτορες παρακαλοῦσιν ἐπὶ
τιμωρίαν Φιλίππου. δέδοικε τοίνυν ὁ Δημοσθένης μὴ θαρ-
σήσαντες, ὡς τὰ πάντα νενικηκότες καὶ ἱκανὴν βοήθειαν πε-
ποιημένοι τοῖς Ὀλυνθίοις, τῶν λοιπῶν ὀλιγωρήσωσι. διὰ
τοῦτο παρελθὼν ἐπικόπτει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ πρὸς
εὐλάβειαν σώφρονα τὴν γνώμην μεθίστησι, λέγων οὐ περὶ
τῆς Φιλίππου τιμωρίας νῦν αὐτοῖς εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ
περὶ τῆς τῶν συμμάχων σωτηρίας· οἶδε γὰρ ὅτι καὶ Ἀθη-* 28
*ναῖοι καὶ ἄλλοι πού τινες τοῦ μὲν μὴ τὰ οἰκεῖα προέσθαι
ποιοῦνται φροντίδα, περὶ δὲ τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐναν-
τίους ἧττον σπουδάζουσιν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τῆς πε-
ρὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων συμβουλῆς φανερώτερον ἅπτε-
ται, καὶ ἀξιοῖ λυθῆναι τοὺς νόμους τοὺς ἐπιτιθέντας ζη-
μίαν τοῖς γράψασιν αὐτὰ γενέσθαι στρατιωτικά, ἵν' ἀδεὲς ᾖ
τὸ συμβουλεύειν τὰ βέλτιστα. παραινεῖ δὲ καὶ ὅλως πρὸς
τὸν τῶν προγόνων ζῆλον ἀναστῆναι καὶ στρατεύεσθαι σώ-
μασιν οἰκείοις, καὶ ἐπιτιμήσει πολλῇ κέχρηται κατὰ τοῦ δή-
μου τε ὡς ἐκλελυμένου καὶ τῶν δημαγωγῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς
προϊσταμένων τῆς πόλεως.*

Οὐχὶ ταὐτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πραγματα ἀποβλέψω καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ

τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους, τὰ δὲ
πράγματα εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥστε ὅπως μὴ πεισό-
μεθα αὐτοὶ πρότερον κακῶς σκέψασθαι δέον. οὐδὲν
οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ἢ τὴν
ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ τὴν οὖσαν παρι-
2 στάντες ὑμῖν ἁμαρτάνειν. ἐγὼ δ' ὅτι μέν ποτ' ἐξῆν τῇ
πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς καὶ Φίλιππον τιμω-
ρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γὰρ, οὐ
πάλαι γέγονε ταῦτα ἀμφότερα· νῦν μέντοι πέπεισμαι
τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως 29
τοὺς συμμάχους σώσομεν. ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως
ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τιμωρήσεταί τις καὶ
ὃν τρόπον ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς
ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁν-
τινοῦν ποιεῖσθαι λόγον.

3 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴ-
περ ποτὲ, πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται· ἐγὼ δὲ
οὐχ ὅ τι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβουλεῦσαι χαλε-
πώτατον ἡγοῦμαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. πέ-
πεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα τὰ
πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βού-
λεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, οὐ τῷ μὴ συνιέναι. ἀξιῶ δὲ
ὑμᾶς, ἂν μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομέ-
νειν, τοῦτο θεωροῦντας εἰ τἀληθῆ λέγω καὶ διὰ τοῦτο,
ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐκ τοῦ πρὸς
χάριν δημηγορεῖν ἐνίους εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθη-
ρίας τα παρόντα.

4 Αναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω μικρα τῶν γεγενημε-
νων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. μέμνησθε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ
τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτὶ Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν.

τότε τοίνυν μὴν μὲν ἦν μαιμακτηριών, πολλῶν δὲ λό-
γων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν ἐψηφίσασθε
τετταράκοντα τριήρεις καθέλκειν καὶ τοὺς μέχρι πέντε
καὶ τετταράκοντα ἐτῶν αὐτοὺς ἐμβαίνειν καὶ τάλαντα
5 ἑξήκοντα εἰσφέρειν. καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ
ἐνιαυτοῦ τούτου ἑκατομβαιών, μεταγειτνιών, βοηδρο-
μιών· τούτου τοῦ μηνὸς μόλις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα
ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον καὶ πέντε
τάλαντα ἀργυρίου. ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθε-
νῶν ἢ τεθνεώς, ἦλθε γὰρ ἀμφότερα, οὐκέτι καιρὸν οὐ-
δένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες ἠφίετε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τὸν ἀπόστολον. ἦν δ' οὗτος ὁ καιρὸς αὐ-
τός· εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφι-
σάμεθα, προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιπ-
πος σωθείς.

6 Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντα οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· νῦν
δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει τις, δι' ὃν καὶ περὶ τού-
των ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε. τί δὴ χρησόμε-
θα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε
παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθε ὃν τρόπον
7 ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντα ἔσεσθε ὑπὲρ Φιλίππου.
ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι, καὶ διέ-
κειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τού-
τους οὔθ' οὗτοι Φίλιππον. ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι
πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦτο ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ
Φιλίππῳ καὶ δυσχερές, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς
ἑαυτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. ἐκπολεμῆσαι
δεῖν ᾠόμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου· καὶ
ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, τοῦτο πέπρακται νυνὶ ὁπωσ-
8 δήποτε. τί οὖν ὑπόλοιπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν
βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ·
χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ καθ-

ὑφείμεθά τι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα, ἐχόντων
μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων δὲ χρήμασι
Φωκέων, μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ τὰ
παρόντα καταστρεψαμένῳ πρὸς ταῦτα ἐπικλῖναι τὰ
9 πράγματα. ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο ἀναβάλ- 31
λεται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ
δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γιγνόμενα, καὶ βοηθοὺς
ἑαυτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι γὰρ
εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα
προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου.

10 Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν, πάντες
ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δὲ ὅπως, τοῦτο λέγε.
μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, ἂν παρά-
δοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. νομοθέτας καθίσατε. ἐν
δὲ τούτοις τοῖς νομοθέταις μὴ θῆσθε νόμον μηδένα
(εἰσὶ γὰρ ἱκανοὶ ὑμῖν), ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλά-
11 πτοντας ὑμᾶς λύσατε. λέγω δὲ τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν,
σαφῶς οὑτωσί, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνί-
ους, ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι δια-
νέμουσι θεωρικά, οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθῴους καθ-
ιστᾶσιν, εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους
ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε καὶ
τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητε ἀσφαλῆ,
τηνικαῦτα τὸν γράψοντα ἃ πάντες ἴστε ὅτι συμφέρει
12 ζητεῖτε. πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε τίς εἰπὼν
τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσε-
ται· οὐ γὰρ εὑρήσετε, ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου πε-
ριγίγνεσθαι μέλλοντος, παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν
ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα, μηδὲν δὲ ὠφελῆσαι τὰ
πράγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς το λοιπὸν μᾶλλον ἔτι ἢ νῦν τὸ
τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. καὶ λύειν

γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους τοὺς
13 αὐτοὺς ἀξιοῦν· οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι δί-
καιον τὴν μὲν χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν, τοῖς 32
τότε θεῖσιν ὑπάρχειν, τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς ἂν ἅπαν-
τες ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζη-
μίαν γενέσθαι. πρὶν δὲ ταῦτα εὐτρεπίσαι, μηδαμῶς,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέν' ἀξιοῦτε τηλικοῦτον εἶναι
παρ' ὑμῖν ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα μὴ
δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον ὥστε εἰς προὖπτον
κακὸν αὑτὸν ἐμβαλεῖν.
14 Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμα οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ
προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύ-
μως ὑμᾶς. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματα ἦν ἢ ὑμᾶς
ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφείη
διαπράξασθαι, οὔτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφιζόμενοι μι-
κρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὔτε Φίλιπ-
πος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν ἕνεκά γε
15 ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει·
τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον
ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν.
τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλα ὑπάρχει· καὶ γὰρ
εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν εἰσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
δυνάμενοι, καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥη-
θέντα, καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆ-
16 τε. τίνα γὰρ χρόνον ἢ τίνα καιρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πότε ἃ δεῖ πρά-
ξετε, εἰ μὴ νῦν; οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν προείληφε τὰ
χωρία ἅνθρωπος, εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας
γενήσεται, πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα; οὐχ οὓς, εἰ
πολεμήσαιεν, ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι 33
νῦν πολεμοῦνται; οὐκ ἐχθρός; οὐκ ἔχων τὰ ἡμέτερα;

17 οὐ βάρβαρος; οὐχ ὅ τι ἂν εἴποι τις; ἀλλὰ πρὸς θεῶν
πάντα ἐάσαντες καὶ μόνον οὐχὶ συγκατασκευάσαντες
αὐτῷ τότε τοὺς αἰτίους, οἵτινές εἰσι, τούτων ζητήσο-
μεν; οὐ γὰρ αὐτοί γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶ-
δα τοῦτ' ἐγώ. οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις
τῶν φυγόντων οὐδεὶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ, ἀλλὰ τοῦ
στρατηγοῦ καὶ τῶν πλησίον καὶ πάντων μᾶλλον, ἥτ-
τηνται δ' ὅμως διὰ πάντας τοὺς φυγόντας δήπου· μέ-
νειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων, εἰ δὲ τοῦτ'
18 ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν. καὶ νῦν οὐ λέγει τις τὰ βέλ-
τιστα; ἀναστὰς ἄλλος εἰπάτω, μὴ τοῦτον αἰτιάσθω.
ἕτερος λέγει τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ.
ἀλλ' οὐχ ἡδέα ταῦτα; οὐκέτι τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ,
πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι παραλείπει. εὔξασθαι μὲν γάρ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾴδιον, εἰς ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βού-
λεταί τις ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ· ἑλέσθαι δέ, ὅταν περὶ
πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, οὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον,
ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστα ἀντὶ τῶν ἡδέων, ἂν μὴ συναμφό-
19 τερα ἐξῇ, λαμβάνειν. εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχει καὶ τὰ θεωρι-
κὰ ἐᾶν καὶ πόρους ἑτέρους λέγειν στρατιωτικούς, οὐχ
οὗτος κρείττων; εἴποι τις ἄν. φήμ' ἔγωγε, εἴπερ ἔστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ θαυμάζω εἴ τῳ ποτε ἀνθρώ-
πων ἢ γέγονεν ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ
πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ.
ἀλλ' οἶμαι, μέγα τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ'
ἑκάστου βούλησις, διόπερ ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑ-
τὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴε-
20 ται, τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν. ὁρᾶτε 34
οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πρά-
γματα ἐνδέχεται καὶ δυνήσεσθε ἐξιέναι καὶ μισθὸν
ἕξετε. οὔ τοι σωφρόνων οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώ-
πων, ἐλλείποντάς τι δι' ἔνδειαν χρημάτων τῶν τοῦ πο-

λέμου εὐχερῶς τα τοιαῦτα ὀνείδη φέρειν, οὐδ᾽ ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ᾽ ἐᾶν πόλεις Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι δι᾽ ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις.

21 Καὶ ταῦτ᾽ οὐχ ἵν᾽ ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τὴν ἄλλως προήρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων οὐδ᾽ ἀτυχής εἰμι ἐγὼ ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων· ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι. καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέγοντας ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς, οὓς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παριόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ᾽ οὐ πάνυ, τούτῳ τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας χρῆσθαι, τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ, τὸν Περι-
22 κλέα. ἐξ οὗ δ᾽ οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες „τί βούλεσθε; τί γράψω; τί ὑμῖν χαρίσωμαι;“ προπέποται τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει, καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα
23 καλῶς ἔχει, τὰ δ᾽ ὑμέτερα αἰσχρῶς. καίτοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅ τις ἂν κεφάλαια εἰπεῖν ἔχοι τῶν τ᾽ ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων καὶ τῶν ἐφ᾽ ὑμῶν. ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ᾽ οἰκείοις, ὦ
24 ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι. ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ᾽ οἱ λέγοντες οὐδ᾽ ἐφίλουν αὐτοὺς ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων, πλείω δ᾽ ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον, ὑπήκουε δὲ ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασιλεύς, ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια αὐτοὶ

στρατευόμενοι, μόνοι δὲ ἀνθρώπων κρείττω την ἐπὶ
25 τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον. ἐπὶ μὲν
δὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν
πόλιν αὐτὴν θεάσασθε ὁποῖοι ἔν τε τοῖς κοινοῖς καὶ ἐν
τοῖς ἰδίοις. δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ
κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν
καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπι-
γιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ' οὕτω σώ-
φρονες ἦσαν καὶ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μέ-
26 νοντες ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ
τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἴ τις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ὁποία
ποτ' ἐστὶν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖ-
σαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετο αὐτοῖς τὰ τῆς
πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. ἐκ
δὲ τοῦ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς
εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὐτοῖς ἴσως διοικεῖν μεγάλην εἰκό-
27 τως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν. τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν
τρόπον εἶχε τὰ πράγματα ἐκείνοις, χρωμένοις οἷς εἶπον
προστάταις· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τῶν
νῦν τὰ πράγματα ἔχει; ἆρά γε ὁμοίως καὶ παραπλη- 36
σίως; οἳ — τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν,
ἀλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, καὶ
Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀσχό-
λων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ
τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξὸν ἡμῖν καὶ τὰ
ἡμέτερ' αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων δί-
καια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας,
28 πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνηλώκαμεν
εἰς οὐδὲν δέον, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτη-
σάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι, ἐχθρὸν
δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήκαμεν. ἢ φρασά-
τω τις ἐμοὶ παρελθὼν, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν

29 ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν Φίλιππος. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ ταῦτα
φαύλως, τά γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει. καὶ
τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονιῶμεν, καὶ
τὰς ὁδοὺς ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας, καὶ λήρους;
ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομένους, ὧν
οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδόξων
ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκο-
δομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι, ὅσῳ
δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων
ηὔξηται.

30 Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποτε
ἅπαντ' εἶχε καλῶς τότε καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι τὸ μὲν
πρότερον στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος δεσπό-
της τῶν πολιτευομένων ἦν καὶ κύριος αὐτὸς ἁπάντων
τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν
ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινος
31 μεταλαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν οἱ πολιτευό- 37
μενοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται,
ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος ἐκνενευρισμένοι καὶ περιῃρημένοι
χρήματα καὶ συμμάχους ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης
μέρει γεγένησθε, ἀγαπῶντες ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρι-
κῶν ὑμῖν ἢ Βοηδρόμια πέμψωσιν οὗτοι, καὶ τὸ πάντων
ἀνδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφεί-
λετε. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες ὑμᾶς ἐπά-
γουσιν ἐπὶ ταῦτα καὶ τιθασεύουσι χειροήθεις αὑτοῖς
32 ποιοῦντες. ἔστι δ' οὐδέποτ', οἶμαι, μέγα καὶ νεανικὸν
φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας· ὁποῖ'
ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦ-
τον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. ταῦτα μὰ τὴν Δή-
μητρα οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ μείζων εἰπόντι ἐμοὶ γέ-
νοιτο παρ' ὑμῶν βλάβη τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέ-

σθαι· οὐδὲ γὰρ παρρησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν, ἀλλ' ἔγωγε ὅτι καὶ νῦν γέγονε θαυμάζω.

33 Ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐθῶν ἐθελήσητε στρατεύεσθαί τε καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρήσησθε, ἴσως ἄν, ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθε ἀγαθὸν καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε ἃ τοῖς [ἀσθενοῦσι] παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε. καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦτα, ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, οὔτε τοσαῦτά ἐστιν ὥστε ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, οὔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ, ἀλλ' ἔστι ταῦτα τὴν
34 ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. οὐκοῦν σὺ μι- 38
σθοφορὰν λέγεις; φήσει τις. καὶ παραχρῆμά γε τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιτο ἡ πόλις, τοῦθ' ὑπάρχοι. ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν· οἴκοι μένων [βελτίων], τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπηλλαγμένος. συμβαίνει τι τοιοῦτον οἷον καὶ τὰ νῦν· στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν· ὅσα οὗτος ἀτάκτως νῦν λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβάνων
35 πάντ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν ἃ χρὴ πράττεσθαι. ὅλως δὲ οὔτ' ἀφελὼν οὔτε προσθείς, πλὴν μικρὸν τὴν ἀταξίαν ἀνελών, εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦθ' ὅ τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχοι καὶ ὅτου καιρὸς εἴη, τάξιν ποιήσας. οὐκ ἔστιν ὅπου μηδὲν ποιοῦσιν ἐγὼ τὰ τῶν ποιησόντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν, οὐδ' αὐτοὺς μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν καὶ ἀπορεῖν, ὅτι δὲ οἱ τοῦ δεῖνος

36 νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθάνεσθαι· ταῦτα γαρ νυνὶ γίγνεται. καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτα ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον.

Σχεδὸν εἴρηκα ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δ' ἕλοισθε ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει. 39

IV.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Φίλιππον οἱ Ἀθηναῖοι φερόμενοι συνεληλύθασιν εἰς ἐκκλησίαν ἀθυμοῦντες. ὁ τοίνυν ῥήτωρ τήν τε ἀθυμίαν πειρᾶται παύειν, λέγων οὐδὲν εἶναι θαυμαστὸν εἰ ῥαθυμοῦντες κεκράτηνται, καὶ εἰσηγεῖται πῶς ἂν ἄριστα τῷ πολέμῳ προσενεχθεῖεν. κελεύει δὲ δύο δυνάμεις παρασκευάσασθαι, μίαν μὲν μείζω, πολιτικήν, ἥτις οἴκοι μένουσα πρὸς τὰς κατὰ καιρὸν χρείας ἕτοιμος ὑπάρξει, ἑτέραν δὲ ἐλάττω, ξένων ὄντων τῶν στρατευομένων, παραμεμιγμένων δὲ καὶ πολιτῶν, κελεύει μὴ Ἀθήνησι μένειν μηδὲ ἐκ τῆς πόλεως ποιεῖσθαι τὰς βοηθείας, ἀλλὰ περὶ τὴν Μακεδονίαν ἀναστρέφεσθαι πολεμοῦσαν ἀδιαλείπτως, ἵνα μὴ τοὺς ἐτησίας πνέοντας ἐπιτηρήσας ὁ Φίλιππος ἢ καὶ τὸν χειμῶνα, ἡνίκα Ἀθήνηθεν εἰς Μακεδονίαν πλεῖν οὐ δυνατόν, ἐπιχειρῇ τοῖς πράγμασι καὶ παρὰ τὴν ἀπουσίαν τὴν τῶν Ἀθηναίων ἁπάντων κρατῇ, ἀλλ' ἐγγὺς ἡ πρὸς αὐτὸν ἀντιταξομένη δύναμις ὑπάρχῃ.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, 40
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι

τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μὴ, τότ' ἂν αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

2 Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ ἐστι χείριστον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὐδὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματα ἔχει, ἐπεί τοι εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι.
3 ἔπειτα ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολὺς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ 41
θεάσησθε ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι φοβερὸν οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττ-
4 τόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν. εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντα ἀπολωλέναι τῇ

πόλει, ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι
εἴχομέν ποτε ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ
Ποτίδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον
οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων
ἐθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχε καὶ μᾶλ-
λον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ 'κείνῳ. εἰ τοίνυν ὁ
Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν
πολεμεῖν ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτα ἐπιτειχίσμα-
τα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν
ὧν νυνὶ πεποίηκεν ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτησατο
δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς
ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα
τοῦ πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς
παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ
6 κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γάρ τοι ταύτῃ
χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει,
τὰ μὲν ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ, τα δὲ σύμμαχα καὶ
φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν 42
τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρ-
7 εσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. ἂν τοί-
νυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης
ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότε-
ρον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν
αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν
ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέ-
ρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ'
ἁπλῶς ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι καὶ παύ-
σησθε αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν
δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ'
αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερρᾳθυμη-
8 μένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. μὴ
γὰρ ὡς θεῷ νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πρά-

γματα ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δο-
κούντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ· καὶ ἅπανθ' ὅσα περ καὶ
ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ'
ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα
ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν
βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη.
9 ὁρᾶτε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ προελή-
λυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἵρεσιν ὑμῖν δί-
δωσι τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ
λόγους ὑπερηφάνους, ὥς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστιν
ἔχων ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' ἀεί τι
προσπεριβάλλεται καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς 43
10 καὶ καθημένους περιστοιχίζεται. πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν τί γένηται;
ἐπειδὰν νὴ Δί' ἀνάγκη τις ᾖ. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνό-
μενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις με-
γίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην
εἶναι. ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιιόντες αὑτῶν πυνθά-
νεσθαι [κατὰ τὴν ἀγοράν], λέγεταί τι καινόν; γένοιτο
γὰρ ἄν τι καινότερον ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους κα-
11 ταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε Φί-
λιππος; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει;
καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιπ-
πον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι
τὸν νοῦν· οὐδὲ γαρ οὗτος παρὰ τὴν αὑτοῦ ῥώμην το-
σοῦτον ἐπηύξηται ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν.
12 καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν
ὑπάρξαι, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμε-
λούμεθα, [καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο] ἴσθ' ὅτι πλησίον μὲν
ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπι-
στάντες ὅπως βούλεσθε διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε

*οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύ-
ναισθ' ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς
γνώμαις.*

13 *Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας
ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ
πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς πα-
ρασκευῆς ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων
ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας
χρημάτων, καὶ τἄλλα ὥς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα
δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν,*
14 *δεηθεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον. ἐπειδαν* 44
*ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνε-
τε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέ-
γειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγματα ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ
ταχὺ καὶ τήμερον εἰπόντες μάλιστα εἰς δέον λέγουσιν·
οὐ γὰρ ἂν τά γε ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κω-*
15 *λῦσαι δυνηθείημεν· ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ τίς πορισθεῖσα
παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται,
ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ πε-
ριγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ
πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν
ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἡ μὲν
οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμα ἤδη τὸν
ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.*

16 *Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις
πεντήκοντα παρασκευάσασθαί φημι δεῖν, εἶτ' αὐτοὺς
οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς
ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσι τῶν
ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπί-*
17 *σαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς
ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρα-
τείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὄλυνθον καὶ ὅποι*

βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτο ἐν τῇ γνώμῃ πα-
ραστῆναι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν,
ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἁλί-
αρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὁρ-
18 μήσαιτε. οὔτοι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦ-
το, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν, ἵν' ἢ
διὰ τὸν φόβον εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς — εἴσεται γὰρ
ἀκριβῶς· εἰσὶ γὰρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ
παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος — ἡσυχίαν ἔχῃ,
ἢ παριδὼν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος
ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ
19 καιρόν. ταῦτα μέν ἐστιν ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν
καὶ παρεσκευάσθαι προσήκειν οἶμαι· πρὸ δὲ τούτων
δύναμίν τινα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσα-
σθαι δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖ-
νον ποιήσει. μή μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους,
μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἣ τῆς
πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἕνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα
κἂν ὁντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγὸν, τούτῳ πείσε-
ται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κε-
20 λεύω. ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθει
τὴν τροφὴν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ
φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίς. ξένους
μὲν λέγω — καὶ ὅπως μὴ ποιήσετε ὃ πολλάκις ὑμᾶς
ἔβλαψεν· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος,
καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρούμενοι, ἐπὶ τῷ
πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιή-
σαντες καὶ πορίσαντες τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω
21 φαίνηται. λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους,
τούτων δὲ Ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους,
ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον
τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον

ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δ' 46
ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἱππέας
διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντα Ἀθηναίους τοὐ-
λάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρα-
22 τευομένους· καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. εἶεν· τί πρὸς τού-
τοις ἔτι; ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου
ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς
ἡ δύναμις πλέῃ. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται;
ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλι-
καύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς
στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

23 Τοσαύτην μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι
οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ πα-
ραταξομένην, ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ
τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν
ὑπέρογκον αὐτήν, οὐ γάρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή, οὐ-
24 δὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι
καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ'
ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πο-
λύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι
τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἶδα
ἀκούων ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ'
ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ
οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς
φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους
τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς
πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλ-
λον οἴχεται πλέοντα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκό- 47
25 τως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν. τί οὖν
κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ
τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας
οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρα-

καταστήσαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα
τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετε,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γε, εἴποιτ' ἄν,
26 ἀλλὰ Φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ
ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυ-
λάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν;
πλὴν ἑνὸς ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον,
οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱερο-
ποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς
τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυ-
27 λάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππάρχους παρ' ὑμῶν
ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως
ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρ-
χον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων
ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα
μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειρο-
τονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ.

28 Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ
τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτε
ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περανῶ. χρήματα τοίνυν, ἔστι
μὲν ἡ τροφὴ, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τά-
λαντα ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, δέκα μὲν ναυσὶ
ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν 48
μναῖ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις το-
σαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς
σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν,
ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ τοῦ μηνὸς,
29 δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι
σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς
ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται,
προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πο-

*λέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμ-
μάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. [ἐγὼ συμπλέων
ἐθελοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕ-
τως ἔχῃ.] πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ'
ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.*

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

30 *Ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμε-
θα εὑρεῖν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς
γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον
ἐν τοῖς ψηφίσμασι κἂν ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίπ-
πῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.*

31 *Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου
καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτε, ἐν-
θυμηθείητε, καὶ λογίσαισθε ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς
ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται
Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα ἐπι-
χειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθα ἐκεῖσε ἀφικέσθαι.*
32 *δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολε-
μεῖν, ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων, ἀλλὰ παρασκευῇ συν-* 49
*εχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆ-
σθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ ταῖς
ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος
καὶ ἃ χρὴ στρατεύματι πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν
τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον καὶ τὸ
τῶν πνευμάτων ἀσφαλὲς, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς
τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥᾳδίως εἴσεσθε.*

33 *Ἃ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν
καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βουλεύ-
σεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν ἁγὼ γέ-
γραφα. ἂν ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε τὰ
χρήματα πρῶτον ἃ λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευά-*

σαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας,
ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν, νόμῳ κατακλείσητε ἐπὶ τῷ
πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πο-
ρισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατη-
γοῦ τὸν λόγον ἀπαιτοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν αὐ-
34 τῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες, καὶ ἔτι
πρὸς τούτῳ πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέ-
γιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος
τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων
καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς
τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ
ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον
ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων,
πρὸς τῷ Γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρή-
ματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖα εἰς Μαραθῶνα ἀπέβη καὶ
τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ'
οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,
35 οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν. καίτοι τί δήποτε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν
καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου
γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἄν τε ἰδιῶται οἱ τού-
των ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκετε
χρήματα ὅσα οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦ-
τον ὄχλον καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ οἶδ' εἴ τι τῶν
ἁπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστε-
ρίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς,
36 τὸν εἰς Ποτίδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτα-
κται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ τίς χορηγὸς
ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τί-
να λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀό-
ριστον ἐν τούτοις ἠμέληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου
καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτα ἀδιόρθωτα ἀόριστα

ἅπαντα. τοιγαροῦν ἅμα ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἶτ' αὐ-
37 *τοὺς πάλιν [ἀντεμβιβάζειν], εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἃς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἷαί τ' οὖσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦ-* 51
σιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

38 *Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέα ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μέν, ὅσα ἄν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους*
39 *ἃ ἂν ᾖ δυσχερῆ πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἵν' ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττη-*
40 *ται καὶ μὴ τὰ συμβάντα ἀναγκάζωνται διώκειν. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἁπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ὁπλίτας, ἱππέας, χρημάτων πρόσο-*

δον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώ-
ποτε εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ
οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ.
καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν
ἑτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσέ εἰσιν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι
41 δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ' οἶδεν οὔτ' ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς
ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν
ψηφίζεσθε, ἐὰν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἐὰν ἄλλοθί που, 52
συμπαραθεῖτε ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ'
ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ
τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτε οὐ-
δὲν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε.
ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν
42 ἥκει τὴν ἀκμὴν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ. δοκεῖ δέ μοι θε-
ῶν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς
πόλεως αἰσχυνόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην
ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ
προείληφεν ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν
ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην
καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφληκότες ἂν
ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλεί-
ονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ
43 παντάπασιν ἀπεγνώκατε. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς
ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτε λογίζεται, ὁρῶν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην
περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευτὴν οὖ-
σαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου.
ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει.
εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς πα-
ρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴε-
44 σθε καλῶς; οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει
γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον;

οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; ποῖ οὖν προσορμιούμεθα; ἤρετό τις. εὑρήσει τὰ σαθρά, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, 53
ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθα οἴκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων.
45 ὅποι μὲν γὰρ ἄν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ, κἂν μὴ πᾶσα παρῇ, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶ-
46 σι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἕνα ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι πάνθ' ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖνα αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖνα ἔστι, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν· ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὦσιν, ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσητε ὅ τι ἂν τύχητε ψηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;

47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνης ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἐστι κριθέντ' ἀπο- 54

48 θανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις. ἡμῶν
δ᾽ οἱ μὲν περιιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιπ-
πον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολιτεί-
ας διασπᾶν, οἱ δ᾽ ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα,
οἱ δ᾽ ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ δὲ λόγους πλάτ-
49 τοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ᾽ οἶμαι μέν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ με-
γέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὀνειροπο-
λεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ᾽ ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων
ὁρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον, οὐ μέντοι
γε μὰ Δί᾽ οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν ὥστε τοὺς
ἀνοητοτάτους τῶν παρ᾽ ἡμῖν εἰδέναι τί μέλλει ποιεῖν
50 ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. ἀλλ᾽
ἂν ἀφέντες ταῦτ᾽ ἐκεῖνο εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρω-
πος καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν
ὕβρικε, καὶ ἅπανθ᾽ ὅσα πώποτ᾽ ἠλπίσαμέν τινα πρά-
ξειν ὑπὲρ ἡμῶν καθ᾽ ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοιπὰ
ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἐστί, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πο-
λεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ᾽ ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο
ποιεῖν, ἂν ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνω-
κότες καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γὰρ
ἅττα ποτ᾽ ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ᾽ ὅτι φαῦλα, ἐὰν μὴ
προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε,
εὖ εἰδέναι.

51 Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ᾽ ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἱ-
λόμην λέγειν ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμέ-
νος ὦ, νῦν τε ἃ γιγνώσκω πάνθ᾽ ἁπλῶς, οὐδὲν ὑπο-
στειλάμενος, πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ᾽ ἄν, ὥσ-
περ ὅτι ὑμῖν συμφέρει τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕ-
τως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολ-
λῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον. νῦν δ᾽ ἐπ᾽ ἀδήλοις οὖσι τοῖς
ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συν-

οἴσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἱροῦμαι. νικῴη δ' ὅ τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν.

V.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Μηκυνομένου τοῦ πολέμου τοῦ περὶ Ἀμφιπόλεως εἰρήνης ἐπεθύμησαν ὅ τε Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ φερόμενοι, ὁ δὲ Φίλιππος βουλόμενος ἃ ὑπέσχετο Θετταλοῖς τε καὶ Θηβαίοις ἐπιτελέσαι. ὑπέσχετο δὲ τοῖς μὲν Θηβαίοις Ὀρχομενὸν παραδώσειν καὶ Κορώνειαν, πόλεις Βοιωτίας, ἀμφοτέροις δὲ τὸν Φωκικὸν καταλύσειν πόλεμον. τοῦτο δὲ ἦν ἀδύνατον αὐτῷ πολεμίων ὄντων Ἀθηναίων· καὶ γὰρ πρότερον βουληθεὶς εἰσβαλεῖν εἰς τὴν Φωκίδα τῶν Ἀθηναίων περιπλευσάντων ταῖς ναυσὶν εἰς τὰς καλουμένας Πύλας, ὑπ' ἐνίων δὲ Θερμοπύλας, ἀπεκρούσθη τῆς εἰσόδου. νῦν τοίνυν εἰρήνην ποιησάμενος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, μηδενὸς κωλύσαντος παρελθὼν εἴσω Πυλῶν, τὸ Φωκέων ἔθνος ἀνάστατον πεποίηκε, καὶ τὴν Φωκέων ἐν τοῖς Ἀμφικτύοσι χώραν καὶ τὰς ἐκείνων ἐν τῷ συνεδρίῳ ψήφους παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴληφε. πέπομφε δὲ καὶ πρὸς Ἀθηναίους 56
πρέσβεις, ἀξιῶν καὶ αὐτοὺς ταῦτα συγχωρεῖν. καὶ ὁ Δημοσθένης παραινεῖ συγχωρεῖν, οὐ τῷ πράγματι συνιστάμενος ὡς ὀρθῶς ἔχοντι, οὐδὲ δίκαιον εἶναι λέγων μετέχειν Ἑλληνικοῦ συνεδρίου τὸν Μακεδόνα, ἀλλὰ δεδιέναι φάσκων μὴ καταναγκασθῶσι κοινὸν πόλεμον πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ἔχειν. προσκεκρουκέναι γὰρ λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ἄλλους δι' ἄλλας τινὰς αἰτίας, τούτους δὴ κοινῇ πολεμήσειν, εἰ αὐτοῖς δώσομεν, φησί, κοινὴν αἰτίαν ταύτην καθ' ἡμῶν, ὅτι μόνοι τοῖς τῶν Ἀμφικτυόνων ἐνιστάμεθα δόγμασιν, ὥστε κάλλιον τὴν εἰρήνην τηρεῖν, καὶ ταῦτα Φιλίππου παρεληλυθότος εἴ-

σω Πυλῶν καὶ ἐπελθεῖν δυναμένου τῇ Ἀττικῇ, ἢ περὶ μικροῦ τηλικοῦτον κίνδυνον ἄρασθαι.

Οὗτος δὲ ὁ λόγος παρεσκευάσθαι μὲν, οὐ μὴν εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ διαβάλλει, ὅτι συνεβούλευε Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι, μηδενὸς ἄλλου τολμῶντος τοῦτο εἰσηγήσασθαι, μηδὲ Φιλοκράτους τοῦ πάντων ἀναιδεστάτου. οὐκ ἂν οὖν αὐτὸς περὶ τούτων συμβεβουλευκὼς τὸν Αἰσχίνην ἐπ' αὐτοῖς διέβαλλεν, ἀλλὰ δηλονότι τὴν ὑπόνοιαν ἔδεισε, μὴ δόξῃ φιλιππίζειν καὶ χρήμασιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεισθεὶς τοιαύτην γνώμην ἀποφήνασθαι, ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ λόγῳ πρὸς τοιαύτην τινὰ υπόνοιαν ἱστάμενος φαίνεται, συνιστὰς ἑαυτὸν ὡς εὔνουν τῇ πόλει καὶ ἀδωροδόκητον.

Ὁρῶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πρά- 5
γματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχὴν οὐ μόνον
τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ
αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῷ περὶ τῶν ὑπολοίπων κα-
τὰ ταὐτὰ μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι,
2 ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδὶ, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν· δυσκόλου δ'
ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι, ἔτι πολλῷ
χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πρα-
γμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ με-
τὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα
τὸν χρόνον ὃν οἶδ' ἐγὼ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρτητε ἐπιτι-
μῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα
3 καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθε ἐκφεύγειν ὑμᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ
καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἶμαι καὶ πεπεικὼς
ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν καὶ φι-
λονεικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βου-
λευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἕξειν
καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' ἔσται
βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.

4 Ἀκριβῶς δ' εἰδὼς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν
περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέ τις καὶ περὶ αὑτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ
τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὂν, οὕτως
ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθὲς ὥστε ἀνάγκην οὖσαν
ὁρῶν ὅμως ἀποκνῶ. νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ 58
ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέν-
5 των ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν, ἡνίκ' ἔπειθόν τινες ὑμᾶς τῶν
ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων βοηθεῖν Πλου-
τάρχῳ καὶ πόλεμον ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἄρασθαι,
πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον καὶ μόνον οὐ
διεσπάσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι πολλὰ καὶ
μεγάλα ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ χρόνου βρα-
χέος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην καὶ
παθεῖν οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδένες πώποτε πε-
πόνθασιν ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν, πάντες ὑμεῖς
ἔγνωτε τήν τε τῶν τότε ταῦτα πεισάντων κακίαν καὶ
6 τὰ βέλτιστα εἰρηκότα ἐμέ. πάλιν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν τῷ μὲν τῆς
τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ' ἀδείας, κακὰ δ' ἐργα-
ζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν καὶ τὰ παρ' ὑμῶν διοι-
κοῦντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον
7 εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας
ἕνεκεν, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων γέγονε δῆλον. καὶ
οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιάσομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου
λέγοντας (οὐδὲ εἷς γὰρ ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ
ἐν Διονύσου τραγῳδοὺς ἐθεάσασθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σω-
τηρίας καὶ κοινῶν πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕ-
τως οὔτ' ἐκείνου πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν
8 ἠκούσατε. καίτοι τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι νῦν ἅπαντας
ᾐσθῆσθαι, ὅτι τὴν τότ' ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιή-
σατο ὑπὲρ τοῦ τἀκεῖ χρήματ' ὀφειλόμενα, ὡς ἔφη, κο- 59

μίσας δεῦρο λειτουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ
χρησάμενος, ὡς δεινὸν εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐν-
θάδε τὰς εὐπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην
ἀδείας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδ' ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν,
9 ταύτην ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκεῖνον ἀπάγων ᾤχετο. δύο
μὲν δὴ ταῦτα ὧν προεῖπον ἐγὼ μαρτυρεῖ τοῖς γεγενη-
μένοις λόγοις, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν, ἀποφαν-
θέντα ὑπ' ἐμοῦ· τρίτον δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (καὶ
μόνον ἓν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι καὶ δὴ περὶ ὧν παρελήλυθα
ἐρῶ,) ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειλη-
10 φότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις, τότε Θεσπιάς τινων καὶ Πλα-
ταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι καὶ τοὺς μὲν Φω-
κέας τὸν Φίλιππον, ἂν γένηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ
Θηβαίων πόλιν διοικιεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρ-
ξειν, καὶ τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσε-
σθαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμοὺς, οἷς ἐπα-
χθέντες ὑμεῖς οὔτε συμφόρως οὔτ' ἴσως οὔτε καλῶς
προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε
σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ'
ὅτι μνημονεύετε, ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα οὔτε προσδοκῶ,
νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν.

11 Ταῦτα τοίνυν ἅπανθ', ὅσα φαίνομαι βέλτιον τῶν
ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
οὔτε δεινότητα οὔτε ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσ-
ποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθά-
νεσθαι πλὴν δι' ἃ ἂν ὑμῖν εἴπω δύο, ἓν μὲν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς ἐν ἀν-
12 θρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρατοῦσαν, 60
ἕτερον δὲ, ὅτι προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ λογίζο-
μαι, καὶ οὐδὲν λῆμμ' ἂν οὐδεὶς ἔχοι πρὸς οἷς ἐγὼ πε-
πολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον. ὀρθὸν
οὖν, ὅ τι ἄν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχῃ τῶν πραγμάτων,

τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. ὅταν δ' ἐπὶ θάτερα ὥσπερ
εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς, οἴχεται φέρον καὶ
καθείλκυκε τὸν λογισμὸν ἐφ' αὑτὸ, καὶ οὐκ ἂν ἔτ'
ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ οὐδενὸς λο-
γίσαιτο.
13 Ἓν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν,
ὅπως εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ' ἄλλο τι βούλε-
ταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρή-
νην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστὴν οὐδ' ὡς
ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ' ὁποία τίς ποτ' ἐστὶν αὕτη, μὴ
γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρὸν ἢ γεγενη-
μένη νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν
ὑπαρχόντων τότ' ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾴων ἦν
14 ἡμῖν ὁ πόλεμος. δεύτερον δὲ, ὁρᾶν ὅπως μὴ προαξό-
μεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συνεληλυθότας τούτους
καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν εἶναι εἰς ἀνάγκην καὶ
πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γὰρ, εἰ γέ-
νοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπο-
λιν ἤ τι τοιοῦτον ἔγκλημα ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι Θετ-
ταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν οἴομαι
15 τούτων οὐδένα πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καί μοι
μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς
ἡδέως ἔχουσιν ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίπ-
πῳ, ἀλλ' ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φήσειέ τις αὐτοὺς 61
ἀναισθήτους εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ὑμᾶς
αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοὶ, τοῖς δ' ἀγα-
θοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. οὔκουν προεῖντ'
ἂν αὑτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτί-
16 ας οὔσης τοῦ πολέμου. οὐδέ γε εἰ πάλιν πρὸς τοὺς Θη-
βαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν, ἤ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν
ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς
βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι,

βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν οὐδετέροις. καὶ γαρ αἱ
συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντί-
17 σειεν ἄν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν. οὐκ
ἄχρι τῆς ἴσης ἕκαστός ἐστιν εὔνους οὔθ' ἡμῖν οὔτε Θη
βαίοις, [σῶς τε εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων,] ἀλλὰ σῶς
μὲν εἶναι πάντες ἂν βούλοιντο ἕνεχ' αὑτῶν, κρατήσαν-
τας δὲ τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὑτῶν οὐδὲ εἷς.
τί οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς;
ὅπως μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλ-
18 λων πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν
καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καί τινες τῶν λοι-
πῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ταὐτὰ τούτοις φρονοῦσι,
διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν ἐχ-
θρῶς σχήσουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι τῶν ἐκεί-
νοις πεπραγμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μέν, ὥς λέγουσιν,
ἀπεχθῶς, ἔτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ'
ἐκείνων φεύγοντας σώζομεν καὶ πάντα τρόπον τὴν
19 δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς, Θετταλοὶ δ', ὅτι τοὺς
Φωκέων φυγάδας σώζυμεν, Φίλιππος δ', ὅτι κωλύομεν
αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας, φοβοῦμαι μὴ πάν- 62
τες περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος κοινὸν ἐφ'
ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων δό-
γματα προστησάμενοι, εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέ-
ρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς ἡμῖν πολεμῆσαι, ὥσπερ
20 καὶ περὶ Φωκέας. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι νῦν Θη-
βαῖοι καὶ Φίλιππος καὶ Θετταλοὶ οὐχὶ ταὐτὰ ἕκαστοι
μάλιστα ἐσπουδακότες ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν, οἷον
Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς
παρόδους οὐκ ἐδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὑτοῖς
21 πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν· νυνὶ
γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι κάλ-
λιστα πέπρακται, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἴσχιστα·

εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἐδόκει
πλέον εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν
Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ
22 δύνασθαι δὲ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν. Φίλιππον τοί-
νυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν ὡς οὐδ' ἐβούλετο
Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ'
ἠναγκάσθη· ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐρρῶσθαι λέγω, ἐκεῖ-
νο δὲ οἶδ', ὅτι οὐ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἔμελεν αὐτῷ ἢ τὰς
παρόδους λαβεῖν ἐβούλετο καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου
τοῦ δοκεῖν δι' αὑτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ Πύθια
23 θεῖναι δι' αὑτοῦ· καὶ ταῦτ' ἦν ὧν μάλιστ' ἐγλίχετο. Θετ-
ταλοὶ δέ γε οὐδέτερ' ἐβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους
οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίγνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ'
ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο εἶναι,) τῆς πυλαίας δ' ἐπεθύμουν
καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι γε- 63
νέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι τάδε συγκατέπραξαν.
τῶν τοίνυν ἰδίων ἕνεχ' εὑρήσετε ἕκαστον πολλὰ προη-
γμένον ὧν οὐδὲν ἐβούλετο πρᾶξαι. τοῦτο μέντοι, ὅτι
τοιοῦτόν ἐστι, φυλακτέον ἡμῖν.
24 Τὰ κελευόμενα ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβου-
μένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλ'
ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ'
ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δί-
καια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρα-
σέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομένειν δεῖν καὶ μὴ προορω-
μένους τὸν πόλεμον ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. ἡμεῖς
Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς,
κελεύσας εἰπεῖν τἀληθῆ, διὰ τί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν,
25 φαῖμεν ἄν. καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας Ἀμ-
φιπόλεως παρακεχωρήκαμεν, καὶ Καρδιανοὺς ἐῶμεν
ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα
τὰς νήσους καταλαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον,

καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονεικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕνα οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

VI.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Παραινεῖ διὰ τούτου τοῦ λόγου τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ πο- 64
λέμιον ὑποπτεύειν τὸν Φίλιππον καὶ τῇ εἰρήνῃ μὴ πάνυ πιστεύειν, ἀλλὰ ἐγείρεσθαι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασι καὶ εὐτρεπίζεσθαι πρὸς πόλεμον· ἐπιβουλεύειν γὰρ αἰτιᾶται καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι τὸν Φίλιππον, καὶ τοῦτο αὐτοῦ καταμαρτυρεῖν τὰς πράξεις φησίν. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἀποκρίσεις δώσειν πρός τινας πρέσβεις ἥκοντας, ἀπορούντων τῶν Ἀθηναίων ὅ τί ποτε ἀποκρίνασθαι δεῖ. πόθεν δὲ οὗτοι καὶ περὶ τίνων ἥκουσιν, ἐν τῷ λόγῳ μὲν οὐ δηλοῦται, ἐκ δὲ τῶν Φιλιππικῶν ἱστοριῶν μαθεῖν δυνατόν. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν καιρὸν ἔπεμψε πρέσβεις ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, αἰτιώμενος ὅτι διαβάλλουσιν αὐτὸν μάτην πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὡς ἐπαγγειλάμενον αὐτοῖς πολλὰ καὶ μεγάλα, ψευσάμενον δέ· οὐδὲν γὰρ ὑπεσχῆσθαί φησιν οὐδὲ ἐψεῦσθαι, καὶ περὶ τούτων ἐλέγχους ἀπαιτεῖ. ἔπεμψαν δὲ μετὰ Φιλίππου καὶ Ἀργεῖοι καὶ Μεσσήνιοι πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, αἰτιώμενοι καὶ οὗτοι τὸν δῆμον ὅτι Λακεδαιμονίοις καταδουλουμένοις τὴν Πελοπόννησον εὔνους τέ ἐστι καὶ συγκροτεῖ, αὐτοῖς δὲ περὶ ἐλευθερίας πολεμοῦσιν ἐναντιοῦται. ἀποροῦσιν οὖν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πρὸς τὸν Φί-

λιππον ἀποκρίσεως καὶ πρὸς τὰς πόλεις· πρὸς μὲν τὰς πόλεις, ὅτι εὖνοι μέν εἰσι Λακεδαιμονίοις καὶ τὴν τῶν Ἀργείων καὶ Μεσσηνίων μετὰ Φιλίππου σύστασιν καὶ μισοῦσι καὶ ὑποπτεύουσιν, οὐ μὴν ἀποφήνασθαι δύνανται δίκαια πράττειν 65 τοὺς Λακεδαιμονίους· πρὸς δὲ τὸν Φίλιππον, ὅτι διημαρτήκασι μὲν ὧν ἤλπισαν, οὐ μὴν ὑπ' ἐκείνου γε αὐτοῦ δοκοῦσιν ἐξηπατῆσθαι· οὔτε γὰρ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνέγραψεν ὁ Φίλιππος ἐπαγγελίαν οὐδεμίαν, οὔτε διὰ τῶν ἰδίων πρέσβεων ἐποιήσατό τινα ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ Ἀθηναίων τινὲς ἦσαν οἱ τὸν δῆμον εἰς ἐλπίδα καταστήσαντες ὡς Φίλιππος Φωκέας σώσει καὶ τὴν Θηβαίων ὕβριν καταλύσει. διὰ τοῦτο ὁ Δημοσθένης τῶν ἀποκρίσεων μνησθεὶς ἐπαγγέλλεται μὲν αὐτὰς δώσειν, φησὶ δὲ ὅτι δίκαιον ἦν τοὺς τὴν δυσχέρειαν πεποιηκότας ἐκείνους καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀπαιτεῖσθαι, τοὺς ἀπατήσαντας, φησί, τὸν δῆμον καὶ ἀνοίξαντας Φιλίππῳ Πύλας. ταῦτα δὲ εἰς τὸν Αἰσχίνην αἰνίττεται, προκατασκευαζόμενος, ὥς φασι, τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν τῆς παραπρεσβείας, ἣν ὕστερον ἐνεστήσατο, καὶ προδιαβάλλων αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων οὐδ'
2 ὧν ἕνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς τοῦτο ἤδη προη- 66
γμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχῃ Φίλιππον καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ τὸ τί χρὴ ποιεῖν
3 συμβουλεῦσαι χαλεπωτεροι εἶναι. αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν,

καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέ-
χθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δὲ, ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ,
4 καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι,
ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου
συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κω-
λύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτα ἐφ' ὧν ἐστι νῦν,
5 παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. συμβαίνει δὴ πρᾶγμα ἀναγ-
καῖον, οἶμαι, καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε
καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχει,
ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. εἰ μὲν οὖν καὶ
νῦν λέγειν δικαιότερα ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥᾴδιον, καὶ πόνος
οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντ'
ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν καὶ μὴ προελθόντα ἔτι
πορρωτέρω λήσει πάνθ' ἡμᾶς, μηδ' ἐπιστήσεται μέγε-
θος δυνάμεως πρὸς ἣν οὐδ' ἀντᾶραι δυνησόμεθα, οὐχ
ὁ αὐτὸς τρόπος ὅσπερ πρότερον τοῦ βουλεύεσθαι, ἀλ-
λὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν
τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα τῶν ῥᾴστων καὶ τῶν ἡδί-
στων προαιρετέον.

6 *Πρῶτον μὲν, εἴ τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ*
ὁρῶν ἡλίκος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ 67
μηδένα οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει μηδ' ἐφ'
ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεηθῆναι
πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦ-
σαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τἀναντία ἐμοὶ παρέστηκε
προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον, ἵν'
ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορᾶν, ἐμοὶ πεισθῆτε, ἂν
δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσ-
7 θῆσθε. ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι, τί-
νων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατ-
έστη; Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. τί οὖν;
πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἃ Θηβαίοις συμφέρει καὶ ουχ ἃ

τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί δήποτε; ὅτι πρὸς
πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι
τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδ'
8 ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδὲν, εἶδε τοῦτο ὀρθῶς, ὅτι τῇ
μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν
ἂν ἐνδείξαιτο τοιοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέν-
τες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλ-
λήνων ἐκείνῳ προεῖσθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον
ποιούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι
φεύγοντες, καὶ πάνθ' ἃ προσήκει προορώμενοι, ὁμοί-
ως ἐναντιώσεσθε, ἄν τι τοιοῦτον ἐπιχειρῇ πράττειν,
ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε. τοὺς δὲ Θηβαίους
9 ἡγεῖτο, ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γιγνομένων τὰ
λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτὸν, καὶ οὐχ
ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρα-
τεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους 68
καὶ τοὺς Ἀργείους ταὐτὰ ὑπειληφὼς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ
μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
10 ναῖοι· κέκρισθε γὰρ ἐκ τούτων τῶν ἔργων μόνοι τῶν
πάντων μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλ-
λήνων προέσθαι, μηδ' ἀνταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάρι-
τος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας εὔνοιαν. καὶ
ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπείληφε καὶ κατ'
Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρ-
11 όντα ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὑ-
ρίσκει γὰρ, οἶμαι, καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προ-
γόνους, ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστ'
αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους
τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ' ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων
πρόγονος περὶ τούτων κῆρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν
ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ παθεῖν ὁτιοῦν ὑπομείναν-
τας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ' ἃ πάντες μὲν ἀεὶ

γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν δεδύνηται, διόπερ κἀγὼ παραλείψω δικαίως (ἔστι γὰρ μείζω τἀκείνων ἔργα ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι), τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ
2 βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας. οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅ τι συνοίσει κοινῇ τοῖς Ἕλλησι σκεψομένους. ἡγεῖτ' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο φίλους, ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἱρήσεσθαι, εἰ δ' ἐκείνοις προσθεῖτο, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὑτοῦ πλεονεξίας. διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γε ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ' ἐν μὲν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εὕρη- 69
κε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδ' ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν.

13 Ἀλλὰ νὴ Δί', εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδὼς, οὐ πλεονεξίας ἕνεκεν οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερα τοὺς Θηβαίους ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν· ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονίους ἀφιέναι κελεύων πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδοὺς τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο;

14 Ἀλλ' ἐβιάσθη νὴ Δία (τοῦτο γάρ ἐσθ' ὑπόλοιπον) καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν Θηβαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθεὶς, συνεχώρησε ταῦτα καλῶς. οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς Θηβαίους αὐτὸν ὑπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσι περιιόντες τινὲς
15 ὡς Ἐλάτειαν τειχιεῖ· ὁ δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει γε, ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συμβάλλειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρήματ' ἀποστέλλει καὶ

δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος. τοὺς
μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ,
οὓς δ᾽ ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας νῦν σώζει;
16 καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν
ἡγοῦμαι Φίλιππον, οὔτ᾽ εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων
ἔπραξεν οὔτ᾽ ἂν εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς
ἐκείνων ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ὧν
νῦν ποιεῖ, κἀκεῖνα ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας.
ἐκ πάντων δ᾽, ἄν τις ὀρθῶς θεωρῇ, πάντα πραγματεύε-
17 ται κατὰ τῆς πόλεως συντάττων. καὶ τοῦτ᾽ ἐξ ἀνάγκης
τρόπον τιν᾽ αὐτῷ νῦν γε δὴ συμβαίνει. λογίζεσθε γάρ.
ἄρχειν βούλεται, τούτου δ᾽ ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπεί-
ληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτο αὐ-
τὸς ἄριστα σύνοιδεν αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις
ἔχει, τούτοις πάντα τἆλλα ἀσφαλῶς κέκτηται· εἰ γὰρ
Ἀμφίπολιν καὶ Ποτίδαιαν προεῖτο, οὐδ᾽ ἂν οἴκοι μένειν
18 βεβαίως ἡγεῖτο. ἀμφότερα οὖν οἶδε, καὶ αὑτὸν ὑμῖν
ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ᾽
ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, δικαίως ἂν αὑτὸν μισεῖν νομίζοι
καὶ παρώξυνται, πείσεσθαί τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν
19 λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρότερος. διὰ ταῦτ᾽
ἐγρήγορεν, ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πόλει θεραπεύει τινὰς,
Θηβαίους καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταὐτὰ βουλομένους
τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντα ἀγαπήσειν
οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετὰ ταῦτ᾽ οὐδὲν
προόψεσθαι. καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναρ-
γῆ παραδείγματ᾽ ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους
καὶ πρὸς Ἀργείους ἔμοιγ᾽ εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ᾽ ἴσως
καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐστιν εἰρῆσθαι.
20 Πῶς γὰρ οἴεσθ᾽, ἔφην, ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι, δυσχε-
ρῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τίς τι λέγοι κατὰ Φιλίππου
κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ᾽ Ἀνθεμοῦντα μὲν αὐτοῖς

ἠφίει, ἧς πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντ-
εποιοῦντο, Ποτίδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποί-
κους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐ- 71
τὸς ἀνῄρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦ-
σθαι; ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα πείσεσθαι, ἢ λέ-
21 γοντος ἄν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε; ἀλλ' ὅμως, ἔφην
ἐγώ, μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι πο-
λὺν τῆς αὑτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχρῶς ἐκπε-
σόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες
ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες· οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταῖς πο-
22 λιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους αὗται λίαν ὁμιλίαι. τί
δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθ', ἔφην, ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυ-
ράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν
ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν
ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα
τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι;
οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν γέγονε ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν
23 εἰδέναι. ὑμεῖς δ', ἔφην ἐγώ, διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνού-
μενον θεωρεῖτε Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ πα-
ρακεκρουμένον ἀπεύχεσθε, εἰ σωφρονεῖτε δή, ἰδεῖν.
ἔστι τοίνυν νὴ Δί', ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς
πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα
24 καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἆλλ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ ταῦτα
μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποίητα, καὶ δαπάνης προσδεῖ-
ται· ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὑ-
τῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστιν ἀγαθὸν καὶ
σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράν-
νους. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε,
ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σώζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν
25 πάθητε. τί ζητεῖτ'; ἔφην. ἐλευθερίαν. εἶτ' οὐχ ὁρᾶ-
τε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτῃ καὶ τὰς προσηγο- 72
ρίας ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχ-

θρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. οὐ φυλάξεσθ' ὅπως, ἔφην, μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε;

26 Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, καὶ θορυβοῦντες ὡς ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου φι-
27 λίας οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται. καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἄτοπον, εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτισθ' ὁρῶσί τι πράξουσιν, ἀλλ' εἰ ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν ἤδη ποιεῖν λήσεθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομείναντες· οὕτως ἡ παραυτίχ' ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος.

28 Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον βουλεύσεσθε, ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ.

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπείσθητε ποιήσα-
29 σθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄν ποτε ὑπέμεινα πρεσβεύειν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φίλιππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα. καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. τίνας; τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθόμενος φενακιζο- 73
μένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ
30 οὐκ εἴων προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας, λέγοντας ὡς

ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστροπος καὶ δύσκολός
εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἅπερ εὔξαισθ' ἂν
ὑμεῖς, ἐὰν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλα-
ταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως, Χερρό-
νησον δὲ τοῖς αὑτοῦ τέλεσι διορύξει, Εὔβοιαν δὲ καὶ
τὸν Ὠρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα
γὰρ ἅπαντα ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταυθὶ μνημονεύετ'
οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦν-
31 τας μεμνῆσθαι. καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐκ-
γόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύ-
την ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε. τί δὴ ταῦτα
νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημὶ δεῖν τούτους; ἐγὼ νὴ τοὺς
θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ
32 ἀποκρύψομαι, οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσὼν ἐμαυτῷ
μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσ-
κρούσασιν ἐξ ἀρχῆς καινὴν παράσχω πρόφασιν τοῦ
πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἵνα τὴν ἄλλως
ἀδολεσχῶ. ἀλλ' οἶμαί ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν ἃ Φίλιππος
33 πράττει μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ γὰρ πρᾶγμ' ὁρῶ προβαῖ-
νον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην μὲν ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς, φο-
βοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ᾖ τοῦτ' ἤδη. ὅταν οὖν μηκέθ'
ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαινόντων,
μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν ἐμοῦ μηδὲ τοῦ
δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους
34 καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω. φοβοῦμαι δὴ μὴ τῶν
πρέσβεων σεσιωπηκότων, ἐφ' οἷς αὑτοῖς συνίσασι δε- 74
δωροδοκηκότες, τοῖς ἐπανορθοῦν τι πειρωμένοις τῶν
διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπε-
σεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς
αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν
35 ἀφιέντας. ἕως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πρά-
γματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν, καί-

περ ἀκριβῶς εἰδότα, ὅμως ἐπαναμνῆσαι βούλομαι τίς ὁ Φωκέας πείσας ὑμᾶς καὶ Πύλας προέσθαι, ὧν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονε, καὶ πεποίηχ᾽ ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ᾽ ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλὴν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπει-
36 δὰν παρῇ, γέγονε δ᾽ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ᾽ ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ δήπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἄν ποτε στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας, ἀλλ᾽ ἢ τὰ δίκαι᾽ ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ᾽ ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ δι᾽ ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν.
37 ταῦτ᾽ οὖν, ὡς μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς δ᾽ ἂν ἐξετασθείη μάλιστ᾽ ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο, ὦ πάντες θεοί· οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἂν ἔγωγε, οὐδ᾽ εἰ δίκαιός ἐστ᾽ ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.

VII.

ΠΕΡΙ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οὗτος ὁ λόγος ἐπιγράφεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου, τάχα δὲ ὀρ- 75
θότερον ἐπιγράφειν "πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου" πέπομφε γὰρ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιστολὴν περὶ πολλῶν διαλεγόμενος, ὧν ἕν ἐστι καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἁλόννησον, ἥτις ἦν μὲν τῶν Ἀθηναίων ἀρχαῖον κτῆμα, κατὰ δὲ τοὺς Φιλίππου καιροὺς ὑπὸ λῃστῶν κατείχετο, οὓς ἐκβαλὼν ὁ Φίλιππος ἀπαιτοῦσι μὲν τοῖς Ἀθηναίοις τὴν νῆσον οὐκ ἀποδίδωσιν

(ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν), αἰτοῦσι δὲ ὑπισχνεῖται δώσειν. ὁ δὲ λόγος οὐ δοκεῖ μοι Δημοσθένους εἶναι. δηλοῖ δὲ ἡ φράσις καὶ ἡ τῆς συνθέσεως ἁρμονία, πολὺ τὸν Δημοσθενικὸν πεφευγυῖα τύπον, ἀνειμένη τε καὶ διαλελυμένη παρὰ τὴν ἰδέαν τούτου τοῦ ῥήτορος. καὶ μὴν καὶ τὸ ἐπὶ τέλει ῥηθὲν οὐ μικρὸν μαρτύριον τοῦ νόθον εἶναι τὸν λόγον, "εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις καὶ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε." ὁ μὲν γὰρ Δημοσθένης εἴωθε παρρησίᾳ χρῆσθαι, τοῦτο δὲ ὕβρις ἐστὶ καὶ λοιδορία μέτρον οὐκ ἔχουσα. εὐτέλειά τε αὐτῷ δεινὴ πρόσεστι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ εὔηθες τὸ νομίζειν ἐν τοῖς κροτάφοις ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἐγκέφαλον. ὑπώπτευσαν δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι τὸν λόγον ὡς οὐ τοῦ ῥήτορος. καὶ πεφωράκασί γέ τινες ὄντα Ἡγησίππου καὶ ἀπὸ τῆς ἰδέας τῶν λόγων (τοι-
αύτη γὰρ κέχρηται) καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων· κατὰ Καλλίπ- 76
που γὰρ τοῦ Παιανιέως φησὶν ὁ τὸν λόγον γεγραφὼς ἀπενηνοχέναι γραφὴν παρανόμων, φαίνεται δὲ οὐχ ὁ Δημοσθένης, ἀλλ' ὁ Ἡγήσιππος τὴν κατὰ τοῦ Καλλίππου γραφὴν ἐνστησάμενος. νὴ Δία, ἀλλ' ὁ λόγος συμβουλεύει περὶ τῆς Ἁλοννήσου τοῖς Ἀθηναίοις μὴ λαμβάνειν αὐτὴν, ἀλλ' ἀπολαμβάνειν, καὶ διαφέρεται περὶ τῶν ὀνομάτων, ταῦτα δὲ Αἰσχίνης φησὶ τὸν Δημοσθένην συμβεβουλευκέναι τοῖς Ἀθηναίοις. εἶτα τί τοῦτο; δύναται γὰρ τὴν αὐτὴν πεποιῆσθαι συμβουλὴν καὶ Δημοσθένης καὶ Ἡγήσιππος, ἐπεὶ καὶ τὰ ἄλλα τῆς αὐτῆς ἦσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ προαιρέσεως καὶ τοῖς φιλιππίζουσι τῶν ῥητόρων ἀντέλεγον. καὶ μέμνηται καὶ ὁ Δημοσθένης τοῦ Ἡγησίππου ὡς καὶ πρεσβεύσαντος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀντιταχθέντος τῷ Μακεδόνι. δῆλον οὖν ὅτι ὁ μὲν τοῦ Δημοσθένους λόγος ὁ περὶ τῆς Ἁλοννήσου ῥηθεὶς οὐ σώζεται, ἐκείνου δὲ οὐκ ὄντος τὸν εὑρεθέντα προσέθεσαν αὐτῷ, ἀφορμὴν ἔχοντες τὸ περὶ Ἁλοννήσου λόγον εἰρῆσθαι τῷ ῥήτορι, οὐκέτι δὲ ἐξετάζοντες εἰ τοῦτον εἰκὸς εἶναι τὸν ἐκείνου.

Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι, ἃς Φίλιππος αἰτιᾶται, τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας κωλύσουσι συμβούλους ἡμᾶς γίγνεσθαι ὑπὲρ

τῶν ὑμῖν συμφερόντων· δεινὸν γαρ ἂν εἴη, εἰ τὴν ἐπὶ 7.
τοῦ βήματος παρρησίαν αἱ παρ' ἐκείνου πεμπόμεναι ἐπιστολαὶ ἀνέλοιεν. ἐγὼ δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλομαι πρῶτον μὲν περὶ ὧν Φίλιππος ἐπέσταλκε, περὶ τούτων διεξελθεῖν· ὕστερον δὲ, περὶ ὧν οἱ πρέσβεις λέγουσι, καὶ ἡμεῖς λέξομεν.

2 Φίλιππος γὰρ ἄρχεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου λέγων ὡς ὑμῖν δίδωσιν ἑαυτοῦ οὖσαν, ὑμᾶς δὲ οὔ φησι δικαίως αὐτὸν ἀπαιτεῖν· οὐ γὰρ ὑμετέραν οὖσαν οὔτε λαβεῖν οὔτε νῦν ἔχειν. ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοιούτους λόγους, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἐπρεσβεύσαμεν, ὡς λῃστὰς ἀφελόμενος ταύτην τὴν νῆσον κτήσαιτο, καὶ προσήκειν αὐτὴν ἑαυτοῦ εἶναι. τοῦτον δὲ τὸν λόγον, ὡς οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐ χαλεπόν ἐστιν αὐτοῦ ἀφελέσθαι. ἅπαντες γὰρ οἱ λῃσταὶ τοὺς ἀλλοτρίους τόπους καταλαμβάνοντες καὶ τούτους ἐχυροὺς ποιούμενοι εντεῦθεν τοὺς ἄλλους κακῶς ποιοῦσιν. ὁ δὴ τοὺς λῃστὰς τιμωρησάμενος καὶ κρατήσας οὐκ ἂν δήπου εἰκότα λέγοι, εἰ φαίη, ἃ ἐκεῖνοι ἀδίκως καὶ ἀλλότρια εἶχον, ταῦθ'
4 ἑαυτοῦ γίγνεσθαι. εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λῃσταὶ τόπον καταλάβοιεν ἢ Λήμνου ἢ Ἴμβρου ἢ Σκύρου, καί τινες τούτους τοὺς λῃστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λῃσταὶ, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν τιμωρησαμέ-
5 νων τοὺς λῃστὰς γίγνεσθαι; Φίλιππος δ' οὐκ ἀγνοεῖ ταῦτ' οὐ δίκαια λέγων, ἀλλ' εἰ καί τις ἄλλος ἐπιστάμενος παρακρουσθῆναι ἂν ὑμᾶς οἴεται ὑπὸ τῶν τάνταῦθα διοικήσειν, ὡς ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος βούληται, καὶ πρὶν ὑπεσχημένων, καὶ νῦν δὲ πραττόντων. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε λανθάνει αὐτὸν, ὅτι δι' ἀμφοτέρων τῶν 78
ὀνομάτων, ὁποτέρῳ ἂν χρῆσθε ὑμεῖς, ἕξετε τὴν νῆσον,
6 ἄν τε λάβητε ἄν τ' ἀπολάβητε. τί οὖν αὐτῷ διαφέρει

μὴ τῷ δικαίῳ ὀνόματι χρησάμενον ἀποδοῦναι ὑμῖν,
ἀλλὰ δωρεὰν δεδωκέναι, τῷ ἀδίκῳ; οὐχ ἵν' εὐεργέτη-
μά τι καταλογίσηται πρὸς ὑμᾶς (γελοῖον γὰρ ἂν εἴη
τοῦτό γε τὸ εὐεργέτημα), ἀλλ' ἵν' ἐνδείξηται ἅπασι τοῖς
Ἕλλησιν ὅτι Ἀθηναῖοι τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ χωρία ἀγαπῶ-
σι παρὰ τοῦ Μακεδόνος λαμβάνοντες. τοῦτο δ' ὑμῖν
οὐ ποιητέον ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

7 Ὅταν δὲ λέγῃ περὶ τούτων ὡς ἐθέλει διαδικάσα-
σθαι, οὐδὲν ἀλλ' ἢ χλευάζει ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἀξιῶν
Ἀθηναίους ὄντας πρὸς τὸν ἐκ Πέλλης ὁρμώμενον περὶ
τῶν νησων διαδικάζεσθαι, πότερ' ὑμέτεραι ἢ ἐκείνου
εἰσίν· ὁπότε γὰρ ἡ μὲν δύναμις ἡ ὑμετέρα, ἡ ἐλευθερώ-
σασα τοὺς Ἕλληνας, μὴ δύναται ὑμῖν τὰ ἐν τῇ θαλάτ-
τῃ χωρία σώζειν, οἱ δὲ δικασταί, οἷς ἂν ἐπιτρέψητε, οἱ
κύριοι τῆς ψήφου, οὗτοι ὑμῖν σώσουσιν, ἐὰν μὴ Φί-
8 λιππος αὐτοὺς πρίηται, πῶς ὑμεῖς οὐχ ὁμολογουμένως,
ὅταν ταῦτα διαπράττησθε, τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ ἁπάντων
ἀφεστήκατε, καὶ ἐπιδείκνυτε ἅπασιν ἀνθρώποις ὅτι οὐ-
δὲ περὶ ἑνὸς αὐτῷ διαγωνιεῖσθε, εἴγε περὶ τῶν ἐν τῇ
θαλάττῃ, οὗ φατὲ ἰσχύειν, μὴ διαγωνιεῖσθε, ἀλλὰ δια-
δικάσεσθε;

9 Ἔτι περὶ συμβόλων φησὶ πεπομφέναι πρὸς ὑμᾶς
τοὺς ποιησομένους, ταῦτα δὲ κύρια ἔσεσθαι οὐκ ἐπει-
δὰν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ παρ' ὑμῖν κυρωθῇ, ὥσπερ ὁ
νόμος κελεύει, ἀλλ' ἐπειδὰν ὡς ἑαυτὸν ἐπανενεχθῇ,
ἐφέσιμον τὴν παρ' ὑμῶν γενομένην γνῶσιν ὡς ἑαυτὸν 79
ποιούμενος· βούλεται γὰρ ὑμῶν τοῦτο προλαβεῖν καὶ
ὁμολογούμενον ἐν τοῖς συμβόλοις καταστῆσαι, ὅτι τῶν
περὶ Ποτίδαιαν γεγενημένων ἀδικημάτων οὐδὲν ἐγκα-
λεῖτε αὐτῷ ὡς ἀδικούμενοι, ἀλλὰ βεβαιοῦτε δικαίως
10 αὐτὴν ἐκεῖνον καὶ λαβεῖν καὶ κεκτῆσθαι. καίτοι Ἀθη-
ναίων οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ κατοικοῦντες, οὐκ ὄντος αὐτοῖς

πολέμου πρὸς Φίλιππον, ἀλλὰ συμμαχίας, καὶ ὅρκων
ὀμωμοσμένων, οὓς Φίλιππος τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Ποτιδαίᾳ
ὤμοσεν, ἀφηρέθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὰ κτήματα. ταῦτα δὴ
βούλεται τἀδικήματα πανταχῶς παρ' ὑμῖν βεβαιώσα-
σθαι, ὅτι οὔτ' ἐγκαλεῖτε αὐτῷ οὔθ' ἡγεῖσθε ἀδικεῖσθαι,
11 ἐπεὶ ὅτι γε συμβόλων οὐδὲν δέονται Μακεδόνες πρὸς
Ἀθηναίους, ὁ παρεληλυθὼς ὑμῖν χρόνος τεκμήριον γε-
νέσθω· οὔτε γὰρ Ἀμύντας ὁ πατὴρ ὁ Φιλίππου οὔθ'
οἱ ἄλλοι βασιλεῖς οὐδεπώποτε σύμβολα ἐποιήσαντο
12 πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. καίτοι πλείους γε ἦσαν
αἱ ἐπιμιξίαι τότε πρὸς ἀλλήλους ἢ νῦν εἰσίν· ἐφ' ἡμῖν
γὰρ ἦν ἡ Μακεδονία καὶ φόρους ἡμῖν ἔφερον, καὶ τοῖς
ἐμπορίοις τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἡμεῖς τοῖς ἐκεῖ κἀκεῖνοι
τοῖς παρ' ἡμῖν ἐχρῶντο, καὶ ἐμπορικαὶ δίκαι οὐκ ἦσαν,
ὥσπερ νῦν, ἀκριβεῖς, αἱ κατὰ μῆνα, ποιοῦσαι μηδὲν
δεῖσθαι συμβόλων τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων ἀπέχοντας.
13 ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς τοιούτου ὄντος τότε οὐκ ἐλυσιτέλει
σύμβολα ποιησαμένους οὔτ' ἐκ Μακεδονίας πλεῖν Ἀθή-
ναζε δίκας ληψομένους, οὔθ' ἡμῖν εἰς Μακεδονίαν, ἀλλ'
ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἐκεῖνοί τε τοῖς παρ' ἡμῖν τὰς
δίκας ἐλάμβανον. μὴ οὖν ἀγνοεῖτε ὅτι τὰ σύμβολα ταῦ-
τα γίγνεται εἰς ὑποδοχὴν τοῦ μηδ' ἀμφισβητῆσαι εὐ-
λόγως ὑμᾶς ἔτι Ποτιδαίας.
14 Περὶ δὲ τῶν λῃστῶν δίκαιόν φησιν εἶναι κοινῇ
φυλάττειν τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ κακουργοῦντας ὑμᾶς τε
καὶ αὐτὸν, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τοῦτ' ἀξιῶν, ὑφ' ὑμῶν εἰς τὴν
θάλατταν κατασταθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς ὡς ἄνευ
Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν δυνατοὶ
15 ἔστε φυλάττειν, ἔτι δὲ καὶ δοθῆναι αὐτῷ ταύτην τὴν
ἄδειαν, περιπλέοντι καὶ ὁρμιζομένῳ εἰς τὰς νήσους ἐπὶ
προφάσει τῇ τῶν λῃστῶν φυλακῇ διαφθείρειν τοὺς νη-
σιώτας καὶ ἀφιστάναι ὑμῶν, καὶ μὴ μόνον τοὺς φυγά-

δας τοὺς παρ᾽ ἑαυτοῦ εἰς Θάσον κεκομικέναι διὰ τῶν
ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας νήσους οἰ-
κειώσασθαι, συμπέμπων τοὺς συμπλευσομένους μετὰ
τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων ὡς κοινωνήσοντας τῆς
16 κατὰ θάλατταν φυλακῆς. καίτοι οὔ φασί τινες αὐτὸν
προσδεῖσθαι τῆς θαλάττης. ὁ δ᾽ οὐδὲν δεόμενος τριή-
ρεις κατασκευάζεται, καὶ νεωσοίκους οἰκοδομεῖται, καὶ
ἀποστόλους ἀποστέλλειν βούλεται καὶ δαπάνας οὐ μι-
κρὰς δαπανᾶν εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους, ὧν
οὐδὲν προτιμᾷ.

17 Ταῦτ᾽ οὖν οἴεσθ᾽ ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιπ-
πον ἀξιῶσαι ὑμᾶς συγχωρῆσαι αὐτῷ, εἰ μὴ ὑμῶν μὲν
κατεφρόνει, οὓς δ᾽ ἐνθάδε προῄρηται φίλους κεκτῆ-
σθαι, τούτοις διεπίστευεν; οἳ οὐκ αἰσχύνονται Φι-
λίππῳ ζῶντες καὶ οὐ τῇ αὑτῶν πατρίδι, καὶ τὰς παρ᾽
ἐκείνου δωρεὰς λαμβάνοντες οἴονται οἴκαδε λαμβά-
νειν, τὰ οἴκοι πωλοῦντες.

18 Περὶ δὲ τῆς εἰρήνης, ἣν ἔδοσαν ἡμῖν οἱ πρέσβεις 81
οἱ παρ᾽ ἐκείνου πεμφθέντες ἐπανορθώσασθαι, ὅτι
ἐπηνωρθωσάμεθα, ὃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολο-
γεῖται δίκαιον εἶναι, ἑκατέρους ἔχειν τὰ ἑαυτῶν, ἀμφι-
σβητεῖ μὴ δεδωκέναι μηδὲ τοὺς πρέσβεις ταῦτ᾽ εἰρηκέ-
ναι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ πεπεισμένος ὑπὸ τούτων,
οἷς χρῆται φίλοις, ὡς ὑμεῖς οὐ μνημονεύετε τὰ ἐν τῷ
19 δήμῳ εἰρημένα. μόνον δὲ τοῦτο οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστιν
ἀμνημονῆσαι· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ πρέ-
σβεις οἱ παρ᾽ ἐκείνου ἥκοντες ὑμῖν διελέγοντο καὶ τὸ
ψήφισμα ἐγράφη, ὥστ᾽ οὐχ οἷόν τέ ἐστι παραχρῆμα
τῶν λόγων εἰρημένων καὶ εὐθὺς τοῦ ψηφίσματος ἐπα-
ναγιγνωσκομένου τὴν καταψευδομένην γνώμην τῶν
πρέσβεων, ταύτην ὑμᾶς χειροτονῆσαι· ὥστε τοῦτο μὲν
οὐ κατ᾽ ἐμοῦ, ἀλλὰ καθ᾽ ὑμῶν ἐπέσταλκεν, ὡς ὑμεῖς

περὶ ὧν οὐκ ἠκούσατε, περὶ τούτων ἀποκρινάμενοι
20 τὴν γνώμην ἀπεστείλατε. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις αὐτοί,
ὧν κατεψεύδετο τὸ ψήφισμα, ὅτ' ἀπεκρίνεσθε αὐτοῖς
ἀναγιγνώσκοντες καὶ ἐπὶ ξένια αὐτοὺς ἐκαλεῖτε, οὐκ
ἐτόλμησαν παρελθεῖν, οὐδ' εἰπεῖν ὅτι "καταψεύδεσθε
ἡμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φατὲ ἡμᾶς εἰρηκέναι
ἃ οὐκ εἰρήκαμεν," ἀλλὰ σιωπῇ ἀπιόντες ᾤχοντο. βού-
λομαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι (καὶ γὰρ ηὐδοκί-
μησεν ὁ Πύθων παρ' ὑμῖν ἐν τῇ δημηγορίᾳ, ὁ τότε
πρεσβεύων) αὐτοὺς τοὺς λόγους, οὓς ἔλεγεν, ὑπομνῆ-
21 σαι· οἶδα γὰρ ὅτι μέμνησθε. παραπλήσιοι δ' ἦσαν οἷς
καὶ νῦν ἐπέσταλκε Φίλιππος· ἐγκαλῶν γὰρ ἡμῖν τοῖς
διαβάλλουσι τὸν Φίλιππον, καὶ ὑμῖν ἐμέμφετο ὅτι ὡρ-
μηκότος αὐτοῦ εὖ ποιεῖν ὑμᾶς καὶ προῃρημένου μά- 82
λιστα τῶν Ἑλλήνων φίλους κεκτῆσθαι αὐτοὶ κωλύετε,
ἀποδεχόμενοι τῶν συκοφαντούντων καὶ χρήματα ἐκεῖ-
νον αἰτούντων καὶ διαβαλλόντων· τοὺς γὰρ τοιούτους
λόγους, ὅταν ἀπαγγελλόντων ἀκούῃ, ὅτι κακῶς ἤκουεν,
ὑμεῖς δ' ἀπεδέχεσθε, μεταβάλλειν αὐτοῦ τὴν γνώμην,
ὅταν ἄπιστος φαίνηται τούτοις ὧν προῄρηται εὐεργέ-
22 της εἶναι. ἐκέλευεν οὖν τοὺς λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ τῇ
μὲν εἰρήνῃ μὴ ἐπιτιμᾶν· οὐ γὰρ ἄξιον εἶναι εἰρήνην
λύειν· εἰ δέ τι μὴ καλῶς γέγραπται ἐν τῇ εἰρήνῃ, τοῦτ'
ἐπανορθώσασθαι, ὡς ἅπαντα Φίλιππον ποιήσοντα
ὅσ' ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε. ἂν δὲ διαβάλλωσι μέν, αὐτοὶ
δὲ μηδὲν γράφωσι δι' οὗ ἡ μὲν εἰρήνη ἔσται, παύσεται
δ' ἀπιστούμενος ὁ Φίλιππος, μὴ προσέχειν τὸν νοῦν
23 τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις. καὶ τούτους τοὺς λόγους
ὑμεῖς ἀκούοντες ἀπεδέχεσθε, καὶ δίκαια ἔφατε τὸν
Πύθωνα λέγειν. καὶ ἦν δίκαια. ἔλεγε δὲ τούτους τοὺς
λόγους οὐχ ὅπως λυθείη ἐκ τῆς εἰρήνης, ἃ ἦν ἐκείνῳ
συμφέροντα καὶ ὧν πολλὰ χρήματα ἀνηλώκει ὥστε γε-

νέσθαι, ἀλλ' ὑπο τῶν ἐνθάδε διδασκάλων προδεδι-
δαγμένος, οἳ οὐκ ᾤοντο εἶναι τὸν γράψοντα ἐναντία
τῷ Φιλοκράτους ψηφίσματι, τῷ ἀπολλύντι Ἀμφίπολιν.
24 ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παράνομον μὲν οὐδὲν
ἐτόλμησα γράψαι, τῷ δὲ Φιλοκράτους ψηφίσματι οὐκ
ἦν παράνομον τἀναντία γράφειν, ὡς ἐγὼ ἐπιδείξω· τὸ
γὰρ ψήφισμα τὸ Φιλοκράτους, καθ' ὃ ὑμεῖς ἀπώλλυτε
Ἀμφίπολιν, ἐναντίον ἦν τοῖς προτέροις ψηφίσμασι,
25 καθ' ἃ ὑμεῖς ἐκτήσασθε ταύτην τὴν χώραν. τοῦτο μὲν 83
οὖν παράνομον ἦν τὸ ψήφισμα τὸ τοῦ Φιλοκράτους,
καὶ οὐχ οἷόν τ' ἦν τὸν τὰ ἔννομα γράφοντα ταὐτὰ τῷ
παρανόμῳ ψηφίσματι γράφειν. ἐκείνοις δὲ τοῖς προ-
τέροις ψηφίσμασι, τοῖς οὖσιν ἐννόμοις καὶ σῴζουσι
τὴν ὑμετέραν χώραν, ταὐτὰ γράφων ἔννομά τ' ἔγρα-
φον καὶ ἐξήλεγχον τὸν Φίλιππον, ὅτι ἐξηπάτα ὑμᾶς
καὶ οὐκ ἐπανορθώσασθαι ἐβούλετο τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ
26 τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας ἀπίστους καταστῆσαι. καὶ
ὅτι μὲν δοὺς τὴν ἐπανόρθωσιν νῦν ἔξαρνός ἐστιν ἅπαν-
τες ἴστε. φησὶ δ' Ἀμφίπολιν ἑαυτοῦ εἶναι· ὑμᾶς γὰρ
ψηφίσασθαι ἐκείνου εἶναι, ὅτ' ἐψηφίσασθε ἔχειν αὐτὸν
ἃ εἶχεν. ὑμεῖς δὲ τὸ μὲν ψήφισμα τοῦτ' ἐψηφίσασθε,
οὐ μέντοι γ' ἐκείνου εἶναι Ἀμφίπολιν· ἔστι γὰρ ἔχειν
καὶ τἀλλότρια, καὶ οὐχ ἅπαντες οἱ ἔχοντες τὰ αὑτῶν
ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τἀλλότρια κέκτηνται· ὥστε
27 τοῦτό γε τὸ σοφὸν αὐτοῦ ἠλίθιόν ἐστιν. καὶ τοῦ μὲν
Φιλοκράτους ψηφίσματος μέμνηται, τῆς δ' ἐπιστολῆς,
ἣν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν ὅτ' Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπι-
λέλησται, ἐν ᾗ ὡμολόγει τὴν Ἀμφίπολιν ὑμετέραν εἶ-
ναι· ἔφη γὰρ ἐκπολιορκήσας ὑμῖν ἀποδώσειν ὡς οὖσαν
28 ὑμετέραν καὶ οὐ τῶν ἐχόντων. κἀκεῖνοι μὲν, ὡς ἔοικεν,
οἱ πρότερον ἐν Ἀμφιπόλει οἰκοῦντες πρὶν Φίλιππον
λαβεῖν, τὴν Ἀθηναίων χώραν εἶχον, ἐπειδὴ δὲ Φίλιπ-

*πος αὐτὴν εἴληφεν, οὐ τὴν Ἀθηναίων χώραν, ἀλλὰ
τὴν ἑαυτοῦ ἔχει, οὐδ' Ὄλυνθόν γε, οὐδ' Ἀπολλωνίαν
οὐδὲ Παλλήνην ἀλλοτρίας, ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ χώρας
29 κέκτηται. ἆρ' ὑμῖν δοκεῖ πεφυλαγμένως ἅπαντα πρὸς
ὑμᾶς ἐπιστέλλειν, ὅπως ἂν φαίνηται καὶ λέγων καὶ
πράττων ἃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαια 84
εἶναι, ἀλλ' οὐ σφόδρα καταπεφρονηκέναι, ὃς τὴν χώ-
ραν, ἣν οἱ Ἕλληνες καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἐψηφί-
σαντο καὶ ὡμολογήκασιν ὑμετέραν εἶναι, ταύτην φησὶν
ἑαυτοῦ καὶ οὐχ ὑμετέραν εἶναι;*

30 *Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ἐπανορθώματος, ὃ ὑμεῖς ἐν
τῇ εἰρήνῃ ἐπανορθοῦσθε, τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὅσοι
μὴ κοινωνοῦσι τῆς εἰρήνης, ἐλευθέρους καὶ αὐτονό-
μους εἶναι, καὶ ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς στρατεύῃ, βοηθεῖν
31 τοὺς κοινωνοῦντας τῆς εἰρήνης, ἡγούμενοι καὶ δίκαιον
τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον, μὴ μόνον ἡμᾶς καὶ τοὺς συμ-
μάχους τοὺς ἡμετέρους καὶ Φίλιππον καὶ τοὺς συμμά-
χους τοὺς ἐκείνου ἄγειν τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ μήθ'
ἡμετέρους ὄντας μήτε Φιλίππου συμμάχους ἐν μέσῳ
κεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῶν κρειττόνων ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ
καὶ τούτοις διὰ τὴν ὑμετέραν εἰρήνην ὑπάρχειν σωτη-
ρίαν, καὶ τῷ ὄντι εἰρήνην ἄγειν ἡμᾶς καταθεμένους τὰ
32 ὅπλα, τοῦτο δὲ τὸ ἐπανόρθωμα ὁμολογῶν ἐν τῇ ἐπι-
στολῇ, ὡς ἀκούετε, δίκαιόν τ' εἶναι καὶ δέχεσθαι, Φε-
ραίων μὲν ἀφῄρηται τὴν πόλιν καὶ φρουρὰν ἐν τῇ
ἀκροπόλει κατέστησεν, ἵνα δὴ αὐτόνομοι ὦσιν, ἐπὶ δ'
Ἀμβρακίαν στρατεύεται, τὰς δ' ἐν Κασσωπίᾳ τρεῖς
πόλεις, Πανδοσίαν καὶ Βούχετα καὶ Ἐλάτειαν, Ἠλείων
ἀποικίας, κατακαύσας τὴν χώραν καὶ εἰς τὰς πόλεις
βιασάμενος παρέδωκεν Ἀλεξάνδρῳ τῷ κηδεστῇ τῷ ἑαυ-
τοῦ δουλεύειν. σφόδρα γε βούλεται τοὺς Ἕλληνας ἐλευ-
θέρους εἶναι καὶ αὐτονόμους, ὡς δηλοῖ τὰ ἔργα.*

33 *Περὶ δὲ τῶν ὑποσχέσεων ὧν ὑμῖν διατελεῖ ὑπι-
σχνούμενος ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσων, καταψεύ-
δεσθαί μέ φησιν αὐτοῦ διαβάλλοντα πρὸς τοὺς Ἕλλη- 85
νας· οὐδὲν γὰρ ὑμῖν πώποτέ φησιν ὑπεσχῆσθαι. οὕ-
τως ἀναιδής ἐστιν ὁ ἐν ἐπιστολῇ γεγραφώς, ἥ ἐστι νῦν ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ, ὅτ' ἐπιστομιεῖν ἡμᾶς ἔφη τοὺς αὐτῷ
ἀντιλέγοντας, ἐὰν ἡ εἰρήνη γένηται, τοσαῦτα ὑμᾶς
ἀγαθὰ ποιήσειν, ἃ γράφειν ἂν ἤδη, εἰ ᾔδει τὴν εἰρή-
νην ἐσομένην, δῆλον ὡς προκεχειρισμένων καὶ ἑτοί-
μων ὄντων τῶν ἀγαθῶν, ἃ ἐμέλλομεν πείσεσθαι τῆς
34 εἰρήνης γενομένης. γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, ἃ μὲν
ἡμεῖς ἐμέλλομεν ἀγαθὰ πείσεσθαι, ἐκποδών ἐστι, φθο-
ρὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων τοσαύτη γέγονεν ὅσην ὑμεῖς ἴστε.
ὑμῖν δ' ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὑπισχνεῖται, ἐὰν τοῖς μὲν
ἑαυτοῦ φίλοις καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγουσι πιστεύητε, ἡμᾶς
δὲ τοὺς διαβάλλοντας αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς τιμωρήσησθε,
35 ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσει. τὰ μέντοι εὐεργετήματα
τοιαῦτα ἔσται· οὔτε τὰ ὑμέτερα ὑμῖν ἀποδώσει (αὐ-
τοῦ γάρ φησιν εἶναι), οὔτ' ἐν τῇ οἰκουμένῃ αἱ δωρεαὶ
ἔσονται, ἵνα μὴ διαβληθῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ'
ἄλλη τις χώρα καὶ ἄλλος, ὡς ἔοικε, τόπος φανήσεται,
οὗ ὑμῖν αἱ δωρεαὶ δοθήσονται.*

36 *Περὶ δ' ὧν ἐν τῇ εἰρήνῃ εἴληφε χωρίων, ὑμῶν
ἐχόντων, παρασπονδῶν καὶ λύων τὴν εἰρήνην, ἐπειδὴ
οὐκ ἔχει ὅ τι εἴπῃ, ἀλλ' ἀδικῶν φανερῶς ἐξελέγχεται,
ἐπιτρέπειν φησὶ περὶ τούτων ἕτοιμος εἶναι ἴσῳ καὶ κοι-
νῷ δικαστηρίῳ, περὶ ὧν μόνων οὐδὲν δεῖ ἐπιτροπῆς,
ἀλλ' ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐστιν ὁ κρίνων. ἅπαντες γὰρ
37 ἴσμεν τίνι μηνὶ καὶ τίνι ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη ἐγένετο. ὥσπερ
δὲ ταῦτα ἴσμεν, κἀκεῖνα ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ τίνι ἡμέ-
ρᾳ Σέρρειον τεῖχος καὶ Ἐργίσκη καὶ Ἱερὸν ὄρος ἑάλω.
οὐ δὴ ἀφανῆ ἐστι τὰ οὕτω πραχθέντα, οὐδὲ κρίσεως 86*

δεόμενα, ἀλλὰ πᾶσι γνώριμα πότερος πρότερός μήν
ἐστιν, ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη ἐγένετο ἢ ἐν ᾧ τὰ χωρία ἑάλω.

38 Φησὶ δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν, ὅσοι ἐν τῷ
πολέμῳ ἑάλωσαν, ἀποδεδωκέναι· ὃς τὸν μὲν Καρύ-
στιον, τὸν πρόξενον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὑπὲρ οὗ
ὑμεῖς τρεῖς πρεσβείας ἐπέμψατε ἀπαιτοῦντες, τοῦτον
τὸν ἄνδρα ἐκεῖνος οὕτω σφόδρα ὑμῖν ἐβούλετο χαρί-
σασθαι, ὥστ' ἀπέκτεινε καὶ οὐδ' ἀναίρεσιν ἔδωκεν,
ἵνα ταφῇ.

39 Περὶ δὲ Χερρονήσου ἅ τ' ἐπιστέλλει προς ὑμᾶς
ἄξιόν ἐστιν ἐξετάσαι, ἔτι δὲ καὶ ἃ πράττει, καὶ ταῦτ'
εἰδέναι. τὸν μὲν γὰρ τόπον ἅπαντα τὸν ἔξω Ἀγορᾶς
ὡς ἑαυτοῦ ὄντα καὶ ὑμῖν οὐδὲν προσήκοντα δέδωκε
καρποῦσθαι Ἀπολλωνίδῃ τῷ Καρδιανῷ. καίτοι Χερ-
ρονήσου οἱ ὅροι εἰσὶν, οὐκ Ἀγορὰ, ἀλλὰ βωμὸς τοῦ
Διὸς τοῦ ὁρίου, ὅς ἐστι μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς
40 ἀκτῆς, ᾗ ἡ διωρυχὴ ἔμελλε Χερρονήσου ἔσεσθαι, ὥς
γε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ ὁρίου
δηλοῖ. ἔστι δὲ τουτί·

Τόνδε καθιδρύσαντο θεῷ περικαλλέα βωμὸν
  Λευκῆς καὶ Πτελεοῦ μέσσον ὅρον θέμενοι
ἐνναέται χώρης σημήϊον· ἀμμορίης δὲ
  αὐτὸς ἄναξ μακάρων ἐστὶ μέσος Κρονίδης.

41 ταύτην μέντοι τὴν χώραν τοσαύτην οὖσαν ὅσην οἱ
πολλοὶ ὑμῶν ἴσασιν, ὡς ἑαυτοῦ οὖσαν τὴν μὲν αὐτὸς
καρποῦται, τὴν δ' ἄλλοις δωρεὰν δέδωκε καὶ ἅπαντα
τὰ κτήματα τὰ ὑμέτερα ὑφ' αὑτῷ ποιεῖται. καὶ οὐ μό-
νον τὴν ἔξω Ἀγορᾶς χώραν σφετερίζεται, ἀλλὰ καὶ 87
πρὸς Καρδιανοὺς, οἳ οἰκοῦσιν εἴσω Ἀγορᾶς, ἐπιστέλ-
λει ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὡς δεῖ ὑμᾶς διαδικάζεσθαι,
πρὸς Καρδιανοὺς τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ὑμετέρᾳ, εἴ
42 τι πρὸς αὐτοὺς διαφέρεσθε. διαφέρονται δὲ πρὸς ὑμᾶς,

σκέψασθε εἰ περὶ μικροῦ. ἑαυτῶν φασι τὴν χώραν οὖ-
σαν οἰκεῖν καὶ οὐχ ὑμετέραν, καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα εἶναι
ἐγκτήματα ὡς ἐν ἀλλοτρίᾳ, τὰ δὲ ἑαυτῶν κτήμαθ᾽ ὡς
ἐν οἰκείᾳ, καὶ ταῦθ᾽ ὑμέτερον πολίτην γράψαι ἐν ψη-
43 φίσματι, Κάλλιππον Παιανιέα. καὶ τοῦτό γ᾽ ἀληθὲς
λέγουσιν· ἔγραψε γάρ, καὶ ἐμοῦ γ᾽ αὐτὸν γραψαμένου
παρανόμων γραφὴν ὑμεῖς ἀπεψηφίσασθε· τοιγάρτοι
ἀμφισβητήσιμον ὑμῖν τὴν χώραν κατεσκεύακεν. ὁπότε
δὲ περὶ τούτου τολμήσετε πρὸς Καρδιανοὺς διαδικά-
ζεσθαι, εἴθ᾽ ὑμετέρα ἐστὶν εἴτ᾽ ἐκείνων ἡ χώρα, διὰ τί
οὐ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Χερρονησίτας τὸ αὐτὸ δίκαιον
44 ἔσται; καὶ οὕτως ὑβριστικῶς ὑμῖν κέχρηται ὥστε φη-
σὶν, ἂν μὴ θέλωσι διαδικάζεσθαι οἱ Καρδιανοὶ, αὐτὸς
ἀναγκάσειν, ὡς ὑμῶν γ᾽ οὐκ ἂν δυναμένων οὐδὲν
ἀναγκάσαι Καρδιανοὺς ὑμῖν ποιῆσαι· ἐπειδὴ δ᾽ ὑμεῖς
οὐ δύνασθε, αὐτός φησι τοῦτ᾽ ἀναγκάσειν αὐτοὺς ποι-
ῆσαι. ἆρ᾽ οὐ μεγάλα φαίνεται ὑμᾶς εὐεργετῶν; καὶ
45 ταύτην τὴν ἐπιστολήν τινες εὖ ἔφασαν γεγράφθαι, οἳ
πολὺ ἂν δικαιότερον ὑφ᾽ ὑμῶν ἢ Φίλιππος μισοῖντο.
ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἑαυτῷ κτώμενος δόξαν καὶ μεγάλ᾽ ἀγα-
θὰ ἅπαντα καθ᾽ ὑμῶν πράττει· ὅσοι δ᾽ Ἀθηναῖοι ὄν-
τες μὴ τῇ πατρίδι, ἀλλὰ Φιλίππῳ εὔνοιαν ἐνδείκνυν-
ται, προσήκει αὐτοὺς ὑφ᾽ ὑμῶν κακοὺς κακῶς ἀπολω-
λέναι, εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ἐν τοῖς κροτάφοις 88
καὶ μὴ ἐν ταῖς πτέρναις καταπεπατημένον φορεῖτε.

46 Ὑπόλοιπόν μοί ἐστιν ἔτι πρὸς ταύτην τὴν ἐπιστο-
λὴν τὴν εὖ ἔχουσαν καὶ τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων
γράψαι τὴν ἀπόκρισιν, ἣν ἡγοῦμαι δικαίαν τ᾽ εἶναι
καὶ συμφέρουσαν ὑμῖν.

VIII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΧΕΡΡΟΝΗΣΩΙ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Ὁ λόγος οὗτος ὑπὲρ Διοπείθους εἴρηται καὶ ὧν ἐκεῖνος πα-
ρὰ Ἀθηναίοις κατηγόρητο. ἦν μὲν γὰρ Χερρόνησος ἡ πρὸς
Θράκην τῶν Ἀθηναίων κτῆμα ἀρχαῖον, εἰς δὲ ταύτην ἀπέ-
στειλαν κατὰ τοὺς Φιλίππου καιροὺς κληρούχους ἑαυτῶν.
ἔθος δὲ ἦν τοῦτο παλαιὸν τοῖς Ἀθηναίοις, ὅσοι πένητες ἦσαν
αὐτῶν καὶ ἀκτήμονες οἶκοι, τούτους πέμπειν ἐποίκους εἰς
τὰς ἔξω πόλεις τας ἑαυτῶν· καὶ ἐλάμβανον πεμπόμενοι ὅπλα
τε ἐκ τοῦ δημοσίου καὶ ἐφόδιον. καὶ νῦν τοίνυν τοῦτο γέγονε,
καὶ πεπόμφασιν ἐποίκους εἰς τὴν Χερρόνησον, στρατηγὸν αὐ-
τοῖς δόντες Διοπείθην. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Χερρονησῖται τοὺς
ἐπελθόντας ἐδέξαντο καὶ μετέδωκαν αὐτοῖς καὶ οἰκιῶν καὶ
γῆς, Καρδιανοὶ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, λέγοντες ἰδίαν χώραν οἰκεῖν
καὶ οὐκ Ἀθηναίων. ἐντεῦθεν οὖν Διοπείθης ἐπολέμει Καρ-
διανοῖς. οἱ δὲ παρὰ Φίλιππον καταφεύγουσι, καὶ ὃς ἐπιστέλ-
λει τοῖς Ἀθηναίοις μὴ βιάζεσθαι Καρδιανοὺς ὡς αὐτῷ προ-
σήκοντας, ἀλλὰ δικάσασθαι πρὸς αὐτοὺς, εἴ τί φασιν ἠδικῆ- 89
σθαι. ὡς δὲ οὐκ ἤκουον τούτων οἱ Ἀθηναῖοι, βοήθειαν τοῖς
Καρδιανοῖς ἔπεμψεν. ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας ὁ Διοπείθης,
τοῦ Φιλίππου περὶ τὴν μεσόγειαν τὴν ἄνω Θρᾴκην πολεμοῦν-
τος πρὸς τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, τὴν παράλιον Θρᾴκην ὑπή-
κοον οὖσαν τοῦ Μακεδόνος κατέδραμε καὶ ἐπόρθησε καὶ
ἔφθη, πρὶν Φίλιππον ἐπανελθεῖν, ἀναχωρήσας εἰς τὴν Χερ-
ρόνησον καὶ ἐν ἀσφαλεῖ γενόμενος. διόπερ ὁ Φίλιππος οὐ
δυνηθεὶς ὅπλοις αὐτὸν ἀμύνασθαι πέπομφεν ἐπιστολὴν πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους, κατηγορῶν τοῦ στρατηγοῦ καὶ λέγων αὐτὸν
παραβεβηκέναι τὴν εἰρήνην ἄντικρυς. καὶ οἱ φιλιππίζοντες
τῶν ῥητόρων κατατρέχουσι τοῦ Διοπείθους, καὶ κολάζειν
ἀξιοῦσιν αὐτόν. πρὸς οὓς ὁ Δημοσθένης ἐναντιούμενος διχῇ
ὑπὲρ τοῦ Διοπείθους ἵσταται. οὔτε γὰρ ἄδικά φησιν αὐτὸν
πεποιηκέναι (Φιλίππου γὰρ πολὺ πρότερον παραβάντος τὴν*

εἰρήνην καὶ ἀδικοῦντος τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν, εἰκότως καὶ τοῦτον ἔργα πολεμίου διαπράττεσθαι) οὔτε συμφέρειν λέγει τοῖς Ἀθηναίοις κολάσαι τὸν στρατηγὸν καὶ διαλῦσαι τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δύναμιν, ἥτις νῦν ἀποκρούεται Χερρονήσου Φίλιππον. τὸ δὲ ὅλον ἐπὶ πόλεμον παρακαλεῖ, καὶ τοῦ Φιλίππου πολλὴν ποιεῖται κατηγορίαν ὡς ἀδίκου καὶ παρασπόνδου καὶ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντος.

Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας 90
ἅπαντας ἐν ὑμῖν μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα μήτε πρὸς χάριν, ἀλλ' ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο, τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ περὶ κοινῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλευομένων· ἐπειδὴ δ' ἔνιοι τὰ μὲν φιλονεικίᾳ, τὰ δ' ἡτινιδήποτ' αἰτίᾳ προάγονται λέγειν, ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πολλοὺς δεῖ πάντα τἄλλ' ἀφέντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν, ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν.
2 *ἡ μὲν οὖν σπουδὴ περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρατείας, ἣν ἑνδέκατον μῆνα τουτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖστοι περὶ ὧν Διοπείθης πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἴρηνται. ἐγὼ δ' ὅσα μέν τις αἰτιᾶταί τινα τούτων, οὓς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ' ὑμῖν ἐστιν, ὅταν βούλησθε, κολάζειν, κἂν ἤδη δοκῇ κἂν ἐπισχοῦσι περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι, καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ' ἐμὲ*
3 *οὔτ' ἄλλον οὐδένα ἰσχυρίζεσθαι· ὅσα δ' ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει Φίλιππος καὶ δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὢν πειρᾶται προλαβεῖν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκέθ' ἕξομεν σῶσαι, περὶ τούτων δ' οἶμαι τὴν ταχίστην συμφέρειν καὶ βεβουλεῦσθαι καὶ παρεσκευά-* 91
σθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ τῶν ἄλλων θορύβοις καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων ἀποδρᾶναι.

4 *Πολλὰ δὲ θαυμάζων τῶν εἰωθότων λέγεσθαι παρ'*
ὑμῖν, οὐδενὸς ἧττον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τεθαύμακα
ὃ καὶ πρώην τινὸς ἤκουσα εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς
ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς ἢ τὴν
5 *εἰρήνην ἄγειν συμβουλεύειν. ἔστι δὲ, εἰ μὲν ἡσυχίαν*
Φίλιππος ἄγει καὶ μήτε τῶν ἡμετέρων ἔχει παρὰ τὴν
εἰρήνην μηδὲν μήτε συσκευάζεται πάντας ἀνθρώπους
ἐφ' ἡμᾶς, οὐκέτι δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνην ἀκ-
τέον, καὶ τά γε ἀφ' ὑμῶν ἕτοιμα ὑπάρχονθ' ὁρῶ· εἰ
δ' ἃ μὲν ὠμόσαμεν καὶ ἐφ' οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησά-
6 *μεθα, ἔστιν ἰδεῖν καὶ γεγραμμένα κεῖται, φαίνεται δ'*
ἀπ' ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρὶν Διοπείθην ἐκπλεῦσαι καὶ
τοὺς κληρούχους οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι πόλε-
μον, πολλὰ μὲν τῶν ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφὼς, ὑπὲρ
ὧν ψηφίσμαθ' ὑμέτερα ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτὶ, πάν-
τα δὲ τὸν χρόνον συνεχῶς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων λαμβάνων καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευαζόμενος, τί
7 *τοῦτο λέγουσιν, ὡς πολεμεῖν ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; οὐ*
γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ἡμῖν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὑπολεί-
πεται τὸ δικαιότατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἔργων, ὃ
ὑπερβαίνουσιν ἑκόντες οὗτοι. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀμύ-
νεσθαι τὸν πρότερον πολεμοῦνθ' ἡμῖν. πλὴν εἰ τοῦτο
λέγουσι νὴ Δί', ὡς, ἂν ἀπέχηται τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ
Πειραιῶς ὁ Φίλιππος, οὔτ' ἀδικεῖ τὴν πόλιν οὔτε ποιεῖ
8 *πόλεμον. εἰ δ' ἐκ τούτων τὰ δίκαια τίθενται καὶ τὴν*
εἰρήνην ταύτῃ ὁρίζονται, ὅτι μὲν δήπουθεν οὔθ' ὅσια 92
οὔτ' ἀνεκτὰ λέγουσιν οὔθ' ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστιν
ἅπασιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγο-
ρίαις ἃς Διοπείθους κατηγοροῦσι καὶ αὐτὰ ταῦτα λέ-
γειν αὐτούς. τί γὰρ δήποτε τῷ μὲν Φιλίππῳ πάντα
τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἂν τῆς Ἀττικῆς ἀπέ-
χηται, τῷ Διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέ-

9 σται, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία
ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται, δεινὰ ποιοῦσι δ' οἱ ξένοι πε-
ρικόπτοντες τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ Διοπείθης ἀδικεῖ
κατάγων τα πλοῖα, καὶ δεῖ μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ. ἔστω,
γιγνέσθω ταῦτα, οὐδὲν ἀντιλέγω. οἶμαι μέντοι δεῖν,
εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβουλεύ-
10 ουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν κα-
ταλῦσαι ζητοῦσι τὸν ἐφεστηκότα καὶ πορίζοντα χρή-
ματα ταύτῃ διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν, οὕτω τὴν Φιλίππου
δύναμιν δεῖξαι διαλυθησομένην, ἂν ὑμεῖς ταῦτα πει-
σθῆτε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖτε ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ
καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον δι' οὗ τὰ
11 παρελθόντα πράγματα ἅπαντ' ἀπολώλεκεν. ἴστε γὰρ
δήπου τοῦθ', ὅτι οὐδενὶ τῶν πάντων πλέον κεκράτηκε
Φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνε-
σθαι. ὁ μὲν γὰρ ἔχων δύναμιν συνεστηκυῖαν ἀεὶ περὶ
αὐτὸν, καὶ προειδὼς ἃ βούλεται πρᾶξαι, ἐξαίφνης ἐφ'
οὓς ἂν αὐτῷ δόξῃ πάρεστιν· ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώ-
μεθά τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα καὶ πα-
12 ρασκευαζόμεθα. εἶτ', οἶμαι, συμβαίνει τῷ μὲν ἐφ' ἃ
ἂν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν, ἡμῖν δ'
ὑστερίζειν, καὶ ὅσα ἂν δαπανήσωμεν, ἅπαντα μάτην 93
ἀνηλωκέναι, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν καὶ τὸ βούλεσθαι
κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι, ὑστερίζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰ-
σχύνην προσοφλισκάνειν.

13 Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι καὶ
νῦν τἄλλα μέν ἐστι λόγοι ταῦτα καὶ προφάσεις, πράτ-
τεται δὲ τοῦτο καὶ κατασκευάζεται, ὅπως ὑμῶν μὲν
οἴκοι μενόντων, ἔξω δὲ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει δυ-
νάμεως, μετὰ πλείστης ἡσυχίας ἅπανθ' ὅσα βούλεται
Φίλιππος διοικήσεται. θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν πρῶ-
14 τον, ὃ γίγνεται. νυνὶ δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος ἔχων

ἐν Θρᾴκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλήν, ὥς
φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας.
ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν
πολιορκῇ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν
ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῆς αὐτῆς ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρα-
15 *καλέσειν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲν*
οὐκ οἶμαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν,
καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον ἢ 'κείνῳ παραδώ-
σειν τὴν πόλιν, ἄν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. οὐκ-
οῦν ἡμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλεῦσαι,
ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμου βοηθείας, οὐδὲν
16 *αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. νὴ Δία, κακοδαιμονοῦσι*
γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ. πάνυ γε,
ἀλλ' ὅμως αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ πόλει.
καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς ἐπὶ Χερ-
ρόνησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' εἴγ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκο-
πεῖν ἧς ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι τοὺς ἐν
17 *Χερρονήσῳ. ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς τοῦτο*
στράτευμα, καὶ τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δυνήσεται καὶ τῶν 94
ἐκείνου τι κακῶς ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαλυθήσεται, τί
ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ; κρινοῦμεν Διοπεί-
θην νὴ Δία. καὶ τί τὰ πράγματ' ἔσται βελτίω; ἀλλ'
ἐνθένδε ἂν βοηθήσαιμεν αὐτῷ. ἂν δ' ὑπὸ τῶν πνευ-
μάτων μὴ δυνώμεθα; ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἥξει. καὶ τίς
18 *ἐγγυητής ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθε, ὦ ἄν-*
δρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν
ἔρημόν τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποι-
ῆσαι καὶ παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ', ἂν ἀπελθὼν ἐκ
Θρᾴκης καὶ μηδὲ προσελθὼν Χερρονήσῳ μηδὲ Βυζαν-
τίῳ (καὶ γὰρ ταῦτα λογίζεσθε) ἐπὶ Χαλκίδα ἢ Μέγαρα
ἥκῃ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπ' Ὠρεὸν πρώην, πότε-
ρον κρεῖττον ἐνθάδ' αὐτὸν ἀμύνεσθαι καὶ προσελθεῖν

τὸν πόλεμον πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατασκευάζειν
ἐκεῖ τιν' ἀσχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο.
19 Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας καὶ λογιζομένους
χρὴ μὰ Δί' οὐχ ἣν Διοπείθης πειρᾶται τῇ πόλει δύνα-
μιν παρασκευάζειν, ταύτην βασκαίνειν καὶ διαλῦσαι
πειρᾶσθαι, ἀλλ' ἑτέραν αὐτοὺς προσπαρασκευάζειν
καὶ συνευποροῦντας ἐκείνῳ χρημάτων καὶ τἄλλα οἰ-
20 κείως συναγωνιζομένους. εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον,
εἰπέ μοι, πότερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας
οὓς Διοπείθης νῦν ἔχει, τοὺς ὁποιουστινασοῦν (οὐδὲν
γὰρ ἀντιλέγω) εὐθενεῖν καὶ παρ' Ἀθηναίοις εὐδοξεῖν
καὶ πλείους γίγνεσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης,
ἢ διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπα-
σθῆναι καὶ διαφθαρῆναι; τοῦτ' ἄν, οἶμαι, φήσειεν. εἶθ'
ἃ Φίλιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ἡμῶν τινὲς 95
ἐνθάδε πράττουσιν; εἶτα ἔτι ζητεῖτε πόθεν τὰ τῆς πό-
λεως ἀπόλωλεν ἅπαντα;
21 Βούλομαι τοίνυν πρὸς ὑμᾶς μετα παρρησίας ἐξε-
τάσαι τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι
τί ποιοῦμεν αὐτοὶ νῦν καὶ ὅπως χρώμεθ' αὐτοῖς. ἡμεῖς
οὔτε χρήματα εἰσφέρειν βουλόμεθα, οὔτε αὐτοὶ στρα-
τεύεσθαι τολμῶμεν, οὔτε τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι δυ-
22 νάμεθα, οὔτε τὰς συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, οὔθ'
ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ βα-
σκαίνομεν καὶ σκοποῦμεν πόθεν καὶ τί μέλλει ποιεῖν
καὶ πάντα τὰ τοιαυτί, οὔτ' ἐπειδήπερ οὕτως ἔχομεν,
τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν πράττειν ἐθέλομεν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς
λόγοις τοὺς τῆς πόλεως λέγοντας ἄξια ἐπαινοῦμεν, ἐν
δὲ τοῖς ἔργοις τοῖς ἐναντιουμένοις τούτοις συναγωνι-
23 ζόμεθα. ὑμεῖς μὲν τοίνυν εἰώθατε ἑκάστοτε τὸν παρ-
ιόντα ἐρωτᾶν, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἐρωτῆσαι
βούλομαι, τί οὖν χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ μήτε εἰσοίσετε, μήτε

αὐτοὶ στρατεύσεσθε, μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε, μήτε
τὰς συντάξεις Διοπείθει δώσετε, μήτε ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑ-
τῷ πορίσηται ἐάσετε, μήτε τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν πράττειν
ἐθελήσετε, οὐκ ἔχω τί λέγω. εἰ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξου-
σίαν τοῖς αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις δίδοτε,
ὥστε καὶ περὶ ὧν ἂν φῶσι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ
τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθε, τί ἄν τις λέγοι;
24 Ὅ τι τοίνυν δύναται ταῦτα ποιεῖν, ἐνίους μαθεῖν
ὑμῶν δεῖ. λέξω δὲ μετὰ παρρησίας· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν
ἄλλως δυναίμην. πάντες ὅσοι πώποτ' ἐκπεπλεύκασι
παρ' ὑμῶν στρατηγοί, ἢ ἐγὼ πάσχειν ὁτιοῦν τιμῶμαι, 96
καὶ παρὰ Χίων καὶ παρ' Ἐρυθραίων καὶ παρ' ὧν ἂν
ἕκαστοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων
25 λέγω, χρήματα λαμβάνουσιν. λαμβάνουσι δὲ οἱ μὲν
ἔχοντες μίαν ἢ δύο ναῦς ἐλάττονα, οἱ δὲ μείζω δύνα-
μιν πλείονα. καὶ διδόασιν οἱ διδόντες οὔτε τὰ μικρὰ
οὔτε τὰ πολλὰ ἀντ' οὐδενὸς (οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται),
ἀλλ' ὠνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκ-
πλέοντας ἐμπόρους, μὴ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι
τὰ πλοῖα τὰ αὑτῶν, τὰ τοιαῦτα· φασὶ δ' εὐνοίας δι-
26 δόναι, καὶ τοῦτο τοὔνομ' ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. καὶ
δὴ καὶ νῦν τῷ Διοπείθει στράτευμ' ἔχοντι σαφῶς ἐστι
τοῦτο δῆλον ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι· πό-
θεν γὰρ οἴεσθε ἄλλοθεν τὸν μήτε λαβόντα παρ' ὑμῶν
μηδὲν μήτ' αὐτὸν ἔχοντα ὁπόθεν μισθοδοτήσει στρα-
τιώτας τρέφειν; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ'
ἀφ' ὧν ἀγείρει καὶ προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τού-
27 των διάγει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κατηγοροῦν-
τες ἐν ὑμῖν ἢ προλέγουσιν ἅπασι μηδ' ὁτιοῦν ἐκείνῳ
διδόναι, ὡς καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσοντι δίκην, μή τι
ποιήσαντί γε ἢ συγκαταπραξαμένῳ. τοῦτ' εἰσὶν οἱ λό-
γοι· μέλλει πολιορκεῖν, τοὺς Ἕλληνας ἐκδίδωσι· μέλει

γάρ τινι τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων;
ἀμείνους μέντἂν εἶεν τῶν ἄλλων ἢ τῆς πατρίδος κή-
28 δεσθαι. καὶ τό γ' εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐκπέμπειν ἕτε-
ρον στρατηγὸν τοῦτ' ἐστίν. εἰ γὰρ δεινὰ ποιεῖ Διοπεί-
θης καὶ κατάγει τὰ πλοῖα, μικρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, μικρὸν πινάκιον ταῦτα πάντα κωλῦσαι δύναιτ'
ἂν, καὶ λέγουσιν οἱ νόμοι ταῦτα τοὺς ἀδικοῦντας εἰσ- 97
αγγέλλειν, οὐ μὰ Δία δαπάναις καὶ τριήρεσι τοσαύ-
ταις ἡμᾶς αὐτοὺς φυλάττειν, ἐπεὶ τοῦτό γ' ἐστὶν ὑπερ-
29 βολὴ μανίας· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθροὺς, οὓς οὐκ ἔστι
λαβεῖν ὑπὸ τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας τρέφειν καὶ
τριήρεις ἐκπέμπειν καὶ χρήματα εἰσφέρειν δεῖ καὶ ἀναγ-
καῖόν ἐστιν, ἐπὶ δ' ἡμᾶς αὐτοὺς ψήφισμα, εἰσαγγε-
λία, πάραλος, ταῦτ' ἐστὶν ἱκανά. ταῦτ' ἦν εὖ φρο-
νούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόντων δὲ καὶ διαφθει-
30 ρόντων τὰ πράγματα, ἃ νῦν οὗτοι ποιοῦσιν. καὶ τὸ
μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους, δεινὸν ὂν οὐ δεινόν
ἐστιν· ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι οὕτως ἤδη διάκεισθε
ὥστε, ἂν μέν τις εἴπῃ παρελθὼν ὅτι Διοπείθης ἐστὶ
τῶν κακῶν πάντων αἴτιος ἢ Χάρης ἢ Ἀριστοφῶν ἢ ὃν
ἂν τῶν πολιτῶν εἴπῃ τις, εὐθέως φατὲ καὶ θορυβεῖτε
31 ὡς ὀρθῶς λέγει· ἂν δὲ παρελθὼν λέγῃ τις τἀληθῆ, ὅτι
"ληρεῖτε, Ἀθηναῖοι· πάντων τῶν κακῶν καὶ τῶν πρα-
"γμάτων τούτων Φίλιππός ἐστ' αἴτιος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος
"ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ἦν πρᾶγμα τῇ πόλει," ὡς μὲν
οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐστὶν οὐχ ἕξετε ἀντιλέγειν, ἄχθεσθαι
32 δέ μοι δοκεῖτε καὶ ὥσπερ ἀπολλύναι τι νομίζειν. αἴ-
τιον δὲ τούτων (καί μοι πρὸς θεῶν, ὅταν ἕνεκα τοῦ
βελτίστου λέγω, ἔστω παρρησία)· παρεσκευάκασιν
ὑμᾶς ἐκ πολλοῦ τῶν πολιτευομένων ἔνιοι ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις φοβεροὺς καὶ χαλεποὺς, ἐν δὲ ταῖς
παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου ῥαθύμους καὶ εὐ-

καταφρονήτους. ἂν μὲν οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις ὃν ἴστε
ὅτι λήψεσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε·
ἂν δὲ τοιοῦτον λέγῃ τις, ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις, 98
ἄλλως δ' οὐκ ἔστι κολάσαι, οὐκ ἔχετ', οἶμαι, τί ποιή-
33 σετε, ἐξελεγχόμενοι δὲ ἄχθεσθε. ἐχρῆν δέ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τοὐναντίον ἢ νῦν ἅπαντας τοὺς πολιτευο-
μένους ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις πράους καὶ φιλανθρώ-
πους ὑμᾶς ἐθίζειν εἶναι (πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ
τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶ τὰ δίκαια), ἐν δὲ ταῖς
παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβεροὺς καὶ χαλεποὺς
ἐπιδεικνύναι· πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς ἀντι-
34 πάλους ἐκεῖνός ἐσθ' ὁ ἀγών. νῦν δὲ δημαγωγοῦντες
ὑμᾶς καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολὴν οὕτω διατεθεί-
κασιν ὥστ' ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολα-
κεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας, ἐν δὲ τοῖς
πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη
κινδυνεύειν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, εἰ λόγον ὑμᾶς ἀπαι-
τήσειαν οἱ Ἕλληνες ὧν νυνὶ παρείκατε καιρῶν διὰ ῥᾳ-
35 θυμίαν, καὶ ἔροινθ' ὑμᾶς, "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέμ-
"πετε ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις, καὶ λέγεθ' ὡς ἐπι-
"βουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὡς
"φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ τοιαυτί,"
ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν· ποιοῦμεν γὰρ ταῦτα.
"εἶτ', ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι, δέκα μῆνας
36 "ἀπογενομένου τἀνθρώπου καὶ νόσῳ καὶ χειμῶνι καὶ
"πολέμοις ἀποληφθέντος ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἐπα-
"νελθεῖν οἴκαδε, οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώσατε οὔτε
"τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε, ἀλλ' ἐκεῖνος
"μὲν ὑμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόντων, ὑγιαι-
"νόντων," (εἰ δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν
φήσαιεν) "δύο ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε τυράννους, τὸν 99
"μὲν ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτειχίσας, τὸν δ' ἐπὶ

37 "Σκίαθον, ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπελύσασθε, εἰ μηδὲν
"ἄλλο ἐβούλεσθε, ἀλλ' εἰάκατε καὶ ἀφέστατε δῆλον ὅτι
"αὐτῷ, καὶ φανερὸν πεποιήκατε ὅτι οὐδ' ἂν δεκάκις
"ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον κινήσεσθε. τί οὖν πρεσβεύ-
"εσθε καὶ κατηγορεῖτε καὶ πράγμαθ' ἡμῖν παρέχετε;"
ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν ἢ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ.
38 Εἰσὶ τοίνυν τινὲς οἳ τότ' ἐξελέγχειν τὸν παριόντα
οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; οἷς
ἐγὼ μὲν τὸ δικαιότατον καὶ ἀληθέστατον τοῦτ' ἀποκρι-
νοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν ἃ νυνὶ ποιεῖτε, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ. καὶ ὅπως, ὥσπερ ἐρω-
39 τῶσι προθύμως, οὕτω καὶ ποιεῖν ἐθελήσουσιν. πρῶ-
τον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς
βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ
τὴν εἰρήνην λέλυκε (καὶ παύσασθε περὶ τούτου κατη-
γοροῦντες ἀλλήλων) καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς
40 ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ
καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ τοῖς μάλιστ'
οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι (εἰ δὲ μὴ, σκεψάσθωσαν
Εὐθυκράτην καὶ Λασθένην τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δο-
κοῦντες οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν
προὔδοσαν, πάντων κάκιστ' ἀπολώλασιν), οὐδενὶ
μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ' ἐπιβουλεύει,
καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν τῶν πάντων ἢ πῶς ταύτην
41 καταλύσει. καὶ τοῦτ' εἰκότως τρόπον τινὰ πράττει·
οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι οὐδ' ἂν πάντων τῶν ἄλλων γέ-
νηται κύριος, οὐδὲν ἔσται αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν
ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα,
ἃ πολλὰ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπῳ, ἥξει πάντα τὰ νῦν συμ-
42 βεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ
ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ

πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ'
ἀφελέσθαι δεινοί, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν
βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν
ἀφελέσθαι ἕτοιμοι. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ και-
ροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολ-
λοῦ δεῖ, οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος.
43 πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πο-
λιτείας [καὶ τῆς δημοκρατίας] ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· εἰ
γὰρ μὴ τοῦτο πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσετε
ὑπὲρ τῶν πραγμάτων σπουδάζειν· δεύτερον δ' εἰδέναι
σαφῶς ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευά-
ζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται,
καὶ ὅπου τις ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ἡμῶν
44 ἀμύνεται. οὐ γὰρ οὕτω γ' εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν οὐ-
δεὶς ὃς ὑπολαμβάνει τὸν Φίλιππον τῶν μὲν ἐν Θρᾴ-
κῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλου καὶ
Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν ἐξαιρεῖ καὶ κα-
τασκευάζεται;) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ
ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχά-
45 τους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν δὲ Ἀθηναίων λιμένων
καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρεί-
ων καὶ τοσούτων προσόδων οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα
μὲν ἐάσειν ἡμᾶς ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν
ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ 101
χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ
τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἆλλα πάντα πραγματεύ-
46 εται. τί οὖν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων ἐστίν; εἰδό-
τας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν καὶ
ἀνήκεστον ταύτην ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι, χρήματα δ'
εἰσφέρειν, καὶ τοὺς συμμάχους ἀξιοῦν, καὶ ὅπως τὸ
συνεστηκος τοῦτο συμμενεῖ στράτευμα ὁρᾶν καὶ πράτ-
τειν, ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἕτοιμον ἔχει δύναμιν τὴν ἀδι-

κήσουσαν καὶ καταδουλωσομένην ἅπαντας τοὺς Ἕλλη-
νας, οὕτω τὴν σώσουσαν ὑμεῖς καὶ βοηθήσουσαν ἅπα-
47 σιν ἕτοιμον ἔχητε. οὐ γάρ ἔστι βοηθείαις χρωμένους
οὐδέποτ' οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευ-
άσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας
καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημά-
των φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαν-
τας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβά-
νειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. κἂν οὕτω
ποιήσητε καὶ ταῦτ' ἐθελήσητε ὡς ἀληθῶς, ἄγειν εἰρήνην
δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσετε,
οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτ' ἀγαθὸν, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου·
48 Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης μεγάλης καὶ
πόνων πολλῶν καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς
δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα
γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν, εὑρήσει λυσιτε-
49 λοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί τις
ἐγγυητὴς ὑμῖν θεῶν (οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς ἂν
γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) ὡς, ἐὰν ἄγηθ'
ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα πρόησθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τε-
λευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ πάν- 102
τας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ
πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ἕνε-
κα ῥᾳθυμίας τοὺς ἄλλους πάντας Ἕλληνας εἰς δουλείαν
προέσθαι, καὶ ἔγωγε αὐτὸς μὲν τεθνάναι μᾶλλον ἂν
ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος
λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθε, ἅπαντα πρό-
50 εσθε. εἰ δὲ μηδενὶ τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον δὲ πρόϊσμεν
ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέ-
σθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρη-
σόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδυόμεθα ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε,
51 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν

νὴ Δί᾽ ἀνάγκη τις ᾖ. ἀλλ᾽ ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ᾽ ἥντιν᾽ ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμὸς, ἃ μήτε γένοιτο οὔτε λέγειν ἄξιον.

52 *Πάντα τοίνυν τἄλλ᾽ εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω· ἀλλ᾽ ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθὸν καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπὸν, καὶ "διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται" καὶ τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλουσι μὲν ὑμᾶς, ἡσυχίαν δὲ ποιοῦ-*
53 *σιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ τι βούλεται. ἐκ δὲ τούτων περιγίγνεται ὑμῖν μὲν ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, ἃ* 103 *δέδοιχ᾽ ὅπως μήποθ᾽ ἡγήσεσθε ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι, τούτοις δ᾽ αἱ χάριτες καὶ ὁ μισθὸς ὁ τούτων. ἐγὼ δ᾽ οἶμαι τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράτ-*
54 *τοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ᾽ ἀφ᾽ ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ᾽ εἶναι χαλεπὰ οὐχ ὅσ᾽ ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ᾽ ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ "διαρπασθήσεται τὰ χρήματα" τῷ φυλακὴν εἰπεῖν, δι᾽ ἧς σωθήσεται, κωλύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ*
55 *συμφέροντος ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ᾽ ἀγανακτῶ καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν, εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ᾽ ὑμῖν ἐστι, τὴν δ᾽ Ἑλλάδα πᾶσαν ἐφεξῆς οὑτωσὶ Φίλιππος ἁρπάζων οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ᾽ ἐφ᾽ ὑμᾶς ἁρπάζων.*

56 Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ
τὸν μὲν οὕτω φανερῶς στρατεύοντα, ἀδικοῦντα, πόλεις
καταλαμβάνοντα, μηδένα τούτων πώποτ' εἰπεῖν ὡς πό-
λεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι ταῦ-
τα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιήσειν
57 αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω· ὅτι τὴν ὀργὴν ἣν εἰκός ἐστι γε-
νέσθαι παρ' ὑμῶν, ἄν τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς τοὺς
υπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλονται,
ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φίλιππον ἀμύνησθε, καὶ κα-
τηγορῶσιν αὐτοί, μὴ δίκην δῶσιν ὧν ποιοῦσι νῦν.
τοῦτ' αὐτοῖς δύναται τὸ λέγεν ὡς ἄρα βούλονταί πόλε-
μόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν, καὶ περὶ τούτου ἡ διαδι-
58 κασία αὕτη ἐστίν. εγὼ δ' οἶδα ἀκριβῶς ὅτι οὐ γράψαν- 104
τος Ἀθηναίων οὐδενός πω πόλεμον καὶ ἄλλα πολλὰ
Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέ-
πομφε βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσ-
ποιεῖσθαι πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀνοητότατος πάντων
59 ἂν εἴη τῶν ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι. ἀλλ'
ἐπειδὰν ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς ἴῃ, τί φησομεν; ἐκεῖνος μὲν
γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις τῶν στρατιωτῶν
ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ
τείχη προσβάλλων αὐτῶν, οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς,
ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ
τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φή-
σομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γ'
οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ μήτ' ἀμύνεσθαι μήτ' ἄγειν ἡσυ-
60 χίαν ἐᾶσθαι. καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν τε καὶ
τοῖς ἄλλοις ἔσθ' ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὐτῷ τὴν πό-
λιν ποιήσασθαι βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν.
οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελή-
σετε οὔτ', ἂν ἐθελήσητε, ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώ-
θατε), πράγματα δ' αὐτῷ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λά-

*βητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνή-
σεσθε*

61 *Ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος προσ-
ήκει οὕτω γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς
ἐκείνῳ μισεῖν καὶ ἀποτυμπανίσαι· οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ
ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν
τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθροὺς ὑπηρετοῦντας
ἐκείνῳ, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ προβόλοις προσ-*
62 *πταίοντας ὑστερίζειν ἐκείνων. πόθεν οἴεσθε νῦν αὐτὸν
ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ* 105
*τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντα, εἰ μηδὲν ἄλ-
λο, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη; οἷον Θετταλοὺς
πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετο εἰς τὴν νῦν παροῦσαν δουλεί-
αν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτ' οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταλαιπώ-
ρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτίδαιαν ἐξηπάτησε*
63 *καὶ πόλλ' ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν ὑπάγει τὴν Βοιωτί-
αν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ
καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί τινα ἕκαστοι τού-
των πλεονεξίαν οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἃ δὴ πάντες
ἴσασιν, οἱ δ' ὅ τι ἄν ποτε συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς δὲ ὧν
μὲν ἀπεστέρησθε, σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρή-
νην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέρη-*
64 *σθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης, Δορί-
σκον, Σέρρειον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν τὴν
πόλιν τὴν Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν
ἐκείνως τοῖς ἄλλοις καὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσ-
φέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ
ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα
χρήματ' αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν*
65 *ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς
λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου μὴ σὺν εὖ πεπονθότων
τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτίδαιαν καρποῦσθαι·*

οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου μὴ
σὺν εὖ πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ
τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυ-
λαίαν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλὲς, πρὶν τὴν
66 Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' 106
Ἀθήνησιν οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν
χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευά-
ζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυ-
ζάντιον παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίπ-
που. καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ
πλούσιοι γεγόνασι καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδο-
ξοι καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον ἐκ μὲν ἐνδόξων
ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε
πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάν-
67 των ἔσθ' ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως
ὑμᾶς ἔχειν καὶ ἐᾶν ταῦτα φέρεσθαι ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ
μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς
δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοὶ, τῇ μὲν τῶν ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμ-
προὶ, τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι. οὐ τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὐτῶν ἐνίους τῶν
λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν
ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται
παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος.
68 Εἶτα φησὶν ὃς ἂν τύχῃ παρελθών "οὐ γὰρ ἐθέλεις
"γράφειν, οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλα-
"κός." ἐγὼ δὲ θρασὺς μὲν καὶ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς
οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην, ἀνδρειότερον μέντοι πολλῷ
πάνυ τῶν ἰταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν
69 ἡγοῦμαι. ὅστις μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παριδὼν
ἃ συνοίσει τῇ πόλει, κρίνει, δημεύει, δίδωσι, κατηγο-
ρεῖ, οὐδεμιᾷ ταῦτ' ἀνδρείᾳ ποιεῖ, ἀλλ' ἔχων ἐνέχυρον
τῆς αὑτοῦ σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν καὶ πο- 107

λιτεύεσθαι ἀσφαλῶς θρασύς ἐστιν· ὅστις δ' ὑπὲρ τοῦ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βουλήμασι, καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, καὶ τὴν τοιαύτην πολιτείαν προαιρεῖται ἐν ᾗ πλειόνων ἡ τύχη κυρία γίγνεται ἢ οἱ λογισμοὶ, τούτων δ' ἀμφο-
70 *τέρων ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ὑμῖν παρέχει, οὗτός ἐστ' ἀνδρεῖος, καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτός ἐστιν, οὐχ οἱ τῆς παρ' ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλεκότες, οὓς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλοῦν ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὥστ' εἴ τις ἔροιτό με "εἰπέ μοι, σὺ δὲ δὴ τί τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὸν πεποίη- "κας;" ἔχων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τριηραρχίας εἰπεῖν καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφορὰς καὶ λύσεις*
71 *αἰχμαλώτων καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας, οὐδὲν ἂν τούτων εἴποιμι, ἀλλ' ὅτι τῶν τοιούτων πολιτευμάτων οὐδὲν πολιτεύομαι, ἀλλὰ δυνάμενος ἂν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἕτεροι, κατηγορεῖν καὶ χαρίζεσθαι καὶ δημεύειν καὶ τἄλλ' ἃ ποιοῦσιν οὗτοι ποιεῖν, οὐδ' ἐφ' ἑνὶ τούτων πώποτ' ἐμαυτὸν ἔταξα οὐδὲ προήχθην οὔθ' ὑπὸ κέρδους οὔθ' ὑπὸ φιλοτιμίας, ἀλλὰ διαμένω λέγων ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ παρ' ὑμῖν, ὑμεῖς δ', εἰ πείθοισθέ μοι, μείζους ἂν εἴητε· οὕτω γὰρ ἴσως ἀνε-*
72 *πίφθονον εἰπεῖν. οὐδέ γ' ἐμοὶ δοκεῖ δικαίου τοῦτ' εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὑρίσκειν ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι, καὶ τὸ βέλτιστον ἀεὶ, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐ-* 108
τὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην.

73 *Ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα καὶ τοιοῦτόν τι λέγοντος, ὡς ἄρα ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστι δ' οὐδὲν*

ἀλλ' ἢ λόγοι τὰ παρ' ἐμοῦ, δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει καὶ πράξεώς τινος. ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐδ' εἶναι νομίζω τοῦ συμβουλεύοντος ὑμῖν ἔργον οὐδὲν πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα. καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ῥᾳδίως
74 οἶμαι δείξειν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι Τιμόθεός ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρησεν ὡς δεῖ βοηθεῖν καὶ τοὺς Εὐβοέας σώζειν, ὅτε Θηβαῖοι κατεδουλοῦντ' αὐτούς, καὶ λέγων εἶπεν οὕτω πως· "εἰπέ μοι, βουλεύεσθε," ἔφη, "Θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ, τί χρήσεσθε καὶ τί "δεῖ ποιεῖν; οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν, ὦ ἄνδρες "Ἀθηναῖοι, τριήρων; οὐκ ἀναστάντες ἤδη πορεύσε-
75 "σθε εἰς τὸν Πειραιᾶ; οὐ καθέλξετε τὰς ναῦς;" οὐκοῦν εἶπε μὲν ταῦτα ὁ Τιμόθεος, ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς· ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμα ἐπράχθη. εἰ δ' ὁ μὲν εἶπεν ὡς οἷόν τε τὰ ἄριστα, ὥσπερ εἶπεν, ὑμεῖς δ' ἀπερρᾳθυμήσατε καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε, ἆρ' ἂν ἦν γεγονός τι τῶν τότε συμβάντων τῇ πόλει; οὐχ οἷόν τε. οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω νυνὶ καὶ περὶ ὧν ἂν ὁ δεῖνα εἴπῃ, τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε, τὰ δὲ βέλτιστα ἐπιστήμῃ λέγειν παρὰ τοῦ παριόντος.

76 Ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας καταβῆναι βούλομαι. χρήματα εἰσφέρειν φημὶ δεῖν, τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν συνέχειν, ἐπανορθοῦντας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς 109
ἔχειν, μὴ ὅποις ἄν τις αἰτιάσηται τὸ ὅλον καταλύοντας· πρέσβεις ἐκπέμπειν πανταχοῖ τοὺς διδάξοντας, νουθετήσοντας, πράξοντας ὅσα ἂν δύνωνται τῇ πόλει· παρὰ πάντα ταῦτα τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν καὶ μισεῖν πανταχοῦ, ἵν' οἱ μέτριοι καὶ δικαίους αὐτοὺς παρέχοντες εὖ βεβουλεῦσθαι δοκῶσι καὶ
77 τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοῖς. ἂν οὕτω τοῖς πράγμασι χρῆ-

σθε καὶ παύσησθε ὀλιγωροῦντες ἁπάντων, ἴσως ἄν, ἴσως καὶ νῦν ἔτι βελτίω γένοιτο. εἰ μέντοι καθεδεῖσθε ἄχρι τοῦ θορυβῆσαι καὶ ἐπαινέσαι σπουδάζοντες, ἐὰν δὲ δέῃ τι ποιεῖν ἀναδυόμενοι, οὐχ ὁρῶ λόγον ὅστις ἄνευ τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἃ προσήκει δυνήσεται τὴν πόλιν σῶσαι.

IX.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἁπλῆ τοῦ λόγου τούτου ἡ ὑπόθεσις· Φιλίππου γὰρ λόγῳ μὲν εἰρήνην ἄγοντος, ἔργῳ δὲ πολλὰ ἀδικοῦντος, συμβουλεύει τοῖς Ἀθηναίοις ὁ ῥήτωρ ἀναστῆναι καὶ ἀμύνασθαι τὸν βασιλέα, ὡς κινδύνου μεγάλου καὶ αὐτοῖς ἐπικρεμαμένου καὶ πᾶσι κοινῇ τοῖς Ἕλλησιν.

Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιγνομένων 110
ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἀδικεῖ, καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν, εἰ καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο, καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν ὅπως ἐκεῖνος παύσεται τῆς ὕβρεως καὶ δίκην δώσει, εἰς τοῦθ' ὑπηγμένα πάντα τὰ πράγματα καὶ προειμένα ὁρῶ ὥστε δέδοικα μὴ βλάσφημον μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δ' ᾖ· εἰ καὶ λέγειν ἅπαντες ἐβούλοντο οἱ παριόντες καὶ χειροτονεῖν ὑμεῖς ἐξ ὧν ὡς φαυλότατ' ἔμελλε τὰ πράγμαθ' ἕξειν, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι δύνασθαι
2 χεῖρον ἢ νῦν διατεθῆναι. πολλὰ μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν αἴτια τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, καὶ οὐ παρ' ἓν οὐδὲ δύο εἰς τοῦτο τὰ πράγματ' ἀφῖκται, μάλιστα δ', ἄνπερ ἐξετάζητε ὀρθῶς, εὑρήσετε διὰ τοὺς χαρίζεσθαι μᾶλλον ἢ

τα βέλτιστα λέγειν προαιρουμένους, ὧν τινὲς μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν οἷς εὐδοκιμοῦσιν αὐτοὶ καὶ δύνανται, ταῦτα φυλάττοντες οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν ἔχουσιν, οὐκοῦν οὐδ' ὑμᾶς οἴονται δεῖν ἔχειν, ἕτεροι δὲ τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιώμενοι καὶ διαβάλλοντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ ὅπως ἡ μὲν πόλις αὐτὴ παρ' αὑτῆς δίκην λήψεται καὶ περὶ τοῦτ' ἔσται, 111
Φιλίππῳ δ' ἐξέσται καὶ λέγειν καὶ πράττειν ὅ τι βού-
3 λεται. αἱ δὲ τοιαῦται πολιτεῖαι συνήθεις μέν εἰσιν ὑμῖν, αἴτιαι δὲ τῆς ταραχῆς καὶ τῶν ἁμαρτημάτων. ἀξιῶ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄν τι τῶν ἀληθῶν μετὰ παρρησίας λέγω, μηδεμίαν μοι διὰ τοῦτο παρ' ὑμῶν ὀργὴν γενέσθαι. σκοπεῖτε γὰρ ὡδί. ὑμεῖς τὴν παρρησίαν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὕτω κοινὴν οἴεσθε δεῖν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ὥστε καὶ τοῖς ξένοις καὶ τοῖς δούλοις αὐτῆς μεταδεδώκατε, καὶ πολλοὺς ἄν τις οἰκέτας ἴδοι παρ' ὑμῖν μετὰ πλείονος ἐξουσίας ὅ τι βούλονται λέγοντας ἢ πολίτας ἐν ἐνίαις τῶν ἄλλων πόλεων, ἐκ δὲ τοῦ συμ-
4 βουλεύειν παντάπασιν ἐξεληλάκατε. εἶθ' ὑμῖν συμβέβηκεν ἐκ τούτου ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούουσιν, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν οὕτω διάκεισθε, οὐκ ἔχω τί λέγω· εἰ δ' ἃ συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετ' ἀκούειν, ἕτοιμος λέγειν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ φαύλως τὰ πράγματ' ἔχει καὶ πολλὰ προεῖται, ὅμως ἔστιν, ἐὰν ὑμεῖς τὰ δέοντα ποιεῖν βούλησθ', ἔτι πάντα ταῦτα ἐπ-
5 ανορθώσασθαι. καὶ παράδοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ· τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεί

τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτω διέκειτο, 112
οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι βελτίω. νῦν δὲ τῆς μὲν
ῥᾳθυμίας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἀμελείας κεκράτηκε Φί-
λιππος, τῆς πόλεως δ' οὐ κεκράτηκεν· οὐδ' ἥττησθ'
ὑμεῖς, ἀλλ' οὐδὲ κεκίνησθε.

6 Εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πό-
λει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλο
ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἢ ὅπως
ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾷστα αὐτὸν ἀμυνούμεθα· ἐπειδὴ δὲ
οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται ὥστε πόλεις καταλαμ-
βάνοντος ἐκείνου καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ
πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος ἀνέχεσθαί τινων ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν
οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ
7 διορθοῦσθαι περὶ τούτων· ἔστι γὰρ δέος μήποθ' ὡς
ἀμυνούμεθα γράψας τις καὶ συμβουλεύσας εἰς τὴν αἰ-
τίαν ἐμπέσῃ τοῦ πεποιηκέναι τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὴ
τοῦτο πρῶτον ἁπάντων λέγω καὶ διορίζομαι, εἰ ἐφ' ἡμῖν
ἐστι τὸ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ πότερον εἰρήνην ἄγειν ἢ
8 πολεμεῖν δεῖ. εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πό-
λει καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστι τοῦτο, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φη-
μὶ ἔγωγε ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα λέγοντα γράφειν
καὶ πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ· εἰ δ' ἕτερος τὰ ὅπλα
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὑτὸν τοὔ-
νομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ' ἔργοις
αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο πλὴν
ἀμύνεσθαι; φάσκειν δ' εἰρήνην ἄγειν, εἰ βούλεσθε,
9 ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐ διαφέρομαι. εἰ δέ τις ταύτην εἰρή- 11
νην ὑπολαμβάνει, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πάντα τἄλλα λαβὼν ἐφ'
ἡμᾶς ἥξει, πρῶτον μὲν μαίνεται, ἔπειτα ἐκείνῳ παρ'
ὑμῶν, οὐχ ὑμῖν παρ' ἐκείνου τὴν εἰρήνην λέγει· τοῦτο
δ' ἐστὶν ὃ τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων πάντων Φί-

*λιππος ὠνεῖται, αὐτὸς μὲν πολεμεῖν ὑμῖν, ὑφ' ὑμῶν δὲ
μὴ πολεμεῖσθαι.*

10 *Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν
ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι·
οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὴν βαδίζῃ καὶ τὸν
Πειραιᾶ, τοῦτ' ἐρεῖ, εἴπερ οἷς πρὸς τοὺς ἄλλους πεποίη-*
11 *κε δεῖ τεκμαίρεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ Ὀλυνθίοις τεττα-
ράκοντ' ἀπέχων τῆς πόλεως στάδια εἶπεν ὅτι δεῖ δυοῖν
θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν
Μακεδονίᾳ, πάντα τὸν ἄλλον χρόνον, εἴ τις αὐτὸν αἰ-
τιάσαιτό τι τοιοῦτον, ἀγανακτῶν καὶ πρέσβεις πέμπων
τοὺς ἀπολογησομένους· τοῦτο δ' εἰς Φωκέας ὡς πρὸς
συμμάχους ἐπορεύετο, καὶ πρέσβεις Φωκέων ἦσαν οἳ
παρηκολούθουν αὐτῷ πορευομένῳ, καὶ παρ' ἡμῖν ἤρι-
ζον πολλοὶ Θηβαίοις οὐ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου πάρ-*
12 *οδον. καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρώην ὡς φίλος καὶ σύμμα-
χος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν ἔχει καταλαβών, καὶ τὰ τελευ-
ταῖα τοῖς ταλαιπώροις Ὠρείταις τουτοισὶ ἐπισκεψομέ-
νους ἔφη τοὺς στρατιώτας πεπομφέναι κατ' εὔνοιαν·
πυνθάνεσθαι γὰρ αὐτοὺς ὡς νοσοῦσι [καὶ στασιάζουσιν
ἐν αὑτοῖς], συμμάχων δ' εἶναι καὶ φίλων ἀληθινῶν ἐν*
13 *τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι. εἶτ' οἴεσθ' αὐτόν, οἳ
ἐποίησαν μὲν οὐδὲν ἂν κακόν, μὴ παθεῖν δ' ἐφυλάξαντ'
ἂν ἴσως, τούτους μὲν ἐξαπατᾶν αἱρεῖσθαι μᾶλλον ἢ* 114
*προλέγοντα βιάζεσθαι, ὑμῖν δ' ἐκ προρρήσεως πολε-
μήσειν, καὶ ταῦθ' ἕως ἂν ἑκόντες ἐξαπατᾶσθε; οὐκ*
14 *ἔστι ταῦτα· καὶ γὰρ ἂν ἀβελτερώτατος εἴη πάντων ἀν-
θρώπων, εἰ τῶν ἀδικουμένων ὑμῶν μηδὲν ἐγκαλούν-
των αὐτῷ, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν τινὰς αἰτιωμένων, ἐκεῖ-
νος ἐκλύσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ὑμῶν καὶ φιλο-
νεικίαν ἐφ' αὑτὸν προείποι τρέπεσθαι, καὶ τῶν παρ'
ἑαυτοῦ μισθοφορούντων τοὺς λόγους ἀφέλοιτο, οἷς*

ἀναβάλλουσιν ὑμᾶς, λέγοντες ὡς ἐκεῖνός γε οὐ πολεμεῖ
τῇ πόλει.
15 Ἀλλ' ἔστιν, ὦ πρὸς τοῦ Διὸς, ὅστις εὖ φρονῶν ἐκ
τῶν ὀνομάτων μᾶλλον ἢ τῶν πραγμάτων τὸν ἄγοντ'
εἰρήνην ἢ πολεμοῦνθ' ἑαυτῷ σκέψαιτ' ἄν; οὐδεὶς δή-
που. ὁ τοίνυν Φίλιππος ἐξ ἀρχῆς, ἄρτι τῆς εἰρήνης γε-
γονυίας, οὔπω Διοπείθους στρατηγοῦντος οὐδὲ τῶν
ὄντων ἐν Χερρονήσῳ νῦν ἀπεσταλμένων, Σέρρειον καὶ
Δορίσκον κατελάμβανε καὶ τοὺς ἐκ Σερρείου τείχους
καὶ Ἱεροῦ ὄρους στρατιώτας ἐξέβαλλεν, οὓς ὁ ὑμέτερος
στρατηγὸς ἐγκατέστησεν. καίτοι ταῦτα πράττων τί
16 ἐποίει; εἰρήνην μὲν γὰρ ὠμωμόκει. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, τί
δὲ ταῦτ' ἐστὶν, ἢ τί τούτων μέλει τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ
μικρὰ ταῦτά ἐστιν ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελεν, ἄλλος
ἂν εἴη λόγος οὗτος· τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον ἄν τ'
ἐπὶ μικροῦ τις ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν
ἔχει δύναμιν. φέρε δὴ νῦν, ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, ἣν
βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν
εἶναι, ξένους εἰσπέμπει καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ καὶ ἐπι-
17 στέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ
δὲ τοσούτου δέω ταῦτα ποιοῦντα ἐκεῖνον ὁμολογεῖν 115
ἄγειν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπ-
τόμενον καὶ ἐν Εὐβοίᾳ τυραννίδα κατασκευάζοντα καὶ
νῦν ἐπὶ Θρᾴκην παριόντα καὶ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ
σκευωρούμενον καὶ πάνθ', ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνά-
μεως, ποιοῦντα λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν
ὑμῖν, εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματα ἐφιστάντας εἰρή-
νην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσ-
αγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ λη-
φθείην, ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος
18 ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. τίσιν οὖν
ὑμεῖς κινδυνεύσαιτ' ἄν, εἴ τι γένοιτο; τῷ τὸν Ἑλλήσ-

πουτον ὑμῶν ἀλλοτριωθῆναι, τῷ Μεγάρων καὶ τῆς
Εὐβοίας τὸν πολεμοῦνθ' ὑμῖν γενέσθαι κύριον, τῷ
Πελοποννησίους τἀκείνου φρονῆσαι. εἶτα τὸν τοῦτο
τὸ μηχάνημα ἐπὶ τὴν πόλιν ἱστάντα, τοῦτον εἰρήνην
19 ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς; πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ἀφ'
ἧς ἡμέρας ἀνεῖλε Φωκέας, ἀπὸ ταύτης ἔγωγ' αὐτὸν πο-
λεμεῖν ὁρίζομαι. ὑμᾶς δὲ, ἐὰν μὲν ἀμύνησθε ἤδη, σω-
φρονήσειν φημὶ, ἐὰν δ' ἐάσητε, οὐδὲ τοῦθ' ὅταν βού-
λησθε δυνήσεσθε ποιῆσαι. καὶ τοσοῦτόν γε ἀφέστηκα
20 τῶν ἄλλων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν συμβουλευόντων
ὥστ' οὐδὲ δοκεῖ μοι περὶ Χερρονήσου νῦν σκοπεῖν οὐ-
δὲ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐπαμῦναι μὲν τούτοις, καὶ διατηρῆ-
σαι μή τι πάθωσι, καὶ τοῖς οὖσιν ἐκεῖ νῦν στρατιώταις
πάνθ' ὅσων ἂν δέωνται ἀποστεῖλαι, βουλεύεσθαι μέν-
τοι περὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐν κινδύνῳ μεγά- 116
λῳ καθεστώτων. βούλομαι δ' εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς ἐξ
ὧν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦμαι, ἵν', ἐὰν μὲν
ὀρθῶς λογίζωμαι, μετάσχητε τῶν λογισμῶν καὶ πρό-
νοιάν τιν' ὑμῶν γ' αὐτῶν, εἰ μὴ καὶ τῶν ἄλλων
ἄρα βούλεσθε, ποιήσησθε, ἐὰν δὲ ληρεῖν καὶ τετυ-
φῶσθαι δοκῶ, μήτε νῦν μήτ' αὖθις ὡς ὑγιαίνοντί μοι
προσέχητε.

21 Ὅτι μὲν δὴ μέγας ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ τὸ κατ'
ἀρχὰς Φίλιππος ηὔξηται, καὶ ἀπίστως καὶ στασιαστι-
κῶς ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι πολλῷ
παραδοξότερον ἦν τοσοῦτον αὐτὸν ἐξ ἐκείνου γενέσθαι
ἢ νῦν, ὅθ' οὕτω πολλὰ προείληφε, καὶ τὰ λοιπὰ ὑφ'
αὑτῷ ποιήσασθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν ἔχοιμι διεξ-
22 ελθεῖν, παραλείψω. ἀλλ' ὁρῶ συγκεχωρηκότας ἅπαν-
τας ἀνθρώπους, ἀφ' ὑμῶν ἀρξαμένους, αὐτῷ, ὑπὲρ οὗ
τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον πάντες οἱ πόλεμοι γεγόνασιν
οἱ Ἑλληνικοί. τί οὖν ἐστι τοῦτο; τὸ ποιεῖν ὅ τι βούλε-

ται, καὶ καθ' ἕνα οὑτωσὶ περικόπτειν καὶ λωποδυτεῖν
τῶν Ἑλλήνων, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις ἐπιόν-
23 τα. καίτοι προστάται μὲν ὑμεῖς ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ
τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγένεσθε, προστάται δὲ τριάκοντα
ἑνὸς δέοντα Λακεδαιμόνιοι· ἴσχυσαν δέ τι καὶ Θηβαῖοι
τουτουσὶ τοὺς τελευταίους χρόνους μετὰ τὴν ἐν Λεύ-
κτροις μάχην. ἀλλ' ὅμως οὔθ' ὑμῖν οὔτε Θηβαίοις οὔτε
Λακεδαιμονίοις οὐδεπώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συν-
24 εχωρήθη τοῦθ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ποιεῖν ὅ τι βούλοι-
σθε, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑμῖν, μᾶλλον δὲ
τοῖς τότ' οὖσιν Ἀθηναίοις, ἐπειδή τισιν οὐ μετρίως ἐδό-
κουν προσφέρεσθαι, πάντες ᾤοντο δεῖν, καὶ οἱ μηδὲν 117
ἐγκαλεῖν ἔχοντες αὐτοῖς, μετὰ τῶν ἠδικημένων πολε-
μεῖν, καὶ πάλιν Λακεδαιμονίοις ἄρξασι καὶ παρελθοῦ-
σιν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ὑμῖν, ἐπειδὴ πλεονάζειν
ἐπεχείρουν καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὰ καθεστηκότα ἐκί-
νουν, πάντες εἰς πόλεμον κατέστησαν, καὶ οἱ μηδὲν
25 ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς. καὶ τί δεῖ τοὺς ἄλλους λέγειν;
ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐδὲν ἂν εἰπεῖν
ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς ὅ τι ἠδικούμεθ' ὑπ' ἀλλήλων, ὅμως
ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικουμένους ἑωρῶμεν, πολεμεῖν
ᾠόμεθα δεῖν. καίτοι πάνθ' ὅσα ἐξημάρτηται καὶ Λα-
κεδαιμονίοις ἐν τοῖς τριάκοντ' ἐκείνοις ἔτεσι καὶ τοῖς
ἡμετέροις προγόνοις ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα, ἐλάττονά
ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν Φίλιππος ἐν τρισὶ καὶ
δέκα οὐχ ὅλοις ἔτεσιν οἷς ἐπιπολάζει ἠδίκηκε τοὺς Ἕλ-
ληνας, μᾶλλον δὲ οὐδὲ πολλοστὸν μέρος τούτων ἐκεῖνα.
26 καὶ τοῦτο ἐκ βραχέος λόγου ῥᾴδιον δεῖξαι. Ὄλυνθον
μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ
τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης ἐῶ, ἃς ἁπάσας οὕτως
ὠμῶς ἀνῄρηκεν ὥστε μηδ' εἰ πώποτ' ᾠκήθησαν προσ-
ελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν· καὶ τὸ Φωκέων ἔθνος το-

σοῦτον ἀνῃρημένον σιωπῶ. ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει;
οὐχὶ τὰς πολιτείας [καὶ τὰς πόλεις] αὐτῶν παρῄρηται
καὶ τετραρχίας κατέστησεν, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις,
27 ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δουλεύωσιν; αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πό-
λεις οὐκ ἤδη τυραννοῦνται, καὶ ταῦτα ἐν νήσῳ πλη-
σίον Θηβῶν καὶ Ἀθηνῶν; οὐ διαρρήδην εἰς τὰς ἐπι- 118
στολὰς γράφει "ἐμοὶ δ' ἐστὶν εἰρήνη πρὸς τοὺς ἀκού-
"ειν ἐμοῦ βουλομένους;" καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς
δ' ἔργοις οὐ ποιεῖ, ἀλλ' ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχεται, πρό-
τερον ἧκεν ἐπ' Ἀμβρακίαν, Ἦλιν ἔχει τηλικαύτην πό-
λιν ἐν Πελοποννήσῳ, Μεγάροις ἐπεβούλευσε πρῴην,
οὔθ' ἡ Ἑλλὰς οὔθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ
28 τἀνθρώπου. καὶ ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἅπαντες
καὶ ἀκούοντες οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων πρὸς
ἀλλήλους καὶ ἀγανακτοῦμεν, οὕτω δὲ κακῶς διακείμε-
θα καὶ διορωρύγμεθα κατὰ πόλεις ὥστ' ἄχρι τῆς τή-
μερον ἡμέρας οὐδὲν οὔτε τῶν συμφερόντων οὔτε τῶν
δεόντων πρᾶξαι δυνάμεθα, οὐδὲ συστῆναι, οὐδὲ κοι-
29 νωνίαν βοηθείας καὶ φιλίας οὐδεμίαν ποιήσασθαι, ἀλ-
λὰ μείζω γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον περιορῶμεν, τὸν
χρόνον κερδᾶναι τοῦτον ὃν ἄλλος ἀπόλλυται ἕκαστος
ἐγνωκώς, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὅπως σωθήσεται τὰ τῶν
Ἑλλήνων σκοπῶν οὐδὲ πράττων, ἐπεὶ ὅτι γε ὥσπερ πε-
ρίοδος ἢ καταβολὴ πυρετοῦ ἢ ἄλλου τινὸς κακοῦ καὶ
τῷ πάνυ πόρρω δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρχεται,
30 οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. καὶ μὴν κἀκεῖνό γε ἴστε, ὅτι ὅσα
μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἕλ-
ληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδι-
κοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβε τοῦθ',
ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνήσιος διῴ-
κει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτο ἄξιον
μέμψεως εἶναι καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ

ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὧν ταῦτα ἐποίει, οὐκ ἐνεῖ- 119
31 ναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ἢ ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσ-
ήκοντα ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλ-
λον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφασαν εἶναι.
ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν,
οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐ-
δὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβά-
ρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακε-
δόνος, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν
πρότερον πρίασθαι.
32 Καίτοι τί τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς
τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι τίθησι μὲν τὰ Πύθια, τὸν κοι-
νὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα, κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ, τοὺς
δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; κύριος δὲ Πυλῶν
καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παρόδων ἐστὶ, καὶ φρου-
ραῖς καὶ ξένοις τοὺς τόπους τούτους κατέχει; ἔχει δὲ
καὶ τὴν προμαντείαν τοῦ θεοῦ, παρώσας ἡμᾶς καὶ Θετ-
ταλοὺς καὶ Δωριέας καὶ τοὺς ἄλλους Ἀμφικτύονας, ἧς
33 οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι μέτεστι; γράφει δὲ Θεττα-
λοῖς ὃν χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι; πέμπει δὲ ξένους
τοὺς μὲν εἰς Πορθμὸν, τὸν δῆμον ἐκβαλοῦντας τὸν
Ἐρετριέων, τοὺς δ' ἐπ' Ὠρεὸν, τύραννον Φιλιστίδην
καταστήσοντας; ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες
ἀνέχονται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τὴν χάλαζαν
ἔμοιγε δοκοῦσι θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὲν μὴ καθ' ἑαυ-
τοὺς ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς ἐπιχειρῶν.
34 οὐ μόνον δ' ἐφ' οἷς ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεται ὑπ' αὐτοῦ οὐ-
δεὶς ἀμύνεται, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἕκαστος ἀδι-
κεῖται· τοῦτο γὰρ ἤδη τοὔσχατόν ἐστιν. οὐ Κορινθίων
ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα; οὐκ Ἀχαιῶν 120
Ναύπακτον ὀμώμοκεν Αἰτωλοῖς παραδώσειν; οὐχὶ
Θηβαίων Ἐχῖνον ἀφῄρηται; καὶ νῦν ἐπὶ Βυζαντίους

35 πορεύεται συμμάχους ὄντας; οὐχ ἡμῶν, ἐῶ τἄλλα, ἀλ-
λὰ Χερρονήσου τὴν μεγίστην ἔχει πόλιν Καρδίαν; ταῦ-
τα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες μέλλομεν καὶ μαλκί-
ομεν καὶ πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦν-
τες ἀλλήλοις, οὐ τῷ πάντας ἡμᾶς ἀδικοῦντι. καί-
τοι τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς οὕτω χρώμενον τί οἴεσθε,
ἐπειδὰν καθ' ἕνα ἡμῶν ἑκάστου κύριος γένηται,
ποιήσειν;

36 Τί οὖν αἴτιον τουτωνί; οὐ γὰρ ἄνευ λογου καὶ δι-
καίας αἰτίας οὔτε τόθ' οὕτως εἶχον ἑτοίμως πρὸς ἐλευ-
θερίαν οἱ Ἕλληνες οὔτε νῦν πρὸς τὸ δουλεύειν. ἦν τι
τότ', ἦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν ταῖς τῶν πολλῶν δια-
νοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ Περσῶν ἐκράτησε
πλούτου καὶ ἐλευθέραν ἦγε τὴν Ἑλλάδα καὶ οὔτε ναυ-
μαχίας οὔτε πεζῆς μάχης οὐδεμιᾶς ἡττᾶτο, νῦν δ' ἀπο-
λωλὸς ἅπαντα λελύμανται καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε
37 τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα. τί οὖν ἦν τοῦτο; οὐδὲν
ποικίλον οὐδὲ σοφὸν, ἀλλ' ὅτι τοὺς παρὰ τῶν ἄρχειν
ἀεὶ βουλομένων ἢ διαφθείρειν τὴν Ἑλλάδα χρήματα
λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, καὶ χαλεπώτατον ἦν
τὸ δωροδοκοῦντα ἐλεγχθῆναι, καὶ τιμωρίᾳ μεγίστη
τοῦτον ἐκόλαζον, καὶ παραίτησις οὐδεμία ἦν οὐδὲ συγ-
38 γνώμη. τὸν οὖν καιρὸν ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὃν
ἡ τύχη καὶ τοῖς ἀμελοῦσι κατὰ τῶν προσεχόντων καὶ
τοῖς μηδὲν ἐθέλουσι ποιεῖν κατὰ τῶν πάντα ἃ προσή-
κει πραττόντων πολλάκις παρασκευάζει, οὐκ ἦν πρία- 121
σθαι παρὰ τῶν λεγόντων οὐδὲ τῶν στρατηγούντων,
οὐδὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, οὐδὲ τὴν πρὸς τοὺς
τυράννους καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπιστίαν, οὐδ' ὅλως
39 τοιοῦτον οὐδέν. νῦν δ' ἅπανθ' ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἐκπέ-
πραται ταῦτα, ἀντεισῆκται δὲ ἀντὶ τούτων ὑφ' ὧν
ἀπόλωλε καὶ νενόσηκεν ἡ Ἑλλάς. ταῦτα δ' ἐστὶ τί; ζῆ-

λος, εἴ τις εἴληφέ τι· γέλως, ἂν ὁμολογῇ· συγγνώμη
τοῖς ἐλεγχομένοις· μῖσος, ἂν τούτοις τις ἐπιτιμᾷ· τἄλ-
40 λα πάνθ' ὅσα ἐκ τοῦ δωροδοκεῖν ἤρτηται. ἐπεὶ τριή-
ρεις γε καὶ σωμάτων πλῆθος καὶ χρημάτων πρόσοδοι
καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς ἀφθονία, καὶ τἄλλα οἷς ἄν
τις ἰσχύειν τὰς πόλεις κρίνοι, νῦν ἅπασι καὶ πλείω καὶ
μείζω ἐστὶ τῶν τότε πολλῷ. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἄχρη-
στα, ἄπρακτα, ἀνόνητα ὑπὸ τῶν πωλούντων γίγνεται.
41 Ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, τὰ μὲν νῦν ὁρᾶτε δήπου καὶ
οὐδὲν ἐμοῦ προσδεῖσθε μάρτυρος· τὰ δ' ἐν τοῖς ἄνω-
θεν χρόνοις ὅτι τἀναντία εἶχεν ἐγὼ δηλώσω, οὐ λόγους
ἐμαυτοῦ λέγων, ἀλλὰ γράμματα τῶν προγόνων τῶν
ὑμετέρων δεικνύων, ἁκεῖνοι κατέθεντο εἰς στήλην χαλ-
κῆν γράψαντες εἰς ἀκρόπολιν, οὐχ ἵνα αὐτοῖς ᾖ χρήσι-
μα (καὶ γὰρ ἄνευ τούτων τῶν γραμμάτων τὰ δέοντα
ἐφρόνουν), ἀλλ' ἵν' ὑμεῖς ἔχητε ὑπομνήματα καὶ παρα-
δείγματα ὡς ὑπὲρ τῶν τοιούτων σπουδάζειν προσήκει.
42 τί οὖν λέγει τὰ γράμματα; "Ἄρθμιος" φησὶ "Πυθώ-
"νακτος Ζελείτης ἄτιμος [ἔστω] καὶ πολέμιος τοῦ δή-
"μου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸς καὶ γέ-
"νος." εἶθ' ἡ αἰτία γέγραπται, δι' ἣν τοῦτ' ἐγένετο· 122
ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγα-
43 γεν. ταῦτ' ἐστὶ τὰ γράμματα. λογίζεσθε δὴ πρὸς θε-
ῶν καὶ θεωρεῖτε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς τίς ἦν ποθ' ἡ διά-
νοια τῶν τότε Ἀθηναίων τῶν ταῦτα ποιούντων, ἢ τί
τὸ ἀξίωμα. ἐκεῖνοι Ζελείτην τινὰ Ἄρθμιον δοῦλον βα-
σιλέως (ἡ γὰρ Ζέλειά ἐστι τῆς Ἀσίας), ὅτι τῷ δεσπότῃ
διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, οὐκ
Ἀθήναζε, ἐχθρὸν αὐτῶν ἀνέγραψαν καὶ τῶν συμμά-
44 χων αὐτὸν καὶ γένος, καὶ ἀτίμους. [τοῦτο δ' ἐστὶν οὐχ
ἣν οὑτωσί τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν· τί γὰρ τῷ Ζελείτῃ,
τῶν Ἀθηναίων κοινῶν εἰ μὴ μεθέξειν ἔμελλεν; ἀλλ'

οὐ τοῦτο λέγει, ἀλλ' ἐν τοῖς φονικοῖς γέγραπται νομοις,
ὑπὲρ ὧν ἂν μὴ διδῷ φόνου δικάσασθαι, ἀλλ' εὐαγες ᾖ
τὸ ἀποκτεῖναι, "καὶ ἄτιμος" φησὶ "τεθνάτω." τοῦτο δὴ
λέγει, καθαρὸν τὸν τούτων τινὰ ἀποκτείναντα εἶναι.]
45 *οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων*
σωτηρίας αὐτοῖς ἐπιμελητέον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς
ἔμελεν εἴ τις ἐν Πελοποννήσῳ τινὰς ὠνεῖται καὶ δια-
φθείρει, μὴ τοῦθ' ὑπολαμβάνουσιν· ἐκόλαζον δ' οὕτω
καὶ ἐτιμωροῦντο οὓς αἴσθοιντο ὥστε καὶ στηλίτας ποι-
εῖν. ἐκ δὲ τούτων εἰκότως τὰ τῶν Ἑλλήνων ἦν τῷ βαρ-
46 *βάρῳ φοβερὰ, οὐχ ὁ βάρβαρος τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' οὐ*
νῦν· οὐ γὰρ οὕτως ἔχεθ' ὑμεῖς οὔτε πρὸς τὰ τοιαῦτα
οὔτε πρὸς τἆλλα, ἀλλὰ πῶς; ἴστε αὐτοί· τί γὰρ δεῖ πε-
ρὶ πάντων ὑμῶν κατηγορεῖν; παραπλησίως δὲ καὶ οὐ-
δὲν βέλτιον ὑμῶν ἅπαντες οἱ λοιποὶ Ἕλληνες. διόπερ 123
φημὶ ἔγωγε καὶ σπουδῆς πολλῆς καὶ βουλῆς ἀγαθῆς τὰ
παρόντα πράγματα προσδεῖσθαι. τίνος εἴπω; κελεύετε
καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε;

[*ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ ΑΝΑΓΙΓΝΩΣΚΕΙ.*]

47 *Ἔστι τοίνυν τις εὐήθης λόγος παρὰ τῶν παραμυ-*
θεῖσθαι βουλομένων τὴν πόλιν, ὡς ἄρα οὔπω Φίλιπ-
πός ἐστι τοιοῦτος οἷοί ποτ' ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, οἳ θα-
λάττης μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης, βασιλέα δὲ σύμμα-
χον εἶχον, ὑφίστατο δ' οὐδὲν αὐτούς· ἀλλ' ὅμως ἠμύ-
νατο κἀκείνους ἡ πόλις καὶ οὐκ ἀνηρπάσθη. ἐγὼ δὲ
ἁπάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν πολλὴν εἰληφότων ἐπίδοσιν,
καὶ οὐδὲν ὁμοίων ὄντων τῶν νῦν τοῖς πρότερον, οὐδὲν
ἡγοῦμαι πλέον ἢ τὰ τοῦ πολέμου κεκινῆσθαι καὶ ἐπι-
48 *δεδωκέναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἀκούω Λακεδαιμονίους*
τότε καὶ πάντας τοὺς Ἕλληνας τέτταρας μῆνας ἢ πέντε,
την ὡραίαν αὐτὴν, ἐμβαλόντας ἂν καὶ κακώσαντας τὴν

τῶν ἀντιπάλων χώραν ὁπλίταις καὶ πολιτικοῖς στρατεύ-
μασιν ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου πάλιν· οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον,
μᾶλλον δὲ πολιτικῶς, ὥστ' οὐδὲ χρημάτων ὠνεῖσθαι
παρ' οὐδενὸς οὐδὲν, ἀλλ' εἶναι νόμιμόν τινα καὶ προφα-
49 νῆ τὸν πόλεμον. νυνὶ δ' ὁρᾶτε μὲν δήπου τὰ πλεῖστα τοὺς
προδότας ἀπολωλεκότας, οὐδὲν δ' ἐκ παρατάξεως οὐδὲ
μάχης γιγνόμενον· ἀκούετε δὲ Φίλιππον οὐχὶ τῷ φά-
λαγγα ὁπλιτῶν ἄγειν βαδίζονθ' ὅποι βούλεται, ἀλλὰ τῷ
ψιλοὺς, ἱππέας, τοξότας, ξένους, τοιοῦτον ἐξηρτῆσθαι
50 στρατόπεδον. ἐπειδὰν δ' ἐπὶ τούτοις πρὸς νοσοῦντας
ἐν αὐτοῖς προσπέσῃ καὶ μηδεὶς ὑπὲρ τῆς χώρας δι' ἀπι- 124
στίαν ἐξίῃ, μηχανήματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ. καὶ σιω-
πῶ θέρος καὶ χειμῶνα, ὡς οὐδὲν διαφέρει, οὐδ' ἐστὶν
51 ἐξαίρετος ὥρα τις ἣν διαλείπει. ταῦτα μέντοι πάντας
εἰδότας καὶ λογιζομένους οὐ δεῖ προσέσθαι τὸν πόλε-
μον εἰς τὴν χώραν, οὐδ' εἰς τὴν εὐήθειαν τὴν τοῦ τότε
πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου βλέποντας ἐκτραχηλι-
σθῆναι, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι τοῖς πράγμα-
σι καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ὅπως οἴκοθεν μὴ κινήσεται
52 σκοποῦντας, οὐχὶ συμπλακέντας διαγωνίζεσθαι. πρὸς
μὲν γὰρ πόλεμον πολλὰ φύσει πλεονεκτήμαθ' ἡμῖν
ὑπάρχει, ἄν περ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποιεῖν ἐθέλωμεν
ἃ δεῖ, ἡ φύσις τῆς ἐκείνου χώρας, ἧς ἄγειν καὶ φέρειν
ἔστι πολλὴν καὶ κακῶς ποιεῖν, ἄλλα μυρία· εἰς δὲ ἀγῶ-
να ἄμεινον ἡμῶν ἐκεῖνος ἤσκηται.

53 Οὐ μόνον δὲ δεῖ ταῦτα γιγνώσκειν, οὐδὲ τοῖς ἔρ-
γοις ἐκεῖνον ἀμύνεσθαι τοῖς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τῷ
λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ λέ-
γοντας μισῆσαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐκ ἔνεστι τῶν
ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν
54 αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ὑπηρετοῦντας ἐκείνοις. ὃ μα
τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς οὐ δυνήσεσθε ὑμεῖς

ποιῆσαι, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀφῖχθε μωρίας ἢ παρανοίας ἢ οὐκ ἔχω τί λέγω (πολλάκις γὰρ ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματ' ἐλαύνῃ), ὥστε λοιδορίας ἢ φθόνου ἢ σκώμματος, ἧστινος ἂν τύχητε ἕνεκ' αἰτίας ἀνθρώπους μισθωτοὺς, ὧν οὐδ' ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι ὡς οὐκ εἰσὶ τοιοῦτοι, λέγειν κελεύ-
55 ετε, καὶ γελᾶτε, ἄν τισι λοιδορηθῶσιν. καὶ οὐχί πω 125
τοῦτο δεινὸν, καίπερ ὂν δεινόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας πολιτεύεσθαι δεδώκατε τούτοις ἢ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσιν. καίτοι θεάσασθε ὅσας συμφορὰς παρασκευάζει τὸ τῶν τοιούτων ἐθέλειν ἀκροᾶσθαι. λέξω δ' ἔργα ἃ πάντες εἴσεσθε.

56 Ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι τινὲς μὲν Φιλίππου καὶ πάνθ' ὑπηρετοῦντες ἐκείνῳ, τινὲς δὲ τοῦ βελτίστου καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσιν οἱ πολῖται πράττοντες. πότεροι δὴ τὴν πατρίδ' ἐξώλεσαν; ἢ πότεροι τοὺς ἱππέας προὔδοσαν, ὧν προδοθέντων Ὄλυνθος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες καὶ ὅτ' ἦν ἡ πόλις τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συκοφαντοῦντες καὶ διαβάλλοντες οὕτως ὥστε τόν γ' Ἀπολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπείσθη.

57 Οὐ τοίνυν παρὰ τούτοις μόνοις τὸ ἔθος τοῦτο πάντα κακὰ εἰργάσατο, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐν Ἐρετρίᾳ, ἐπειδὴ ἀπαλλαγέντος Πλουτάρχου καὶ τῶν ξένων ὁ δῆμος εἶχε τὴν πόλιν καὶ τὸν Πορθμὸν, οἱ μὲν ἐφ' ὑμᾶς ἦγον τὰ πράγματα, οἱ δ' ἐπὶ Φίλιππον. ἀκούοντες δὲ τούτων τὰ πολλὰ, μᾶλλον δὲ τὰ πάντα οἱ ταλαίπωροι καὶ δυστυχεῖς Ἐρετριεῖς τελευτῶντες ἐπεί-
58 σθησαν τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν λέγοντας ἐκβάλλειν. καὶ γάρ
τοι πέμψας Ἱππόνικον ὁ σύμμαχος καὶ φίλος αὐτοῖς Φίλιππος καὶ ξένους χιλίους, τὰ τείχη περιεῖλε τοῦ Πορθμοῦ καὶ τρεῖς κατέστησε τυράννους, Ἵππαρχον,

*Αὐτομέδοντα, Κλείταρχον· καὶ μετὰ ταῦτ' ἐξελήλακεν
ἐκ τῆς χώρας δὶς ἤδη βουλομένους σώζεσθαι, τότε μὲν
πέμψας τοὺς μετ' Εὐρυλόχου ξένους, πάλιν δὲ τοὺς* 126
μετὰ Παρμενίωνος.

59 *Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ἀλλ' ἐν Ὠρεῷ Φιλι-
στίδης μὲν ἔπραττε Φιλίππῳ καὶ Μένιππος καὶ Σω-
κράτης καὶ Θόας καὶ Ἀγαπαῖος, οἵπερ νῦν ἔχουσι τὴν
πόλιν (καὶ ταῦτ' ᾔδεσαν ἅπαντες), Εὐφραῖός δέ τις,
ἄνθρωπος καὶ παρ' ἡμῖν ποτ' ἐνθάδ' οἰκήσας, ὅπως*
60 *ἐλεύθεροι καὶ μηδενὸς δοῦλοι ἔσονται. οὗτος τὰ μὲν
ἄλλα ὡς ὑβρίζετο καὶ προὐπηλακίζετο ὑπὸ τοῦ δήμου
τοῦ τῶν Ὠρειτῶν, πόλλ' ἂν εἴη λέγειν· ἐνιαυτῷ δὲ
πρότερον τῆς ἁλώσεως ἐνέδειξεν ὡς προδότην τὸν Φι-
λιστίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ἃ πράττου-
σιν. συστραφέντες δ' ἄνθρωποι πολλοὶ καὶ χορηγὸν
ἔχοντες Φίλιππον καὶ πρυτανευόμενοι παρ' ἐκείνου,
ἀπάγουσι τὸν Εὐφραῖον εἰς τὸ δεσμωτήριον ὡς συν-*
61 *ταράττοντα την πόλιν. ὁρῶν δὲ ταῦθ' ὁ δῆμος ὁ τῶν
Ὠρειτῶν, ἀντὶ τοῦ τῷ μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ' ἀποτυμ-
πανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτήδειον εἶ-
ναι ταῦτα παθεῖν ἔφη καὶ ἐπέχαιρεν. μετὰ ταῦθ' οἱ
μὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁπόσης ἐβούλοντ' ἔπραττον ὅπως ἡ
πόλις ληφθήσεται, καὶ κατεσκευάζοντο τὴν πρᾶξιν·
τῶν δὲ πολλῶν εἴ τις αἴσθοιτο, ἐσίγα καὶ κατεπέ-
πληκτο, τὸν Εὐφραῖον οἷα ἔπαθε μεμνημένοι. οὕτω
δ' ἀθλίως διέκειντο ὥστε οὐ πρότερον ἐτόλμησεν οὐ-
δεὶς τοιούτου κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν, πρὶν
διασκευασάμενοι πρὸς τὰ τείχη προσῄεσαν οἱ πολέμιοι·
τηνικαῦτα δ' οἱ μὲν ἠμύνοντο, οἱ δὲ προὐδίδοσαν.*
62 *τῆς πόλεως δ' οὕτως ἁλούσης αἰσχρῶς καὶ κακῶς οἱ
μὲν ἄρχουσι καὶ τυραννοῦσι, τοὺς τότε σώζοντας αὐ-* 127
τοὺς καὶ τὸν Εὐφραῖον ἑτοίμους ὁτιοῦν ποιεῖν ὄντας

τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς δ' ἀποκτείναντες, ὁ δ' Εὐφραῖος ἐκεῖνος ἐπέσφαξεν ἑαυτὸν, ἔργῳ μαρτυρήσας ὅτι δικαίως καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθειστήκει Φιλίππῳ.

63 Τί οὖν ποτ' αἴτιον, θαυμάζετ' ἴσως, τὸ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους καὶ τοὺς Ἐρετριέας καὶ τοὺς Ὠρείτας ἥδιον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας ἔχειν ἢ τοὺς ὑπὲρ αὑτῶν; ὅπερ καὶ παρ' ὑμῖν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν ἐνίοτε πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν· τὰ γὰρ πράγματ' ἀνάγκη σκοπεῖν ὅπως σωθήσεται· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς οἷς χαρίζον-
64 ται Φιλίππῳ συμπράττουσιν. εἰσφέρειν ἐκέλευον, οἱ δ' οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ δ' ἄγειν εἰρήνην, ἕως ἐγκατελήφθησαν. τἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον οἶμαι πάνθ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγω· οἱ μὲν ἐφ' οἷς ἤδη χαριοῦνται, ταῦτ ἔλεγον καὶ ἐλύπουν οὐδὲν, οἱ δ' ἐξ ὧν ἔμελλον σωθήσεσθαι, προσῆσαν δ' ἀπέχθειαι. πολλὰ δὲ καὶ τὰ τελευταῖα οὐχ οὕτως οὔτε πρὸς χάριν οὔτε δι' ἄγνοιαν οἱ πολλοὶ προΐεντο, ἀλλ' ὑποκατακλινόμενοι, ἐπειδὴ τοῖς ὅλοις ἡτ-
65 τᾶσθαι ἐνόμιζον. ὃ νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω δέδοικ' ἐγὼ μὴ πάθηθ' ὑμεῖς, ἐπειδὰν εἰδῆτε ἐκ λογισμοῦ μηδὲν ὑμῖν ἐνόν. καίτοι μὴ γένοιτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ· τεθνάναι γὰρ μυριάκις κρεῖττον ἢ κολακείᾳ τι ποιῆσαι Φιλίππῳ καὶ προέσθαι τῶν 123
ὑπὲρ ὑμῶν λεγόντων τινάς. καλήν γ' οἱ πολλοὶ νῦν ἀπειλήφασιν Ὠρειτῶν χάριν, ὅτι τοῖς Φιλίππου φί-
66 λοις ἐπέτρεψαν αὑτοὺς, τὸν δ' Εὐφραῖον ἐώθουν· καλήν γ' ὁ δῆμος ὁ Ἐρετριέων, ὅτι τοὺς μὲν ὑμετέρους πρέσβεις ἀπήλασε, Κλειτάρχῳ δ' ἐνέδωκεν αὑτόν· δουλεύουσί γε μαστιγούμενοι καὶ στρεβλούμενοι. καλῶς Ὀλυνθίων ἐφείσατο τῶν τὸν μὲν Λασθένη ἵππαρ-

χον χειροτονησάντων, τὸν δ᾽ Ἀπολλωνίδην ἐκβαλόν-
67 των. μωρία καὶ κακία τὰ τοιαῦτα ἐλπίζειν, καὶ κακῶς
βουλευομένους καὶ μηδὲν ὧν προσήκει ποιεῖν ἐθέλον-
τας, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λεγόντων ἀκροωμέ-
νους, τηλικαύτην ἡγεῖσθαι πόλιν οἰκεῖν τὸ μέγεθος
68 ὥστε μηδέν, μηδ᾽ ἂν ὁτιοῦν ᾖ, δεινὸν πείσεσθαι. καὶ
μὴν κἀκεῖνό γε αἰσχρόν, ὕστερόν ποτ᾽ εἰπεῖν συμβάντος
τινός "τίς γὰρ ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι; νὴ τὸν Δία,
"ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι."
πόλλ᾽ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν Ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ᾽ εἰ προεί-
δοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο· πόλλ᾽ ἂν Ὠρεῖται, πολλὰ Φω-
69 κεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἕκαστοι. ἀλλὰ τί τούτων
ὄφελος αὐτοῖς; ἕως ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον
ἄν τ᾽ ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην
καὶ πάντ᾽ ἄνδρα ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ᾽
ἑκὼν μήτ᾽ ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι
70 ἐπειδὰν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή. καὶ
ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῷ,
πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα
κάλλιστον,—τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως
ἐρωτήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί᾽ ἐρῶ, καὶ γράψω δέ, 129
ὥστ᾽ ἐὰν βούλησθε, χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον
ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρή-
μασι καὶ στρατιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου
δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ᾽ ὑπὲρ τῆς
71 ἐλευθερίας ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντ᾽ αὐτοὶ παρα-
σκευασάμενοι καὶ ποιήσαντες τοῖς Ἕλλησι φανερὰ τοὺς
ἄλλους ἤδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας
ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον,
εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὡς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν
ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι
πάντα καταστρέψασθαι), ἵν᾽ ἐὰν μὲν πείσητε, κοινω-

νοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν
τι δέῃ, εἰ δὲ μή, χρόνους γε ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν.
72 ἐπειδὴ γάρ ἐστι πρὸς ἄνδρα καὶ οὐχὶ συνεστώσης πό-
λεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ τοῦτ' ἄχρηστον, οὐδ' αἱ
πέρυσι πρεσβεῖαι αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖναι
καὶ κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ καὶ Πολύευκτος ὁ βέλτιστος
ἐκεινοσὶ καὶ Ἡγήσιππος καὶ Κλειτόμαχος καὶ Λυκοῦρ-
γος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν, καὶ ἐποιήσα-
μεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλθεῖν
73 μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι λέγω μη-
δὲν αὐτοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἀναγκαῖον ἐθέλοντας ποιεῖν
τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες τὰ οἰκεῖα αὐ-
τοὺς προϊεμένους τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδεσθαι,
καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας ὑπὲρ τῶν μελλόντων
τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλὰ τοῖς μὲν
ἐν Χερρονήσῳ χρήματ' ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν καὶ τἄλ-
λα ὅσα ἀξιοῦσι ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι,
καὶ πρώτους ἃ χρὴ ποιοῦντας τότε καὶ τοὺς ἄλλους
Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδάσκειν, νουθε-
τεῖν· ταῦτ' ἐστὶ πόλεως ἀξίωμα ἐχούσης ἡλίκον ὑμῖν
74 ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν
ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα,
οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε· ἀγαπητὸν γὰρ ἐὰν αὐτοὶ σῴζων-
ται τούτων ἕκαστοι. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον· ὑμῖν
οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο καὶ κατέλιπον
75 μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται
ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται, καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποι-
ήσει σκοπῶν, πρῶτον μὲν οὐ μήποθ' εὕρῃ τοὺς ποιή-
σοντας, ἔπειτα δέδοικα ὅπως μὴ πάνθ' ἅμα, ὅσα οὐ
βουλόμεθα, ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γένηται.
76 Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω· καὶ οἶ-
μαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τού-

των γιγνομένων. εἰ δέ τις ἔχει τι τούτων βέλτιον, λεγέτω καὶ συμβουλευέτω. ὅ τι δ' ὑμῖν δόξει, τοῦτ', ὦ πάντες θεοὶ, συνενέγκοι.

X.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Δ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ φθάνοντι καὶ πλέον οὐδὲν οὐδὲ ἴδιον, πλὴν τὸ περὶ τῆς ὁμονοίας πολίτευμα· διαφερομένων γὰρ τῶν πλουσίων πρὸς τοὺς πένητας, ὁ Δημοσθένης καταπαύειν πειρᾶται τὴν στάσιν, τῷ μὲν δήμῳ παραινῶν 131
μὴ δημεύειν τὰς τῶν πλουσίων οὐσίας, τοῖς δὲ πλουσίοις μὴ φθονεῖν τοῖς ἀπόροις τοῦ δημοσίου λήμματος. πείθει δὲ τοὺς Ἀθηναίους καὶ πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα περὶ συμμαχίας πρεσβεύεσθαι.

Καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἁμαρτημάτων οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων δυσκολώτερον εἰς τὸ παρὸν ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ τοσοῦτον χρόνον σπουδάζετε ὅσον ἂν κάθησθε ἀκούοντες, ἢ προσαγγελθῇ τι νεώτερον, εἶτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν οὐ μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐ-
2 τῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆθος ὅσην ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἔνι

ταύτης ἐκεῖνον ἐπισχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας οὐδεὶς
ἀγνοεῖ δήπου. καὶ γὰρ εἰ μηδ᾽ ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν ἄλλων
τοῦτο μαθεῖν δύναταί τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐ-
δαμοῦ πώποτε, ὅπου περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέησεν,
ἡττήθημεν οὐδ᾽ ἀδικεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πάντων παν- 132
3 ταχοῦ κρατοῦμεν καὶ περίεσμεν τῷ λόγῳ. ἆρ᾽ οὖν διὰ
τοῦτ᾽ ἐκείνῳ φαύλως ἔχει τὰ πράγματα ἢ τῇ πόλει κα-
λῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἐπειδὰν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ
ταῦτα βαδίζῃ τὰ ὅπλα, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἑτοίμως κινδυ-
νεύσων, ἡμεῖς δὲ καθώμεθα εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ᾽
ἀκηκοότες, εἰκότως, οἶμαι, τοὺς λόγους τὰ ἔργα παρέρ-
χεται, καὶ προσέχουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ᾽
ἡμεῖς δικαίοις ἢ νῦν ἂν εἴποιμεν, ἀλλ᾽ οἷς ποιοῦμεν.
ἔστι δὲ ταῦτα οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σώζειν δυνά-
4 μενα· οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. τοιγάρτοι
διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν
μὲν εἰς τὸ μήτε ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε
δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου
πολιτεύεσθαι, τῶν δ᾽ εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν
ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ᾽ ὑπακούειν, δι᾽ ὅτου ποτ᾽ ἂν οἴων-
ται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέ-
σεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες,
κεκρατήκασι πανταχοῦ, καὶ πόλις δημοκρατουμένη βε-
βαίως οὐκ οἶδ᾽ εἴ τίς ἐστι τῶν πασῶν λοιπὴ πλὴν ἡ
5 ἡμετέρα. καὶ κεκρατήκασιν οἱ δι᾽ ἐκείνου τὰς πολι-
τείας ποιούμενοι πᾶσιν, ὅσοις πράγματα πράττεται,
πρώτῳ μὲν πάντων καὶ πλείστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις
χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσοντα ὑπὲρ αὐτῶν,
δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου τῷ δύναμιν τὴν
καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς
6 ἂν αἰτήσωσι χρόνοις παρεῖναι. ἡμεῖς δ᾽ οὐ μόνον τού-
τοις ὑπολειπόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ οὐδ᾽

ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκό- 133
σιν ἤ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις·
εἶτ', οἶμαι, (δεῖ γὰρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τἀληθῆ)
οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθα ἐκ τούτων
ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων οἱ μὲν ὑπὲρ
τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δ' ὑπὲρ τοῦ ποῦ
συνεδρεύσουσι, τινὲς δὲ καθ' αὑτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλ-
λον ἢ μεθ' ἡμῶν ἐγνώκασιν.
7 Τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ
ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς προαι-
ροῦμαι· ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο
γνῷ καὶ εἰδῇ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥαθυ-
μία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν
οὐκ ἐφ' ἑκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν
εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαν-
8 τᾷ. ὁρᾶτε Σέρρειον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρῶ-
τον ὠλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν
οὐδὲ γνώριμά ἐστιν ἴσως. ταῦτα μέντοι ἐαθέντα καὶ
παροφθέντα ἀπώλεσε Θρᾴκην καὶ Κερσοβλέπτην, σύμ-
μαχον ὄνθ' ὑμῶν. πάλιν ταῦτ' ἀμελούμενα ἰδὼν καὶ
οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα παρ' ὑμῶν κατέσκαπτε
Πορθμὸν, καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπε-
9 τείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. ταύτης ὀλιγωρουμένης
Μέγαρα ἑάλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν ἐφροντίσατε οὐδ'
ἐπεστράφητε οὐδὲν τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε τοῦθ',
ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε ταῦτα ποιεῖν αὐτῷ· Ἀντρῶνας
ἐπρίατο καὶ μετ' οὐ πολὺν χρονον τὰ ἐν Ὠρεῷ πράγματ'
10 εἰλήφει. πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φερὰς, τὴν ἐπ' Ἀμ-
βρακίαν ὁδὸν, τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς, ἄλλα μυρία· οὐ 134
γὰρ ἵν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βεβιασμένους καὶ τοὺς
ἠδικημένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ'
ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντας ἀνθρώ-

πους ἀδικῶν, τὰ δ' ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος Φίλιππος,
εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει.
11 Εἰσὶ δέ τινες οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πρα-
γμάτων λόγους εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν "τί οὖν χρὴ
"ποιεῖν;" οὐχ ἵν' ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι
γὰρ ἂν ἦσαν ἁπάντων), ἀλλ' ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλ-
λαγῶσιν. δεῖ δ' ὅμως εἰπεῖν ὅ τι χρὴ ποιεῖν. πρῶτον
μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βε-
βαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν
εἰρήνην λέλυκε, καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ
τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ
τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν, οὐδενὶ
μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ' ἐπιβουλεύει,
καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων ἢ πῶς ταύτην κα-
12 ταλύσει. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ
ποιεῖ· λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ'
ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν
χρόνον ἤδη, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὑτῷ·
οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει χρῆσθαι, τούτοις ἅπαντα
τἄλλα βεβαίως κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτί-
δαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν ἐν Μακεδονίᾳ μένειν ἀσφα-
13 λῶς ἐδύνατο. ἀμφότερα οὖν οἶδε, καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπι-
βουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους. εὖ φρονεῖν δ'
ὑμᾶς ὑπολαμβάνων δικαίως μισεῖν αὑτὸν ἡγεῖται.
πρὸς δὲ τούτοις τοσούτοις οὖσιν οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι οὐδ'
ἂν ἁπάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' 135
αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ'
ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα (πολλὰ δ' ἂν γένοιτο ἀν-
θρώπῳ), ἥξει πάντα τὰ νῦν βεβιασμένα καὶ καταφεύ-
14 ξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆ-
σαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον
λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ' ἀφελέσθαι καὶ ὅλως ἐνοχλῆ-

σαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι δεινοί. οὔκουν βούλεται τοῖς αὑτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν,
15 οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον, δεύτερον δὲ εἰδέναι σαφῶς ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν οὐδεὶς ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλον καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν ἔχειν) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ χειμῶνας
16 καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων τῶν τριήρων καὶ καὶ ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων καὶ τόπου καὶ δόξης, ὧν μήτ' ἐκείνῳ μήτ' ἄλλῳ γένοιτο μηδενὶ χειρωσαμένῳ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν κυριεῦσαι, οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς
17 ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἄλλα 136
πάντα πραγματεύεται. ταῦτα τοίνυν ἕκαστον εἰδότα καὶ γιγνώσκοντα παρ' αὑτῷ δεῖ μὰ Δί' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν τὰ βέλτιστα ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλεύοντα· τοῦτο μὲν γάρ ἐστι λαβεῖν ὅτῳ πολεμήσετε βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει πράττειν.
18 ὁρᾶτε γάρ. εἰ δι' ἃ πρῶτα παρεσπόνδησε Φίλιππος ἢ δεύτερα ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ ἐστιν ἐφεξῆς) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμεῖν, ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ νῦν, οὐ γράφοντος οὐδενὸς ὑμῶν πόλεμον, Καρδιανοῖς ἐβοήθει, οὐκ ἂν ἀνηρπασμένος ἦν ὁ γράψας, καὶ διὰ τοῦτο πάντες

19 ἠτιῶντ' ἂν αὐτὸν Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι; μὴ τοί-
νυν ζητεῖτε ὅντινα ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἐξαμαρτάνει μι-
σήσετε καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι διασπάσα-
σθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοὶ χειροτονήσαντες πόλε-
μον βούλεσθε παρ' αὐτοῖς ὑμῖν ἐρίζειν, εἰ δέον ἢ μὴ
δέον ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκεῖνος πολε-
μεῖ τρόπον, τοῦτον μιμεῖσθε, τοῖς μὲν ἀμυνομένοις
ἤδη χρήματα καὶ τἄλλα ὅσων δέονται διδόντες, αὐ-
τοὶ δ' εἰσφέροντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατασκευ-
αζόμενοι στράτευμα, τριήρεις ταχείας, ἵππους, ἱππα-
20 γωγούς, τἄλλα ὅσα εἰς πόλεμον, ἐπεὶ νῦν γε γέλως
ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι, καὶ Φίλιππον δ' αὐ-
τὸν οὐδὲν ἂν ἄλλο οἶμαι μὰ τοὺς θεοὺς εὔξασθαι ποι-
εῖν τὴν πόλιν ἢ ταῦτα ἃ νῦν ποιεῖτε· ὑστερίζετε, ἀνα-
λίσκετε, ὅτῳ παραδώσετε τὰ πράγματα ζητεῖτε, δυσχε-
ραίνετε, ἀλλήλους αἰτιᾶσθε. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα γίγνεται
21 ἐγὼ διδάξω, καὶ ὅπως παύσεται λέξω. οὐδὲν πώποτε, 137
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστή-
σασθε οὐδὲ κατεσκευάσασθε ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖ-
νον ἀεὶ διώκετε, εἶτ' ἐπειδὰν ὑστερίσητε, παύεσθε·
ἕτερον πάλιν ἂν συμβῇ τι, παρασκευάζεσθε καὶ θορυ-
22 βεῖσθε. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει· οὐκ ἔνεστι βοηθείαις
χρωμένους οὐδὲν τῶν δεόντων ποτὲ πρᾶξαι, ἀλλὰ κα-
τασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφὴν ταύτῃ πορί-
σαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν
χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποι-
ήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων
λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ,
καὶ μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ πλεῖν ἄλλοσε ἢ πράττειν
23 ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ καταλείπειν. ἂν δ' οὕτω ποιη-
σητε καὶ τοῦτ' ἐθελήσητε ὡς ἀληθῶς, ἄγειν εἰρήνην
δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκά-

*σετε, ἢ πολεμήσετ᾽ ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως ἄν, ἴσως, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς πυνθάνεσθε τί ποιεῖ
Φίλιππος καὶ ποῖ πορεύεται, οὕτως ἂν ἐκεῖνος φρον-
τίσαι ποῖ ποθ᾽ ἡ τῆς πόλεως ἀπῆρκε δύναμις καὶ ποῦ
φανήσεται.*

24 *Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ πό-
νων πολλῶν καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλ᾽ ὀρθῶς
δοκεῖ· ἀλλ᾽ ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γε-
νησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν, εὑρήσει λυσι-
τελοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί
τις ἐγγυητὴς ὑμῖν θεῶν (οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδεὶς
ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) ὡς, ἐὰν
ἄγηθ᾽ ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα πρόησθε, οὐκ ἐπ᾽ αὐτοὺς* 138
25 *ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία
καὶ πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόν-
των τῇ πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς
ἰδίας ῥᾳθυμίας ἕνεκα τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἕλληνας
εἰς δουλείαν προέσθαι, καὶ ἔγωγ᾽ αὐτὸς μὲν τεθνάναι*
26 *μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ᾽ εἰρηκέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ᾽
εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθε,
ἅπαντα πρόεσθε. εἰ δὲ μηδενὶ τοῦτο δοκεῖ, τοὐναν-
τίον δὲ πρόϊσμεν ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσω-
μεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ
καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδυόμεθα,
ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέον-*
27 *τα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δί᾽ ἀνάγκη τις ᾖ. ἀλλ᾽
ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ
μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε, τὴν
δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ.
διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ με-
γίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη, καὶ
μείζω ταύτης οὐκ οἶδ᾽ ἥντινα ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ*

πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμὸς, ἃ μήτε γένοιτο
οὔτε λέγειν ἄξιον.

28 Τὸ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ τοιαῦ-
τα ὀκνηρῶς διακεῖσθαι, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς οὐσί-
αις λειτουργῆσαι ἕκαστον, ἐστὶ μὲν οὐκ ὀρθῶς ἔχον, οὐ-
δὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τινὰ πρόφασιν ὅμως· τὸ
δὲ μηδ' ὅσ' ἀκοῦσαι δεῖ μηδ' ὅσα βουλεύσασθαι προσή-
κει, μηδὲ ταῦτ' ἐθέλειν ἀκούειν, τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέ-
29 χεται κατηγορίαν. ὑμεῖς τοίνυν οὐκ ἀκούειν, πρὶν ἂν 139
ὥσπερ νῦν αὐτὰ παρῇ τὰ πράγματα, οὐχὶ βουλεύεσθαι
περὶ οὐδενὸς εἰώθατ' ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖ-
νος παρασκευάζηται, ἀμελήσαντες τοῦ ποιεῖν ταὐτὸ καὶ
ἀντιπαρασκευάζεσθαι ῥαθυμεῖτε, καὶ ἄν τι λέγῃ τις,
ἐκβάλλετε, ἐπειδὰν δ' ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν
τι πύθησθε, τηνικαῦτ' ἀκροᾶσθε καὶ παρασκευάζε-
30 σθε. ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλεῦσθαι τότε και-
ρὸς, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ καὶ χρῆσθαι
τοῖς παρεσκευασμένοις νῦν, ἡνίκ' ἀκούετε. τοιγαρ-
οῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν μόνοι τῶν πάντων ἀν-
θρώπων ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις τοὐναντίον ποιεῖτε· οἱ μὲν
γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ
βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.

31 Ὃ δὴ λοιπόν ἐστι, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφεύγει
δ' οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρῶ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως
ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πρά-
γματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματα ἀπὸ ταὐτομάτου,
οἷς ἂν χρησώμεθα ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο τὰ δέοντα.
πρῶτον μὲν γὰρ οἷς βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας
ὑπείληφεν ἑαυτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίπ-
32 πῳ. ἔπειθ' ὁ πράττων καὶ συνειδὼς ἅπανθ' ἃ Φίλιππος
κατὰ βασιλέως παρασκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέ-
γονε, καὶ πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατη-

γορούντων ἀκούσεται, οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν
ἡγήσαιτο τοῦ ἰδίου λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐ-
τοῦ καὶ διοικοῦντος, ὥστ' εἶναι πιστὰς τὰς κατηγορίας, 140
καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς παρ' ἡμῶν πρέσβεσιν, ὃν
33 βασιλεὺς ἥδιστ' ἂν ἀκούσαι, ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδι-
κοῦντα κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ, καὶ ὅτι πολὺ τῷ βα-
σιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιππος, ἂν προτέροις ἡμῖν
ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκαταλειπόμενοί τι πεισόμεθα ἡμεῖς,
ἀδεῶς ἐπ' ἐκεῖνον ἤδη πορεύσεται. ὑπὲρ δὴ τούτων
ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις
τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτερίαν ἀποθέσθαι,
δι' ἣν πολλάκις ἠλαττώθητε, "ὁ δὴ βάρβαρος καὶ ὁ
34 "κοινὸς ἅπασιν ἐχθρὸς" καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. ἐγὼ γὰρ
ὅταν τιν' ἴδω τὸν μὲν ἐν Σούσοις καὶ Ἐκβατάνοις δε-
δοικότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, ὃς καὶ
πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα
καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέχεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπε-
ψηφίζεσθε, οὐ τά γε ἐκείνου αἴτια), ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ
ταῖς θύραις ἐγγὺς οὑτωσὶ ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι αὐξανο-
μένου λῃστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο τι λέγοντα, θαυμάζω,
καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ ποτ', ἔγωγ', ἐπειδὴ
οὐχ οὗτος Φίλιππον.

35 Ἔστι τοίνυν τι πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν
πόλιν ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προσηκ-
κόντων διαβεβλημένην, εἶτα τοῖς μηδὲν τῶν δικαίων
ἐν τῇ πολιτείᾳ βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει·
καὶ πάντων, ὅσα ἐκλείπει, δέον παρά του γίγνεσθαι,
ἐπὶ τοῦθ' εὑρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ
36 οὗ πάνυ μὲν φοβοῦμαι λέγειν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐρῶ· οἶμαι
γὰρ ἕξειν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαια ἐπὶ τῷ συμ-
φέροντι τῆς πόλεως εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους καὶ
ὑπὲρ τῶν κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς καταδεεῖς, 141

εἰ ἀνέλοιμεν ἐκ μέσου καὶ τὰς βλασφημίας ἃς ἐπὶ τῷ
θεωρικῷ ποιοῦνταί τινες οὐχὶ δικαίως, καὶ τὸν φόβον,
ὡς οὐ στήσεται τοῦτο ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ· οὗ
οὐδὲν ἂν εἰς τὰ πράγματα μεῖζον εἰσενεγκαίμεθα, οὐδ'
37 ὅ τι κοινῇ μᾶλλον ἂν ὅλην ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. οὑ-
τωσὶ δὲ σκοπεῖτε· ἐρῶ δ' ὑπὲρ τῶν ἐν χρείᾳ δοκούν-
των εἶναι πρότερον. ἦν ποτ' οὐ πάλαι παρ' ἡμῖν, ὅτ'
οὐ προσήει τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τριάκοντα καὶ ἑκα-
τόν· καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ
τῶν εἰσφέρειν, ὅστις οὐκ ἠξίου τὰ καθήκοντα ἐφ' ἑαυ-
τὸν ποιεῖν, ὅτι χρήματα οὐ περιῆν, ἀλλὰ καὶ τριήρεις
ἔπλεον καὶ χρήματ' ἐγίγνετο καὶ πάντ' ἐποιοῦμεν τὰ
38 δέοντα. μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλῶς ποιοῦσα, πολλὰ πε-
ποίηκε τὰ κοινά, καὶ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν τα-
λάντων προσέρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν
τὰς οὐσίας ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ προσλαμβανόντων· οἱ
γὰρ εὔποροι πάντες ἔρχονται μεθέξοντες τούτου, καὶ
39 καλῶς ποιοῦσιν. τί οὖν παθόντες τοῦτο ὀνειδίζομεν
ἀλλήλοις καὶ προφάσει χρώμεθα τοῦ μηδὲν τῶν δεόν-
των ποιεῖν, πλὴν εἰ τῇ παρὰ τῆς τύχης βοηθείᾳ γεγο-
νυίᾳ τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν; οὓς οὔτ' ἂν αἰτιασαίμην
40 ἔγωγε οὔτ' ἀξιῶ. οὐδὲ γὰρ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ
τῶν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους οὕτω διακείμε-
νον οὐδ' οὕτως ἀγνώμονα οὐδ' ἄτοπον τῶν ὄντων οὐ-
δένα ὥστε, εἰ μὴ ποιήσουσιν ἅπαντες ὅσ' ἂν αὐτὸς,
οὐ φάσκοντα ποιήσειν οὐδὲν οὐδ' αὐτόν· καὶ γὰρ ἂν
τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὗτός γε ἔνοχος· δεῖ γὰρ,
οἶμαι, τοῖς γονεῦσι τὸν ὡρισμένον ἐξ ἀμφοτέρων ἔρα- 142
νον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τοῦ νόμου, δικαί-
41 ως φέρειν καὶ ἑκόντα ὑποτελεῖν. ὥσπερ τοίνυν ἑνὸς
ἡμῶν ἑκάστου τίς ἐστι γονεὺς, οὕτω συμπάσης τῆς πό-
λεως κοινοὺς δεῖ γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ

προσήκει τούτους οὐχ ὅπως ὧν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφε-
λέσθαι τι, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκο-
πεῖν ὅπως μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται.
42 τοὺς μὲν τοίνυν εὐπόρους ταύτῃ χρωμένους τῇ γνώμῃ
οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαια ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσι-
τελῆ· τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων τινὰ ἀποστερεῖν κοινῇ
κακόνους ἐστὶ ποιεῖν πολλοὺς ἀνθρώπους τοῖς πρά-
γμασι· τοῖς δ' ἐν ἐνδείᾳ, δι' ὃ δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶ-
γμα οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες καὶ κατηγοροῦσι δικαίως,
43 τοῦτ' ἀφελεῖν ἂν συμβουλεύσαιμι. δίειμι δὲ, ὥσπερ
ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὲρ τῶν εὐπόρων, οὐ κατ-
οκνήσας εἰπεῖν τἀληθῆ. ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος
οὐδ' ὠμὸς εἶναι δοκεῖ τὴν γνώμην, οὔκουν Ἀθηναίων
γε, οἶμαι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων, ὥστε λυπεῖσθαι ταῦτα
λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τῶν ἀναγκαίων
44 ἐνδεεῖς ὄντας. ἀλλὰ ποῦ συντρίβεται τὸ πρᾶγμα καὶ
ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τὸ ἀπὸ τῶν κοινῶν ἔθος ἐπὶ
τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας, καὶ μέγαν μὲν ὄν-
τα παρ' ὑμῖν εὐθέως τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δ' ἕνεκ'
ἀσφαλείας, ἑτέραν δὲ τὴν κρύβδην ψῆφον τοῦ φανε-
45 ρῶς θορύβου. ταῦτ' ἀπιστίαν, ταῦτ' ὀργὴν ἔχει. δεῖ
γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολι-
τείας κοινωνεῖν, τοὺς μὲν εὐπόρους εἰς μὲν τὸν βίον 143
τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ τού-
των μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ
τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας, τοὺς δὲ
λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας
τὸ μέρος, τὰ δ' ἑκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω
καὶ μικρὰ πόλις μεγάλη γίγνεται καὶ μεγάλη σώζεται.
ὡς μὲν οὖν εἴποι τις ἂν, ἃ παρ' ἑκατέρων εἶναι δεῖ,
ταῦτ' ἴσως ἐστίν· ὡς δὲ καὶ γένοιτ' ἂν ἐννόμως, διορ-
θώσασθαι δεῖ.

46 Τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων καὶ τῆς ταραχῆς πολλὰ πόρρωθέν ἐστι τὰ αἴτια· ἃ εἰ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστὶν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς ὑποθέσεως ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον, καὶ τὸ μὲν προΐστασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δύναμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν περίεργον ἐπείσθητε εἶναι καὶ μάταιον ἀνάλωμα ὑπὸ τῶν ταῦτα πολιτευομένων, τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν καὶ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν, ἀλλὰ προϊεμένους καθ' ἓν ἕκαστον πάντα ἑτέρους ἐᾶσαι λαβεῖν, θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν οἴεσθε.
47 ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν ἐφ' ἧς ὑμῖν τετάχθαι προσῆκεν ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως· πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρὸν, καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγισται τῶν πόλεων πρὸς αὑτὰς διεφέροντο, Λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων, Θηβαίων δ' ἀσχόλων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον γενομένων, ἡμῶν δ'
48 ἀμελούντων ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι τὸ μὲν φοβεῖ- 144
σθαι τοῖς ἄλλοις, τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς ἔχειν καὶ δύναμιν μεγάλην ἐκείνῳ περιγέγονε, καὶ τοσαῦτα πράγματα καὶ τοιαῦτα ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, ὥστε μηδ' ὅ τι χρὴ συμβουλεύειν εὔπορον εἶναι.

49 Ὄντων δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσιν, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβερῶν οὐδένες ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν, οὐ μόνον τῷ μάλιστα ὑμῖν ἐπιβουλεύειν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατα αὐτοὶ διακεῖσθαι. εἰ τοίνυν τὸ τῶν ὠνίων πλῆθος ὁρῶντες καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ τὴν ἀγορὰν, τούτοις κεκήλησθε ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, οὔτε προσηκόντως οὔτ' ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα κρι-
50 νετε· ἀγορὰν μὲν γὰρ ἄν τις καὶ πανήγυριν ἐκ τούτων

ἢ φαύλως ἢ καλῶς κατεσκευάσθαι κρίνοι· πόλιν δ' ἣν
ὑπείληφεν, ὃς ἂν τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν ἀεὶ βούληται,
μόνην ἂν ἐναντιωθῆναι καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας
προστῆναι, οὐ μὰ Δί' ἐκ τῶν ὠνίων, εἰ καλῶς ἔχει, δο-
κιμάζειν δεῖ, ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοίᾳ πιστεύει καὶ
τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν·
ἃ σφαλερῶς ὑμῖν καὶ οὐδαμῶς ἅπαντα καλῶς ἔχει.
51 γνοίητε δ' ἄν, εἰ σκέψαισθε ἐκείνως. πότε μάλιστα ἐν
ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων γέγονε πράγματα; οὐδένα
γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντα οὐδ' ἂν εἷς εἴποι.
τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντα εἰς δύο ταῦτα διῄρητο τὰ
τῶν Ἑλλήνων, Λακεδαιμονίους καὶ ἡμᾶς, τῶν δ' ἄλλων
Ἑλλήνων οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δ' ἐκείνοις ὑπήκουον. βασι-
λεὺς δὲ καθ' αὑτὸν μὲν ὁμοίως ἅπασιν ἄπιστος ἦν, τοὺς 145
δὲ κρατουμένους τῷ πολέμῳ προσλαμβάνων, ἄχρι οὗ
τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιήσαι, διεπιστεύετο, ἔπειτ' οὐχ ἧτ-
τον αὐτὸν ἐμίσουν οὓς σώσειε τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν
52 ἐξ ἀρχῆς. νῦν δὲ πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἅπασι τοῖς
Ἕλλησιν οἰκείως ἔχει, καὶ πάντων ἥκιστα δὴ ἡμῖν, ἄν
τι μὴ νῦν ἐπανορθωσώμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολ-
λαὶ καὶ πανταχόθεν γίγνονται, καὶ τοῦ πρωτεύειν ἀν-
τιποιοῦνται μὲν πάντες, ἀφεστᾶσι δ' ἔνιοι καὶ φθονοῦσι
καὶ ἀπιστοῦσιν αὑτοῖς, οὐχ ὡς ἔδει, καὶ γεγόνασι καθ'
αὑτοὺς ἕκαστοι, Ἀργεῖοι, Θηβαῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Κο-
53 ρίνθιοι, Ἀρκάδες, ἡμεῖς. ἀλλ' ὅμως εἰ τοσαῦτα μέρη
καὶ τοσαύτας δυναστείας διῃρημένων τῶν Ἑλληνικῶν
πραγμάτων, εἰ δεῖ τἀληθῆ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, τὰ
παρ' οὐδέσι τούτων ἀρχεῖα καὶ βουλευτήρια ἐρημότερ'
ἄν τις ἴδοι τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων ἢ τὰ παρ' ἡμῖν,
εἰκότως· οὔτε γὰρ φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε φοβού-
54 μενος οὐδεὶς ἡμῖν διαλέγεται. αἴτιον δὲ τούτων οὐχ ἕν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (ῥᾴδιον γὰρ ἂν ἦν ὑμῖν μεταθεῖ-

ναι) ἀλλὰ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου, ὧν τὸ καθ᾿ ἕκαστον ἐάσας ἕν, εἰς ὃ πάντα συντείνει, λέξω, δεηθεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τἀληθῆ μετὰ παρρησίας, μηδὲν ἀχθεσθῆναί μοι. πέπραται τὰ συμφέροντα ἐφ᾿ ἑκάστου τῶν καιρῶν, καὶ μετειλήφατε ὑμεῖς μὲν τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν, ὑφ᾿ ὧν κεκηλημένοι τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ πικρῶς ἔχετε, ἕτεροι
55 δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσιν. καὶ τὰ μὲν περὶ τἄλλα οὐκ ἄξιον
ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ᾿ ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμ- 146
πέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς εὐθέως ἑξῆς τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθὸν καὶ τὸ τρέφειν μεγάλην δύναμιν ὡς χαλεπόν, καὶ "διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται," καὶ ἄλλους λόγους ὡς οἴονται ἀληθεστάτους λέ-
56 γουσιν. ἀλλὰ δεῖ δήπου τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γε ἀφ᾿ ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ᾿ εἶναι χαλεπὰ οὐχ ὅσα ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ᾿ ἃ πεισόμεθ᾿, ἂν μὴ ταῦτ᾿ ἐθέλωμεν ποιεῖν, καὶ τὸ "διαρπασθήσεται τὰ "χρήματα" τῷ φυλακὴν εὑρεῖν δι᾿ ἧς σωθήσεται κω-
57 λύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀποστῆναι. καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ καὶ αὐτὸ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἁρπάζοντας ἐφ᾿ ὑμῖν ἐστι, τὴν δ᾿ Ἑλλάδα πᾶσαν ἐφεξῆς οὑτωσὶ Φίλιππος ἁρπάζων οὐ
58 λυπεῖ, καὶ ταῦτ᾿ ἐφ᾿ ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτ᾿ οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερῶς ἀδικοῦντα καὶ πόλεις καταλαμβάνοντα οὐδεὶς πώποτε τοῦτον εἶπεν ὡς ἀδικεῖ καὶ πολεμοποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους πολεμοποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου συμ-

*βησομένων δυσχερῶν (ἀνάγκη γάρ, ἀνάγκη πολλὰ λυ-
πηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίγνεσθαι) τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν τὰ
βέλτιστα λέγειν οἰομένοις ἅπαντες ἀναθεῖναι βούλον-
59 ται. ἡγοῦνται γάρ, ἂν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν [ἐκ μιᾶς 147
γνώμης] Φίλιππον ἀμύνησθε, κἀκείνου κρατήσειν
ὑμᾶς καὶ αὐτοῖς οὐκέτ' ἔσεσθαι μισθαρνεῖν, ἂν δ' ἀπὸ
τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινας πρὸς τὸ κρί-
νειν τράπησθε, αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντες ἀμ-
φότερ' ἕξειν, καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσειν καὶ παρ' ἐκεί-
νου χρήματα λήψεσθαι, ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ τού-
των δίκην λαβεῖν, παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκότων λή-
60 ψεσθαι. αἱ μὲν ἐλπίδες αἱ τούτων αὗται, καὶ τὸ κατα-
σκεύασμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλονταί τινες πό-
λεμον ποιῆσαι. ἐγὼ δ' οἶδα ἀκριβῶς ὅτι οὐ γράψαντος
Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον καὶ ἄλλα πολλὰ Φίλιππος
ἔχει τῶν τῆς πόλεως καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοή-
θειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι
πολεμεῖν ἡμῖν ἐκεῖνον, ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη, εἰ
τοῦτ' ἐξελέγχοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶνται, τί
61 τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; ἀλλ' ἐπειδὰν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς
ἴῃ, τί φήσομεν τότε; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν,
ὥσπερ οὐδὲ Ὠρείταις τῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ
χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσ-
βάλλων αὐτῶν, οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ
τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς
ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκ-
οῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν ἔνι.
62 Καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν τε καί τισι τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων ἔσθ' ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ
ποιήσασθαι τὴν πόλιν βούλεται Φίλιππος ὑμῶν, οὔ,
ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν
μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε οὔτ', ἐὰν ἐθέλητε, ἐπιστή-* 148

σεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πράγματα δὲ παρασχεῖν
αὐτῷ, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
ἁπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦτα ὑμῶν οὐχὶ φείσεται,
63 εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται. ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων
ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ
τοὺς πεπρακότας αὐτοὺς ἐκείνῳ φανερῶς μισεῖν καὶ
ἀποτυμπανίσαι· οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς
πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πό-
λει κολάσητ' ἐχθρούς, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ
64 προβόλοις προσπταίσαντας ὑστερίζειν ἐκείνων. πόθεν
οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοι-
γε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποι-
οῦντα, εἰ μηδὲν ἄλλο, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἤδη;
οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετο εἰς τὴν νῦν
παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτο οὐδεὶς ὅσα
τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους, πρότερον δοὺς Ποτί-
δαιαν, ἐξηπάτησε, καὶ πολλὰ ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν
ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας
65 πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί
τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν οἱ μὲν ἤδη πεπόνθα-
σιν ἃ δὴ πάντες ἴσασιν, οἱ δ' ὅ τι ἄν ποτε συμβῇ πεί-
σονται. ὑμεῖς δὲ ὧν μὲν ἀπεστέρησθε σιωπῶ· ἀλλ'
ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι πόσα ἐξηπάτησθε,
πόσων ἀπεστέρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τὰ
ἐπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σέρρειον, τὸν Κερσοβλέπτην
66 αὐτόν; οὐ νῦν Καρδίαν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν 149
ἐκείνως τοῖς ἄλλοις καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον προσ-
φέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ
ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα
χρήματα αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃ-
67 ρημένοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν
ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου μὴ σὺν εὖ πεπονθότων τῶν

πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτίδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν
ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου μὴ σὺν εὖ
πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυ-
ράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν
ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλὲς, πρὶν τὴν Βοι-
68 ωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' Ἀθή-
νησιν οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν χώραν
ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος
ἡμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον
παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. καὶ γάρ
τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γεγό-
νασι καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώρι-
μοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ'
69 εὐπόρων ἄποροι. πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι
συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ὑμεῖς ἐστὲ
ἄποροι· ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ ἐᾶν
τοῦτον τὸν τρόπον τα πράγματα φέρεσθαι ὁ μὲν εὐ-
δαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρ-
βάροις, ὑμεῖς δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοὶ, τῇ μὲν κατὰ τὴν
ἀγορὰν εὐετηρίᾳ λαμπροὶ, τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ
70 καταγέλαστοι. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί τε ὑμῶν 150
καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομέ-
νους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις
ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν
ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. καίτοι λοιδορίας
χωρὶς, εἴ τις ἔροιτο "εἰπέ μοι, τί δὴ γιγνώσκων ἀκρι-
"βῶς, Ἀριστόδημε, (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτ' ἀγνοεῖ) τὸν
"μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα καὶ
"ἀκίνδυνον ὄντα, τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον
"καὶ σφαλερὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ
"κακῶν μεστὸν, οὐ τὸν ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύ-
71 "νοις αἱρεῖ;" τί ἂν εἴποι τις; εἰ γὰρ ὃ βέλτιστον εἰπεῖν

ἂν ἔχοις, τοῦτό σοι δοίημεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ
φιλοτιμίας καὶ δόξης ταῦτα πάντα ποιεῖς, θαυμάζω τί
δήποτε σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶ-
ναι νομίζεις καὶ πονητέον καὶ κινδυνευτέον, τῇ πόλει
δὲ προέσθαι ταῦτα μετὰ ῥαθυμίας συμβουλεύεις. οὐ
γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινὰ
φαίνεσθαι, τὴν πόλιν δ' ἐν τοῖς Ἕλλησι μηδενὸς ἀξίαν
72 εἶναι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε ὁρῶ, ὡς τῇ μὲν πόλει
ἀσφαλὲς τὸ τὰ αὑτῆς πράττειν, σοὶ δὲ κίνδυνος, εἰ μη-
δὲν τῶν ἄλλων πλέον περιεργάσει, ἀλλὰ τοὐναντίον
σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζει καὶ περιεργάζει τοὺς ἐσχάτους
73 ὄντας κινδύνους, τῇ πόλει δὲ ἐκ τῆς ἡσυχίας. ἀλλὰ
νὴ Δία παππῷα σοι καὶ πατρῷα δόξα ὑπάρχει, ἣν αἰσ-
χρόν ἐστιν ἐν σοὶ καταλῦσαι· τῇ πόλει δ' ὑπῆρξεν
ἀνώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων. ἀλλ' οὐδὲ
τοῦθ' οὕτως ἔχει· σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλέπτης ὁ πατὴρ, 151
εἴπερ ἦν ὅμοιος σοὶ, τῇ πόλει δ' ἡμῶν οὓς πάντες
ἴσασιν οἱ Ἕλληνες δὶς ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ
74 τῶν προγόνων σεσωσμένοι. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως οὐδὲ
πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ' αὑτοὺς καὶ τὰ κατὰ τὴν πό-
λιν πολιτεύονται· πῶς γάρ ἐστιν ἴσον τούτων μέν τι-
νας ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἥκοντας ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, τὴν
πόλιν δ', ἣ προειστήκει τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τέως καὶ
τὸ πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότη-
τι καθεστάναι;

75 Πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν
παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων ἐνδείᾳ μοι δοκεῖ τὰ πρά-
γματα οὔτε νῦν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν, ἀλλ'
ὅταν πάντ' ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώ-
μονες ὡς ὀρθῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι
καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων ἐξ ἴσου κάθησθε
ἀκροώμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς (ἴστε γὰρ εὐθὺς

ἰδόντες ἀκριβῶς τίς μισθοῦ λέγει καὶ ὑπὲρ Φιλίππου πολιτεύεται, καὶ τίς ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων), ἀλλ' ἵν' αἰτιασάμενοι τούτους καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς γέλωτα καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων
76 ποιῆτε. ταῦτ' ἐστὶ τἀληθῆ μετὰ πάσης παρρησίας, ἁπλῶς εὐνοίᾳ, τὰ βέλτιστα εἰρημένα, οὐ κολακείας καὶ βλάβης καὶ ἀπάτης λόγος μεστὸς, ἀργύριον μὲν τῷ λέγοντι ποιήσων, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν παυστέον τούτων τῶν ἐθῶν, ἢ μηδένα ἄλλον αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύλως ἔχειν ἢ ὑμᾶς αὐτούς.

XI.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ. 152

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ Φίλιππος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέπομφεν ἐπιστολὴν, κατηγορῶν αὐτῶν καὶ πόλεμον προκηρύττων ἄντικρυς. οὐκέτι οὖν ὁ ῥήτωρ πείθει τοὺς Ἀθηναίους πολεμεῖν (ἀνάγκη γάρ), ἀλλὰ θαρσύνει πρὸς τὸν κίνδυνον, εὐκαθαίρετον λέγων τὸν Μακεδόνα.

Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν· ἐπειδὴ γὰρ Φαρσαλίοις Ἅλον παρέδωκε καὶ τὰ περὶ Φωκέας διῳκήσατο καὶ τὴν Θρᾴκην κατεστρέψατο πᾶσαν, αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος καὶ προφάσεις ἀδίκους ἐξευρὼν τῷ μὲν ἔργῳ πάλαι πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν, τῷ δὲ λόγῳ νῦν

2 ὁμολογεῖ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔπεμψεν. ὅτι δὲ χρὴ μή-
τε ὀρρωδεῖν ὑμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν μήτε ἀγεννῶς
ἀντιταχθῆναι πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ σώμασι καὶ χρή-
μασι καὶ ναυσὶ καὶ πᾶσιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀφειδῶς ὁρ-
μῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ πειράσομαι διδάσκειν. 153
πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς θεοὺς
μεγίστους ὑμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθοὺς, ὧν
ἐκεῖνος τὰς πίστεις ὑπεριδὼν καὶ τοὺς ὅρκους ὑπερβὰς
3 λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην· ἔπειθ' οἷς πρότερον ηὐ-
ξήθη, φενακίζων ἀεί τινας καὶ μεγάλα ἐπαγγελλόμενος
εὐεργετήσειν, ταῦτα πάντα διεξελήλυθεν ἤδη, καὶ γι-
γνώσκεται μὲν ὑπὸ τῶν Περινθίων καὶ Βυζαντίων καὶ
τῶν ἐκείνοις συμμαχούντων ὡς ἐπιθυμεῖ προσενεχθῆ-
ναι τούτοις τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ Ὀλυνθίοις πρότε-
4 ρον, οὐκ ἀγνοεῖται δὲ ὑπὸ Θετταλῶν δεσπόζειν, ἀλλ'
οὐχ ἡγεῖσθαι τῶν συμμάχων προαιρούμενος, ὑποπτεύ-
εται δὲ ὑπὸ Θηβαίων Νίκαιαν μὲν φρουρᾷ κατέχων,
εἰς δὲ τὴν ἀμφικτυονίαν εἰσδεδυκὼς, τὰς δὲ πρεσβείας
τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρὸς αὐτὸν ἄγων καὶ τὴν ἐκεί-
νων συμμαχίαν παραιρούμενος· ὥστε τῶν αὐτῷ πρὸ
τοῦ φίλων ὄντων τοὺς μὲν νῦν πολεμεῖν ἀκαταλλά-
κτως, τοὺς δὲ μηκέτι προθύμους εἶναι συναγωνιστὰς,
ἅπαντας δ' ὑφορᾶσθαι καὶ διαβεβλῆσθαι πρὸς αὐτόν.
5 ἔτι τοίνυν (οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστι μικρόν) οἱ κατὰ τὴν
Ἀσίαν σατράπαι καθεστῶτες ἔναγχος μὲν ξένους μισθο-
φόρους εἰσπέμψαντες ἐκώλυσαν ἐκπολιορκηθῆναι Πέ-
ρινθον, νυνὶ δὲ τῆς ἔχθρας αὐτοῖς ἐνεστώσης καὶ τοῦ
κινδύνου πλησίον ὄντος, εἰ χειρωθήσεται Βυζάντιον,
6 οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσουσιν, ἀλλὰ
καὶ βασιλέα [τῶν Περσῶν] χρήματα χορηγεῖν ἡμῖν
προτρέψονται, ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον
ὅσον οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες, τηλικαύτην δ' ἔχει ῥώ-

*μην πρὸς τὰς ἐνθάδε πράξεις ὥστε καὶ πρότερον,
ἡνίκα Λακεδαιμονίοις ἐπολεμοῦμεν, ὁποτέροις πρόσ-* 154
*θοιτο, τούτους ἐποίει κρατεῖν τῶν ἑτέρων, καὶ νῦν
μεθ' ἡμῶν γενόμενος ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὴν Φι-
λίππου δύναμιν.*

7 *Πρὸς τοίνυν τούτοις τηλικούτοις οὖσιν, οὐκ ἐρῶ
μὲν ὡς οὐ διὰ τὴν εἰρήνην πολλὰ προείληφεν ἡμῶν
χωρία καὶ λιμένας καὶ τοιαῦθ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς πό-
λεμον, ὁρῶ δὲ ὡς ὅταν μὲν ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα
συνέχηται καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τῶν
πολέμων, μένει τὰ συσταθέντα βεβαίως· ὅταν δ' ἐξ
ἐπιβουλῆς καὶ πλεονεξίας ἀπάτῃ καὶ βίᾳ κατέχη-
ται, καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ πρόφασις καὶ
τὸ τυχὸν πταῖσμα ταχέως αὐτὰ διέσεισε καὶ κατέλυσεν.*
8 *καὶ πολλάκις εὑρίσκω λογιζόμενος οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ πρὸς ὑποψίαν
ἥκοντα καὶ δυσμένειαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς οὐ
συνηρμοσμένα καλῶς οὐδ' οἰκείως οὐδ' ὡς οἴεταί τις.
ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις ἐν μὲν προσθή-
κης μέρει ῥοπὴν ἔχει τινὰ καὶ χρῆσιν, αὐτὴ δὲ καθ' αὑ-
τὴν ἀσθενής ἐστι καὶ πρὸς τηλικοῦτον ὄγκον πραγμά-*
9 *των εὐκαταφρόνητος· ἔτι δ' αὐτὴν οὗτος αὐτὸς τοῖς
πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις καὶ πᾶσιν οἷς ἄν τις αὐ-
τὸν μέγαν εἶναι νομίσειε, σφαλερωτέραν αὑτῷ πεποίη-
κεν. μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς
χαίρειν Φίλιππόν τε καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐννοεῖ-
σθε ὡς ὁ μὲν ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ δὲ ἀσφαλείας, καὶ αὐ-
τῷ μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀκινδύνως, οἱ δ' οὐδὲν
δέονται καταλιπόντες οἴκοι τέκνα, γονέας, γυναῖκας,
φθείρεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ*
10 *αὐτῶν. ὥστε τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν Μακεδόνων ἐκ* 155
τούτων ἄν τις ἴδοι πῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον·

τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑταίρους καὶ τοὺς τῶν ξένων
ἡγεμόνας εὑρήσετε δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ, πε-
ριδεῶς δὲ μᾶλλον τῶν ἀδόξων ζῶντας. τοῖς μὲν γὰρ ὁ
πρὸς τοὺς πολεμίους μόνον ὑπάρχει κίνδυνος, οἱ δὲ
τοὺς κόλακας καὶ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς μᾶλλον ἢ
11 τὰς μάχας δεδίασι· κἀκεῖνοι μὲν μετὰ πάντων ἀγωνί-
ζονται πρὸς τοὺς ἀντιταχθέντας, τοῖς δὲ καὶ τῶν ἐν
τοῖς πολέμοις κακῶν οὐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστι καὶ
χωρὶς ἰδίᾳ τὸν τρόπον τὸν τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι συμ-
βέβηκεν. ἔτι δὲ τῶν μὲν πολλῶν ἐὰν ἁμάρτῃ τις, ζημίαν
κατὰ τὴν ἀξίαν εἴληφεν· οἱ δ' ὅταν μάλιστα κατορθώ-
σωσι, τότε μάλιστα σκορακίζονται καὶ προπηλακίζον-
12 ται, παρὰ τὸ προσῆκον. καὶ τούτοις οὐδ' ἂν εἷς εὖ
φρονῶν ἀπιστήσειεν· οὕτω γὰρ φιλότιμον αὐτὸν εἶναί
φασιν οἱ συνδιατρίψαντες ὥστε βουλόμενον τὰ κάλ-
λιστα τῶν ἔργων πάνθ' αὑτοῦ δοκεῖν εἶναι μᾶλλον
ἄχθεσθαι τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τοῖς ἄξιον
13 ἐπαίνου τι πράξασιν ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσι. πῶς οὖν,
εἴπερ ἐστὶ ταῦτα τοιαῦτα, πιστῶς ἤδη πολὺν χρόνον
αὐτῷ παραμένουσιν; ὅτι νῦν μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὸ κατορθοῦν αὐτὸν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· αἱ
γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς
ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι πταίσει, τότ'
14 ἀκριβῶς διακαλυφθήσεται ταῦτα πάντα. συμβαίνει
γὰρ, ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν· ὅταν μὲν ἐρρωμέ-
νος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ' ἕκαστα σα-
θρῶν, ἐπὰν δ' ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα 155
κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων ᾖ μὴ τελέως
ὑγιαῖνον· οὕτω καὶ τῶν βασιλειῶν καὶ πασῶν τῶν δυ-
ναστειῶν, ἕως μὲν ἂν ἐν τοῖς πολέμοις κατορθῶσιν,
ἀφανῆ τα κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστὶν, ἐπὰν δέ τι πταίσω-
σιν, ὃ νῦν παθεῖν εἰκὸς ἐκεῖνον μεῖζον φορτίον ἢ καθ'

αὐτὸν ἀράμενον, γίγνεται φανερὰ τὰ δυσχερῆ πάντα
τοῖς ἅπασιν.

15 *Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον*
ὁρῶν εὐτυχοῦντα φοβερὸν εἶναι νομίζει καὶ δυσπολέ-
μητον, σώφρονος μὲν ἀνδρὸς χρῆται προνοίᾳ· μεγάλη
γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαν-
τα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· κατὰ πολλοὺς μέν-
τοι τρόπους ἕλοιτ' ἄν τις οὐχ ἧττον τὴν ἡμετέραν εὐ-
16 *τυχίαν ἢ τὴν ἐκείνου· παρά τε γὰρ τῶν προγόνων ἐκ*
πλείονος χρόνου παρειλήφαμεν τὴν εὐδαιμονίαν οὐ
τούτου μόνον, ἀλλὰ συνελόντι φράσαι πάντων τῶν
ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων· κἀκεῖνοι μὲν Ἀθηναί-
οις φόρους ἤνεγκαν, ἡ δ' ἡμετέρα πόλις οὐδενί πω
τῶν ἁπάντων. ἔτι δὲ τοσούτῳ πλείους ἀφορμὰς αὐ-
τοῦ πρὸς τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατε-
17 *λοῦμεν εὐσεβέστερα καὶ δικαιότερα πράττοντες. τί ποτ'*
οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ πλείω κατώρθω-
σεν ἡμῶν; ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (παρρησιάσομαι
γὰρ πρὸς ὑμᾶς) ὁ μὲν αὐτὸς στρατεύεται καὶ ταλαιπω-
ρεῖ καὶ τοῖς κινδύνοις πάρεστιν, οὔτε καιρὸν παριεὶς
οὔτε ὥραν ἔτους παραλείπων οὐδεμίαν, ἡμεῖς δὲ (εἰρή-
σεται γὰρ τἀληθῆ) οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα,
μέλλοντες ἀεὶ καὶ ψηφιζόμενοι καὶ πυνθανόμενοι κατὰ
τὴν ἀγορὰν εἴ τι λέγεται νεώτερον. καίτοι τί γένοιτ' 157
ἂν νεώτερον ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων
καὶ τολμῶν ἐπιστολὰς πέμπειν τοιαύτας οἵας ἠκούσατε
18 *μικρῷ πρότερον; καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι*
στρατιῶται, καὶ νὴ Δία πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῖν ῥη-
τόρων τινές, οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβά-
νειν νομίζοντες οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶντες, οὐδ'
αἰσθάνονται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ σφῶν
αὐτῶν μικροῦ λήμματος πωλοῦντες. ἡμεῖς δὲ οὔτε τῶν

*ἐκείνου πραγμάτων οὐδὲν στασιάζειν παρασκευάζο-
μεν, οὔτε ξενοτροφεῖν ἐθέλομεν, οὔτε αὐτοὶ στρατεύε-
19 σθαι τολμῶμεν. οὔκουν ἐστὶν οὐδὲν θαυμαστὸν, εἴ τι
πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον,
ἀλλὰ μᾶλλον εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν προσήκει
τοὺς πολεμοῦντας, νομίζομεν κρατήσειν τοῦ πάντα
πράττοντος ἃ δεῖ τοὺς πλεονεκτήσειν μέλλοντας.*

*20 Ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρὴ λαβόντας ἔννοιαν,
καὶ λογισαμένους ὡς οὐδ' ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ φάσκειν
ἄγειν εἰρήνην (ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ προηγόρευκε τὸν
πόλεμον καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχε) μηδενὸς μὲν φείδε-
σθαι μήτε τῶν δημοσίων μήτε τῶν ἰδίων, στρατεύε-
σθαι δὲ, ἄν που καιρὸς ᾖ, προθύμως ἅπαντας, χρῆ-
21 σθαι δὲ στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. μὴ γὰρ
ὑπολάβῃ τις ὑμῶν, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν ἐγένετο τὰ πρά-
γματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν
ἀναλήψεσθαι καὶ γενήσεσθαι βελτίω· μηδὲ νομίσητε
ῥαθυμούντων ὑμῶν, ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ
τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως· ἀλλ' ἐννοεῖ-
σθε ὡς αἰσχρόν ἐστι τοὺς μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς 158
πόνους καὶ μεγάλους κινδύνους ὑποστῆναι Λακεδαι-
22 μονίοις πολεμοῦντας, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δι-
καίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν ἐθέλειν ἐρρωμένως
ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον
οὕτως εἶναι φιλοκίνδυνον ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆ-
σαι τὴν ἀρχὴν κατατετρῶσθαι πᾶν τὸ σῶμα τοῖς πολε-
μίοις μαχόμενον, Ἀθηναίους δὲ, οἷς πάτριόν ἐστι μη-
δενὸς ἀκούειν, ἁπάντων δὲ κρατεῖν ἐν τοῖς πολέμοις,
τούτους διὰ ῥαθυμίαν ἢ μαλακίαν ἐγκαταλείπειν
τά τε τῶν προγόνων ἔργα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πα-
τρίδος.*

23 Ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι παρεσκευά-

σθαι μὲν πρὸς τὸν πόλεμον, παρακαλεῖν δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, μὴ λόγοις, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις, πρὸς τὴν παρ᾽ ἡμῶν συμμαχίαν· ὡς ἅπας μέν ἐστι λόγος μάταιος πράξεων ἄμοιρος γενόμενος, τοσούτῳ δὲ μάλιστα ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

XII.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος, ἵν᾽ ἐμμείνωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ὁμολογίαις, οὐδεμίαν ἐποιεῖσθε ἐπιστροφὴν, ᾤμην δεῖν πέμψαι πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. μὴ θαυμάσητε δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς· πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλημάτων
ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπὲρ ἁπάντων δηλῶσαι καθαρῶς. 159

Πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἁρπασθέντος ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐμῆς οὐ τοῖς παρανομοῦσιν ἐπετιμήσατε, ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον εἵρξατε δέκα μῆνας· ἃς δ᾽ ἔφερε παρ᾽ ἡμῶν ἐπιστολὰς, ἀνέγνωτε ἐπὶ τοῦ βήματος. ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις καὶ τῶν ληστῶν τοὺς βουλομένους οὐδὲν ἐφροντίζετε, τῶν συνθηκῶν διαρρήδην λεγουσῶν πο-
3 λεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας. ἔτι τοίνυν περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Διοπείθης ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν Κρωβύλην μὲν καὶ τὴν Τιρίστασιν ἐξηνδραποδίσατο, τὴν δὲ προσεχῆ Θρᾴκην ἐπόρθησε, τέλος δὲ εἰς τουτο ἦλθε παρανομίας ὥστε Ἀμφίλοχον ὑπὲρ τῶν

αἰχμαλώτων ἐλθόντα πρεσβευτὴν συλλαβὼν καὶ τὰς
ἐσχάτας ἀνάγκας ἐπιθεὶς ἀπελύτρωσε ταλάντων ἐν-
4 νέα· καὶ ταῦτα τῷ δήμῳ εὐδοκοῦντα ἐποίησεν. καίτοι
τὸ παρανομεῖν εἰς κήρυκα καὶ πρέσβεις τοῖς ἄλλοις τε
πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ καὶ μάλιστα ὑμῖν· Μεγαρέων
γοῦν Ἀνθεμόκριτον ἀνελόντων εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν ὁ
δῆμος ὥστε μυστηρίων μὲν εἴργειν αὐτοὺς, ὑπομνή-
ματα δὲ τῆς ἀδικίας ἔστησαν ἀνδριάντα πρὸ τῶν πυ-
λῶν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, ἐφ' οἷς παθόντες οὕτως
ἐμισήσατε τοὺς δράσαντας, νῦν αὐτοὺς φαίνεσθαι
5 ποιοῦντας; Καλλίας τοίνυν ὁ παρ' ὑμῶν στρατηγὸς
τὰς μὲν πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασίτῃ κόλπῳ κατοικου-
μένας ἔλαβεν ἁπάσας, ὑμῖν μὲν ἐνόρκους, ἐμοὶ δὲ συμ-
μαχίδας οὔσας, τοὺς δ' εἰς Μακεδονίαν πλέοντας ἐπώ-
λει πάντας πολεμίους κρίνων· καὶ διὰ ταῦθ' ὑμεῖς 160
ἐπῃνεῖτ' αὐτὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. ὥστε ἔγωγε ἀπο-
ρῶ τί ποτ' ἔσται καινότερον, ἐὰν ὁμολογήσητέ μοι
πολεμεῖν· καὶ γὰρ ὅτε φανερῶς διεφερόμεθα, λῃ-
στὰς ἐξεπέμπετε, καὶ τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπω-
λεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς
ἐποιεῖτε.

6 Χωρὶς τοίνυν εἰς τοῦτο παρανομίας ἀφῖχθε καὶ
δυσμενείας ὥστε καὶ πρὸς τὸν Πέρσην πρέσβεις ἀπε-
στάλκατε πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμεῖν· ὃ μάλιστα
ἄν τις θαυμάσειεν. πρὸ μὲν γὰρ τοῦ λαβεῖν αὐτὸν Αἴ-
γυπτον καὶ Φοινίκην ἐψηφίσασθε, ἂν ἐκεῖνός τι νεω-
τερίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλλη-
7 νας ἅπαντας ἐπ' αὐτόν· νῦν δὲ τοσοῦτον ὑμῖν περίε-
στι τοῦ πρὸς ἐμὲ μίσους ὥστε πρὸς ἐκεῖνον διαλέγε-
σθε περὶ τῆς ἐπιμαχίας. καίτοι τὸ παλαιὸν οἱ πατέρες
ὑμῶν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοῖς Πεισιστρατίδαις ἐπε-
τίμων ὡς ἐπάγουσι τὸν Πέρσην ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας·

ὑμεῖς δ' οὐκ αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ διετελεῖτε
τοῖς τυράννοις ἐγκαλοῦντες.

8 Ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γράφετε ἐν τοῖς ψηφί-
σμασιν ἐμοὶ προστάττοντες Τήρην καὶ Κερσοβλέπτην
ἐᾶν Θρᾴκης ἄρχειν ὡς ὄντας Ἀθηναίους. ἐγὼ δὲ τού-
τους οὔτε τῶν περὶ τῆς εἰρήνης συνθηκῶν οἶδα μετα-
σχόντας ὑμῖν οὔτ' ἐν ταῖς στήλαις ἀναγεγραμμένους
οὔτ' Ἀθηναίους ὄντας, ἀλλὰ Τήρην μὲν μετ' ἐμοῦ
στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς, Κερσοβλέπτην δὲ τοῖς παρ'
ἐμοῦ πρεσβευταῖς ἰδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὀμόσαι προ-
θυμούμενον, κωλυθέντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρα-
9 τηγῶν ἀποφαινόντων αὐτὸν Ἀθηναίων ἐχθρόν. καίτοι
πῶς ἐστὶ τοῦτ' ἴσον ἢ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμφέ-
ρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως, ὅταν δ' 161
ἐμὲ συκοφαντεῖν βούλησθε, πολίτην ἀποδείκνυσθαι
τὸν αὐτὸν ὑφ' ὑμῶν· καὶ Σιτάλκου μὲν ἀποθανόντος,
ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, εὐθὺς ποιήσασθαι πρὸς τὸν
ἀποκτείναντα φιλίαν, ὑπὲρ δὲ Κερσοβλέπτου πόλεμον
αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς; καὶ ταῦτα σαφῶς εἰδότας ὅτι
τῶν λαμβανόντων τὰς δωρεας τὰς τοιαύτας οὐδεὶς
οὔτε τῶν νόμων οὔτε τῶν ψηφισμάτων οὐδὲν φρον-
10 τίζει τῶν ὑμετέρων. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τἄλλα
παραλιπόντα συντόμως εἰπεῖν, ὑμεῖς ἔδοτε πολιτείαν
Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ καὶ Διονυσίῳ τῷ Συρακοσίῳ
καὶ τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. ἐὰν οὖν πείσητε τοὺς
ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν ἀποδοῦναι πάλιν τὰς
ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν
Θρᾴκην, ὅσης Τήρης καὶ Κερσοβλέπτης ἦρχεν. εἰ
δὲ τοῖς μὲν ἐκείνων κρατήσασι μηδ' ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε
μηδὲν, ἐμὲ δ' ἐνοχλεῖτε, πῶς οὐ δικαίως ὑμᾶς ἀμυνοί-
μην ἄν;

11 Περὶ μὲν οὖν τούτων πολλα λέγειν ἔχων ἔτι δί

καια παραλιπεῖν προαιροῦμαι· Καρδιανοῖς δέ φημι
βοηθεῖν γεγονὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος, οὐκ
ἐθελόντων δ' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις μὲν
ἐμοῦ δεηθέντος, οὐκ ὀλιγάκις δ' ἐκείνων· ὥστε πῶς
οὐκ ἂν εἴην πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν τοὺς
συμμάχους μᾶλλον ὑμῶν φροντίζοιμι τῶν πάντα μοι
τρόπον ἐνοχλούντων ἢ τῶν βεβαίως μοι φίλων ἀεὶ με-
νόντων;

12 Εἰ τοίνυν δεῖ μηδὲ τοῦτο παραλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον
ἐληλύθατε πλεονεξίας ὥστε πρότερον μὲν ἐνεκαλεῖτέ
μοι τὰ προειρημένα μόνον, τὰ δ' ὑπογυιότατα Πεπαρη- 162
θίων φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι προσετάξατε τῷ
στρατηγῷ δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ὑπὲρ ἐκείνων, οὓς
ἐγὼ μὲν ἐτιμωρησάμην ἐνδεεστέρως ἢ προσῆκεν, ἐκεῖ-
νοι δὲ εἰρήνης οὔσης καταλαβόντες Ἁλόννησον οὔτε
τὸ χωρίον οὔτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν πέμψαντος
13 ὑπὲρ αὐτῶν ἐμοῦ πολλάκις. ὑμεῖς δ' ὧν μὲν ἠδίκησαν
ἐμὲ Πεπαρήθιοι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐπεσκέψασθε, τὴν
δὲ τιμωρίαν, ἀκριβῶς εἰδότες ὅτι τὴν νῆσον οὔτ' ἐκεί-
νους οὔτε ὑμᾶς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν λῃστὴν Σώστρα-
τον. εἰ μὲν οὖν αὐτοί φατε παραδοῦναι Σωστράτῳ,
λῃστὰς ὁμολογεῖτε καταπέμπειν· εἰ δὲ ἀκόντων ὑμῶν
ἐκεῖνος κατεκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντος
ἐμοῦ καὶ τὸν τόπον τοῖς πλέουσιν ἀσφαλῆ παρέχοντος;
14 τοσαύτην δέ μου ποιουμένου πρόνοιαν τῆς ὑμετέρας
πόλεως, καὶ διδόντος αὐτῇ τὴν νῆσον, οἱ ῥήτορες λαμ-
βάνειν μὲν οὐκ εἴων, ἀπολαβεῖν δὲ συνεβούλευον, ὅπως
ὑπομείνας μὲν τὸ προσταττόμενον τὴν ἀλλοτρίαν ἔχειν
ὁμολογῶ, μὴ προειμένος δὲ τὸ χωρίον ὕποπτος γένω-
μαι τῷ πλήθει. γνοὺς ἐγὼ ταῦτα προὐκαλούμην κρι-
θῆναι περὶ τούτων πρὸς ὑμᾶς, ἵν' ἐὰν μὲν ἐμὴ γνωσθῇ,
παρ' ἐμοῦ δοθῇ τὸ χωρίον ὑμῖν, ἐὰν δὲ ὑμετέρα κριθῇ,

15 τότε ἀποδῶ τῷ δήμῳ. ταῦτα δ' ἐμοῦ πολλάκις ἀξιοῦντος ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε, Πεπαρήθιοι δὲ τὴν νῆσον κατέλαβον. τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; οὐ δίκην λαβεῖν παρὰ τῶν ὑπερβεβηκότων τοὺς ὅρκους; οὐ τιμωρήσασθαι τοὺς οὕτως ὑπερηφάνως ἀσελγαίνοντας; καὶ γὰρ εἰ Πεπαρηθίων ἦν ἡ νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν Ἀθηναίους; εἰ δὲ ὑμετέρα, πῶς οὐκ ἐκείνοις ὀργίζεσθε 163
καταλαβοῦσι τὴν ἀλλοτρίαν;

16 Εἰς τοῦτο δὲ προβεβήκαμεν ἔχθρας ὥστε βουλόμενος ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον παραβαλεῖν ἠναγκάσθην αὐτὰς παραπέμψαι διὰ Χερρονήσου τῇ στρατιᾷ, τῶν μὲν κληρούχων κατὰ τὸ Πολυκράτους δόγμα πολεμούντων ἡμῖν, ὑμῶν δὲ τοιαῦτα ψηφιζομένων, τοῦ δὲ στρατηγοῦ Βυζαντίους τε παρακαλοῦντος καὶ διαγγέλλοντος πρὸς ἅπαντας ὅτι πολεμεῖν αὐτῷ προστάττετε, ἂν καιρὸν λάβῃ. τοιαῦτα δὲ πάσχων ὅμως τῆς πόλεως καὶ τῶν τριήρων καὶ τῆς χώρας ἀπεσχόμην, ἱκανὸς ὢν τὰ πλεῖστα λαβεῖν ἢ πάντα, καὶ διατετέλεκα προκαλούμενος ὑμᾶς εἰς κρίσιν ἐλθεῖν ὑπὲρ ὧν αἰτιώ-
17 μεθα ἀλλήλους. καίτοι σκοπεῖσθε πότερον κάλλιόν ἐστιν ὅπλοις ἢ λόγοις διακρίνεσθαι, καὶ πότερον αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς ἢ πεῖσαί τινας ἑτέρους· καὶ λογίζεσθ' ὡς ἄλογόν ἐστιν Ἀθηναίους Θασίους μὲν καὶ Μαρωνείτας ἀναγκάσαι περὶ Στρύμης διακριθῆναι λόγοις, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἐμὲ μὴ διαλύσασθαι περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν τὸν τρόπον τοῦτον, ἄλλως τε καὶ γιγνώσκοντας ὅτι νικηθέντες μὲν οὐδὲν ἀποβαλεῖτε, κρατήσαντες δὲ λήψεσθε τὰ νῦν ὑφ' ἡμῖν ὄντα.

18 Πάντων δέ μοι δοκεῖ παραλογώτατον εἶναι, διότι πέμψαντος ἐμοῦ πρέσβεις ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης, ἵν' ὦσι μάρτυρες, καὶ βουλομένου ποιήσασθαι πρὸς ὑμᾶς δικαίας ὁμολογίας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ τοὺς

περὶ τούτων λόγους ἐδέξασθε παρὰ τῶν πρεσβεύοντων,
ἐξὸν ὑμῖν ἢ τῶν κινδύνων ἀπαλλάξαι τοὺς δυσχερὲς
ὑποπτεύοντάς τι καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με 164
19 φαυλότατον ὄντα τῶν ἁπάντων. τῷ μὲν οὖν δήμῳ
ταῦτα συνέφερε, τοῖς δὲ λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. φα-
σὶ γὰρ οἱ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι τὴν μὲν
εἰρήνην πόλεμον αὐτοῖς εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον εἰρήνην·
ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς ἢ συκοφαν-
τοῦντας ἀεί τι λαμβάνειν παρ' αὐτῶν, ἔτι δὲ τῶν πο-
λιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις καὶ τῶν ἔξωθεν τοῖς ἐνδο-
ξοτάτοις λοιδορουμένους ἐπὶ τοῦ βήματος περιποιεῖ-
σθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν ὡς εἰσὶ δημοτικοί.
20 Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστί μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας
αὐτοὺς μικρὰ πάνυ προεμένῳ, καὶ ποιῆσαι λέγειν ἐπαί-
νους ὑπὲρ ἡμῶν. ἀλλ' αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τὴν πρὸς
ἡμᾶς εὔνοιαν παρὰ τούτων φαινοίμην ὠνούμενος, οἳ
πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τοῦτο τόλμης ἥκουσιν ὥστε καὶ
περὶ Ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητεῖν ἐπιχειροῦ-
σιν, ὑπὲρ ἧς τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς οἶμαι πολὺ
21 δικαιότερα λέγειν αὐτός. εἴτε γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς κρα-
τησάντων γίγνεται, πῶς οὐ δικαίως ἡμεῖς αὐτὴν ἔχο-
μεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου πρώτου κατασχόντος
τὸν τόπον, ὅθεν καὶ τῶν αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν
ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀνέστησεν εἰς Δελφούς; εἴτε τού-
των μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δὲ γίγνεσθαι τῶν
ὕστερον γενομένων κυρίων, ὑπάρχει μοι καὶ τοῦτο τὸ
δίκαιον· ἐκπολιορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόν-
τας, ὑπὸ Λακεδαιμονίων δὲ κατοικισθέντας ἔλαβον τὸ
22 χωρίον. καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις ἢ τῶν προ-
γόνων παραδόντων ἢ κατὰ πόλεμον κύριοι καταστάν-
τες. ὑμεῖς δὲ οὔτε πρῶτοι λαβόντες οὔτε νῦν ἔχοντες,
ἐλάχιστον δὲ χρόνον ἐν τοῖς τόποις ἐμμείναντες ἀντι- 165

ποιεῖσθε τῆς πόλεως, καὶ ταῦτα πίστιν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοὶ βεβαιοτάτην ἐπιθέντες· πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γράφοντος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἐγνώκατε δικαίως ἔχειν ἡμᾶς, τότε μὲν ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην ἔχοντος ἐμοῦ τὴν πόλιν, κᾆτα συμμαχίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς
23 *ὁμολογίαις. καίτοι πῶς ἂν ἑτέρα γένοιτο βεβαιοτέρα ταύτης κτῆσις, τῆς τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς καταλειφθείσης ἡμῖν ὑπὸ τῶν προγόνων, πάλιν δὲ κατὰ πόλεμον ἐμῆς γεγενημένης, τρίτον δὲ συγχωρηθείσης ὑφ᾽ ὑμῶν τῶν εἰθισμένων ἀμφισβητεῖν καὶ τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων;*

Ἃ μὲν οὖν ἐγκαλῶ, ταῦτ᾽ ἐστίν· ὡς δὲ προϋπαρχόντων καὶ διὰ τὴν ἐμὴν εὐλάβειαν μᾶλλον ἤδη τοῖς πράγμασιν ἐπιτιθεμένων καὶ καθ᾽ ὅσον ἂν δύνησθε κακοποιούντων, ὑμᾶς ἀμυνοῦμαι μετὰ τοῦ δικαίου, καὶ μάρτυρας τοὺς θεοὺς ποιησάμενος διαλήψομαι περὶ τῶν καθ᾽ ὑμᾶς.

XIII.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος οὐκέτι Φιλιππικός ἐστιν, ἀλλὰ ἁπλῶς συμβουλευτικός· ἐκκλησίαν γὰρ ἀγόντων τῶν Ἀθηναίων περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων, παρελθὼν ὁ Δημοσθένης πείθει 166
συνταχθῆναί τε αὐτοὺς καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀναλαβεῖν ἀξίωμα στρατευομένους καὶ τῶν Ἑλλήνων προκινδυνεύοντας, καὶ συγκρίνει τὰ νῦν τοῖς ἐπὶ τῶν προγόνων, πολὺ φαυλότερα καὶ ταπεινότερα τῶν παλαιῶν δεικνύς.

Περὶ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου, καὶ ὧν ἕνεκα
τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδέτε-
ρόν μοι δοκεῖ τῶν χαλεπῶν εἶναι, οὔτ' ἐπιτιμήσαντα
τοῖς νέμουσι καὶ διδοῦσι τὰ κοινὰ εὐδοκιμῆσαι παρὰ
τοῖς βλάπτεσθαι διὰ τούτων ἡγουμένοις τὴν πόλιν,
οὔτε συνειπόντα καὶ παραινέσαντα ὡς δεῖ λαμβάνειν
χαρίσασθαι τοῖς σφόδρα ἐν χρείᾳ τοῦ λαβεῖν οὖσιν·
οὐδέτεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες
οὔτ' ἐπαινοῦσιν οὔτε δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ'
2 ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ περιουσίας ἔχουσιν. ἐγὼ δὲ τοῦ-
το μὲν οὔτ' ἂν εἰσηγησαίμην, οὔτ' ἂν ἀντείποιμι ὡς οὐ
δεῖ λαμβάνειν· παραινῶ μέντοι σκοπεῖν καὶ λογίζεσθαι
πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ὅτι τἀργύριον μέν ἐστι τοῦτο, ὑπὲρ
οὗ βουλεύεσθε, μικρὸν, τὸ δ' ἔθος μέγα, ὃ γίγνεται
μετὰ τούτου. εἰ μὲν οὖν μετὰ τοῦ πράττειν ἃ προσήκει
καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκευάσεσθε, οὐ μόνον οὐ βλά-
ψετε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσετε τὴν πόλιν καὶ
ὑμᾶς αὐτούς· εἰ δὲ τοῦ μὲν λαμβάνειν καὶ ἑορτὴ καὶ
πᾶσα ἀρκέσει πρόφασις, τοῦ δ' ἃ πρὸς τούτοις δεῖ ποι- 167
εῖν μηδὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε, ὁρᾶτε μήποθ',
ἃ νῦν ὀρθῶς ἡγεῖσθε πράττειν, σφόδρα ἡμαρτηκέναι
3 νομίσητε. ἐγὼ δέ φημι δεῖν (καί μοι μὴ θορυβήσητε
ἐφ' ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ἀκούσαντες κρίνατε·) ὥσπερ
περὶ τοῦ λαβεῖν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω καὶ περὶ
τοῦ συνταχθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι τὰ πρὸς τὸν
πόλεμον ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι, καὶ παρασχεῖν ἕκαστον
αὑτὸν μὴ μόνον ταῦτ' ἀκούειν ἐθέλοντα, ἀλλὰ καὶ
πράττειν βουλόμενον, ἵν', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν
ἀγαθῶν τὰς ἐλπίδας δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ τὸν
4 δεῖνα μηδὲ τὸν δεῖνα πυνθάνησθε τί πράττει. καὶ τὰ
μὲν προσιόντα τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ τῶν ἰδίων
παραναλίσκετε εἰς οὐδὲν δέον καὶ ὅσ' ἐκ τῶν συμμά-

χων ὑπάρχει, λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ, χρῆναι τὸ ἴσον ἕκαστον, τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ στρατιωτικὸν, τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν κατάλογον ἐξεταστικὸν ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο, στρατεύεσθαι δ' αὐτοὺς καὶ μηδενὶ τούτου
5 παραχωρεῖν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι καὶ κατεσκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵν' εὐπορῆτε καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε, καὶ τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι ταύτης, ἵν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τοιαῦτα οἷάπερ νυνὶ συμβαίνῃ. τοὺς στρατηγοὺς κρίνετε, καὶ περίεσθ' ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων "ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος τὸν
6 "δεῖνα εἰσήγγειλεν," ἄλλο δ' οὐδέν. ἀλλὰ τί ὑμῖν γένηται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φρουραῖς, ἀλλὰ τῷ ταὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν κἀκείνοις ὦσιν οἰκεῖοι, ἔπειθ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες τοὺς μὲν συμμάχους ἄγωσι καὶ φέρωσι, τοὺς δὲ πολεμίους μηδ' ὁρῶσιν, ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἰσὶν ἴδιαι, τὰ δὲ μίση καὶ 168
τὰ ἐγκλήματα ἐφ' ὅλην ἔρχεται τὴν πόλιν, ἀλλὰ πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες τοὺς ἐχθροὺς, ἃ νῦν
7 τοὺς φίλους, ποιῶσιν. χωρὶς δὲ τούτων πολλὰ τῶν πραγμάτων τὴν ὑμετέραν ποθεῖ παρουσίαν, καὶ ἄνευ τοῦ πρὸς τοὺς οἰκείους πολέμους οἰκείᾳ χρῆσθαι δυνάμει συμφέρειν, καὶ πρὸς τἄλλα πράγματα ἀναγκαῖόν ἐστιν. εἰ μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἔχειν ὑμῖν ἀπέχρη καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι ὅπως ἔχει, ἄλλος ἂν ἦν λό-
8 γος· νῦν δὲ πρωτεύειν μὲν ὑμεῖς ἀξιοῦτε καὶ τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις, τὴν δὲ ταῦτ' ἐποπτεύσουσαν καὶ φυλάξουσαν δύναμιν οὔτε κατεσκεύασθε οὔτε κατασκευάζεσθε, ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας καὶ ἠρεμίας ὑμῶν ὁ Μυτιληναίων δῆμος καταλέλυται, ἐπὶ πολλῆς δ' ἡσυχίας ὁ Ῥοδίων, ἐχθρός γ' ὢν ἡμῖν, φαίη τις ἄν· ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, την πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως

ἔχθραν ἢ τὴν πρὸς τοὺς δήμους ὑπὲρ ὧν ποτ' ἂν ᾖ. ἀλλ'
9 ἵν' ἐκεῖσ' ἐπανέλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι, καὶ
τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαβεῖν καὶ τοῦ ποιεῖν ἃ προσήκει σύν-
ταξιν εἶναι. διελέχθην δ' ὑμῖν περὶ τούτων καὶ πρότε-
ρον, καὶ διεξῆλθον ὡς ἂν συνταχθείητε, οἵ θ' ὁπλῖται
καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ὅσοι τούτων ἐκτός ἐστε, καὶ εὐπορία
10 τις ἂν ἅπασι γένοιτο κοινή. ὃ δέ μοι πλείστην ἀθυμί-
αν παρέσχεν ἁπάντων, ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύ-
ψομαι, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ καλῶν ὄντων τού-
των ἁπάντων τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς οὐδεὶς μέμνηται, 169
τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν ἅπαντες. καίτοι τοὺς μὲν οὐκ
ἔστι πλείονος ἢ δυοῖν ὀβολοῖν ἀξίους εἶναι, τἄλλα δὲ
μετὰ τούτων ὧν εἶπον τῶν βασιλέως ἄξιά ἐστι χρημά-
των, πόλιν τοσούτους ὁπλίτας ἔχουσαν καὶ τριήρεις καὶ
ἱππέας καὶ χρημάτων πρόσοδον συντετάχθαι καὶ παρε-
σκευάσθαι.
11 Τί οὖν, φαίη τις ἄν, ταῦτα νῦν λέγω; ὅτι φημὶ
δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν πάντας μισθοφορεῖν δυσχε-
ραίνουσί τινες, τὸ δὲ συνταχθῆναι καὶ παρασκευασθῆ-
ναι παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκιμάζεται, ἐντεῦ-
θεν ἄρξασθαι τοῦ πράγματος, καὶ προθεῖναι περὶ τού-
των τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφήνασθαι. ὡς οὕτως
ἔχει· ἂν μὲν ὑμεῖς νῦν πεισθῆτε τούτων καιρὸν εἶναι
νομίσαντες, ὅταν αὐτῶν εἰς χρείαν ἔλθητε, ἕτοιμα
ὑπάρξει· ἂν δ' ἀκαιρίαν ἡγησάμενοι παρίδητε,
ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότ' ἀναγκασθήσεσθε παρασκευά-
ζεσθαι.
12 Ἤδη δέ τις εἶπεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοί που λέγων,
οὐχ ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων εἰ
ταῦτα γενήσεται, "τί δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν Δημοσθένους
"λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; παρελθὼν ἡμῶν, ὁπόταν
"αὐτῷ δόξῃ, ἐπέπλησε τὰ ὦτα λόγων, καὶ διέσυρε τα

"παρόντα, καὶ τοὺς προγόνους ἐπῄνεσε, καὶ μετεωρί-
13 "σας καὶ φυσήσας ἡμᾶς κατέβη." ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς
δυναίμην ὧν λέγω τι πεῖσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν
πόλιν πρᾶξαι ἀγαθὰ ὥστ', εἰ νῦν εἰπεῖν ἐπιχειρήσαιμι,
πολλοὺς ἂν ἀπιστῆσαι ὡς μείζοσιν ἢ δυνατοῖς· οὐ μὴν
οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠφελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστα ἀκού-
ειν ὑμᾶς συνεθίζω. δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν
βουλόμενόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν ὑμῶν ἀγαθὸν τὰ 170
ὦτα πρῶτον ὑμῶν ἰάσασθαι· διέφθαρται γάρ· οὕτω
πολλὰ καὶ ψευδῆ καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα ἀκού-
14 ειν συνείθισθε. οἷον (ὅπως δὲ μὴ θορυβήσει μοι μη-
δείς, πρὶν ἂν ἅπαντ' εἴπω) ἀνέῳξαν δήπου πρώην τι-
νὲς τὸν ὀπισθόδομον. οὐκοῦν οἱ παριόντες ἅπαντες
τὸν δῆμον καταλελύσθαι, τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι,
τοιαῦτ' ἔλεγον. καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (καὶ σκο-
πεῖτε ἂν ἀληθῆ λέγω) οἱ μὲν ταῦτα ποιοῦντες ἄξια
ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ' οὐ διὰ τούτων καταλύε-
ται. πάλιν κώπας τις ὑφείλετο· μαστιγοῦν, στρεβλοῦν
πάντες ἐβόων, λέγοντες τὸν δῆμον καταλύεσθαι. ἐγὼ
δὲ τί φημί; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον θανάτου ποιεῖν
ἄξια ὥσπερ ἐκεῖνοι, τὸν δῆμον δ' οὐ διὰ τούτων κατα-
15 λύεσθαι. ἀλλὰ πῶς καταλύεται οὐδεὶς λέγει οὐδὲ παρ-
ρησιάζεται. ἐγὼ δὲ φράσω· ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, φαύλως ἡγμένοι οἱ πολλοὶ καὶ ἄποροι καὶ ἄοπλοι
καὶ ἀσύντακτοι καὶ μὴ ταὐτὰ γιγνώσκοντες ἦτε, καὶ
μήτε στρατηγὸς μήτ' ἄλλος μηδεὶς ὧν ἂν ὑμεῖς ψηφί-
σησθε φροντίζῃ, καὶ ταῦτα μηδεὶς λέγειν ἐθέλῃ μηδ'
ἐπανορθοῖ, μηδ' ὅπως παύσεται τοιαῦτα ὄντα πράττῃ,
16 ὃ νῦν ἀεὶ συμβαίνει. καὶ νὴ Δία γε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ἕτεροι λόγοι παρερρυήκασι πρὸς ὑμᾶς ψευδεῖς,
καὶ πολλὰ τὴν πολιτειαν βλάπτοντες, οἷον ἐν τοῖς δι-
καστηρίοις ὑμῖν ἐστιν ἡ σωτηρία, καὶ δεῖ τῇ ψήφῳ τὴν

πολιτείαν ὑμᾶς φυλάττειν. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι ταῦτα μὲν
ὑμῖν τὰ δικαστήρια τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἐστὶ 171
κοινὰ, ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ
17 διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας· οὐ γὰρ τὸ
ψηφίσασθαι τοῖς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιήσει τὸ νικᾶν, ἀλλ' οἱ
μετὰ τούτων κρατοῦντες τοὺς ἐχθροὺς καὶ ψηφίζεσθαι
καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν βούλησθε ποιεῖν ὑμῖν ἐξουσίαν καὶ
ἄδειαν παρασκευάζουσι· δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις
φοβεροὺς, ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι.
18 Εἰ δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν λό-
γους, αὐτὸ τοῦτο ὀρθῶς αὐτῶν ἔχει· τὸν γὰρ ὑπὲρ τη-
λικαύτης πόλεως ῥηθησόμενον λόγον καὶ τοιούτων
πραγμάτων παντὸς ἑνὸς τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνε-
σθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ
τῆς τοῦ λέγοντος. ὅτι δ' οὐδεὶς τῶν ὑφ' ὑμῶν τιμωμέ-
19 νων ταῦτα λέγει, τὰς προφάσεις ἐγὼ διέξειμι ὑμῖν. οἱ
μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίας καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόντες
δοῦλοι τῆς ἐπὶ τῷ χειροτονεῖσθαι χάριτος περιέρχον-
ται, τελεσθῆναι στρατηγὸς ἕκαστος σπουδάζων, οὐκ
ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πρᾶξαι. εἰ δέ τις καὶ τοιοῦτός ἐστιν
οἷος ἐγχειρεῖν ἔργῳ τῳ, νῦν μὲν ἡγεῖται τὴν τῆς πό-
λεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τοὔνομα, τῆς τῶν ἐναν-
τιωσομένων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπίδας ὑμῖν ὑπο-
τείνων, ἄλλο δ' οὐδὲν, κληρονομήσειν αὐτὸς τῶν ὑμετέ-
ρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστὶν, ἂν δ' ὑμεῖς δι' ὑμῶν αὐτῶν
ἕκαστα πράττητε, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ὥσπερ τῶν ἔργων
20 αὐτῶν, οὕτω καὶ τῶν ἐκ τούτων ἕξειν. οἱ δὲ πολιτευ-
όμενοι καὶ περὶ ταῦτ' ὄντες, τὸ τὰ βέλτιστα σκοπεῖν
ὑμῖν ἀφέντες, προσκεχωρήκασι πρὸς τούτους· καὶ πρό- 172
τερον μὲν κατὰ συμμορίας εἰσεφέρετε, νυνὶ δὲ πολι-
τεύεσθε κατὰ συμμορίας. ῥήτωρ ἡγεμὼν, καὶ στρατη-
γος ὑπὸ τούτῳ, καὶ οἱ βοησόμενοι μεθ' ἑκατέρων τρια-

*κόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε οἱ μὲν ὡς τούτους,
οἱ δ' ὡς ἐκείνους. τοιγαροῦν ὑμῖν περίεστιν ἐκ τούτων
ὁ δεῖνα χαλκοῦς καὶ ὁ δεῖν' εὐδαίμων, εἷς ἢ δύο, ὑπὲρ
τὴν πόλιν· οἱ δ' ἄλλοι μάρτυρες τῆς τούτων εὐδαιμο-
νίας κάθησθε, τῆς καθ' ἡμέραν ῥαθυμίας πολλὴν καὶ
μεγαλην ὑπάρχουσαν ὑμῖν εὐδαιμονίαν τούτοις προϊέ-
μενοι.*

21 *Καίτοι σκέψασθε πῶς ἐπὶ τῶν προγόνων ταῦτ' εἶ-
χεν· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμασι χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' οἰκείοις ἔξεσθ' ἃ προσήκει πράττειν εἰδέναι.
ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν
στρατηγοῦντα καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον Μαρα-
θῶνι καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς
ἀγαθὰ εἰργασμένους, μὰ Δί' οὐ χαλκοῦς ἵστασαν οὐδ'
ὑπερηγάπων, ἀλλ' ὡς οὐδὲν αὑτῶν κρείττους ὄντας,*
22 *οὕτως ἐτίμων. καὶ γάρ τοι τῶν ἔργων οὐδενὸς, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, τῶν τότ' ἀπεστέρησαν αὑτοὺς, οὐδ'
ἔστ' οὐδεὶς ὅστις ἂν εἴποι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν
Θεμιστοκλέους, ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὴν ἐν Μαραθῶ-
νι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δὲ πολλοὶ
τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κέρκυραν εἷλε Τιμόθεος καὶ τὴν μό-
ραν κατέκοψεν Ἰφικράτης καὶ τὴν περὶ Νάξον ναυμα-
χίαν ἐνίκα Χαβρίας· δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἔργων τού-
των παραχωρεῖν τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς αἷς δεδώ-*
23 *κατε ἐπ' αὐτοῖς ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς* 173
*δωρεὰς οὕτως ἐκεῖνοί τε καλῶς ἔνεμον καὶ ὑμεῖς οὐκ
ὀρθῶς· τὰς δὲ τῶν ξένων πῶς; ἐκεῖνοι Μένωνι τῷ
Φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς
τὸν ἐπ' Ἠϊόνι τῇ πρὸς Ἀμφιπόλει πόλεμον, διακοσίοις
δ' ἱππεῦσι πενέσταις ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφί-*
24 *σαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον. καὶ
πρότερον τούτου Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου*

*ποτ' ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀνα-
χωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν τῶν βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἥττης
διαφθείραντι καὶ τέλειον τἀτύχημα ποιήσαντι τῷ βα-
σιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδω-
καν μόνον, μεγάλην καὶ τιμίαν, οἶμαι, καὶ σεμνὴν τὴν
αὑτῶν πατρίδα ἡγούμενοι καὶ πάσης μείζονα εὐεργε-
σίας. νῦν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθόρους ἀνθρώ-
πους οἰκοτρίβων οἰκότριβας, τιμὴν ὥσπερ ἄλλου του
25 τῶν ὠνίων λαμβάνοντες, ποιεῖσθε πολίτας. ταῦτα δ'
ὑμῖν ἐπελήλυθε πράττειν οὐχ ὅτι τὰς φύσεις χείρους
ἐστὲ τῶν προγόνων, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἐφ' αὑτοῖς παρ-
ειστήκει μέγα φρονεῖν, ὑμῶν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
περιῄρηται τοῦτο. ἔστι δ' οὐδέποτ', οἶμαι, δυνατὸν μι-
κρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα
λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ λαμπρὰ καὶ καλὰ πράττοντας μι-
κρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν· ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπι-
τηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ
φρόνημ' ἔχειν.
26 Σκέψασθε δὲ ἅ τις κεφάλαια ἂν ἔχοι τῶν πρα-
γμάτων εἰπεῖν, ἵν' ἀκούσαντες τῶν τ' ἐκείνοις πεπρα-
γμένων καὶ τῶν ὑμῖν, ἂν ἄρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τού- 174
των γε δύνησθε γενέσθαι κρείττους. πέντε μὲν καὶ τετ-
ταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων ἐκεῖνοι,
πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον,
πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν
τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι καὶ νῦν ἡμεῖς φιλοτιμούμεθα. καί-
τοι νομίζετε ταῦτα αὐτοὺς στῆσαι οὐχ ἵνα θαυμάζωμεν
ἡμεῖς θεωροῦντες αὐτὰ, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς
27 τῶν ἀναθέντων ἀρετάς. ἐκεῖνοι μὲν δὴ ταῦτα· ἡμεῖς δ',
ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέψασθε εἰ
παραπλήσια. οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τά-
λαντα ἀνήλωται μάτην εἰς τοὺς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων*

ἀπόρους, ἐξανήλωνται δὲ οἵ τ' ἴδιοι πάντες οἶκοι καὶ τὰ κοινὰ τῇ πόλει καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, οὗτοι νῦν ἐν τῇ
28 εἰρήνῃ ἀπολώλασιν; ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μόνον τότ' εἶχε βέλτιον ἢ νῦν, τὰ δ' ἄλλα χεῖρον. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅ τι βούλεσθε ἐξετάσωμεν. οἰκοδομήματα μέν γε καὶ κόσμον τῆς πόλεως καὶ ἱερῶν καὶ λιμένων καὶ τῶν ἀκολούθων τούτοις τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖνοι ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαὶ, τἄλλα, οἷς ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέ-
29 δοσαν· τὰς δ' ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει γενομένων οὕτω μετρίας καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους καὶ τὴν Κίμωνος καὶ τὴν Ἀριστείδου καὶ Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' ὑμῶν οἶδεν ὁποία ποτ' ἐστὶν, ὁρᾷ 174
30 τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. νῦν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἡμῶν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα καὶ κρήνας καὶ κονιάματα καὶ λήρους (καὶ οὐ τοῖς εἰσηγησαμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ὑμῖν, εἰ ταῦθ' ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι διοικεῖν), ἰδίᾳ δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπί τῳ γεγενημένοι οἱ μὲν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας κατεσκευάκασιν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερηφανωτέρας, οἱ δὲ γῆν συνεωνημένοι γεωργοῦσιν ὅσην οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν πώ-
31 ποτε. τούτων δ' αἴτιον ἁπάντων ὅτι τότε μὲν ὁ δῆμος δεσπότης ἦν καὶ κύριος ἁπάντων, καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινὸς μεταλαμβάνειν, νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται, ὁ δὲ δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέ-

ρει, καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἃ ἂν οὗτοι μεταδιδῶσι λαμβά-
νοντες.
32 Τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς
πόλεώς ἐστιν ὥστε, εἴ τις ἀναγνοίη τὰ ψηφίσματα ὑμῶν
καὶ τὰς πράξεις ἐφεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσαι
τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα κἀκεῖνα. οἷον ἃ πρὸς τοὺς κα-
ταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθε ἀποτεμνομένους τὴν
ὀργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν· ἃ πρὸς Φλια-
σίους, ὅτε ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν, μὴ ἐπιτρέ-
πειν τοῖς σφαγεῦσι, τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοὺς βουλο-
33 μένους παρακαλεῖν. ἅπαντα καλὰ, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ταῦτα καὶ δίκαια καὶ τῆς πόλεως ἄξια· τὰ ἔργα 176
δὲ τὰ ἀπὸ τούτων οὐδαμοῦ. οὐκοῦν τὴν μὲν ἀπέχθειαν
διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε, τῶν δ' ἔργων οὐδε-
νὸς κύριοι γίγνεσθε· τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ
τῆς πόλεως ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τὴν δύναμιν δ' οὐκ ἀκό-
34 λουθον ὧν ψηφίζεσθε ἔχετε. ἐγὼ δὲ παραινέσαιμ' ἂν
ὑμῖν (καί μοι μηδὲν ὀργισθῆτε) ἢ ἔλαττον φρονεῖν καὶ
τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύνα-
μιν παρασκευάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν Σιφνίοις ἢ Κυθνί-
οις ἤ τισιν ἄλλοις τοιούτοις οὖσι συνῄδειν ὑμῖν, ἔλατ-
τον φρονεῖν συνεβούλευον ἂν, ἐπειδὴ δ' ἔστ' Ἀθηναῖ-
οι, τὸ τὴν δύναμιν παρασκευάσασθαι παραινῶ· αἰσ-
χρὸν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν λιπεῖν τὴν τοῦ
φρονήματος τάξιν, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν.
35 πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐστὶν ἐφ' ὑμῖν, οὐδ' ἂν ἀποστῆ-
ναι τῶν Ἑλληνικῶν βούλησθε· πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ
παντὸς τοῦ χρόνου πέπρακται, καὶ τοὺς μὲν φίλους
τοὺς ὑπάρχοντας αἰσχρὸν προέσθαι, τοῖς δ' οὖσιν ἐχ-
θροῖς οὐκ ἔνι πιστεῦσαι καὶ μεγάλους ἐᾶσαι γενέσθαι.
ὅλως δ' ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς,
ουκ ἔνεστιν αὐτοῖς, ὅταν βούλωνται, παύσασθαι, τοῦ-

το καὶ ὑμῖν περιέστηκε· πεπολίτευσθε γὰρ ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

36 *Ἔστι δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων· οὐδέποθ' ὑμᾶς οἱ λέγοντες οὔτε πονηροὺς οὔτε χρηστοὺς ποιοῦσιν, ἀλλ' ὑμεῖς τούτους, ὁπότερ' ἂν βούλησθε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ὧν οὗτοι βούλονται στοχάζεσθε, ἀλλ' οὗτοι ὧν ἂν ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν οἴωνται. ὑμᾶς οὖν ὑπάρξαι δεῖ χρηστὰ βουλομένους, καὶ πάνθ' ἕξει καλῶς· ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φλαῦρον οὐδὲν,* 177 *ἢ οὐδὲν αὐτῷ πλέον ἔσται μὴ ἔχοντι τοὺς πεισομένους.*

XIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΥΜΜΟΡΙΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Φήμης γενομένης τὸν Περσῶν βασιλέα παρασκευάζεσθαι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁ μὲν τῶν Ἀθηναίων δῆμος κεκίνηται καὶ συγκαλεῖν ὥρμηται τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν πόλεμον ἐκφέρειν ἤδη, ὁ δὲ Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ προεξανίστασθαι, ἀλλὰ ἀναμένειν τὸν βασιλέα νεωτερίσαι. νῦν μὲν γὰρ, φησὶν, οὐ πείσομεν τοὺς Ἕλληνας συμμαχεῖν ἡμῖν, ἐπ' ἀδείας εἶναι δοκοῦντας· τότε δὲ αὐτοὺς ὁ κίνδυνος αὐτὸς συστήσεται. παραινεῖ τοίνυν ἡσυχάζοντας συντάξασθαι καὶ πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευάσασθαι, καὶ δὴ καὶ διέξεισιν ὃν τρόπον ἂν συνταχθεῖεν. ὅθεν καὶ περὶ συμμοριῶν ὁ λόγος ἐπιγράφεται· συμμορία γὰρ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ τῶν λειτουργούντων σύνταγμα.

Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς 178 *προγόνους ὑμῶν λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι προαιρεῖσθαι κεχαρισμένον, οὐ μὴν συμφέροντά γ' ἐκείνοις*

οὓς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν· περὶ γὰρ πραγμάτων ἐγχειροῦντες λέγειν ὧν οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ δύναιτο, αὐτοὶ μὲν τοῦ δύνασθαι λέγειν δόξαν ἐκφέρονται, τὴν δ' ἐκείνων ἀρετὴν ἐλάττω τῆς ὑπειλημμένης παρὰ τοῖς ἀκούουσι φαίνεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἐκείνων μὲν ἔπαινον τὸν χρόνον ἡγοῦμαι μέγιστον, οὗ πολλοῦ γεγενημένου μείζω τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέν-
2 των οὐδένες ἄλλοι παραδείξασθαι δεδύνηνται. αὐτὸς δὲ πειράσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν ὃν ἄν μοι δοκεῖτε μάλιστα δύνασθαι παρασκευάσασθαι. καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μὲν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ μέλλοντες λέγειν δεινοὶ φανείημεν ὄντες, οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα εὖ οἶδ' ὅτι βέλτιον σχοίη· εἰ δὲ παρελθὼν εἷς ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι καὶ πεῖσαι τίς παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῇ πόλει, πᾶς ὁ παρὼν φόβος λελύσεται. ἐγὼ δὲ τοῦτ', ἂν ἄρ' οἷός τε ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν ὑμῖν ὡς ἔχω γνώμης περὶ τῶν πρὸς τὸν βασιλέα.

3 Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων εἶναι βασιλέα, οὐ μὴν διὰ τοῦτο παραινέσαιμ' ἂν μόνοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι· οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις 179 ὄντας φίλους, ἀλλ' ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας ἤ τισιν αὐτῶν. ἐκ δὴ τούτων τοιούτων ὄντων νομίζω συμφέρειν ὑμῖν τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ζητεῖν, ὅπως ἴση καὶ δικαία γενήσεται, παρασκευάζεσθαι δ' ἃ προσήκει πάντα, καὶ τοῦθ' ὑποκεῖσθαι τῇ γνώμῃ.
4 ἡγοῦμαι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὲν ἐναργές τι γένοιτο καὶ σαφὲς ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, καὶ συμμαχήσειν καὶ χάριν μεγάλην ἕξειν τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐκεῖνον ἀμυνομένοις· εἰ δ' ἔτι ἀδήλου τούτου καθεστηκότος προαπεχθησό-

μεθα ἡμεῖς, δέδια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τούτοις
μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὑπὲρ ὧν προ-
5 νοούμεθα. ὁ μὲν γὰρ ἐπισχὼν ὧν ὥρμηκεν, εἰ ἄρ'
ἐγχειρεῖν ἔγνωκε τοῖς Ἕλλησι, χρήματα δώσει τισὶν αὐ-
τῶν καὶ φιλίαν προτενεῖται, οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέμους
ἐπανορθῶσαι βουλόμενοι καὶ τοῦτον τὸν νοῦν ἔχοντες
τὴν κοινὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρόψονται. εἰς δὲ τὴν
ταραχὴν ταύτην καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην παραινῶ μὴ
6 προκαθεῖναι τὴν πόλιν ἡμῶν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἀπ' ἴσης
ὁρῶ τοῖς τ' ἄλλοις Ἕλλησι καὶ ὑμῖν περὶ τῶν πρὸς τὸν
βασιλέα τὴν βουλὴν οὖσαν, ἀλλ' ἐκείνων μὲν πολλοῖς
ἐνδέχεσθαί μοι δοκεῖ τῶν ἰδίᾳ τι συμφερόντων διοι-
κουμένοις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀμελῆσαι, ὑμῖν δ' οὐδ'
ἀδικουμένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων καλόν ἐστι λαβεῖν
ταύτην τὴν δίκην, ἐᾶσαί τινας αὐτῶν ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ
7 γενέσθαι. ὅτε δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, σκεπτέον ὅπως μήθ'
ἡμεῖς ἐν τῷ πολέμῳ γενησόμεθα οὐκ ἴσοι, μήτ' ἐκεῖνος,
ὃν ἡμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγούμεθα τοῖς Ἕλλησι, τὴν τοῦ 180
φίλος αὐτοῖς δοκεῖν εἶναι πίστιν λήψεται. πῶς οὖν
ταῦτ' ἔσται; ἂν ἡ μὲν δύναμις τῆς πόλεως ἐξητασμένη
καὶ παρεσκευασμένη πᾶσιν ᾖ φανερὰ, φαίνηται δὲ δί-
8 καια φρονεῖν ἐπὶ ταύτῃ τῇ προαιρέσει. τοῖς δὲ θρασυ-
νομένοις καὶ σφόδρα ἑτοίμως πολεμεῖν κελεύουσιν
ἐκεῖνο λέγω, ὅτι οὐκ ἔστι χαλεπὸν οὔθ' ὅταν βουλεύ-
εσθαι δέῃ, δόξαν ἀνδρείας λαβεῖν, οὔθ' ὅταν κίνδυνός
τις ἐγγὺς ᾖ, δεινὸν εἰπεῖν φανῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ
χαλεπὸν καὶ προσῆκον, ἐπὶ μὲν τῶν κινδύνων τὴν ἀν-
δρείαν ἐνδείκνυσθαι, ἐν δὲ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώ-
9 τερα τῶν ἄλλων εἰπεῖν ἔχειν. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, νομίζω τὸν μὲν πόλεμον τὸν πρὸς βασιλέα χαλε-
πὸν τῇ πόλει, τὸν δ' ἀγῶνα τὸν ἐκ τοῦ πολέμου ῥᾴδιον
ἂν συμβάντα. διὰ τί; ὅτι τους μὲν πολέμους ἅπαντας

ἀναγκαίως ἡγοῦμαι τριήρων καὶ χρημάτων καὶ τόπων δεῖσθαι, ταῦτα δὲ πάντα ἀφθονώτερα ἐκεῖνον ἔχοντα ἡμῶν εὑρίσκω· τοὺς δ' ἀγῶνας οὐδενὸς οὕτω τῶν ἄλλων ὁρῶ δεομένους ὡς ἀνδρῶν ἀγαθῶν, τούτους δ' ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμῶν κινδυνεύουσι πλείους ὑπάρχειν νο-
10 μίζω. τον μὲν δὴ πόλεμον διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου προτέρους ἀνελέσθαι, ἐπὶ δὲ τὸν ἀγῶν' ὀρθῶς φημι παρεσκευασμένους ὑπάρχειν χρῆναι. εἰ μὲν οὖν ἕτερός τις τρόπος ἦν δυνάμεως ᾧ τοὺς βαρβάρους οἷόν τε ἦν ἀμύνασθαι, ἕτερος δέ τις ᾧ τοὺς Ἕλληνας, εἰκότως ἂν ἴσως φανεροὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐγιγνόμεθ'
11 ἀντιταττόμενοι· ἐπεὶ δὲ πάσης ἐστὶ παρασκευῆς ὁ αὐτὸς τρόπος καὶ δεῖ ταὐτὰ εἶναι κεφάλαια τῆς δυνάμεως, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι δύνασθαι, τοῖς οὖσι συμμά- 181
χοις βοηθεῖν, τὰ ὑπάρχοντ' ἀγαθὰ σώζειν, τί τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἔχοντες ἑτέρους ζητοῦμεν, ἀλλ' οὐ παρασκευαζόμεθα μὲν πρὸς τούτους, ἀμυνό-
12 μεθα δὲ κἀκεῖνον, ἂν ἡμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ; καὶ νῦν μὲν καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας· ἂν δὲ ἃ κελεύουσιν οὗτοι μὴ ποιῆτε, οὐχ ἡδέως ἐνίων ὑμῖν ἐχόντων, πῶς χρὴ προσδοκᾶν τινὰ ὑπακούσεσθαι; ὅτι νὴ Δί' ἀκούσονται παρ' ὑμῶν ὡς ἐπιβουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς. αὐτοὺς δ' οὐ προορᾶν ὦ πρὸς τοῦ Διὸς οἴεσθε τοῦτο; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι. ἀλλ' οὔπω μείζων οὗτός ἐσθ' ὁ φόβος τῶν πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοις διαφορῶν. οὐδὲν οὖν ἀλλ' ἢ ῥαψῳδήσουσιν οἱ
13 πρέσβεις περιιόντες. τότε δ', ἂν ἄρα ἃ νῦν οἰόμεθ' ἡμεῖς πράττηται, οὐδεὶς δήπου τῶν πάντων Ἑλλήνων τηλικοῦτον ἐφ' αὑτῷ φρονεῖ, ὅστις ὁρῶν ὑμῖν χιλίους μὲν ἱππέας, ὁπλίτας δὲ ὅσους ἂν ἐθέλῃ τις, ναῦς δὲ τριακοσίας, οὐχ ἥξει καὶ δεήσεται, μετὰ τούτων ἀσφαλέστατ' ἂν ἡγούμενος σωθῆναι. οὐκοῦν ἐκ μὲν τοῦ

καλεῖν ἤδη τὸ δεῖσθαι κἂν μὴ τύχητε ἀφαμαρτεῖν, ἐκ δὲ τοῦ μετὰ τοῦ παρεσκευάσθαι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἐπισχεῖν δεομένους σώζειν καὶ εὖ εἰδέναι πάντας ἥξοντάς ἐστιν.

14 Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτά τε καὶ παραπλήσια τούτοις λογιζόμενος λόγον μὲν οὐδένα ἐβουλόμην θρασὺν οὐδ' ἔχοντα μάταιον μῆκος εὑρεῖν· τὴν μέντοι παρασκευὴν, ὅπως ὡς ἄριστα καὶ τάχιστα γενήσεται, πάνυ πολλὰ πράγματα ἔσχον σκοπῶν. οἶμαι δὴ δεῖν ἀκούσαντας ὑμᾶς αὐτὴν, ἂν ἀρέσκῃ, ψηφί- 182
σασθαι. ἔστι τοίνυν πρῶτον μὲν τῆς παρασκευῆς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μέγιστον οὕτω διακεῖσθαι τὰς γνώμας ὑμᾶς ὡς ἕκαστον ἑκόντα προθύμως ὅ τι ἂν
15 δέῃ ποιήσοντα. ὁρᾶτε γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι, ὅσα μὲν πώποθ' ἅπαντες ἐβουλήθητε καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ' ὑμᾶς ἐξέφυγεν, ὅσα δ' ἐβουλήθητε μὲν, μετὰ ταῦτα δ' ἀπεβλέψατε πρὸς ἀλλήλους ὡς αὐτὸς μὲν ἕκαστος οὐ ποιήσων, τὸν δὲ πλησίον πράξοντα,
16 οὐδὲν πώποθ' ὑμῖν ἐγένετο. ἐχόντων δ' ὑμῶν οὕτω καὶ παρωξυμμένων, τοὺς διακοσίους καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαί φημι χρῆναι καὶ ποιῆσαι δισχιλίους, ὀκτακοσίους αὐτοῖς προσνείμαντας· ἐὰν γὰρ τοῦτ' ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡγοῦμαι, τῶν ἐπικλήρων καὶ τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν κληρουχικῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ εἴ τις ἀδύνατος ἀφαιρεθέντων, ἔσεσθαι χίλια καὶ δια-
17 κόσια ταῦτα ὑμῖν σώματα. ἐκ τοίνυν τούτων οἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσιν, ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἑξήκοντα σώματ' ἔχουσαν ἑκάστην. τούτων δὲ τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω πέντε μέρη κατὰ δώδεκα ἄνδρας, ἀνταναπληροῦντας πρὸς τὸν εὐπορώτατον ἀεὶ τοὺς ἀπορωτάτους. καὶ τὰ μὲν σώματα

ταῦτα οὕτω συντετάχθαι φημὶ δεῖν· δι' ὃ δ', εἴσεσθε,
ἐπειδὰν ὅλον τὸν τρόπον τῆς συντάξεως ἀκούσητε· τὰς
18 δὲ τριήρεις πῶς; τὸν ἅπαντα ἀριθμὸν κελεύω τριακο-
σίας ἀποδείξαντας, κατὰ πεντεκαιδεκαναΐαν εἴκοσι ποι-
ῆσαι μέρη, τῶν πρώτων ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν δευτέρων
ἑκατὸν πέντε καὶ τῶν τρίτων ἑκατὸν πέντε ἑκάστῳ μέ- 183
ρει διδόντας, εἶτα συγκληρῶσαι συμμορίᾳ σωμάτων
ἑκάστῃ τὴν πεντεκαιδεκαναΐαν, τὴν δὲ συμμορίαν ἑκά-
στῳ τῷ μέρει σφῶν αὐτῶν τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις.
19 ἐπειδὰν δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ
τὸ τίμημά ἐστι τὸ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν'
ὑμῖν καὶ τὰ χρήματα ᾖ συντεταγμένα, διελεῖν τοῦτο καὶ
ποιῆσαι καθ' ἑξήκοντα τάλαντα ἑκατὸν μέρη, εἶτα
πέντε ἑξηκονταταλαντίας εἰς ἑκάστην τῶν μεγάλων
τῶν εἴκοσι συμμοριῶν ἐπικληρῶσαι, τὴν δὲ συμμορίαν
ἑκάστῳ τῶν μερῶν μίαν ἑξηκονταταλαντίαν ἀποδοῦ-
20 ναι, ὅπως ἂν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τὴν μὲν
δαπάνην ἑξήκοντα τάλαντα συντελῇ, τριήραρχοι δ'
ὦσι δώδεκα, ἂν δὲ διακοσίων, τριάκοντα μὲν ᾖ τάλαν-
τα τὴν δαπάνην συντελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα τριηραρ-
χοῦντα, ἐὰν δὲ τριακοσίων, εἴκοσι μὲν ᾖ τάλαντα τὴν
δαπάνην διαλύοντα, τέτταρα δὲ σώματα τριηραρχοῦν-
21 τα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰ
νῦν ὀφειλόμενα τῶν σκευῶν ἐπὶ τὰς τριήρεις τιμή-
σαντας ἅπαντα ἐκ τοῦ διαγράμματος νεῖμαι κελεύω
μέρη εἴκοσιν, ἔπειτα ταῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι συμ-
μορίαις μέρος ἓν χρήστων ἑκάστῃ, τὴν δὲ συμμορίαν
ἑκάστην διανεῖμαι τῶν αὑτῆς μερῶν ἑκάστῳ τὸ ἴσον,
τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταῦτ' εἰσπρά-
ξαντας τὰς τριήρεις, ἃς ἂν ἕκαστοι λάχωσι, παρεσκευ-
22 ασμένας παρέχειν. τὴν μὲν δαπάνην καὶ τὰ σκάφη καὶ
τοὺς τριηράρχους καὶ τὴν τῶν σκευῶν εἴσπραξιν οὕ-

τως ἂν ἄρισθ' ἡγοῦμαι καὶ πορισθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι· πλήρωσιν δὲ, ᾗ καὶ σαφὴς ἔσται καὶ ῥᾳδία, μετὰ ταῦτα λέγω. φημὶ τοὺς στρατηγοὺς δεῖν διανεῖ- 184
μαι τόπους δέκα τῶν νεωρίων, σκεψαμένους ὅπως ὡς ἐγγύτατ' ἀλλήλων κατὰ τριάκοντ' ὦσι νεώσοικοι, ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο συμμορίας καὶ τριάκοντα
23 τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προσνεῖμαι τῶν τόπων, εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς φυλὰς, τὸν δὲ ταξίαρχον ἕκαστον ὃν ἂν ἡ φυλὴ τόπον λάχῃ, διελεῖν τρίχα καὶ τὰς ναῦς ὡσαύτως, εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἂν τῶν μὲν ὅλων νεωρίων ἓν ἑκάστη μέρος ᾖ τῶν φυλῶν, τοῦ δὲ μέρους ἑκάστου τὸ τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ, εἰδῆτε δ', ἄν τι δέῃ, πρῶτον μὲν τὴν φυλὴν, ὅπου τέτακται, μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττὺν, εἶτα τριήραρχοι τίνες καὶ τριήρεις ποῖαι, καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλὴ, δέκα δ' ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. ἐὰν γὰρ ταῦθ' οὕτως εἰς ὁδὸν καταστῇ, εἴ τι καὶ παραλείπομεν νῦν (πάντα γὰρ ἴσως εὑρεῖν οὐ ῥᾴδιον), αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἑαυτῷ εὑρήσει, καὶ μία σύνταξις καὶ πασῶν τῶν νεῶν καὶ μέρους ἔσται.

24 Ὑπὲρ δὲ χρημάτων καὶ πόρου φανεροῦ τινὸς ἤδη παράδοξον μὲν οἶδα λόγον μέλλων λέγειν, ὅμως δ' εἰρήσεται· πιστεύω γὰρ, ἐάν τις ὀρθῶς σκοπῇ, μόνος τἀληθῆ καὶ τὰ γενησόμενα εἰρηκὼς φανεῖσθαι. ἐγώ φημι χρῆναι μὴ λέγειν νυνὶ περὶ χρημάτων· εἶναι γὰρ πόρον, ἂν δέῃ, μέγαν καὶ καλὸν καὶ δίκαιον, ὃν ἂν μὲν ἤδη ζητῶμεν, οὐδ' εἰς τόθ' ὑπάρχειν ἡγησόμεθ' ἡμῖν· οὕτω πολὺ τοῦ πορίσαι νῦν ἀποσχήσομεν· ἐὰν δ' ἐῶμεν, ἔσται. τίς οὖν ἔσθ' οὗτος ὁ νῦν μὲν οὐκ ὢν, ὑπάρξων δ' εἰς τότε; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτό γε. 185
25 ἐγὼ φράσω. ὁρᾶτε τὴν πόλιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πᾶσαν ταυτηνί. ἐν ταύτῃ χρήματ' ἔνεστιν ὀλίγου δέω πρὸς ἁπάσας τὰς ἄλλας εἰπεῖν πόλεις. ταῦτα δ' οἱ κε-

κτημένοι τοιοῦτον ἔχουσι νοῦν ὥστ', εἰ πάντες οἱ ἐν-
ταυθὶ λέγοντες φοβοῖεν ὡς ἥξει βασιλεὺς, ὡς πάρεστιν,
ὡς οὐχ οἷόν τε ταῦτ' ἄλλως ἔχειν, καὶ μετὰ τῶν λεγόν-
των ἴσοι τὸ πλῆθος τούτοις χρησμῳδοῖεν, οὐ μόνον
οὐκ ἂν εἰσενέγκαιεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν δείξαιεν οὐδ' ἂν
26 ὁμολογήσαιεν κεκτῆσθαι. εἰ μέντοι τὰ νῦν διὰ τῶν λό-
γων φοβερὰ ἔργῳ πραττόμενα αἴσθοιντο, οὐδεὶς οὕ-
τως ἠλίθιός ἐστιν ὅστις οὐχ ἑκὼν ἂν δοίη καὶ πρῶτος
εἰσενέγκαι· τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς καὶ τὰ ὄντ'
ἀπολωλέναι ἢ μέρος τῶν ὄντων ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν
λοιπῶν εἰσενεγκεῖν; χρήματα μὲν δή φημι εἶναι τότε,
ἂν ὡς ἀληθῶς δέῃ, πρότερον δ' οὔ. διὸ μηδὲ ζητεῖν
27 παραινῶ· ὅσα γὰρ νυνὶ πορίσαιτ' ἂν, εἰ προέλοισθε
πορίζειν, πλείων ἐστὶ γέλως τοῦ μηδενός. φέρε γὰρ,
ἑκατοστήν τις εἰσφέρειν ἐρεῖ νῦν; οὐκοῦν ἑξήκοντα τά-
λαντα. ἀλλὰ πεντηκοστήν τις ἐρεῖ, τὸ διπλοῦν; οὐκοῦν
ἑκατὸν καὶ εἴκοσι· καὶ τί τοῦτ' ἔστι πρὸς διακοσίας καὶ
χιλίας καμήλους, ἃς βασιλεῖ τὰ χρήματ' ἄγειν φασὶν
οὗτοι; ἀλλὰ θῶ βούλεσθε δωδεκάτην ἡμᾶς εἰσοίσειν,
πεντακόσια τάλαντα; ἀλλ' οὔτ' ἂν ἀνάσχοισθε οὔτ',
28 εἰ καταθεῖτε, ἄξια τοῦ πολέμου τὰ χρήματα. δεῖ τοίνυν
ὑμᾶς τὰ μὲν ἄλλα παρασκευάσασθαι, τὰ δὲ χρήματα
νῦν μὲν ἐᾶν τοὺς κεκτημένους ἔχειν (οὐδαμοῦ γὰρ ἂν
ἐν καλλίονι σῴζοιτο τῇ πόλει), ἐὰν δέ ποθ' οὗτος ὁ
καιρὸς ἔλθῃ, τότε ἑκόντων εἰσφερόντων αὐτῶν λαμβά- 186
νειν. ταῦτα δὲ καὶ δυνατά ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
καὶ πράττειν καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ βασιλεῖ περὶ
ὑμῶν ἐπιτήδεια ἀπαγγελθῆναι, καὶ φόβος οὐκ ὀλίγος
29 γένοιτ' ἂν ἐκείνῳ διὰ τούτων. οἶδε μέν γε διακοσίαις
τριήρεσιν, ὧν ἑκατὸν παρεσχόμεθ' ἡμεῖς, τοὺς προγό-
νους αὐτοῦ χιλίας ἀπολέσαντας ναῦς, ἀκούσεται δὲ
τριακοσίας αὐτοὺς ἡμᾶς νῦν παρεσκευασμένους· ὥστε

μὴ κομιδῇ, μηδ' εἰ πάνυ μαίνοιτο, νομίσαι ῥᾴδιόν τι
τὸ τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐχθρὰν ποιήσασθαι. ἀλλὰ μὴν
εἴ γ' ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγ' ἐπέρχεται φρονεῖν, καὶ
ταύτην ἀσθενεστέραν ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας εὑρήσει.
30 ὁ μέν γε χρυσίον, ὥς φασιν, ἄγει πολυ. τοῦτο δὲ ἂν
διαδῷ ζητήσει· καὶ γὰρ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατα ἐπι-
λείπειν πέφυκεν, ἐάν τις ἀπ' αὐτῶν ἀθρόα πολλὰ λαμ-
βάνῃ· ἡμῖν δὲ τὸ τῆς χώρας τίμημα ὑπάρχον ἀφορμὴν
[ἑξακισχίλια τάλαντα] ἀκούσεται, ὑπὲρ ἧς ὡς μὲν τοὺς
ἐπιόντας ἐκείνων ἀμυνούμεθα, οἱ Μαραθῶνι τῶν προ-
γόνων αὐτοῦ μάλιστ' ἂν εἰδεῖεν, ἕως δ' ἂν κρατῶμεν,
οὐκ ἔνι δήπου χρήμαθ' ἡμᾶς ἐπιλείπειν.
31 Καὶ μὴν οὐδ' ὅ τινες δεδίασι, μὴ ξενικὸν πολὺ συ-
στήσηται χρήματ' ἔχων, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ. ἐγὼ
γὰρ ἡγοῦμαι ἐπὶ μὲν Αἴγυπτον καὶ Ὀρόνταν καί τινας
τῶν ἄλλων βαρβάρων πολλοὺς ἂν ἐθελῆσαι τῶν Ἑλλή-
νων μισθοφορεῖν παρ' ἐκείνῳ, οὐχ ἵν' ἐκεῖνος ἕλῃ τινὰ
τούτων, ἀλλ' ἵν' εὐπορίαν τινὰ ἕκαστος ἑαυτῷ κτησά-
μενος ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπαρχούσης πενίας· ἐπὶ δὲ τὴν
Ἑλλάδα Ἕλληνα οὐδένα ἂν ἐλθεῖν ἡγοῦμαι· ποῖ γὰρ 187
αὐτὸς τρέψεται μετὰ ταῦτα; εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν δου-
32 λεύσει; οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινός ἐστιν ὁ πρὸς τὸν βάρ-
βαρον πόλεμος ἢ περὶ χώρας καὶ βίου καὶ ἐθῶν καὶ
ἐλευθερίας καὶ πάντων τῶν τοιούτων. τίς οὖν οὕτως
δυστυχής ἐστιν ὅστις ἑαυτὸν, γονέας, τάφους, πατρίδα
ἕνεκα κέρδους βραχέος προέσθαι βουλήσεται; ἐγὼ μὲν
οὐδένα ἡγοῦμαι. οὐ μὴν οὐδ' ἐκείνῳ συμφέρει ξένους
κρατῆσαι τῶν Ἑλλήνων· οἱ γὰρ ἡμῶν κρατήσαντες
ἐκείνου γε πάλαι κρείττους ὑπάρχουσι, βούλεται δ'
ἐκεῖνος οὐκ ἀνελὼν ἡμᾶς ἐπ' ἄλλοις εἶναι, ἀλλὰ μά-
λιστα μὲν πάντων, εἰ δὲ μὴ, τῶν γ' ὑπαρχόντων δού-
λων ἑαυτῷ νῦν ἄρχειν.

33 Εἰ τοίνυν τις οἴεται Θηβαίους ἔσεσθαι μετ' ἐκεί-
νου, ἔστι μὲν χαλεπὸς πρὸς ὑμᾶς ὁ περὶ τούτων λόγος·
διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτοὺς οὐδ' ἂν ἀληθὲς οὐδὲν ἡδέως
ἀγαθὸν περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε· οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ τοὺς
περὶ πραγμάτων μεγάλων σκοποῦντας μηδένα συμφέ-
ροντα λογισμὸν παραλιπεῖν διὰ μηδεμίαν πρόφασιν.
ἐγὼ τοίνυν οἶμαι τοσοῦτον ἀπέχειν Θηβαίους τοῦ μετ'
34 ἐκείνου ποτ' ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὥστε πολ-
λῶν ἂν χρημάτων, εἰ ἔχοιεν δοῦναι, πρίασθαι γενέσθαι
τιν' αὐτοῖς καιρὸν δι' οὗ τὰς προτέρας ἀναλύσονται
πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτίας. εἰ δ' ἄρα παντάπασί τις
οὕτως οἴεται φύσει δυστυχεῖς Θηβαίους εἶναι, ἐκεῖνό
γε δήπουθεν ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι Θηβαίων τἀκεί-
νου φρονούντων ἀνάγκη τοὺς τούτων ἐχθροὺς τὰ τῶν
Ἑλλήνων φρονεῖν.

35 Ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ ταύτην τὴν τάξιν τοῦ δικαίου 188
καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς ὄντας κρείττους τῶν προδοτῶν καὶ
τοῦ βαρβάρου ἔσεσθαι πρὸς ἅπαντας. ὥστ' οὔτε φο-
βεῖσθαί φημι δεῖν πέρα τοῦ μετρίου οὔθ' ὑπαχθῆναι
προτέρους ἐκφέρειν τὸν πόλεμον. καὶ μὴν οὐδὲ τῶν
ἄλλων οὐδέν' ἂν εἰκότως Ἑλλήνων φοβηθέντα τὸν
36 πόλεμον τοῦτον ὁρῶ· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν αὐτῶν ὅτι ἕως
μὲν κοινὸν ἐχθρὸν ἐκεῖνον ὑπειληφότες ὡμονόουν ἀλ-
λήλοις, πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι, ἐπειδὴ δὲ φίλον
αὐτὸν νομίσαντες αὐτοῖς ὑπάρχειν περὶ τῶν πρὸς ἑαυ-
τοὺς διηνέχθησαν διαφόρων, ὅσ' ἂν οὐδὲ καταρώμε-
νος εὗρέ τις αὐτοῖς, τοσαῦτα πεπόνθασι κακά; εἶθ' ὃν
ἡ τύχη καὶ τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέ-
ροντα δ' ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον ἡμεῖς φοβώμεθα;
μηδαμῶς· ἀλλὰ μηδ' ἀδικῶμεν, αὐτῶν ἡμῶν ἕνεκα
καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταραχῆς καὶ ἀπιστίας,
37 ἐπεὶ εἴ γ' ὁμοθυμαδὸν ἦν μετὰ πάντων ἐπιθέσθαι μόνῳ,

οὐδ' ἀδικεῖν ἡμᾶς ἐκεῖνον ἀδίκημ' ἂν ἔθηκα. ἐπειδὴ
δὲ τοῦτ' οὐχ οὕτως ἔχει, φυλάττεσθαί φημι δεῖν μὴ
πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ τοῦ τὰ δίκαια ὑπὲρ τῶν ἄλ-
λων Ἑλλήνων ζητεῖν· ἡσυχίαν μὲν γὰρ ἐχόντων ὑμῶν
ὕποπτος ἂν εἴη τοιοῦτό τι πράττων, πόλεμον δὲ ποιη-
σαμένων προτέρων εἰκότως ἂν δοκοίη διὰ τὴν πρὸς
38 ὑμᾶς ἔχθραν τοῖς ἄλλοις φίλος εἶναι βούλεσθαι. μὴ
οὖν ἐξελέγξητε ὡς κακῶς ἔχει τὰ Ἑλληνικὰ, συγκα-
λοῦντες ὅτ' οὐ πείσετε, καὶ πολεμοῦντες ὅτ' οὐ δυνή-
σεσθε· ἀλλ' ἔχετε ἡσυχίαν θαρροῦντες καὶ παρασκευ-
αζόμενοι, καὶ βούλεσθε ἀπαγγέλλεσθαι περὶ ὑμῶν πρὸς 189
βασιλέα μὴ μὰ Δία ὡς ἀποροῦσιν ἢ φοβοῦνται ἢ θορυ-
39 βοῦνται πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀθηναῖοι, πολλοῦ γε
καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅτι, εἰ μὲν μὴ τοῖς Ἕλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν
ἦν τὸ ψεύδεσθαι καὶ ἐπιορκεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ καλὸν,
πάλαι ἂν ὑμεῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπορεύεσθε, νῦν δὲ τοῦτο
μὲν οὐκ ἂν ποιήσαιτε ὑμῶν ἕνεκ' αὐτῶν, εὔχεσθε δὲ πᾶ-
σι τοῖς θεοῖς τὴν αὐτὴν λαβεῖν παράνοιαν ἐκεῖνον ἥν-
περ ποτὲ τοὺς προγόνους αὐτοῦ. καὶ ταῦτ' ἂν ἐπίῃ σκο-
πεῖν αὐτῷ, οὐκ ὀλιγώρως ὑμᾶς βουλευομένους εὑρή-
40 σει. ἐκ μέν γε τῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους πολέ-
μων σύνοιδε τὴν πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην γεγε-
νημένην, ἐκ δὲ τῆς ἡσυχίας ἧς ἦγε ποτὲ, οὐδεμιᾶς τῶν
ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων τοσοῦτον ὅσον νῦν ὑπεραί-
ρουσαν. καὶ μὴν καὶ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾷ δεομένους ἤτοι
τινὸς ἑκουσίου ἢ ἀκουσίου διαλλακτοῦ, τοῦτον δ' αὐ-
τὸν ἂν οἶδε φανέντ' αὐτοῖς, εἰ πόλεμον κινοίη. ὥστε
καὶ γνώριμα καὶ πιστὰ αὐτῷ τῶν ἀπαγγελλόντων
ἀκούειν ἔσται.
41 Ἵνα δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λίαν λέγων
ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαια ὧν συμβουλεύω φράσας ἄπειμι.
παρασκευάζεσθαι μὲν πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς

κελεύω, ἀμύνεσθαι δὲ βασιλέα καὶ πάντας, ἐὰν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι, ταύτῃ τῇ αὐτῇ δυνάμει φημὶ δεῖν, ἄρχειν δὲ μηδενὸς μήτε λόγου μήτ' ἔργου ἀδίκου, τὰ δ' ἔργα ἡμῶν ὅπως ἄξια τῶν προγόνων ἔσται σκοπεῖν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς τἀναντία πείθουσι συμφέροντα πράξετε· οὐ γὰρ ὀργιεῖσθε αὐτοῖς ὕστερον, νῦν ἁμαρτόντες.

XV.

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΡΟΔΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. 190

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τὸν συμμαχικὸν κληθέντα πόλεμον ἤραντο πρὸς Ἀθηναίους Χῖοι καὶ Ῥόδιοι καὶ Βυζάντιοι, πρότερον μὲν αὐτῶν ὑπήκοοι γεγονότες, τότε δὲ ἀλλήλοις συμμαχίαν πεποιημένοι κατὰ τῶν Ἀθηναίων. γείτονες δὲ ὄντες οἱ Ῥόδιοι τῇ Καρίᾳ πρὸς τὸν ταύτης ὕπαρχον Μαύσωλον οἰκείως ἔχειν ἐδόκουν. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον πιστευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ δήμου συνεστήσατο, καὶ τὴν δημοκρατίαν τῶν Ῥοδίων ἀφελόμενος ὀλίγοις τοῖς δυνατωτέροις τὴν πόλιν κατεδούλωσε. συμβουλεύει τοίνυν ὁ Δημοσθένης μὴ περιορᾶν ταῦτα, ἀλλὰ βοηθεῖν τῷ δήμῳ τῶν Ῥοδίων, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ δημοκρατεῖσθαι τὰς πόλεις. εἰ δὲ ἠδικήκασιν ἡμᾶς, φησὶν, Ῥόδιοι, ἀλλὰ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν καὶ σύνηθες τὸ καὶ τοὺς λυπήσαντάς τι τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν καὶ μὴ μνησικακεῖν ἁμαρτάνουσιν εἰς τὴν πόλιν.

Οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλευομένους διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ τῶν συμβουλευόντων. ἐγὼ δ' οὐδεπώποτε ἡγησάμην

χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα ὑμᾶς (ὡς γὰρ εἰπεῖν
ἁπλῶς, ἅπαντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες μοι δοκεῖτε,) ἀλ- 191
λὰ τὸ πεῖσαι πράττειν ταῦτα· ἐπειδὰν γάρ τι δόξῃ καὶ
ψηφισθῇ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσονπερ
2 πρὶν δόξαι. ἔστι μὲν οὖν ἓν ὧν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς
τοῖς θεοῖς ὀφείλειν, τὸ τοὺς διὰ τὴν αὑτῶν ὕβριν ὑμῖν
πολεμήσαντας οὐ πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὑ-
τῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ἄξιον δ' ἡσθῆναι τῷ
παρόντι καιρῷ· συμβήσεται γὰρ ὑμῖν, ἐὰν ἃ χρὴ βου-
λεύσησθε περὶ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων
τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς
3 ἀπολύσασθαι. ᾐτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς ἐπιβουλεύειν
αὑτοῖς Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι, καὶ διὰ ταῦτα
συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τουτονὶ πόλεμον·
φανήσεται δ' ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας
Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐλευθε-
ρίαν αὐτῶν ἀφῃρημένος, οἱ δ' ἀποδείξαντες ἑαυτοὺς
συμμάχους Χῖοι καὶ Βυζάντιοι τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν
4 οὐ βεβοηθηκότες, ὑμεῖς δ', οὓς ἐφοβοῦντο, μόνοι τῶν
πάντων τῆς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι. ἐκ δὲ τοῦ ταῦθ'
ὑφ' ἁπάντων ὀφθῆναι ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἁπά-
σαις ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὑτῶν
σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι· οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν
γένοιτο ἀγαθὸν ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων ἀνυπόπτου
τυχεῖν εὐνοίας.

5 Θαυμάζω δ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ὁρῶ ὑπὲρ μὲν Αἰγυ-
πτίων τἀναντία πράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πείθοντας,
ὑπὲρ δὲ τοῦ Ῥοδίων δήμου φοβουμένους τὸν ἄνδρα
τοῦτον. καίτοι τοὺς μὲν Ἕλληνας ὄντας ἅπαντες ἴσασι,
6 τοὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐκείνου μεμερισμένους. οἶμαι δ' 192
ὑμῶν μνημονεύειν ἐνίους ὅτι, ἡνίκ' ἐβουλεύεσθε ὑπὲρ
τῶν βασιλικῶν, παρελθὼν πρῶτος ἐγὼ παρῄνεσα, οἶμαι

δὲ καὶ μόνος ἢ δεύτερος εἰπεῖν, ὅτι μοι σωφρονεῖν ἂν δοκοῖτε, εἰ τὴν πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἔχθραν ποιοῖσθε, ἀλλὰ παρασκευάζοισθε μὲν πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς, ἀμύνοισθε δὲ κἀκεῖνον, ἐὰν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ οὐκ ἐγὼ μὲν εἶπον ταῦθ', ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν ὀρθῶς λέγειν, ἀλλὰ
7 καὶ ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. ἀκόλουθος τοίνυν ὁ νῦν λόγος ἐστί μοι τῷ τότε ῥηθέντι. ἐγὼ γὰρ, εἰ βασιλεὺς παρ' αὐτὸν ὄντα με σύμβουλον ποιοῖτο, ταῦτ' ἂν αὐτῷ παραινέσαιμι ἅπερ ὑμῖν, ὑπὲρ μὲν τῶν αὑτοῦ πολεμεῖν, ἐάν τις ἐναντιῶται τῶν Ἑλλήνων, ὧν δὲ μηδὲν αὐτῷ
8 προσήκει, τούτων μηδ' ἀντιποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ μὲν οὖν ὅλως ἐγνώκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσων ἂν βασιλεὺς ἐγκρατὴς γένηται φθάσας ἢ παρακρουσάμενός τινας τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, παραχωρεῖν, οὐ καλῶς ἐγνώκατε, ὡς ἐγὼ κρίνω· εἰ δ' ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ πολεμεῖν, ἂν τούτου δέῃ, καὶ πάσχειν ὁτιοῦν οἴεσθε χρῆναι, πρῶτον μὲν ὑμῖν ἧττον δεήσει τούτων, ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐγνωκότες ἦτε ταῦτα, ἔπειθ' ἃ προσήκει φρονεῖν δόξετε.

9 Ὅτι δ' οὐδὲν καινὸν οὔτ' ἐγὼ λέγω νῦν κελεύων Ῥοδίους ἐλευθεροῦν, οὔθ' ὑμεῖς, ἂν πεισθῆτέ μοι, ποιήσετε, τῶν γεγενημένων ὑμᾶς τι καὶ συνενηνοχότων ὑπομνήσω. ὑμεῖς ἐξεπέμψατε Τιμόθεόν ποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βοηθήσοντα Ἀριοβαρζάνῃ, προσγράψαντες τῷ ψηφίσματι "μὴ λύοντα τὰς σπονδὰς τὰς "πρὸς τὸν βασιλέα." ἰδὼν δ' ἐκεῖνος τὸν μὲν Ἀριοβαρ- 193
ζάνην φανερῶς ἀφεστῶτα βασιλέως, Σάμον δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Κυπροθέμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης ὁ βασιλέως ὕπαρχος, τῷ μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν, τὴν
10 δὲ προσκαθεζόμενος καὶ βοηθήσας ἠλευθέρωσε· καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐ γέγονε πόλεμος διὰ ταῦθ'

ὑμῖν. οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν πολεμήσειεν ἂν καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἐλαττοῦνται μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσιν, ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐφίενται μὲν, ἐάν τις ἐᾷ, ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικηκέναι τοὺς ἐναντιωθέντας αὐτοῖς ἡγοῦνται.

11 *Ὅτι δ' οὐδ' ἂν ἐναντιωθῆναί μοι δοκεῖ τῇ πράξει
ταύτῃ νῦν Ἀρτεμισία τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀκούσαντες σκοπεῖτε, εἴτ' ὀρθῶς λογίζομαι ταῦτ' εἴτε μή. ἐγὼ νομίζω πράττοντος μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πάνθ', ὡς ὥρμηκε, βασιλέως σφόδρα ἂν Ἀρτεμισίαν πειραθῆναι περιποιῆσαι Ῥόδον αὐτῷ, οὐ τῇ βασιλέως εὐνοίᾳ, ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι πλησίον αὐτῆς διατρίβοντος ἐκείνου μεγάλην εὐεργεσίαν καταθέσθαι
12 πρὸς αὐτὸν, ἵν' ὡς οἰκειότατ' αὐτὴν ἀποδέχηται· πράττοντος δ' ὡς λέγεται, καὶ διημαρτηκότος οἷς ἐπεχείρησεν, ἡγεῖσθαι τὴν νῆσον ταύτην, ὅπερ ἔστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἂν εἶναι βασιλεῖ χρησίμην ἐν τῷ παρόντι, τῆς δ' αὐτῆς ἀρχῆς ἐπιτείχισμα πρὸς τὸ μηδ' ὁτιοῦν παρακινεῖν. ὥστε μοι δοκεῖ μᾶλλον ἂν ὑμᾶς ἔχειν μὴ φανερῶς αὐτῆς ἐνδούσης ἢ 'κεῖνον λαβεῖν βούλεσθαι. οἶμαι 194
μὲν οὖν οὐδὲ βοηθήσειν αὐτὴν, ἂν δ' ἄρα τοῦτο ποιῇ,
13 φαύλως καὶ κακῶς· ἐπεὶ καὶ βασιλέα γ' ὅ τι μὲν ποιήσει μὰ Δί' οὐκ ἂν εἴποιμι ἔγωγ' ὡς οἶδα, ὅτι μέντοι συμφέρει τῇ πόλει δῆλον ἤδη γενέσθαι πότερα ἀντιποιήσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων ἢ οὒ, τοῦτ' ἂν ἰσχυρισαίμην· οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλευτέον, ὅταν ἀντιποιῆται, μόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῶν πάντων Ἑλλήνων.*

14 *Οὐ μὴν οὐδ' ἂν εἰ δι' αὐτῶν εἶχον τὴν πόλιν οἱ νῦν ὄντες ἐν αὐτῇ Ῥόδιοι, παρῄνεσα ἂν ὑμῖν τούτους*

ἑλέσθαι, οὐδ᾽ εἰ πάνθ᾽ ὑπισχνοῦντο ὑμῖν ποιησειν.
ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως καταλύσωσι τὸν
δῆμον, προσλαβόντας τινὰς τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ δὲ
τοῦτ᾽ ἔπραξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους· τοὺς οὖν
μηδετέροις πιστῶς κεχρημένους οὐδ᾽ ἂν ὑμῖν βεβαίους
15 ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. καὶ ταῦτ᾽ οὐδέποτ᾽ εἶ-
πον ἄν, εἰ τῷ Ῥοδίων δήμῳ μόνον ἡγούμην συμφέρειν·
οὔτε γὰρ προξενῶ τῶν ἀνδρῶν οὔτ᾽ ἰδίᾳ ξένος αὐτῶν
οὐδείς ἐστί μοι. οὐ μὴν οὐδ᾽ εἰ ταῦτ᾽ ἀμφότερ᾽ ἦν, εἰ
μὴ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, εἶπον ἄν, ἐπεὶ Ῥοδίοις
γ᾽, εἰ οἷόν τε τοῦτ᾽ εἰπεῖν τῷ συναγορεύοντι τῇ σωτη-
ρίᾳ αὐτῶν, συγχαίρω τῶν γεγενημένων. τοῦ κομίσα-
σθαι γὰρ τὰ ὑμέτερ᾽ ὑμῖν φθονήσαντες τὴν ἑαυτῶν
ἐλευθερίαν ἀπολωλέκασι, καὶ παρὸν αὐτοῖς Ἕλλησι
καὶ βελτίοσιν αὐτῶν ὑμῖν ἐξ ἴσου συμμαχεῖν, βαρβά-
ροις καὶ δούλοις, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖνται, δου-
16 λεύουσιν. ὀλίγου δὲ δέω λέγειν, ἐὰν αὐτοῖς ὑμεῖς ἐθε-
λήσητε βοηθῆσαι, ὡς καὶ συνενήνοχε ταῦτ᾽ αὐτοῖς· εὖ 195
μὲν γὰρ πράττοντες οὐκ οἶδ᾽ εἴποτ᾽ ἂν εὖ φρονῆσαι
ἠθέλησαν, ὄντες Ῥόδιοι, ἔργῳ δὲ πειραθέντες καὶ δι-
δαχθέντες ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄνοια αἰτία τοῖς πολ-
λοῖς γίγνεται, τάχ᾽ ἄν, εἰ τύχοιεν, σωφρονέστεροι
πρὸς τὸν λοιπὸν τοῦ χρόνου γένοιντο. τοῦτο δ᾽ οὐχὶ
μικρὰν ὠφέλειαν αὐτοῖς ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ χρῆναι πει-
ρᾶσθαι σώζειν τοὺς ἄνδρας καὶ μὴ μνησικακεῖν, ἐνθυ-
μουμένους ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἐπιβουλευ-
σάντων ἐξηπάτησθε, ὧν οὐδενὸς αὐτοὶ δοῦναι δίκην
δίκαιοι ἂν εἶναι φήσαιτε.

17 Ὁρᾶτε δὲ κἀκεῖνο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολ-
λοὺς ὑμεῖς πολέμους πεπολεμήκατε καὶ πρὸς δημοκρα-
τίας καὶ πρὸς ὀλιγαρχίας. καὶ τοῦτο μὲν ἴστε καὶ αὐ-
τοί· ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἔσθ᾽ ὑμῖν ὁ πόλεμος,

τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. ὑπὲρ τίνων οὖν
ἐστίν; πρὸς μὲν τοὺς δήμους ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλη-
μάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα,
ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὅρων ἢ φιλονεικίας ἢ τῆς ἡγεμο-
νίας· πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδε-
18 νὸς, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὥστ'
ἔγωγ' οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμ-
φέρειν δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας πο-
λεμεῖν ὑμῖν ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. πρὸς μὲν
γὰρ ἐλευθέρους ὄντας οὐ χαλεπῶς ἂν εἰρήνην ὑμᾶς
ποιήσασθαι νομίζω, ὁπότε βουληθείητε, πρὸς δ' ὀλι-
γαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω· οὐ γὰρ
ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πολλοῖς καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς
μετ' ἰσηγορίας ζῆν ᾑρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν.

19 Θαυμάζω δ' εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται Χίων ὀλιγαρ- 196
χουμένων καὶ Μυτιληναίων, καὶ νυνὶ Ῥοδίων καὶ πάν-
των ἀνθρώπων ὀλίγου δέω λέγειν εἰς ταύτην τὴν δου-
λείαν ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τὴν παρ' ἡμῖν πο-
λιτείαν, μηδὲ λογίζεται τοῦθ', ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως, εἰ
δι' ὀλιγαρχίας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν δῆ-
μον ἐάσουσιν. ἴσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους πάλιν εἰς
ἐλευθερίαν τὰ πράγματ' ἐπανάξοντας· ὅθεν δὴ κακὸν
αὑτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσι, τούτους ἀνελεῖν
20 βουλήσονται. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τοὺς ἀδικοῦντάς
τινας αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθότων ἐχθροὺς ἡγεῖ-
σθαι χρή· τοὺς δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθ-
ιστάντας εἰς ὀλιγαρχίαν κοινοὺς ἐχθροὺς παραινῶ
νομίζειν ἁπάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων.
21 ἔπειτα καὶ δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατου-
μένους αὐτοὺς τοιαῦτα φρονοῦντας φαίνεσθαι περὶ
τῶν ἀτυχούντων δήμων, οἷάπερ ἂν τοὺς ἄλλους ἀξιώ-
σαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν, εἴ ποθ', ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτό

*τι συμβαίη. καὶ γὰρ εἰ δίκαιά τις φήσει Ῥοδίους πε-
πονθέναι, οὐκ ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι· δεῖ γὰρ
τοὺς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι
τὰ βέλτιστα βουλευομένους, ἐπειδήπερ ἄδηλον τὸ μέλ-
λον ἅπασιν ἀνθρώποις.*

22 *Ἀκούω δ' ἐγὼ πολλάκις ἐνταυθὶ παρ' ὑμῖν τινῶν
λεγόντων ὡς, ὅτε ἠτύχησεν ὁ δῆμος ἡμῶν, συνεβου-
λήθησάν τινες αὐτὸν σωθῆναι· ὧν ἐγὼ μόνων Ἀργεί-
ων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι βραχύ τι. οὐ γὰρ ἂν
ὑμᾶς βουλοίμην, δόξαν ἔχοντας τοῦ σώζειν τοὺς ἀτυ-
χοῦντας ἀεὶ, χείρους Ἀργείων ἐν ταύτῃ τῇ πράξει φα-* 197
*νῆναι, οἳ χώραν ὅμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες,
ὁρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντας, οὐκ
ἀπώκνησαν οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ὑμῖν ἔχοντες
φανῆναι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαίμο-
νος, ὥς φασιν, ἐξαιτήσοντάς τινας τῶν φυγάδων τῶν
ὑμετέρων ἐψηφίσαντο, ἐὰν μὴ πρὸ ἡλίου δύντος ἀπαλ-*
23 *λάττωνται, πολεμίους κρίνειν. εἶτ' οὐκ αἰσχρὸν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὸ μὲν Ἀργείων πλῆθος οὐκ ἐφο-
βήθη τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς και-
ροῖς οὐδὲ τὴν ῥώμην, ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβα-
ρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα, φοβήσεσθε; καὶ
μὴν οἱ μὲν ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν ὅτι πολλάκις ἥττηνται ὑπὸ
Λακεδαιμονίων, ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν πολλάκις βα-
σιλέα, ἥττησθε δ' οὐδ' ἅπαξ οὔθ' ὑπὸ τῶν δούλων τῶν
βασιλέως οὔτ' αὐτοῦ ἐκείνου· εἰ γάρ τί που κεκράτηκε
τῆς πόλεως βασιλεὺς, ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν Ἑλλή-
νων καὶ προδότας αὐτῶν χρήμασι πείσας ἢ οὐδαμῶς
ἄλλως κεκράτηκεν. καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτῷ συνενήνοχεν·*
24 *ἀλλ' ἅμα εὑρήσετε αὐτὸν τήν τε πόλιν διὰ Λακεδαιμο-
νίων ἀσθενῆ ποιήσαντα καὶ περὶ τῆς αὑτοῦ βασιλείας
κινδυνεύσαντα πρὸς Κλέαρχον καὶ Κῦρον. οὔτ' οὖν*

ἐκ φανεροῦ κεκράτηκεν οὔτ᾽ ἐπιβουλεῦσαι συνενήνο-
χεν αὐτῷ. ὁρῶ δ᾽ ὑμῶν ἐνίους Φιλίππου μὲν ὡς ἄρ᾽
οὐδενὸς ἀξίου πολλάκις ὀλιγωροῦντας, βασιλέα δ᾽ ὡς
ἰσχυρὸν ἐχθρὸν οἷς ἂν προέληται φοβουμένους. εἰ δὲ
τον μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνούμεθα, τῷ δὲ ὡς φοβε-
ρῷ πάνθ᾽ ὑπείξομεν, πρὸς τίνας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 198
παραταξόμεθα;

25 Εἰσὶ δέ τινες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ᾽ ὑμῖν δει-
νότατοι τὰ δίκαια λέγειν ὑπὲρ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς,
οἷς παραινέσαιμ᾽ ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον, ὑπὲρ ὑμῶν
πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια λέγειν, ἵν᾽ αὐτοὶ τὰ
προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται ποιοῦντες· ὡς ἔστιν
ἄτοπον περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν αὐτὸν οὐ δί-
καια ποιοῦντα· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον ὄντα πολίτην τοὺς
καθ᾽ ὑμῶν λόγους, ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐσκέφθαι.
26 φέρε γὰρ πρὸς θεῶν σκοπεῖτε, τί δήποτ᾽ ἐν Βυζαντίῳ
οὐδείς ἐσθ᾽ ὁ διδάξων ἐκείνους μὴ καταλαμβάνειν Χαλ-
κηδόνα, ἣ βασιλέως μέν ἐστιν, εἴχετε δ᾽ αὐτὴν ὑμεῖς,
ἐκείνοις δ᾽ οὐδαμόθεν προσῆκε· μηδὲ Σηλυβρίαν, πό-
λιν ὑμετέραν ποτὲ σύμμαχον οὖσαν, ὡς αὐτοὺς συντε-
λῆ ποιεῖν καὶ Βυζάντιον ὁρίζειν τὴν τούτων χώραν πα-
ρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας, ἐν αἷς αὐτονόμους
27 τὰς πόλεις εἶναι γέγραπται; οὐδὲ Μαύσωλον ζῶντα,
οὐδὲ τελευτήσαντος ἐκείνου τὴν Ἀρτεμισίαν οὐδείς
ἐσθ᾽ ὁ διδάξων μὴ καταλαμβάνειν Κῶν καὶ Ῥόδον καὶ
ἄλλας πόλεις ἑτέρας Ἑλληνίδας, ὧν βασιλεὺς ὁ ἐκείνων
δεσπότης ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς Ἕλλησι, καὶ
περὶ ὧν πολλοὺς κινδύνους καὶ καλοὺς ἀγῶνας οἱ κατ᾽
ἐκείνους τοὺς χρόνους Ἕλληνες ἐποιήσαντο. εἰ δ᾽ ἄρα
καὶ λέγει τις ἀμφοτέροις αὐτοῖς, ἀλλ᾽ οἵ γε πεισόμενοι
28 τούτοις, ὡς ἔοικεν, οὐκ εἰσίν. ἐγὼ δὲ δίκαιον μὲν εἶναι
νομίζω κατάγειν τὸν Ῥοδίων δῆμον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ

εἰ μὴ δίκαιον ἦν, ὅταν εἰς ἃ ποιοῦσιν οὗτοι βλέψω,
προσήκειν οἶμαι παραινέσαι κατάγειν. διὰ τί; ὅτι πάν- 199
των μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιεῖν ὡρμη-
κότων αἰσχρὸν ἡμᾶς μόνους μὴ ἐθέλειν, ἁπάντων δὲ
τῶν ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται παρασκευαζομέ-
νων μόνους ἡμᾶς τὰ δίκαια προτείνεσθαι, μηδενὸς
ἀντιλαμβανομένους, οὐ δικαιοσύνην, ἀλλ' ἀνανδρίαν
ἡγοῦμαι· ὁρῶ γὰρ ἅπαντας πρὸς τὴν παροῦσαν δύνα-
29 μιν τῶν δικαίων ἀξιουμένους. καὶ παράδειγμα λέγειν
ἔχω τούτου πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον. εἰσὶ συνθῆκαι τοῖς
Ἕλλησι διτταὶ πρὸς βασιλέα, ἃς ἐποιήσατο ἡ πόλις ἡ
ἡμετέρα, ἃς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι, καὶ μετὰ ταῦθ'
ὕστερον Λακεδαιμόνιοι ταύτας ὧν δὴ κατηγοροῦσι·
κἀν ταύταις οὐχὶ ταὐτὰ δίκαια ἀμφοτέραις ὥρισται.
τῶν μὲν γὰρ ἰδίων δικαίων τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις
οἱ νόμοι κοινὴν τὴν μετουσίαν ἔδοσαν καὶ ἴσην καὶ τοῖς
ἀσθενέσι κ[αὶ] τοῖς ἰσχυροῖς· τῶν δ' Ἑλληνικῶν δικαίων
οἱ κρατοῦντες ὁρισταὶ τοῖς ἥττοσι γίγνονται.

30 Ἐπειδὴ τοίνυν ὑμῖν ἐγνωκέναι τὰ δίκαια ποιεῖν
ὑπάρχει, ὅπως καὶ πρᾶξαι ταῦτ' ἐφ' ὑμῖν ἔσται δεῖ
σκοπεῖν. ἔσται δὲ ταῦτ', ἐὰν ὑποληφθῆτε κοινοὶ προ-
στάται τῆς πάντων ἐλευθερίας εἶναι. εἰκότως δέ μοι δο-
κεῖ χαλεπώτατον ὑμῖν εἶναι πρᾶξαι τὰ δέοντα. τοῖς
μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εἷς ἀγών ἐστιν ὁ
πρὸς τοὺς προδήλους ἐχθρούς, ὧν ἂν κρατήσωσιν, οὐ-
31 δὲν ἐμποδὼν αὐτοῖς κυρίοις τῶν ἀγαθῶν εἶναι· ὑμῖν
δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύο, οὗτός θ' ὁ καὶ τοῖς ἄλλοις
καὶ προσέθ' ἕτερος τούτου πρότερος καὶ μείζων· δεῖ
γὰρ ὑμᾶς βουλευομένους κρατῆσαι τῶν τἀναντία τῇ
πόλει παρ' ὑμῖν πράττειν προῃρημένων. ὅταν οὖν μη- 200
δὲν ᾖ διὰ τούτους ἀκονιτὶ τῶν δεόντων γενέσθαι, πολ-

32 λῶν διαμαρτάνειν ὑμῖν εἰκότως συμβαίνει. τοῦ μέν-
τοι πολλοὺς ἀδεῶς ταύτην τὴν τάξιν αἱρεῖσθαι τῆς πο-
λιτείας, ἴσως μὲν αἱ παρὰ τῶν μισθοδοτούντων αὐτοὺς
ὠφέλειαι μάλιστ᾽ αἴτιαι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ἄν τις
ἔχοι δικαίως αἰτιᾶσθαι. ἐχρῆν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
οι, τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πο-
λιτείᾳ τάξεως ἥνπερ περὶ τῆς ἐν ταῖς στρατείαις
ἔχετε. τίς οὖν ἐστιν αὕτη; ὑμεῖς τὸν λείποντα τὴν ὑπὸ
τοῦ στρατηγοῦ τάξιν ταχθεῖσαν ἄτιμον οἴεσθε προσή-
33 κειν εἶναι καὶ μηδενὸς τῶν κοινῶν μετέχειν. χρὴ τοί-
νυν καὶ τοὺς τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τάξιν ἐν τῇ πολι-
τείᾳ παραδεδομένην λείποντας καὶ πολιτευομένους
ὀλιγαρχικῶς ἀτίμους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοῖς
ποιεῖσθαι· νῦν δὲ τῶν μὲν συμμάχων τοὺς τὸν αὐ-
τὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον ὑμῖν ὀμωμοκότας νομίζετε εὐ-
νουστάτους, τῶν δὲ πολιτευομένων οὓς ἴστε σαφῶς
τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς ᾑρημένους, τούτους πιστο-
τάτους ἡγεῖσθε.

34 Ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ τι τις κατηγορήσει τούτων ἢ τοῖς
ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξει χαλεπὸν εὑρεῖν, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ὁποί-
ων λόγων ἢ πράξεως ποίας ἐπανορθώσεταί τις ἃ νῦν
οὐκ ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ᾽ ἔργον εὑρεῖν. ἴσως μὲν οὖν οὐδὲ
τοῦ παρόντος καιροῦ περὶ πάντων λέγειν· ἀλλ᾽ ἐὰν ἃ
προῄρησθε δυνηθῆτε ἐπικυρῶσαι συμφερούσῃ τινὶ
35 πράξει, καὶ τἄλλ᾽ ἂν ἴσως καθ᾽ ἓν ἀεὶ βέλτιον ἔχοι. ἐγὼ
μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πρα-
γμάτων τούτων ἐρρωμένως, καὶ πράττειν ἄξια τῆς πό- 201
λεως, ἐνθυμουμένους ὅτι χαίρετ᾽ ἀκούοντες, ὅταν τις
ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν καὶ τὰ πεπραγμένα ἐκεί-
νοις διεξίῃ καὶ τὰ τρόπαια λέγῃ. νομίζετε τοίνυν ταῦτ᾽
ἀναθεῖναι τοὺς προγόνους ὑμῶν οὐχ ἵνα θαυμάζητ᾽

αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς.

XVI.

ΥΠΕΡ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὅτε Λακεδαιμόνιοι νικηθέντες ὑπὸ Θηβαίων ἐν Λεύκτροις τῆς Βοιωτίας εἰς κίνδυνον μέγαν κατέστησαν, ἀποστάντων Ἀρκάδων καὶ προσθεμένων τοῖς Θηβαίοις, Ἀθηναῖοι σύμμαχοι Λακεδαιμονίοις γενόμενοι διέσωσαν αὐτούς· ὕστερον δὲ Λακεδαιμόνιοι τῶν κινδύνων ἀπαλλαγέντες καὶ προϊόντες πάλιν εἰς δύναμιν ἐπὶ Μεγάλην πόλιν τῆς Ἀρκαδίας ἤρχοντο, καὶ τοὺς Ἀθηναίους παρεκάλουν διὰ πρεσβείας κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ πολέμου. πεπόμφασι δὲ καὶ οἱ Μεγαλοπολῖται πρέσβεις Ἀθήναζε παρακαλοῦντες ὑπὲρ ἑαυτῶν. ὁ τοίνυν Δημοσθένης συμβουλεύει μὴ περιορᾶν ἀναιρεθεῖσαν Μεγάλην πόλιν μηδὲ εἰς ἰσχὺν προελθόντας Λακεδαιμονίους, συμφέρειν λέγων τοῖς Ἀθηναίοις τὸ μὴ φοβερὰν εἶναι τὴν Λακεδαίμονα.

Ἀμφότεροί μοι δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν, ὦ ἄνδρες 202
Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσι καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις συνειρηκότες· ὥσπερ γὰρ ἀφ' ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ ὑμῶν ὄντες πολῖται, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύουσι, κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἀφιγμένων ἔργον, τὸ δὲ κοινῶς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λέγειν καὶ τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν ἄνευ φιλονεικίας τῶν ἐνθάδε συμβουλεύειν
2 *ἀξιούντων. νῦν δ' ἔγωγε, εἴ τις αὐτῶν ἀφέλοι τὸ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ τῇ φωνῇ λέγειν Ἀττικῶς, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μὲν Ἀρκάδας, τοὺς δὲ Λάκωνας αὐτῶν*

*εἶναι νομίσαι. ἐγὼ δ' ὁρῶ μὲν ὡς χαλεπὸν τὰ βέλτιστα
λέγειν ἐστί· συνεξηπατημένων γὰρ ὑμῶν, καὶ τῶν μὲν
ταυτὶ, τῶν δὲ ταυτὶ βουλομένων, ἂν τὰ μεταξύ τις ἐγ-
χειρῇ λέγειν καὶ ὑμεῖς μὴ περιμένητε μαθεῖν, χαριεῖται
3 μὲν οὐδετέροις, διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους· οὐ
μὴν ἀλλ' αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα τοῦτο πά-
θω, δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ' ἃ βέλτιστα νομίζω τῇ πό-
λει, προέσθαι τισὶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. τὰ μὲν οὖν ἄλλ'
ὕστερον, ἂν ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω· ἀπὸ δὲ τῶν
ὁμολογουμένων ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι ἃ κράτιστα νο-
μίζω διδάσκειν.*

4 *Οὐκοῦν οὐδ' ἂν εἷς ἀντείποι ὡς οὐ συμφέρει τῇ
πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς εἶναι καὶ Θηβαίους* 203
*τουτουσί. ἔστι τοίνυν ἔν τινι τοιούτῳ καιρῷ τὰ πρά-
γματα νῦν, εἴ τι δεῖ τοῖς εἰρημένοις πολλάκις παρ' ὑμῖν
λόγοις τεκμήρασθαι, ὥστε Θηβαίους μὲν Ὀρχομενοῦ
καὶ Θεσπιῶν καὶ Πλαταιῶν οἰκισθεισῶν ἀσθενεῖς γε-
νέσθαι, Λακεδαιμονίους δ', εἰ ποιήσονται τὴν Ἀρκα-
δίαν ὑφ' ἑαυτοῖς καὶ Μεγάλην πόλιν ἀναιρήσουσι, πά-
5 λιν ἰσχυροὺς γενήσεσθαι. σκεπτέον τοίνυν μὴ πρότε-
ρον τούσδε γενέσθαι φοβεροὺς καὶ μεγάλους ἐάσωμεν
ἢ 'κεῖνοι μικροὶ γενήσονται, καὶ λάθωσιν ἡμᾶς πλείονι
μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γενόμενοι ἢ ὅσῳ τοὺς Θη-
βαίους ἐλάττους συμφέρει γενέσθαι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ'
ἂν εἴποιμεν, ὡς ἀνταλλάξασθαι βουλοίμεθ' ἀντιπάλους
Λακεδαιμονίους ἀντὶ Θηβαίων, οὐδὲ τοῦτ' ἔσθ' ὃ
σπουδάζομεν, ἀλλ' ὅπως μηδέτεροι δυνήσονται μηδὲν
ἡμᾶς ἀδικεῖν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμεῖς μετὰ πλείστης ἀδείας
εἴημεν.*

6 *Ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτω δεῖν ἔχειν φήσομεν,
δεινὸν δ' εἰ, πρὸς οὓς παρετattόμεθα ἐν Μαντινείᾳ,
τούτους συμμάχους αἱρησόμεθα· εἶτα βοηθήσομεν*

τούτοις ἐναντία ἐκείνων, μεθ' ὧν τότ' ἐκινδυνεύομεν.
κἀμοὶ ταῦτα δοκεῖ, προσδεῖσθαι δ' ἔτι τοῦ τὰ δίκαια
7 ποιεῖν ἐθελόντων τῶν ἑτέρων. εἰ μὲν τοίνυν ἐθελή-
σουσιν εἰρήνην ἅπαντες ἄγειν, οὐ βοηθήσομεν τοῖς
Μεγαλοπολίταις· οὐδὲν γὰρ δεήσει· ὥστ' οὐδ' ὁτιοῦν
ὑπεναντίον ἡμῖν ἔσται πρὸς τοὺς συμπαραταξαμένους,
σύμμαχοι δ' ἡμῖν οἱ μὲν ὑπάρχουσιν, ὥς φασιν, οἱ δὲ
8 προσγενήσονται νυνί. καὶ τί ἂν ἄλλο βουλοίμεθα; ἐὰν
δ' ἀδικῶσι καὶ πολεμεῖν οἴωνται δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ τού-
του μόνου βουλευτέον, εἰ χρὴ Μεγάλην πόλιν ἡμᾶς
προέσθαι Λακεδαιμονίοις ἢ μή, δίκαιον μὲν οὔ, συγ- 204
χωρῶ δ' ἔγωγ' ἐᾶσαι καὶ μηδὲν ἐναντιωθῆναι τοῖς γε
τῶν αὐτῶν μετασχοῦσι κινδύνων· εἰ δ' ἅπαντες ἐπί-
στασθε ὅτι, ταύτην ἂν ἕλωσιν, ἴασιν ἐπὶ Μεσσήνην,
φρασάτω τις ἐμοὶ τῶν νῦν χαλεπῶν τοῖς Μεγαλοπολί-
ταις, τί τόθ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν. ἀλλ' οὐδεὶς
9 ἐρεῖ. καὶ μὴν πάντες ἐπίστασθε ὡς καὶ παραινούντων
τούτων καὶ μὴ βοηθητέον, καὶ διὰ τοὺς ὅρκους, οὓς
ὀμωμόκαμεν Μεσσηνίοις, καὶ διὰ τὸ συμφέρον εἶναι
κατοικεῖσθαι ταύτην τὴν πόλιν. σκοπεῖσθε δὴ πρὸς
ὑμᾶς αὐτοὺς ποτέραν τὴν ἀρχὴν καλλίονα καὶ φιλαν-
θρωποτέραν ποιήσεσθε τοῦ μὴ ἐπιτρέπειν ἀδικεῖν Λα-
κεδαιμονίοις, τὴν ὑπὲρ Μεγάλης πόλεως ἢ τὴν ὑπὲρ
10 Μεσσήνης. νῦν μέν γε βοηθεῖν δόξετε Ἀρκάσι, καὶ
τὴν εἰρήνην σπουδάζειν εἶναι βεβαίαν, ὑπὲρ ἧς ἐκιν-
δυνεύσατε καὶ παρετάξασθε· τότε δ' εὔδηλοι πᾶσιν
ἔσεσθε οὐ τοῦ δικαίου μᾶλλον ἕνεκα Μεσσήνην εἶναι
βουλόμενοι ἢ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους φόβου. δεῖ δὲ
σκοπεῖν μὲν καὶ πράττειν ἀεὶ τὰ δίκαια, συμπαρατη-
ρεῖν δ' ὅπως ἅμα καὶ συμφέροντα ἔσται ταῦτα.

11 Ἔστι τοίνυν τοιοῦτός τις λόγος παρὰ τῶν ἀντιλε-
γόντων, ὡς κομίσασθαι τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς ἐγχειρεῖν

δεῖ, εἰ δὲ τοὺς βοηθήσαντας ἂν ἡμῖν νῦν ἐπ' αὐτὸν
ἐχθροὺς κτησόμεθα, οὐχ ἕξομεν συμμάχους. ἐγὼ δὲ τὸ
μὲν κομίσασθαι Ὠρωπὸν πειρᾶσθαι δεῖν φημι καὶ αὐ-
τός· τὸ δ' ἐχθροὺς ἡμῖν Λακεδαιμονίους ἔσεσθαι, νῦν
ἐὰν ποιώμεθα συμμάχους Ἀρκάδων τοὺς βουλομένους
ἡμῖν εἶναι φίλους, μόνοις οὐδ' εἰπεῖν ἐξεῖναι νομίζω
τοῖς πείσασιν ὑμᾶς, ὅτ' ἐκινδύνευον Λακεδαιμόνιοι,
12 βοηθεῖν αὐτοῖς. οἱ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν ὑμᾶς 205
πάντων Πελοποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ'
ὑμῶν ἀξιούντων ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι, τοὺς
μὲν μὴ προσδέξασθαι (καὶ διὰ τοῦθ', ὅπερ ἦν ὑπόλοι-
πον αὐτοῖς, ἐπὶ Θηβαίους ἦλθον), ὑπὲρ δὲ τῆς Λακε-
δαιμονίων σωτηρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς
σώμασι κινδυνεύειν. καίτοι οὐδ' ἂν ὑμεῖς ἠθελήσατε
δήπου σώζειν αὐτούς, εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι
σωθέντες, ἐὰν μὴ ποιεῖν ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς
ἐᾶτε καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν ὑμῖν χάριν ἕξουσι τῆς σωτη-
13 ρίας. καὶ μὴν εἰ καὶ σφόδρα ἐναντίον ἐστὶ τοῖς Λακε-
δαιμονίων ἐπιχειρήμασι τὸ τοὺς Ἀρκάδας ἡμᾶς συμ-
μάχους ποιήσασθαι, προσήκει δήπου πλείω χάριν αὐ-
τοὺς ἔχειν ὧν ἐσώθησαν ὑφ' ἡμῶν εἰς τοὺς ἐσχάτους
ἐλθόντες κινδύνους ἢ ὧν ἀδικεῖν κωλύονται νῦν ὀργί-
ζεσθαι. ὥστε πῶς οὐ βοηθήσουσιν ἡμῖν ἐπ' Ὠρωπόν,
ἢ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων δόξουσιν εἶναι; μὰ τοὺς
θεοὺς ἔγωγε οὐχ ὁρῶ.

14 Θαυμάζω τοίνυν καὶ τῶν λεγόντων τοῦτον τὸν λό-
γον, ὡς εἰ συμμάχους ποιησόμεθα Ἀρκάδας καὶ ταῦτα
πράξομεν, μεταβάλλεσθαι δόξει καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν
ἡ πόλις. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι τῶν πάντων οὐδένα ἂν ἀντει-
πεῖν οἶμαι ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους καὶ πρότερον
Θηβαίους καὶ τὸ τελευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις,

καὶ μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποιήσατο, ἕν τι καὶ τὸ αὐ-
15 τὸ βουλομένη ἀεὶ πράττειν. ἔστι δὲ τοῦτο τί; τοὺς ἀδι-
κουμένους σώζειν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐκέτ'
ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ μεταβαλλόμενοι, ἀλλ' οἱ μὴ ἐθέλοντες
τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, καὶ φανήσεται τὰ πράγματα ἀεὶ 206
διὰ τοὺς πλεονεκτεῖν βουλομένους μεταβαλλόμενα,
οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν.

16 Δοκοῦσι δέ μοι Λακεδαιμόνιοι μάλα δεινῶν ἀν-
θρώπων ἔργον ποιεῖν. νῦν γάρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν
Ἠλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ κομίσασθαι, Φλιασί-
ους δὲ τὸ Τρικάρανον, ἄλλους δέ τινας τῶν Ἀρκάδων
τὴν αὑτῶν καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς, οὐχ ἵν' ἑκάστους
ἡμῶν ἴδωσιν ἔχοντας τὰ αὑτῶν, οὐδ' ὀλίγου δεῖ· ὀψὲ
17 γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γένοιντο· ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι
συμπράττειν ὅπως ἂν ἕκαστοι κομίσωνται ταῦθ' ἅ φα-
σιν αὑτῶν εἶναι, ἵν', ἐπειδὰν ἴωσιν ἐπὶ Μεσσήνην αὐτοί,
συστρατεύωνται πάντες αὐτοῖς οὗτοι καὶ βοηθῶσι προ-
θύμως, ἢ δοκῶσιν ἀδικεῖν, περὶ ὧν ἔφασαν ἕκαστοι
σφῶν αὐτῶν εἶναι συμψήφους λαβόντες ἐκείνους, μὴ
18 τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς χάριν ἀποδιδόντες. ἐγὼ δὲ νομίζω
τὴν πόλιν πρῶτον μὲν καὶ χωρὶς τοῦ καθυφεῖναί τινας
Λακεδαιμονίοις Ἀρκάδων Ὠρωπὸν ἂν κομίσασθαι καὶ
μετ' ἐκείνων, ἂν τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθέλωσι, καὶ μετὰ τῶν
ἄλλων τῶν οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἐᾶν ἔχειν τὰ
ἀλλότρια. εἰ δ' ἄρα τοῦτ' εὔδηλον ἡμῖν γένοιτο, ὅτι
μὴ Λακεδαιμονίους ἐῶντες τὴν Πελοπόννησον κατα-
στρέψασθαι οὐχ οἷοί τε ἐσόμεθα Ὠρωπὸν λαβεῖν, αἱ-
ρετώτερον, εἰ οἷόν τ' εἰπεῖν, ἡγοῦμαι τὸν Ὠρωπὸν ἐᾶν
ἢ Λακεδαιμονίοις Μεσσήνην προέσθαι καὶ Πελοπόννη-
σον. οὐ γὰρ ἂν ἡγοῦμαι περὶ τούτου μόνου ἡμῖν εἶναι
τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους. ἀλλ' ἐάσω τό γ' ἐπελθὸν

εἰπεῖν μοι· περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κίνδυνον ἡμῖν
γενέσθαι.

19 Ἀλλὰ μὴν ἅ γέ φασι πεπρᾶχθαι διὰ Θηβαίους τοῖς 207
Μεγαλοπολίταις ὑπεναντία πρὸς ἡμᾶς, ἄτοπον νῦν
μὲν ἐν κατηγορίας μέρει ποιεῖσθαι, βουλομένων δὲ γε-
νέσθαι φίλων αὐτῶν, ἵνα τοὐναντίον εὖ ποιῶσιν
ἡμᾶς, βασκαίνειν καὶ σκοπεῖν ἐξ ὅτου τρόπου μὴ γενή-
σονται, καὶ μὴ γιγνώσκειν ὅτι ὅσῳ ἂν σπουδαιοτέρους
τούτους περὶ Θηβαίους γεγενημένους ἀποδείξωσι, το-
σούτῳ πλείονος ὀργῆς αὐτοὶ δικαίως ἂν τυγχάνοιεν,
εἰ τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν, ὅτ' ἐφ' ὑμᾶς προτέ-
20 ρους ἦλθον ἢ Θηβαίους, ἀπεστέρησαν. ἀλλ', οἶμαι,
ταῦτα μέν ἐστι δεύτερον ἀνθρώπων βουλομένων ἑτέ-
ρων ποιῆσαι τούτους συμμάχους. ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅσα ἂν
ἐκ λογισμοῦ σκοπῶν τις εἰκάσαι, καὶ τοὺς πολλοὺς οἴ-
μαι ὑμῶν ταὐτὰ φήσειν, ὅτι, εἰ λήψονται Μεγάλην πό-
λιν Λακεδαιμόνιοι, κινδυνεύσει Μεσσήνη· εἰ δὲ καὶ
ταύτην λήψονται, φημὶ ἡμᾶς ἔσεσθαι συμμάχους Θη-
21 βαίων. πολὺ δὴ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὴν μὲν Θηβαίων
συμμαχίαν αὐτοὺς παραλαβεῖν, τῇ δὲ Λακεδαιμονίων
πλεονεξίᾳ μὴ ἐπιτρέψαι, ἢ νῦν ὀκνοῦντας μὴ τοὺς Θη-
βαίων σώσωμεν συμμάχους, τούτους μὲν προέσθαι,
πάλιν δὲ σώζειν αὐτοὺς τοὺς Θηβαίους, καὶ προσέτι ἐν
22 φόβῳ καθεστάναι περὶ ἡμῶν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἔγωγ'
ἀδεὲς τοῦθ' ὑπολαμβάνω τῇ πόλει, τὸ λαβεῖν Μεγάλην
πόλιν Λακεδαιμονίους καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους.
ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς καὶ νῦν οὐχ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τι κα-
κὸν πόλεμον ἀραμένους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τὴν
πρότερον οὖσαν αὐτοῖς δύναμιν· ὧν δ', ὅτ' ἐκείνην εἶ-
χον, ὠρέγοντο, ταῦθ' ὑμεῖς μᾶλλον ἴσως εἰδότες ἢ ἐγὼ
φοβοῖσθ' ἂν εἰκότως.

23 Ἡδέως δ' ἂν πυθοίμην τῶν λεγόντων καὶ τοὺς

Θηβαίους μισεῖν φασκόντων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, 208
πότερα ἑκάτεροι μισοῦσιν, οὓς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν
καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ μὲν Λακεδαιμονίων
Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἑκάτεροι·
εἰ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις ὡς μαινομένοις
πείθεσθαι προσήκει· εἰ δ' ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί πέ-
24 *ρα τοῦ καιροῦ τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἔστι γάρ, ἔστι*
Θηβαίους ταπεινοὺς ποιεῖν ἄνευ τοῦ Λακεδαιμονίους
ἰσχυροὺς καθιστάναι, καὶ πολύ γε ῥᾷον· ὡς δ', ἐγὼ
πειράσομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἴσμεν ἅπαντες τοῦθ',
ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, μέχρι
τού γε αἰσχύνονται μὴ πράττειν, τοῖς δ' ἀδίκοις ἐναν-
τιοῦνται φανερῶς, ἄλλως τε κἂν τινες βλάπτωνται· καὶ
τοῦτο λυμαινόμενον πάνθ' εὑρήσομεν, καὶ ταύτην ἀρ-
χὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ ἐθέλειν τὰ δίκαια
25 *πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτ' ἐμποδὼν γένη-*
ται τῷ Θηβαίους γενέσθαι μικρούς, τὰς μὲν Θεσπιὰς
καὶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικίζεσθαι
φῶμεν δεῖν καὶ συμπράττωμεν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄλλους
ἀξιῶμεν (ταῦτα γὰρ καὶ καλὰ καὶ δίκαια, μὴ περιορᾶν
πόλεις ἀρχαίας ἐξανεστώσας), τὴν δὲ Μεγάλην πόλιν
καὶ τὴν Μεσσήνην μὴ προώμεθα τοῖς ἀδικοῦσι, μηδ'
ἐπὶ τῇ προφάσει τῇ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν τὰς οὔσας
καὶ κατοικουμένας πόλεις ἀναιρεθείσας περιίδωμεν.
26 *κἂν ᾖ ταῦτα πρόδηλα, οὐδεὶς ὅστις οὐ βουλήσεται παύ-*
σασθαι Θηβαίους ἔχοντας τὴν ἀλλοτρίαν· εἰ δὲ μή,
πρῶτον μὲν ἐναντίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τούτους εἰ-
κότως, ὅταν ἡγῶνται τὴν ἐκείνων κατοίκισιν αὑτοῖς
ὄλεθρον φέρειν, εἶτ' ἀνήνυτα πράγματα ἕξομεν αὐ- 209
τοί· τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔσται πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς μὲν
οὔσας πόλεις ἐῶμεν ἀναιρεῖν, τὰς δ' ἀνῃρημένας ἀξιῶ-
μεν οἰκίζειν;

27 *Λέγουσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέ-
γειν ὡς δεῖ τὰς στήλας καθελεῖν αὐτοὺς τὰς πρὸς Θη-
βαίους, εἴπερ ἡμέτεροι βεβαίως ἔσονται σύμμαχοι. οἱ
δὲ φασὶ μὲν αὐτοῖς οὐκ εἶναι στήλας, ἀλλὰ τὸ συμφέ-
ρον εἶναι τὸ ποιοῦν τὴν φιλίαν, τοὺς δὲ βοηθοῦντας
ἑαυτοῖς, τούτους νομίζειν εἶναι συμμάχους. ἐγὼ δ', εἰ
τὰ μάλιστ' εἰσὶ τοιοῦτοι, ὡδί πως ἔχω. φημὶ δεῖν ἅμα
τούτους ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς στήλας καὶ Λακεδαιμο-
νίους ἄγειν εἰρήνην, ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλωσι ποιεῖν ὁπότε-
ροι ταῦτα, τότ' ἤδη μετὰ τῶν ἐθελόντων ἡμᾶς γίγνε-
28 σθαι. εἴτε γὰρ εἰρήνης γιγνομένης αὐτοῖς οἱ Μεγαλο-
πολῖται ἔτι τῆς Θηβαίων συμμαχίας ἕξονται, φανεροὶ
πᾶσιν ἔσονται τὴν πλεονεξίαν τὴν Θηβαίων, οὐ τὸ δί-
καιον αἱρούμενοι· εἴτε συμμάχους ἡμᾶς ἀδόλως τῶν
Μεγαλοπολιτῶν ποιουμένων μὴ ἐθελήσουσιν ἄγειν
εἰρήνην οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται
οὐχ ἵνα Θεσπιαὶ κατοικισθῶσι μόνον ποιούμενοι τὴν
σπουδήν, ἀλλ' ἵνα τοῦ πολέμου περιεστηκότος Θηβαί-
29 οις τὴν Πελοπόννησον ὑφ' αὑτοῖς ποιήσωνται. θαυμά-
ζω δ' ἐνίων, εἰ τὸ μὲν Θηβαίων συμμάχους εἶναι τοὺς
Λακεδαιμονίων ἐχθροὺς φοβοῦνται, εἰ δὲ καταστρέ-
ψονται Λακεδαιμόνιοι τούτους, μηδὲν ἡγοῦνται φοβε-
ρόν, καὶ ταῦτ' ἔργῳ πεῖραν ἡμῖν δεδωκότος τοῦ χρόνου
ὅτι Θηβαῖοι μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονί-
ους ἀεὶ χρῶνται, Λακεδαιμόνιοι δ' ὅτ' εἶχον αὐτούς, 210
ἐφ' ἡμᾶς ἐχρῶντο.*

30 *Οἶμαι τοίνυν ἔγωγε κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖν,
ὅτι μὴ προσδεξαμένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας,
ἐὰν μὲν ἀναιρεθῶσι καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυροῖς Λακε-
δαιμονίοις ἔστιν εὐθὺς εἶναι, ἐὰν δὲ σωθῶσιν ἄρα, ὡς
ἤδη τι καὶ παρ' ἐλπίδας ἐξέβη, βέβαιοι σύμμαχοι Θη-
βαίων δικαίως ἔσονται· ἂν δὲ προσδέξησθε, τούτοις*

μὲν ὑπάρξει ἤδη σωθῆναι δι' ὑμᾶς, τὸ δὲ συμβησόμενον καὶ τὸν τοῦ κινδύνου λογισμὸν μετενεγκόντες σκο-
31 *πῶμεν ἐπὶ Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων. ἂν μὲν τοίνυν καταπολεμηθῶσιν οἱ Θηβαῖοι, ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ ἔσονται μείζους τοῦ δέοντος οἱ Λακεδαιμόνιοι τούτους ἔχοντες ἀντιπάλους τοὺς Ἀρκάδας, ἐγγὺς οἰκοῦντας· ἂν δ' ἀνενέγκωσιν ἄρ' οἱ Θηβαῖοι καὶ σωθῶσιν, ἀλλ' οὖν ἀσθενέστεροί γ' ἔσονται ἡμῖν συμμάχων γεγενημένων τῶνδε καὶ δι' ἡμᾶς σεσωσμένων· ὥστε πανταχῇ συμφέρει μήτε προέσθαι τοὺς Ἀρκάδας μήτε δι' αὐτοὺς, ἂν ἄρα σωθῶσι, περιγεγονέναι δοκεῖν, μήτε δι' ἄλλους τινὰς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.*

32 *Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς θεοὺς οὔτε φιλῶν οὐδετέρους οὔτε μισῶν ἰδίᾳ εἴρηκα, ἀλλ' ἃ νομίζω συμφέρειν ὑμῖν· καὶ παραινῶ μὴ προέσθαι Μεγαλοπολίτας, μηδ' ἄλλον ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων τῷ μείζονι.*

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ. 211

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος καταγαγόντος εἰς Μεσσήνην τοὺς Φιλιάδου τοῦ τυράννου παῖδας, αἰτιᾶται παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι τοῦτο τὰς Ἀθηναίοις καὶ Ἕλλησι γενομένας· παραβεβηκέναι δὲ καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰς συνθήκας φησὶ τοὺς Μακεδόνας, καὶ μὴ περιορᾶν ταῦτα παραινεῖ. ὁ δὲ λόγος ψευδεπίγραφος εἶναι δοκεῖ· οὐ γὰρ ἔοικε κατὰ τὴν

ἰδέαν τοῖς ἄλλοις τοῖς τοῦ Δημοσθένους, ἀλλὰ τῷ Ὑπερείδου χαρακτῆρι μᾶλλον προσχωρεῖ, τά τε ἄλλα καὶ λέξεις τινὰς ἔχει κατ᾽ ἐκεῖνον μᾶλλον εἰρημένας ἢ τὸν Δημοσθένην, οἷον νεόπλουτοι καὶ βδελυρεύσεται.

Ἄξιον ἀποδέχεσθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα
τῶν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις διακελευομένων
ἐμμένειν, εἴπερ αὐτὸ πεπεισμένοι ποιοῦσιν· οἶμαι γὰρ
οὐδὲν οὕτω τοῖς δημοκρατουμένοις πρέπειν ὡς περὶ τὸ
ἴσον καὶ τὸ δίκαιον σπουδάζειν. δεῖ τοίνυν τοὺς λίαν
ἐπ᾽ αὐτὸ παρακαλοῦντας μὴ τῷ μὲν λόγῳ καταχρωμέ- 212
νους ἐνοχλεῖν, πάντα δὲ μᾶλλον πράττειν, ἀλλ᾽ ὑπο-
μείναντας νυνὶ τὸν ἐξετασμὸν ἢ καὶ τὸ λοιπὸν πειθο-
μένους ὑμᾶς ἔχειν περὶ αὐτῶν, ἢ παραχωρήσαντας ἐᾶν
συμβουλεύειν τοὺς ἀληθέστερα περὶ τῶν δικαίων ἀπο-
2 φαινομένους, ἵν᾽ ἢ ἑκόντες ἀδικούμενοι ἀνέχησθε καὶ
αὐτὸ τοῦτο χαρίζησθε τῷ ἀδικοῦντι, ἢ προελόμενοι
περὶ πλείστου ποιήσασθαι τὸ δίκαιον ἀνεγκλήτως πρὸς
ἅπαντας χρῆσθε τῷ συμφέροντι, μηκέτι μέλλοντες. ἐξ
αὐτῶν δὲ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὅρκων σκεψαμένους
τῶν περὶ τῆς κοινῆς εἰρήνης ἔξεστιν ἰδεῖν ἤδη τίνες εἰ-
σὶν οἱ παραβεβηκότες. ὡς δὲ περὶ μεγάλων συντόμως
διδάξω.

3 Εἰ δή τις ἐρωτήσειεν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἐπὶ τίνι ἂν μάλιστ᾽ ἀγανακτήσαιτε, εἴποιτ᾽ ἂν πάντες
εἴ τις ἀναγκάζοι. οἶμαι δ᾽, εἰ ἦσαν κατὰ τὸν νυνὶ χρό-
νον οἱ Πεισιστρατίδαι καί τις ἐβιάζετο κατάγειν αὐτοὺς
δευρὶ, ἁρπάσαντας ἂν ὑμᾶς τὰ ὅπλα πάντα κίνδυνον
ὑπομεῖναι ἀντὶ τοῦ παραδέξασθαι ἢ πεισθέντας γε δου-
λεύειν ἀντὶ τῶν ἀργυρωνήτων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον
ὅσῳ τὸν μὲν οἰκέτην οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἀποκτείνειε, τοὺς
δὲ τυραννουμένους ἀκρίτους ἔστιν ὁρᾶν ἀπολλυμένους

4 ἅμα καὶ ὑβριζομένους εἰς παῖδας καὶ γυναῖκας. παρὰ
τοὺς ὅρκους τοίνυν καὶ τὰς συνθήκας τὰς ἐν τῇ κοινῇ
εἰρήνῃ γεγραμμένας Ἀλέξανδρος εἰς Μεσσήνην κατα-
γαγὼν τοὺς Φιλιάδου παῖδας, ὄντας τυράννους, ἆρ᾽
ἐφρόντισε τοῦ δικαίου, ἀλλ᾽ οὐκ ἐχρήσατο τῷ αὑτοῦ
ἔθει τῷ τυραννικῷ, βραχὺ φροντίσας ὑμῶν καὶ τῆς
5 κοινῆς ὁμολογίας; οὐ δὴ δεῖ, εἰ μέν τις ὑμᾶς ταῦτα 213
βιάζοιτο, μάλιστ᾽ ἀγανακτῆσαι, εἰ δ᾽ ἑτέρωθί που γέ-
γονε παρὰ τοὺς πρὸς ὑμᾶς ὅρκους, μὴ φυλάξασθαι, καὶ
ἡμῖν μὲν διακελεύεσθαί τινας ἐνταυθὶ ἐμμένειν τοῖς
ὅρκοις, τοῖς δ᾽ αὐτοὺς οὕτω περιβοήτως ἀνῃρηκόσι κα-
6 ταλείπειν ταύτην τὴν ἐξουσίαν. ἀλλ᾽ οὐχ οἷόν τε ταῦθ᾽
οὕτως ἔχειν, ἐὰν βούλησθε τῷ δικαίῳ χρῆσθαι· καὶ
γὰρ ἔτι προσγέγραπται ἐν ταῖς συνθήκαις πολέμιον
εἶναι τὸν ἐκεῖνα ἅπερ Ἀλέξανδρος ποιοῦντα ἅπασι τοῖς
τῆς εἰρήνης κοινωνοῦσι, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ
στρατεύεσθαι ἐπ᾽ αὐτὸν ἅπαντας. οὐκοῦν ἐὰν ποιῶ-
μεν τὰ συγκείμενα, πολεμίῳ χρησόμεθα τῷ καταγα-
7 γόντι. ἀλλὰ γὰρ εἴποιεν ἂν οἱ τυραννίζοντες οὗτοι
ὅτι πρὶν τὰς συνθήκας γενέσθαι ἐτυράννουν Μεσση-
νίων οἱ Φιλιάδου παῖδες· διὸ καὶ κατάγειν τὸν Ἀλέ-
ξανδρον αὐτούς. ἀλλὰ καταγέλαστος ὁ λόγος, τοὺς μὲν
ἐκ Λέσβου τυράννους, οἷον ἐξ Ἀντίσσης καὶ Ἐρέσου,
ἐκβαλεῖν ὡς ἀδικήματος ὄντος τοῦ πολιτεύματος τους
πρὸ τῶν ὁμολογιῶν τυραννήσαντας, ἐν δὲ Μεσσήνῃ
μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν, τῆς αὐτῆς δυσχερείας ὑπαρ-
8 χούσης. ἔπειτα καὶ ἐπιτάττει ἡ συνθήκη εὐθὺς ἐν ἀρ-
χῇ ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτονόμους τοὺς Ἕλληνας.
διὸ καὶ πῶς οὐχ ὑπεράτοπον ἡγεῖσθαι μὲν τῶν συνθη-
κῶν τὸ αὐτονόμους εἶναι καὶ ἐλευθέρους, τὸν δ᾽ εἰς
δουλείαν ἀγαγόντα μὴ οἴεσθαι τἀναντία ταῖς κοιναῖς
ὁμολογίαις διαπεπρᾶχθαι; οὐκοῦν ἀναγκαῖόν ἐστιν

ἡμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς 214
συνθήκαις ἐμμενοῦμεν καὶ τὰ δίκαια ποιήσομεν, ἐφ' ἃ
ὑμᾶς παρακαλοῦσι, καθάπερ ἄρτι εἶπον, λαβοῦσι τὰ
ὅπλα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς παραβεβηκότας μετὰ τῶν
9 βουλομένων. ἢ νομίζετε τὸν μὲν καιρόν ποτ' ἰσχύειν
καὶ ἄνευ τοῦ δικαίου τὸ συμφέρον πράττειν· νυνὶ δ',
ὅτ' εἰς ταὐτὸ δίκαιον ἅμα καὶ ὁ καιρὸς καὶ τὸ συμφέρον
συνδεδραμηκεν, ἄλλον ἄρα τινὰ χρόνον ἀναμενεῖτε
τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἅμα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
ἀντιλαβέσθαι;

10 Ἐπ' ἄλλο δὲ δίκαιον ἔρχομαι τῶν κατὰ τὰς συνθή-
κας. ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐάν τινες τὰς πολιτείας
τὰς παρ' ἑκάστοις οὔσας, ὅτε τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ
τῆς εἰρήνης ὤμνυσαν, καταλύσωσι, πολεμίους εἶναι
πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. σκέψασθε δ', ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, ὅτι Ἀχαιοὶ μὲν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ
ἐδημοκρατοῦντο, τούτων δ' ἐν Πελλήνῃ νῦν καταλέ-
λυκε τὸν δῆμον ὁ Μακεδὼν ἐκβαλὼν τῶν πολιτῶν
τοὺς πλείστους, τὰ δ' ἐκείνων τοῖς οἰκέταις δέδωκε,
Χαίρωνα δὲ τὸν παλαιστὴν τύραννον ἐγκατέστησεν.
11 ἡμεῖς δὲ τῆς εἰρήνης μετέχομεν τῆς προσταττούσης πο-
λεμίους ἡγεῖσθαι τοὺς ταῦτα πράττοντας. ἐκ δὴ τού-
των πότερον πειθώμεθα τοῖς κοινοῖς προστάγμασι,
πολεμίοις αὐτοῖς χρώμενοι, ἢ βδελυρεύσεταί τις οὐ
φάσκων, τούτων τῶν μισθοφορούντων παρὰ τοῦ
12 Μακεδόνος, τῶν καθ' ὑμῶν πεπλουτηκότων; οὐ
γὰρ δὴ λέληθέ γε αὐτοὺς οὐδὲν τούτων· ἀλλ' εἰς τοῦθ'
ὕβρεως ἥκουσιν ὥστε δορυφορούμενοι τοῖς τοῦ τυ-
ράννου στρατοπέδοις ἐν μὲν τοῖς παραβεβασμένοις
ὅρκοις ἐμμένειν ὑμῖν διακελεύονται, ὡς καὶ τῆς ἐπιορ- 215
κίας αὐτοκράτορος ὄντος ἐκείνου, τοὺς δ' ἰδίους ὑμᾶς
νόμους ἀναγκάζουσι λύειν, τοὺς μὲν κεκριμένους ἐν

τοῖς δικαστηρίοις ἀφιέντες, ἕτερα δὲ παμπληθῆ τοιαῦ-
13 τα βιαζόμενοι παρανομεῖν. εἰκότως· τοῖς γὰρ πεπρα-
κόσιν ἑαυτοὺς εἰς τἀναντία τοῖς τῇ πατρίδι συμφέρου-
σιν οὐκ ἔνι μέλειν νόμων οὐδ' ὅρκων· τοῖς δ' ὀνόμασι
μόνον αὐτῶν ἀποχρώμενοι παρακρούονται τοὺς παρ-
έργως ἐνταυθὶ, ἀλλ' οὐκ ἐξεταστικῶς ἐκκλησιάζοντας,
καὶ νομίζοντας τὴν παραυτίκα ἡσυχίαν οὐκ ἔσεσθαί
14 ποτ' αἰτίαν ταραχῆς ἀτόπου. κελεύω δ' ἔγωγε, καθά-
περ ἐν ἀρχῇ προεῖπον, πείθεσθαι τούτοις τοῖς φάσκουσι
δεῖν ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις ἐμμένειν, εἰ μὴ ἐκεῖνο
νομίζουσιν, ὅταν μὲν λέγωσιν ὡς ἐμμενετέον τοῖς ὅρ-
κοις, οὐ λέγειν αὐτοὺς τὸ μηδὲν ἀδικεῖσθαι, οὐδένα δ'
οἴονται αἰσθήσεσθαι τυραννίδων ἀντὶ δημοκρατιῶν
καθισταμένων καὶ τῶν πολιτειῶν καταλυομένων.

15 Τὸ δὲ καταγελαστότατον· ἔστι γὰρ ἐν ταῖς συνθή-
καις ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνεδρεύοντας καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ
κοινῇ φυλακῇ τεταγμένους ὅπως ἐν ταῖς κοινωνούσαις
πόλεσι τῆς εἰρήνης μὴ γίγνωνται θάνατοι καὶ φυγαὶ
παρὰ τοὺς κειμένους ταῖς πόλεσι νόμους, μηδὲ χρημά-
των δημεύσεις, μηδὲ γῆς ἀναδασμοὶ, μηδὲ χρεῶν ἀπο-
κοπαὶ, μηδὲ δούλων ἀπελευθερώσεις ἐπὶ νεωτερισμῷ.
οἱ δὲ τοσούτου δέουσι τούτων τι κωλύειν ὥστε καὶ
συγκατασκευάζουσιν, οὓς πῶς οὐ προσήκει ἀπολωλέ-
ναι; οἳ τηλικαύτας συμφορὰς παρασκευάζουσιν ἐν ταῖς
πόλεσιν, ἃς διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῖς τοσούτοις οὖσι μὴ 216
περιορᾶν ἐπέταξαν.

16 Ἔτι δ' ἕτερον δείξω τὸ λελυκὸς τὰς συνθήκας. ἔστι
γὰρ γεγραμμένον ἐκ τῶν πόλεων τῶν κοινωνουσῶν
τῆς εἰρήνης μὴ ἐξεῖναι φυγάδας ὁρμήσαντας ὅπλα ἐπι-
φέρειν ἐπὶ πολέμῳ μηδεμιᾷ πόλει τῶν μετεχουσῶν τῆς
εἰρήνης· εἰ δὲ μὴ, ἔκσπονδον εἶναι τὴν πόλιν, ἐξ ἧς ἂν
ὁρμηθῶσιν. οὕτω τοίνυν ῥᾳδίως τὰ ὅπλα ἐπήνεγκεν ὁ

*Μακεδὼν ὥστ' οὐδὲ κατέθετο πώποτε, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν
ἔχων περιέρχεται καθ' ὅσον δύναται, τοσούτῳ καὶ νῦν
μᾶλλον ἢ πρότερον, ὅσῳ ἐκ προστάγματος ἄλλους τε
ἑτέρωθι καὶ τὸν παιδοτρίβην εἰς Σικυῶνα κατήγαγεν.
17 οὐκοῦν εἰ δεῖ πείθεσθαι ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις, κα-
θάπερ οὗτοί φασιν, ἔκσπονδοι ἡμῖν εἰσιν αὗται αἱ πό-
λεις αἱ ταῦτα διαπεπραγμέναι. εἰ μὲν οὖν δεῖ ἐπικρύ-
πτεσθαι τἀληθῆ, οὐδὲν δεῖ λέγειν ὅτι εἰσὶν αἱ Μακεδο-
νικαί· εἰ δ' οὐκ ἀνιᾶσιν οἱ καθ' ὑμῶν τῷ Μακεδόνι
ὑπηρέται προστάττοντες πράττειν τὰ ἐν ταῖς κοιναῖς
ὁμολογίαις, πεισθῶμεν αὐτοῖς, ἐπειδὴ τὰ δίκαια λέγου-
σι, καὶ καθάπερ κελεύει ὁ ὅρκος, ἐκσπόνδους αὐτοὺς
ποιήσαντες βουλευσώμεθα πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς δε-
σποτικῶς καὶ ἀσελγῶς διακειμένοις καὶ διὰ τέλους τὰ
μὲν ἐπιβουλεύουσι, τὰ δὲ πράττουσι, καὶ καταγελῶσι
18 τῆς κοινῆς εἰρήνης. διὰ τί γὰρ οὐ φήσουσιν οὗτοι δεῖν
ταῦθ' οὕτως ἔχειν; ἢ ὁμολογίαν τὴν μὲν κατὰ τῆς πό-
λεως οὖσαν βεβαίαν ἀξιοῦσιν εἶναι, τὴν δὲ σώζου-
σαν οὐ συγχωρήσουσιν; ἆρά γε δοκεῖ δίκαιον ταῦτα
γίγνεσθαι; κἂν μέν τι ᾖ πρὸς τῶν ἐχθρῶν κατὰ τῆς
πόλεως ἐν τοῖς ὅρκοις, τοῦτο μὲν ἰσχυρὸν ἀεὶ ποιήσου-* 217
*σιν· ἐὰν δέ τι ἡμέτερον ᾖ κατ' ἐκείνων ἅμα δίκαιον καὶ
συμφέρον, πρὸς τοῦτο δὲ διαμαχομένους οὐδέποτε
παύσασθαι οἰήσονται δεῖν ἑαυτούς;*
19 *Ἵνα δ' εἰδῆτε ἔτι σαφέστερον ὅτι οὐδεὶς ὑμῖν ἐγκα-
λέσει ποτὲ τῶν Ἑλλήνων ὡς ἄρα παρέβητέ τι τῶν κοι-
νῇ ὁμολογηθέντων, ἀλλὰ καὶ χάριν ἕξουσιν ὅτι μόνοι
ἐξηλέγξατε τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, μικρὰ ἐπιδραμοῦμαι
περὶ αὐτῶν πολλῶν ὄντων. ἔστι γὰρ δήπου ἐν ταῖς
συνθήκαις τὴν θάλατταν πλεῖν τοὺς μετέχοντας τῆς
εἰρήνης, καὶ μηδένα κωλύειν αὐτοὺς μηδὲ κατάγειν
πλοῖον μηδενὸς τούτων· ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ,*

20 πολέμιον εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. οὐ-
κοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐναργέστατα ἑοράκατε τοῦθ'
ὑπὸ τῶν Μακεδόνων γεγενημένων· εἰς τοῦτο γὰρ
ὑπεροψίας ἦλθον ὥστε εἰς Τένεδον ἅπαντα τὰ ἐκ τοῦ
Πόντου πλοῖα κατήγαγον, καὶ σκευωρούμενοι περὶ αὐ-
τὰ οὐ πρότερον ἀφεῖσαν, πρὶν ὑμεῖς ἐψηφίσασθε τριή-
ρεις ἑκατὸν πληροῦν καὶ καθέλκειν εὐθὺς τότε, καὶ
21 στρατηγὸν ἐπ' αὐταῖς ἐτάξατε Μενεσθέα. πῶς οὖν οὐκ
ἄτοπον τοσαῦτα μὲν εἶναι καὶ τηλικαῦτα τὰ ἡμαρτη-
μένα ἑτέροις, τοὺς δ' ἐνταῦθα φίλους αὐτῶν μὴ ἐκεί-
νους ἀποτρέπειν τοὺς παραβαίνοντας, ἀλλ' ἡμῖν συμ-
βουλεύειν ἐμμένειν τοῖς οὕτως ὠλιγωρημένοις; ὥσπερ
καὶ τούτου προσγεγραμμένου, τοῖς μὲν ἐξεῖναι πλημ-
22 μελεῖν, τοῖς δὲ μηδ' ἀμύνεσθαι. πῶς δ' οὐχ ἅμα τε παρ-
ενόμουν ἐκεῖνοι καὶ ἀναίσθητοι ἦσαν, οἵ γε τηλικοῦ-
τον παρέβησαν τῶν ὅρκων, ὃ παρ' ἐλάχιστον ἐποίησεν
αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι δικαίως τὴν κατὰ θάλατταν ἡγε-
μονίαν; καὶ νῦν ἔτι παραδεδώκασι τοῦτο τὸ δίκαιον ἀν-
εγκλήτως ἡμῖν, ὅταν βουληθῶμεν πράττειν· οὐ γὰρ ὅτι 218
ἐπαύσαντο ἐξαμαρτάνοντες, ἧττόν τι δήπου παραβεβή-
23 κασι τὰς κοινὰς ὁμολογίας. ἀλλ' εὐτυχοῦσιν, ὅτι ἐνα-
ποχρῶνται τῇ ὑμετέρᾳ ῥᾳθυμίᾳ τῇ οὐδὲ τῶν δικαίων
ἀπολαύειν προαιρουμένῃ. ὃ δὲ ὑβριστικώτατον συμ-
βέβηκεν, εἰ οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἅπαντες
τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν φοβοῦνται, οὗτοι δ' οἱ νεόπλου-
τοι μόνοι καταφρονεῖν ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν ἀναγκάζου-
σι, τὰ μὲν πείθοντες, τὰ δὲ βιαζόμενοι, ὥσπερ ἐν Ἀβ-
δηρίταις ἢ Μαρωνείταις, ἀλλ' οὐκ ἐν Ἀθηναίοις πολι-
24 τευόμενοι. καὶ ἅμα μικρὰ μὲν τὰ ἡμέτερα [πράγματα]
ποιοῦσι, τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἰσχυρά, ἅμα δὲ λανθάνου-
σιν ἑαυτοὺς ἀνυπόστατον τὴν πόλιν ὁμολογοῦντες εἶ-
ναι, διακελευόμενοι τὸ δίκαιον οὐ δικαίως διαφυλάτ-

τειν, ὡς τῷ συμφέροντί γε προελομένην χρῆσθαι κρα-
25 τεῖν ἂν τῶν πολεμίων ῥᾳδίως δυνηθεῖσαν. εἰκότως δ'
αὐτὸ πεπόνθασιν· ἕως γὰρ ἂν ἐξῇ τῶν κατὰ θάλατταν
καὶ μόνοις ἀναμφισβητήτως εἶναι κυρίοις, τοῖς γε κα-
τὰ γῆν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ἔστι προβολὰς ἑτέ-
ρας ἰσχυροτέρας εὑρέσθαι, ἄλλως τε καὶ πεπαυμένων
ὑπὸ τῆς τύχης τῶν δορυφορουμένων ὑπὸ τῶν τυραν-
νικῶν στρατοπέδων, καὶ τῶν μὲν ἐφθαρμένων, τῶν δὲ
ἐξεληλεγμένων οὐδενὸς ἀξίων ὄντων.

26 Τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ πλοῖα πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς
προειρημένοις ὁ Μακεδὼν τηλικοῦτον παρέβη· τὸ δὲ
ὑβριστικώτατον καὶ ὑπεροπτικώτατον τῶν Μακεδόνων
τὸ πρώην γεγενημένον ἐστὶ, τὸ τολμῆσαι εἰσπλεῦσαι
εἰς τὸν Πειραιᾶ παρὰ τὰς κοινὰς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς συν- 219
θήκας. καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐχ ὅτι μία
τριήρης ἦν, μικρὸν ὑποληπτέον, ἀλλ' ὅτι ἀπόπειρα ἐγέ-
νετο, εἰ περιοψόμεθα, ἵνα μετὰ πλειόνων αὐτοῖς ἐγγέ-
νηται τοῦτο πράττειν, καὶ ὅτι οὐκ ἐφρόντισαν τῶν κοι-
νῶν δογμάτων, καθάπερ οὐδὲ τῶν προειρημένων.
27 ἐπεὶ ὅτι γε τοῦτο παράδυσις ἦν κατὰ μικρὸν καὶ ἐθι-
σμὸς τοῦ ἀνέχεσθαι ἡμᾶς τοὺς τοιούτους εἴσπλους, κἀ-
κεῖθεν δῆλον· τὸ γὰρ τὸν τότε ἐπὶ τῆς νεὼς εἰσπλεύ-
σαντα, ὃν ἔδει εὐθὺς μετὰ τῆς τριήρους ὑφ' ὑμῶν ἀπο-
λωλέναι, αἰτεῖσθαι ναυπηγήσασθαι μικρὰ πλοῖα ἐν
τοῖς ἡμετέροις λιμέσι, πῶς οὐ καταφανὲς ποιεῖ ὅτι ἀντὶ
τοῦ εἰσπλεῖν τὸ εὐθὺς ἔνδον εἶναι ἐμηχανῶντο; καὶ εἰ
λεπτὰ πλοῖα ὑπομενοῦμεν, ὀλίγον ὕστερον καὶ τριή-
ρεις· καὶ εἰ τὸ πρῶτον ὀλίγας, μικρῷ ὕστερον πολλάς.
28 οὐ γὰρ δὴ ἔστι γε εἰπεῖν ὡς Ἀθήνησι μὲν ἀφθόνων ὄν-
των τῶν ναυπηγησίμων ξύλων, τῶν πόρρωθεν καὶ μό-
λις εἰσκομιζομένων, ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἐπιλελοιπό-
των, τῇ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς βουλομένοις εὐτελέστατα

καθισταμένῃ, ἀλλ' ᾤοντο ἅμα τε ναυπηγήσεσθαι ἐν-
ταῦθα καὶ πληρώσεσθαι ἐν τῷ λιμένι τῷ εἰρημένῳ, ἐν
ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις διειρημένου μηδὲν τοιοῦτον
εἰσδέχεσθαι, καὶ τοῦτο ἐξέσεσθαι ἐπὶ πλέον ἀεὶ ποι-
29 εῖν· οὕτω πανταχόθεν καταπεφρονηκότως ἐκεῖνοι τῇ
πόλει χρῶνται διὰ τοὺς ἐντεῦθεν διδασκάλους τοὺς ὑπ-
αγορεύοντας αὐτοῖς ἃ δεῖ ποιεῖν. οὕτω δὲ κατεγνώκασι
μετὰ τούτων ἀδιήγητόν τινα τῆς πόλεως ἔκλυσιν καὶ
μαλακίαν, καὶ οὔτε πρόνοιαν περὶ τῶν μελλόντων εἶ- 220
ναι, οὔτε λογισμὸν οὐδένα παραγίγνεσθαι τίνα τρό-
30 πον χρῆται ὁ τύραννος ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις. αἷς
ἐγὼ διακελεύομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πείθεσθαι, κα-
θάπερ ἐδίδαξα, καὶ διαβεβαιωσαίμην ἄν, ὡς τοῦθ' ἡλι-
κίας ἔχων, ἅμα καὶ τῷ δικαίῳ ἡμᾶς ἀνεγκλήτως καὶ τοῖς
καιροῖς ἀσφαλέστατα χρήσεσθαι τοῖς ἐπὶ τὸ συμφέρον
κατεπείγουσιν. καὶ γὰρ ἔτι προσγέγραπται ταῖς συνθή-
καις, ἐὰν βουλώμεθα τῆς κοινῆς εἰρήνης μετέχειν· τὸ
δ' "ἐὰν βουλώμεθα" ἐστὶν ἅμα καὶ τοὐναντίον, εἰ ἄρα
ποτὲ δεῖ μὴ παύσασθαι αἰσχρῶς ἑτέροις ἀκολουθοῦν-
τας, ἀλλὰ μηδ' ἀναμνησθῆναι μηδεμιᾶς φιλοτιμίας
τῶν ἐξ ἀρχαιοτάτου καὶ πλείστων καὶ μάλιστα πάντων
ἀνθρώπων ἡμῖν ὑπαρχουσῶν. ἐὰν οὖν κελεύητε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γράψω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κε-
λεύουσι, πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν.

XVIII.

ΥΠΕΡ ΚΤΗΣΙΦΩΝΤΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Τεῖχος μὲν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ Ἀθηναίων προὐβάλετο τῶν συνή-
θων τούτων καὶ χειροποιήτων ἀρραγέστερόν τε καὶ βέλτιον,
τήν τε εἰς τὴν πόλιν εὔνοιαν καὶ περὶ λόγους δεινότητα, ὡς
αὐτὸς εἴρηκεν "οὐ λίθοις καὶ πλίνθοις τὰς Ἀθήνας ὠχύρωσα,
"ἀλλὰ μεγάλαις δυνάμεσι καὶ πολλῇ τινὶ συμμαχίᾳ, τῇ μὲν ἐκ
"γῆς, τῇ δὲ ἐκ θαλάττης·" οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν χειροποί-
ητον περίβολον οὐ μικρὰ τῇ πόλει συνεβάλετο. πεπονηκότος 221
γὰρ κατὰ πολλὰ μέρη τοῦ τείχους τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴ ἔδο-
ξεν ἀνορθοῦν αὐτὸ, ᾑρέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον ἄνδρες δέκα, φυ-
λῆς ἑκάστης εἷς, οὓς ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν παρέχεσθαι ψιλήν·
τὸ γὰρ ἀνάλωμα δημόσιον. εἷς τοίνυν τούτων καὶ ὁ ῥήτωρ
γενόμενος οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπιμέλειαν μόνην εἰσή-
νεγκε τῇ χρείᾳ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε, τὰ δὲ
χρήματα ἔδωκεν οἴκοθεν τῇ πόλει. ἐπῄνεσεν αὐτοῦ τὴν εὔ-
νοιαν ταύτην ἡ βουλὴ, καὶ τὴν προθυμίαν ἠμείψατο στεφά-
νῳ χρυσῷ· ἕτοιμοι γὰρ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς χάριτας τῶν εὖ
ποιούντων. Κτησιφῶν δὲ ἦν ὁ τὴν γνώμην εἰπὼν ὡς δεῖ στε-
φανῶσαι τὸν Δημοσθένην, ἐν μὲν καιρῷ τοῖς Διονυσίοις, ἐν
δὲ τόπῳ τῷ τοῦ Διονύσου θεάτρῳ, ἐν δὲ θεαταῖς πᾶσι τοῖς
Ἕλλησιν, οὓς ἡ πανήγυρις συνήγαγε· καὶ τούτων ἐναντίον
ἀνειπεῖν τὸν κήρυκα ὅτι στεφανοῖ Δημοσθένην Δημοσθένους
Παιανιέα ἡ πόλις ἀρετῆς συμπάσης ἕνεκα καὶ εὐνοίας τῆς
πρὸς αὐτήν. ἦν οὖν πανταχόθεν ἡ τιμὴ θαυμαστή· διὸ καὶ
φθόνος αὐτῆς ἥψατο, καὶ τοῦ ψηφίσματος ἀπηνέχθη παρα-
νόμων γραφή. Αἰσχίνης γὰρ ἐχθρὸς ὢν τοῦ Δημοσθένους
ἀγῶνα παρανόμων ἐπήγγειλε Κτησιφῶντι, λέγων ἄρχοντα
γεγονότα τὸν Δημοσθένην καὶ μὴ δόντα λόγον ὑπεύθυνον
εἶναι, νόμον δὲ κελεύειν τοὺς ὑπευθύνους μὴ στεφανοῦν, καὶ
πάλιν νόμον παρεχόμενος τὸν κελεύοντα, ἐὰν μέν τινα ὁ δῆ-
μος ὁ Ἀθηναίων στεφανοῖ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν στέφανον ἀνα-

γορεύεσθαι, ἐὰν δὲ ἡ βουλὴ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἀλλαχόθι 222
δὲ μὴ ἐξεῖναι. φησὶ δὲ καὶ τοὺς ἐπαίνους εἶναι τοὺς ἐπὶ τῷ
Δημοσθένει ψευδεῖς· μὴ γὰρ πεπολιτεῦσθαι καλῶς τὸν ῥή-
τορα, ἀλλὰ καὶ δωροδόκον εἶναι καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον
τῇ πόλει. καὶ τάξει γε ταύτῃ τῆς κατηγορίας Αἰσχίνης κέχρη-
ται, πρῶτον εἰπὼν περὶ τοῦ τῶν ὑπευθύνων νόμου καὶ δεύ-
τερον περὶ τοῦ τῶν κηρυγμάτων καὶ τρίτον περὶ τῆς πολι-
τείας· ἠξίωσε δὲ καὶ τον Δημοσθένην τὴν αὐτὴν τάξιν ποιή-
σασθαι. ὁ δὲ ῥήτωρ καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας τὴν ἀρχὴν ἐποιή-
σατο καὶ πάλιν εἰς ταύτην τὸν λόγον κατέστρεψε, τεχνικῶς
ποιῶν· δεῖ γὰρ ἄρχεσθαί τε ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ λήγειν
εἰς ταῦτα· μέσα δὲ τέθεικε τὰ περὶ τῶν νόμων, καὶ τῷ μὲν
περὶ τῶν ὑπευθύνων ἀντιτίθησι διανοίας, τῷ δὲ περὶ τῶν
κηρυγμάτων νόμον ἕτερον ἤτοι νόμου μέρος, ὥς φησιν αὐτὸς,
ἐν ᾧ συγκεχώρηται καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττειν, ἐὰν ὁ δῆμος
ἢ ἡ βουλὴ τοῦτο ψηφίσηται.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀθηναῖοι καὶ Θηβαῖοι πολεμοῦντες πρὸς Φίλιππον ἐν
Χαιρωνείᾳ, πόλει τῆς Βοιωτίας, ἡττήθησαν. ἐπικραήτσας
οὖν ὁ Μακεδὼν φρουρὰν μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλε, καὶ εἶ-
χεν ὑπὸ χεῖρα δουλεύουσαν. ἐλπίσαντες οὖν τὸ αὐτὸ παθεῖν
Ἀθηναῖοι καὶ ὅσον οὐδέπω κατ᾽ αὐτῶν ἥξειν προσδοκῶντες
τὸν τύραννον, ἐσκέψαντο τὰ πεπονηκότα μέρη τῷ χρόνῳ τοῦ 223
τείχους ἐπανορθώσασθαι, καὶ δὴ ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς τειχο-
ποιοὶ προεβλήθησαν. τοιόνδε καὶ ἡ Πανδιονὶς ἐξ ἑαυτῆς εἵ-
λετο πρὸς τὴν χρείαν τὸν ῥήτορα. τῆς τοίνυν ἐργασίας ἐν
χερσὶν οὔσης, προσδεηθεὶς ἔτι χρημάτων μετὰ τὰ δεδομένα
ὑπὸ τῆς πόλεως, ὁ ῥήτωρ ἐκ τῶν ἰδίων ἐδαπάνησε, καὶ οὐκ
ἐλογίσατο αὐτὰ τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ ἐχαρίσατο. ταύτην ἀφορ-
μὴν ὁ Κτησιφῶν, εἷς τῶν πολιτευομένων, δεξάμενος εἰσή-
νεγκε γνώμην ἐν τῇ βουλῇ περὶ αὐτοῦ τοιαύτην, "ἐπειδὴ δια-
"τελεῖ Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους παρ᾽ ὅλον τὸν βίον εὔνοι-
"αν εἰς τὴν πόλιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ νῦν δὲ τειχοποιὸς ὢν
"καὶ προσδεηθεὶς χρημάτων οἴκοθεν παρέσχε καὶ ἐχαρίσατο,
"διὰ τοῦτο δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανοῦσθαι
"αὐτὸν χρυσέῳ στεφάνῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ, τραγῳδιῶν ἀγομέ-

"νων καινῶν," ἴσως ὅτε πλήθη συντρέχει ἐπιθυμοῦντα καινὰ
δράματα βλέπειν. εἰσαγομένου τοίνυν καὶ εἰς τὸν δῆμον τοῦ
προβουλεύματος, ἐφίσταται τοῦ Κτησιφῶντος κατήγορος Αἰ-
σχίνης ἐκ τῆς πολιτείας ὑπάρχων ἐχθρὸς, παράνομον εἶναι
φάσκων πρὸς τρεῖς νόμους τὸ ψήφισμα, ἕνα μὲν τὸν κελεύ-
οντα τὸν ὑπεύθυνον μὴ στεφανοῦσθαι, πρὶν ἂν δῷ τὰς εὐ-
θύνας· οὔπω δὲ ταύτας, φησὶν, ὁ Δημοσθένης ἐδεδώκει καὶ
τὰ θεωρικὰ διοικῶν καὶ τειχοποιῶν, καὶ ἔδει ἀναμεῖναι καὶ
ἐπισχεῖν τὸ γέρας, ἕως ἂν ὀφθῇ καθαρὸς ἐξετασθείς. δεύτε-
ρον δὲ ἀναγινώσκει νόμον τὸν κελεύοντα ἐν πυκνὶ στεφα-
νοῦσθαι, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαβάλλων τοὺς πολίτας τοὺς δε- 224
ξαμένους ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγορευθῆναι τοῦ Δημοσθένους
τὸν στέφανον. ὁ δὲ τρίτος νόμος εἰς τὴν ὅλην ὁρᾷ τοῦ βίου
καὶ τῆς πολιτείας ἐξέτασιν· κελεύει γὰρ μηδέποτε ψευδῆ
γράμματα εἰς τὸ Μητρῷον εἰσάγειν, ἔνθα ἐστὶν ὅλα τὰ δη-
μόσια γράμματα. ἐψεύσατο δὲ, φησὶν, εὔνοιαν καὶ σπουδὴν
μαρτυρήσας τῷ Δημοσθένει· κακόνους γὰρ μᾶλλον καὶ πο-
λέμιος εὑρίσκεται τῇ πατρίδι. τούτου τοῦ νόμου χρησίμου
τυγχάνοντος, τοῦ τρίτου, ἀντιλαβόμενος ὥσπερ τινὸς ἀγκύ-
ρας ὁ ῥήτωρ κατεπάλαισε τὸν ἀντίδικον, μεθόδῳ δεινοτάτῃ
καὶ σοφωτάτῃ τῇ περὶ τοῦ κατηγόρου χρησάμενος· ἐκεῖθεν
γὰρ ἔσχε λαβὴν ἑλεῖν καὶ καταγωνίσασθαι τὸν πολέμιον.
τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους δύο νόμους, τόν τε τῶν ὑπευθύνων καὶ
τὸν τοῦ κηρύγματος, εἰς τὸ μέσον τοῦ λόγου ἀπέρριψε, στρα-
τηγικῶς κακοὺς εἰς μέσον ἐλάσας, τῷ δὲ ἰσχυροτάτῳ εἰς τὰ
ἄκρα προσκέχρηται, τὸ σαθρὸν τῶν ἄλλων ἐξ ἑκατέρου ῥων-
νύς. ἔοικε δὲ καὶ διοικεῖν πρὸς τὸ συμφέρον τὸν λόγον, καὶ
οὐ σφόδρα ἀναιδῶς τὴν τέχνην ἐπιδεικνύμενος. δοκῶν γὰρ
ἐν πρώτοις ὑπερβαίνειν τὸ νόμιμον, ἑτέρῳ τρόπῳ τῷ νομίμῳ
προσκέχρηται· καὶ γὰρ νόμον ἀνέγνω Αἰσχίνης τὸν περὶ τῶν
στεφάνων ψευδῆ, πρὸς ὃν ὁ ῥήτωρ ἀποκρινόμενος εὗρε και-
ρὸν εἰς μέσον ἀγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ πολιτεύματα, ὡς νομίμῳ μα-
χόμενος. καὶ ἡ μὲν διοίκησις τοῦ λόγου τοιαύτη, κεφάλαιον
δὲ ἰσχυρὸν τῷ μὲν Αἰσχίνῃ τὸ νόμιμον, τῷ δὲ ῥήτορι τὸ δί-
καιον, κοινὸν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου τὸ συμφέρον, οὐκ ἔχον φανε-
ρὰν τὴν ἐξέτασιν. ἡ στάσις ἔγγραφος πραγματική· περὶ ῥη-
τοῦ γὰρ τὸ ψήφισμα. 225

Τῆς δὲ γραφῆς ἔτι Φιλίππου ζῶντος ἀποτεθείσης, ἐπὶ Ἀλεξάνδρου διαδεξαμένου τὴν ἀρχὴν ὁ λόγος ἐστὶ καὶ ἡ κρίσις. ὡς γὰρ ἀπέθανε Φίλιππος καὶ τὴν φρουρὰν οἱ Θηβαῖοι τεθαρσηκότες ἐξέβαλον, ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ὡς καταφρονηθεὶς τὰς Θήβας κατέσκαψεν, εἶτα μεταγνοὺς ἐπὶ τῷ πεπραγμένῳ ἐξεχώρησε τῆς Ἑλλάδος αἰσχυνόμενος καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσεν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καιρὸν ἔχειν ἐνόμισαν κρίσει παραδοῦναι τοὺς προδότας τοὺς τὴν Ἑλλάδα ἀδικήσαντας, καὶ οὕτω συνεκροτήθη τὸ δικαστήριον.

---

*Πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔ-
χομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ
τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ'* 226
*ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλισθ'
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης,
τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, μὴ τὸν ἀντίδικον
σύμβουλον ποιήσασθαι περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς*
2 *ἐμοῦ δεῖ (σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε), ἀλλὰ τοὺς νό-
μους καὶ τὸν ὅρκον, ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαί-
οις καὶ τοῦτο γέγραπται, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσα-
σθαι. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι
μηδέν, οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦ-
ναι, ἀλλὰ καὶ τὸ τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, ὡς βεβού-
ληται καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος, οὕ-
τως ἐᾶσαι χρήσασθαι.*

3 *Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ
τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνου, δύο δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ
μεγάλα, ἓν μὲν ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι· οὐ
γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας δια-
μαρτεῖν καὶ τούτῳ μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν, ἀλλ' ἐμοὶ
μὲν — οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος
τοῦ λόγου, οὗτος δ' ἐκ περιουσίας μου κατηγορεῖ. ἕτε-
ρον δ', ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, τῶν μὲν*

λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν ἀκούειν ἡδέως, τοῖς
4 *ἐπαινοῦσι δ᾽ αὐτοὺς ἄχθεσθαι· τούτων τοίνυν ὃ μέν*
ἐστι πρὸς ἡδονήν, τούτῳ δέδοται, ὃ δὲ πᾶσιν ὡς ἔπος
εἰπεῖν ἐνοχλεῖ, λοιπὸν ἐμοί. κἂν μὲν εὐλαβούμενος
τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, οὐκ ἔχειν ἀπο-
λύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω οὐδ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀξιῶ τι-
μᾶσθαι δεικνύναι· ἐὰν δ᾽ ἐφ᾽ ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πε-
πολίτευμαι βαδίζω, πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι
περὶ ἐμαυτοῦ. πειράσομαι μὲν οὖν ὡς μετριώτατα 227
τοῦτο ποιεῖν· ὅ τι δ᾽ ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ,
τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν ὁ τοιοῦτον
ἀγῶνα ἐνστησάμενος.

5 *Οἶμαι δ᾽ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντας ἂν*
ὁμολογῆσαι κοινὸν εἶναι τουτονὶ τὸν ἀγῶνα ἐμοί τε καὶ
Κτησιφῶντι καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί·
πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χα-
λεπόν, ἄλλως τε κἂν ὑπ᾽ ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ,
μάλιστα δὲ τῆς παρ᾽ ὑμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας,
6 *ὅσῳπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστιν. περὶ*
τούτων δ᾽ ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι
πάντων ὁμοίως ὑμῶν ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγο-
ρημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κε-
λεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων, εὔνους ὢν
ὑμῖν καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο
δεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῷ τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμο-
7 *κέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ᾽ ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ᾽*
ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολάς, αἷς ἐκ τοῦ πρό-
τερος λέγειν ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρ-
ελθεῖν, εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν τὴν πρὸς
τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων καὶ τὰ τοῦ λέγον-
τος ὑστέρου δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται, καὶ παρα-

σχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατὴν οὕ-
τω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ ἁπάντων.
8 Μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντὸς, ὡς ἔοικε,
λόγον διδόναι τήμερον καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων,
βούλομαι πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον
ὑμῶν εὔχομαι πρῶτον μὲν, ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ
διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι 228
μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅ τι μέλ-
λει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέ-
βειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν
ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι.
9 Εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε μόνον κατηγόρησεν
Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐ-
θὺς ἂν ἀπελογούμην· ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον
τἄλλα διεξιὼν ἀνήλωκε καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό
μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα βραχέα,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν, ἵνα
μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος ἀλλοτριώτε-
ρον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου.
10 Περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασ-
φήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέ-
γω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο (οὐ γὰρ
ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν), μηδὲ φωνὴν ἀνά-
σχησθε, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευ πεπολίτευμαι,
ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη· εἰ δὲ πολλῷ
βελτίω τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν με-
τρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χείρονα καὶ ἐμὲ καὶ
τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τούτῳ μὲν
μηδ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε (δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως
ἅπαντ' ἐπλάττετο), ἐμοὶ δ', ἣν παρὰ πάντα τὸν χρό-
νον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρό-
11 τερον, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. κακοήθης δ' ὤν, Αἰ-

*σχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν
πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με
πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ
ποιήσω τοῦτο· οὐχ οὕτω τετύφωμαι· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν* 229
*τῶν πεπολιτευμένων ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες, αὐ-
τίκα ἐξετάσω, τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην οὑ-
τωσὶ γεγενημένης ὕστερον, ἂν βουλομένοις ἀκούειν ᾖ
τουτοισί, μνησθήσομαι.*

12 *Τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλὰ καὶ δεινά, καὶ
περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι διδό-
ασι τιμωρίας· τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις
αὕτη ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει καὶ ὕβριν καὶ λοιδο-
ρίαν καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα·
τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων,
εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λα-*
13 *βεῖν, οὐδ' ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελ-
θεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν, οὐδ' ἐν ἐπηρείας τά-
ξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν· οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρ-
θῶς ἔχον οὔτε πολιτικὸν οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν,
οὖσί γε τηλικούτοις ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει,
ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τἀδικήματα
χρῆσθαι, εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντα ἑώρα, εἰσ-
αγγέλλοντα καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθι-
στάντα παρ' ὑμῖν, εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρα-
νόμων γραφόμενον· οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν
δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ', εἴπερ ἐξελέγξειν ἐνό-*
14 *μιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν εἴ τι τῶν ἄλ-
λων ὧν νυνὶ διέβαλλε καὶ διεξῄει ἢ καὶ ἄλλ' ὁτιοῦν
ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων καὶ
τιμωρίαι καὶ ἀγῶνες καὶ κρίσεις πικρὰ καὶ μεγάλα
ἔχουσαι τἀπιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι*

κατ' ἐμοῦ, καὶ ὁπηνίκα ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς καὶ 230
τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμὲ, ὡμολο-
15 γεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς
τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ
τὰ πράγματα ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰ-
τίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρί-
νεται· εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονὶ, καὶ
τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου τὴν πρὸς ἐμὲ ἔχθραν προΐσταται,
οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοὶ τὴν ἑτέρου ζη-
16 τῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπα-
σιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλλοις δικαίοις οἷς ἂν
εἰπεῖν τις ὑπὲρ Κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δο-
κεῖ καὶ μάλ' εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχ-
θρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν
ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι πα-
ραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν ζητεῖν·
ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε.

17 Πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορημένα ὁμοίως ἐκ
τούτων ἄν τις ἴδοι οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐ-
δεμιᾶς εἰρημένα· βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον
αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλισθ' ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης
καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα
ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγ-
καῖον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς
κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα ἀναμνῆ
σαι ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα
θεωρῆτε.

18 Τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμὲ
(οὐ γὰρ ἔγωγε ἐπολιτευόμην πω τότε), πρῶτον μὲν
ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι
σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες, Θη- 231
βαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως

οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν
ἐν Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο· ἔπειθ' ἡ Πελο-
πόννησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες Λα-
κεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον ὥστε ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ'
οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων
ἦσαν, ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ παρὰ
19 τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ
Φίλιππος (οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ) τοῖς παρ' ἑκάστοις προ-
δόταις χρήματα ἀναλίσκων πάντας συνέκρουε καὶ
πρὸς αὐτοὺς ἐτάραττεν· εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον ἄλλοι
καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο καὶ κατὰ
πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ
πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι
φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν
ἐφ' ὑμᾶς, ὁ Φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο μηδὲ συν-
έλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ βοή-
20 θειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς
τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ
τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν εἴτε
καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν, οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ μα-
κρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν πᾶσι
συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρή-
μασιν οὔτε σώμασιν οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων
συνελάμβανον ὑμῖν· οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως
ὀργιζόμενοι ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ Φιλίππῳ. ἡ μὲν
οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη διὰ ταῦτ', οὐ δι' ἐμέ, 232
ὡς οὗτος διέβαλλεν, ἐπράχθη· τὰ δὲ τούτων ἀδική-
ματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ τῶν νυνὶ παρόντων
πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως, αἴτια εὑρήσει.
21 καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι
καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τι δοκοίη τὰ μάλιστα ἐν
τούτοις ἀδίκημα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ

μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Ἀρι-
στόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής, ὁ δ᾽ ἐκδεξάμενος καὶ γράψας
καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα Φιλοκρά-
της ὁ Ἁγνούσιος, ὁ σός, Αἰσχίνη, κοινωνός, οὐχ ὁ
ἐμός, οὐδ᾽ ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος, οἱ δὲ συνει-
πόντες ὅτου δήποτε ἕνεκα (ἐῶ γὰρ τοῦτό γ᾽ ἐν τῷ παρ-
όντι) Εὔβουλος καὶ Κηφισοφῶν· ἐγὼ δ᾽ οὐδὲν οὐδα-
22 μοῦ. ἀλλ᾽ ὅμως, τούτων τοιούτων ὄντων καὶ ἐπ᾽ αὐ-
τῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων, εἰς τοῦθ᾽ ἧκεν
ἀναιδείας ὥστ᾽ ἐτόλμα λέγειν ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς
εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πό-
λιν μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων αὐτὴν ποιή-
σασθαι. εἶτ᾽ ὦ—τί ἂν εἰπών σέ τις ὀρθῶς προσείποι;
ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν τηλικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμα-
χίαν, ἡλίκην νυνὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με
τῆς πόλεως ἠγανάκτησας, ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν
23 κατηγορεῖς ἐδίδαξας καὶ διεξῆλθες; καὶ μὴν εἰ τὸ κω-
λῦσαι τὴν τῶν Ἑλλήνων κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ
Φιλίππῳ, σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν, ἀλλὰ βοᾶν καὶ
διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν τουτοισί. οὐ τοίνυν ἐποί-
ησας οὐδαμοῦ τοῦτο, οὐδ᾽ ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φω- 233
νὴν οὐδείς, εἰκότως· οὔτε γὰρ ἦν πρεσβεία πρὸς οὐ-
δένας ἀπεσταλμένη τότε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πάλαι
πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι, οὔθ᾽ οὗτος ὑγιὲς περὶ
24 τούτων εἴρηκεν οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων καὶ διαβάλλει
τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται· εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα
τοὺς μὲν Ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε, αὐτοὶ δὲ
πρὸς Φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε, Εὐ-
ρυβάτου πρᾶγμα, οὐ πόλεως ἔργον οὐδὲ χρηστῶν ἀν-
θρώπων διεπράττεσθε. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι·
τί γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθ᾽ ἂν αὐτοὺς ἐν τού-
τῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ τὴν εἰρήνην; ἀλλ᾽ ὑπῆρχεν ἅπασιν.

ἀλλ' ἐπὶ τὸν πόλεμον; ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβου-
λεύεσθε. οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν
οὐδ' αἴτιος ὢν ἐγὼ φαίνομαι, οὔτε τῶν ἄλλων ὧν κατ-
εψεύσατό μου οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται.

25 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις,
ἐνταῦθα πάλιν σκέψασθε τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο
πράττειν· καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε τίς ἦν ὁ Φιλίπ-
πῳ πάντα συναγωνιζόμενος, καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ
ὑμῶν καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν. ἐγὼ μὲν τοίνυν
ἔγραψα βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέ-
σβεις ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυν-
θάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δὲ
26 οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν. τί δὲ
τοῦτ' ἐδύνατο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ διδάξω. Φι-
λίππῳ μὲν ἦν συμφέρον ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρό-
νον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διὰ
τί; ὅτι ὑμεῖς μὲν οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσατε ἡμέρας μόνον, 234
ἀλλ' ἀφ' ἧς ἠλπίσατε τὴν εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξε-
λύσασθε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου, ὁ δὲ τοῦτο
ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο, νομί-
ζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ
τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως
ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα.
27 ἃ ἐγὼ προορώμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογιζό-
μενος τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους
ἐν οἷς ἂν ᾖ Φίλιππος, καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην
ἀπολαμβάνειν, ἵν' ἐχόντων τῶν Θρᾳκῶν, τῶν ὑμετέ-
ρων συμμάχων, ταῦτα τὰ χωρία ἃ νῦν οὗτος διέσυρε,
τὸ Σέρρειον καὶ τὸ Μυρτηνὸν καὶ τὴν Ἐργίσκην, οὕτω
γίγνοινθ' οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπι-
καίρους τῶν τόπων κύριος τῆς Θρᾴκης κατασταίη,
μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν

εὐπορήσας ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη
28 πράγμασιν. εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα, οὐδ' ἀναγιγνώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν, τοῦτό μου διαβάλλει. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ' ἥκοντας, ἵν' ὑμῖν διαλεχθῶσιν; ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτοῖς κελεῦσαι; ἀλλ' ἐν τοῖν δυοῖν ὀβολοῖν ἐθεώρουν ἄν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐγράφη. ἢ τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ' ὅλα, ὥσπερ οὗτοι, πεπρακέναι; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτος εἰδὼς παρέβη.

29 ΨΗΦΙΣΜΑ. 235

[Ἐπὶ ἄρχοντος Μνησιφίλου, ἑκατομβαιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, φυλῆς πρυτανευούσης Πανδιονίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ Φίλιππος ἀποστείλας πρέσβεις περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογουμένας πεποίηται συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, ὅπως ἂν ἡ εἰρήνη ἐπιτελεσθῇ ἡ ἐπιχειροτονηθεῖσα ἐν τῇ πρώτῃ ἐκκλησίᾳ, πρέσβεις ἑλέσθαι ἐκ πάντων Ἀθηναίων ἤδη πέντε, τοὺς δὲ χειροτονηθέντας ἀποδημεῖν μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιουμένους, ὅπου ἂν ὄντα πυνθάνωνται τὸν Φίλιππον, καὶ τοὺς ὅρκους λαβεῖν τε παρ' αὐτοῦ καὶ δοῦναι τὴν ταχίστην ἐπὶ ταῖς ὡμολογημέναις συνθήκαις αὐτῷ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον, συμπεριλαμβάνοντας καὶ τοὺς ἑκατέρων συμμάχους. πρέσβεις ᾑρέθησαν Εὔβουλος Ἀναφλύστιος, Αἰσχίνης Κοθωκίδης, Κηφισοφῶν Ῥαμνούσιος, Δημοκράτης Φλυεύς, Κλέων Κοθωκίδης.]

30 Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ Φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε Φίλιππος ἐκ Θρᾴκης πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων, εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι καὶ

*τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους πρὶν ἐκεῖνον
ἐξελεῖν αὐτά· οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν,
ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτὸν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διη-
μαρτήκει καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην* 236
καὶ τὰ χωρία.

Τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον κλέμμα μὲν
31 *Φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώ-
πων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν τοιοῦτον ἐγένετο· ὑπὲρ οὗ καὶ
τότε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρε-
σθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖ-*
32 *ζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὡμολόγησε
τὴν εἰρήνην ὁ Φίλιππος προλαβὼν τὴν Θρᾴκην διὰ
τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν
ὠνεῖται παρ' αὐτῶν ὅπως μὴ ἀπίωμεν ἐκ Μακεδονίας,
ἕως τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Φωκέας εὐτρεπῆ
ποιήσαιτο, ἵνα μὴ, δεῦρ' ἀπαγγειλάντων ἡμῶν ὅτι
μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς
καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς Πύλας ὥσπερ
πρότερον κλείσαιτε τὸν πορθμὸν, ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε
ταῦτα ἀπαγγελλόντων ἡμῶν κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη Πυ-*
33 *λῶν καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ Φί-
λιππος ἐν φόβῳ καὶ πολλῇ ἀγωνίᾳ, μὴ καὶ ταῦτα προ-
ειληφότος αὐτοῦ, εἰ πρὸ τοῦ τοὺς Φωκέας ἀπολέσθαι
ψηφίσαισθε βοηθεῖν, ἐκφύγοι τὰ πράγματ' αὐτὸν,
ὥστε μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονὶ, οὐκέτι κοι-
νῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτὸν,
τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι δι' ὧν ἅπαντ'*
34 *ἀπώλετο. ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δέο-
μαι τοῦτο μεμνῆσθαι παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κα-
τηγορήσαντος Αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς οὐδ' ἂν* 237
*ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον, πάσαις δ' αἰτίαις
καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου ἀνάγκη κἀμοὶ*

πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνασθαι.
35 τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες,
καὶ δι᾽ οὓς ἅπαντ᾽ ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι
τῷ παρεληλυθέναι Φίλιππον εἴσω Πυλῶν· ἔσται γὰρ
ἅπανθ᾽ ὅσα βούλεσθ᾽ ὑμεῖς, ἂν ἔχηθ᾽ ἡσυχίαν, καὶ
ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς
ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐ-
ναντίον ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας
ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐ-
τὰ συμφέρειν· συμφέρειν δὲ Φιλίππῳ καὶ Φωκεῦσι καὶ
ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι τῆς ἀναλγησίας καὶ τῆς βαρύτητος
36 ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν Θηβαίων. ταῦτα δ᾽ ἀσμένως τι-
νὲς ἤκουον αὐτοῦ διὰ τὴν τόθ᾽ ὑποῦσαν ἀπέχθειαν
πρὸς τοὺς Θηβαίους. τί οὖν συνέβη μετὰ ταῦτ᾽ εὐθὺς,
οὐκ εἰς μακράν; τοὺς μὲν Φωκέας ἀπολέσθαι καὶ κα-
τασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν, ὑμᾶς δ᾽ ἡσυχίαν ἀγα-
γόντας καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευα-
γωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν, καὶ
ἔτι πρὸς τούτοις τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς Θηβαί-
ους καὶ Θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν
37 ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων Φιλίππῳ. ὅτι δ᾽ οὕτω ταῦτ᾽
ἔχει, λέγε μοι τό τε τοῦ Καλλισθένους ψήφισμα καὶ
τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων
ταῦθ᾽ ἅπανθ᾽ ὑμῖν ἔσται φανερά. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 238

[Ἐπὶ Μνησιφίλου ἄρχοντος, συγκλήτου ἐκκλησίας
ὑπὸ στρατηγῶν καὶ πρυτάνεων [καὶ] βουλῆς γνώμῃ, μαι-
μακτηριῶνος δεκάτῃ ἀπιόντος, Καλλισθένης Ἐτεονίκου
Φαληρεὺς εἶπε μηδένα Ἀθηναίων μηδεμιᾷ παρευρέσει ἐν
τῇ χώρᾳ κοιταῖον γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν ἄστει καὶ Πειραιεῖ,
ὅσοι μὴ ἐν τοῖς φρουρίοις εἰσὶν ἀποτεταγμένοι· τούτων δ᾽
ἑκάστους ἣν παρέλαβον τάξιν διατηρεῖν μήτε ἀφημερεύ-
38 οντας μήτε ἀποκοιτοῦντας. ὃς δ᾽ ἂν ἀπειθήσῃ τῷδε τῷ

ψηφίσματι, ἔνοχος ἔστω τοῖς τῆς προδοσίας ἐπιτιμίοις, ἐὰν μή τι ἀδύνατον ἐπιδεικνύῃ περὶ ἑαυτὸν ὄν· περὶ δὲ τοῦ ἀδυνάτου ἐπικρινέτω ὁ ἐπὶ τῶν ὅπλων στρατηγὸς καὶ ὁ ἐπὶ τῆς διοικήσεως καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς βουλῆς. κατακομίζειν δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν πάντα τὴν ταχίστην, τὰ μὲν ἐντὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς ἄστυ καὶ Πειραιᾶ, τὰ δὲ ἐκτὸς σταδίων ἑκατὸν εἴκοσιν εἰς Ἐλευσῖνα καὶ Φυλὴν καὶ Ἄφιδναν καὶ Ῥαμνοῦντα καὶ Σούνιον. εἶπε Καλλισθένης Φαληρεύς.]

Ἆρ᾽ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσι τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἢ ταῦτ᾽ ἐπηγγέλλεθ᾽ ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός;

39 *Λέγε δὴ τὴν ἐπιστολὴν ἣν δεῦρ᾽ ἔπεμψε Φίλιππος μετὰ ταῦτα.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἴστε ἡμᾶς παρεληλυθότας εἴσω Πυλῶν καὶ τὰ κατὰ τὴν Φωκίδα ὑφ᾽ ἑαυτοὺς πεποιημένους, καὶ ὅσα μὲν ἑκουσίως προσετίθετο τῶν πολισμάτων, φρουρὰς εἰσαγηοχότας, τὰ δὲ μὴ ὑπακούοντα κατὰ κράτος λα- 239
βόντες καὶ ἐξανδραποδισάμενοι κατεσκάψαμεν. ἀκούων δὲ καὶ ὑμᾶς παρασκευάζεσθαι βοηθεῖν αὐτοῖς γέγραφα ὑμῖν, ἵνα μὴ ἐπὶ πλέον ἐνοχλῆσθε περὶ τούτων· τοῖς μὲν γὰρ ὅλοις οὐδὲν μέτριόν μοι δοκεῖτε ποιεῖν, τὴν εἰρήνην συνθέμενοι καὶ ὁμοίως ἀντιπαρεξάγοντες, καὶ ταῦτα οὐδὲ συμπεριειλημμένων τῶν Φωκέων ἐν ταῖς κοιναῖς ἡμῶν συνθήκαις. ὥστε ἐὰν μὴ ἐμμένητε τοῖς ὡμολογημένοις, οὐδὲν προτερήσετε ἔξω τοῦ ἐφθακέναι ἀδικοῦντες.]

40 *Ἀκούετε ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους, ὅτι "ἐγὼ "ταῦτα πεποίηκα ἀκόντων Ἀθηναίων καὶ λυπουμένων, "ὥστ᾽ εἴπερ εὖ φρονεῖτε, ὦ Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί, τού-"τους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε," οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετ᾽ ἐκείνους λαβὼν εἰς τὸ μηδ᾽ ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα μηδ᾽ αἰσθά-*

νεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι· ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι κέχρηνται.

41 *ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς οὑτοσὶ ὁ τὰ Θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλληνες ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, Αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματ' ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων, ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος.* 240

42 *Ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἴσως ἁρμόσει λέγειν. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια.*

Ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθωσάντων ἑαυτοὺς καὶ οὐδὲν ἀληθὲς ὑμῖν ἀπαγγειλάντων, ἐξηπάτηντο δὲ οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς καὶ ἀνῄρηντο αἱ πόλεις αὐτῶν, τί ἐγένετο;

43 *οἱ μὲν κατάπτυστοι Θετταλοὶ καὶ ἀναίσθητοι Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο· πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς· οὐδὲ φωνὴν ἤκουον, εἴ τις ἄλλο τι βούλοιτο λέγειν. ὑμεῖς δὲ ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως· οὐ γὰρ ἦν ὅ τι ἂν ἐποιεῖτε. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ Ἕλληνες, ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι καὶ διημαρτηκότες ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι, καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι.*

44 *ὅτε γὰρ περιιὼν Φίλιππος Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλούς, τινὰς δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατεστρέφετο, καὶ δυνάμεις πολλὰς καὶ μεγάλας ἐποιεῖθ' ὑφ' ἑαυτῷ, καί τινες τῶν*

ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες
ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν, τότε πάντες,
ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετ' ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο.
εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ.
45 ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ παρ'
ὑμῖν ἀεὶ καὶ ὅποι πεμφθείην· αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν
τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν δωροδοκούν-
των καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι, τῶν δὲ ἰδιωτῶν 241
καὶ πολλῶν τὰ μὲν οὐ προορωμένων, τὰ δὲ τῇ καθ'
ἡμέραν ῥᾳστώνῃ καὶ σχολῇ δελεαζομένων, καὶ τοιου-
τονί τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων, πλὴν οὐκ ἐφ'
ἑαυτοὺς ἑκάστων οἰομένων τὸ δεινὸν ἥξειν, ἀλλὰ διὰ
τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν,
46 ὅταν βούλωνται. εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλή-
θεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥᾳθυμίας τὴν ἐλευ-
θερίαν ἀπολωλεκέναι, τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἄλλα
πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν πρώτους ἑαυτοὺς πε-
πρακόσιν αἰσθέσθαι· ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων, ἃ
τότε ὠνομάζοντο, ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες
καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ τἄλλ' ἃ προσήκει πάντ' ἀκούου-
47 σιν. εἰκότως· οὐδεὶς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ
προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματ' ἀναλίσκει, οὐδ'
ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ
συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται· οὐδὲν γὰρ ἂν
ἦν εὐδαιμονέστερον προδότου. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα·
πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἐπειδὰν τῶν πραγμά-
των ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα
ἀποδομένων δεσπότης ἐστί, τὴν δὲ πονηρίαν εἰδὼς
τότε δή, τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ καὶ προπηλακίζει.
48 σκοπεῖτε δέ· καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν πραγμά-
των καιρός, ὁ τοῦ γε εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ
πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου Λασθένης

φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου, ἕως προὔδωκεν Ὄλυνθον·
μέχρι τούτου Τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε Θήβας· μέχρι
τούτου Εὔδικος καὶ Σῖμος οἱ Λαρισαῖοι, ἕως Θετταλίαν
ὑπὸ Φιλίππῳ ἐποίησαν. εἶτ' ἐλαυνομένων καὶ
ὑβριζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων πᾶσα ἡ οἰ- 242
κουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' Ἀρίστρατος ἐν
Σικυῶνι, καὶ τί Περίλαος ἐν Μεγάροις; οὐκ ἀπερριμ-
49 μένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι ὅτι ὁ μάλιστα
φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων
τούτοις, οὗτος ὑμῖν, Αἰσχίνη, τοῖς προδιδοῦσι καὶ
μισθαρνοῦσι τὸ ἔχειν ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ,
καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τουτωνὶ καὶ τοὺς ἀνθισταμένους
τοῖς ὑμετέροις βουλήμασιν ὑμεῖς ἐστὲ σῷ καὶ ἔμμι-
σθοι, ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε.
50 Καὶ περὶ μὲν τῶν τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολ-
λὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆ-
σθαι. αἴτιος δ' οὗτος, ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου
τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκε-
δάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πε-
πραγμένων ἀπολύσασθαι. παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς
ἴσως, οἳ καὶ πρὶν ἐμὲ εἰπεῖν ὁτιοῦν εἰδότες τὴν τούτου
51 τότε μισθαρνίαν. καίτοι φιλίαν γε καὶ ξενίαν αὐτὴν
ὀνομάζει, καὶ νῦν εἶπέ που λέγων "ὁ τὴν Ἀλεξάνδρου
"ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί." ἐγώ σοι ξενίαν Ἀλεξάνδρου;
πόθεν λαβόντι ἢ πῶς ἀξιωθέντι; οὔτε Φιλίππου ξένον
οὔτ' Ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε, οὐχ οὕτω
μαίνομαι, εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς καὶ τοὺς ἄλλο τι μι-
σθοῦ πράττοντας φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μι-
52 σθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν; πολλοῦ
γε καὶ δεῖ. ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε Φιλίππου πρότερον
καὶ νῦν Ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες. εἰ δ'
ἀπιστεῖς, ἐρώτησον αὐτούς, μᾶλλον δ' ἐγω τοῦθ' ὑπὲρ

*σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ
μισθωτὸς Αἰσχίνης ἢ ξένος εἶναι Ἀλεξάνδρου; ἀκούεις* 243
ἃ λέγουσιν.

53 *Βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς
ἀπολογήσασθαι καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμέν᾽ ἐμαυτῷ,
ἵνα καίπερ εἰδὼς Αἰσχίνης ὅμως ἀκούσῃ δι᾽ ἅ φημι καὶ
τούτων τῶν προβεβουλευμένων καὶ πολλῷ μειζόνων
ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι
λέγε τὴν γραφὴν αὐτὴν λαβών.*

ΓΡΑΦΗ.

54 *[Ἐπὶ Χαιρώνδου ἄρχοντος, ἐλαφηβολιῶνος ἕκτῃ
ἱσταμένου, Αἰσχίνης Ἀτρομήτου Κοθωκίδης ἀπήνεγκε
πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων κατὰ Κτησιφῶντος τοῦ
Λεωσθένους Ἀναφλυστίου, ὅτι ἔγραψε παράνομον ψή-
φισμα, ὡς ἄρα δεῖ στεφανῶσαι Δημοσθένην Δημοσθέ-
νους Παιανιέα χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι ἐν τῷ
θεάτρῳ Διονυσίοις τοῖς μεγάλοις, τραγῳδοῖς καινοῖς,
ὅτι στεφανοῖ ὁ δῆμος Δημοσθένην Δημοσθένους Παια-
νιέα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ εὐνοίας ἧς ἔχων
διατελεῖ εἴς τε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας καὶ τὸν δῆμον τὸν
Ἀθηναίων, καὶ ἀνδραγαθίας, καὶ διότι διατελεῖ πράττων
καὶ λέγων τὰ βέλτιστα τῷ δήμῳ καὶ πρόθυμός ἐστι ποιεῖν*
55 *ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθόν, πάντα ταῦτα ψευδῆ γράψας καὶ
παράνομα, τῶν νόμων οὐκ ἐώντων πρῶτον μὲν ψευδεῖς
γραφὰς εἰς τὰ δημόσια γράμματα καταβάλλεσθαι, εἶτα
τὸν ὑπεύθυνον στεφανοῦν (ἔστι δὲ Δημοσθένης τειχο-
ποιὸς καὶ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τεταγμένος), ἔτι δὲ μὴ ἀναγο-
ρεύειν τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδῶν* 244
*τῇ καινῇ, ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἡ βουλὴ στεφανοῖ, ἐν τῷ βουλευ-
τηρίῳ ἀνειπεῖν, ἐὰν δὲ ἡ πόλις, ἐν πυκνὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.
τίμημα τάλαντα πεντήκοντα. κλητῆρες Κηφισοφῶν Κη-
φισοφῶντος Ῥαμνούσιος, Κλέων Κλέωνος Κοθωκίδης.]*

56 *Ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
οι, ταῦτ᾽ ἐστιν. ἐγὼ δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῶν τούτων πρῶτον*

οἶμαι δῆλον ὑμῖν ποιήσειν ὅτι πάντα δικαίως ἀπολο-
γήσομαι· τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γε-
γραμμένων τάξιν περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφε-
57 ξῆς καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι
πράττοντα καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστά με τῷ δήμῳ διατε-
λεῖν καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ τι ἂν δύνωμαι ἀγα-
θὸν, καὶ ἐπαινεῖν ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις
τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομέ-
νων εὑρεθήσεται εἴτε ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε Κτη-
58 σιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα εἴτε καὶ ψευδῆ· τὸ δὲ μὴ
προσγράψαντα "ἐπειδὰν τὰς εὐθύνας δῷ" στεφανοῦν,
καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν στέφανον κελεῦσαι, κοι-
νωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο τοῖς πεπολιτευμένοις,
εἴτε ἄξιός εἰμι τοῦ στεφάνου καὶ τῆς ἀναρρήσεως τῆς
ἐν τούτοις εἴτε καὶ μὴ, ἔτι μέντοι καὶ τοὺς νόμους δει-
κτέον εἶναί μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν
τούτῳ. οὑτωσὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως καὶ
ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι, βαδιοῦμαι δ'
59 ἐπ' αὐτὰ ἃ πέπρακταί μοι. καί με μηδεὶς ὑπολάβῃ
ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς Ἑλληνικὰς
πράξεις καὶ λόγους ἐμπέσω· ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσ-
ματος τὸ λέγειν καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με καὶ γεγραμ- 245
μένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ
ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων λόγους οἰκείους
καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν
προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας τὴν περὶ τὰς Ἑλλη-
νικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγὼ, ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ
τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι.

60 Ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν
ἐμὲ προὔλαβε καὶ κατέσχε Φίλιππος, ἐάσω· οὐδὲν γὰρ
ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ· ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας
ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ διεκωλύθη, ταῦτα ἀναμνήσω

καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεο-
νέκτημα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ.
61 παρὰ γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, οὐ τισὶν, ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως,
φορὰν προδοτῶν καὶ δωροδόκων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀν-
θρώπων συνέβη γενέσθαι τοσαύτην ὅσην οὐδείς πω
πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν· οὓς συναγωνιστὰς καὶ
συνεργοὺς λαβὼν καὶ πρότερον κακῶς τοὺς Ἕλληνας
ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιαστικῶς ἔτι χεῖρον διέ-
θηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδοὺς, τοὺς δὲ
πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη
πολλὰ ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν
62 ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει
καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου καὶ φυομένου κακοῦ
τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων ὄντων δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν
καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λα-
βεῖν· ὁ γὰρ ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἰμὶ
63 ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν, Αἰσχίνη, τὸ φρόνημα ἀφεῖ- 246
σαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν αὑτῆς ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ Δο-
λόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι Φιλίππῳ τὴν τῶν Ἑλλή-
νων ἀρχὴν καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ καὶ δίκαια ἀναι-
ρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ
δ' ἑώρα συμβησόμενα, εἰ μηδεὶς κωλύσει, καὶ προῃ-
σθάνεθ', ὡς ἔοικεν, ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνό-
64 μενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστα ἐπιτιμῶντα τοῖς
πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γε-
νέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν, πότερον τῆς συναιτίας
τῶν συμβεβηκότων τοῖς Ἕλλησι κακῶν καὶ αἰσχρῶν,
ἧς ἂν Θετταλοὺς καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς
περιεορακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεο-
νεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν Ἀρκάδας καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρ-
65 γείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὶ, μᾶλλον δὲ

πάντες, χεῖρον ἡμῶν ἀπηλλάχασιν. καὶ γὰρ εἰ μὲν ὡς ἐκράτησε Φίλιππος ᾤχετ' εὐθέως ἀπιὼν καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις καὶ κατηγορία· εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας, ὅσων ἐδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε ἐμοὶ πεισθέντες;

66 Ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν, Αἰσχίνη, προσῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει λέγειν ἢ γράφειν τὸν Ἀθήνησιν ἐμὲ 247
(καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει), ὃς συνῄδειν μὲν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω καὶ χρήματα καὶ σώματα ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ τῶν πᾶσι συμφερόντων ἢ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὲρ
67 αὑτῶν ἀνηλώκασιν ἕκαστοι, ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν.
68 καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτό γε οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσαι, ὡς τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γε ὄντι καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι ὥστε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι καὶ τοῦτ' εἰς τὸν νοῦν ἐμβαλέσθαι, ὑμῖν δ' οὖσιν Ἀθηναίοις καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήμαθ'

ὁρῶσι τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι ὥστε τῆς τῶν Ἑλλή-
νων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχω-
69 *ρῆσαι Φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειεν. λοιπὸν*
τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπρατ-
τεν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε
μὲν ὑμεῖς ἐξ ἀρχῆς εἰκότως καὶ προσηκόντως, ἔγραφον
δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ καθ' οὓς ἐπολιτευόμην 248
χρόνους. ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ
σ' ἐρωτῶ, πάντα τἄλλ' ἀφεὶς, Ἀμφίπολιν, Πύδναν,
Ποτίδαιαν, Ἁλόννησον· οὐδενὸς τούτων μέμνημαι·
70 *Σέρρειον δὲ καὶ Δορίσκον καὶ τὴν Πεπαρήθου πόρ-*
θησιν καὶ ὅσ' ἄλλα τοιαῦτα ἡ πόλις ἠδίκητο, οὐδ' εἰ γέ-
γονεν οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα εἰς
ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσὶ, Εὐβούλου καὶ Ἀριστοφῶν-
τος καὶ Διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄν-
των, οὐκ ἐμῶν, ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ τι ἂν βουληθῇς.
71 *οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖ-*
νος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ
τὴν Ἀττικὴν, καὶ Μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβά-
νων Ὠρεὸν, καὶ κατασκάπτων Πορθμὸν, καὶ καθιστὰς
ἐν μὲν Ὠρεῷ Φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' Ἐρετρίᾳ Κλεί-
ταρχον, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος,
καὶ Βυζάντιον πολιορκῶν, καὶ πόλεις Ἑλληνίδας ἃς
μὲν ἀναιρῶν, εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων, πότε-
ρον ταῦτα πάντα ποιῶν ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυε
τὴν εἰρήνην ἢ οὔ; καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν Ἑλ-
λήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν ἢ μή;
72 *εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν, ἀλλὰ τὴν Μυσῶν λείαν καλουμέ-*
νην τὴν Ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων καὶ ὄντων
Ἀθηναίων, περιείργασμαι μὲν ἐγὼ περὶ τούτων εἰπὼν,
περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσα ἐμοὶ, ἔστω δὲ
ἀδικήματα πάντα ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά.

εἰ δὲ ἔδει τινὰ τούτων κωλυτὴν φανῆναι, τίνα ἄλλον ἢ τὸν Ἀθηναίων δῆμον προσῆκε γενέσθαι; ταῦτα τοί- 249
νυν ἐπολιτευόμην ἐγώ, καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας ἀνθρώπους ἐκεῖνον ἠναντιούμην, καὶ προλέγων καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα Φιλίππῳ διετέλουν.

73 *Καὶ μὴν τὴν εἰρήνην γ' ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών, οὐχ ἡ πόλις, Αἰσχίνη. Φέρε δ' αὐτὰ τὰ ψηφίσματα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, καὶ λέγε ἐφεξῆς· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων τίς τίνος αἴτιός ἐστι γενήσεται φανερόν.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[*Ἐπὶ ἄρχοντος Νεοκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος, ἐκκλησίας συγκλήτου ὑπὸ στρατηγῶν, Εὔβουλος Μνησιθέου Κόπρειος εἶπεν, ἐπειδὴ προσήγγειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἄρα Λεωδάμαντα τὸν ναύαρχον καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ ἀποσταλέντα σκάφη εἴκοσιν ἐπὶ τὴν τοῦ σίτου παραπομπὴν εἰς Ἑλλήσποντον ὁ παρὰ Φιλίππου στρατηγὸς Ἀμύντας καταγήοχεν εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐν φυλακῇ ἔχει, ἐπιμεληθῆναι τοὺς πρυτάνεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως ἡ βουλὴ συναχθῇ καὶ αἱρεθῶσι πρέσβεις πρὸς Φί-*
74 *λιππον, οἵτινες παραγενόμενοι διαλέξονται πρὸς αὐτὸν περὶ τοῦ ἀφεθῆναι τὸν ναύαρχον καὶ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ εἰ μὲν δι' ἄγνοιαν ταῦτα πεποίηκεν ὁ Ἀμύντας, ὅτι οὐ μεμψιμοιρεῖ ὁ δῆμος οὐδὲν αὐτῷ· εἰ δέ τι πλημμελοῦντα παρὰ τὰ ἐπεσταλμένα λαβών, ὅτι ἐπισκεψάμενοι Ἀθηναῖοι ἐπιτιμήσουσι κατὰ τὴν τῆς ὀλιγωρίας ἀξίαν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων ἐστὶν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἀγνωμονοῦσιν ἢ ὁ ἀποστείλας ἢ ὁ ἀπεσταλμένος, καὶ τοῦτο* 250
λέγειν, ἵνα αἰσθανόμενος ὁ δῆμος βουλεύσηται τί δεῖ ποιεῖν.]

75 *Τοῦτο μὲν τοίνυν τὸ ψήφισμα Εὔβουλος ἔγραψεν, οὐκ ἐγώ, τὸ δ' ἐφεξῆς Ἀριστοφῶν, εἶθ' Ἡγήσιππος, εἶτ' Ἀριστοφῶν πάλιν, εἶτα Φιλοκράτης, εἶτα Κηφισοφῶν,*

εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι· ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

['Επὶ Νεοκλέους ἄρχοντος, βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, βουλῆς γνώμῃ, πρυτάνεις καὶ στρατηγοὶ ἐχρημάτισαν τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀνενεγκόντες, ὅτι ἔδοξε τῷ δήμῳ πρέσβεις ἑλέσθαι πρὸς Φίλιππον περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀνακομιδῆς καὶ ἐντολὰς δοῦναι κατὰ τὰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ψηφίσματα. καὶ εἵλοντο τούσδε, Κηφισοφῶντα Κλέωνος Ἀναφλύστιον, Δημόκριτον Δημοφῶντος Ἀναγυράσιον, Πολύκριτον Ἀπημάντου Κοθωκίδην. πρυτανείᾳ φυλῆς Ἱπποθωντίδος, Ἀριστοφῶν Κολλυτεὺς πρόεδρος εἶπεν.]

76 Ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα, οὕτω καὶ σὺ δεῖξον, Αἰσχίνη, ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες, οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου. καὶ μὴν οὐδ' ὁ Φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶται ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ πολέμου, ἑτέροις ἐγκαλῶν. Λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

77 [Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. παραγενόμενοι πρὸς ἐμὲ οἱ παρ' 251
ὑμῶν πρεσβευταί, Κηφισοφῶν καὶ Δημόκριτος καὶ Πολύκριτος, διελέγοντο περὶ τῆς τῶν πλοίων ἀφέσεως ὧν ἐναυάρχει Λεωδάμας. καθ' ὅλου μὲν οὖν ἔμοιγε φαίνεσθε ἐν μεγάλῃ εὐηθείᾳ ἔσεσθαι, εἰ οἴεσθ' ἐμὲ λανθάνειν ὅτι ἐξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα πρόφασιν μὲν ὡς τὸν σῖτον παραπέμψοντα ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς Λῆμνον, βοηθήσοντα δὲ Σηλυβριανοῖς τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μὲν πολιορκουμένοις, οὐ συμπεριειλημμένοις δὲ ἐν ταῖς τῆς φιλίας κοινῇ κειμέναις
78 ἡμῖν συνθήκαις. καὶ ταῦτα συνετάχθη τῷ ναυάρχῳ ἄνευ μὲν τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ὑπὸ δέ τινων ἀρχόντων καὶ

ἑτέρων ἰδιωτῶν μὲν νῦν ὄντων, ἐκ παντὸς δὲ τρόπου βουλομένων τὸν δῆμον ἀντὶ τῆς νῦν ὑπαρχούσης πρὸς ἐμὲ φιλίας τὸν πόλεμον ἀναλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον φιλοτιμουμένων τοῦτο συντετελέσθαι ἢ τοῖς Σηλυβριανοῖς βοηθῆσαι. καὶ ὑπολαμβάνουσιν αὐτοῖς τὸ τοιοῦτο πρόσοδον ἔσεσθαι· οὐ μέντοι μοι δοκεῖ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν οὔθ' ὑμῖν οὔτ' ἐμοί. διόπερ τά τε νῦν καταχθέντα πλοῖα πρὸς ἡμᾶς ἀφίημι ὑμῖν, καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐὰν βούλησθε μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς προεστηκόσιν ὑμῶν κακοήθως πολιτεύεσθαι, ἀλλ' ἐπιτιμᾶτε, πειράσομαι κἀγὼ διαφυλάττειν τὴν εἰρήνην. εὐτυχεῖτε.]

79 Ἐνταῦθ' οὐδαμοῦ Δημοσθένην γέγραφεν, οὐδ'
αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ. τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγ-
καλῶν τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται; ὅτι τῶν
ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν αὑτοῦ, εἴ τι περὶ ἐμοῦ
ἐγεγράφει· τούτων γὰρ εἰχόμην ἐγὼ καὶ τούτοις ἠναν- 252
τιούμην. καὶ πρῶτον μὲν τὴν εἰς Πελοπόννησον πρε-
σβείαν ἔγραψα, ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς Πελοπόννησον
παρεδύετο, εἶτα τὴν εἰς Εὔβοιαν, ἡνίκ' Εὐβοίας ἥπτε-
το, εἶτα τὴν ἐπ' Ὠρεὸν ἔξοδον, οὐκέτι πρεσβείαν, καὶ
τὴν εἰς Ἐρέτριαν, ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις
80 ταῖς πόλεσι κατέστησεν. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστό-
λους ἅπαντας ἀπέστειλα, καθ' οὓς Χερρόνησος ἐσώθη
καὶ Βυζάντιον καὶ πάντες οἱ σύμμαχοι. ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν
τὰ κάλλιστα, ἔπαινοι, δόξαι, τιμαί, στέφανοι, χάριτες
παρὰ τῶν εὖ πεπονθότων ὑπῆρχον· τῶν δ' ἀδικουμέ-
νων τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγέ-
νετο, τοῖς δ' ὀλιγωρήσασι τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προεί-
πατε μεμνῆσθαι, καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους
ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις
81 εἶναι· πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε. καὶ μὴν ὅτι
πολλὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδωκε Φιλιστίδης ὥστ' ἔχειν
Ὠρεόν, πολλὰ δὲ Κλείταρχος ὥστ' ἔχειν Ἐρέτριαν, πολ-

λὰ δ' αὐτὸς ὁ Φίλιππος ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ὑμᾶς
αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐξελέγχεσθαι μηδ' ἃ
ποιῶν ἠδίκει μηδένα ἐξετάζειν πανταχοῦ, οὐδεὶς ἀγνο-
82 εῖ, καὶ πάντων ἥκιστα σύ· οἱ γὰρ παρὰ τοῦ Κλειτάρχου
καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι
παρὰ σοὶ κατέλυον, Αἰσχίνη, καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν·
οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς καὶ οὔτε δίκαια οὔτε συμφέ-
ροντα λέγοντας ἀπήλασε, σοὶ δ' ἦσαν φίλοι. οὐ τοίνυν
ἐπράχθη τούτων οὐδέν, ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ καὶ
λέγων ὡς σιωπῶ μὲν λαβών, βοῶ δ' ἀναλώσας. ἀλλ' οὐ 253
σύ γε, ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων, παύσει δὲ οὐδέποτ', ἐὰν μή
83 σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον. στεφανω-
σάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ ἐπὶ τούτοις τότε, καὶ γρά-
ψαντος Ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἅσπερ οὑ-
τοσὶ Κτησιφῶν νῦν γέγραφε, καὶ ἀναρρηθέντος ἐν τῷ
θεάτρῳ τοῦ στεφάνου, καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη
μοι τούτου γιγνομένου, οὔτ' ἀντεῖπεν Αἰσχίνης παρὼν
οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο. Καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ
ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

84 [Ἐπὶ Χαιρώνδου Ἡγήμονος ἄρχοντος, γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Λεοντίδος, Ἀριστόνικος Φρεάρριος εἶπεν, ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων καὶ πολλοῖς τῶν συμμάχων καὶ πρότερον, καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ βεβοήθηκε διὰ τῶν ψηφισμάτων, καί τινας τῶν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ πόλεων ἠλευθέρωκε, καὶ διατελεῖ εὔνους ὢν τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ λέγει καὶ πράττει ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθὸν ὑπέρ τε αὐτῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις, τραγῳ-

*δοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως τοῦ στεφάνου ἐπιμελη-
θῆναι τὴν πρυτανεύουσαν φυλὴν καὶ τὸν ἀγωνοθέτην. εἶ-
πεν Ἀριστόνικος ὁ Φρεάρριος.]* 254

85 *Ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα αἰσχύνην τῇ πό-
λει συμβᾶσαν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἢ χλευασμὸν ἢ
γέλωτα, ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι, ἂν ἐγὼ στεφα-
νῶμαι; καὶ μὴν ὅταν ᾖ νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πρά-
γματα, ἐάν τε καλῶς ἔχῃ, χάριτος τυγχάνει, ἐάν θ' ὡς
ἑτέρως, τιμωρίας. φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυ-
χηκὼς τότε, καὶ οὐ μέμψεως οὐδὲ τιμωρίας.*

86 *Οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς
ταῦτ' ἐπράχθη, πάντας ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους τὰ
ἄριστα πράττειν τῇ πόλει, τῷ νικᾶν, ὅτ' ἐβουλεύεσθε,
λέγων καὶ γράφων, τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα,
καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει καὶ ἐμοὶ καὶ πᾶσιν
ὑμῖν γενέσθαι, τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς καὶ προσόδους ὡς
ἀγαθῶν τούτων ὄντων ὑμᾶς πεποιῆσθαι.*

87 *Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁ Φίλιππος ἐξηλά-
θη, τοῖς μὲν ὅπλοις ὑφ' ὑμῶν, τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς
ψηφίσμασι, κἂν διαρραγῶσί τινες τούτων, ὑπ' ἐμοῦ,
ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει. ὁρῶν δ'
ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώπων πλείστῳ χρώμεθ' ἐπεισάκ-
τῳ, βουλόμενος τῆς σιτοπομπίας κύριος γενέσθαι, παρ-
ελθὼν ἐπὶ Θρᾴκης Βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐ-
τῷ τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς
πόλεμον, ὡς δ' οὐκ ἤθελον οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν
τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι, λέγοντες ἀληθῆ, χάρακα
βαλόμενος πρὸς τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας
88 ἐπολιόρκει. τούτων δὲ γιγνομένων ὅ τι μὲν προσῆκε
ποιεῖν ὑμᾶς, οὐκέτ' ἐρωτήσω· δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν.* 255
*ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς Βυζαντίοις καὶ σώσας αὐ-
τούς; τίς ὁ κωλύσας τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆ-*

ναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν λέγω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ'
ὁ τῇ πόλει λέγων καὶ γράφων καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς
89 ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς διδούς; ἐγώ. ἀλλὰ
μὴν ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησεν ἅπαντας, οὐκέτ' ἐκ τοῦ λό-
γου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε· ὁ γὰρ τότε ἐν-
στὰς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν ἐν πᾶσι
τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις
διῆγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πα-
τρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπί-
σιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ
βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ μεταδοῖεν
ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. Λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς
τῶν Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς τῶν Περινθίων,
οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ.

90 [Ἐπὶ ἱερομνάμονος Βοσπορίχω Δαμάγητος ἐν τᾷ ἁλίᾳ
ἔλεξεν, ἐκ τᾶς βωλᾶς λαβὼν ῥάτραν, ἐπειδὴ ὁ δᾶμος ὁ
Ἀθαναίων ἔν τε τοῖς προγεγεναμένοις καιροῖς εὐνοέων δια-
τελέει Βυζαντίοις καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ συγγενέσι Περιν-
θίοις καὶ πολλὰς καὶ μεγάλας χρείας παρέσχηται, ἔν τε τῷ
παρεστακότι καιρῷ Φιλίππω τῶ Μακεδόνος ἐπιστρατεύ-
σαντος ἐπὶ τὰν χώραν καὶ τὰν πόλιν ἐπ' ἀναστάσει Βυζαν-
τίων καὶ Περινθίων καὶ τὰν χώραν δαίοντος καὶ δενδρο-
κοπέοντος, βοηθήσας πλοίοις ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ σίτῳ 256
καὶ βέλεσι καὶ ὁπλίταις ἐξείλετο ἁμὲ ἐκ τῶν μεγάλων κιν-
δύνων καὶ ἀποκατέστασε τὰν πάτριον πολιτείαν καὶ τὼς
91 νόμως καὶ τὼς τάφως, δεδόχθαι τῷ δάμῳ τῷ Βυζαντίων
καὶ Περινθίων Ἀθαναίοις δόμεν ἐπιγαμίαν, πολιτείαν,
ἔγκτασιν γᾶς καὶ οἰκιᾶν, προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι, πόθο-
δον ποτὶ τὰν βωλὰν καὶ τὸν δᾶμον πράτοις μετὰ τὰ ἱερά,
καὶ τοῖς κατοικέειν ἐθέλουσι τὰν πόλιν ἀλειτουργήτοις
ἦμεν πασᾶν τᾶν λειτουργιᾶν· στᾶσαι δὲ καὶ εἰκόνας τρεῖς
ἑκκαιδεκαπάχεις ἐν τῷ Βοσπορείῳ, στεφανούμενον τὸν

δᾶμον τὸν Ἀθαναίων ὑπὸ τῶ δάμω τῶ Βυζαντίων καὶ Περινθίων· ἀποστεῖλαι δὲ καὶ θεωρίας ἐς τὰς ἐν τᾷ Ἑλλάδι παναγύριας, Ἴσθμια καὶ Νέμεα καὶ Ὀλύμπια καὶ Πύθια, καὶ ἀνακαρῦξαι τὼς στεφάνως οἷς ἐστεφάνωται ὁ δᾶμος ὁ Ἀθαναίων ὑφ' ἡμῶν, ὅπως ἐπιστέωνται οἱ Ἕλλανες τάν τε Ἀθαναίων ἀρετὰν καὶ τὰν Βυζαντίων καὶ Περινθίων εὐχαριστίαν.]

92 *Λέγε καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στεφάνους.*

ΨΗΦΙΣΜΑ ΧΕΡΡΟΝΗΣΙΤΩΝ.

[*Χερρονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες Σηστὸν, Ἐλεοῦντα, Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ ἀπὸ ταλάντων ἑξήκοντα, καὶ χάριτος βωμὸν ἱδρύονται καὶ δήμου Ἀθηναίων, ὅτι πάντων μεγίστου ἀγαθῶν παραίτιος γέγονε Χερρονησίταις, ἐξελόμενος ἐκ τῆς Φιλίππου καὶ ἀποδοὺς τὰς πατρίδας, τοὺς νόμους, τὴν ἐλευθερίαν, τὰ ἱερά. καὶ ἐν τῷ* 257
μετὰ ταῦτα αἰῶνι παντὶ οὐκ ἐλλείψει εὐχαριστῶν καὶ ποιῶν ὅ τι ἂν δύνηται ἀγαθόν. ταῦτα ἐψηφίσαντο ἐν τῷ κοινῷ βουλευτηρίῳ.

93 *Οὐκοῦν οὐ μόνον τὸ Χερρόνησον καὶ Βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ Φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἔδειξεν ἀνθρώποις τήν τε τῆς πόλεως καλοκαγαθίαν καὶ τὴν Φιλίππου κακίαν. ὁ μέν γε φίλος καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς Βυζαντίοις πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων, οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον ἢ μιαρώτε-*
94 *ρον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σῴζοντες ἐφαίνεσθε, ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν, τιμὴν παρὰ πάντων*

ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν ὅτι μὲν πολλοὺς ἐστεφανώκατ' ἤδη
τῶν πολιτευομένων ἅπαντες ἴσασι· δι' ὅντινα δ' ἄλ
λον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω καὶ ῥήτορα,
πλὴν δι' ἐμὲ, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι.

95 Ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασφημίας ἃς κατὰ τῶν Εὐ-
βοέων καὶ τῶν Βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς
αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνήσκων, συκοφαν-
τίας οὔσας ἐπιδείξω μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι (τοῦτο
μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι), ἀλλὰ καὶ τῷ,
εἰ τὰ μάλιστ' ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως ὡς ἐγὼ κέχρημαι
τοῖς πράγμασι συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν ἢ δύο βούλο-
μαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξ- 258
ελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι· καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ καὶ
πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ
96 δεῖ πειρᾶσθαι τὰ λοιπὰ πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρ-
χόντων καὶ τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμο-
σταῖς καὶ φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, καὶ Βοιωτίαν
ἅπασαν, Μέγαρα, Αἴγιναν, Κλεωνὰς, τὰς ἄλλας νήσους,
οὔτε ναῦς οὔτε τείχη τῆς πόλεως τότε κτησαμένης, ἐξήλ-
θετε εἰς Ἁλίαρτον καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστε-
ρον εἰς Κόρινθον, τῶν τότε Ἀθηναίων πόλλ' ἂν ἐχόν-
των μνησικακῆσαι καὶ Κορινθίοις καὶ Θηβαίοις τῶν
περὶ τὸν Δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων· ἀλλ' οὐκ
97 ἐποίουν τοῦτο, οὐδ' ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότε-
ρα, Αἰσχίνη, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν οὔτ' ἀκίν-
δυνα ἑώρων. ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς κατα-
φεύγοντας ἐφ' ἑαυτοὺς, ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς
ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι, ὀρθῶς καὶ καλῶς
βουλευόμενοι. πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ
τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας
τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπα-

σιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπί-
98 δα, φέρειν δ' ὅ τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως. ταῦτ' ἐποί-
ουν οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι,
οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας,
ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα,
ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις ἀνελεῖν
ἐπεχείρουν, διεκωλύσατε, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε Θη-
βαίοις ῥώμην καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἷα 259
πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσετε διαλογισάμε-
99 νοι· καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων
ὅτι κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτῳ τὴν ὀρ-
γὴν εἰς τἄλλα ἔχετε, ἐὰν δ' ὑπὲρ σωτηρίας ἢ ἐλευθε-
ρίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικα-
κήσετε οὔθ' ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνων
οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θηβαίων
τὴν Εὔβοιαν οὐ περιείδετε, οὐδ' ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος
καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδίκησθε ἀνεμνήσθητε,
ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελοντῶν τότε τρι-
ηράρχων πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ.
100 ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καίτοι καλὸν μὲν ἐποιήσατε
καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον, πολλῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον
τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν πό-
λεων ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτη-
κόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε ἐν οἷς ἐπιστεύθητε
ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων πα-
ραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους πεζὰς, στρατείας, καὶ πά-
λαι γεγονυίας καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ
πόλις τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτη-
101 ρίας πεποίηται. εἶτ' ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις καὶ
τοιούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόν-
των ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, ὑπὲρ αὐτῆς τρόποι τινὰ
τῆς βουλῆς οὔσης τι ἔμελλον κελεύσειν ἢ τί συμβου-

λεύσειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακεῖν νὴ Δία πρὸς τοὺς
βουλομένους σῴζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν δι' ἃς
ἅπαντα προησόμεθα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δι- 260
καίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ
μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γε ἔργον οὐκ
ἂν ἐποιήσαθ' ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδ' ἐγώ· εἰ γὰρ ἐβού-
λεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτ'
ἐροῦντες οὗτοι;

102 Βούλομαι τοίνυν ἐπανελθεῖν ἐφ' ἃ τούτων ἑξῆς
ἐπολιτευόμην· καὶ σκοπεῖτε ἐν τούτοις πάλιν αὖ, τί τὸ
τῇ πόλει βέλτιστον ἦν. ὁρῶν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον, καὶ τοὺς μὲν πλου-
σίους ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους,
τοὺς δὲ μέτρια ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν τὰ
ὄντα ἀπολλύντας, ἔτι δ' ὑστερίζουσαν ἐκ τούτων τὴν
πόλιν τῶν καιρῶν, ἔθηκα νόμον καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ
δίκαια ποιεῖν ἠνάγκασα, τοὺς πλουσίους, τοὺς δὲ πέ-
νητας ἔπαυσ' ἀδικουμένους, τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρη-
σιμώτατον, ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποί-
103 ησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον εἰς ὑμᾶς εἰσῆλ-
θον καὶ ἀπέφυγον, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων
οὐκ ἔλαβεν. καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας τῶν
συμμοριῶν ἢ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους οἴεσθέ μοι
διδόναι ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναι τὸν νόμον τοῦ-
τον, εἰ δὲ μή, καταβαλόντα ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ; τοσαῦτ',
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν πρὸς ὑμᾶς εἰ-
104 πεῖν. καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐ-
τοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λει-
τουργεῖν, αὐτοῖς μὲν μικρὰ καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι,
τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν, ἐκ δὲ τοῦ 261
ἐμοῦ νόμου τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον
τιθέναι, καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος

καὶ δέκατος πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἔτι ὠνόμαζον ἑαυτούς, ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα λυθῆναι καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆ-
105 ναι, οὐκ ἔσθ' ὅ τι οὐκ ἐδίδοσαν. Καί μοι λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν, εἶτα τοὺς καταλόγους, τόν τ' ἐκ τοῦ προτέρου νόμου καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμόν. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκλέους, μηνὸς βοηδρομιῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα, φυλῆς πρυτανευούσης Ἱπποθωντίδος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἰσήνεγκε νόμον τριηραρχικὸν ἀντὶ τοῦ προτέρου, καθ' ὃν αἱ συντέλειαι ἦσαν τῶν τριηράρχων· καὶ ἐπεχειροτόνησεν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος· καὶ ἀπήνεγκε παρανόμων Δημοσθένει Πατροκλῆς Φλυεύς, καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐ λαβὼν ἀπέτισε τὰς πεντακοσίας δραχμάς.]

106 Φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.

[Τοὺς τριηράρχους καλεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη συνεκκαίδεκα ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν, ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τετταράκοντα, ἐπὶ ἴσον τῇ χορηγίᾳ χρωμένους.]

Φέρε δὴ παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ ἐμοῦ νόμου κατάλογον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ. 262

[Τοὺς τριηράρχους αἱρεῖσθαι ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπὸ τῆς οὐσίας κατὰ τίμησιν, ἀπὸ ταλάντων δέκα· ἐὰν δὲ πλειόνων ἡ οὐσία ἀποτετιμημένη ᾖ χρημάτων, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν ἕως τριῶν πλοίων καὶ ὑπηρετικοῦ ἡ λειτουργία ἔστω. κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἀναλογίαν ἔστω καὶ οἷς ἐλάττων οὐσία ἐστὶ τῶν δέκα ταλάντων, εἰς συντέλειαν συναγομένοις εἰς τὰ δέκα τάλαντα.]

107 *Ἆρά γε μικρὰ βοηθῆσαι τοῖς πένησιν ὑμῶν δοκῶ,
ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἂν τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλού-
σιοι; οὐ τοίνυν μόνον τῷ μὴ καθυφεῖναι ταῦτα σεμ-
νύνομαι, οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ
συμφέροντα θεῖναι τὸν νόμον καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δε-
δωκέναι. πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γι-
γνομένων κατὰ τὸν νόμον τὸν ἐμὸν οὐχ ἱκετηρίαν
ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποθ' ὡς ἀδικούμενος παρ'
ὑμῖν, οὐκ ἐν Μουνυχίᾳ ἐκαθέζετο, οὐχ ὑπὸ τῶν ἀπο-
στολέων ἐδέθη, οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω καταληφθεῖσα
ἀπώλετο τῇ πόλει, οὔτ' αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη
108 ἀνάγεσθαι. καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαν-
τα ταῦτα ἐγίγνετο. τὸ δ' αἴτιον, ἐν τοῖς πένησιν ἦν τὸ
λειτουργεῖν· πολλὰ δὴ τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν. ἐγὼ
δ' ἐκ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς
τριηραρχίας· πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν
καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν, ὅτι
πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα, ἀφ' ὧν
ἅμα δόξαι καὶ τιμαὶ καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει·
βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πο- 263
λίτευμα ἐμόν, οὐδὲ ταπεινόν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀνά-
109 ξιον. ταὐτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πό-
λιν πολιτεύμασι καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φανήσο-
μαι· οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων
χάριτας μᾶλλον ἢ τὰ τῶν πολλῶν δίκαια εἱλόμην, οὔτ'
ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὰ Φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξε-
νίαν ἠγάπησα ἀντὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμ-
φερόντων.

110 Ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύ-
γματος εἰπεῖν καὶ τῶν εὐθυνῶν· τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστά
τε ἔπραττον καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ καὶ πρόθυμος
εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων δεδηλῶσθαί

μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστά γε τῶν πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω, ὑπολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν, εἶτα, κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων, ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστῳ τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι.

111 *Τῶν μὲν οὖν λόγων, οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω δια-*
κυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων, οὔτε
μὰ τοὺς θεοὺς ὑμᾶς οἶμαι μανθάνειν οὔτ' αὐτὸς ἐδυ-
νάμην συνεῖναι τοὺς πολλούς· ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν πε-
ρὶ τῶν δικαίων διαλέξομαι. τοσούτου γὰρ δέω λέγειν
ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος, ὃ νῦν οὗτος διέβαλλε καὶ διω-
ρίζετο, ὥσθ' ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολο-
112 *γῶ ὧν ἢ διακεχείρικα ἢ πεπολίτευμαι παρ' ὑμῖν. ὧν*
μέντοι γε ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα
τῷ δήμῳ, οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος εἶναί φημι
(ἀκούεις Αἰσχίνη;) οὐδ' ἄλλον οὐδένα, οὐδ' ἂν τῶν 264
ἐννέα ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ. τίς γάρ ἐστι νόμος το-
σαύτης ἀδικίας καὶ μισανθρωπίας μεστὸς ὥστε τὸν
δόντα τι τῶν ἰδίων καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάνθρω-
πον καὶ φιλόδωρον τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν, εἰς
τοὺς συκοφάντας δ' ἄγειν, καὶ τούτους ἐπὶ τὰς εὐθύ-
νας ὧν ἔδωκεν ἐφιστάναι; οὐδὲ εἷς. εἰ δέ φησιν οὗ-
113 *τος, δειξάτω, κἀγὼ στέρξω καὶ σιωπήσομαι. ἀλλ' οὐκ*
ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν,
ὅτι ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα,
"ἐπῄνεσεν αὐτὸν," φησὶν, "ἡ βουλὴ ὑπεύθυνον ὄντα."
οὐ περὶ τούτων γε οὐδενὸς, ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ'
ἐφ' οἷς ἐπέδωκα, ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς
ἦσθα, φησί. καὶ διά γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην, ὅτι
τἀνηλωμένα ἐπέδωκα καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ

λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται, ἡ δὲ δωρεὰ χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία ἐστὶ τυγχάνειν·
114 διόπερ ταῦτ' ἔγραψεν ὁδὶ περὶ ἐμοῦ· ὅτι δ' οὕτω ταῦτα οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἔθεσιν ὥρισται, ἐγὼ ῥαδίως πολλαχόθεν δείξω. πρῶτον μὲν γὰρ Ναυσικλῆς στρατηγῶν, ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο, πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν· εἶθ' ὅτε τὰς ἀσπίδας Διότιμος ἔδωκε καὶ πάλιν Χαρίδημος, ἐστεφανοῦντο· εἶθ' οὑτοσὶ Νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινὰ ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τῇ πόλει τὰ ἑαυτοῦ διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐ- 265
115 θύνας ὑφέξει. Ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτὰ λαβών. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἄρχων Δημόνικος Φλυεύς, βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μετ' εἰκάδα, γνώμῃ βουλῆς καὶ δήμου, Καλλίας Φρεάρριος εἶπεν ὅτι δοκεῖ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Ναυσικλέα τὸν ἐπὶ τῶν ὅπλων, ὅτι Ἀθηναίων ὁπλιτῶν δισχιλίων ὄντων ἐν Ἴμβρῳ καὶ βοηθούντων τοῖς κατοικοῦσιν Ἀθηναίων τὴν νῆσον, οὐ δυναμένου Φίλωνος τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως κεχειροτονημένου διὰ τοὺς χειμῶνας πλεῦσαι καὶ μισθοδοτῆσαι τοὺς ὁπλίτας, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἔδωκε καὶ οὐκ εἰσέπραξε τὸν δῆμον, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς.]

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

116 *[Εἶπε Καλλίας Φρεάρριος, πρυτάνεων λεγόντων βουλῆς γνώμῃ, ἐπειδὴ Χαρίδημος ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν, ἀποσταλεὶς εἰς Σαλαμῖνα, καὶ Διότιμος ὁ ἐπὶ τῶν ἱππέων, ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχῃ τῶν στρατιωτῶν τινῶν ὑπὸ*

τῶν πολεμίων σκυλευθέντων, ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων καθώπλισαν τοὺς νεανίσκους ἀσπίσιν ὀκτακοσίαις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Χαρίδημον καὶ Διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας.] 266

117 Τούτων ἕκαστος, Αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν οὐδ' ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα· ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα, οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα ὑπεύθυνος. ἦρχον· καὶ δέδωκά γε εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα. νὴ Δί', ἀλλ' ἀδίκως ἦρξα; εἶτα παρὼν, ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταὶ, οὐ κατηγόρεις;

118 Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν ἐστεφανῶσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει συκοφαντῶν φανήσεται. λέγε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

[Ἐπὶ ἄρχοντος Εὐθυκλέους, πυανεψιῶνος ἐνάτῃ ἀπιόντος, φυλῆς πρυτανευούσης Οἰνηΐδος, Κτησιφῶν Λεωσθένους Ἀναφλύστιος εἶπεν, ἐπειδὴ Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς γενόμενος ἐπιμελητὴς τῆς τῶν τειχῶν ἐπισκευῆς καὶ προσαναλώσας εἰς τὰ ἔργα ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας τρία τάλαντα ἐπέδωκε ταῦτα τῷ δήμῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ θεωρικοῦ κατασταθεὶς ἐπέδωκε τοῖς ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν θεωροῖς ἑκατὸν μνᾶς εἰς θυσίας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἐπαινέσαι Δημοσθένην Δημοσθένους Παιανιέα ἀρετῆς ἕνεκα καὶ καλοκαγαθίας ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τὸν

[Ἀθηναίων, καὶ στεφανῶσαι χρυσῷ στεφάνῳ, καὶ ἀναγορεῦσαι τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις τραγῳδοῖς 267
καινοῖς· τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην.]

119 *Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν, ὧν οὐδὲν σὺ γέγραψαι· ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι, ταῦτ' ἔσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαβεῖν οὖν τὰ διδόμενα ὁμολογῶν ἔννομον εἶναι, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι παρανόμων γράφει. ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θεῶν; οὐχ ὁ τοιοῦτος;*

120 *Καὶ μὴν περὶ τοῦ γ' ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι παραλείπω καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτω σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος, Αἰσχίνη, ὥστ' οὐ δύνασαι λογίσασθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος, ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ, τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίγνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου· διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφεν. Λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών.*

ΝΟΜΟΣ.

[Ὅσους στεφανοῦσί τινες τῶν δήμων, τὰς ἀναγορεύσεις τῶν στεφάνων ποιεῖσθαι ἐν αὐτοῖς ἑκάστους τοῖς ἰδίοις δήμοις, ἐὰν μή τινας ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἡ βουλὴ στεφανοῖ· τούτους δ' ἐξεῖναι ἐν τῷ θεάτρῳ Διονυσίοις ἀναγορεύεσθαι.]

121 *Ἀκούεις, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ ψηφίσηται· τούτους* 268
δὲ ἀναγορευέτω. τί οὖν, ὦ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς;

*τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ
τούτοις; ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αἰσχύνει φθόνου δίκην εἰσάγων,
οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς, καὶ νόμους τοὺς μὲν μετα-
ποιῶν, τῶν δ᾽ ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν
ἀναγιγνώσκεσθαι τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους
122 ψηφιεῖσθαι; ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις ἃ δεῖ προσ-
εῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ
συγγραφὴν, εἶτ᾽ οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγ-
γραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικοὺς, ἀλλ᾽ οὐ
τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς πολιτεύμασι γιγνωσκομένους.
καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων, ὥσπερ ἐξ ἁμά-
ξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι
123 καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ἐγὼ λοιδορίαν κατηγο-
ρίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν
ἀδικήματ᾽ ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι,
τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὑτῶν φύ-
σιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκο-
δομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ τὰ δικαστήρια ὑπεί-
ληφα οὐχ ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν
ἰδίων κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν ἀλλήλους, ἀλλ᾽ ἵνα
ἐξελέγχωμεν, ἐάν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν.
124 ταῦτα τοίνυν εἰδὼς Αἰσχίνης οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ πομ-
πεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐν-
ταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν. ἤδη δ᾽
ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πό-
τερόν σέ τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι
φῇ; ἐμὸν δῆλον ὅτι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ᾽ ἐμοῦ δίκην* 269
*κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν, εἴπερ ἠδίκουν,
ἐξέλιπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς
125 ἄλλαις κρίσεσιν· οὗ δ᾽ ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νό-
μοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ
πάντων πολλάκις πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγ-*

χθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον ἢ ἔλατ-
τον ἀνάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς
δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας; ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς
ᾖς, ἐμὸς δὲ προσποιῇ.

126 Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος
ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με, ὡς ἔοικε, καίπερ οὐ φιλο-
λοίδορον ὄντα φύσει, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας
εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ ψευδῶν αὐτὰ τἀναγκαιό-
τατ' εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν καὶ τίνων ῥᾳ-
δίως οὕτως ἄρχει τοῦ κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τίνας
διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν με-
127 τρίων ἀνθρώπων φθέγξασθαι; — εἰ γὰρ Αἰακὸς ἢ
Ῥαδάμανθυς ἢ Μίνως ἦν κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερ-
μολόγος, περίτριμμα ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεὺς,
οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι τοιαῦτ' εἰπεῖν οὐδ' ἂν οὕτως ἐπα-
χθεῖς λόγους πορίσασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα
ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ πάλιν σύ-
νεσιν καὶ παιδείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ
αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται· ταῦτα γὰρ δήπουθεν ἠκούετ'
128 αὐτοῦ λέγοντος. σοὶ δὲ ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς
τίς μετουσία; ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις;
πόθεν ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις
μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ'
ἂν εἷς εἴποι περὶ αὐτοῦ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ κἂν ἑτέ- 270
ρου λέγοντος ἐρυθριάσειε, τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν
ὥσπερ σὺ, προσποιουμένοις δ' ὑπ' ἀναισθησίας τὸ
τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν, ὅταν λέγωσιν, οὐ τὸ δο-
κεῖν τοιούτοις εἶναι περίεστιν.

129 Οὐκ ἀπορῶν δ' ὅ τι χρὴ περὶ σοῦ καὶ τῶν σῶν εἰ-
πεῖν, ἀπορῶ τοῦ πρώτου μνησθῶ, πότερ' ὡς ὁ πατήρ
σου Τρόμης ἐδούλευε παρ' Ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ Θησείῳ
διδάσκοντι γράμματα, χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύ-

λον, ἢ ὡς ἡ μήτηρ σου τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ
κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ καλαμίτῃ ἥρωϊ χρωμένη τὸν καλὸν
ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε; ἀλ-
λὰ πάντες ἴσασι ταῦτα, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ἀλλ' ὡς ὁ
τριηραύλης Φορμίων, ὁ Δίωνος τοῦ Φρεαρρίου δοῦ-
λος, ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας;
ἀλλὰ νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ
προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δό-
ξω προῃρῆσθαι λόγους. ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω, ἀπ' αὐ-
τῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν ἄρξομαι· οὐδὲ γὰρ ὧν
ἔτυχεν ἦν, ἀλλ' οἷς ὁ δῆμος καταρᾶται. ὀψὲ γάρ ποτε—,
ὀψὲ λέγω; χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην ἅμ' Ἀθηναῖος καὶ
ῥήτωρ γέγονε, καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς τὸν μὲν
πατέρα ἀντὶ Τρόμητος ἐποίησεν Ἀτρόμητον, τὴν δὲ
μητέρα σεμνῶς πάνυ Γλαυκοθέαν ὠνόμασεν, ἣν Ἔμ-
πουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποι-
εῖν καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦ-
131 σαν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάρι-
στος εἶ καὶ πονηρὸς φύσει ὥστ' ἐλεύθερος ἐκ δούλου
καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς οὐχ ὅπως 271
χάριν αὐτοῖς ἔχεις, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν κατὰ του-
τωνὶ πολιτεύει. καὶ περὶ ὧν μὲν ἔστι τις ἀμφισβήτησις,
ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν
ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτα ἀνα-
μνήσω.

132 Τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδε τὸν αποψηφισθέντα Ἀν-
τιφῶντα, ὃς ἐπαγγειλάμενος Φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμ-
πρήσειν εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν; ὃν λαβόντος ἐμοῦ κε-
κρυμμένον ἐν Πειραιεῖ καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγώς, ὡς ἐν
δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν
ὑβρίζων καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφε-

133 *θῆναι ἐποίησεν. καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου*
τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ
δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα ἐπεζήτησε τὸν ἄνθρωπον
καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ᾽ ἂν ὁ
τοιοῦτος καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς ἐξεπέπεμπτ᾽ ἂν
ὑπὸ τοῦ σεμνολόγου τουτουί· νῦν δ᾽ ὑμεῖς στρεβλώ-
134 *σαντες αὐτὸν ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτον. τοι-*
γαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ Ἀρείου πάγου τότε
τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάντων αὐτὸν ὑμῶν
σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς
ἀγνοίας ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε τῶν κοινῶν, ὡς προσ-
είλεσθε κἀκείνην καὶ τοῦ πράγματος κυρίαν ἐποιη-
σατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς προδότην, Ὑπε-
ρείδῃ δὲ λέγειν προσέταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ
φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε, καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέ- 272
135 *χθη τῷ μιαρῷ τούτῳ. Καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει*
μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[*Μαρτυροῦσι Δημοσθένει ὑπὲρ ἁπάντων οἵδε, Καλλίας Σουνιεύς, Ζήνων Φλυεύς, Κλέων Φαληρεύς, Δημόνικος Μαραθώνιος, ὅτι τοῦ δήμου ποτὲ χειροτονήσαντος Αἰσχίνην σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ εἰς τοὺς Ἀμφικτύονας συνεδρεύσαντες ἡμεῖς ἐκρίναμεν Ὑπερείδην ἄξιον εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως λέγειν, καὶ ἀπεστάλη Ὑπερείδης.*]

Οὐκοῦν ὅτε τούτου λέγοντος ἀπήλασεν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν.

136 *Ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεα-*
νίου τούτου, ὅμοιόν γε, οὐ γάρ; οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ·
ἕτερον δὲ ἀναμιμνήσκεσθε. ὅτε γὰρ Πύθωνα Φίλιπ-
πος ἔπεμψε τὸν Βυζάντιον καὶ παρὰ τῶν αὑτοῦ συμ-

μάχων πάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν, τότε ἐγὼ μὲν τῷ Πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν οὐχ ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς ἀντεῖπον καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα, ἀλλ' ἀδικοῦντα Φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς οὕτως ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν· οὗτος δὲ συνηγωνίζετο καὶ τἀναντία ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ.

137 *Καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα, ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀναξίνῳ τῷ κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη. καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο,* 273 *οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

[Τελέδημος Κλέωνος, Ὑπερείδης Καλλαίσχρου, Νικόμαχος Διοφάντου μαρτυροῦσι Δημοσθένει καὶ ἐπωμόσαντο ἐπὶ τῶν στρατηγῶν εἰδέναι Αἰσχίνην Ἀτρομήτου Κοθωκίδην συνερχόμενον νυκτὸς εἰς τὴν Θράσωνος οἰκίαν καὶ κοινολογούμενον Ἀναξίνῳ, ὃς ἐκρίθη εἶναι κατάσκοπος παρὰ Φιλίππου. αὗται ἀπεδόθησαν αἱ μαρτυρίαι ἐπὶ Νικίου, ἑκατομβαιῶνος τρίτῃ ἱσταμένου.]

138 *Μυρία τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω. καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει. πολλὰ ἂν ἐγὼ ἔτι τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων εὑρέθη. ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργήν, ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν καὶ συκοφαντεῖν,*

*τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πό-
λεως συμφέρον ἀνταλλαττόμενοι· διόπερ ῥᾷόν ἐστι
καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μι-
σθαρνεῖν ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον τάξιν πολιτεύ-
εσθαι.*

139 *Καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγω-
νίζεσθαι Φιλίππῳ δεινὸν μέν, ὦ γῆ καὶ θεοί, πῶς γὰρ
οὔ; κατὰ τῆς πατρίδος· δότε δ', εἰ βούλεσθε, δότε αὐ-* 274
*τῷ τοῦτο. ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ πλοῖα ἐσεσύ-
λητο, Χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἐπο-
ρεύεθ' ἄνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητησίμῳ τὰ πρά-
γματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος, ὅ τι μὲν πώποτ'
ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὗτος ἰαμβειοφάγος,
οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι, οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλατ-
τον ψήφισμα οὐδὲν Αἰσχίνῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων
τῇ πόλει. εἰ δέ φησι, νῦν δειξάτω ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι.
ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν. καίτοι δυοῖν αὐτὸν ἀνάγκη θά-
τερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντ'
ἐγκαλεῖν μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα, ἢ τὸ τῶν ἐχ-
θρῶν συμφέρον ζητοῦντα μὴ φέρειν εἰς μέσον τὰ τού-
των ἀμείνω.*

140 *Ἆρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν, ὥσπερ οὐδ' ἔγραφεν, ἡνίκα
ἐργάσασθαί τι δέοι κακόν; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ.
καὶ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φέρειν ἐδύναθ', ὡς ἔοικεν, ἡ πό-
λις καὶ ποιῶν οὗτος λανθάνειν· ἓν δ' ἐπεξειργάσατο,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον ὃ πᾶσι τοῖς προτέροις
ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσε λόγους,
τὰ τῶν Ἀμφισσέων τῶν Λοκρῶν διεξιὼν δόγματα, ὡς
διαστρέψων τἀληθές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι. πόθεν;
οὐδέποτ' ἐκνίψει σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα σαυτῷ· οὐχ
οὕτω πολλὰ ἐρεῖς.*

141 *Καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς*

θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ὅσοι τὴν χώραν ἔχουσι τὴν
Ἀττικὴν, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ὅς πατρῷός
ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀλη-
θῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι καὶ εἶπον τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ,
ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πρά- 275
γματος ἁπτόμενον (ἔγνων γὰρ, εὐθέως ἔγνων), εὐτυ-
χίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν, εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φι-
λονεικίας ἰδίας ἕνεκ' αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάν-
των τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι.

142 Τί οὖν ταῦτ' ἐπήραμαι καὶ διετεινάμην οὑτωσὶ
σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματ' ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμε-
να, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς, καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ
πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ τῶν
εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν ὑποληφθῇ οὗτος ἐλάττων·
ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους Φωκέας
143 ἐποίησεν ἀπολέσθαι τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπαγγείλας. τὸν
γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν ἦλθε
Φίλιππος καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν Ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν,
ὃς ἅπαντ' ἀνέτρεψε τὰ τῶν Ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ
συγκατασκευάσας καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων
αἴτιος κακῶν. καὶ τότ' εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου
καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ "πόλεμον εἰς τὴν Ἀττικὴν
"εἰσάγεις, Αἰσχίνη, πόλεμον Ἀμφικτυονικόν" οἱ μὲν
ἐκ παρακλήσεως συγκαθήμενοι οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ
δ' ἐθαύμαζον καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν
144 ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δ' ἡ φύσις, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ
τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη,
νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε· καὶ γὰρ εὖ
πραγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε
πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ
Φιλίππῳ θεάσεσθε.

145 Οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλ-
λαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς 276
ποιήσειε τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν
στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ ὅμως
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε
κακά. οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων
146 οὐδὲν οὔτ' εἰσήγετο ὧν ἐδεῖτ' αὐτῷ· ἦν δὲ οὔτ' ἐν τῇ
θαλάττῃ τότε κρείττων ὑμῶν οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλ-
θεῖν δυνατὸς μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε
Θηβαίων διιέντων· συνέβαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ
κρατοῦντι τοὺς ὁποιουσδήποθ' ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρα-
τηγούς (ἐῶ γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ
147 τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν
τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαί-
ους συμπείθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖτο προσ-
έξειν αὐτῷ τὸν νοῦν· ἐὰν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προ-
φάσεις λαβὼν ἡγεμὼν αἱρεθῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν πα-
ρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν; ἐπιχειρεῖ, θεά-
σασθ' ὡς εὖ, πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι καὶ
περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχήν· εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθὺς αὐ-
148 τοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν τοίνυν
τοῦτο ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων
ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγοῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ
πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλοὺς
καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δ' Ἀθηναῖος ᾖ καὶ παρ'
ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λή-
149 σειν· ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησεν; μισθοῦ-
ται τουτονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα
οὐδὲ φυλάττοντος, ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' ὑμῖν
γίγνεσθαι, προβληθεὶς πυλάγορος οὗτος καὶ τριῶν ἢ 277
τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν ἀνερρήθη. ὡς δὲ
τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς Ἀμφι-

κτύονας, πάντα τἄλλ᾽ ἀφεὶς καὶ παριδὼν ἐπέραινεν ἐφ᾽
οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους,
ὅθεν ἡ Κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελ-
θὼν ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ
150 προορωμένους, τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσα-
σθαι περιελθεῖν τὴν χώραν ἣν οἱ μὲν Ἀμφισσεῖς σφῶν
αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώ-
ρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν Λοκρῶν ἐπαγόν-
των ἡμῖν, οὐδ᾽ ἃ νῦν οὗτος προφασίζεται, λέγων οὐκ
ἀληθῆ. γνώσεσθε δ᾽ ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσ-
καλέσασθαι δήπου τοῖς Λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πό-
λεως τελέσασθαι. τίς οὖν ἐκλήτευσεν ἡμᾶς; ἐπὶ ποίας
ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ
151 κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων
τοίνυν τὴν χώραν τῶν Ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφή-
γησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ Λοκροὶ μικροῦ μὲν
κατηκόντισαν ἅπαντας, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν
ἱερομνημόνων. ὡς δ᾽ ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ
πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶ-
τον ὁ Κόττυφος αὐτῶν τῶν Ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρα-
τιάν, ὡς δ᾽ οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ᾽ ἐλθόντες οὐδὲν
ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν Φίλιππον
εὐθὺς ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι
πονηροὶ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι.
152 καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσ-
φέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν καὶ ζημιοῦν 278
τοὺς μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ ᾽κεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ
τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ
μετὰ ταῦτ᾽ εὐθέως δύναμιν συλλέξας καὶ παρελθὼν
ὡς ἐπὶ τὴν Κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ Κιρ-
153 ραίοις καὶ Λοκροῖς, τὴν Ἐλάτειαν καταλαμβάνει. εἰ
μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθέως, ὡς τοῦτ᾽ εἶδον, οἱ Θη-

βαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε· νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι, μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι καὶ, ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ
154 ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε λέγε μοι τὰ δόγματα.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

[Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ Ἀμφισσεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπελθεῖν τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὅρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς Ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνειν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΔΟΓΜΑ.

155 *[Ἐπὶ ἱερέως Κλειναγόρου, ἐαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτυόνων καὶ* 279 *τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτυόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ Ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλυόμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὅπλοις παραγενόμενοι, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον κεκωλύκασι μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τετραυματίκασι, τὸν στρατηγὸν τὸν ᾑρημένον τῶν Ἀμφικτυόνων Κόττυφον τὸν Ἀρκάδα πρεσβεῦσαι πρὸς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, καὶ ἀξιοῦν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀμφισσέων τὸν θεὸν πλημμελούμενον· καὶ διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἱροῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτυόνων.]*

Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγίγνετο· εἰσὶ γὰρ καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. λέγε.

ΧΡΟΝΟΙ.

[*Ἄρχων Μνησιθείδης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτῃ ἐπὶ δέκα.*]

156 *Δός δή μοι τὴν ἐπιστολὴν ἣν, ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ Θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ Φίλιππος, ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρύπτετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο· ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις αὐτῷ παρασχὼν οὗτος ἦν. λέγε.*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 280

157 [*Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. ἐπειδὴ Λοκροὶ οἱ καλούμενοι Ὀζόλαι, κατοικοῦντες ἐν Ἀμφίσσῃ, πλημμελοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι· μεθ' ὅπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίνοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν· ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὅπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετταράκοντα, τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς λῴου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ Κορίνθιοι, πανήμου. τοῖς δὲ μὴ συναντήσασι πανδημεὶ χρησόμεθα [τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν κειμένοις] ἐπιζημίοις. εὐτυχεῖτε.*]

158 *Ὁρᾶθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς Ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει. τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκευάσας αὐτῷ; τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς; τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστα αἴτιος; οὐχ οὗτος; μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιιόντες ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλὰς ἀνθρώπου. οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν*

159 τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί· ὧν εἷς οὑτοσί, ὅν,
εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν
ὀκνήσαιμι ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα
ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πό-
λεων· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων
αἴτιος. ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθὺς ἰδόντες ἀπεστράφητε 281
θαυμάζω. πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ'
ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας.

160 Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τού-
τῳ πεπραγμένων ἁψαμένῳ εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμε-
νος αὐτὸς πεπολίτευμαι ἀφῖχθαι· ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκ'
ἂν εἰκότως ἀκούσαιτέ μου, μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν
ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν
ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λό-
161 γους αὐτῶν ἀνέξεσθε. ὁρῶν γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχε-
δὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ Φιλίππου φρονούντων
καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέ-
ροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν
Φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι, παρορῶντας καὶ οὐδὲ καθ'
ἓν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν
ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γένοιτο πα-
ρατηρῶν διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μό-
162 νον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, ἀλλ' εἰδὼς Ἀρι-
στοφῶντα καὶ πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βου-
λομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς τοῦθ' ὁμογνωμο-
νοῦντας ἀεί. οὓς σὺ ζῶντας μέν, ὦ κίναδος, κολακεύων
παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσθάνει κατηγο-
ρῶν· ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ
μᾶλλον ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον ἢ ἐγὼ ταύ-
163 την τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάν-
ειμι, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιή-

*σαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνερ-
γῶν αὐτῷ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν, συνέβη τὸν Φί-
λιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι* 282
*συνέκρουον, καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρὸν, οὐδ'
ἀναλαβεῖν ἂν ἐδυνήθημεν· οὕτω μέχρι πόρρω προή-
γαγον οὗτοι τὴν ἔχθραν. ἐν οἷς δ' ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλ-
λήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν
ἀποκρίσεων εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

164 *[Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφηβολιῶνος ἕκτη φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης Ἐρεχθηΐδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος ἃς μὲν κατείληφε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ' οὐδὲν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μὴ, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαργηλιῶνος μηνός. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς Σῖμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φυλάσιος, Βουλαγόρας Ἀλωπεκῆθεν.]*

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ.

165 *[Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς μουνυχιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ, πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, παρεσκεύασται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς
ἔγγιστα τῆς Ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων* 283
τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμψαι πρὸς αὐτὸν κήρυκα καὶ πρέσβεις, οἵτινες ἀξιώσουσι καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν ποιήσασθαι τὰς ἀνοχὰς, ὅπως ἐνδεχομένως ὁ δῆμος βουλεύση-

ται· καὶ γὰρ νῦν οὐ κέκρικε βοηθεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν μετρίων. ᾑρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς Νέαρχος Σωσινόμου, Πολυκράτης Ἐπίφρονος, καὶ κῆρυξ Εὔνομος Ἀναφλύστιος ἐκ τοῦ δήμου.]

166 *Λέγε δὴ καὶ τὰς ἀποκρίσεις.*

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙΣ.

[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἣν μὲν ἀπ' ἀρχῆς εἴχετε πρὸς ἡμᾶς αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶ, καὶ τίνα σπουδὴν ποιεῖσθε προσκαλέσασθαι βουλόμενοι Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους, ἔτι δὲ καὶ Βοιωτούς· βέλτιον δ' αὐτῶν φρονούντων καὶ μὴ βουλομένων ἐφ' ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ συμφέρον ἱσταμένων, νῦν ἐξ ὑποστροφῆς ἀποστείλαντες ὑμεῖς πρός με πρέσβεις καὶ κήρυκα συνθηκῶν μνημονεύετε καὶ τὰς ἀνοχὰς αἰτεῖσθε, κατ' οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πεπλημμελημένοι. ἐγὼ μέντοι ἀκούσας τῶν πρεσβευτῶν συγκατατίθεμαι τοῖς παρακαλουμένοις καὶ ἕτοιμός εἰμι ποιεῖσθαι τὰς ἀνοχάς, ἄν περ τοὺς οὐκ ὀρθῶς συμβουλεύοντας ὑμῖν παραπέμψαντες τῆς προσηκούσης ἀτιμίας ἀξιώσητε. ἔρρωσθε.]

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΟΙΣ.

167 *[Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Θηβαίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐκομισάμην τὴν παρ' ὑμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς μοι τὴν ὁμόνοιαν ἀνανεοῦσθε καὶ τὴν εἰρήνην* 284
ὄντως ἐμοὶ ποιεῖτε. πυνθάνομαι μέντοι διότι πᾶσαν ὑμῖν Ἀθηναῖοι προσφέρονται φιλοτιμίαν βουλόμενοι ὑμᾶς συγκαταίνους γενέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν παρακαλουμένοις. πρότερον μὲν οὖν ὑμῶν κατεγίγνωσκον ἐπὶ τῷ μέλλειν πείθεσθαι ταῖς ἐκείνων ἐλπίσι καὶ ἐπακολουθεῖν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. νῦν δ' ἐπιγνοὺς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἐξητηκότας ἔχειν εἰρήνην μᾶλλον ἢ ταῖς ἑτέρων ἐπακολουθεῖν γνώμαις, ἥσθην καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐπαινῶ κατὰ πολλά, μάλιστα δ' ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι περὶ τούτων ἀσφαλέστερον καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔχειν ἐν εὐνοίᾳ· ὅπερ οὐ μικρὰν ὑμῖν οἴσειν ἐλπίζω ῥοπήν, ἐάν περ ἐπὶ ταύτης μένητε τῆς προθέσεως. ἔρρωσθε.]

168 Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλή-
λας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι
καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν καὶ τὴν
Ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο ἔτι συμ-
πνευσάντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. ἀλλὰ μὴν τὸν
τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες·
μικρὰ δ' ἀκούσατε ὅμως, αὐτὰ τἀναγκαιότατα.
169 Ἑσπέρα μὲν γὰρ ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς
πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦτα
οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τούς
τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον καὶ
τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετε-
πέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου
πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ οἱ
μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτή-
ριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν 285
ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι πᾶς ὁ δῆμος ἄνω
170 καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλὴ καὶ
ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς
καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν
ὁ κῆρυξ "τίς ἀγορεύειν βούλεται;" παρῄει δ' οὐδείς.
πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον
ἀνίστατ' οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόν-
των, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς πα-
τρίδος τῇ κοινῇ φωνῇ τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν
γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην
171 κοινὴν τῆς πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι εἰ
μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν
ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάν-
τες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ' ὅτι σωθῆ-
ναι αὐτὴν ἐβούλεσθε· εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ
τριακόσιοι εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ

πόλει καὶ πλουσίους, οἳ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ'
172 ἐποίησαν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ συλλελογισμένον ὀρθῶς τίνος ἕνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ Φίλιππος καὶ τί βουλόμενος· ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς μηδ' ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ τι χρὴ
173 ποιεῖν εἴσεσθαι οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγώ, καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε προσ- 286
σχόντες τὸν νοῦν, ἑνὸς μέν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγὼ τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον, ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέονθ' ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς, ἑτέρου δέ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθ' ἐμ-
174 πειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι “τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόν-
“των Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους ἀγνοεῖν
“τὰ παρόντα πράγμαθ' ἡγοῦμαι· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ
“τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν
“ἐν Ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι
“μέντοι ἵν' ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θήβαις ἥκει, σαφῶς
“ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει” ἔφην “ταῦτα, ἀκούσατέ μου.
175 “ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασι Θηβαίων ἢ ἐξαπατῆ-
“σαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς
“ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς
“πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται, καὶ τίνος ἕνεκα τὴν
“Ἐλάτειαν κατείληφεν; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ
“παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐπᾶραι
“καὶ θρασεῖς ποιῆσαι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους κατα-

“πλῆξαι, ἵν᾽ ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ
176 “ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν τοίνυν προαιρησό-
“μεθ᾽ ἡμεῖς” ἔφην “ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέ-
“πρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι καὶ
“ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι,
“πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα
“φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων
“αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων εἰς τὴν 287
“᾽Αττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτ᾽ ἐμοὶ
“καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν
“λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν καὶ
177 “τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν
“φημὶ δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον,
“εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαί-
“ων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἡμῶν ἐγγυτέρω, καὶ
“προτέροις αὐτοῖς ἐστιν ὁ κίνδυνος· ἔπειτ᾽ ἐξελθόντας
“᾽Ελευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας δεῖξαι πᾶ-
“σιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θή-
“βαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρη-
“σιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, εἰδόσιν ὅτι, ὥσπερ τοῖς
“πωλοῦσι Φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ᾽ ἡ βοηθήσουσα
“δύναμις ἐν ᾽Ελατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
“ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ᾽ ὑμεῖς ἕτοιμοι καὶ
178 “βοηθήσετ᾽, ἐάν τις ἐπ᾽ αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειρο-
“τονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους
“κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ πότε δεῖ βαδί-
“ζειν ἐκεῖσε καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ᾽ ἔλθωσιν οἱ
“πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι
“παραινῶ; τούτῳ πάνυ μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ
“δεῖσθαι Θηβαίων μηδὲν (αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρὸς), ἀλλ᾽
“ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ἂν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων
“μὲν ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἡμῶν δὲ ἄμεινον ἢ ᾽κεῖ-

"νοι τὸ μέλλον προορωμένων· ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται "ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν "διῳκημένοι καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως 288
"ταῦτα πράξωμεν, ἂν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, "ἐκεῖνοι μὲν αὑτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνω-"σιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπρα-
179 "γμένον." Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δὲ, οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δὲ, οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. Καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον.

180 Καίτοι τίνα βούλει σὲ, Αἰσχίνη, καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν, ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις, Βάτταλον, σὲ δὲ μηδ' ἥρω τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, Κρεσφόντην ἢ Κρέοντα ἢ ὃν ἐν Κολλυτῷ ποτὲ Οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας; τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ Παιανιεὺς ἐγὼ Βάτταλος Οἰνομάου τοῦ Κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα· ἐγὼ δὲ πάντα, ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην, ἔπραττον. Λέγε τὸ ψήφισμά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ.

181 [Ἐπὶ ἄρχοντος Ναυσικλέους, φυλῆς πρυτανευούσης Αἰαντίδος, σκιροφοριῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς εἶπεν, ἐπειδὴ Φίλιππος ὁ Μακεδό- 289
νων βασιλεὺς ἔν τε τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ παραβαίνων φαίνεται τὰς γεγενημένας αὐτῷ συνθήκας πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπεριδὼν τοὺς ὅρκους καὶ

τὰ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι νομιζόμενα εἶναι δίκαια, καὶ
πόλεις παραιρεῖται οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσας, τινὰς δὲ καὶ
Ἀθηναίων οὔσας δοριαλώτους πεποίηκεν οὐδὲν προαδικη-
θεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ἔν τε τῷ παρόντι ἐπὶ
182 πολὺ προάγει τῇ τε βίᾳ καὶ τῇ ὠμότητι· καὶ γὰρ Ἑλληνί-
δας πόλεις ἃς μὲν ἐμφρούρους ποιεῖ καὶ τὰς πολιτείας κα-
ταλύει, τινὰς δὲ καὶ ἐξανδραποδιζόμενος κατασκάπτει,
εἰς ἐνίας δὲ καὶ ἀντὶ Ἑλλήνων βαρβάρους κατοικίζει ἐπὶ
τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς τάφους ἐπάγων, οὐδὲν ἀλλότριον ποιῶν
οὔτε τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος οὔτε τοῦ τρόπου, καὶ τῇ νῦν
αὐτῷ παρούσῃ τύχῃ κατακόρως χρώμενος, ἐπιλελησμένος
ἑαυτοῦ ὅτι ἐκ μικροῦ καὶ τοῦ τυχόντος γέγονεν ἀνελπίστως
183 μέγας. καὶ ἕως μὲν πόλεις ἑώρα παραιρούμενον αὐτὸν
βαρβάρους καὶ ἰδίας, ὑπελάμβανεν ἔλαττον εἶναι ὁ δῆμος
ὁ Ἀθηναίων τὸ εἰς αὐτὸν πλημμελεῖσθαι· νῦν δὲ ὁρῶν
Ἑλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ὑβριζομένας, τὰς δὲ ἀναστά-
τους γιγνομένας, δεινὸν ἡγεῖται εἶναι καὶ ἀνάξιον τῆς τῶν
προγόνων δόξης τὸ περιορᾶν τοὺς Ἕλληνας καταδουλουμέ-
184 νους. διὸ δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων,
εὐξαμένους καὶ θύσαντας τοῖς θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς κατέ-
χουσι τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τὴν Ἀθηναίων, καὶ ἐνθυμη-
θέντας τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς, διότι περὶ πλείονος ἐποι-
οῦντο τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίαν διατηρεῖν ἢ τὴν ἰδίαν 290
πατρίδα, διακοσίας ναῦς καθέλκειν εἰς τὴν θάλατταν καὶ
τὸν ναύαρχον ἀναπλεῖν ἐντὸς Πυλῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν
καὶ τὸν ἵππαρχον τὰς πεζὰς καὶ τὰς ἱππικὰς δυνάμεις
Ἐλευσῖνάδε ἐξάγειν, πέμψαι δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τοὺς
ἄλλους Ἕλληνας, πρῶτον δὲ πάντων πρὸς Θηβαίους διὰ
185 τὸ ἐγγυτάτω εἶναι τὸν Φίλιππον τῆς ἐκείνων χώρας, πα-
ρακαλεῖν δὲ αὐτοὺς μηδὲν καταπλαγέντας τὸν Φίλιππον
ἀντέχεσθαι τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας, καὶ ὅτι ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὐδὲν μνησικακῶν
εἴ τι πρότερον γέγονεν ἀλλότριον ταῖς πόλεσι πρὸς ἀλλή-
λας, βοηθήσει καὶ δυνάμεσι καὶ χρήμασι καὶ βέλεσι καὶ
ὅπλοις, εἰδὼς ὅτι αὐτοῖς μὲν πρὸς ἀλλήλους διαμφισβη-
τεῖν περὶ τῆς ἡγεμονίας οὖσιν Ἕλλησι καλόν, ὑπὸ δὲ ἀλ-
λοφύλου ἀνθρώπου ἄρχεσθαι καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀποστε-

ρεῖσθαι ἀνάξιον εἶναι καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δόξης καὶ τῆς
186 τῶν προγόνων ἀρετῆς. ἔτι δὲ οὐδὲ ἀλλότριον ἡγεῖται εἶ-
ναι ὁ Ἀθηναίων δῆμος τὸν Θηβαίων δῆμον οὔτε τῇ συγ-
γενείᾳ οὔτε τῷ ὁμοφύλῳ. ἀναμιμνήσκεται δὲ καὶ τὰς τῶν
προγόνων τῶν ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Θηβαίων προγόνους εὐερ-
γεσίας· καὶ γὰρ τοὺς Ἡρακλέους παῖδας ἀποστερουμένους
ὑπὸ Πελοποννησίων τῆς πατρῴας ἀρχῆς κατήγαγον, τοῖς
ὅπλοις κρατήσαντες τοὺς ἀντιβαίνειν πειρωμένους τοῖς
Ἡρακλέους ἐκγόνοις, καὶ τὸν Οἰδίπουν καὶ τοὺς μετ᾽ ἐκεί-
νου ἐκπεσόντας ὑπεδεξάμεθα, καὶ ἕτερα πολλὰ ἡμῖν ὑπάρ-
187 χει φιλάνθρωπα καὶ ἔνδοξα πρὸς Θηβαίους· διόπερ οὐδὲ 291
νῦν ἀποστήσεται ὁ Ἀθηναίων δῆμος τῶν Θηβαίοις τε καὶ
τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι συμφερόντων. συνθέσθαι δὲ πρὸς αὐ-
τοὺς συμμαχίαν καὶ ἐπιγαμίαν ποιήσασθαι καὶ ὅρκους
δοῦναι καὶ λαβεῖν. πρέσβεις Δημοσθένης Δημοσθένους
Παιανιεὺς, Ὑπερείδης Κλεάνδρου Σφήττιος, Μνησιθεί-
δης Ἀντιφάνους Φρεάρριος, Δημοκράτης Σωφίλου Φλυ-
εὺς, Κάλλαισχρος Διοτίμου Κοθωκίδης.]

188 Αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ
καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ
μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τού-
των. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα
κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν
τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου τότε δεῖξαι πᾶσιν, εἴ τι
189 τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμ-
βουλος καὶ ὁ συκοφάντης, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοι-
κότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν· ὁ μέν
γε πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δί-
δωσιν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς
καιροῖς, τῷ βουλομένῳ· ὁ δὲ σιγήσας ἡνίκ᾽ ἔδει λέγειν,
190 ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν,
ὅπερ εἶπον, ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀν-
δρὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν δικαίων λόγων· ἐγὼ δὲ το-
σαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι ὥστε, ἂν νῦν ἔχῃ τις

δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἔσθ' ὅ τι τις νῦν ἑόρακεν, ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθὲν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν. εἰ δὲ μήτ' ἔστι μήτε ἦν μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμ- 292
βουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων καὶ ἐνόντων
191 τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα ἐγὼ, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, Αἰσχίνη, "τίς ἀγορεύειν βούλε-"ται," οὐ "τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων," οὐδὲ "τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντ' ἔσεσθαι." σοῦ δ' ἀφώνου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου ἐγὼ παριὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δ' οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον. εἰπὲ τίς ἢ λόγος, ὅντιν' ἐχρῆν εὑρεῖν, ἢ καιρὸς συμφέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία, τίς πρᾶξις, ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί;

192 Ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν· τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ μὲν ἔμελλεν, ὡς ἐδόκει, τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ συμβάντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας, ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ, πάντων γίγνεται· ἡ δὲ προαίρεσις αὐτὴ τὴν τοῦ συμβού-
193 λου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς, εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ τῇ μάχῃ· ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐν ἐμοί. ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαντα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν εἱλόμην, καὶ δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια πράγματα ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ'
194 ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς μὴ μόνον

ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μείζων γέγονε, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύκληρον πάντ' 293
ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα, καὶ πᾶσι κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ' οὔτ' ἐκυβέρνων τὴν ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγώ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν
195 πάντων. ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου καὶ ὅρα, εἰ μετὰ Θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρῆν προσδοκᾶν, εἰ μηδὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους, ἀλλὰ Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς; καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι νῦν μὲν στῆναι, συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι, πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει, τότε δ' —, οὐκ ἄξιον εἰπεῖν, ἅ γε μηδὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινὸς εὐνοίᾳ καὶ τῷ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν, ἧς σὺ κατηγορεῖς.

196 Ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι, τὰ πολλά, πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ ἀκροωμένους, ἐπεὶ πρός γε τοῦτον τὸν κατάπτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοὶ πρόδηλα τὰ μέλλοντα, Αἰσχίνη, μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτ' ἐβουλεύεθ' ἡ πόλις περὶ τούτων, τότ' ἔδει προλέγειν· εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγο- 294
197 ρεῖς ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσοῦτον γὰρ ἀμείνων ἐγὼ σοῦ πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦθ' ἃ λέγω (καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι), ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς

τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δὲ οὔθ' ἕτερα εἶπες βελτίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο), οὔτ' εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σαυτὸν παρέσχες, ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότατος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος τῇ πόλει, τοῦτο πεποιηκὼς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξήτασαι, καὶ ἅμα Ἀρίστρατος ἐν Νάξῳ καὶ Ἀριστόλεως ἐν Θάσῳ, οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως, τοὺς Ἀθηναίων κρίνουσι φίλους καὶ Ἀθήνησιν Αἰσχίνης Δημοσθένους κατηγο-
198 *ρεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέκειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου· καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ καὶ ἐξ ὧν ζῇς καὶ ποιεῖς καὶ πολιτεύει καὶ πάλιν οὐ πολιτεύει. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν, ἄφωνος Αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον οὐκ ἔδει, πάρεστιν Αἰσχίνης· ὥσπερ τὰ ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε κινεῖται.*

199 *Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες, Αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ* 295
πόλει τούτων ἦν, εἴπερ δόξης ἢ προγόνων ἢ τοῦ μέλ-
200 *λοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μέν γε ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτ' ἀποστᾶσα τούτου, Φιλίππῳ προδεδωκέναι πάντας ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτί,*

*περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν' οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρό-
γονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πό-
201 λεώς γε, μηδ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἑω-
ρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμέ-
νους, εἰ τὰ μὲν πράγματ' εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγε-
μὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ'
ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτ' ἀγῶνα ἕτεροι χωρὶς ἡμῶν
ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως
ἐν τοῖς ἔμπροσθε χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον ἢ
202 τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης. τίς γὰρ οὐκ
οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βαρβάρων, ὅτι καὶ παρὰ Θη-
βαίων καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γε-
νομένων Λακεδαιμονίων καὶ παρὰ τοῦ Περσῶν βασι-
λέως μετὰ πολλῆς χάριτος τοῦτ' ἂν ἀσμένως ἐδόθη τῇ
πόλει, ὅ τι βούλεται λαβούσῃ καὶ τὰ ἑαυτῆς ἐχούσῃ τὸ
κελευόμενον ποιεῖν καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προ-
203 εστάναι. ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦθ', ὡς ἔοικε, τοῖς τότ' Ἀθη-
ναίοις πάτρια οὐδ' ἀνεκτὰ οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἐδυνήθη
πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεῖσαι
τοῖς ἰσχύουσι μέν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμέ-
νην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ' ἀγωνιζομένη περὶ πρω-
τείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰ-
204 ῶνα διατετέλεκε. καὶ ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκον- 296
τα τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετ' εἶναι
ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ'
ἐπαινεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀν-
δρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν
πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες
ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι, τὸν μὲν ταῦ-
τα συμβουλεύσαντα Θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμε-
νοι, τὸν δ' ὑπακούειν ἀποφηνάμενον τοῖς ἐπιταττο-
μένοις Κυρσίλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτόν,*

ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκ' αὐτοῦ.
205 οὐ γὰρ ἐζήτουν οἱ τότ' Ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα οὔτε
στρατηγὸν δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ' οὐδὲ
ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ μετ' ἐλευθερίας ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν.
ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ
μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ
τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων
τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περι-
μένει, ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν
δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει, καὶ φοβερωτέρας
ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ
τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανάτου.

206 Εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ
προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔσθ'
ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειέ μοι. νῦν δ' ἐγὼ μὲν
ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δεί-
κνυμι ὅτι καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις,
τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμέ-
207 νων καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί φημι, οὗτος δὲ τῶν ὅλων 297
κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν ὡς φό-
βων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει, τῆς μὲν εἰς τὸ παρ-
ὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται, τὰ δ' εἰς ἅπαντα
τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμια ὑμῶν ἀφαιρεῖται. εἰ γὰρ
ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ κατα-
ψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνω-
208 μοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ
ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς
ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι,
μὰ τοὺς Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγό-
νων καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους καὶ τοὺς
ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι

κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας, οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πό-
λις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς ἔθαψεν, Αἰσχίνη, οὐχὶ
τοὺς κατορθώσαντας αὐτῶν οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας
μόνους. δικαίως. ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔρ-
γον, ἅπασι πέπρακται· τῇ τύχῃ δ', ἣν ὁ δαίμων ἔνει-
209 μεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται. ἔπειτ', ὦ κατάρατε
καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ τουτωνὶ τιμῆς
καὶ φιλανθρωπίας ἔμ' ἀποστερῆσαι βουλόμενος τρό-
παια καὶ μάχας καὶ παλαιὰ ἔργα ἔλεγες, ὧν τίνος προσ-
εδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί; ἐμὲ δὲ, ὦ τριταγωνι-
στὰ, τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ πόλει
παριόντα τὸ τίνος φρόνημα λαβόντ' ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ
210 βῆμ' ἔδει; τὸ τοῦ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος; δικαίως
μέντἂν ἀπέθανον. ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 298
ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τε ἰδίας δίκας καὶ τὰς
δημοσίας κρίνειν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου
συμβόλαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ ἔργων σκοποῦν-
τας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων
ἀξιώματα ἀποβλέποντας. καὶ παραλαμβάνειν γε ἅμα τῇ
βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως
νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν δεῖ, ὅταν τὰ δημόσια εἰσίητε
κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι.

211 Ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πεπραγμένα τοῖς προ-
γόνοις ὑμῶν ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ
τῶν πραχθέντων. ἐπανελθεῖν οὖν, ὁπόθεν εἰς ταῦτ'
ἐξέβην, βούλομαι.

Ὡς γὰρ ἀφικόμεθ' εἰς τὰς Θήβας, κατελαμβάνο-
μεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους ἐν
φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου θρασεῖς. ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα
λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτῷ, λέγε μοι τὴν
212 ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψαμεν εὐθὺς οἱ πρέσβεις. καί-

τοι τοσαύτῃ γ' ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται ὥστ', εἰ μέν τι τῶν δεόντων ἐπράχθη, τὸν καιρόν, οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι. καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι πραχθέντων οὐδενὸς αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ, τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων μόνος αἴτιος εἶναι. πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἢ καταρατότερος; λέγε τὴν ἐπιστολήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 299

213 Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες, πάνθ' ὅσα πώποτ' ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι, ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηντο δίκην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν ὧν αὐτοὶ συνεβούλευον τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλ' ἀγαθὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα, ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν τὰ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις, εἰς ταὐτὰ δὲ πάντα συντείνοντ'
214 ἔλεγον. ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν, τὰ μὲν καθ' ἕκαστα ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην εἰπεῖν τοῦ βίου, ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι, μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τού-

των λόγους νομίσητε· ὅ τι δ' οὖν ἐπείσαμεν ἡμεῖς καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε. Λέγε ταυτὶ λαβών.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΘΗΒΑΙΩΝ.

215 *Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς καὶ μετεπέμποντο. ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε, ἵνα τἀν μέσῳ παραλείπω, οὕτως οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέ-* 300
χεσθαι τὴν στρατιὰν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα. καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα, ἓν μὲν ἀνδρείας, ἕτερον δὲ δικαιοσύνης, τρίτον δὲ σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι καὶ ἀμείνους εἶναι καὶ δικαιότερ' ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν Φιλίππου· καὶ τὰ παρ' αὑτοῖς καὶ παρὰ πᾶσι δ' ἐν πλείστῃ φυλακῇ, παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες σωφρο-
216 *σύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν. ἐν οἷς πᾶσιν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατά γ' ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες. οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδὲ ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν· οὕτω σώφρονας παρέσχετε ὑμᾶς αὐτούς· δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τ' ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν χειμερινὴν, οὐκ ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ προθυμίᾳ. ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντο ἔπαινοι, παρὰ δ' ὑμῶν θυσίαι καὶ*
217 *πομπαὶ τοῖς θεοῖς. καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν ἐροίμην Αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράττετο καὶ ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις ἦν μεστὴ, πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων τοῖς κοινοῖς ἀγαθοῖς οἴκοι καθῆτο. εἰ μὲν*

γὰρ παρῆν καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ
ποιεῖ, μᾶλλον δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς
τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα
νῦν ὑμᾶς ἀξιοῖ ψηφίσασθαι τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θε- 301
ούς; εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις
ἐστὶ δίκαιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἐλυ-
πεῖτο ὁρῶν; Λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΘΥΣΙΩΝ.

218 Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θηβαῖοι
δ' ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν, καὶ περιειστήκει
τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν ἀφ' ὧν ἔπραττον
οὗτοι, αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις ἐξ ὧν ἐπείσθητ' ἐμοί.
ἀλλὰ μὴν οἵας τότ' ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος καὶ ἐν οἵ-
αις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν
ἐκείνου μαθήσεσθε ὧν εἰς Πελοπόννησον ἔπεμπεν.
καί μοι λέγε ταύτας λαβών, ἵν' εἰδῆτε ἡ ἐμὴ συνέχεια
καὶ πλάνοι καὶ ταλαιπωρίαι καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα,
ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο.

219 Καίτοι πολλοὶ παρ' ὑμῖν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγό-
νασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ, Καλλί-
στρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν, Κέφαλος, Θρασύβουλος,
ἕτεροι μυρίοι· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διὰ
παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν
γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ ἂν
ἔγραψεν. ὑπέλειπε γὰρ αὐτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν
220 ῥᾳστώνην, ἅμα δ', εἴ τι γένοιτ', ἀναφοράν. τί οὖν;
εἴποι τις ἄν, σὺ τοσοῦτον ὑπερῆρας τοὺς ἄλλους ῥώμῃ
καὶ τόλμῃ ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ ταῦτα λέγω,
ἀλλ' οὕτως ἐπεπείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα
κίνδυνον τὴν πόλιν ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι χώραν οὐδὲ
πρόνοιαν οὐδεμίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ'

ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλιπών τις ἃ δεῖ πράξειεν. 302
221 ἐπεπείσμην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ γράψαι βέλτιον μηδένα, μήτε πράττοντα πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον μηδὲ δικαιότερον. διὰ ταῦτα ἐν πᾶσιν ἐμαυτὸν ἔταττον. Λέγε τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

222 Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία, Αἰσχίνη· ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε, πολλοὺς καὶ θρασεῖς τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους. ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες, ὁ δὲ γραψάμενος Διώνδας τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβεν. Καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα τὰ τότε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δ' οὐδὲ γραφέντα.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ.

223 Ταυτὶ τὰ ψηφίσματ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς καὶ ταὐτὰ ῥήματ' ἔχει ἅπερ πρότερον μὲν Ἀριστόνικος, νῦν δὲ Κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί. καὶ ταῦτ' Αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτὸς οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησεν. καίτοι τότε τὸν Δημομέλην τὸν ταῦτα γράφοντα καὶ τὸν Ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως ἢ τόνδ' ἐδίω-
224 κεν. διὰ τί; ὅτι τῷδε μὲν ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις καὶ τὸ τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων μὴ κατηγορηκέναι ταὐτὰ γραψάντων ἅπερ οὗ- 303
τος νυνί, καὶ τὸ τοὺς νόμους μηκέτ' ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων κατηγορεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα· τότε δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐκρίνετο ἐφ' αὑτοῦ, πρίν τι τούτων

225 προλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἦν, οἶμαι, τότε, ὃ νυνὶ ποιεῖ, ἐκ
παλαιῶν χρόνων καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλέξαντα,
ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι,
διαβάλλειν, καὶ μετενεγκόντα τοὺς χρόνους καὶ προ-
φάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πε-
226 πραγμένοις δοκεῖν τι λέγειν. οὐκ ἦν τότε ταῦτα, ἀλλ'
ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ἐγγὺς τῶν ἔργων, ἔτι μεμνημένων
ὑμῶν καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων,
πάντες ἐγίγνοντ' ἂν οἱ λόγοι. διόπερ τοὺς παρ' αὐτὰ
τὰ πράγματ' ἐλέγχους φυγὼν νῦν ἥκει, ῥητόρων ἀγῶ-
να νομίζων, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευ-
μένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς, καὶ λόγου κρίσιν, οὐχὶ
τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἔσεσθαι.
227 Εἶτα σοφίζεται, καὶ φησὶ προσήκειν, ἧς μὲν οἴκο-
θεν ἥκετ' ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν ἀμελῆσαι, ὥσπερ
δ', ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, ἂν
καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε,
οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέ-
σθαι. θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρὸν, ὡς ἔοικεν, ἔστι
228 φύσει πᾶν ὅ τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον. ἐκ γὰρ
αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε
νῦν γ' ἡμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσμένους ἐμὲ μὲν λέγειν
ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου· οὐ γὰρ
ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει μὴ τοιαύτης οὔσης τῆς
229 ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου. καὶ μὴν ὅτι γε
οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην τὴν δόξαν ἀξιῶν,
ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους (οὐ γάρ ἐστιν ὁ
τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός), ἀλλ' ἀναμιμνήσκων
ἕκαστα ἐν βραχέσι, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς
ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος. ἡ γὰρ ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗ-
τος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου
230 συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες ᾤοντο, μεθ' ἡμῶν

παραταξαμένους ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν, ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλεμον εἶναι ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐβοίας ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον, ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ἑλλήσποντον ἔχειν Φίλιππον, λαβόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαν-
231 τίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκέτι προστίθημι ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος, ἣν ἐν οἷς καθάπαξ τινῶν κύριος κατέστη Φίλιππος ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη, τῆς δὲ φιλανθρωπίας, ἣν τὰ λοιπὰ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε. ἀλλ' ἐῶ ταῦτα.

232 *Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν καὶ μὴ συκοφαντεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες, τοιαῦτα κατηγόρει, πα-* 305
ραδείγματα πλάττων καὶ ῥήματα καὶ σχήματα μιμούμενος (πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς; γέγονε τὰ τῶν Ἑλλήνων, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα, ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην
233 *ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα), ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει τίνας εἶχεν ἀφορμὰς ἡ πόλις καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματ' εἰσῄειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτ' ἐπιστὰς ἐγώ, καὶ πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων. εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημ' ἂν ἐδείκνυεν ὄν, εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει. ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω· καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ.*

234 *Δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας,*

*οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους· οὔτε γὰρ
Χίος οὔτε Ῥόδος οὔτε Κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν· χρημά-
των δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τάλαντα,
καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα· ὁπλίτην δ' ἢ ἱππέα πλὴν
τῶν οἰκείων οὐδένα. ὃ δὲ πάντων καὶ φοβερώτατον
καὶ μάλισθ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεισαν
τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐγγυτέρω,
235 Μεγαρέας, Θηβαίους, Εὐβοέας. τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕ-
τως ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ ταῦτ' εἰ-
πεῖν ἄλλο οὐδέν· τὰ δὲ τοῦ Φιλίππου, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν
ὁ ἀγών, σκέψασθε πῶς. πρῶτον μὲν ἦρχε τῶν ἀκολου-
θούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ ὤν, ὃ τῶν εἰς τὸν πόλε-
μον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων· εἶθ' οὗτοι τὰ ὅπλα εἶχον
ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί· ἔπειτα χρημάτων ηὐπόρει, καὶ
ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ προλέγων ἐν τοῖς ψηφί-* 306
*σμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, [οὐδ' ὑπὸ
τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος,] οὐδὲ γραφὰς φεύ-
γων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενὶ, ἀλλ'
236 ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμὼν, κύριος πάντων. ἐγὼ
δ' ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξε-
τάσαι δίκαιον) τίνος κύριος ἦν; οὐδενός· αὐτὸ γὰρ τὸ
δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγὼ, ἐξ ἴσου
προὐτίθεθ' ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ
ἐμοὶ, καὶ ὅσα οὗτοι περιγένοιντο ἐμοῦ (πολλὰ δ' ἐγί-
γνετο ταῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν), ταῦθ'
237 ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῆτε βεβουλευμένοι. ἀλλ' ὅμως ἐκ
τοιούτων ἐλαττωμάτων ἐγὼ συμμάχους μὲν ὑμῖν ἐποί-
ησα Εὐβοέας, Ἀχαιοὺς, Κορινθίους, Θηβαίους, Μεγα-
ρέας, Λευκαδίους, Κερκυραίους, ἀφ' ὧν μύριοι μὲν
καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δ' ἱππεῖς ἄνευ τῶν
πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν· χρημάτων δὲ ὅσων
238 ἐδυνήθην ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα. εἰ δὲ λέ-*

*γεις ἢ τὰ πρὸς Θηβαίους δίκαια, Αἰσχίνη, ἢ τὰ πρὸς
Βυζαντίους ἢ τὰ πρὸς Εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ
διαλέγει, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πρότερον τῶν
ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων,
τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν, τὰς διακοσίας ἡ πόλις
παρέσχετο, καὶ οὐκ ἐλαττοῦσθαι νομίζουσα οὐδὲ κρί-
νουσα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας οὐδὲ ἀγανακτοῦ-
σα ἐπὶ τούτοις ἑωρᾶτο (αἰσχρὸν γάρ), ἀλλὰ τοῖς θεοῖς
ἔχουσα χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς Ἕλλησι περι-
στάντος αὐτὴ διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων
239 σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζει χάριτας του-
τοισὶ συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν 307
πράττειν, ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει καὶ παρὼν ταῦτ'
ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς,
ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἐβουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ πράγματ'
ἔδει δέχεσθαι· ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς
παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος καὶ χρή-
ματα προσθήσων ὑπῆρχεν ἕτοιμος.*

240 *Ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας
ἔχω, τί ἂν οἴεσθε, εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολο-
γουμένου, ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο Φιλίπ-
πῳ, καὶ ἅμα Εὐβοίας καὶ Θηβῶν καὶ Βυζαντίου κύριος
κατέστη, τί ποιεῖν ἂν ἢ τί λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώ-
241 πους τουτουσί; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλά-
θησαν βουλόμενοι μεθ' ἡμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν Ἑλ-
λησπόντου διὰ Βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστηκε, καὶ
τῆς σιτοπομπίας τῆς τῶν Ἑλλήνων κύριος, πόλεμος δ'
ὅμορος καὶ βαρὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ Θηβαίων κεκό-
μισται, ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας
ὁρμωμένων λῃστῶν γέγονεν; οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον, καὶ
242 πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρὸν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ καὶ πανταχόθεν*

βάσκανον καὶ φιλαίτιον· τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος
τἀνθρώπιόν ἐστιν, οὐδὲν ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς
οὐδ' ἐλεύθερον, αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰ-
νόμαος, παράσημος ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς
ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρ-
243 εληλυθότων; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν
τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν 308
ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐ-
τῶν καὶ τὰ νομιζόμεν' αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ
τὸ μνῆμα διεξίοι "εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἄνθρωπος
"οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν." ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν
λέγεις;

244 Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν, εἰ ταύτῃ γαυριᾷς ἐφ'
ᾗ στένειν σε, ὦ κατάρατε, προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ'
ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζε-
σθε. οὐδαμοῦ πώποθ', ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμφθην
ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου
πρέσβεων, οὐκ ἐκ Θετταλίας, οὐκ ἐξ Ἀμβρακίας, οὐκ
ἐξ Ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων, οὐκ ἐκ
Βυζαντίου, οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τελευταῖα
ἐκ Θηβῶν, ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ
245 τῷ λόγῳ, ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ'
οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ αἰσχύνει τὸν αὐτὸν
εἴς τε μαλακίαν σκώπτων καὶ τῆς Φιλίππου δυνά-
μεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦ-
τα τοῖς λόγοις; τίνος γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ;
οὐ γὰρ τῆς γε ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν
παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας, ἧς ἔμ'
246 ἀπαιτεῖς εὐθύνας· οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν ὧν
γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λάμ-
βανε· οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν
τὰ πράγματα ἀρχόμενα καὶ προαισθέσθαι καὶ προει-

πεῖν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκα-
σταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονεικίας, ἃ
πολιτικὰ ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα 309
ἁμαρτήματα, ταῦθ᾽ ὡς εἰς ἐλάχιστα συστεῖλαι, καὶ τοὐ-
ναντίον εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν καὶ τοῦ τὰ δέοντα
ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πάντα πεποί-
ηται, καὶ οὐδεὶς μήποθ᾽ εὕρῃ τὸ κατ᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἐλλει-
247 φθέν. εἰ τοίνυν τις ἔροιτο ὁντινοῦν τίσι τὰ πλεῖστα
Φίλιππος ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν
τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῷ διδόναι καὶ διαφθείρειν τοὺς
ἐπὶ τῶν πραγμάτων. οὐκοῦν τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε
κύριος οὔθ᾽ ἡγεμὼν ἦν ἐγὼ, ὥστε οὐδ᾽ ὁ λόγος τῶν
κατὰ ταῦτα πραχθέντων πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν τῷ δια-
φθαρῆναι χρήμασιν ἢ μὴ κεκράτηκα Φιλίππου· ὥσ-
περ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα, ἐὰν
πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νε-
νίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις τὸ
κατ᾽ ἐμέ.

248 Ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοι-
αῦτα γράφειν τουτονὶ περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις
ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν· ἃ δ᾽ οἱ πάντες
ὑμεῖς, ταῦτ᾽ ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ
δῆμος, εἰδὼς καὶ ἑορακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγὼ, ἐν
αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκὼς, ἡνίκ᾽ οὐδ᾽
ἀγνωμονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμὲ,
πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τὰς ἐμὰς γνώ-
μας ἐχειροτόνει, καὶ πάνθ᾽ ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκα
ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς
τὰ τείχη χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίγνε- 310
το· ἔπειθ᾽ αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειρο-
249 τόνησεν ὁ δῆμος. καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν
ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφὰς, εὐθύνας, εἰσ-

*αγγελίας, πάντα ταῦτ' ἐπαγόντων μοι, οὐ δι' ἑαυτῶν
τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλισθ' ὑπελάμβανον ἀγνο-
ήσεσθαι (ἴστε γὰρ δήπου καὶ μέμνησθε ὅτι τοὺς πρώ-
τους χρόνους κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐκρινόμην
ἐγὼ, καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους οὔτε συκοφαντία
Φιλοκράτους οὔτε Διώνδου καὶ Μελάντου μανία οὔτ'
ἄλλ' οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ), ἐν τοίνυν
τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, δεύτερον δὲ
δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἐσωζόμην. δικαί-
ως· τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκό-
250 των καὶ γνόντων τὰ εὔορκα δικαστῶν. οὐκοῦν ἐν μὲν
οἷς εἰσηγγελλόμην, ὅτ' ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ μέρος
τῶν ψήφων τοῖς διώκουσιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφί-
ζεσθε τὰ ἄριστά με πράττειν· ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς
ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ γράφειν καὶ λέγειν ἀπεδεικνύ-
μην· ἐν οἷς δὲ τὰς εὐθύνας ἐπεσημαίνεσθε, δικαίως
καὶ ἀδωροδοκήτως πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολο-
γεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων τί προσῆκεν ἢ τί δί-
καιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι τὸν Κτη-
σιφῶντα ὄνομα, οὐχ ὃ τὸν δῆμον ἑώρα τιθέμενον, οὐχ
ὃ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστὰς, οὐχ ὃ τὴν ἀλήθειαν πα-
ρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν;*

251 *Ναὶ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν, τὸ μη-
δεμίαν γραφὴν φυγεῖν. καὶ νὴ Δί' εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ
τί μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν, μηδεπώποτε δ' ἐξε-* 311
*λεγχθεὶς ἀδικῶν ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο
δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ
τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ
πώποτ' ἐγράψατό με οὐδ' ἐδίωξε γραφὴν, ὥστε ὑπὸ
σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ Κεφάλου χείρων
πολίτης.*

252 *Πανταχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμο-*

*σύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν
περὶ τῆς τύχης διελέχθη. ἐγὼ δ' ὅλως μέν, ὅστις ἄν-
θρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, ἀνόητον ἡγοῦ-
μαι· ἣν γὰρ ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην
ἔχειν οἰόμενος οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς
ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν ἢ πῶς ὀνειδίζειν
ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ περὶ
τούτων ὑπερηφάνως χρῆται τῷ λόγῳ, σκέψασθ', ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον
καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου δια-
253 λεχθήσομαι. ἐγὼ τὴν μὲν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν
ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν Δωδωναῖον
ἡμῖν μαντευόμενον, τὴν μέντοι τῶν πάντων ἀνθρώ-
πων, ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν· τίς γὰρ Ἑλ-
λήνων ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρ-
254 όντι πεπείραται; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλ-
λιστα καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων, εἰ πρόοιντο
ἡμᾶς, ἐν εὐδαιμονίᾳ διάξειν, τούτων αὐτῶν ἄμεινον
πράττειν τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι·
τὸ δὲ προσκροῦσαι καὶ μὴ πάνθ' ὡς ἐβουλόμεθ' ἡμῖν* 312
*συμβῆναι τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλ-
λον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν.
255 τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκά-
στου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ
μὲν οὖν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαί-
ως, ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν· ὁ δὲ τὴν
ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέ-
ραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ
μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι;*

256 *Καὶ μὴν εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν,
Αἰσχίνη, προαιρεῖ, πρὸς τὴν σεαυτοῦ σκόπει, κἂν εὕ-
ρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος*

αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς Διὸς μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ᾽ εἴ τις πενίαν προπηλακίζει, νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ᾽ εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται· ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς τουτουὶ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι.

257 Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι᾽ ἔνδειαν, ἐξελθόντι δὲ ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτε ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύματα ἑλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ᾽ ἄλλων Ἑλ- 313
λήνων πολλῶν πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γ᾽ ἦν ἃ προειλόμην, ἐπιχει-
258 ρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ, καὶ πόλλ᾽ ἂν ἔχων ἕτερ᾽ εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ᾽ ὁ σεμνὸς ἀνὴρ καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους σκόπει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι᾽ ἣν παῖς μὲν ὢν μετὰ πολλῆς ἐνδείας ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέ-
259 του τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τἆλλα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ

τοῦ καθαρμοῦ κελεύων λέγειν "ἔφυγον κακὸν, εὗρον
"ἄμεινον," ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτ' ὀλολύξαι
σεμνυνόμενος (καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐ-
260 τὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρ-
λαμπρον), ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους
ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαρά-
θῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ
ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορ-
χούμενος ὑῆς ἄττης ἄττης ὑῆς, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν
καὶ κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος καὶ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν
γρᾳδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων 314
ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν
ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην;
261 ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὁπωσδήποτε, ἐῶ
γὰρ τοῦτό γε, ἐπειδὴ δ' οὖν ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλ-
λιστον ἐξελέξω τῶν ἔργων, γραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν
τοῖς ἀρχιδίοις. ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ'
ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυ-
νας μὰ Δί' οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τῷ μετὰ ταῦτα
262 βίῳ, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικα-
λουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς, Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει,
ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλάας συλλέγων
ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμ-
βάνων ἀπὸ τούτων τραύματα ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς
περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε· ἦν γὰρ ἄσπονδος καὶ ἀκή-
ρυκτος ὑμῖν πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος, ὑφ' ὧν πολλὰ
τραύματ' εἰληφὼς εἰκότως τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων
263 κινδύνων ὡς δειλοὺς σκώπτεις. ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν
τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου
σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα. τοιαύτην γὰρ εἵλου πο-
λιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι ποιῆσαι, δι'
ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς

καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι, ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλ-
264 λοι, θρασὺς ὢν ὑφ' ἁπάντων ὤψαι. καίτοι ὅστις χιλίων πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστιν; πολλὰ τοίνυν ἕτερ' εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείψω· οὐ γὰρ ὅσ' 315
ἂν δείξαιμι προσόντ' αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντ' οἶμαι δεῖν εὐχερῶς λέγειν, ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί.

265 Ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοὶ κἀμοὶ βεβιωμένα, πρᾴως, μὴ πικρῶς, Αἰσχίνη· εἶτ' ἐρώτησον τουτουσὶ τὴν ποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν. ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων. ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν. ἐγραμμάτευες, ἐγὼ δ' ἠκκλησίαζον. ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον. ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν
266 πεπολίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἐῶ τἆλλα, ἀλλὰ νυνὶ τήμερον ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι, σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει, κινδυνεύεις δὲ εἴτε δεῖ σ' ἔτι τοῦτο ποιεῖν, εἴτ' ἤδη πεπαῦσθαι μὴ μεταλαβόντα τὸ μέρος τῶν ψήφων. ἀγαθῇ γ', οὐχ ὁρᾷς; τύχῃ συμβεβιωκὼς τῆς ἐμῆς ὡς φαύλης κατηγορεῖς.

267 Φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λειτουργιῶν μαρτυρίας, ὧν λελειτούργηκα, ὑμῖν ἀναγνῶ. παρ' ἃς παρανάγνωθι καὶ σύ μοι τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου,

ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας

καὶ

κακαγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με,

καὶ κακὸν κακῶς σε μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειτα οὗτοι

πάντες ἀπολέσειαν, πονηρὸν ὄντα καὶ πολίτην καὶ τρι-
ταγωνιστήν.

Λέγε τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

268 Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν τοιοῦτος· ἐν
δὲ τοῖς ἰδίοις εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάν-
θρωπος καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ καὶ οὐδὲν 316
ἂν εἴποιμι οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν
μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην,
οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν τοιούτων
269 οὐδέν. καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα. ἐγὼ νομίζω τὸν
μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι πάντα τὸν χρόνον,
τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν
χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν ἔργον ἀνθρώ-
που. τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέ-
γειν μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνειδίζειν. οὐ δὴ ποιή-
σω τοιοῦτον οὐδέν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως
ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι.
270 Βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς ἔτι μικρὰ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις, Αἰσχί-
νη, τῶν ὑπὸ τοῦτον τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων ὅστις
ἀθῷος τῆς Φιλίππου πρότερον καὶ νῦν τῆς Ἀλεξάν-
δρου δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν Ἑλλήνων ἢ τῶν βαρ-
βάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην εἴτε
δυστυχίαν ὀνομάζειν βούλει πάντων αἰτίαν γεγενῆ-
271 σθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ μηδὲ φω-
νὴν ἀκηκοότων ἐμοῦ πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθα-
σι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ
ἔθνη, πόσῳ δικαιότερον καὶ ἀληθέστερον τὴν ἁπάν-
των, ὡς ἔοικεν, ἀνθρώπων τύχην κοινὴν καὶ φοράν
τινα πραγμάτων χαλεπὴν καὶ οὐχ οἵαν ἔδει τούτων

272 *αἰτίαν ἡγεῖσθαι. σὺ τοίνυν ταῦτ᾽ ἀφεὶς ἐμὲ τὸν παρὰ
τουτοισὶ πεπολιτευμένον αἰτιᾷ, καὶ ταῦτ᾽ εἰδὼς ὅτι,
καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ᾽ ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας* 317
*ἅπασι, καὶ μάλιστα σοί. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ᾽ ἐμαυτὸν
αὐτοκράτωρ ὢν περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην,*
273 *ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥήτορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι· εἰ δὲ
παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις, ἀεὶ δ᾽ ἐν κοινῷ
τὸ συμφέρον ἡ πόλις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ᾽
ἐδόκει τότ᾽ ἄριστ᾽ εἶναι, καὶ μάλιστα σοὶ (οὐ γὰρ ἐπ᾽
εὐνοίᾳ γ᾽ ἐμοὶ παρεχώρεις ἐλπίδων καὶ ζήλου καὶ τι-
μῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ᾽ ἐμοῦ,
ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἡττώμενος δηλονότι καὶ τῷ μηδὲν
ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον), πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς
τούτοις νῦν ἐγκαλῶν ὧν τότ᾽ οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω;*
274 *παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις ἔγωγ᾽ ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις διωρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα. ἀδι-
κεῖ τις ἑκών, ὀργὴν καὶ τιμωρίαν κατὰ τούτου. ἐξή-
μαρτέ τις ἄκων, συγγνώμην ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ.
οὔτ᾽ ἀδικῶν τις οὔτ᾽ ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δο-
κοῦντα συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ᾽
ἁπάντων; οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιού-*
275 *τῳ δίκαιον, ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται ταῦτα πάν-
τα οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νομίμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις
αὐτὴ τοῖς ἀγράφοις νόμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἔθεσι
διώρικεν. Αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν
ἅπαντας ἀνθρώπους ὠμότητι καὶ συκοφαντίᾳ ὥστε
καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ᾽ ἐμοῦ
κατηγορεῖ.*

276 *Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ᾽
εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλάττειν ἐμὲ
καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσωμαι μηδ᾽ ἐξα-* 318
πατήσω, δεινὸν καὶ γόητα καὶ σοφιστὴν καὶ τὰ τοιαῦτ᾽

ὀνομάζων, ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴπῃ τὰ προσόνθ' ἑαυ-
τῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα, καὶ οὐκέτι
τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ
ταῦτα λέγων. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι γιγνώσκετε τοῦτον ἅπαν-
τες, καὶ πολὺ τούτῳ μᾶλλον ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσ-
277 εἶναι. κἀκεῖνο εὖ οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα—ἔστω
γάρ. καίτοι ἔγωγ' ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως
τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖστον κυρίους· ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς
ἀποδέξησθε καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητ' εὐνοίας, οὕτως ὁ
λέγων ἔδοξε φρονεῖν. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις
ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐν τοῖς
κοινοῖς ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ καὶ οὐδαμοῦ καθ'
ὑμῶν οὐδ' ἰδίᾳ, τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον
τῷ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι
τοῦτον ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων. οὐ γὰρ αὐ-
278 τῇ δικαίως, οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει, χρῆται. οὔ-
τε γὰρ τὴν ὀργὴν οὔτε τὴν ἔχθραν οὔτ' ἄλλο οὐδὲν
τῶν τοιούτων τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς
ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑ-
τῷ βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι, ἀλ-
λὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτ' ἐν τῇ φύσει, εἰ δ' ἄρ'
ἀνάγκη, πρᾴως καὶ μετρίως διακείμεν' ἔχειν. ἐν τίσιν
οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα
δεῖ; ἐν οἷς τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν
οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστὶ τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις· ταῦ-
τα γὰρ γενναίου καὶ ἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δὲ ἀδι-
279 κήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου, 319
δίκην ἀξιώσαντα λαβεῖν παρ' ἐμοῦ μήθ' ὑπὲρ τῆς πό-
λεως μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγο-
ρίαν ἥκειν συνεσκευασμένον, καὶ τοσουτουσὶ λόγους
ἀνηλωκέναι ἰδίας ἔχθρας καὶ φθόνου καὶ μικροψυχίας
ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρηστοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς

ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα νῦν ἐπὶ τόνδ' ἥκειν καὶ
280 πᾶσαν ἔχει κακίαν. καί μοι δοκεῖς ἐκ τούτων, Αἰσχί-
νη, λόγων ἐπίδειξίν τινα καὶ φωνασκίας βουλόμενος
ποιήσασθαι τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀγῶνα, οὐκ ἀδι-
κήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος
τοῦ ῥήτορος, Αἰσχίνη, τίμιον, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς,
ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς καὶ τὸ τοὺς
281 αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς. ὁ γὰρ
οὕτως ἔχων τὴν ψυχὴν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ· ὁ
δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τού-
τους θεραπεύων οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς,
οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκί-
αν. ἀλλ', ὁρᾷς; ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ συμφέρονθ' εἰλόμην
τουτοισὶ, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι.
282 ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ; καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην
πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν
ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμφορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ
ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον ταύ-
την τὴν χρείαν, ὡς πάντες ἴσασιν. καίτοι τίς ὁ τὴν πό-
λιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆ-
ρυξ καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοιούτῳ; τί δὲ μεῖζον
ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος ἢ εἰ μὴ
283 ταὐτὰ φρονεῖ καὶ λέγει; σὺ τοίνυν οὗτος εὑρέθης. εἶ- 320
τα σὺ φθέγγει καὶ βλέπειν εἰς τὰ τουτωνὶ πρόσωπα
τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγεῖ γιγνώσκειν αὐτοὺς ὅστις εἶ;
ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν ὥστ' οὐ
μεμνῆσθαι τοὺς λόγους οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ πολέμῳ,
καταρώμενος καὶ διομνύμενος μηδὲν εἶναι σοὶ καὶ Φι-
λίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν
284 τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας, οὐκ οὖσαν ἀληθῆ. ὡς δ' ἀπηγ-
γέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθέ-
ως ὡμολόγεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν, καὶ ξενίαν εἶναί

σοι πρὸς αὐτὸν, τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα· ἐκ ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως Αἰσχίνῃ τῷ Γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος ἢ φίλος ἢ γνώριμος ἦν Φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμισθώθης ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς αὐτὸς εἰλημμένος προδότης καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονὼς ἐμοὶ λοιδορεῖ καὶ ὀνειδίζεις ταῦτα, ὧν πάντας μᾶλλον αἰτίους εὑρήσεις.

285 *Πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις, Αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησεν. σημεῖον δέ· χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα οὐ σὲ ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ Δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα τὴν εἰρήνην, οὐδ' Ἡγήμονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ. καὶ παρελθόντος σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς, ὦ* 321
Ζεῦ καὶ θεοὶ, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταὐτὰ ἃ καὶ σὺ νυνὶ, καὶ λοιδορουμένων, ἔτ' ἄμεινον ἐχειροτόνησεν
286 *ἐμέ. τὸ δ' αἴτιον οὐκ ἀγνοεῖς μὲν, ὅμως δὲ φράσω σοι κἀγώ. ἀμφότερ' ᾔδεσαν οὗτοι, τήν τ' ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν, μεθ' ἧς τὰ πράγματ' ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν· ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι, ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν λαβόντας ἄδειαν ἐχθροὺς μὲν πάλαι,*
287 *φανεροὺς δὲ τόθ' ἡγήσαντο αὑτοῖς γεγενῆσθαι· εἶτα καὶ προσήκειν ὑπολαμβάνοντες τὸν ἐροῦντ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα μήθ' ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιανίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων συμφο-*

ραῖς μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντα τιμᾶσθαι, μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινόμενον τὴν ἐκείνων τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ.
288 *διὰ ταῦτ' ἔμ' ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοὶ οἱ ὑπὸ τοῦ δήμου τόθ' αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετελευτηκότων, ὥσπερ τἄλλ' εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰκότως· γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ μᾶλλον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ, κοινῇ δὲ πᾶσιν οὐδεὶς ἐγγυτέρω· ᾧ γὰρ ἐκείνους σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερεν, οὗ-* 322
τος καὶ παθόντων ἃ μήποτ' ὤφελον τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετεῖχεν.

289 *Λέγε δ' αὐτῷ τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὃ δημοσίᾳ προείλετο ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν' εἰδῇς, Αἰσχίνη, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα καὶ συκοφάντην ὄντα καὶ μιαρόν. Λέγε.*

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο
ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν.
μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ λήματος οὐκ ἐσάωσαν
ψυχάς, ἀλλ' Ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ,
οὕνεκεν Ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες
δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν.
γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων
σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ Διὸς ἥδε κρίσις·
μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεοῦ καὶ πάντα κατορθοῦν,
ἐν βιοτῇ μοῖραν δ' οὔ τι φυγεῖν ἔπορεν.

290 *Ἀκούεις, Αἰσχίνη, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεοῦ καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν*

τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν,
ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν, ὦ κατάρατ᾽, ἐμοὶ περὶ τούτων
λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν
εἰς κεφαλήν;

291 *Πολλὰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατ-*
ηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, μάλιστ᾽ ἐθαύ-
μασα πάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τότε τῇ πόλει
μνησθεὶς οὐχ ὡς ἂν εὔνους καὶ δίκαιος πολίτης ἔσχε
τὴν γνώμην, οὐδ᾽ ἐδάκρυσεν, οὐδ᾽ ἔπαθε τοιοῦτον οὐ-
δὲν τῇ ψυχῇ, ἀλλ᾽ ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς καὶ 323
λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖ-
γμα δ᾽ ἐξέφερε καθ᾽ ἑαυτοῦ ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνια-
292 *ροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νό-*
μων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ
οὗτος νυνὶ, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ᾽ ἔχειν δεῖ, ταὐ-
τὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ
τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει
τετάχθαι· ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερὸς, ἐμὲ πάντων
αἴτιον καὶ δι᾽ ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν
πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως
293 *ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς Ἕλλησι βοηθεῖν, ἐπεὶ ἔμοιγ᾽ εἰ*
τοῦτο δοθείη παρ᾽ ὑμῶν, δι᾽ ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ
κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δο-
θείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ᾽
οὔτ᾽ ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι (ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς),
οὔτ᾽ ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ᾽ ὅτι συγχωρήσαιτε· οὗτός τ᾽ εἰ
δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας τὰ μέ-
γιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν.

294 *Ἀλλὰ τί ταῦτ᾽ ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα*
κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ
φιλιππισμὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ
ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα καὶ πάντας θεοὺς,

*εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι
καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς
ἀληθῶς εἰσὶν οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γε-
γενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες,
τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ'* 324
295 *ἄν, οὐ τοὺς ἐμοί· οἵ, ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ Φιλίππου πρά-
γματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν
καὶ παρακαλούντων καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς
ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδίας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐ-
εντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες
καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν, Θετταλοὺς
Δάοχος, Κινέας, Θρασυδαῖος, Ἀρκάδας Κερκιδᾶς, Ἱε-
ρώνυμος, Εὐκαμπίδας, Ἀργείους Μύρτις, Τελέδαμος,
Μνασέας, Ἠλείους Εὐξίθεος, Κλεότιμος, Ἀρίσταιχμος,
Μεσσηνίους οἱ Φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες Νέ-
ων καὶ Θρασύλοχος, Σικυωνίους Ἀρίστρατος, Ἐπιχά-
ρης, Κορινθίους Δείναρχος, Δημάρατος, Μεγαρέας
Πτοιόδωρος, Ἕλιξος, Περίλαος, Θηβαίους Τιμόλας,
Θεογείτων, Ἀνεμοίτας, Εὐβοέας Ἵππαρχος, Κλείταρ-*
296 *χος, Σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ
τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσίν, ἄνδρες
Ἀθην ιοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πα-
τ ισιν ὧνπερ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κό-
λακες καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν
ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρό-
τερον μὲν Φιλίππῳ, νῦν δὲ Ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ με-
τροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ'
ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὑτῶν, ἃ
τοῖς προτέροις Ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κα-
νόνες, ἀνατετροφότες.*

297 *Ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοητου
συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,* 325

προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δή σοι λέγω ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων, ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότε-
298 ρον μὲν ὑπὸ Φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς οὔτε φιλανθρωπία λόγων οὔτ' ἐπαγγελιῶν μέγεθος οὔτ' ἐλπὶς οὔτε φόβος οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι οὐδὲν προδοῦναι, οὐδ', ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισὶ, ὁμοίως ὑμῖν ὥσπερανεὶ τρυτάνῃ ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ δικαίας καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς, καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι.
299 διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον, ὃν σύ μου διέσυρες, καὶ τὴν ταφρείαν ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω, πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὐδὲ πλίνθοις ἐγὼ, οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλῃ δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ τόπους καὶ λιμένας καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ
300 πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. ταῦτα προὐβαλόμην ἐγὼ πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατὸν, καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον τοῦ Πειραιῶς οὐδὲ τοῦ ἄστεως. οὐδέ 326
γ' ἡττήθην ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς Φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες

αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ.

301 Τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν, τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν Εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν Βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς Πελοπόννησον τόπων τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ Πειραιῶς κομισθήσεται,

302 προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν Προκόννησον, τὴν Χερρόνησον, τὴν Τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξει πρᾶξαι, τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλειπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς

303 ἐμοῖς πολιτεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμένα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα οὐδ' ἀγνοηθέντα οὐδὲ προεθέντα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα εἰς ἑνὸς ἀνδρὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος ἢ τύχης ἰσχὺς ἢ στρατηγῶν φαυλότης ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμαίνετο τοῖς ὅλοις, ἕως ἀνέτρεψαν, τί 327

304 Δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον Θετταλία καὶ ἕνα ἄνδρα Ἀρκαδία ταὐτὰ φρονοῦντα ἔσχεν ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω Πυλῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν, ἀλλὰ πάν-

τες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτὶ καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

ἈΡΙΘΜΟΣ ΒΟΗΘΕΙΩΝ.

306 Ταῦτα καὶ τοιαῦτα πράττειν, Αἰσχίνη, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μὲν μεγίστοις ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι, καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν τὴν οὕτω
307 τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγματ' ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν καὶ μένειν ἐπὶ τούτων προελόμενον βασκαίνειν, ἂν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδέ γ' ἡσυχίαν
308 ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὃ σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι 328
γάρ, ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ) φυλάττει πηνίκ' ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονε (πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα)·
309 εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυ-

χίας ὥσπερ πνεῦμ' ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς καὶ
συνειλοχὼς ῥήματα καὶ λόγους συνείρει τούτους σαφῶς
καὶ ἀπνευστὶ, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας οὐδ' ἀγα-
θοῦ κτῆσιν οὐδενὸς, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολι-
309 τῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης
καὶ τῆς ἐπιμελείας, Αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγί-
γνετο καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης,
τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν
ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημά-
των, ἐμπορίου κατασκευὴν, νόμων συμφερόντων θέ-
310 σεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων
γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδω-
κεν ὁ παρελθὼν χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ
τε κἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονὼς, οὐ
πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμ-
πτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν, οὔκουν ἐπί γ' οἷς ἡ
πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέ-
311 γονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια ἢ κτῆσις εὐνοίας ἢ δό-
ξης; τίς δὲ πρεσβεία, τίς διακονία δι' ἣν ἡ πόλις ἐντι- 329
μοτέρα; τί τῶν οἰκείων ἢ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν,
οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη;
ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί
τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις ἢ τοῖς
ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων; οὐδε-
312 μία. ἀλλ', ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προ-
θυμία· ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ'
ὅτε ἅπαντες, ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος,
εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον Ἀριστόνι-
κος τὸ συνειλεγμένον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν ἀργύριον, οὐ-
δὲ τότε οὔτε παρῆλθες οὔτ' ἐπέδωκας οὐδὲν, οὐκ ἀπο-
ρῶν, πῶς γάρ; ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν Φίλω-
νος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων ἢ πεντεταλάν-

των, διτάλαντον δ᾽ εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν ἐφ᾽ οἷς ἐλυμήνω τὸν τριη-
313 ραρχικὸν νόμον. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα. ἀλλ᾽ ὅτι γ᾽ οὐχὶ δι᾽ ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τούτων δῆλον, ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολιτεύει. ἐν τίσιν οὖν σὺ νεανίας καὶ πηνίκα λαμπρός; ἡνίκ᾽ ἂν κατὰ τουτωνὶ δέῃ, ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνημονικώτατος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς Θεοκρίνης.

314 Εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀγαθῶν ἀνδρῶν μέμνησαι. καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔ-
νοιαν ὑπάρχουσαν προλαβόντα παρ᾽ ὑμῶν πρὸς ἐκεί- 330
νους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν νῦν ζῶντα
315 μεθ᾽ ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν πάντων ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας δὲ οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ; οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνωμαι καὶ θεωρῶμαι; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ δίκαιον οὔτ᾽ ἴσον, Αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει τῶν ταὐτά σοι προῃρημένων καὶ
316 ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει. πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει διὰ τὰς τῶν πρότερον εὐεργεσίας, οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον γιγνομένας εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν, ὅσοι τι μετ᾽ εὐνοίας πράττουσι, τῆς παρὰ τούτων τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας μετ-
317 εἶναι; καὶ μὴν εἰ καὶ τοῦτ᾽ ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις ὀρθῶς σκοπῇ, ταῖς τῶν τότ᾽ ἐπαινουμένων ἀνδρῶν ὁμοία καὶ ταὐτὰ βουλομένη φανήσεται, ἡ δὲ σὴ ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους

τότε συκοφαντούντων· δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκεί-
νους ἦσάν τινες, οἳ διέσυρον μὲν τοὺς ὄντας τότε, τοὺς
δὲ πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶ-
318 γμα καὶ ταὐτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν
ὅμοιός εἰμι ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος, Αἰσχίνη; ὁ δ'
ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ
μὲν γὰρ οὐδένα φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρη-
στὲ, ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε καὶ τοὺς
καθ' αὑτὸν, ὥσπερ τἆλλα πάντα, τοὺς ποιητὰς, τοὺς 331
319 χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ Φιλάμμων οὐχ ὅτι Γλαύκου
τοῦ Καρυστίου καί τινων ἑτέρων πρότερον γεγενημέ-
νων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς
Ὀλυμπίας ἀπῄει, ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὐ-
τὸν ἄριστα ἐμάχετο, ἐστεφανοῦτο καὶ νικῶν ἀνηγορεύ-
ετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτὸν,
πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων· οὐδένα ἐξίσταμαι.
320 ὧν, ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφα-
μίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας ἐν κοινῷ πᾶσι κειμέ-
νης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην, καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ
ψηφίσμασι καὶ νόμοις καὶ πρεσβείαις ἅπαντα διῳκεῖτο,
ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι
τι δέοι· ἐπειδὴ δὲ ἃ μήποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκέτι
συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούν-
των καὶ τῶν κατὰ τῆς πατρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων
καὶ τῶν κολακεύειν ἕτερον βουλομένων ἐξέτασις ἦν,
τηνικαῦτα σὺ καὶ τούτων ἕκαστος ἐν τάξει καὶ μέγας
καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ' ἀσθενὴς, ὁμολογῶ,
321 ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτοισί. δύο δ', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ (οὕτω
γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι ἀνεπιφθονώτατον εἰ-
πεῖν), ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τοῦ
πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν διαφυλάττειν, ἐν παντὶ

δὲ καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν· τούτου γὰρ ἡ φύσις
κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν ἕτερα. ταύτην τοί-
322 *νυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ.*
οὐκ ἐξαιτούμενος, οὐκ Ἀμφικτυονικὰς δίκας ἐπαγόν-
των, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐχὶ τοὺς 332
καταράτους τούτους ὥσπερ θηρία μοι προσβαλλόντων,
οὐδαμῶς ἐγὼ προδέδωκα τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ
ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν τὴν ὁδὸν τῆς πολι-
τείας εἱλόμην, τὰς τιμὰς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας
τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν, ταύτας αὔξειν, μετὰ
323 *τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων εὐτυχήμασι φαι-*
δρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχομαι,
τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις
οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ τῆς πόλεως
ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω καὶ στένων καὶ κύπτων εἰς
τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πόλιν
διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες, ὅταν
τοῦτο ποιῶσιν, ἔξω δὲ βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάν-
των τῶν Ἑλλήνων ηὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι
καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον μενεῖ φασὶ δεῖν τηρεῖν.

324 *Μὴ δῆτ', ὦ πάντες θεοὶ, μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπι-*
νεύσειεν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν καὶ τούτοις βελτίω τινὰ
νοῦν καὶ φρένας ἐνθείητε, εἰ δ' ἄρ' ἔχουσιν ἀνιάτως,
τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις
ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ ποιήσατε, ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν
ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε
καὶ σωτηρίαν ἀσφαλῆ.

XIX. 333

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΡΕΣΒΕΙΑΣ.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Αἰσχίνης ἦν ἀνὴρ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ἀτρομήτου καὶ Γλαυκοθέας, ἀμφοτέρων ἀδόξων, ὥς φησι Δημοσθένης· τὸν μὲν γὰρ γράμματα διδάσκοντα, τὴν δὲ καθαίρουσαν καὶ τελετάς τινας οὐ σπουδαίας τελοῦσάν φησι διαζῆν. παραδέδοται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Αἰσχίνης τραγῳδιῶν τε ὑποκριτὴς γενόμενος καὶ γραμματεὺς τῆς πόλεως, ἥτις ἦν εὐτελὴς ὑπηρεσία. ὕστερον μέντοι τῶν ῥητόρων εἷς ἐγένετο, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης πρὸς Φίλιππον ἐπρέσβευσε. πολεμοῦντες γὰρ Ἀθηναῖοι Φιλίππῳ περὶ Ἀμφιπόλεως, καὶ πολλὰ μὲν αὐτοὶ δεινὰ πάσχοντες, δρῶντες δὲ οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἐπείσθησαν ὑπὲρ εἰρήνης πρεσβεύσασθαι πρὸς Φίλιππον. πέμπουσι δὴ πρέσβεις δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἐν οἷς Αἰσχίνης τε καὶ Δημοσθένης ἦσαν. δεξαμένου δὲ Φιλίππου τὰς διαλύσεις, πάλιν οἱ αὐτοὶ πρεσβεύουσι δεύτερον, ὅπως οἱ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκοι γένοιντο. περὶ δὴ ταῦτα τὰ πράγματα κατηγορεῖ ὁ Δημοσθένης Αἰσχίνου τρία, ὅτι Φιλοκράτους αἰσχρὰν καὶ ἀσύμφορον εἰρήνην γράφοντος συνεῖπεν αὐτῷ· ὅτι τοὺς χρόνους κατανήλωσε, παρ' ὃ συνέβη τὰ ἐν Θρᾴκῃ διαφθαρῆναι· ὅτι ψευδῆ πρὸς Ἀθηναίους ἀπήγγειλε, παρ' ὃ συνέβη Φωκέας ἀπολέσθαι· εἶπε γὰρ, φησὶν, ὅτι Φωκέας οὐκ ἀναιρήσει Φίλιππος, καὶ ὑμεῖς τούτῳ πιστεύσαντες οὐκ ἐβοηθήσατε τοῖς ἀνδράσι. 334
φησὶ δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ μισθῷ καὶ δώροις τὸν Αἰσχίνην κεκακουργηκέναι. ἡ στάσις περὶ οὐσίας, καὶ στοχαστική. ἡ δὲ κίνησις τῆς ἔχθρας λέγεται διὰ Τίμαρχον τὸν φίλον Δημοσθένους, ὃν ἠτίμωσεν Αἰσχίνης κατηγορήσας ὡς κακοῦ βίου, διότι πρὸς Πιττάλακον τὸν ὀρνιθίαν, φησὶν, εἰσῄει εὔμορφος ὢν, ἐπὶ τῷ θεᾶσθαι τὰς μάχας τῶν ὀρνίθων, διαφθειρόμενον καὶ διαφθείροντα.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πόλεμος συνειστήκει Φιλίππῳ καὶ Ἀθηναίοις μακρὸς, ἐξ οὗπερ παραβὰς τὰς πρὸς αὐτοὺς συνθήκας ἔλαβε παρ'

Ὀλυνθίων Ἀμφίπολιν, οὖσαν κτῆμα τῆς πόλεως· καὶ ἦν ὑπ' Ὀλυνθίοις καθ' ὃν καιρὸν ἀπέστησαν καὶ οἱ σύμμαχοι. συνειστήκει δὲ καὶ ἕτερος Φωκεῦσι πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους, τοῦτο μὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Πυθοῖ πρὸς Θετταλούς, τοῦτο δὲ ὑπὲρ Ὀρχομενοῦ καὶ Κορωνείας πρὸς τοὺς Θηβαίους· εὔδηλον γὰρ ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι τῶν μὲν παρείλοντο τὰς δύο πόλεις γειτνιώσας αὐτοῖς, Θετταλοὺς δὲ παρωσάμενοι τὴν Ἀμφικτυονίαν ἅτε ἐν μέσῃ Φωκίδι τῶν ἐν Δελφοῖς ἱερῶν ἱδρυμένων. ἐπειδὴ δὲ πολυν χρόνον ἐπολέμησαν πρὸς ἑαυτοὺς Ἀθηναῖοι καὶ Φίλιππος, τῷ χρόνῳ τὴν εἰρήνην ἑκάτεροι ποιεῖν ἐβούλοντο, ἀλλ' ὁπότερος ταῦτα προβάλλοιτο, αἰσχύνην ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀριστόδημος δὲ καὶ Νεοπτόλεμος 335
ὑποκριταὶ τραγῳδίας ἐτύγχανον· οὗτοι διὰ τὴν οἰκείαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους. ἀπελθόντες οὖν οὗτοι εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπεδείξαντο τὴν οἰκείαν τέχνην, καὶ οὕτω φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο Φίλιππος ὥστε πρὸς τοῖς ἄλλοις χρήμασι καὶ ἄλλα ἐκ τῶν οἰκείων παρεῖχεν αὐτοῖς. αἰσθόμενος δὲ μελλόντων πρεσβεύεσθαι πρὸς αὐτὸν Φωκέων καὶ Θετταλῶν καὶ Θηβαίων ἐβουλήθη τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατῆσαι. καὶ ταύτης τῆς προφάσεως δραξάμενος Φίλιππος, ἀπολύων Ἀριστόδημον καὶ Νεοπτόλεμον, ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι φίλος εἰμὶ Ἀθηναίοις. συνέβη δὲ πάλιν τι τοιοῦτον γενέσθαι. Φρύνων τις Ἀθηναῖος ἀπιὼν Ὀλυμπίασιν ἀγωνισόμενος ἢ θεασόμενος, ἐκρατήθη ὑπό τινων στρατιωτῶν τοῦ Φιλίππου ἐν ἱερομηνίᾳ καὶ ἀφῃρέθη πάντα τὰ αὑτοῦ. καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας παρεκάλει τοὺς Ἀθηναίους, ἵνα χειροτονήσωσιν αὐτὸν πρεσβευτήν, ὅπως ἀπελθὼν πρὸς Φίλιππον λάβῃ ἅπερ ἀφῃρέθη· καὶ πεισθέντες Ἀθηναῖοι ἐχειροτόνησαν αὐτὸν καὶ Κτησιφῶντα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν φιλοφρόνως αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Φίλιππος, ὥστε καὶ τὰ ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πάντα ἀποδοῦναι αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων ἄλλα ἐπιδοῦναι, καὶ ἀπολογεῖσθαι ὅτι ἠγνόουν οἱ στρατιῶται ὅτι ἱερομηνία ἐστί. καὶ τούτοις πάλιν ὁμοίως ἔλεγεν ὡς φίλος εἰμὶ Ἀθηναίοις. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλαν. ταῦτα ἀκούσαντες Ἀθηναῖοι ἐβούλοντο μαθεῖν εἰ μετ' ἀληθείας εἰρήνην ἄγειν βούλεται Φίλιππος.

καὶ δὴ χειροτονοῦσι δέκα πρέσβεις. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι Κτησιφῶν, 336
Ἀριστόδημος, Ἰατροκλῆς, Κίμων, Ναυσικλῆς, Δερκύλος,
Φρύνων, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Δημοσθένης. πέμπουσι
δὲ τούτους εἰς Μακεδονίαν, ἵνα μάθωσιν εἰ μετ᾽ ἀληθείας
βούλεται εἰρήνην ἄγειν ὁ Φίλιππος· καὶ εἰ ἀληθές ἐστιν,
ἐνέγκαι παρ᾽ αὐτοῦ πρέσβεις τοὺς ληψομένους τοὺς ὅρκους.
ἀπελθόντων οὖν τῶν δέκα πρέσβεων, ὧν ἦν καὶ Δημοσθέ-
νης, ἤγαγον ἀπὸ τοῦ Φιλίππου τρεῖς πρέσβεις, Ἀντίπατρον,
Παρμενίωνα καὶ Εὐρύλοχον, ὀφείλοντας λαβεῖν τοὺς ὅρκους.
συναγομένων δὲ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῷ πα-
ρασχεῖν τοὺς ὅρκους χρόνος παρήρχετο. καὶ γινώσκων τὴν
φύσιν τοῦ Φιλίππου ὁ Δημοσθένης, ὡς ἀεὶ καταστρεφομέ-
νου καὶ ἐπηρεάζοντος, λέγει τοῖς Ἀθηναίοις ταχέως δοῦναι
τοὺς ὅρκους, καὶ μὴ παρόντος Κερσοβλέπτου· ἔλεγε γὰρ ὅτι
εἰς τὴν Θρᾴκην ἀπερχομένων ἡμῶν παρέξει τοὺς ὅρκους ὁ
Κερσοβλέπτης. ἰστέον δὲ ὅτι Δημοσθένης ἀπῆλθεν ἐν τῇ δευ-
τέρᾳ πρεσβείᾳ διὰ τοιαύτην πρόφασιν· ἀπελθὼν γὰρ εἰς τὴν
πρώτην πρεσβείαν, εὗρεν ἐν Μακεδονίᾳ τινὰς τῶν Ἀθηναίων
αἰχμαλώτους, καὶ ὑπέσχετο φέρειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων
καὶ ῥύσασθαι αὐτούς, οὐκ ἐδύνατο δὲ τοῦτο ποιῆσαι, εἰ μὴ
ἐν προσχήματι πρεσβευτοῦ. ἔλεγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἀπελθεῖν
πλῷ διὰ τὸ αὐτοὺς ταχέως ἀπελθεῖν· καὶ ὅπου ἂν ὄντα πύ-
θωνται Φίλιππον, δεῖ αὐτοὺς ἀπελθεῖν καὶ ἐκεῖσε τοὺς ὅρ-
κους λαβεῖν. οἱ δὲ μὴ πεισθέντες πεζῇ ἀπῆλθον, καὶ εἰς Μα-
κεδονίαν ἀπελθόντες ἐκάθισαν ὅλους τρεῖς μῆνας, ἕως οὗ 337
πολλὰ τῶν Ἀθηναίων χωρία καταστρέψας ὑπέστρεφε Φίλιπ-
πος, ἐν οἷς καὶ Κερσοβλέπτης. καὶ ἐλθὼν οὐκ εὐθὺς παρέ-
σχεν αὐτοῖς τοὺς ὅρκους, ἀλλ᾽ εἵλκυσεν αὐτούς, ἕως ηὐτρέ-
πισε τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν, καίτοι πρεσβευσαμένων πρὸς
αὐτὸν Φωκέων περὶ διαλύσεως τοῦ πολέμου. καὶ ἐξελθόντος
αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Φωκέας, ἀντὶ τοῦ παρασχεῖν ἐν ἱερῷ τοὺς ὅρ-
κους, ἐν πανδοχείῳ παρέσχε λέγων οὕτω "σπένδομαι Ἀθηναί-
"οις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις, χωρὶς Ἁλέων καὶ Φωκέ-
"ων." ἔλεγε γὰρ ὅτι οἱ Ἁλεῖς ἐχθροὶ ἦσαν τῶν φίλων μου,
τῶν Φαρσαλίων· Φωκεῦσι δὲ οὐ σπένδομαι, ἐπειδήπερ ἠσέ-
βησαν εἰς τὸ ἱερόν. ἐλθούσης οὖν τῆς δευτέρας πρεσβείας εἰς
τὴν Ἀττικὴν ὁ Δημοσθένης ἐστασίαζε, λέγων ὅτι οὐκ ἀρέσκει

μοι τὰ ὑπὸ Φιλίππου δεδογμένα. ὁ δὲ Αἰσχίνης ἔλεγεν ὅτι ταῦτα εἶπε Φίλιππος ἐν τῷ φανερῷ· ἐμοὶ δὲ εἶπεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι "πλὴν Ἀλέων καὶ Φωκέων εἶπον, ἵνα μὴ μαθόντες Θηβαῖοι παραφυλάξωνται· αὐτοὺς γὰρ εἰσερχόμενος ἀπολέσω, "τούτους δὲ σώσω." οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πεισθέντες Αἰσχίνῃ ἐχειροτόνησαν τρίτην πρεσβείαν, βουλόμενοι μαθεῖν εἰ φυλάττει Φίλιππος τὰ ὑπ' Αἰσχίνου λεχθέντα. καὶ ἐξωμόσατο Δημοσθένης μήτε πρεσβεῦσαι μήτε κοινωνεῖν, εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς πράξει ἡ πρεσβεία. καὶ τότε φοβηθεὶς ὁ Αἰσχίνης, μήποτε μένων ὁ Δημοσθένης πέμψαι πείσει τὸν δῆμον τοῖς Φωκεῦσι βοήθειαν, προσεποιήσατο, ὡς λέγει Δημοσθένης, ἀρρωστεῖν. καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Εὔνομος ἦλθεν ἔχων ἰατρὸν καὶ ὀμνύων ὅτι ἀρρωστεῖ Αἰσχίνης. καὶ αὐτὸν τὸν Εὔνομον ἀντὶ 338
τούτου ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος πρεσβευτήν. καὶ ἀπελθόντων τούτων τῶν πρέσβεων, ὡς κατέλαβον Εὔβοιαν, ἤκουσαν ὅτι Φωκέας κατεστρέψατο ὁ Φίλιππος, καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψαν. ἐλθούσης δὲ τῆς τρίτης πρεσβείας εἰς τὴν Ἀττικὴν Αἰσχίνης αὐτοχειροτόνητος πρεσβευτὴς ἀπῆλθε πρὸς Φίλιππον, ὡς λέγει Δημοσθένης.

Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν πρεσβείαν ἕκαστος τῶν πρέσβεων εὐθύνας ἐδίδου. καὶ ἡ μὲν πρώτη πρεσβεία παρέσχεν εὐθύνας οὕτω καλῶς ὥστε τὸν Δημοσθένην γράψαι καλέσαι αὐτοὺς ἐπ' ἄριστον· ἔθος γὰρ ἦν τοὺς καλῶς πρεσβευσαμένους εἰς δημόσιον ἄριστον καλεῖσθαι. ἀποροῦσι δὲ τινὲς ὅτι, εἰ ἠπίστατο Δημοσθένης ὅτι προδόται ἦσαν, διὰ τί ἐποίησεν αὐτοὺς κληθῆναι εἰς δημόσιον ἄριστον; καὶ λέγομεν ὅτι μετὰ τὸ ἄριστον ἔγνω τὸν σκοπὸν αὐτῶν. τῶν δὲ τῆς δευτέρας πρεσβείας μόνος ὁ Δημοσθένης δέδωκεν εὐθύνας. μέλλοντος δὲ τοῦ Αἰσχίνου παρέχειν, ἐπέστη Τίμαρχος καὶ Δημοσθένης κατηγορήσοντες τούτου. καὶ ᾔτησεν Αἰσχίνης ἀνάκρισιν γενέσθαι, καὶ γενομένης ἀνακρίσεως ἔδειξε Τίμαρχον ἡταιρηκότα, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν· νόμος γὰρ ἦν τὸν ἡταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι. εἶτα ἐπέστη κατηγορήσων ὁ Δημοσθένης. καὶ λέγουσί τινες, πῶς ἐνταῦθα μέμνηται τῆς τρίτης πρεσβείας; λέγομεν δ' ὅτι μετὰ τρία ἔτη τῆς γραφῆς εἰσῆλθεν ἔχων τὴν κατηγορίαν. γενομένης γὰρ τῆς δευτέρας πρεσβείας, μαθόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Φωκέων ἀπώλειαν, ἐσκευαγώγουν

ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ ἦσαν· καὶ μετὰ τρία 339
*ἔτη εἰσῆλθεν ὁ Δημοσθένης κατηγορήσων Αἰσχίνου, καὶ κρί-
νει αὐτὸν διὰ δύο ἐγκλήματα, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν Φω-
κέων καὶ διὰ δωροδοκίαν. ἰστέον δὲ ὅτι προηγούμενόν ἐστιν
ἔγκλημα, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασιν. πρὸς σύστασιν τούτου
δεύτερον ἐνέκυψε ζήτημα, ὅτι ἐπὶ χρήμασιν Αἰσχίνῃ τοῦτο
τετόλμηται, ὡς σύστασιν γίνεσθαι τοῦ προτέρου ἐγκλήματος
τοῦ κατὰ Φωκέας. τεκμήριά ἐστι τοῦ πάλαι ταῦτα ἐσκευωρῆ-
σθαι καὶ κατεσκευάσθαι, δι' ὧν ἅμα καὶ προαναιρεῖ τὸ χρῶμα
Αἰσχίνου, καταφεύγοντος ἐπὶ ἄγνοιαν καὶ συγγνώμην. καὶ
τούτων τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων εἴληφε, τὰ δὲ ἐκ τῶν πεπρα-
γμένων. συνεῖπε γὰρ Φιλοκράτει ἄνευ Φωκέων γράφοντι τὴν
εἰρήνην. οὐκ ἔλαβεν ὅρκους παρὰ Θετταλῶν συμμαχούντων
Φιλίππῳ, οἳ οὐκ ἂν συνεστράτευσαν ἐπὶ Φωκέας, εἴπερ δεδω-
κότες ἦσαν τοὺς ὅρκους. ἐνέδωκε Φιλίππῳ χρόνον παρασκευ-
άσασθαι τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατείαν· διέτριψε γὰρ ἐκεῖνος τοὺς
χρόνους ἐξεπίτηδες ἀναλίσκων, ἵνα μὴ περιπλεύσας ὁ δῆμος
κλείσῃ τὰς Πύλας. ἐξηπάτησε τὴν πόλιν ἐπανελθὼν ἐπίτηδες
διτταῖς ἐλπίσι, μιᾷ μὲν ὅτι Θηβαῖοι ἀπολοῦνται, ἑτέρᾳ δὲ
ὅτι Φωκεῖς σωθήσονται, ὥστε μὴ ἐγγενέσθαι βουλεύσασθαί
τι δεξιὸν ὑπὲρ Φωκέων· εἶπε γὰρ δεῖν Φιλίππῳ πιστεύειν·
σώσειν γὰρ αὐτοὺς τῇ πόλει ἐπηγγείλατο. καὶ τοῦ μὲν προτέ-
ρου ταῦτα τεκμήρια. τοῦ δὲ δευτέρου τοῦ περὶ τῶν δώρων,
ἐν ᾧ δείκνυται ὅτι χρήματα εἴληφεν Αἰσχίνης, ταῦτα τεκμή-
ρια· ὧν ὁμοίως τὰ μὲν ἐκ τῶν παρειμένων ἐστὶ, τὰ δὲ ἐκ τῶν
πεπραγμένων. οὐ μισεῖ Φίλιππον, καίπερ ἐξαπατηθεὶς ὑπ'* 340
*αὐτοῦ, ὥς φησι. συνεῖπε Φιλίππῳ γενέσθαι Ἀμφικτύονα,
πρεσβευσαμένων περὶ αὐτοῦ τῶν Ἀμφικτυόνων. σύνεστιν
ἀεὶ Φιλοκράτει χρήματα εἰληφότι. καλούμενος ἐπὶ μαρτυ-
ρίαν, ἡνίκα Ὑπερείδης εἰσήγγειλε Φιλοκράτην, παρὼν οὐκ
ἐφθέγξατο. χειροτονηθεὶς πρεσβευτὴς ἐπὶ τὴν Φωκίδα πρὸς
Φίλιππον ἐπὶ ταῖς ὑποσχέσεσιν ἀρρωστεῖν προσεποιήσατο.
ἁλόντων Φωκέων μετὰ τὴν ἐξωμοσίαν ἀχειροτόνητος πορεύ-
εται, ὅτε καὶ φυλάξασθαι αὐτὸν ἐχρῆν. ταῦτα τὰ τεκμήρια
τοῦ δευτέρου λόγου. ἔστι δὲ τούτων τὸ ἰσχυρότατον, καὶ οὗ
μάλιστα ἀντέχεται, ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις Αἰσχίνου ἡ
περὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων.*

Ἡ μὲν ὑπόθεσις τοῦ λόγου στοχαστική· οὐ γὰρ συντρέχει τοῖς ἐγκαλουμένοις Αἰσχίνης, ἀλλ᾽ ἀρνεῖται παντάπασι. τὸ δὲ εἶδος οἱ μὲν ἁπλοῦν νενομίκασιν, ὕλης πολλῆς ὡς ἐν ἀληθείᾳ συνδραμούσης, οἱ δὲ συγκατασκευαζόμενον, δύο λαβόντες ἐγκλήματα, τὸ κατὰ Φωκέας καὶ Θρᾴκην. Μένανδρος δὲ ἐμπίπτοντά φησιν. εἴληπται δὲ ἐκ διαβολῆς τὸ προοίμιον· δι᾽ ὧν γὰρ αὐτὸν δεδιότα ποιεῖ καὶ δεόμενον, διὰ τούτων δείκνυσιν οὐ πάνυ τοῖς δικαίοις τεθαρρηκότα. καὶ ἅμα συγκρουστικὸν ἂν εἴη τὸ νόημα ἐκ διαβολῆς τοῦ τε ἀντιδίκου καὶ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ, οἷον τοῦ Εὐβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτόν· ἀεὶ γὰρ ὁ Εὔβουλος ἐπολέμει τῷ Δημοσθένει ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς κατὰ Ἀρίσταρχον, ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ κατὰ Μειδίου.

Ὅση μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι, ἑορακότας ἄρτι τοὺς ὅτ᾽ ἐκληροῦσθε ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δεήσομαι δὲ πάντων ὑμῶν, ἃ καὶ τοῖς μὴ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν μήτ᾽ ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον ὃν εἰσελήλυθεν ὑμῶν ἕκαστος ὀμωμοκώς, ἐνθυμουμένους ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ᾽ οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. 341

2 *τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὴν ἀειλογίαν ὁρῶ προτεινομένους, τουτονὶ δ᾽ Αἰσχίνην πολὺ τἀναντία τούτου· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν πεπραγμένων τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δ᾽ ἀπειλεῖ περιιών, δεινότατον πάντων ἔθος εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ καθ᾽ ἑαυτὸν φόβῳ καὶ μὴ τῷ δικαίῳ*

κατασκευάσει μηδένα εἶναι κατήγορον αὐτοῦ, παντά- 342
πασιν ἄκυροι πάντων ὑμεῖς γενήσεσθε.

3 Τὸ μὲν οὖν ἐξελέγξειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα
τουτονὶ καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα τιμωρίας ἄξιον θαρρῶ
καὶ πάνυ πιστεύω· ὃ δὲ καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα φο-
βοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι, ὅτι
μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ παρ' ὑμῖν ἀγῶνες οὐχ ἧττον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν καιρῶν ἢ τῶν πραγμάτων εἶ-
ναι, καὶ τὸ χρόνον γεγενῆσθαι μετὰ τὴν πρεσβείαν πο-
λὺν δέδοικα, μή τινα λήθην ἢ συνήθειαν τῶν ἀδικη-
4 μάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτ' ἂν ὅμως ἐκ
τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι νυνί, τοῦθ'
ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες
δικασταί, καὶ λογίσαισθε τίνων προσήκει τῇ πόλει λό-
γον παρὰ πρεσβευτοῦ λαβεῖν. πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν
ἀπήγγειλε, δεύτερον δὲ ὧν ἔπεισε, τρίτον δὲ ὧν προσ-
ετάξατε αὐτῷ, μετὰ ταῦτα τῶν χρόνων, ἐφ' ἅπασι
δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως ἢ μὴ πάντα ταῦτα πέ-
5 πρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγε-
λιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν
ἐστίν· ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε, ἂν
δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία. τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέ-
ρας ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰ-
δότων περὶ ὧν ἐπέμφθησαν ἀκούετε· οὐδὲν οὖν ἐξε-
λέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδ'
6 ἀσύμφορον ὑμῖν συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν περὶ ὧν γε
προσετάξατ' εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι καὶ διαρρήδην ἐψηφίσα-
σθε ποιῆσαι, προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν· τῶν δὲ δὴ
χρόνων διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμ- 343
βαίνει πολλῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων καιρὸν ἐν βρα-
χεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι, ὃν ἐάν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς
ἐναντίοις καὶ προδῷ, οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ποιῇ πάλιν οἷός

7 τ' ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μή, τὸ
μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν, ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται,
πάντες οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν εἶναι δεινὸν καὶ πολλῆς ὀρ-
γῆς ἄξιον· ὁ μέντοι τὸν νόμον τιθεὶς οὐ διώρισε τοῦτο,
ἀλλ' ἁπλῶς εἶπε μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμε-
νος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα καὶ διαφθαρέν-
τα ὑπὸ χρημάτων οὐδὲ κριτὴν ἔτι τῶν συμφερόντων
8 ἀσφαλῆ μενεῖν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγξω καὶ
δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγ-
γελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀκοῦσαι τἀ-
ληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν
συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε ἐν τῇ
πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους ἐν
οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται
τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰλη-
φότα μετὰ Φιλοκράτους, καταψηφίσασθε αὐτοῦ καὶ
δίκην ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω
ταῦτα ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τοῦτον
δὲ ἄφετε.

9 Πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τού-
τοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ' ὅστις ἂν
οὐκ εἰκότως μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ πάντων
ὧν μέλλω λέγειν μνημονεύοντας ὑμῶν οἶδ' ὅτι τοὺς
πολλοὺς ὑπομνῆσαι, εἰς τίνα τάξιν ἑαυτὸν ἔταξεν Αἰ-
σχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον καὶ τίνας λόγους κατὰ
τοῦ Φιλίππου δημηγορεῖν ᾤετο δεῖν, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι 344
τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις
10 ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. ἔστι τοί-
νυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον,
ὡς τότε δημηγορῶν ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι
καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προεστηκό-
των, καὶ ἔχων Ἴσχανδρον τὸν Νεοπτολέμου δευτερα-

γωνιστὴν προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας ὑμᾶς πανταχοῖ πρέσβεις πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ
11 τοῦ πρὸς Φίλιππον πολέμου, καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ ταῦθ' ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις ἐν Μεγάλῃ πόλει πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξιὼν ἡλίκα τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, οὐχὶ τὰς ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες καὶ χρήματα λαμβάνοντες παρὰ Φι-
12 λίππου. ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα ἐξενηνοχότος περὶ αὑτοῦ, τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον ἐπείσθητε ὑπ' Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου καὶ Κτησιφῶντος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων εἷς καὶ οὗτος, οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα οὐδ' ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ Φιλίππῳ, ἀλλ' ὡς τῶν φυλαξόντων τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους καὶ τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀπέχθειαν ταύτην
13 εἰκότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συνετάττετο κοινῇ πρεσβεύειν, καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ ἀναιδῆ φυλάξομεν 345
ἀμφότεροι, τὸν Φιλοκράτην, πολλὰ παρεκελεύσατο. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρ' ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς πρώτης πρεσβείας ἐμὲ γοῦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διεφθαρμένος καὶ πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε. χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων ὧν, ὅπερ εἶπον, εἰρήκει πρότερον, ἀναστὰς τῇ προτέρᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχὴν, ἣν ἐγὼ καὶ τοῖς ῥήμασιν οἶμαι τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ οὗτος εἶπεν ἐν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν.
14 "εἰ πάνυ πολὺν" ἔφη "χρόνον ἐσκόπει Φιλοκράτης, ὦ

“ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄριστα ἐναντιωθείη τῇ εἰρή-
“νῃ, οὐκ ἂν αὐτὸν ἄμεινον εὑρεῖν οἶμαι ἢ τοιαῦτα γρά-
“φοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην, ἕως ἂν εἷς Ἀθη-
“ναίων λείπηται, οὐδέποτ' ἂν συμβουλεύσαιμι ποιήσα-
“σθαι τῇ πόλει, εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι.” καὶ
15 τοιούτους τινὰς εἶπε βραχεῖς καὶ μετρίους λόγους. ὁ δὲ
ταῦτ' εἰπὼν τῇ προτέρᾳ πάντων ἀκουόντων ὑμῶν,
εἰς τὴν ὑστέραν, ἐν ᾗ τὴν εἰρήνην ἔδει κυροῦσθαι,
ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι καὶ
τὴν εἰρήνην, ὅπως ἴση καὶ δικαία γένηται, πράττοντος,
καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα καὶ οὐδὲ φωνὴν ἐθελόν-
των ἀκούειν τοῦ καταπτύστου Φιλοκράτους, ἀναστὰς
ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους, ὦ
16 Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, θανάτων λόγους, ὡς οὔτε τῶν
προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι οὔτε τῶν τὰ τρόπαια
καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι, νόμον τε θή-
σειν καὶ γράψειν μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν,
ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦθ' ὁ 346
σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν ἐφεστηκότων
τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων
μετεπέμψασθε ὑπὸ τούτου πεισθέντες, ὅτ' οὔπω πε-
πρακὼς αὑτὸν ἦν.

17 Ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χειρο-
τονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν τούς
τε χρόνους κατέτριψε καὶ τὰ πράγματα πάντ' ἐλυμή-
νατο τὰ τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς
τοῦτον ἀπέχθειαι συνέβησαν βουλομένῳ κωλύειν, αὐ-
τίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς
πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, ἥσπερ εἰσὶν αἱ
νῦν εὔθυναι, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδ' ὁτιοῦν εὑ-
ρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων καὶ
προσδοκηθέντων, ἀλλὰ πάντ' ἐξηπατημένοι, καὶ τού-

των ἕτερ' αὖθις αὖ πεπραχότων καὶ παρὰ τὸ ψήφισμα
πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολ-
λοὶ συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον
18 μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ
πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα τούτων,
καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων
ὧν ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς
ὑμᾶς, καὶ μετὰ ταῦθ', ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ
οὗτος ἐδημηγόρησε καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ
περὶ τῶν ὑπολοίπων (ταῦτα δ' ἦν Φωκεῖς καὶ Πύλαι)
μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ'
ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων καὶ ὑποσχέσεσιν εἰς
τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματ' ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα
19 τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία καὶ πρὸς ὑμᾶς 347
ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν
ἁπάντων (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδια-
μνημονεύειν ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ γὰρ πάντα τὰ πρά-
γματα λυμηνάμενα ὑμῶν καὶ διαφθείραντα ὅλως ταῦτ'
ἐστὶν ἤδη) τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμέ-
νων ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφι-
σβήτει μὴ ἀληθῆ λέγειν ἐμὲ, μνησθῆναι πάμπληθες
ἀπέσχεν, εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ
τοιαῦτ' ἔχοντας ἀγαθὰ ὥσθ' ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν
20 ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον ἅπανθ' ὅσα
συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν
ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἔφη, καὶ
τὰ κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ
τῶν αὑτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν
ὑμᾶς, μένοντας οἴκοι καὶ οὐ στρατευομένους, οὐδ'
ἐνοχλουμένους, Θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ'
21 αὑτὰς χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας ἀκούσεσθαι, Θεσπιὰς

*δὲ καὶ Πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματα
εἰσπραττόμενα οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλὰ παρὰ Θηβαίων
τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ· διδά-
σκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον ὅτι οὐδὲν ἧττον
ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάν-
των, καὶ διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπι-
22 κεκηρῦχέναι. ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη
πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν
οἰκειότητα Φιλίππῳ γεγενημένην, ὅτι "οὐ λελήθατε
"ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ' οἷς πεποίησθε τὴν εἰ- 348
"ρήνην πρὸς Φίλιππον, οὐδ' ἀγνοοῦμεν ὅτι ὑμεῖς μὲν
"Ἀμφίπολιν δεδώκατ' ἐκείνῳ, Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔ-
"βοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν." εἶναι μέντοι τι καὶ
ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ, οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι
λέγειν· καὶ γὰρ νῦν φθονεῖν τινὰς αὐτῷ τῶν συμπρέ-
σβεων. ὑπηνίττετο δ' οὕτω καὶ παρεδήλου τὸν Ὠρω-
23 πόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ
ῥήτωρ ἄριστος εἶναι καὶ ἀνὴρ θαυμαστὸς, κατέβη μάλα
σεμνῶς. ἀναστὰς δ' ἐγὼ ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι
καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων ὧν εἰς τὴν βουλὴν
ἀπήγγειλα. καὶ παραστὰς ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν, οὑ-
τοσὶ καὶ Φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶν-
τες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ' ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ' ἀκούειν ἠθέ-
λετε οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε ἄλλα πλὴν ἃ οὗτος
24 ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς θεοὺς εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε
δοκεῖτε· τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο, τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα
ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθὰ, ἢ ταῦθ' ὡς οὐκ ἔσται λέγον-
τός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις;
πάντα γὰρ τἄλλ', οἶμαι, τότε δεύτερα ἦν τῶν ὑποκει-
μένων προσδοκιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων, οἱ δ' ἀντιλέγοντες
ὄχλος ἄλλως καὶ βασκανία κατεφαίνετο, ταῦτα δὲ θαυ-
μάσι' ἡλίκα καὶ συμφέροντ' ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει.*

25 Τοῦ χάριν δὴ ταῦθ' ὑπέμνησα πρῶτα νῦν ὑμᾶς
καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μέν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν,
ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου τῶν πεπραγμένων, καὶ 349
δοκῇ δεινὸν αὐτῷ καὶ ὑπερβάλλον εἶναι, "εἶτα τότ' οὐκ
26 "ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα οὐδ' ἐδίδασκες ἡμᾶς;" θαυ-
μάζῃ, ἀλλὰ μεμνημένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτων, ἃς
ἐφ' ἑκάστων ποιούμενοι τῶν καιρῶν ἐξέκλειον λόγου
τυγχάνειν τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν τού-
του ταύτην τὴν καλήν, εἰδῆθ' ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλ-
λοις καὶ τοῦτο ἠδίκησθ' ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παρα-
χρῆμα καὶ ἡνίκ' ἔδει πυνθάνεσθαι διεκωλύθητε ἐλπίσι
27 καὶ φενακισμοῖς καὶ ὑποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι. πρώ-
του μὲν τούτου καὶ μάλισθ', οὗπερ εἶπον, ἕνεκα ταῦτα
διεξῆλθον, δευτέρου δὲ τίνος; καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἢ
τούτου, ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχε προαίρεσιν
αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀναμνησθέντες, ὡς προβεβλημένη
καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ'
28 ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν καὶ φιλίαν σκέψησθε, εἶτ' εἰ
μὲν ἐκβέβηκεν ὅσ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος καὶ κα-
λῶς ἔχει τὰ πεπραγμένα, διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ συμ-
φέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίσητε, εἰ δὲ πάντα τἀ-
ναντία ὧν οὗτος εἶπε πέπρακται, καὶ πολλὴν αἰσχύνην
καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν
αἰσχροκερδίαν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ χρημάτων ἀποδόσθαι
τἀληθῆ μεταβεβλημένον αὐτὸν εἰδῆτε.
29 Βούλομαι δ', ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην
τοὺς λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγμαθ'
ὑμῶν παρείλοντο, πρῶτον εἰπεῖν ἁπάντων. δεῖ δὲ μη-
δένα ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰς τὸ τῶν πραγμάτων 350
μέγεθος βλέψαντα μείζους τὰς κατηγορίας καὶ τὰς αἰ-
τίας τῆς τούτου δόξης νομίσαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ὁρᾶν, ὅτι

ὅντιν' ἂν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε καὶ τῶν συμβάντων καιρῶν ἐποιήσατε κύριον, οὗτος, εἴπερ [ὥσπερ οὗτος] ἐβουλήθη μισθώσας αὑτὸν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων αἴτιος ἦν ἂν κακῶν
30 *ὅσωνπερ καὶ οὗτος· οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθ' ὑμεῖς εἰς τὰ κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα ὧν ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. εἶτα καὶ Φωκέας ἀπολώλεκε μὲν, οἶμαι, Φίλιππος, συνηγωνίσαντο δὲ οὗτοι· τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν καὶ ὁρᾶν, εἰ ὅσα τῆς Φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τὴν πρεσβείαν ἧκε, ταῦθ' ἅπαντ' ἀπώλεσαν οὗτοι καὶ διέφθειραν ἑκόντες, οὐχ ὡς ὅδε Φωκέας ἀπώλεσε καθ' ἑαυτόν. πόθεν;*

31 *Δὸς δέ μοι τὸ προβούλευμα ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν ἀπαγγελίαν ἐψηφίσαθ' ἡ βουλὴ, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι ἐγὼ μὲν οὐ τότε σιγήσας νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα, ἡ βουλὴ δὲ ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ οὔτ' ἐπήνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι. καίτοι τοῦτ', ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτε φήσει παθεῖν οὐδένας πρέσβεις, οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ θάνατον κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασιν.*

32 *Λέγε δ' αὐτοῖς πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβούλευμα.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΠΡΟΒΟΥΛΕΥΜΑ. 351

Ἐνταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖόν ἐστι τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος, δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω. ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ πάντες ἐπρεσβεύομεν, δικαίως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή· δεινὰ γὰρ τὰ

πεπραγμένα πᾶσιν· εἰ δ' οἱ μὲν τὰ δίκαια ἔπραττον ἡμῶν, οἱ δὲ τἀναντία, διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβεβηκὸς ἂν εἴη ταύτης τῆς ἀτι-
33 μίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως πάντες εἴσεσθε τίς ποτ' ἔσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς τίς ἐσθ' ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐξήρκει καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ' εἰς λόγον περὶ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι, τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότι δεινὸν εἰσῄει, εἰ δεινῶν καὶ πονηρῶν ἔργων δόξει κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. εἰμὶ τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ τούτων, τούτων δ' οὐδεὶς ἐμοῦ.

34 Ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προὐβεβουλεύκει, τῆς δ' ἐκκλησίας γιγνομένης καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος ἐν Πύλαις ἤδη—ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασί τούτοις, καὶ δέον ὑμᾶς ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγμάτων, εἶτα βουλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ τι δόξαι, ἅμα ἀκούειν κἀκεῖνον παρεῖναι καὶ μηδ' ὅ τι χρὴ ποι-
35 εῖν ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις τοῦτο μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα, οὐδ' ἤκουσεν ὁ δῆμος, ἀναστὰς δ' οὗτος ἐδημηγόρει ταῦθ' ἃ διεξῆλ- 352
θον ἄρτι πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ, τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ, ἃ πεπεικὼς ἔφη τὸν Φίλιππον ἥκειν καὶ διὰ τοῦτο χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ὥσθ' ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ Φιλίππου, καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ μὴ προηγγελκέναι, πρᾳοτέρους γενέσθαι τινὸς, πάνθ' ὅσ' ἐβούλεσθ' ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας, καὶ μηδὲ φωνὴν
36 ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ μηδ' ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ ταῦτ' ἀνεγιγνώσκετο ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ τοῦ Φιλίππου, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὕτως

καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμμένη τῶν τούτοις ἡμαρτημένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστι, καὶ ὡς, ἵνα συνδιαλλάττωσιν αὐτῷ τοὺς Ἀλέας πρὸς τοὺς Φαρσαλίους, κατέσχεν αὐτούς·
37 καὶ πάντα ἀναδεχόμενος καὶ εἰς αὑτὸν ποιούμενος τὰ τούτων ἁμαρτήματά ἐστιν. ὑπὲρ δὲ Φωκέων καὶ Θεσπιέων ἢ ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν οὐ πεποιηκότων οὐδὲ διῳκηκότων οὐδὲν ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχεται τὴν αἰτίαν καί φησιν αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι, ὃν οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς, οἶμαι, δυνήσεσθαι
38 κολάσαι, ἃ δ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι καὶ προλαβεῖν τῆς πόλεως ἐβούλετο, οὗτος ἀπήγγειλεν, ἵνα μηδ' ἐγκαλέσαι μηδὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχοιτε Φι- 353
λίππῳ, μήτ' ἐν ἐπιστολῇ μήτ' ἄλλοθι μηδαμοῦ τῶν παρ' ἐκείνου τούτων ἐνόντων. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος· καὶ σκοπεῖθ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. λέγε.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

39 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος. περὶ δὲ Φωκέων ἢ Θηβαίων ἢ τῶν ἄλλων ὧν οὗτος ἀπήγγειλεν, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδ' ὁτιοῦν ἐσθ' ὑγιές. καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ Ἀλεῖς, οὓς ἵνα συνδιαλλάτωσι κατασχεῖν φησι τούτους, τοιαύτης τετυχήκασι διαλλαγῆς ὥστ' ἐξελήλανται καὶ ἀνάστατος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονε· τοὺς δ' αἰχμαλώτους ο σκοπῶν τί

ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο οὐδ' ἐνθυμηθῆναί φησι λύ-
40 *σασθαι. μεμαρτύρηται δὲ δήπουθεν ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις ὡς ἐγὼ τάλαντον ἔχων ἐπ' αὐτοὺς ᾠχόμην, καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται· διὸ καὶ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν οὗτος ἀφαιρούμενος τοῦτ' ἔπεισεν ἐκεῖνον ἐγγράψαι. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράψας ἐπιστολήν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι "ἔγραφον "δ' ἂν καὶ διαρρήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ "ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην," γεγονυίας τῆς συμμαχίας οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτ', οὐδ' ὃ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκιζεν. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτω τότ' ἔγραψε, λέγε μοι λαβὼν ἐκ τῆς προτέρας ἐπιστο-* 354
λῆς αὐτὸ τοῦτο, ἐνθένδε. λέγε.

ΕΞ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

41 *Οὐκοῦν πρὶν μὲν εἰρήνης τυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτ' αὐτῷ, γράψειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει· ἐπειδὴ δ' ἀμφότερ' αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, ἂν δ' ὑμεῖς λέγητε, ποιήσειν ὃ μήτ' αἰσχύνην μήτ' ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει, εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγων, κἂν ἄρα εἴπητέ τι καὶ προαχθῆθ' ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπων.*

42 *Ταῦτα τοίνυν καὶ πόλλ' ἕτερα ἐνῆν παραχρῆμα τότ' εὐθὺς ἐξελέγχειν καὶ διδάσκειν ὑμᾶς καὶ μὴ προέσθαι τὰ πράγματ' ἐᾶν, εἰ μὴ Θεσπιαὶ καὶ Πλαταιαὶ καὶ τὸ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην ἀφείλετο τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτα εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο, εἰ δὲ πραχθῆναι τῷ ὄντι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἐνταῦθ' ἦν ἤδη τὰ πράγματα ὥστε μηδ' αἰσθομένοις*

*τοῖς Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδὲν, τί οὐ γέγονεν; εἰ δὲ
παρὰ τὸ προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας;
43 οὐχ οὗτος; ἀλλ' οὔτ' ἔμελλεν οὔτ' ἐβουλήθη ταῦτ'
οὐδ' ἤλπισεν οὗτος, ὥστε τοῦ γ' ἐκλελαληκέναι μηδ'
αἰτίαν ἐχέτω· ἀλλὰ φενακισθῆναι τοῖς λόγοις τούτοις
ὑμᾶς ἔδει, καὶ ἐμοῦ τἀληθῆ μὴ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, καὶ
αὐτοὺς οἴκοι καταμεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτο
δι' οὗ Φωκεῖς ἀπολοῦνται. διὰ ταῦτ' ἐσπαθᾶτο ταῦτα
καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο.* 355
44 *Ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπαγ-
γελλομένου τούτου, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται,—
καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ, ὅτε
τοὺς ὅρκους ἔμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς
εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ
τούτων, ὃ σιωπᾶν καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σώ-
ζεσθαι· ἔπειτα ἐκ τοῦ μὴ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου
πρέσβεις ταῦτα λέγειν μηδὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίπ-
45 που, ἀλλὰ τοῦτον. ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀνα-
στὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ'
ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτο μόνον
διαμαρτυράμενος (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνή-
σκεσθε) ὅτι ταῦτα οὔτ' οἶδα οὔτε κοινωνῶ, προσέθηκα
δὲ ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ' ὑμῶν τῷ μηδὲ προσ-
δοκᾶν σχόντων, καὶ ὅπως γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ἔφην, ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους μὲν ἐπαινέσε-
σθε καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ μή· καὶ μέν-
τοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ
46 δ' ἀφίσταμαι. μὴ νῦν, ὑπολαβὼν ἔφη Αἰσχίνης οὑ-
τοσὶ, μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιή-
σει. νὴ Δία, ἢ ἀδικήσω γ', ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ Φι-
λοκράτης μάλα ὑβριστικῶς οὐδὲν, ἔφη, θαυμαστὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δο-*

κεῖν· οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω. καὶ
ὑμεῖς ἐγελᾶτε.

47 Σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα, ὃ δίδωσι γράψας μετὰ
ταῦτα ὁ Φιλοκράτης. ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ παγκά-
λως ἔχει· ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις
ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο 356
τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται πλὴν παραδόντες Φι-
λίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας, μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ
χεῖρε δήσαντες. Λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

48 Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα ὅσων
ἐπαίνων καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι, καὶ τὴν εἰρήνην
εἶναι τὴν αὐτὴν ἥνπερ Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, καὶ
τὴν συμμαχίαν, καὶ ἐπαινέσαι δὲ Φίλιππον ὅτι ἐπαγ-
γέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε
ἐπηγγέλλετο, ἀλλὰ τοσούτου ἔδει ἐπαγγέλλεσθαι ὥστ'
49 οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ'
οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος.
πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας λαβὼν
ὑμᾶς ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα,
ἐὰν μὴ ποιῶσι Φωκεῖς ἃ δεῖ καὶ παραδιδῶσι τοῖς Ἀμ-
φικτύοσι τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων
50 ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι. οὐκοῦν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μενόντων μὲν ὑμῶν οἴκοι καὶ οὐκ
ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων
καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρ-
όντος τῶν Ἀμφικτυόνων πλὴν Θετταλῶν καὶ Θη-
βαίων, εὐφημότατ' ἀνθρώπων τούτοις παραδοῦναι
γέγραφε τὸ ἱερὸν γράψας τοῖς Ἀμφικτύοσι παραδοῦναι
(ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι πλὴν Θηβαῖοι καὶ Θεττα-
λοί), ἀλλ' οὐ "συγκαλέσαι δὲ τοὺς Ἀμφικτύονας," οὐδ'

ἐπισχεῖν ἕως ἂν συλλεγῶσιν, οὐδὲ βοηθεῖν Πρόξενον
εἰς Φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι Ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτ' οὐ-
51 δέν. καίτοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψεν ὁ Φίλιππος δύο κα- 357
λούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθοιτε· πώμαλα· οὐ γὰρ ἄν
ποτε τοὺς χρόνους ἀνελὼν, ἐν οἷς ἐδυνήθητ' ἂν ἐξελ-
θεῖν, τηνικαῦτ' ἐκάλει· οὐδ' ἂν ἐμὲ, ἡνίκα δεῦρο
ἀποπλεῖν ἐβουλόμην, κατεκώλυεν· οὐδὲ τοιαῦτα λέ-
γειν τούτῳ προσέταττεν, ἐξ ὧν ἥκισθ' ὑμεῖς ἐμέλλετ'
ἐξιέναι· ἀλλ' ἵνα, ἃ ἐβούλεσθε, οἰόμενοι πράξειν αὐ-
τὸν μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ, μηδ' ἀμύναιντο
μηδ' ἀντέχοιεν οἱ Φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ὑπέχον-
τες ἐλπίσιν, ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντα αὑτοὺς ἐγχει-
ρίσαιεν. Λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς τοῦ
Φιλίππου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

52 Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ καλοῦσιν αὗται, καὶ νὴ
Δί' ἤδη γε· τούτοις δ', εἴπερ ἦν ὑγιές τι τούτων, τί
ἄλλο προσῆκεν ἢ συνειπεῖν ὅπως ἐξέλθοιτε ὑμεῖς, καὶ
τὸν Πρόξενον, ὃν περὶ τοὺς τόπους ᾔδεσαν ὄντα, γρά-
φειν εὐθέως βοηθεῖν; πάντα τοίνυν τἀναντία τούτων
φαίνονται πεποιηκότες. εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε
προσεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε συν-
ῄδεσαν· τούτοις οὖν συνέπραττον καὶ τούτοις συνη-
53 γωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν Φωκεῖς, ὡς τὰ παρ' ὑμῶν
ἐπύθοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ τό τε ψήφισμα τοῦτ' ἔλα-
βον τὸ τοῦ Φιλοκράτους καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο
τὴν τούτου καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρό-
πους ἀπώλοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσαν ἀπιστοῦντές τι-
νες αὐτόθι τῷ Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες· οὗτοι πι-
στεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντο, οὐδ' εἰ δε-
κάκις Φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ' ἂν τούς γε 358

Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι,
ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἃ οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς,
54 καὶ τοῖς Θηβαίοις ἥκειν, οὐχ αὑτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν ἄλ-
λοι τινὲς οἳ πάσχειν ὁτιοῦν καὶ ἀμύνεσθαι δεῖν ᾤοντο·
ἀλλὰ καὶ τούτους μαλακοὺς ἐποίησε τὸ τὸν Φίλιππον
ὑπάρχειν αὑτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ ταῦτ' εἰ μὴ ποιή-
σουσιν ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν αὑτοῖς
ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν ᾤοντό τι-
νες πεποιημένοις τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην· τούτοις
ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθ' ἐπέδειξαν,
ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι. διόπερ
55 ἅπαντα ταῦτα εἰς ἓν ψήφισμα συνεσκεύασαν. ὃ καὶ
μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι·
τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύ-
οντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον συνθέσθαι τὴν
κατὰ τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι μὴ μόνον
τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν
τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας
ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς
ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι πάντας ἠδικηκέναι,
56 πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστι; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς
ὑπεμείνατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην,
τὸ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθεί-
σαις ὑποσχέσεσι τότ' ἐπιστεύσατε, αἷσπερ οἱ Φωκεῖς
πιστεύσαντες ἀπώλοντο. καὶ γάρ τοι παραδόντες αὑ-
τοὺς Φιλίππῳ καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πό- 359
λεις ἁπάντων τῶν ἐναντίων ὧν πρὸς ὑμᾶς οὗτος
ἀπήγγειλεν ἔτυχον.

57 Ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τού-
τους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι καθ' οὓς
ἐγίγνεθ' ἕκαστα. περὶ ὧν δ' ἄν τις ἀντιλέγῃ τούτων,
ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη

ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἐγένετο, ἀπεδημήσαμεν
δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους· καὶ τοῦ-
58 τον ἅπαντα τὸν χρόνον ἦσαν οἱ Φωκεῖς σῷ. ἥκομεν
δὲ δεῦρο ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ
ἐπὶ δέκα τοῦ σκιροφοριῶνος μηνὸς, καὶ παρῆν ὁ Φί-
λιππος ἐν Πύλαις ἤδη καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο
ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν
δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, ἐν ᾗ
πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλεσαν οὗτοι ψευσάμενοι καὶ φε-
νακίσαντες ὑμᾶς, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγίγνετο τοῦ σκιροφο-
59 ριῶνος. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζομαι τὰ παρ'
ὑμῶν ἐν τοῖς Φωκεῦσι γενέσθαι· παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν
Φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τί ἀπαγ-
γελοῦσιν οὗτοι καὶ τί ψηφιεῖσθ' ὑμεῖς ἐπιμελὲς εἰδέναι.
οὐκοῦν εἰκὰς, ᾗ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς Φωκέας τὰ παρ'
ὑμῶν· ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης εἰς ταύτην πέμπτη γίγνεται.
ὑστέρα τοίνυν δεκάτῃ, ἐνάτῃ, ὀγδόῃ· ταύτῃ ἐγίγνονθ'
αἱ σπονδαὶ, καὶ πάντα τἀκεῖ πράγματ' ἀπωλώλει καὶ
60 τέλος εἶχεν. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος
ἠκκλησιάζετε μὲν τόθ' ὑμεῖς ἐν Πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν
τοῖς νεωρίοις, ἧκε δὲ Δερκύλος ἐκ Χαλκίδος, καὶ ἀπήγ- 360
γελλεν ὑμῖν ὅτι πάντα τὰ πράγματ' ἐγκεχείρικε Θηβαί-
οις ὁ Φίλιππος, καὶ πέμπτην εἶναι ταύτην ἡμέραν ἐλο-
γίζετ' ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ὀγδόῃ τοίνυν, ἑβ-
δόμῃ, ἕκτῃ, πέμπτῃ, τετράς· αὐτὸ συμβαίνει εἰς ταύ-
την εἶναι πέμπτην. οὐκοῦν τοῖς χρόνοις, οἷς ἀπήγγελ-
λον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συνηγωνισμέ-
νοι Φιλίππῳ καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν Φωκέων
61 ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν
Φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ μηδ' ἐκ προσβολῆς κατα
κράτος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπείσασθαι πάντας ἄρδην ἀπο-
λέσθαι, μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πει-

σθέντας αὐτοὺς ὡς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου σωθήσονται ταῦτα παθεῖν· οὐ γὰρ ἐκεῖνόν γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν Φωκέων καὶ τὰ δόγματα, ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη, ἵν' εἰδῆτε οἵων ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν ὧν ἔτυχον διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε.

ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΦΩΚΕΩΝ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.

62 Ἃ μὲν τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς, ταῦτ' ἐστὶ, φιλία, συμμαχία, βοήθεια· ὧν δ' ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσανθ' ὑμᾶς, ἀκούσατε. λέγε.

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΦΩΚΕΩΝ.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων, φησὶν, οὐχὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων, οὐδὲ Θετταλῶν καὶ Φωκέων, οὐδὲ Λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός· καὶ πάλιν παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις Φωκέας φησὶ Φιλίππῳ, οὐχὶ Θηβαίοις οὐδὲ
63 Θετταλοῖς οὐδὲ ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι Φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν Φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντ' ἐπίστευον, καὶ πρὸς τοῦτον πάντ' ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. λέγε δὴ τἀπίλοιπα. καὶ σκοπεῖτε τίνα πιστεύσαντες τί ἔπασχον. ἆρά γε ὅμοια ἢ παραπλήσια οἷς οὗτος ἀπήγγελλεν; λέγε.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ.

64 Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινότερα οὐ γέγονεν οὐδὲ μείζω πράγματ' ἐφ' ἡμῶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. τηλικούτων μέντοι καὶ τοιούτων πραγμάτων κύριος εἷς ἀνὴρ Φίλιππος γέγονε διὰ τούτους, οὔσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν Ἑλλήνων πάτριον καὶ μηδὲν τοιοῦτον

περιορᾶν γιγνομενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαί-
πωροι Φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμά-
65 των τούτων ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἃ πέ-
πρακται, θέαμα δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεει-
νόν· ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφοὺς, ἐξ ἀνάγ-
κης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦτα, οἰκίας κατεσκαμμένας,
τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύ-
ναια δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους
οἰκτροὺς, οὐδ' ἂν εἷς δύναιτ' ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ τῶν
ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων· ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν ἐναντίαν πο-
τὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ἡμῶν ὑπὲρ ἀν-
δραποδισμοῦ προτεθεῖσαν, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω πάν-
66 των. τίν' ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς
προγόνους ὑμῶν, εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώ- 362
μην θέσθαι περὶ τῶν αἰτίων τοῦ τούτων ὀλέθρου; ἐγὼ
μὲν γὰρ οἶμαι κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν
χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσ-
χρὸν, μᾶλλον δ' εἴ τις ἔστιν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς
σεσωκότας ἡμᾶς τότε καὶ τὴν σῴζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆ-
φον θεμένους, τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ
τούτους, καὶ περιῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας οἷα οὐ-
δένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ τούτων αἴτιος;
τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος;

67 Πολλὰ τοίνυν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον
εὐδαιμονίσας τῆς τύχης, εἰκότως τοῦτο μάλιστ' ἂν εὐ-
δαιμονίσειεν ἁπάντων, οὗ μὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεὰς
οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅστις τετύχηκεν ἐφ' ἡμῶν.
τὸ μὲν γὰρ πόλεις μεγάλας εἰληφέναι καὶ χώραν πολ-
λὴν ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ζηλω-
τὰ μέν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γαρ οὔ; ἔχοι δ'
68 ἄν τις εἰπεῖν πεπραγμένα καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἴδιον καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐ-

*τύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηρῶν ἀνθρώπων εἰς
τὰ πράγματ᾽ αὐτῷ ἐδέησε, πονηροτέρους εὑρεῖν ἢ
ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχ οὗτοι τοιοῦτοι δικαίως ὑπολη-
φθεῖεν ἂν, οἵ γε, ἃ ὑπὲρ αὑτοῦ Φίλιππος τηλικούτων
ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι,
οὐδ᾽ ἔγραψεν οὔτ᾽ εἰς ἐπιστολὴν οὐδεμίαν, οὔτε πρεσ-
βευτὴς οὐδεὶς εἶπε τῶν παρ᾽ ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα μισθώ-*
69 *σαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπάτων; καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος
καὶ ὁ Παρμενίων, δεσπότῃ διακονοῦντες καὶ οὐ μέλ-
λοντες ὑμῖν μετὰ ταῦτ᾽ ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ᾽ εὕ-* 363
*ροντο, μὴ δι᾽ αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι. οἱ δ᾽ Ἀθη-
ναίων, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως, πρέσβεις ταχθέντες
ὑμᾶς, οἷς ἀπαντῶντας ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη
τὸν λοιπὸν βίον καὶ ἐν οἷς εὐθύνας ἔμελλον δώσειν
τῶν πεπραγμένων, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς
ἂν ἄνθρωποι κακίους ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων
γένοιντο;*

70 *Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ᾽ ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ᾽
ὑμῶν, καὶ οὐδ᾽ ὅσιον ὑμῖν οὐδ᾽ εὐσεβές ἐστι τοιαῦτ᾽
ἐψευσμένον αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν καὶ ἀνάγνω-
θι λαβὼν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί.*

ΑΡΑ.

*Ταῦθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ᾽ ἑκά-
στην τὴν ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται νόμῳ προστετα
γμένα, καὶ ὅταν ἡ βουλὴ καθῆται, παρ᾽ ἐκείνῃ πάλιν.
καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ ὡς οὐκ εὖ ᾔδει·
ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ αὐ-*
71 *τὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ
ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ
ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ᾽ ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ ὑμῶν
τοὺς θεούς, ταῦτ᾽ αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον*

μὴ ποιήσαιτε, ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθ' ἐξώλη ποιεῖν αὐ-
τὸν καὶ γένος καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφείητε αὐτοί; μηδα-
μῶς· ὃς γὰρ ἂν ὑμᾶς λάθῃ, τοῦτον ἀφίετε τοῖς θεοῖς
κολάζειν· ὃν δ' ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ
τούτου προστάττετε.

72 Εἰς τοίνυν τοῦτ' ἀναιδείας καὶ τόλμης αὐτὸν ἥξειν
ἀκούω ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἐκστάντα, ὧν
ἀπήγγειλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν πεφενάκικε τὴν πόλιν,
ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν τοῖς
ἅπαντ' εἰδόσι, πρῶτον μὲν Λακεδαιμονίων, εἶτα Φω- 364
κέων, εἶθ' Ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα
73 γέλως, μᾶλλον δ' ἀναισχυντία δεινή. ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ
περὶ τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τοῦ Ἡγη-
σίππου, ὡς Πρόξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, ὡς ἀσεβεῖς εἰ-
σὶν, ὡς ὅ τι ἂν δήποτ' αὐτῶν κατηγορῇ, πάντα δήπου
ταῦτα πρὸ τοῦ τοὺς πρέσβεις τούτους δεῦρ' ἥκειν ἐπέ-
πρακτο, καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τῷ τοὺς Φωκέας σώζε-
74 σθαι, ὡς τίς φησιν; Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί. οὐ γὰρ
ὡς εἰ μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς εἰ μὴ Πρόξενον
οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς εἰ μὴ δι' Ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς
εἰ μὴ διὰ τὸ καὶ τὸ ἐσώθησαν ἂν οἱ Φωκεῖς, οὐχ οὕτω
τότε ἀπήγγειλεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρή-
δην ἥκειν πεπεικὼς ἔφη Φίλιππον Φωκέας σώζειν, τὴν
Βοιωτίαν οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν·
ταῦτα πεπράξεσθαι δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν καὶ διὰ ταῦ-
75 τα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. μὴ
τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τοῦτον ἀπαγγεῖλαι ταῦτ' ἐπέπρακτο ἢ
Λακεδαιμονίοις ἢ Φωκεῦσιν ἀκούετε μηδ' ἀνέχεσθε, μη-
δὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέων ὡς πονηροί. οὐ γὰρ Λακε-
δαιμονίους διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ποτ' ἐσώσατε, οὐδὲ
τοὺς καταράτους Εὐβοέας τουτουσὶ, οὐδ' ἄλλους πολ-
λοὺς, ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν σῶς εἶναι τῇ πόλει, ὥσπερ

Φωκέας νυνί. καὶ τί τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων
ἢ ὑμῶν ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπων μετὰ τοὺς παρὰ τού-
του λόγους ἐξαμαρτόντος οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπο
τούτου τότε ῥηθέντα; τοῦτ' ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει δεῖ-
76 ξαι. πέντε γὰρ ἡμέραι γεγόνασι μόναι, ἐν αἷς οὗτος 365
ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ, ὑμεῖς ἐπιστεύσατε, οἱ Φωκεῖς
ἐπύθοντο, ἐνέδωκαν ἑαυτοὺς, ἀπώλοντο. ὅθεν, οἶμαι,
καὶ δῆλόν ἐστι σαφῶς ὅτι ἡ πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συν-
εσκευάσθη τοῦ περὶ Φωκέας ὀλέθρου. ὃν μὲν γὰρ
χρόνον οὐχ οἷός τ' ἦν ἐλθεῖν ὁ Φίλιππος διὰ τὴν εἰρή-
νην, ἀλλ' ἦν ἐν παρασκευῇ, τοὺς Λακεδαιμονίους μετ-
επέμπετο, πάντα τὰ πράγμαθ' ὑποσχόμενος πράξειν
ἐκείνοις, ἵνα μὴ δι' ὑμῶν αὐτοὺς οἱ Φωκεῖς ὑποποιή-
77 σωνται. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι
δ' αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ
προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰ-
σθομένων ὅτι Θηβαίοις τὰ πράγματα πράττει εἰς χρό-
νους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων
ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ βοηθούντων, ἀλλ' ἀκονιτὶ πάνθ'
ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονεν. μὴ οὖν ὅτι
καὶ Λακεδαιμονίους καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος,
διὰ τοῦθ' ὧν ὑμᾶς οὗτος ἐξηπάτησε μὴ δότω δίκην· οὐ
γὰρ δίκαιον.

78 Ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν καὶ τῶν ἄλ-
λων τῶν ἀπολωλότων Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πό-
λει λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες
δικασταὶ, μηδ' ὑπομείνητε, πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσβείας
ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προσκατασκευ-
ασθῆναι τῇ πόλει, ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων τι κτημά-
των ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν
προήκασθε. οὐ γὰρ ἐποιήσατε τοῦτο, ἀλλ' ἤδη τῆς εἰ-
ρήνης γεγονυίας καὶ τῆς Χερρονήσου σῶ οὔσης τέτ- 366

*ταρας μῆνας ὅλους ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς τοὺς ὕστερον,
ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς
79 ἀπώλεσεν, ἐξαπατήσασα ὑμᾶς. εἶτα καὶ νῦν ἐν μεί-
ζονι κινδύνῳ τὴν Χερρόνησον οὖσαν εὑρήσετε ἢ τότε.
πότερον γὰρ εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιπ-
πος ἐξαμαρτὼν εἰς αὐτὴν πρὶν τούτων τι τῆς πόλε-
ως προλαβεῖν, ἢ νυνί; ἐγὼ μὲν οἶμαι, τότε πολλῷ.
τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία τῶν φόβων ἀφῃρημένων
καὶ τῶν κινδύνων τῶν τοῦ βουληθέντος ἂν αὐτὴν
ἀδικῆσαι;*

80 *Ἔτι τοίνυν τοιοῦτό τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν,
ὅτι θαυμάζει τί δήποτε Δημοσθένης μὲν αὐτοῦ κατη-
γορεῖ, Φωκέων δ' οὐδείς. ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον
προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ. Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων
οἱ μὲν οἶμαι βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι φυγάδες γεγε-
νημένοι καὶ τοιαῦτα πεπονθότες ἡσυχίαν ἄγουσι, καὶ
οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφο-
ρῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνελέσθαι· οἱ δ' ὁτιοῦν ἂν ἀργυ-
81 ρίου ποιήσαντες τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς. οὐ
γὰρ ἔγωγ' ἂν ἔδωκα οὐδενὶ οὐδὲν ὥστε μοι παραστάν-
τας ἐνταυθὶ βοᾶν οἷα πεπόνθασιν· ἡ γὰρ ἀλήθεια καὶ
τὰ πεπραγμένα αὐτὰ βοᾷ. ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν
Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται ὥστε μὴ
περὶ τοῦ κατηγορεῖν ἑκάστῳ τὰς Ἀθήνησιν εὐθύνας
εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δουλεύειν καὶ τεθνάναι τῷ φό-
βῳ Θηβαίους καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκά-
ζονται τρέφειν, διῳκισμένοι κατὰ κώμας καὶ παρῃρη-
82 μένοι τὰ ὅπλα. μὴ δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε, ἀλλ'
ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέ- 367
σχετο σώσειν αὐτοὺς Φίλιππον. τοῦτο γάρ εἰσι πρε-
σβείας εὔθυναι, τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν
ἀληθῆ, σῴζου· εἰ δὲ ψευδῆ, δίκην δός. εἰ δὲ μὴ πάρει-*

σι Φωκεῖς, τί τοῦτο; οὕτω γὰρ διέθηκας αὐτούς, οἶμαι, τὸ μέρος σὺ ὥστε μήτε τοῖς φίλοις βοηθεῖν μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι δύνασθαι.

83 Καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας, ἣν τα πεπραγμένα ἔχει, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ καὶ τῷ κυρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας ἥ τε ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ἡμῖν καὶ τὸ μηδέποτ' ἐλθεῖν ἂν εἰς Πελοπόννησον μηδ' εἰς Εὔβοιαν μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον μηδὲ
84 Θηβαίους; ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει ταῖς τούτων ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες προήκασθ' ὑμεῖς, καὶ τετειχισμένην ὅπλοις καὶ πολέμῳ συνεχεῖ καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν καὶ χώρᾳ πολλῇ περιείδετ' ἀνασταθεῖσαν. καὶ ματαία μὲν ἡ πρότερον βοήθεια ἡ εἰς Πύλας ὑμῖν γέγονεν, ἣν μετὰ πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἂν λογίσησθε τὰς ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευσαμένων,
85 μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες. ὃ δέ, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν ὧν οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ, πλείστην ὕβριν ὡς ἀληθῶς ἔχει κατὰ τῆς πόλεως καὶ ἁπάντων ὑμῶν, τοῦτ' ἀκούσατέ μου, ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ' ἃ πεποίηκε ποιεῖν, οὗτος ἀπαγγείλας τἀναντία καὶ φανεροὺς ἐπι- 368
δείξας ὑμᾶς οὐχὶ βουλομένους ὑμῖν μὲν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φιλίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκεν. πῶς ἂν οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο;

86 Λέγε δὴ τὸ ψήφισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους, ἵν' εἰδῆτε ὅτι, ὅτε μὲν τὰ δέοντ' ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐ-

τοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐπειδὴ δ' ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατεκομίζεσθε καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν ἐψηφίζεσθε εἰρήνης οὔσης· ὃ καὶ θαυμάζω εἰ τὸν μηδὲ τοὺς θεούς, καθ' ὃ πάτριον ἦν, τιμᾶσθαι ποιήσαντα τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε. λέγε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφίσασθε. Λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

87 Ταῦτα τότ' ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους, οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὔτε κατ' ἀρχὰς ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὔθ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες εἰς αὐτὴν "καὶ τοῖς ἐκγόνοις," ἀλλ' ὡς θαυμάσι' ἡλίκα πεισόμενοι διὰ τούτους ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦτα ὁσάκις πρὸς Πορθμῷ ἢ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν Φιλίππου καὶ ξένους ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾶν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν, καὶ τὸν αἴτιον καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην 369
ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι.

88 Οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτῶν λόγους Αἰσχίνης φεύξεται, βουλόμενος δ' ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά, καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλ-

λοις ἀγαθῶν αἰτία τοσούτων πραγμάτων καὶ ταραχῆς
ἡμῖν αἰτία γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φῇ πλὴν ὅτι δῶρα
λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν;
89 τί δ'; οὐ τριήρεις τριακόσιαι καὶ σκεύη ταύταις καὶ
χρήμαθ' ὑμῖν περίεστι καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην;
ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβά-
νειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς εἰρήνης
γέγονεν εὐπορώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων
καὶ χώρας καὶ προσόδων, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι.
90 γεγόνασι δὲ καὶ ἡμῖν τινές. ἡ δέ γε τῶν πραγμάτων
κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν ἢ αὐτοὶς ἢ τοὶς
κρείττοσι τἀγαθὰ πάντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα
πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενὴς,
ἡ δ' ἐκείνου φοβερὰ καὶ μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον
ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερ' ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν
συμμάχων καὶ τὰ τῶν προσόδων, ἃ δ' ἡμῖν δικαίως ἂν
ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτ' ἀνθ' ὧν ἀπέδοντο αὐτοὶ
λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ' ἀντ' ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ 370
πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα
δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους.

91 Ὅλως δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιον δήπου φή-
σαιτ' ἂν εἶναι μήτ', εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότ'
ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς
τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργὴν, μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέ-
πρακται δι' ἄλλον τινὰ, τοῦτο σῶσαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων
οὗτος αἴτιος σκεψάμενοι καὶ χάριν, ἂν ταύτης ἄξιος ᾖ,
καὶ τοὐναντίον ὀργὴν, ἂν τοιαῦτα φαίνηται πεποιηκὼς,
92 ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ
πάνθ' ἅμα ἐᾶτε ταράττειν αὐτὸν, τὰ τῶν στρατηγῶν
ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον, τἀπὸ τῆς
εἰρήνης ἀγαθὰ, ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' ἑαυτοῦ σκοπῆτε. οἷον
ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον; ἦν. ἐνταῦθ' ἐγκαλεῖ

τις Αἰσχίνῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν
ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ
τούτων γε ἀφεῖται, καὶ οὐδὲν αὐτὸν δεῖ λέγειν· περὶ
γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχε-
σθαι καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ
ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν
περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αἰ-
93 τιᾶται περὶ αὐτοῦ σε. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς
ἔπειθον ποιήσασθαι· ἐπείσθημεν· πρέσβεις ἐπέμψα-
μεν· ἤγαγον οὗτοι δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρή-
νην. πάλιν ἐνταῦθα περὶ τούτου μέμφεταί τις Αἰσχί-
νην; φησί τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν
ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς. οὔκουν
οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην 371
94 οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον· οὐ γὰρ οὗτος αἴτιος. τί οὖν, ἄν-
θρωπε, λέγεις, εἴ τις ἔροιτό με, καὶ πόθεν ἄρχει κατη-
γορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλευομένων
ὑμῶν οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιητέον εἰρήνην ἢ μή (ἐδέδοκτο
γὰρ ἤδη τοῦτό γε) ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά, τοῖς τὰ δί-
καια λέγουσιν ἀντειπὼν τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε
δῶρα λαβών, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθεὶς
ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε, οὐδ' ὁτιοῦν ἐποίησε, τοὺς
δ' ἐπὶ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμά-
χων, καὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐψεύσατο ἡλίκα οὐ-
δεὶς πώποτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὔτε πρότερον οὔθ'
ὕστερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ λόγου τυχεῖν
Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Κτησιφῶν καὶ Ἀριστόδη-
μος τὴν ἀρχὴν τὴν πρώτην ἔφερον τοῦ φενακισμοῦ,
ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν ἤδη τὰ πράγμαθ' ἧκεν, Φιλο-
κράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν, δεξάμενοι δ' οὗτοι πάντ'
95 ἀπώλεσαν. εἶτ' ἐπειδὴ δεῖ λόγον καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν
πεπραγμένων, ὤν, οἶμαι, πανοῦργος οὗτος καὶ θεοῖς

ἐχθρὸς καὶ γραμματεὺς, ὡς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπολογήσεται, οὐχ ἵνα πλειόνων ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ δῷ λόγον· μανία γὰρ τοῦτό γε· ἀλλ' ὁρᾷ τοῦθ', ὅτι ἐν μὲν τοῖς ὑφ' αὐτοῦ πεπραγμένοις ἀγαθὸν μὲν οὐδέν ἐστιν, ἅπαντα δὲ τἀδικήματα, ἡ δ' ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοὔνομα γοῦν ἔχει
96 φιλάνθρωπον. ἣν δέδοικα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
δέδοικα, μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι, ἐπὶ 372
πολλῷ ἄγοντες· τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον οὗτοι προὔδοσαν, Φωκέας καὶ Πύλας· οὐ μὴν διὰ τοῦτόν γε ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμεθα, ἀλλ' ἄτοπον μέν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δὲ πάνυ· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς, ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες, χάριν αὐτῆς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε ἐπολέμουν, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς
97 ἠνέσχεσθε. εἰρήνη μὲν οὖν δι' ἐκείνους, ἐπικίνδυνος δὲ καὶ σφαλερὰ καὶ ἄπιστος διὰ τούτους γέγονε δωροδοκήσαντας. εἴργετ' οὖν, εἴργετε αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων, εἰς δὲ τοὺς ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεται, οὔ, ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' Αἰσχίνην διαβέβληται. σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον ἐξηπάτησθε ὑμεῖς μηδ' ἀπωλώλει τῶν συμμάχων μηδεὶς, τίν' ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν ἡ εἰρήνη, ἔξω τοῦ ἄδοξος γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος συνειπὼν Φιλοκράτει. ἀλλ' ἀνήκεστόν γ' οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν δ', οἶμαι, πολλῶν αἴτιος οὗτος.

98 Ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦθ' ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, τοσοῦτ' ἀπέχω τοῦ συκοφαντίαν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσ-

ἄγειν ἢ ὑμᾶς ἀξιοῦν ὥστ', εἰ ταῦθ' ὑπ' ἀβελτερίας ἢ
δι' εὐήθειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέ-
πρακται, αὐτός τ' ἀφίημι Αἰσχίνην καὶ ὑμῖν συμβου- 373
99 *λεύω. καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμί' ἐστὶ πολι-*
τικὴ οὐδὲ δικαία. οὐδένα γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς
κελεύετε οὐδ' ἀναγκάζετε· ἀλλ' ἐπειδάν τις ἑαυτὸν
πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες ἀνθρώ-
πων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε καὶ
οὐ φθονερῶς, ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐ-
100 *τῶν ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμήσεται*
καὶ πλέον ἕξει τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο· ἂν δ' ἀποτυγ-
χάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ' οὐ δίκαιον. οὐ
γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις οὐδὲ τοῖς
παισὶν αὐτῶν οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διὰ
τὴν ἀβελτερίαν τὴν ἐμὴν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, τοι-
101 *αῦτα πεπονθέναι· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς*
ἄφετ' Αἰσχίνῃ τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ ὑπερβάλλοντα, ἂν
δι' εὐήθειαν ἢ δι' ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν λελυμασμέ-
νος φανῇ. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν
καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ' ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν τῶν
πεπραγμένων, μάλιστα μὲν, εἰ οἷόν τε, ἀποκτείνατε,
εἰ δὲ μὴ, ζῶντα τοῖς λοιποῖς παράδειγμα ποιήσατε.
σκοπεῖτε δὴ τὸν ὑπὲρ τούτων ἔλεγχον, ὡς δίκαιος ἔσται,
μεθ' ὑμῶν.
102 *Ἀνάγκη δή που τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην πρὸς*
ὑμᾶς εἰπεῖν τουτονὶ, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων καὶ τῶν
Θεσπιέων καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν
ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαρρήδην ἀκούσαντα
ὑποσχομένου Φιλίππου ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει,
ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γοητευθέντα καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ
τἆλλα φιλανθρωπίᾳ καὶ ταῦτ' ἐλπίσαντα παρ' αὐτοῦ. 374
103 *οὐκ ἔνεστι τούτων οὐδὲ ἓν χωρίς. ἐκ τοίνυν τούτων*

ἀμφοτέρων μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτῷ προσήκει Φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος πάντ' αὐτῷ γέγονε τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴχιστα. ὑμᾶς ἐξηπάτηκεν, ἀδοξεῖ, δίκαιος ἀπολωλέναι κρίνεται. εἴ γέ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, ἐν εἰσαγγελίᾳ πάλαι
104 ad 109 ἂν ἦν· νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐήθειαν καὶ πραότητα εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦντος Φιλίππου; τίς δ' ἐξελέγχοντα ἢ λέγοντά τι τοῦτον ἑόρακεν; οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ πάντες Ἀθηναῖοι πρότερον κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν ἀεί, ὧν οὐδὲν οὐδεὶς ἠδίκηται ἰδίᾳ δήπου. ἐγὼ δ' ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὐτὸν ἦν, "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθε ὅ τι βούλεσθε· "ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἥμαρτον, ὁμολογῶ. τὸν δ' "ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε· ἄπι"στος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε οἷα πεποίηκεν ἐμέ; "οἷα ἐξηπάτηκεν;" τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων,
110 οὐδ' ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι οὐ παρακρουσθεὶς οὐδ' ἐξαπατηθείς, ἀλλὰ μισθώσας αὐτὸν καὶ λαβὼν ἀργύριον ταῦτ' εἶπε, καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρίς, οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι δίκαιος.

111 Οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνον δῆλός ἐσθ' ὅτι χρημάτων ἅπαντ' εἶπεν ἐκεῖνα. ἀλλ' ἧκον ὡς ὑμᾶς ἔναγχος Θετταλοὶ καὶ Φιλίππου πρέσβεις μετ' αὐτῶν, ἀξιοῦν- 375
τες ὑμᾶς Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ προσῆκεν οὖν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀνθρώπων; Αἰσχίνῃ τουτῳί. διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τούτοις τἀναντία ἐποίησεν ἐκεῖνος.
112 οὗτος μὲν γὰρ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τει-

χιεῖν, καὶ τοὺς μὲν Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαί-
ων ὕβριν καταλύσειν· ὁ δὲ τοὺς μὲν Θηβαίους μείζους
ἢ προσῆκε πεποίηκε, τοὺς δὲ Φωκέας ἄρδην ἀπολώλε-
κε, καὶ τὰς μὲν Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν
δὲ Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν προσεξηνδραπόδι-
σται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πράγμαθ' ἑαυτοῖς τούτων
γένοιτο; οὐ τοίνυν ἀντεῖπεν, οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα,
113 οὐδ' ἐφθέγξατο ἐναντίον οὐδέν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω
δεινὸν, τηλικοῦτον ὄν· ἀλλὰ καὶ συνεῖπε μόνος τῶν
ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι τοῦτό γε οὐδὲ
Φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρὸς, ἀλλ' Αἰσχί-
νης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν καὶ οὐκ ἐθελόν-
των ἀκούειν αὐτοῦ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐν-
δεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ τοῦ Φιλίππου πα-
ροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους
δὲ τοὺς στρατευομένους, ὅταν δέῃ, (μέμνησθε γὰρ
δήπου,) αὐτὸς ὤν, οἶμαι, θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ
Ζεῦ.

114 Ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν μηδένα μηδὲν ἔχοντα εἴχομεν
δεῖξαι τῶν πρέσβεων, μηδ' ἦν ὥστ' ἰδεῖν ἅπαντας, βα-
σάνους καὶ τὰ τοιαῦθ' ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ
Φιλοκράτης μὴ μόνον ὡμολόγει παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δήμῳ
πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐδείκνυεν ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκο- 376
δομῶν, βαδιεῖσθαι φάσκων, κἂν μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς,
ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ
ταῖς τραπέζαις, οὐκ ἔνι δήπου τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ
115 εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα. ἔστιν
οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, ὅστις
ἵνα λαμβάνῃ μὲν Φιλοκράτης, ἀδοξῇ δὲ αὐτὸς καὶ
κινδυνεύῃ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξε-
τάζεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν
κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἶμαι. ἀλλὰ

πάντα ταῦτ᾽, ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, εὑρήσετε μεγάλα,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ σημεῖα τοῦ χρήματα
τοῦτον ἔχειν.

116 Ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ᾽ ἐστὶν
ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίπ-
πῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην, ὅτ᾽ εἰσήγγελλεν
Ὑπερείδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ δυσχεραί-
νειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλοκράτης
τοσούτων καὶ τοιούτων ἀδικημάτων αἴτιος γέγονεν,
οἱ δ᾽ ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην τοῦθ᾽
οὕτως ἔχειν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ᾽ αὑτὸν
ἐκεῖνον, εἰ μὴ τοὺς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς
117 εἶχεν. ἵν᾽ οὖν μήτ᾽ ἀφῶ μήτ᾽ αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην
ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμ᾽ αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους εὕρῃ, τοὺς
δὲ μὴ μετεσχηκότας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ
παρελθὼν εἰς ὑμᾶς ἀποφηνάσθω μὴ μετέχειν μηδὲ
ἀρέσκειν αὑτῷ τὰ ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα. καὶ 377
τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίημι ἔγωγ᾽, ἔφην. ταῦτα μνη-
μονεύετε, ὡς ἐγὼ οἶμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς
118 οὐδ᾽ ἔδειξεν ἑαυτόν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἐστὶν ἑκάστῳ
τις πρόφασις· ὁ μὲν οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, ὁ δ᾽ οὐχὶ παρ-
ῆν ἴσως, τῷ δὲ κηδεστής ἐστιν ἐκεῖνος· τούτῳ δ᾽ οὐ-
δὲν τούτων. ἀλλ᾽ οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυτὸν καὶ
οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον, ἀλλὰ
καὶ μετὰ ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἄν περ ἐκφύγῃ νῦν, καθ᾽
ὑμῶν ὑπάρξων ἐκείνῳ, ὥσθ᾽, ἵνα μηδὲν ἐναντίον μηδὲ
ῥῆμα πρόηται Φιλίππῳ, οὐδ᾽ ἀφιέντων ἀφίεται, ἀλλ᾽
ἀδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὁτιοῦν αἱρεῖται παρ᾽ ὑμῖν
119 μᾶλλον ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι
τίς ἡ κοινωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους
αὕτη; ὃς εἰ τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντα
ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα δ᾽ ὡμολόγει λαβεῖν ἐκ τῆς

πρεσβείας, ὥσπερ ὁμολογεῖ, τοῦτό γ' αὐτὸ φυγεῖν καὶ
διευλαβηθῆναι τῷ προῖκα πρεσβεύοντι προσῆκε, καὶ
διαμαρτύρασθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε
τοῦτ' Αἰσχίνης. ταῦτ' οὐ φανερά, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι;
ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ καὶ λέγει ὅτι χρήματ' εἴληφεν Αἰσχίνης
καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ δι' ἀβελτερίαν
οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, οὐδ' ἀποτυγχάνων;

120 Καὶ τίς μου καταμαρτυρεῖ, φήσει, δῶρα λαβεῖν;
τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ', Αἰσχίνη,
ἅπερ πιστότατ' ἐστὶν ἁπάντων, καὶ οὐκ ἔνεστ' εἰπεῖν
οὐδ' αἰτιάσασθαι ὡς ἢ πεπεισμένα ἢ χαριζόμενά τῳ
ἐστὶ τοιαῦτα, ἀλλ' οἷάπερ αὐτὰ προδοὺς καὶ διαφθεί- 378
ρας σὺ πεποίηκας, τοιαῦτ' ἐξεταζόμενα φαίνεται. πρὸς
δὲ τοῖς πράγμασιν αὐτὸς αὐτίκα δὴ σὺ σαυτοῦ κατα-
μαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρ' ἀναστάς μοι. οὐ
γὰρ δὴ δι' ἀπειρίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι εἴπῃς· ὃς
γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα, καὶ τούτους ἀμαρ-
τύρους, πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώ-
κων, δῆλον ὅτι πάνδεινος εἶ τις.

121 Πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμέ-
νων Αἰσχίνῃ τουτῳί, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς
καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν,
ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ τι μᾶλλον ἐπ' αὐτο-
φώρῳ δεδωροδοκηκότ' αὐτὸν καὶ πεπρακότα πάντ'
ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστέλλετ' αὖθις αὖ τὸ τρίτον
τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον, ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ
μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος ὑπέσχητο, ἐχειρο-
τονήσατε καὶ τοῦτον κἀμὲ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλεί-
122 στους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην
εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν καὶ κελευόντων βαδί-
ζειν οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν· οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο.
ἐπειδὴ δ' ἀνέστη μετὰ ταῦθ' ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες
ἐβουλεύονθ' οὗτοι τίν' αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ

τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος
ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγο-
123 ρὰν ἐγίγνοντο τότε· ἐφοβοῦντο δὴ μὴ σύγκλητος ἐκ-
κλησία γένοιτο ἐξαίφνης, εἶτα ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ
τἀληθῆ ψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέ-
ων, καὶ τὰ πράγματ' ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ
ἐψηφίσασθε μόνον καὶ μικρὰν ὑπεφήνατ' ἐλπίδα ἡντι- 379
νοῦν αὐτοῖς, ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν, οὐκ ἐνῆν μὴ
παρακρουσθέντων ὑμῶν μεῖναι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ
σῖτος ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγο-
νυίᾳ, οὔθ' ἡ σιτοπομπία δυνατὴ τριήρων οὐσῶν ὑμε-
τέρων ἐκεῖ καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν, αἵ τε πόλεις
πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρό-
νῳ καὶ πολιορκίᾳ· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο
124 καὶ εἴκοσίν εἰσιν ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα
μηδὲν μετάθοισθε ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέ-
λιπον. ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς δεινὸν
ἦν καὶ ὑποψία μεγάλη. "τί λέγεις; ἐπὶ τηλικαῦτα καὶ
"τοιαῦτ' ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγείλας οὐδὲ πρε-
"σβεύεις;" ἔδει δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφα-
σίζεται, καὶ λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐ-
τοῦ καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ ἐξώμοσεν ἀρρωστεῖν του-
125 τονὶ καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δ' ἀπωλώλεσαν
οἱ Φωκεῖς ὕστερον ἡμέραις πέντε ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε
τὸ μίσθωμα ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος
ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας καὶ ἀπήγγειλεν
ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλα-
σι, καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀκούσαντες
εἰκότως κἀκείνοις συνήχθεσθε καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε,
καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψη-
φίζεσθε καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν καὶ τὸν Πειραιᾶ
126 τειχίζειν καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει θύειν,—ἐπειδὴ ταῦτ'

ἦν καὶ τοιαύτη ταραχὴ καὶ τοιοῦτος θόρυβος περιειστή- 380
κει τὴν πόλιν, τηνικαῦτα ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς οὑτοσὶ καὶ
εὔφωνος οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος
αὐτὸν ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα,
οὔτε τὴν ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότ' ἐξωμόσαθ', ὑπολογι-
σάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀνθ' αὐ-
τοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζη-
127 *μίαν εἶναι κελεύει, οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελ-*
κότα ὡς ἐπικεκήρυκται χρήματ' αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπει-
δὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν καὶ
τῆς Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς
μέσας τὰς Θήβας καὶ τὰ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βα-
δίζειν· ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν καὶ ὅλος πρὸς τῷ λήμ-
ματι καὶ τῷ δωροδοκήματι ὥστε πάντα ταῦτα ἀνελὼν
καὶ παριδὼν ᾤχετο.

128 *Καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ*
δεινότερά ἐστιν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων
γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω
δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πά-
σχειν Φωκέας ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς
μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀπο-
στῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τἀπινίκια τῶν
πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος
ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν,
ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι καὶ
χώρᾳ καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετο ἐκεῖνος, καὶ συν-
εστεφανοῦτο καὶ συνεπαιάνιζε Φιλίππῳ καὶ φιλοτη-
σίας προὔπινεν.

129 *Καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν ἐμοὶ μὲν οὕτω, τούτῳ δ'*
ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας ἐν 381
τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν ἐν τῷ μητρῴῳ
ταῦτ' ἐστὶν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα

ἄντικρυς περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος γέγραπται· ὑπὲρ δ' ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσβεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο· οὐ γὰρ ἔγωγ' αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ' ἐξωμο-
130 σάμην. Καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει.

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΓΡΑΜΜΑΤΑ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ' εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον, ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος πολέμου καὶ νίκην αὑτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις διδόναι, καὶ τἀναντία τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύχετο οὗτος καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι.

131 Οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νόμον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε ἑτέρων θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται· τὰ δὲ πρόσθεν πεπραγμένα καὶ πεπρεσβευμένα ὑπὲρ τούτων ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε τοίνυν τί ἔσται τίμημα, ὃ ταύτην ἕξει τὴν ἀξίαν ὥστε τοσούτων ἀδικη-
132 μάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν ἐν Ἀμφικτύοσι κοινωνεῖν ἐθέλειν δυσκόλως τ' ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς τὸν Φίλιππον, ὡς
ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων καὶ οὔτε 382
δικαίων οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων, εἰς δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας τὰς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, ὅρκον ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας, τὸν ἁπάντων τῶν κακῶν αἴτιον, καὶ ὃν εἰλήφατ' ἐπ' αὐτοφώ-
133 ρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον

δ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου ποιούμενος εἰρήνην παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο, πρᾶγμα πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτονὶ δ' ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν νόμων τὰ ἔσχατα ταττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα ποιῇ.

134 Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτος ἥξει τις λόγος παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, εἰ τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφιεῖσθε. ἐγὼ δ', εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν ὅ τι μεῖζον τούτου κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης χρήματ' ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελήσαντας ὑμᾶς ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τὴν προσήκουσαν δί-
135 κην δεδωκότες εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν οὕτω μᾶλλον ἐκ τῶν εἰκότων γενήσεται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ', ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους νομίσας ὑμᾶς Θηβαίων ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν. 383
ἀλλ' ὑπὸ τούτων ἐδιδάχθη καὶ ταῦτ' ἤκουσεν, ἃ καὶ πρότερόν ποτ' εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ καὶ
136 τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν, ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν πάντων καὶ ἀσυνθετώτατον, ὥσπερ ἐν θαλάττῃ πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ, κινούμενος. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν· μέλει δ' οὐδενὶ τῶν κοινῶν, οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ καὶ διοικήσοντας, οἷον αὐτὸς δή· κἄνπερ αὐτῷ τοῦτο κα-

τασκευασθῇ, πᾶν ὅ τι ἂν βούληται παρ' ὑμῖν ῥᾳδίως
137 διαπράξεται. εἰ μὲν οὖν ἤκουσεν, οἶμαι, τοὺς τότε
ταῦτα πρὸς αὐτὸν εἰπόντας παραχρῆμα, ὡς δεῦρ' ἐπ-
ανῆλθον, ἀποτετυμπανισμένους, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ τῷ
βασιλεῖ. τί δ' ἦν ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ
Τιμαγόρου καὶ τετταράκοντα τάλαντα, ὡς λέγεται, δε-
δωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ παρ' ὑμῖν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶ-
τα καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον αὐτῷ βεβαιῶσαι, μή
τί γ' ἃ ἐκείνῳ τόθ' ὑπέσχετο πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν
οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι
πρῶτον μὲν Ἀμφίπολιν πάλιν ὑμετέραν [δούλην] κατ-
έπεμψεν, ἣν τότε σύμμαχον αὑτοῦ καὶ φίλην ἔγρα-
ψεν· εἶτ' οὐδενὶ πώποτ' ἔδωκε χρήματα τοῦ λοιποῦ.
138 ταὐτὸ τοίνυν τοῦτ' ἂν ἐποίησε Φίλιππος, εἴ τινα τού-
των εἶδε δίκην δόντα, καὶ νῦν, ἂν ἴδῃ, ποιήσει. ἐπει-
δὰν δ' ἀκούῃ λέγοντας εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους
κρίνοντας, τί καὶ ποιήσῃ; ζητῇ πόλλ' ἀναλίσκειν, ἐξὸν 384
ἐλάττω, καὶ πάντας θεραπεύειν βούληται, δύ' ἢ τρεῖς
ἐξόν; μαίνοιτο μεντἄν. οὐδὲ γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων
πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ, πολλοῦ γε
139 καὶ δεῖ, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐπείσθη. ὃν δὲ τρό-
πον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις
ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ' ὑμῶν ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τού-
τοις χρήματ' ἐκεῖνος ἐβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γε, ὡς
ἔφασαν, πολλά. οὐκ ἐδέξαντο οὐδ' ἔλαβον ταῦτα οἱ
τῶν Θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ
δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ
Φίλιππος ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τοιαῦ-
τα, καὶ τελευτῶν ἐκπώματ' ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ προὔπι-
νεν αὐτοῖς. πάντα ταῦτα ἐκεῖνοι διεωθοῦντο καὶ οὐ-
140 δαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δὲ Φίλων, εἷς τῶν
πρέσβεων, εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον οὐχ ὑπὲρ

Θηβαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ τὸν Φίλιππον ὁρῶν καὶ μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς ἥδεσθαι καὶ χαίρειν· αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων, εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρωπίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα ἄξιόν τι καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι, καὶ ὅλην τε τὴν πόλιν οὕτω καὶ σφεῖς ὡμολόγουν ὑπάρξειν αὐ-
141 τῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε τί τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτων καὶ τί συμβέβηκε, καὶ θεάσασθε ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως· πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ καὶ ἡττωμένοις, εἶ- 385
τα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ἄρδην ὄλεθρος καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναιρέσεις. ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἔτι πρὸς τούτοις Ὀρχομενὸς, Κορώνεια, Κορσιὰ, τὸ Τιλφωσσαῖον, τῆς τῶν Φωκέων
142 χώρας ὁπόσην βούλονται. τοῖς μὲν δὴ Θηβαίοις ταῦτ' ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' ἂν εὔξαιντο δήπου μείζονα· τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί; οὐδὲν πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι· τοῦτο δὲ καλὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ δόξης, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης καὶ τί τοῖς πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων, καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐ-
143 τοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν ἀφεστηκέναι μὲν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν συμμάχων, ὀμωμοκέναι δὲ Φιλίππῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ' ἐπ' αὐτὰ βουλόμενος σώζειν, ὑμᾶς κωλύσειν καὶ τὸν μὲν ὑμῖν βουλόμενον παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγήσεσθαι καὶ πολέμιον, τὸν δὲ
144 ἀπεστερηκότα σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν

ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσὶ, ἔγραψε δ' ὁ τούτου συν-
εργὸς Φιλοκράτης· καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τὴν προτέ-
ραν ἡμέραν, καὶ πεπεικότος ὑμᾶς τὸ τῶν συμμάχων
δόγμα κυρῶσαι καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ
Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν Φι-
λοκράτους γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ
145 πολλὰ ἄλλ' ἔτι τούτων δεινότερά ἐστι γεγραμμένα. τῇ
μὲν δὴ πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ' 386
εὑρεῖν αἰσχίω ῥᾴδιον· τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα
πράξασιν; τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ', ὅσα ἑοράκαθ'
ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυροὺς, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀπολωλό-
των συμμάχων χώρᾳ κτήματα καὶ γεωργίαι παμπλη-
θεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον ἔχουσαι πρόσοδον, τού-
146 τῳ δ' Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον τὰς τῶν ὑμετέρων
συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς
ὑμετέροις γεγενῆσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην τῇ μὲν
ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ
κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην γεγε-
νῆσθαι, τῶν δὲ πρέσβεων τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦ-
τα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα, πλοῦτον
ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν εἰργάσθαι; ἀλλὰ μὴν
ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς Ὀλυνθίους μάρ-
τυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

147 Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν εἰ καὶ τοιοῦτό τι τολμή-
σει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλὴν οὐδ' οἵαν ἠξίουν ἐγὼ τὴν
εἰρήνην ποιήσασθαι κακῶς τῷ πολέμῳ τῶν στρατηγῶν
κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατ'
αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς ᾤχετο
πρεσβεύων πόλεως ἢ ταύτης αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέ-

ρας, ἣν κεκρατηκέναι τε τῷ πολέμῳ φήσει καὶ χρη-
στοὺς ἔχειν στρατηγούς, εἰκότως χρήματ' εἴληφεν· εἰ
δ' ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκ' ἐφ' οἷς ἡ πέμψασα πό-
λις τῶν αὐτῆς ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δωρεὰς προσ-
λαβὼν φαίνεται; τῶν γὰρ αὐτῶν ἔδει τήν τε πέμψασαν 387
πόλιν τυγχάνειν καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, εἴπερ τι
148 τῶν δικαίων ἐγίγνετο. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκέψασθε,
ὦ ἄνδρες δικασταί. πότερ' οἴεσθε πλέον Φωκέας Θη-
βαίων ἢ Φίλιππον ὑμῶν κρατεῖν τῷ πολέμῳ; ἐγὼ μὲν
γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι Φωκεῖς Θηβαίων. εἶχόν γε Ὀρχομενὸν
καὶ Κορώνειαν καὶ τὸ Τιλφωσσαῖον, καὶ τοὺς ἐν Νέω-
σιν ἀπειλήφεσαν αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακο-
σίους ἀπεκτόνεσαν ἐπὶ τῷ Ἡδυλείῳ, καὶ τρόπαιον εἱ-
στήκει, καὶ ἱπποκράτουν, καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστή-
149 κει Θηβαίους. ὑμῖν δὲ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὔτ' ἦν μήτε
γένοιτο τοῦ λοιποῦ, τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τοῦ
πρὸς Φίλιππον πολέμου, οὐκ ἐδύνασθε κακῶς ἡλίκα
ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον. τοῦ δὲ μὴ πάσχειν αὐτοὶ
πᾶσαν ἄδειαν ἤγετε. τί ποτ' οὖν ἐκ τῆς αὐτῆς εἰρήνης
τοῖς μὲν Θηβαίοις, τοῖς τοσοῦτο κρατουμένοις τῷ πο-
λέμῳ, καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν
προσλαβεῖν γέγονε, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ὑμῖν, καὶ ἃ τῷ
πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπολωλεκέ-
ναι; ὅτι τἀκείνων μὲν οὐκ ἀπέδοντ' οἱ πρέσβεις, τὰ δ'
ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέ-
πρακται, καὶ ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι μᾶλλον εἴσεσθε.
150 Ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη τέλος εἶχεν αὕτη ἡ τοῦ
Φιλοκράτους, ᾗ συνεῖπεν οὗτος, οἱ δὲ πρέσβεις ἀπῄρ-
κεσαν οἱ τοῦ Φιλίππου λαβόντες τοὺς ὅρκους (καὶ μέχρι 388
τούτου γε οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων, ἀλλ'
αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ
τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι),

ἠξίουν ὑμᾶς ἐγὼ καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην
ἐφ' Ἑλλησπόντου καὶ μὴ προέσθαι μηδ' ἐᾶσαι κατα-
σχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ
151 χωρίων. ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι πάνθ' ὅσ' ἂν ἐκ πολέ-
μου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσα-
σιν ἀπόλλυται· οὐδεὶς γὰρ πώποθ' ὑπὲρ τῶν ὅλων
πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν ὑπὲρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων
ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν, ἀλλὰ ταῦθ' οἱ προλαβόν-
τες ἔχουσιν. χωρὶς δὲ τούτων δυοῖν χρησίμοιν οὐ δια-
μαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην πλευσάντων ἡμῶν·
ἢ γὰρ παρόντων καὶ κατὰ τὸ ψήφισμ' αὐτὸν ἐξορκω-
σάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῆς πόλεως, ἀποδώσειν, τῶν
152 δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι, ἢ μὴ ποιοῦντος ταῦτα ἀπαγγε-
λεῖν ἡμᾶς εὐθέως δεῦρο, ὥστ' ἐν ἐκείνοις τοῖς πόρρω
καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας
ὑμᾶς περὶ τῶνδε τῶν ἐγγὺς καὶ μειζόνων, λέγω δὲ Φω-
κέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι· μὴ προλαβόντος δ'
ἐκείνου ταῦτα μηδ' ὑμῶν ἐξαπατηθέντων ἅπαντ' ἐν
ἀσφαλεῖ τὰ πράγμαθ' ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος
153 ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια. καὶ ταῦτ' εἰκότως οὕτως
ὑπελάμβανον ἕξειν. εἰ γὰρ ἦσαν, ὡς ἦσαν τότε, Φω-
κεῖς σῷ καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν ἂν ὑμῖν
εἶχεν ἀνατείνασθαι φοβερὸν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι 389
παρείδετε· οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν οὔτε ναυσὶ
κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἔμελλεν, ὑμεῖς δ' ἐκεί-
νου παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ
ἐμπόρια, καὶ χρημάτων τ' ἐν σπάνει καὶ τῶν ἄλλων ἐν
πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν, ὥστ' ἐκεῖνος ὁ
δουλεύων ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσι-
154 τελοῦσιν, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμ-
βεβηκόσι νῦν πλάττομαι καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ'
εὐθὺς ἐγνώκειν καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τού-

τοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκέτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὗτοι δ' οὐκ ἀπῆσαν, ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς πρέσβεις τὴν ταχίστην, τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνηται, γράψας ὥσπερ νῦν λέγω, τοῖς ῥήμασιν οὕτως ἄντικρυς. Καί μοι λέγε τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

155 Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκον-
τας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποίουν εἴσεσθε. ἐπει-
δὴ δὲ ἀφικόμεθ' εἰς Ὠρεὸν καὶ συνεμίξαμεν τῷ Προ-
ξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν καὶ τὰ προστετα-
γμένα πράττειν ἐπορεύοντο κύκλῳ, καὶ πρὶν εἰς Μακε-
δονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν·
τὰς δὲ ἄλλας πάσας καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, πρὶν Φίλιπ- 390
πον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκονθ'
156 ὅλας. ἐν δὲ τούτῳ Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν,
Ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς
ᾕρει καὶ διῳκεῖτο ὁ Φίλιππος, πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ
θρυλοῦντος ἀεὶ, τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώ-
μην ἀποφαινομένου, μετὰ ταῦτα δ' ὡς ἀγνοοῦντας δι-
δάσκοντος, τελευτῶντος δὲ ὡς ἂν πρὸς πεπρακότας
αὐτοὺς καὶ ἀνοσιωτάτους ἀνθρώπους οὐδὲν ὑποστελ-
157 λομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς καὶ ἅπασιν
ἐναντιούμενος οἷς ἔλεγον μὲν ἐγὼ, ἐψήφιστο δὲ ὑφ'
ὑμῶν, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλ-
λοις πρέσβεσιν, αὐτίκα εἴσεσθε· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέν πω
λέγω περὶ οὐδενὸς οὐδ' αἰτιῶμαι, οὐδ' ἀναγκασθέντ'
αὐτῶν οὐδένα δεῖ δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ

δι' αὐτὸν καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ καὶ δεινὰ καὶ οὐ προῖκα τὰ πεπραγμένα πάντες ὑμεῖς ἑοράκατε· οἵτινες δ' οἱ τούτων μετεσχηκότες αὐτὸ δηλώσει.

158 Ἀλλὰ νὴ Δί' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλ' ἃ προσῆκεν ἐποίησαν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες καὶ χιλίας λαβόντες δραχμὰς ἐφόδιον παρ' ὑμῶν, παρ' οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ' ὅτε ἐκεῖσε ἐπορεύοντο οὔθ' ὅτ' ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον, ἀλλ' ἐν τῷ πανδοκείῳ τῷ πρὸ τοῦ Διοσκορείου (εἴ τις ὑμῶν εἰς Φερὰς ἀφῖκται, οἶδεν ὃ λέγω) ἐνταῦθ' ἐγίγνοντο οἱ ὅρκοι, ὅτε δεῦρ' ἤδη τὸ στράτευμ' ἄγων ἐβάδιζε Φίλιππος, αἰσχρῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀναξίως ὑμῶν. 391
159 καίτοι τοῦτο Φίλιππος ἁπάντων ἂν ἐτιμήσατο πλείστου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι. τήν τε γὰρ εἰρήνην οὐχὶ δυνηθέντων ὡς ἐπεχείρησαν οὗτοι, πλὴν Ἁλέων καὶ Φωκέων, γράψαι, ἀλλ' ἀναγκασθέντος ὑφ' ὑμῶν τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων (οὐ γὰρ αὐτῷ συστρατεύσειν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων ἔμελλον, ἀλλ' ἕξειν πρόφασιν
160 τοὺς ὅρκους), οὐδὲ μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων, ἐφ' αἷς εὑρίσκετο τὴν εἰρήνην, οὐδὲ τοῦτο δειχθῆναι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἄρ' ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἥττητο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππός ἐστιν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένοιτο ταῦθ' ἃ λέγω φανερά, διὰ ταῦτα οὐδαμόσε ᾤετο δεῖν τούτους βαδίζειν. οὗτοι δ' ἐχαρίζοντο πάντ', ἐνδεικνύμενοι καὶ ὑπερκο-
161 λακεύοντες ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται

πάντα, τοὺς χρόνους ἀνηλωκότες, τὰ ἐν Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες μηδ' ὧν συμφέρον ἦν, τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρ' εὖ φρονοῦσι δικασταῖς καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν τούτῳ σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μεν τὸ ψήφισμα, ὡς ὁρκοῦν προσῆκεν ἡμῖν, εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ δήμου.

ΨΗΦΙΣΜΑ. ΕΠΙΣΤΟΛΗ. ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ. 392

162 *Καὶ μὴν ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατελάβομεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι καὶ τὰ προστεταγμένα ὑφ' ὑμῶν ἐποίει κατὰ τὰ ψηφίσματα, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

163 *Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἄρνησίς ἐστιν αὐτοῖς τὸ μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπήραμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν, ὡς τάχιστα εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα οὐδ' ἐνεποίησαν χρόνον οὐδένα, Ἅλου δὲ πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς, καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν Λαρίσῃ τῷ κήρυκι·*
164 *τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχώρουν. ἐπειδὴ δ' εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δ' ἀσφάλεια ἰέναι καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτ' ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐπήει. τί δήποτε;*

ὅτι τότε μὲν τὸ τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν δὲ τὸ ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ
165 χρόνον διατριφθῆναι τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ 393
μὴν ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν ἢ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ βαδίζειν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα ἐπειγόμενοι;

166 Ὃν τοίνυν χρόνον ἦμεν ἐκεῖ καὶ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ τε χρήματ' ἀναλίσκειν καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν, ὧν ἡμῖν ἐδίδου ξενίων, τούτους λύσασθαι· οὗτος δὲ αὐτίκα ἀκούσεσθε τί ποιῶν διετέλεσεν. τί οὖν ἦν τοῦτο; τὸ κοινῇ χρήμαθ' ἡμῖν τὸν Φίλιππον
167 διδόναι. ἵνα δὲ μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνιζεν ἅπαντας τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ καὶ πολύ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὁτουδήποτε (οὐ γὰρ ἐμέ γ' εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμέν' αὐτὰ δηλώσει), τὰ κοινῇ δοθέντα πάντας ἡγεῖτο εὐήθως λήψεσθαι· ἀσφάλειαν οὖν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν αὑτοὺς, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν τοῦ λαβεῖν κοινῇ πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ' ἐδίδοτο, ξένια δὴ πρόφασιν
168 ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγὼ, πάλιν προσδιενείμαντο τοῦθ' οὗτοι. τῷ Φιλίππῳ δ', ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τοὺς αἰχμαλώτους ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγὼ, οὔτε κατειπεῖν τούτων εἶχε καλῶς οὔτ' εἰπεῖν ὅτι "ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖ-

“να καὶ ὁ δεῖνα,” οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε 394
μὲν δή, διεκρούσατο δὲ εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀπο-
πέμψειν. λέγε τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα
τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

169 Φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώ-
των εἴπω πρὸς ὑμᾶς. ἐν ὅσῳ γὰρ οὐχὶ παρόντος πω
Φιλίππου διετρίβομεν ἐν Πέλλῃ, ἔνιοι τῶν ἡλωκότων,
ὅσοιπερ ἦσαν ἐξηγγυημένοι, ἀπιστοῦντες, ὡς ἐμοὶ δο-
κεῖ, μὴ δυνήσεσθαι ἐμὲ ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυ-
τοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι καὶ μηδεμίαν τού-
του χάριν ἔχειν τῷ Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο ὁ μὲν
τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ ὅπως συνέβαινεν ἑκάστῳ
170 τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς
λοιποὺς λύσεσθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους οἷς αὐτὸς
ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα
μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες μηδ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων
λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ
Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δω-
ρεὰν τὰ λύτρα. Καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λέγε ταύτας
τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

171 Ὅσα μὲν τοίνυν ἀφῆκα χρήματα καὶ δωρεὰν ἔδωκα
τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν, ταῦτ᾽ ἔστιν. ὅταν δ᾽ οὗτος
αὐτίκα δὴ λέγῃ πρὸς ὑμᾶς “τί δήποτε, ὡς φῄς, ὦ Δη-
“μόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνειπεῖν ἐμὲ Φιλοκράτει γνοὺς
“οὐδὲν ἡμᾶς ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρε-
“σβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν καὶ 395
“οὐκ ἐξωμόσω;” ταῦτα μέμνησθε, ὅτι τούτοις ὡμολο-
γήκειν, οὓς ἐλυσάμην, καὶ κομιεῖν λύτρα καὶ σώσειν
172 εἰς δύναμιν. δεινὸν οὖν ἦν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι

*δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας· ἰδίᾳ δ' ἐξομοσά-
μενον οὐ πάνυ καλὸν οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶ-
σθαι· ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώ-
λης ἀπολοίμην καὶ προώλης, εἰ προσλαβών γ' ἂν ἀρ-
γύριον πάνυ πολὺ μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα. σημεῖον
δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονη
σάντων ὑμῶν δὶς ἐξωμοσάμην. καὶ παρὰ ταύτην τὴν
ἀποδημίαν πάντα τἀναντία ἔπραττον.*

173 *Ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν
πρεσβείαν, τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν· ἃ δ' οὗτοι
πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπολώλεκεν. καίτοι καὶ
τἄλλ' ἂν ἅπαντ' ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις
ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγ' οὕτως ἦν ἄθλιος οὐδ'
ἄφρων ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν
ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ἃ δ' ἄνευ μὲν
δαπάνης οἷά τ' ἦν πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν
ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἐβουλόμην γίγνε-
σθαι. καὶ σφόδρα γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ', οἶμαι,
περιῆσαν οὗτοί μου.*

174 *Φέρε δή, τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει θεάσασθε· παρ' ἄλληλα γὰρ ἔσται φα-
νερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκέας ἐκσπόνδους καὶ
Ἁλέας ἀπέφηναν καὶ Κερσοβλέπτην παρὰ τὸ ψήφισμα
καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα· εἶτα τὸ ψήφισμα ἐπεχεί-
ρησαν κινεῖν καὶ μεταίρειν, ἐφ' ᾧ πρεσβεύοντες ἥκο-
μεν· εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππῳ συμμάχους ἐνέγραψαν.* 396
καὶ τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς
175 *ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν, αὐτοὶ δ' οὐδ' ὁτιοῦν ὑγιὲς
γράψαντες ἔπεμψαν. εἶθ' ὁ γενναῖος οὑτοσὶ ἐμὲ μὲν
τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπηγγέλθαι
Φιλίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον οὐ μόνον αἰσχρὰ νομί-
ζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συμπαραπόλωμαι διὰ τού-*

τους, αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐντυγχάνων οὐδ'
ὁτιοῦν ἐπαύσατο Φιλίππῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ,
Δερκύλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτ' ἐφύλαττεν,
οὐκ ἐγώ, τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί, καὶ λαβὼν
ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέ-
λευσεν ἀπαγγέλλειν καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι, καὶ τὸ τε-
λευταῖον ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὑτοσὶ νύκτα καὶ ἡμέ-
176 ραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ
ταῦθ' ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγ-
γραψάμενος καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον μαρ-
τυρήσω, εἶτα τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ
δυοῖν θάτερον, ἢ μαρτυρεῖν ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω.
ἂν δ' ἐξομνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν
φανερῶς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

177 Οἵοις μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι τὴν ἀπο-
δημίαν πᾶσαν συνειχόμην ἑοράκατε. τί γὰρ αὐτοὺς
οἴεσθ' ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν
ὁρώντων, τῶν καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων καὶ τοὐναν-
τίον κολάσαι, τοιαῦτα ποιοῦσιν;

Συλλογίσασθαι δὴ βούλομαι τὰ κατηγορημένα
ἀπ' ἀρχῆς, ἵν' ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην ἀρχόμενος τοῦ λό-
γου δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγ-
γελκότα, ἀλλὰ φενακίσανθ' ὑμᾶς, μάρτυσι τοῖς γεγε- 397
178 νημένοις αὐτοῖς, οὐ λόγοις χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον
γεγενημένον τοῦ μὴ ἐθέλειν ὑμᾶς ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ
ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου κα-
ταληφθέντας τότε, πάντα τἀναντία συμβουλεύσαντα
ἢ ἔδει καὶ τῇ μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνῃ, τῇ
δὲ Φιλοκράτους συναγορεύσαντα, τοὺς χρόνους κατα-
τρίψαντα, ἵνα μηδ' εἰ βούλοισθε δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς

Φωκέας, καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ
εἰργασμένον, προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα
ἔχοντα, οὐδὲν ἐλλελοιπότα μοχθηρίας. οὐκοῦν ταῦθ'
179 ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτ' ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ
μετὰ ταῦτα· ἁπλοῦς γάρ ἐσθ' ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ
πρὸς ὑμᾶς ἤδη. ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νό-
μους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν
πεντακοσίων· φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς
νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς·
οὐκοῦν ἡλωκέναι προσήκει παρά γε νοῦν ἔχουσι δικα-
σταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμέ-
νων ἔσθ' ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι· οὐ γὰρ μόνον Φω-
180 κέας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ. καίτοι
δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς
ἐπιδείξαι τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν Πυλῶν, ἐκ θαλάττης
δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου· ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκα-
σιν αἰσχρῶς καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ.
τοῦτο τοίνυν αὐτὸ ἄνευ τῶν ἄλλων ἡλίκον ἐστ' ἀδίκη-
μα, τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρί' ἂν εἴη λέ-
γειν καὶ ὅσοι διὰ ταῦτ' ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ 398
χρήματα πάμπολλ' ὠφλήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι, Ἐρ-
γόφιλος, Κηφισόδοτος, Τιμόμαχος, τὸ παλαιόν ποτε
Ἐργοκλῆς, Διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω σύμπαν-
181 τας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτου. ἀλλ'
ἔτι γὰρ τότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ
ἐφυλάττεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε· νῦν δ' ὅ τι ἂν μὴ
καθ' ἡμέραν ὑμᾶς ἐνοχλῇ καὶ παρὸν λυπῇ, παροράτε,
εἶτα τὴν ἄλλως ἐνταῦθα ψηφίζεσθε, ἀποδοῦναι δὲ καὶ
Κερσοβλέπτῃ Φίλιππον τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ
τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν, ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρή-
νην. καίτοι τούτων οὐδενὸς ἂν τῶν ψηφισμάτων ἔδει,
εἰ πλεῖν οὗτος ἤθελε καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν· νῦν

δ' ἃ μὲν ἦν πλεύσασι σῶσαι, βαδίζειν κελεύων ἀπολώ-
λεκεν, ἃ δ' εἰποῦσι τἀληθῆ, ψευδόμενος.
182 Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυν-
θάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων
εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὧν
λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν,
παραλείψω, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης
ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρα ἀκριβῶς
λογίσησθε, ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε· εἰ δὲ πρεσβευ-
τὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ
ἀφῆτε, μηδ' ἀνάσχησθε ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν ὑπο-
183 σχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβεων ἢ λό-
γων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων οὐδὲ
τόπων οὐδὲ ὁπλιτῶν οὐδ' ἀκροπόλεων κύριοι (οὐδεὶς
γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει), ἀλλὰ λόγων καὶ χρό-
νων. τοὺς μὲν τοίνυν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς 399
πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ, εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε· τοὺς δὲ
λόγους εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν καὶ συμφέροντας,
ἀποφευγέτω, εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ καὶ ἀσυμ-
184 φόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ τι μεῖζον ἂν
ὑμᾶς ἀδικήσειέ τις ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γάρ ἐστ' ἐν λό-
γοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφα-
λῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἂν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχ-
θροῖς συμφέρει δῶρά τις λαμβάνων λέγῃ, πῶς οὐχὶ
καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἔστ' ἀδί-
κημα ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ ὑμῶν·
185 οὐδ' ὀλίγου δεῖ. ἐν ἐκείναις μὲν γάρ, οἶμαι, ταῖς πολι-
τείαις πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίγνεται· ὑμῖν δὲ
πρῶτον μὲν τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι περὶ πάντων καὶ προ-
βουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ' ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις
προγεγραμμένον, οὐκ ἀεί, εἶτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ
ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκῃ. εἶτα κρατῆσαι καὶ

περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι'
186 ἄγνοιαν ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων. ἐφ' ἅπασι δὲ
τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ καὶ συμφέρον ἤδη
φαίνηται, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ποριοῦνται ταῦθ' ὧν ἂν δέωνται, ὅπως
τὰ δόξαντα καὶ δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους
τούτους ἀναιρῶν τῆς οἵα παρ' ἡμῖν ἐστι πολιτείας οὐ
χρόνους ἀνῄρηκεν οὗτος, οὔ, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς
ἀφῄρηται.

187 Ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις "οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ
"διακωλύοντες Φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν." πρὸς
οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ, τὰς δ' ἐπιστολὰς ὑμῖν
ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ Φιλίππου, καὶ τοὺς καιρούς, ἐφ'
ὧν ἕκαστα ἐξηπάτησθε ὑπομνήσω, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι τὸ 400
ψυχρὸν τοῦτο ὄνομα, τὸ ἄχρι κόρου, παρελήλυθ' ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ.

188 Οὕτω τοίνυν αἰσχρὰ καὶ πολλὰ καὶ πάντα καθ'
ὑμῶν πεπρεσβευκὼς περιιὼν λέγει "τί δ' ἂν εἴποις
"περὶ Δημοσθένους, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ;"
νὴ Δί', εἴτε βούλομαί γ' εἴτε μή, παρ' ὅλην μὲν τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ σοῦ τοιαῦτα ἐπιβεβουλευμένος, δυοῖν δ' αἱρέσεως οὔσης μοι νυνί, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπρα-
189 γμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν. ἐγὼ δ'
οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι, πρεσβεύειν μέντοι
σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά, ἐμαυτὸν δ' ὑπὲρ τουτωνὶ τὰ
βέλτιστα. ἀλλὰ Φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκε, κἀκείνῳ σύ, καὶ Φρύνων· ὑμεῖς γὰρ ταῦτ' ἐπράττετε,
καὶ ταῦτα πᾶσιν ὑμῖν ἤρεσκεν. ποῦ δ' ἅλες; ποῦ τράπεζα; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιών,

ὥσπερ οὐχὶ τοὺς ἀδικοῦντας τούτων ὄντας προδότας,
190 ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι πάντες
οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ καὶ συνδειπνοῦ-
σιν ἀλλήλοις καὶ συσπένδουσιν· καὶ οὐ διὰ ταῦθ' οἱ
χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ' ἐὰν ἀδικοῦντα
λάβωσί τινα αὐτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσιν.
ἡ βουλὴ ταὐτὰ ταῦτα, εἰσιτήρια ἔθυσε, συνειστιάθη,
σπονδῶν, ἱερῶν ἐκοινώνησεν· οἱ στρατηγοί, σχεδὸν
ὡς εἰπεῖν αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ' οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδι-
191 κοῦσιν ἑαυτῶν ἔδωκαν ἄδειαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Λέων
Τιμαγόρου κατηγόρει συμπεπρεσβευκὼς τέτταρα ἔτη,
Εὔβουλος Θάρρηκος καὶ Σμικύθου συσσεσιτηκώς, Κό- 401
νων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ἀδειμάντου συστρατηγήσας.
πότεροι οὖν τοὺς ἅλας παρέβαινον καὶ τὰς σπονδάς,
Αἰσχίνη; οἱ προδιδόντες καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες καὶ
οἱ δωροδοκοῦντες ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες
δηλονότι τὰς ὅλης γε τῆς πατρίδος σπονδάς, ὥσπερ σύ,
οὐ μόνον τὰς ἰδίας.

192 Ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ πώ-
ποτ' ἐληλυθότων ὡς Φίλιππον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἰδίᾳ καὶ πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότα-
τοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρε-
σβείας ταύτης. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν Ὄλυνθον Φίλιππος,
Ὀλύμπια ἐποίει, εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πα-
193 νήγυριν πάντας τοὺς τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ'
αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας ἤρετο Σάτυ-
ρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑποκριτήν, τί δὴ μόνος οὐδὲν
ἐπαγγέλλεται, ἢ τίνα ἐν ἑαυτῷ μικροψυχίαν ἢ πρὸς αὐ-
τὸν ἀηδίαν ἐνεορακώς; εἰπεῖν δή φασι τὸν Σάτυρον
ὅτι, ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς ὢν ἐν χρείᾳ τυγ-
χάνει, ἃ δ' ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἡδέως, ῥᾷστα μέν
ἐστι Φιλίππῳ δοῦναι καὶ χαρίσασθαι πάντων, δέδοικε

194 δὲ μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ' ἐκείνου λέγειν καί τι
καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον, ὡς οὐδὲν ὅ τι οὐ ποιή-
σει, εἰπεῖν φασιν αὐτὸν ὅτι ἦν αὐτῷ Ἀπολλοφάνης ὁ
Πυδναῖος ξένος καὶ φίλος, ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτε-
λεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπ-
εξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία ὄντα εἰς Ὄλυνθον. αὗ-
ται τοίνυν, ἔφη, τῆς πόλεως ἁλούσης αἰχμάλωτοι γε- 402
γόνασι καὶ εἰσὶ παρὰ σοὶ ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύ-
195 τας, αἰτῶ σε καὶ δέομαι, δός μοι. βούλομαι δέ σε ἀκοῦ-
σαι καὶ μαθεῖν οἵαν μοι δώσεις δωρεάν, ἂν ἄρα δῷς·
ἀφ' ἧς ἐγὼ κερδανῶ μὲν οὐδέν, ἂν λάβω, προῖκα δὲ
προσθεὶς ἐκδώσω, καὶ οὐ περιόψομαι παθούσας οὐδὲν
ἀνάξιον οὔθ' ἡμῶν οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἀκοῦσαι
τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον καὶ
θόρυβον καὶ ἔπαινον παρὰ πάντων γενέσθαι ὥστε
τὸν Φίλιππον παθεῖν τι καὶ δοῦναι. καίτοι τῶν ἀπο-
κτεινάντων ἦν τὸν Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν τὸν Φι-
196 λίππου οὗτος ὁ Ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ
τοῦ Σατύρου τοῦτο συμπόσιον ἕτερον συμπόσιον, τὸ
τούτων ἐν Μακεδονίᾳ γενόμενον, καὶ θεάσασθε εἰ πα-
ραπλήσιον τούτῳ καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι
πρὸς Ξενόφρονα τὸν υἱὸν τὸν Φαιδίμου τοῦ τῶν τριά-
κοντα ᾤχοντο· ἐγὼ δ' οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δὲ ἧκον
εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τινὰ Ὀλυνθίαν γυναῖκα, εὐπρεπῆ
μέν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα, ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσεν.
197 ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὑτωσὶ πίνειν ἡσυχῇ καὶ τρώ-
γειν ἠνάγκαζον οὗτοί μοι δοκεῖν, ὡς διηγεῖτο Ἰατρο-
κλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ· ὡς δὲ προήει τὸ πρᾶγμα καὶ
διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι καί τι καὶ ᾄδειν ἐκέ-
λευον. ἀδημονούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου καὶ οὔτε ἐθε-
λούσης οὔτε ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφασαν
οὑτοσὶ καὶ ὁ Φρύνων καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι, τῶν θεοῖς

*ἐχθρῶν, τῶν ἀλιτηρίων Ὀλυνθίων αἰχμάλωτον οὖσαν
τρυφᾶν· καὶ "κάλει παῖδα," καὶ "ἱμάντα τις φερέτω."
ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα, καὶ πεπωκότων, οἶμαι, καὶ* 403
*μικρῶν ὄντων τῶν παροξυνόντων, εἰπούσης τι καὶ δα-
κρυσάσης ἐκείνης περιρρήξας τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης*
198 *ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσα ὑπὸ
τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πράγματος ἡ γυνὴ ἀναπηδήσασα
προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ Ἰατροκλεῖ, καὶ τὴν τρά-
πεζαν ἀνατρέπει. καὶ εἰ μὴ 'κεῖνος ἀφείλετο, ἀπώλετ'
ἂν παροινουμένη· καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρμα-
τος τουτουὶ δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου καὶ
ἐν Ἀρκαδίᾳ λόγος ἦν ἐν τοῖς μυρίοις, καὶ Διόφαντος ἐν
ὑμῖν ἀπήγγελλεν ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω,
καὶ κατὰ Θετταλίαν πολὺς λόγος καὶ πανταχοῦ.*

199 *Καὶ τοιαῦτα συνειδὼς αὑτῷ πεπραγμένα ὁ ἀκά-
θαρτος οὗτος τολμήσει βλέπειν εἰς ὑμᾶς, καὶ τὸν βε-
βιωμένον αὑτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλ' ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ
φωνῇ· ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ
μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγιγνώσκοντά σε τῇ μητρὶ
τελούσῃ, καὶ παῖδα ὄντα ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀν-*
200 *θρώποις καλινδούμενον; μετὰ ταῦτα δὲ ταῖς ἀρχαῖς
ὑπογραμματεύοντα καὶ δυοῖν ἢ τριῶν δραχμῶν πονη-
ρὸν ὄντα; τὰ τελευταῖα δ' ἔναγχος ἐν χορηγίοις ἀλλο-
τρίοις ἐπὶ τῷ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμε-
νον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον ὃν οὐ βεβίωκας, ἐπεὶ ὅ γε βε-
βιωμένος σοι τοιοῦτος φαίνεται; ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξου-
σίας. οὗτος ἄλλον ἔκρινε παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ. ἀλλὰ
μήπω ταῦτα, ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον
ταυτασί.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 404

201 *Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων, ὦ ἄνδρες
δικασταί, ὧν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί*

κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος,
ψεύστης, τῶν φίλων προδότης, πάντ' ἔνεστι τὰ δεινό-
τατα· πρὸς ἓν οὐδ' ὁτιοῦν τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ'
ἕξει δικαίαν οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν.
ἃ δ' ἐγὼ πέπυσμαι μέλλειν αὐτὸν λέγειν, ἔστι μὲν ἐγ-
γυτάτω μανίας, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δί-
202 καιον ἄλλ' εἰπεῖν ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω
γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν ὡς ἄρ' ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ κοι-
νωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι, καὶ συνέ-
πραττον αὐτῷ, ἔπειτ' ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κα-
τηγορῶ. ἔστι δ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπραγμένων οὔτε δι-
καία οὔτε προσήκουσα ἡ τοιαύτη ἀπολογία, ἐμοῦ μέν-
τοι τις κατηγορία· ἐγὼ μὲν γάρ, εἰ ταῦτα πεποίηκα,
φαῦλός εἰμι ἄνθρωπος, τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω
203 διὰ τοῦτο, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ' οἶμαί
μοι προσήκειν ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσε-
ται, ταῦτ' ἐὰν λέγῃ, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολο-
γία. ἡ μὲν τοίνυν δικαία καὶ ἁπλῆ, ἢ ὡς οὐ πέπρακται
τὰ κατηγορημένα δεῖξαι, ἢ ὡς πεπραγμένα συμφέρει
τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆ-
204 σαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει δήπου Φωκέας ἀπολωλέναι
καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν καὶ Θηβαίους ἰσχύειν καὶ ἐν
Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν
καὶ ἀνώμοτον εἶναι τὴν εἰρήνην, ἔνεστι λέγειν αὐτῷ,
οἷς τότε τἀναντία ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς ὡς συμφέ- 405
ροντα καὶ γενησόμενα· οὔθ' ὡς οὐ πέπρακται ταῦτα,
δυνήσεται πεῖσαι τοὺς αὐτοὺς ἑορακότας ὑμᾶς καὶ εὖ
205 εἰδότας. οὐκοῦν ὡς οὐ κεκοινώνηκα τούτοις οὐδενὸς
λοιπόν μοι δεῖξαι. βούλεσθ' οὖν ὑμῖν, πάντα τἄλλ'
ἀφεὶς, ἃ παρ' ὑμῖν ἀντεῖπον, ἃ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ προσέ-
κρουον, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον ἠναντίωμαι, αὐτοὺς
παράσχωμαι μάρτυρας τούτους ὅτι πάντα τἀναντία

*ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν
ἔχουσιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεά-
σασθε δή.*

206 *Τίνα τῶν ἐν τῇ πόλει φήσαιτ' ἂν βδελυρώτατον
εἶναι καὶ πλείστης ἀναιδείας καὶ ὀλιγωρίας μεστόν; οὐ-
δεὶς οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν ὑμῶν ἄλλον εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν
ἢ Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων
καὶ σαφέστατ' ἂν εἰπεῖν ὅ τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; Αἰσχί-
νην οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ
δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ;
ἐμέ· οὐδὲν γὰρ πώποτ' οὔτ' ἠνώχλησα οὔτε μὴ βουλο-*
207 *μένους ὑμᾶς βεβίασμαι. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλη-
σίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, καὶ κατηγο-
ροῦντος ἀκούετέ μου καὶ ἐλέγχοντος ἀεὶ τούτους καὶ
λέγοντος ἄντικρυς ὅτι χρήματ' εἰλήφασι καὶ πάντα πε-
πράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως. καὶ τούτων οὐδεὶς
πώποτ' ἀκούων ταῦτ' ἀντεῖπεν οὐδὲ διῆρε τὸ στόμα,*
208 *οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον ὅτι οἱ
βδελυρώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον φθεγγό-
μενοι τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων ἐμοῦ καὶ οὐδενὸς
μεῖζον φθεγγομένου τοσοῦτον ἡττῶνται; ὅτι τἀληθὲς* 406
*ἰσχυρὸν, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ συνειδέναι πεπρα-
κόσιν αὐτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο παραιρεῖται τὴν
θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτ' ἀποστρέφει τὴν γλῶτ-*
209 *ταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τοί-
νυν τελευταῖον ἴστε δήπου πρώην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ' αὐ-
τὸν οὐκ εἰᾶτε πρεσβεύειν, βοῶντα ὡς εἰσαγγελεῖ με
καὶ γράψεται καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι ταῦτα μέν ἐστι μα-
κρῶν καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχὴ, ἐκεῖνα δὲ
ἁπλᾶ καὶ δύ' ἢ τρί' ἴσως ῥήματα, ἃ κἂν ἐχθὲς ἐωνη-
μένος ἄνθρωπος εἰπεῖν ἐδυνήθη, "ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
"τουτὶ τὸ πρᾶγμα πάνδεινόν ἐστιν· οὑτοσὶ κατηγορεῖ*

"ταῦτ' ἐμοῦ ὢν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε, καὶ χρήματ'
"εἰληφέναι φησὶν ἐμὲ αὐτὸς εἰληφὼς ἢ μετειληφώς"
210 τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν εἶπεν οὐδ' ἐφθέγξατο, οὐδ'
ἤκουσεν ὑμῶν οὐδεὶς, ἄλλα δ' ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι
ταῦτα μὲν αὐτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν
τῶν ῥημάτων τούτων. οὔκουν προσῄει πρὸς ταῦθ' ἡ
διάνοια, ἀλλ' ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτῆς τὸ
συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δὲ ἄλλ' ἄττα οὐδεὶς ἐκώλυεν
211 αὐτὸν οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων,
καὶ οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ
δίκαια, ὥσπερ ἐπρέσβευσα δὶς, οὕτω καὶ λόγον ὑμῖν
δοῦναι δὶς, προσελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ τοῖς λογισταῖς
ἔχων μάρτυρας πολλοὺς ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς
τὸ δικαστήριον ὡς δεδωκότα εὐθύνας καὶ οὐκ ὄντα
ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμ' ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν ἦν
τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κα- 407
τηγόρει, δοὺς λόγον οὐκέτ' ἐβούλετ' αὖθις εἰσιέναι
περὶ ταύτης ἧς νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τἀδικήματ'
212 ἐνῆν· ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκη περιίστατο
καὶ τούτῳ πάλιν εἰσιέναι· διὰ ταῦτ' οὐκ εἴα καλεῖν.
καίτοι τοῦτο τὸ ἔργον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀμφότερ'
ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς, καὶ κατεγνωκόθ' ἑαυτοῦ τοῦ-
τον, ὥστε μηδενὶ νῦν ὑμῶν εὐσεβῶς ἔχειν ἀποψηφίσα-
σθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ·
εἰ γὰρ εἶχε, τότ' ἂν καὶ λέγων καὶ κατηγορῶν ἐξητά-
ζετο, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν.
213 Ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων
τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Ἀλλὰ μὴν ἄν γέ τι ἔξω τῆς πρεσβείας βλασφημῇ
περὶ ἐμοῦ, κατὰ πολλὰ οὐκ ἂν εἰκότως ἀκούοιτε αὐτοῦ.

οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ᾽ ἐγχεῖ μετὰ ταῦθ᾽ ὕδωρ οὐδεὶς ἐμοί. τί οὖν ἐστι ταῦτα πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος,
214 *ἔχων ὅ τι ἀπολογήσεται; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί. εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγὼ, κατηγόρει δ᾽ Αἰσχίνης οὑτοσὶ, Φίλιππος δ᾽ ἦν ὁ κρίνων, εἶτ᾽ ἐγὼ μηδὲν ἔχων εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀδικῶ κακῶς ἔλεγον τουτονὶ καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε καὶ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἀγανακτῆσαι τὸν Φίλιππον, εἰ παρ᾽ ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου τις εὐεργέτας κακῶς λέγοι; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. 408

215 *Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι καὶ λόγον διδόναι καὶ πάντα τἀκ τῶν νόμων ὑπέχειν ᾤμην δεῖν, οὗτος δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ τούτῳ πέπρακται; ἢ πῶς ἔνεστι τούτῳ ταῦτα πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ἃ μηδ᾽ ᾐτίαται πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ᾽ ὅμως ἐρεῖ, καὶ νὴ Δί᾽ εἰκότως γε. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι ἀφ᾽ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι καὶ κρίσεις γίγνονται, οὐδεὶς πώποθ᾽ ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἥλω, ἀλλ᾽ ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ*
216 *μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ὧν ἴστε αὐτοὶ τὰ πράγματα κρῖναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν, μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὁτιοῦν Φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος· ὄψεσθε δ᾽ ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσιν· μηδέ γε εἰ καλὸν καὶ*
217 *μέγα οὗτος φθέγξεται, μηδ᾽ εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ*

ῥητόρων οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον, εἴπερ εὖ
φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ πραγμάτων αἰσ-
χρῶς καὶ δεινῶς ἀπολωλότων τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύ-
νην εἰς τοὺς αἰτίους ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμένα, ἃ
πάντες ἐπίστασθε, ἐξετάσαντας. τί οὖν ἐστι ταῦτα; ἃ
218 ὑμεῖς ἴστε καὶ οὐ παρ᾽ ἡμῶν ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ. εἰ μὲν
γὰρ ἅπανθ᾽, ὅσ᾽ ὑπέσχονθ᾽ ὑμῖν, ἐκ τῆς εἰρήνης γέ-
γονε, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας καὶ κακίας ὑμεῖς ὁμολο-
γεῖτε εἶναι μεστοὶ ὥστε μήτ᾽ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων
ὄντων μήτ᾽ ἐκ θαλάττης πολιορκούμενοι μήτ᾽ ἐν ἄλλῳ
μηδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔω- 409
νον ὠνούμενοι καὶ τἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντες ἢ
219 νῦν, προειδότες καὶ προακηκοότες παρὰ τούτων καὶ
τοὺς συμμάχους ἀπολουμένους καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς
γενησομένους καὶ τἀπὶ Θρᾴκης Φίλιππον ληψόμενον
καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατασκευασθησόμενα ὁρμητήρια ἐφ᾽
ὑμᾶς καὶ πάνθ᾽ ἃ πέπρακται γενησόμενα, εἶτα τὴν εἰ-
ρήνην ἐποιήσασθε ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε Αἰσχί-
νου, καὶ μὴ πρὸς τοσούτοις αἰσχροῖς καὶ ἐπιορκίαν
προσκτήσησθε· οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ἐγὼ μαί-
220 νομαι καὶ τετύφωμαι νῦν κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δὲ
πάντα τἀναντία τούτων καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰ-
πόντες Φίλιππον, φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας σώσειν,
Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μεί-
ζονα ἢ κατ᾽ Ἀμφίπολιν εὖ ποιήσειν ὑμᾶς, ἐὰν τύχῃ
τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν ἀποδώσειν· εἰ ταῦτ᾽
εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντ᾽ ἐξηπατήκασι καὶ πε-
φενακίκασι καὶ μόνον οὐ τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῄ-
ρηνται, καταψηφίσασθε, καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς
ὕβρισθε (οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ οἶδ᾽ ὅ τι χρὴ λέγειν ἄλλο) καὶ
ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ
τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδε εἰσενέγκησθε.

221 *Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί,
τίνος ἕνεκ' ἐγὼ μηδὲν ἠδικηκότων τούτων κατηγορεῖν
ἂν προειλόμην. οὐ γὰρ εὑρήσετε. ἡδὺ πολλοὺς ἐχ-
θροὺς ἔχειν; οὐδέ γε ἀσφαλές. ἀλλ' ὑπῆρχέ μοι πρὸς
τοῦτον ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ
σεαυτοῦ, καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν· καὶ
γὰρ ταῦτ' ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν. καίτοι μηδενός γ' ὄν-
τος, Αἰσχίνη, δεινοῦ μηδὲ ἀδικήματος, ὡς σὺ φῄς. εἰ 410
γὰρ αὖ ταῦτ' ἐρεῖ, σκοπεῖτ', ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ ἐφ'
οἷς ὁ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικῶν ἐφοβούμην ἐγὼ μὴ διὰ τού-
τους ἀπόλωμαι, τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐ-
222 τοὺς ἠδικηκότας; ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα. ἀλλὰ διὰ τί σου
κατηγορῶ; συκοφαντῶ νὴ Δί', ἵν' ἀργύριον λάβω παρὰ
σοῦ. καὶ πότερον κρεῖττον ἦν μοι παρὰ Φιλίππου λα-
βεῖν τοῦ διδόντος πολὺ καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον,
καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν καὶ τούτους (ἦσαν γὰρ ἄν,
ἦσάν μοι φίλοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι· οὐδὲ γὰρ
νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρός με, ἀλλ' ὅτι τῶν πε-
πραγμένων οὐ μετέσχηκα), ἢ παρὰ τούτων ἀφ' ὧν εἰ-
λήφασι μεταιτεῖν, κἀκείνῳ τε ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις;
καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρη-
μάτων λύεσθαι, μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς
223 μετ' ἔχθρας λαμβάνειν; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀπήγ-
γειλα μὲν τἀληθῆ καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν τοῦ δι-
καίου καὶ τῆς ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου, νο-
μίζων, ὥσπερ ἄλλοι τινές, παρ' ὑμῖν καὶ αὐτὸς ὢν
ἐπιεικὴς τιμηθήσεσθαι, καὶ οὐκ ἀνταλλακτέον εἶναί
μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν οὐδενὸς κέρδους· μισῶ
δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν
τῇ πρεσβείᾳ, καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτι
μιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν πρὸς ὅλην δυσχερῶς
ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων· κατηγορῶ δὲ νυνὶ*

καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω τὸ μέλλον προορώμενος, καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσθαι παρ'
224 ὑμῖν ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται. καὶ δέδοικα, δέδοικα (εἰρήσεται γὰρ πάνθ' ἃ φρονῶ πρὸς 411
ὑμᾶς) μὴ τότε μὲν συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδ' ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, νῦν δ' ἀναπεπτωκότες ἦτε. παντάπασι γαρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκλελύσθαι μοι δοκεῖτε καὶ παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινὰ, ἑτέρους δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθαι, οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι κατὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους διαφθειρο-
225 μένης. οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές; (καὶ γὰρ εἴ τι σιωπᾶν ἐγνώκειν, λέγειν ἐξάγομαι.) ἴστε δήπου Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοδώρου. τούτῳ πάνυ φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγὼ, καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν. οὗτος ἐκτρέπεταί με νῦν ἀπαντῶν, ἀφ' οὗ πρὸς Φίλιππον ἀφῖκται, κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν, ἀπεπήδησεν εὐθέως, μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί. μετὰ δ' Αἰσχίνου πε-
226 ριέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ καὶ βουλεύεται. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον τοῖς μὲν τὰ Φιλίππου πράγμαθ' ᾑρημένοις θεραπεύειν οὕτως ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρχειν ὥστε ἕκαστον, ὡσπερανεὶ παρεστηκότος αὐτοῦ, μηδ' ὧν ἂν ἐνθαδὶ πράξῃ μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν, ἀλλὰ φίλους τε νομίζειν οὓς ἂν ἐκείνῳ δοκῇ καὶ μὴ φίλους ὡσαύτως, τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι καὶ τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην τοσαύτην κωφότητα καὶ τοσοῦτο σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν τοῖς ἅπαντ' εἰδόσιν.
227 βούλεσθ' οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; 412
ἐγὼ δὴ φράσω, ἀξιῶ δὲ μηδέν' ἄχθεσθαί μοι λέγοντι

τἀληθῆ. ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἓν, οἶμαι, σῶμα ἔχων καὶ ψυ-
χὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν εὖ ποιοῦν-
τας καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία, ὑμῶν δ' ἕκαστος πρῶτον
μὲν οὔτε τὸν εὖ ποιοῦντα τὴν πόλιν αὑτὸν εὖ ποιεῖν
228 ἡγεῖται οὔτε τὸν κακῶς κακῶς, ἀλλ' ἕτερά ἐστιν ἑκά-
στῳ προὐργιαίτερα, ὑφ' ὧν παράγεσθε πολλάκις, ἔλεος,
φθόνος, ὀργὴ, χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι, ἄλλα μυρία·
ἂν δ' ἄρ' ἅπαντά τις ἐκφύγῃ τἄλλα, τούς γε οὐδένα
βουλομένους εἶναι τοιοῦτον οὐ διαφεύξεται. ἡ δ' ἐφ'
ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορρέουσα
ἀθρόος τῇ πόλει βλάβη γίγνεται.
229 Ὧν μηδὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάθητε τήμερον,
μηδ' ἀνῆτε τοῦτον ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτα ἠδίκηκεν. καὶ
γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν, εἰ τοῦτον
ἀφήσετε; Ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες ὡς Φίλιππον
τουτονὶ, Φιλοκράτης, Αἰσχίνης, Φρύνων, Δημοσθέ-
νης. τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρεσβείας λα-
βεῖν τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο· ὁ δὲ ὧν
τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο, τούτων
230 πόρνας ἠγόραζε καὶ ἰχθῦς περιιών. καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν
ἔπεμψε Φιλίππῳ, πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψαι, ὁ μιαρὸς
Φρύνων· ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως οὔθ'
αὑτοῦ διεπράξατο. καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν
ἔτι καὶ ταῦτ' ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν, λύσασθαι
τοὺς αἰχμαλώτους, μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν 413
δι' ἔνδειαν περιορᾶν· ὁ δὲ τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρ-
χόντων τινὰ αἰχμάλωτον σῶσαι ὥσθ' ὅλον τόπον καὶ
πλεῖν ἢ μυρίους μὲν ὁπλίτας, ὁμοῦ δὲ χιλίους ἱππέας
τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως αἰχμάλωτοι γένων-
231 ται Φιλίππῳ, συμπαρεσκεύασεν. τί οὖν μετὰ ταῦτα;
Ἀθηναῖοι λαβόντες· ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι· τί δέ;
τοὺς μὲν χρήματ' εἰληφότας καὶ δῶρα, καὶ καταισχύ-

*ναντας ἑαυτοὺς, τὴν πόλιν, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, ἀφεῖ-
σαν καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο καὶ τὴν πόλιν εὐθενεῖσθαι.
τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί; ἐμβεβροντῆσθαι, τὴν πόλιν
232 ἀγνοεῖν, οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτῃ. καὶ τίς, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἰδὼν τὸ παράδειγμα δίκαιον
αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει; τίς προῖκα πρεσβεύειν, εἰ
μήτε λαβεῖν μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ'
ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει; ὥστε οὐ μόνον κρίνετε
τούτους τήμερον, οὔ, ἀλλὰ καὶ νόμον τίθεσθε εἰς
ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, πότερον χρημάτων αἰσ-
χρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει
233 ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδοκήτως. ἀλλὰ
μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς προσδεῖσθε μάρτυ-
ρος· ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψεν ὁ Φρύνων, κάλει μοι τού-
των τοὺς μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

*Τοῦτον μὲν τοίνυν οὐκ ἔκρινεν Αἰσχίνης, ὅτι τὸν
αὑτοῦ παῖδα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμψεν. εἰ
δέ τις ὢν ἐφ' ἡλικίας ἑτέρου βελτίων τὴν ἰδέαν, μὴ
προϊδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν, ἰταμώ-
τερον τῷ μετὰ ταῦτα ἐχρήσατο βίῳ, τοῦτον ὡς πεπορ-* 414
νευμένον κέκρικεν.

234 *Φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψηφίσματος
εἴπω· μικροῦ γε, ἃ μάλιστά μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν,
παρῆλθον. τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσβείας γράφων τὸ
προβούλευμα ἐγὼ καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις, ἐν αἷς ἐμέλλετε βουλεύεσθαι περὶ τῆς εἰρήνης,
οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων οὔτ' ἀδικήματος
ὄντος φανεροῦ, τὸ νόμιμον ἔθος ποιῶν, καὶ ἐπῄνεσα
235 τούτους καὶ εἰς πρυτανεῖον ἐκάλεσα. καὶ νὴ Δί' ἔγω-
γε καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ἐξένισα, καὶ*

πάνυ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμπρῶς· ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπροὺς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τουτοις πρῶτον αὐτὸς περιεῖναι δεῖν αὐτῶν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ παρέξεται νῦν οὗτος λέγων ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς καὶ αὐτὸς εἱστία
236 τοὺς πρέσβεις, τὸ πότε οὐ διορίζων. ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι καὶ φανεροὺς τούτους πεπρακότας αὐτοὺς γενέσθαι, ὅτ᾿ ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἔδει δὲ ἀκοῦσαι τὸν δῆμον τί λέγουσιν, οὐδέπω δὲ οὔθ᾿ οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει οὔτ᾿ ἐκεῖνος τοιαῦτα γράψων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι. μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οἰκεῖον οὐδὲ κοινὸν γέγονεν. Λέγε τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

237 Ἴσως τοίνυν ἀδελφὸς αὐτῷ συνερεῖ Φιλοχάρης καὶ Ἀφόβητος· πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν πολλὰ καὶ δί- 415 καια ἔστιν εἰπεῖν. ἀνάγκη δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ παρρησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν ὑποστελλόμενον. ἡμεῖς, Ἀφόβητε καὶ σὺ Φιλόχαρες, σὲ μὲν τὰς ἀλαβαστοθήκας γράφοντα καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δ᾿ ὑπογραμματέας καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους (καὶ οὐδεμιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ᾿ οὐ στρατηγίας γ᾿ ἄξια) πρεσβειῶν, στρατηγιῶν, τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν.
238 εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδεὶς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν οὐδενὸς, ἀλλ᾿ ὑμεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων· πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι παρέντες ἡμεῖς ὑμᾶς ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέ τις ὑμῶν, καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ἂν μισοῖσθε δικαίως ἢ σῴζοισθε; ἐγὼ μὲν

οἶμαι πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως, μεγαλόφωνοι καὶ
ἀναιδεῖς ὄντες, καὶ τὸ συγγνώμη ἀδελφῷ βοηθεῖν
239 προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἐκεῖνο ἐνθυμού-
μενοι, ὅτι τούτοις μὲν τούτου προσήκει φροντίζειν,
ὑμῖν δὲ τῶν νόμων καὶ ὅλης τῆς πόλεως καὶ παρὰ πάν-
τα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ
γὰρ εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σώζειν, πότερ' ἂν μη-
δὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖ-
τε. εἰ μὲν γὰρ ἂν μὴ, κἀγώ φημι δεῖν, εἰ δ' ὅλως κἂν
ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ εἰ κρύβδην ἐστὶν
ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ πάντων
ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδε τὸ κρύβδην ψηφίζε-
σθαι, ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχα-
ρισμένον ὑμῶν, οἱ θεοὶ δὲ εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον 416
240 τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον. παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν
ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ, τὰ
δίκαια γνόντα καὶ τὰ προσήκοντα, περιποιήσασθαι ἢ
τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι, καὶ
ἀφεῖναι τοῦτον ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκεν.
τίνα γὰρ, *Αἰσχίνη*, μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ
πολλὰ καὶ δεινὰ πεπρεσβεῦσθαί σοι ἢ σὲ κατὰ σαυτοῦ;
ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βου-
ληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσβευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοι-
αύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι
παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύθοινθ' οὗτοι τὰ πεπρα-
γμένα σοι.
241 Τοῦτο τοίνυν, ἄνπερ ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ' αὑ-
τοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι, οὐ μόνον κατὰ
τοῦθ', ὅτι παμμέγεθες σημεῖόν ἐστι τῶν πεπρεσβευμέ-
νων, ἀλλ' ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους εἶ-
πεν οἳ κατ' αὐτοῦ νῦν ὑπάρχουσιν· ἃ γὰρ ὥρισω σὺ
δίκαια, ὅτε Τίμαρχον ἔκρινες, ταὐτὰ δήπου ταῦτα καὶ

242 κατὰ σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν
τότε πρὸς τοὺς δικαστὰς ὅτι "ἀπολογήσεται δὲ Δημο-
"σθένης ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ κατηγορήσει τῶν ἐμοὶ πεπρε-
"σβευμένων· εἶτ', ἐὰν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, νεανι-
"εύσεται καὶ περιιὼν ἐρεῖ· πῶς; τί; τοὺς δικαστὰς ἀπα-
"γαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ᾠχόμην τὸ πρᾶγμ' αὐτῶν
"ὑφελόμενος." μὴ σύ γε, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζει, περὶ
τούτων ἀπολογοῦ· τότε δ', ἡνίκ' ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν
σοι κατηγορεῖν καὶ λέγειν ὅ τι ἐβούλου.

243 Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγες, οὐδένα
μάρτυρα ἔχων ἐφ' οἷς ἔκρινες τὸν ἄνθρωπον παρα- 417
σχέσθαι,

> φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
> πολλοὶ φημίξωσι· θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.

οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματ' ἐκ τῆς
πρεσβείας φασὶν εἰληφέναι, ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπου-
θεν φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ
244 πολλοὶ φημίξωσιν. ὅσῳ γὰρ αὖ σε πλείους ἢ 'κεῖνον
αἰτιῶνται, θεώρησον, ὡς ἔχει. τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ'
οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέ-
σβεις οὐδεὶς Ἑλλήνων οὐδὲ βαρβάρων ἔσθ' ὅστις οὔ φη-
σι χρήματ' ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ', εἴπερ
ἔστ' ἀληθὴς ἡ φήμη, καθ' ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολ-
λῶν, ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ καὶ θεός νύ τίς ἐστι καὶ
αὐτή, καὶ ὅτι σοφὸς ἦν ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας, σὺ
διώρισας αὐτός.

245 Ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν,
οἷον

> ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ,
> οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι
> τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών.

εἶτα τὸν εἰς τοὺς ὄρνεις εἰσιόντα καὶ μετὰ Πιτταλάκου περιιόντα, καὶ τοιαῦτ' εἰπών, ἀγνοεῖτ', ἔφη, ποῖόν τινα ἡγεῖσθαι δεῖ; οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ κατὰ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦθ' ἁρμόσει νῦν ἐμοί, κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους, ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐρῶ, ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται, καὶ ταῦτα πρεσβεύων, Φιλοκράτει, οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι ἀργύριον εἴληφ' οὗτος, ὥσπερ Φιλοκράτης ὁ ὁμολογῶν.

246 Λογογράφους τοίνυν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς ἄλλους καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος, αὐτὸς ἐξελεγχθήσε- 418
ται τούτοις ὧν ἔνοχος. ταῦτα μὲν γὰρ τὰ ἰαμβεῖα ἐκ Φοίνικός ἐστιν Εὐριπίδου· τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐδεπώποτε οὔτε Θεόδωρος οὔτε Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο, οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν, ἀλλὰ Μόλων ἠγωνίζετο, καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν. Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν Θεόδωρος, πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκέκριται, ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφερόντως ὑμῖν πολλάκις αὐτὸς εἰρηκὼς καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος παρέλιπεν.

247 ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τριταγωνισταῖς τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι. ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ, ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας διελέχθη οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπεν. Λέγε.

ΙΑΜΒΕΙΑ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

ΕΞ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν

ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ.
ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν
μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων,
ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει,
κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ·
καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ πάτρας
φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. 419
ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὁρῶν ἀεί,
οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὁρῶν
στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,
οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θείμην ἐμαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.

248 Τούτων οὐδὲν Αἰσχίνης εἶπε πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ
πρεσβείᾳ, ἀλλ' ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν Φιλίππου ξε-
νίαν καὶ φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ καὶ λυ-
σιτελεστέραν, ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας τῷ σοφῷ Σο-
φοκλεῖ, τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ, τὴν ἐπὶ
Φωκέας στρατείαν, οὐ προεῖπεν οὐδὲ προεξήγγειλεν,
ἀλλὰ τοὐναντίον συνέκρυψε καὶ συνέπραξε καὶ τοὺς
249 βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν, οὐκ ἀναμνησθεὶς ὅτι
ἥδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι τελοῦσα μὲν ἡ μή-
τηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπουμένη τὰς τῶν
χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσί, διδά-
σκων δ' ὁ πατὴρ γράμματα, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων
ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ ἥρω τοῦ ἰατροῦ, ὅπως ἐδύνατο,
ἀλλ' οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη, ὑπογραμματεύοντες δ' αὐτοὶ
καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλή-
φεσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτο-
νηθέντες δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ, πρεσβεύων
250 δ' ἀπέσταλτο νῦν οὗτος ἐκ ταύτης. τούτων οὐδὲν
ἐσκέψατο, οὐδ' ὅπως ὀρθὴ πλεύσεται προείδετο, ἀλλ'

ἀνέτρεψε καὶ κατέδυσε καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς 420
ἐχθροῖς ἔσται παρεσκεύασεν. εἶτ' οὐ σὺ σοφιστὴς, καὶ
πονηρός γε; οὐ σὺ λογογράφος, καὶ θεοῖς ἐχθρός γε;
ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο,
ὑπερέβης, ἃ δ' οὐδεπώποτ' ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω, ταῦ-
τα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν βλάψαι τινὰ εἰς μέσον
ἤνεγκας;

251 Φέρε δὴ καὶ περὶ τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπε λόγον σκέ-
ψασθε. ἔφη τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δη-
μηγορούντων σωφροσύνης παράδειγμα, εἴσω τὴν χεῖ-
ρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον, ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδο-
ρούμενος τῇ τοῦ Τιμάρχου προπετείᾳ. καίτοι τὸν μὲν
ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖ-
σθαι Σαλαμίνιοι, ἀπὸ Σόλωνος δὲ ὁμοῦ διακόσιά ἐστιν
ἔτη καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νυνὶ παρόντα χρόνον,
ὥσθ' ὁ δημιουργὸς ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα οὐ μόνον
οὐκ αὐτὸς ἦν κατ' ἐκεῖνον, ἀλλ' οὐδ' ὁ πάππος αὐτοῦ.
252 τοῦτο μὲν τοίνυν εἶπε τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμιμήσατο· ὃ
δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστε-
ρον, τὸ τὴν ψυχὴν τὴν Σόλωνος ἰδεῖν καὶ τὴν διάνοιαν,
ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. ἐκεῖνος
μέν γε ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθηναίων καὶ θάνα-
τον ζημίαν ψηφισαμένων, ἄν τις εἴπῃ κομίζεσθαι, τὸν
ἴδιον κίνδυνον ὑποθεὶς ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε, καὶ τὴν
μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει, τὴν δ' ὑπάρχουσαν αἰσχύ-
253 νην ἀπήλλαξεν· οὗτος δ', ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ
Ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν, Ἀμφίπολιν, ταύτην ἐξέ-
δωκε καὶ ἀπέδοτο καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε Φι- 421
λοκράτει. ἄξιόν γε, οὐ γάρ; ἦν Σόλωνος αὐτῷ μεμνῆ-
σθαι. καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα ταῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐκεῖ-
σε ἐλθὼν οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο τῆς χώρας ὑπὲρ ἧς
ἐπρέσβευεν. καὶ ταῦτα αὐτὸς ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς·

μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντ' αὐτὸν ὅτι "περὶ Ἀμφιπό-
"λεως εἶχον μὲν κἀγὼ λέγειν· ἵνα δ' ἐγγένηται Δη-
254 "μοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον." ἐγὼ δὲ παρ-
ελθὼν οὐδὲν ἔφην τοῦτον ὧν ἐβούλετ' εἰπεῖν πρὸς Φί-
λιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν· θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος
ἢ λόγου μεταδοῦναί τινι. ἀλλ', οἶμαι, χρήματ' εἰληφό-
τα οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς Φίλιππον τὸν ὑπὲρ τούτου
δεδωκότα, ὅπως ἐκείνην μὴ ἀποδῷ. Λέγε δή μοι
λαβὼν καὶ τὰ τοῦ Σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτὶ, ἵν' εἰ-
δῆθ' ὅτι καὶ Σόλων ἐμίσει τοὺς οἷος οὗτος ἀνθρώ-
πους.

255 Οὐ λέγειν εἴσω τὴν χεῖρ' ἔχοντ', Αἰσχίνη, δεῖ, οὔ,
ἀλλὰ πρεσβεύειν εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα. σὺ δ' ἐκεῖ
προτείνας καὶ ὑποσχὼν καὶ καταισχύνας τούτους ἐν-
θάδε σεμνολογεῖ, καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ
φωνασκήσας οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ το-
σούτων ἀδικημάτων, ἂν πιλίδιον λαβὼν ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν περινοστῇς καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ. λέγε σύ.

ΕΛΕΓΕΙΑ ΣΟΛΩΝΟΣ.

Ἡμετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.
αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
ἀστοὶ βούλονται, χρήμασι πειθόμενοι, 422
δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν.
οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον, οὐδὲ παρούσας
εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.
πλουτοῦσιν δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι.
οὔθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν, ἐφ' ἁρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ δίκης θέμεθλα,

ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα,
  τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισομένη.
τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον.
  εἰς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην,
ἣ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει,
  ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην.
ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ
  τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλους.
ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
  ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες.
οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ,
  αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν, εὗρε δὲ πάντως,
  εἰ καί τις φεύγων ἐν μυχῷ ᾖ θαλάμου.
ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
  ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὔκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει,
  καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας,
τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ, 423
  αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα
  πραΰνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης,
παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
  πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

256 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα Σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σώζειν. ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρ' οἱ θεοὶ σώζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· τρόπον δέ τινα ἡγοῦμαι καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυταισὶ δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι.
257 σκοπεῖτε γάρ. ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, καὶ χώρας ἐκδεδωκὼς ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακού-

*σαυτά τιν᾽ αὑτοῦ κατήγορον. ἵνα τί; ἵνα μήτε ἐλέου
μήτε συγγνώμης ἐφ᾽ οἷς αὐτὸς ἠδίκηκε τύχῃ. ἀλλὰ καὶ
κατηγορῶν ἐκείνου κακῶς λέγειν προείλετο ἐμὲ, καὶ
πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν καὶ τοιαῦτ᾽ ἠπείλει.
ἵνα τί; ἵν᾽ ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ᾽ ὑμῶν
ὁ τὰ τούτου πονηρεύματ᾽ ἀκριβέστατα εἰδὼς ἐγὼ καὶ*
258 *παρηκολουθηκὼς ἅπασι κατηγορῶ. ἀλλὰ καὶ διακρου-
όμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον εἰσελθεῖν εἰς τοι-
οῦτον ὑπῆκται καιρὸν ἐν ᾧ τῶν ἐπιόντων ἕνεκα, εἰ
μηδενὸς ἄλλου, οὐχ οἷόν τε οὐδ᾽ ἀσφαλὲς ὑμῖν δεδω-
ροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι· ἀεὶ μὲν γὰρ, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν καὶ κολάζειν τοὺς προ-* 424
*δότας καὶ δωροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τοῦ-
το γένοιτ᾽ ἂν καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοι-*
259 *νῇ. νόσημα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέ-
πτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ χαλεπὸν καὶ πολλῆς τινὸς
εὐτυχίας καὶ παρ᾽ ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ
ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμωτατοι καὶ προεστάναι τῶν κοι-
νῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν
οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν,
Φιλίππῳ ξενίαν καὶ ἑταιρίαν καὶ φιλίαν καὶ τοιαῦθ᾽
ὑποκοριζόμενοι· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ τὰ κύρι᾽ ἅττα ποτ᾽
ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν
καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τοσοῦτ᾽ ἀπέχουσι τοῦ
τοιοῦτόν τι ποιεῖν ὥστε θαυμάζουσι καὶ ζηλοῦσι καὶ*
260 *βούλοιντ᾽ ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι
τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα Θετταλῶν
μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν χθὲς ἢ πρώην τὴν
ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπωλωλέκει, νῦν δ᾽
ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς γὰρ ἀκρο-
πόλεις αὐτῶν ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν· εἰς Πε-
λοποννησον δ᾽ εἰσελθὸν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς πεποίη-*

κε, καὶ τοσαύτης παρανοίας καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς
ταλαιπώρους ἐκείνους ὥσθ᾽, ἵν᾽ ἀλλήλων ἄρχωσι καὶ
Φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὑτῶν καὶ πολίτας
261 μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ᾽ ἐνταῦθ᾽ ἕστηκεν, ἀλλ᾽ εἰς Ἀρκα-
δίαν εἰσελθὸν πάντ᾽ ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε, καὶ
νῦν Ἀρκάδων πολλοὶ προσῆκον αὐτοῖς ἐπ᾽ ἐλευθερίᾳ
μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν (μόνοι γὰρ πάντων αὐ-
τόχθονες ὑμεῖς ἐστε κἀκεῖνοι) Φίλιππον θαυμάζουσι 425
καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον,
ἂν εἰς Πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν
262 ἐψηφισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτά εἰσιν Ἀργεῖοι. ταῦτα
νὴ τὴν Δήμητρα, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς
δεῖται, ὡς βαδίζον γε κύκλῳ καὶ δεῦρ᾽ ἐλήλυθεν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν ἔτ᾽ ἐν
ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας
ἀτιμώσατε· εἰ δὲ μὴ, σκοπεῖθ᾽ ὅπως μὴ τηνικαῦτα εὖ
λέγεσθαι δόξει τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτε οὐδ᾽ ὅ τι χρὴ
263 ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτε ὡς ἐναργὲς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
οι, καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν
Ὀλύνθιοι; οἳ παρ᾽ οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ τοιαῦτα ποιεῖν
ἀπολώλασιν, οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε δ᾽ ἂν ἐξετάσαι καθα-
ρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γὰρ, ἡνίκα
μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον καὶ σύμ-
παντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀρι-
θμὸν, οὔπω Χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων,
264 Λακεδαιμονίων ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλθόντων πολλῇ καὶ πεζῇ
καὶ ναυτικῇ δυνάμει (ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι γῆς
καὶ θαλάττης ἦρχον ὡς ἔπος εἰπεῖν Λακεδαιμόνιοι
κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους,) ἀλλ᾽ ὅμως τηλικαύτης ἐπ᾽
αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως οὔτε τὴν πόλιν οὔτε φρού-
ριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτη-
σαν καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν καὶ τὸ τε-

λευταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κατέ-
265 *θεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι᾽*
ἀβελτερίαν οἱ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν, τού-
τους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων,
καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδο- 426
νίας δοθεῖσι ξύλοις, Εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολ-
λὰς τιμὴν οὐδενὶ δοὺς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβα-
τα, ἄλλος δέ τις ἵππους, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ καθ᾽ ὧν ταῦτ᾽
ἐγίγνετο οὐχ ὅπως ὠργίζοντο ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς
ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ᾽ ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων,
266 *ἄνδρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ ταῦθ᾽ οὕτω προήγετο καὶ τὸ*
δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι,
πλείους δ᾽ ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους
ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριήρεσι πεν-
τήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολι-
τῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἐδυνήθη
σῶσαι, ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τοῦ πολέμου
τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπωλωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ
προδιδόντες, καὶ Φίλιππος οὐκέτ᾽ εἶχεν ὑπακούειν τοῖς
267 *προδιδοῦσιν, οὐδ᾽ εἶχεν ὅ τι πρῶτον λάβῃ. πεντακο-*
σίους δ᾽ ἱππέας προδοθέντας ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἡγουμέ-
νων ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς
πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύ-
νοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες οὔτε τὴν γῆν πατρίδα οὖ-
σαν, ἐφ᾽ ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερὰ οὔτε τάφους οὔτε τὴν
μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοιούτοις ἔρ-
γοις· οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παρα-
πλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν. ὑμᾶς εὖ φρο-
νεῖν δεῖ τοὺς πολλοὺς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα,
ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη,
εἰ κατὰ μὲν τῶν Ὀλυνθίους προδόντων πολλα καὶ δει-
νὰ ἐψηφίσασθε, τοὺς δὲ παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας

μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε τὸ ψήφισμά μοι τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων.

ΨΗΦΙΣΜΑ. 427

268 Ταῦθ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι κατ' ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστι καὶ δι' ἐκεῖνο καὶ τάδε πράττουσί τινες, ὃν ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότην εἶναι νομίζετε. εἰ δ' ὁ μὲν καιρούς, ὁ δὲ πράγματα, ὁ δὲ στρατιώτας προδίδωσιν, ὧν ἂν ἕκαστος ὑμῶν, οἶμαι, κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει· μισεῖν δ' ὁμοίως
269 τοὺς τοιούτους πάντας προσήκει. ἔστι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων μόνοις τῶν πάντων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ τὰς μάχας μηδὲ τὰς στρατείας μηδὲ τοὺς κινδύνους, ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροί, συμβαίνει καιρός, ἀλλ' ἄγεθ' ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τό γ' εὖ
270 φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία, καὶ οὐδέν ἐστι πραγματωδέστερον οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς, ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκῃ περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει, ἂν δ' ἃ μὴ δεῖ, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι, γραμματεῦ· δεῖ γὰρ ὑμᾶς ἰδεῖν ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥᾳθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατεγνώκασιν οἱ πρόγονοι. λέγε.

ΣΤΗΛΗ. 428

271 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων λεγόντων "Ἄρθμιον τὸν Πυθώνακτος τὸν Ζελείτην ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸν καὶ γένος πᾶν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤγαγεν. οὐκοῦν ἔστιν, ὡς ἔοικεν, ἐκ τούτων ἰδεῖν ὅτι οἱ πρόγονοι μὲν ὑμῶν, ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσεται κακὸν τὴν Ἑλλάδα, ἐφρόντιζον, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μη-
272 δεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσει προορᾶσθε. νὴ Δί', ἀλλ' ὅπως ἔτυχε, ταῦτα τὰ γράμμαθ' ἕστηκεν. ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθηνᾶν ἐκ δεξιᾶς ἕστηκεν, ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, δόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτ', ἀνέθηκεν. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ καὶ αἱ κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτ' ἀδικούντων τιμωρίαι· νῦν δὲ γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη, εἰ
273 μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν σχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἕν τι μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν, ὡς ἅπαντες, εὖ οἶδ' ὅτι, τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκόατε, Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν 429
βασιλέα, ἐντὸς δὲ Χελιδονεῶν καὶ Κυανεῶν πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μι-

κροῦ μὲν ἀπέκτειναν, ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα
274 *ἐπράξαντο τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν. τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν αὑτῶν ἀρετὴν καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν αἰτίαν εἶναι, τοῦ δὲ προῖκα ἢ μὴ τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ· τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι*
275 *καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν τοίνυν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς μήτ' ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι· ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑορακότες τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μηδ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε, καὶ λόγῳ κρίνετε ὧν ἔργῳ τἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν.*

276 *Οὐ τοίνυν τὰ παλαί' ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν, καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι· ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν, ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιωθέντων ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών.*

ΨΗΦΙΣΜΑ. 430

277 *Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατέγνωτε, ὧν εἷς ἦν Ἐπικράτης, ἀνήρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει καὶ τῶν ἐκ*

Πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαίως· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τὰ τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προλαβόντα παρ' ὑμῶν εἰς τὸ μείζω δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα.
278 εἰ τοίνυν τι τούτοις ἄπρακτόν ἐστι τούτων ἐφ' οἷς ἐκείνων θάνατος κατέγνωσται, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ. "ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα" φησὶν "ἐπρέσβευσαν ἐκεῖνοι" [τὸ ψήφισμα]. καὶ τοῦτ' ἔστι τῶν ἐγκλημάτων πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα "Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις," οὗτοι δὲ Φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα "τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν," οὗτοι δὲ, οὓς Φίλιππος αὐτοῖς προσέπεμψε, τούτους ὥρκισαν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα "οὐδαμοῦ μόνους μόνῳ ἐντυγχάνειν Φιλίππῳ," οὗτοι δ' οὐδὲν
279 ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματίζοντες; "καὶ ἠλέγχθησάν τινες αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ ἀπαγγέλλοντες." οὗτοι δέ γε καὶ ἐν τῷ δήμῳ. καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν· ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων· οἷς γὰρ ἀπήγγειλαν οὗτοι, πάντα δήπου γέγονε τἀναντία. "οὐδ' ἐπιστέλλοντες" φησὶ "τἀληθῆ." οὐκοῦν οὐδ' οὗτοι. "καὶ 431
καταψευδόμενοι τῶν συμμάχων καὶ δῶρα λαμβάνοντες." ἀντὶ μὲν τοίνυν τοῦ καταψευδόμενοι παντελῶς ἀπολωλεκότες· πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο δεινότερον τοῦ καταψεύσασθαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐξελέγχειν λοιπὸν ἂν ἦν, ἐπειδὴ
280 δ' ὡμολόγουν, ἀπάγειν δήπου προσῆκεν. τί οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τούτων οὕτως ἐχόντων ὑμεῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ καὶ τινὲς αὐτῶν ἔτι ζῶντες, ὑπομενεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τῶν

ἐκ Πειραιῶς, Ἐπικράτην, ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι; καὶ
πάλιν πρώην Θρασύβουλον ἐκεῖνον τὸν Θρασυβούλου
τοῦ δημοτικοῦ τοῦ ἀπὸ Φυλῆς καταγαγόντος τὸν δῆ-
μον, τάλαντα δέκα ὠφληκέναι, καὶ τὸν ἀφ᾽ Ἁρμοδίου
καὶ Ἀριστογείτονος, τῶν τὰ μέγιστ᾽ ἀγαθὰ ὑμᾶς εἰρ-
γασμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας, ἃς ὑπῆρξαν
εἰς ὑμᾶς, ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ ταῖς θυσίαις σπον-
δῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε καὶ ᾄδετε καὶ
281 τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς θεοῖς, τούτους μὲν
πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι, καὶ μήτε
συγγνώμην μήτ᾽ ἔλεον μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα
τῶν εὐεργετῶν μήτ᾽ ἄλλο μηδὲν αὐτοὺς ὠφεληκέναι,
τὸν δὲ Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας
τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης, ἐφ᾽ οἷς ἑτέρα τέθνηκεν
ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες, τὸν τῶν τοιούτων, τὸν
οὐδὲ καθ᾽ ἓν χρήσιμον τῇ πόλει, οὐκ αὐτὸν, οὐ πατέ-
282 ρα, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου ἀφήσετε; ποῖος γὰρ
ἵππος, ποία τριήρης, ποία στρατεία, τίς χορὸς, τίς λει- 432
τουργία, τίς εἰσφορὰ, τίς εὔνοια, ποῖος κίνδυνος, τί
τούτων ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πό-
λει; καίτοι κἂν εἰ ταῦτα πάνθ᾽ ὑπῆρχεν, ἐκεῖνα δὲ μὴ
προσῆν, δικαίως καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολω-
λέναι δήπου προσῆκεν αὐτῷ. εἰ δὲ μήτε ταῦτα μήτ᾽
283 ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε ὧν κα-
τηγορῶν ἔλεγε Τιμάρχου, ὡς οὐδέν ἐστ᾽ ὄφελος πόλε-
ως ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει, οὐδὲ πολι-
τείας ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ παραγγελία τῶν νόμων μεῖ-
ζον ἰσχύουσιν· οὐδ᾽ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν
τὴν Τιμάρχου, γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία οὔτ᾽ ἄλ-
λον οὐδένα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν
νόμων καὶ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐ-
284 τοὺς ἐλεήσοντας. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ταλαίπωρος ἄνθρωπος

ἠτιμώσεται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα, τούτῳ δ'
ἀθῴῳ δώσετ' εἶναι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑαυ-
τοὺς ἐξαμαρτόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην Αἰσχί-
νης λαβεῖν, παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως τηλικαῦθ'
ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην
ὑμᾶς προσήκει λαβεῖν τοὺς ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας;
285 νὴ Δί', οἱ νέοι γὰρ ἡμῖν δι' ἐκεῖνον ἔσονται τὸν ἀγῶνα
βελτίους. οὐκοῦν καὶ διὰ τόνδε οἱ πολιτευόμενοι, δι'
ὧν τὰ μέγιστα κινδυνεύεται τῇ πόλει· προσήκει δὲ καὶ
τούτων φροντίζειν. ἵνα τοίνυν εἰδῆθ' ὅτι καὶ τοῦτον
ἀπώλεσε, τὸν Τίμαρχον, οὐ μὰ Δί' οὐχὶ τῶν ὑμετέρων
παίδων, ὅπως ἔσονται σώφρονες, προορῶν (εἰσὶ γάρ, 433
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νῦν σώφρονες· μὴ γὰρ οὕτω
γένοιτο κακῶς τῇ πόλει ὥστε Ἀφοβήτου καὶ Αἰσχίνου
286 σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους), ἀλλ' ὅτι βου-
λεύων ἔγραψεν, ἄν τις ὡς Φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ ἢ
σκεύη τριηρικά, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον
δέ· πόσον γὰρ ἐδημηγόρει χρόνον Τίμαρχος; πολύν.
οὐκοῦν τοῦτον ἦν Αἰσχίνης ἅπαντα ἐν τῇ πόλει, καὶ
οὐδεπώποτε ἠγανάκτησεν οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι
τὸ πρᾶγμα, εἰ ὁ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς Μακεδονίαν ἐλ-
θὼν ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν. λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λα-
βὼν αὐτὸ τὸ τοῦ Τιμάρχου.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

287 Ὁ μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας μὴ ἄγειν ἐν τῷ
πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦ-
σθαι, ἀπόλωλε καὶ ὕβρισται· ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων
συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὑτοσὶ κατηγόρει,
καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν μὲν κη-
δεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνακρά
γοιτε, Νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν

εἰς Αἴγυπτον Χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου Κυρηβίωνος,
ὃς ἐν ταῖς πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσώπου κωμάζει. καὶ
τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν Ἀφόβητον. ἀλλὰ
δῆτα ἄνω ποταμῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πάντες οἱ περὶ
πορνείας ἐρρύησαν λόγοι.

288 *Καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν ἡμῶν ἡ τού-*
του πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἔχει, πάντα
τἄλλ' ἀφεὶς, ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ἐρῶ. πρότερον μὲν
γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψήφισται, τοῦτ' 434
ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες· νῦν δ' ἤδη πε-
ριερχόμεθ' ὑμεῖς τί δέδοκται τοῖς ἄλλοις σκοποῦντες,
καὶ ὠτακουστοῦντες τί τὰ τῶν Ἀρκάδων, τί τὰ τῶν
Ἀμφικτυόνων, ποῖ πάρεισι Φίλιππος, ζῇ ἢ τέθνηκεν.
289 *οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα εἰ Φίλιππος*
ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μι-
σεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με Φίλιππος, ἂν τὰ
παρ' ὑμῶν ὑγιαίνῃ, ἀλλ' εἰ παρ' ὑμῖν ἄδεια γενήσεται
τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις, καὶ συνε-
ροῦσί τινες τούτοις τῶν ὑφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ
πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ πράττειν
290 *ὑπὲρ Φιλίππου νῦν ἀναβήσονται, ταῦτα φοβεῖ με. τί*
γὰρ δή ποτε, Εὔβουλε, Ἡγησίλεῳ μὲν κρινομένῳ, ὃς
ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ Θρασυβούλῳ πρώην, τῷ Νικηρά-
του θείῳ, ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι
καλούμενος ἤθελες, εἰς δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν
ἐκείνων οὐδ' ὁτιοῦν ἔλεγες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν
συγγνώμην ἔχειν σοι; εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ
291 *ἀναγκαίων ἀνθρώπων οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ Αἰσχίνου*
δὲ ἀναβήσει, ὃς, ἡνίκ' ἔκρινεν Ἀριστοφῶν Φιλόνεικον
καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοι πεπραγμένων κατηγόρει, συγ-
κατηγόρει μετ' ἐκείνου σου καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς
ἐξητάζετο. ἐπειδὴ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ δεδιξάμενος καὶ φή-

σας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέ-
ρειν καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ
συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δ' ὁ βδελυρὸς Φιλοκράτης,
292 ἐξ ὧν αἰσχρὰν ἀντ' ἴσης συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην,
οὗτοι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτ' ἀδικήμασι πάντ' ἀπολωλέκα-
σι, τηνικαῦτα διήλλαξαι; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ κατηρῶ 435
Φιλίππῳ, καὶ κατὰ τῶν παίδων ὤμνυες ἦ μὴν ἀπολω-
λέναι Φίλιππον ἂν βούλεσθαι· νῦν δὲ βοηθήσεις τού-
τῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται, ὅταν τοὺς παρ' ἐκείνου δωρο-
293 δοκοῦντας σὺ σώζῃς; τί γὰρ δήποτε Μοιροκλέα μὲν
ἔκρινες, εἰ παρὰ τῶν τὰ μέταλλα ἐωνημένων εἴκοσιν
ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ Κηφισοφῶντα γρα-
φὴν ἱερῶν χρημάτων ἐδίωκες, εἰ τρισὶν ὕστερον ἡμέ-
ραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δὲ
ἔχοντας, ὁμολογοῦντας, ἐξελεγχομένους ἐπ' αὐτοφώρῳ
ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τού-
294 τους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σώζειν κελεύεις; καὶ μὴν
ὅτι ταῦτα μέν ἐστι φοβερὰ καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς
πολλῆς δεόμενα, ἐφ' οἷς δ' ἐκείνους σὺ ἔκρινες, γέλως,
ἐκείνως ὄψεσθε. ἦσαν ἐν Ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά
τινες; καὶ μάλ' εἰκός γε. ἔστιν οὖν ὅστις μετέσχεν
αὐτόθι νῦν τούτων τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ
εἷς. τί δέ; ἦσαν, ὅτ' ἦν Ὄλυνθος, τοιοῦτοί τινες ἄλ-
λοι; ἐγὼ μὲν οἶμαι. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετ'
Ὄλυνθος; οὔ. τί δ', ἐν Μεγάροις οὐκ οἴεσθ' εἶναί τι-
να καὶ κλέπτην καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινά; ἀνάγκη,
καὶ πέφηνε. τίς αἴτιος αὐτόθι νῦν τούτων τῶν συμβε-
295 βηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοί τινες οἱ
τὰ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ' ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες
αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ Φιλίππου ξένοι καὶ φίλοι
προσαγορεύεσθαι, οἱ στρατηγιῶντες καὶ προστασίας
ἀξιούμενοι, οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι.

οὐ Περίλαος ἐκρίνετο ἔναγχος ἐν Μεγάροις ἐν τοῖς
τριακοσίοις, ὅτι πρὸς Φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν 436
Πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο, καὶ πλούτῳ καὶ γένει
καὶ δόξῃ πρῶτος Μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς Φίλιππον
ἐξέπεμψε, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους,
296 ὁ δ' ἔνδον ἐτύρευε; τοιαῦτα. οὐ γάρ ἔστιν, οὐκ ἔσθ'
ὅ τι τῶν πάντων μᾶλλον εὐλαβεῖσθαι δεῖ ἢ τὸ μείζω
τινὰ τῶν πολλῶν ἐᾶν γίγνεσθαι. μή μοι σωζέσθω μηδ'
ἀπολλύσθω μηδεὶς, ἂν ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα βούληται,
ἀλλ' ὃν ἂν τὰ πεπραγμένα σώζῃ καὶ τοὐναντίον, τούτῳ
τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχά-
297 νειν· τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ
παρ' ὑμῖν ἐπὶ καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροὶ, Καλλίστρα-
τος, αὖθις Ἀριστοφῶν, Διόφαντος, τούτων ἕτεροι
πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν
τῷ δήμῳ· ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις οὐδείς πω μέχρι τῆς
τήμερον ἡμέρας ὑμῶν οὐδὲ τῶν νόμων οὐδὲ τῶν ὅρ-
κων κρείττων γέγονεν. μὴ τοίνυν μηδὲ νῦν τοῦτον ἐά-
σητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθ' ἂν εἰκότως μᾶλλον
ἢ πιστεύοιτε, τῶν θεῶν ὑμῖν μαντείαν ἀναγνώσομαι,
οἵπερ ἀεὶ σώζουσι τὴν πόλιν πολλῷ τῶν προεστηκό-
των μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

ΜΑΝΤΕΙΑΙ.

298 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν ἃ ὑμῖν
προλέγουσιν. εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ'
ἀνῃρήκασι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι·
πολέμου γάρ εἰσιν ἡγεμόνες οἱ στρατηγοί· εἰ δὲ πεποι-
ημένων εἰρήνην, τοὺς ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας·
οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς, ὑπὸ τού- 437
των δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε. καὶ τὴν πόλιν συν-
έχειν φασὶν ἐν τῇ μαντείᾳ, ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχω-

299 σιν ἅπαντες καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἡδονὴν ποιῶσι. πότε-
ρον οὖν οἴεσθ' ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα
κακὰ εἰργασμένον σωθέντα ἢ δίκην δόντα ἡδονὴν Φι-
λίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δέ γε ἡ
μαντεία δεῖν ὅπως ἂν μὴ χαίρωσιν οἱ ἐχθροὶ ποιεῖν.
ἅπασι τοίνυν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς
ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς, ὁ Ζεύς, ἡ Διώνη, πάν-
τες οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν οἱ συμ-
πράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων μὲν ἔργον
διδόναι, τῶν συμπραττόντων δὲ λαμβάνειν καὶ τοὺς
εἰληφότας ἐκσώζειν.

300 Ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρωπίνου λογισμοῦ τοῦτ'
ἴδοι τις, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον τὸ
τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνεσθαι τοῖς μὴ τῶν
αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ τῶν πραγμάτων
ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι τὰ μέ-
γιστα κατείργασται τῶν πεπραγμένων, σκέψασθε. τῷ
παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς
προεστηκότας ἐν ταῖς πόλεσι διαφθείρειν καὶ ἐπαίρειν,
301 τούτοις. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα, ἐὰν
βούλησθε, ἀχρεῖα ποιῆσαι τήμερον, ἂν τῶν μὲν μὴ
ἐθέλητε ἀκούειν τοῖς τοιούτοις συνηγορούντων, ἀλλ'
ἐπιδείξητε ἀκύρους ὄντας ὑμῶν (νῦν γάρ φασιν εἶναι
κύριοι), τὸν δὲ πεπρακόθ' ἑαυτὸν κολάσητε, καὶ τοῦθ'
302 ἅπαντες ἴδωσιν. παντὶ μὲν γὰρ εἰκότως ἂν ὀργισθεί-
ητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα πεποιηκότι καὶ προ- 438
δεδωκότι συμμάχους καὶ φίλους καὶ καιρούς, μεθ' ὧν
ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα, οὐ μὴν οὐ-
δενὶ μᾶλλον οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ. ὃς γὰρ ἑαυτὸν
τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι Φιλίππῳ, καὶ μόνος καὶ
πρῶτος ἰδὼν ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός ἐστιν ἁπάντων
τῶν Ἑλλήνων, ηὐτομόλησε καὶ προὔδωκε καὶ γέγονεν

ἐξαίφνης ὑπὲρ Φιλίππου, πῶς οὐ πολλάκις οὗτος ἄξιός
303 ἐστ' ἀπολωλέναι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, αὐ-
τὸς οὐχ οἷός τε ἀντειπεῖν ἔσται. τίς γάρ ἐσθ' ὁ τὸν
Ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχάς, ὃν παρὰ
τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ φίλων τῇ πόλει δεῦρ' ἥκειν ἔφη; τίς
ὁ συσκευάζεσθαι τὴν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον Φί-
λιππον βοῶν, ὑμᾶς δὲ καθεύδειν; τίς ὁ τοὺς μακροὺς
καὶ καλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγορῶν, καὶ τὸ Μιλ-
τιάδου καὶ Θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγιγνώσκων καὶ
τὸν ἐν τῷ τῆς Ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον; οὐχ οὗ-
304 τος; τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θά-
λατταν πρεσβείας πέμπειν, ὡς ἐπιβουλευομένης μὲν
ὑπὸ Φιλίππου τῆς Ἑλλάδος, ὑμῖν δὲ προσῆκον προο-
ρᾶν ταῦτα καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν Ἑλλήνων; οὐχ ὁ
μὲν γράφων τὸ ψήφισμα Εὔβουλος ἦν, ὁ δὲ πρεσβεύων
εἰς Πελοπόννησον Αἰσχίνης οὑτοσί; ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε
ἅττα μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν, αὐτὸς ἂν
εἰδείη, ἃ δ' ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, ὑμεῖς οἶδ' ὅτι μέ-
305 μνησθε πάντες. βάρβαρόν τε γὰρ πολλάκις καὶ ἀλά-
στορα τὸν Φίλιππον ἀποκαλῶν ἐδημηγόρει, καὶ τοὺς
Ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγελλεν ὡς ἔχαιρον, εἰ προσέχει 439
τοῖς πράγμασιν ἤδη καὶ ἐγείρεται ἡ τῶν Ἀθηναίων πό-
λις. ὃ δὲ πάντων μάλιστ' ἀγανακτῆσαι ἔφη· συντυ-
χεῖν γὰρ ἀπιὼν Ἀτρεστίδᾳ παρὰ Φιλίππου πορευο-
μένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκοντα
βαδίζειν, αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοι-
πόρων τίς ἄνθρωπός ἐστι καὶ τίς ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ,
306 ἐπειδὴ δ' ἀκοῦσαι ὅτι Ἀτρεστίδας παρὰ Φιλίππου τῶν
Ὀλυνθίων αἰχμάλωτα δωρεὰν ταῦτ' ἔχων ἀπέρχεται,
δεινὸν αὐτῷ τι δόξαι καὶ δακρῦσαι καὶ ὀδύρασθαι τὴν
Ἑλλάδα, ὡς κακῶς διάκειται, ἣ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ
γιγνόμενα. καὶ συνεβούλευεν ὑμῖν πέμπειν τινὰς εἰς

Ἀρκαδίαν, οἵτινες κατηγορήσουσι τῶν τὰ Φιλίππου
πραττόντων· ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων ὡς ἐὰν ἐπι-
στροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται καὶ πρέσβεις πέμψῃ, δίκην
307 *ἐκεῖνοι δώσουσιν. ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα, ὦ*
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλὰ καὶ τῆς πόλεως ἄξια ἐδημηγό-
ρει. ἐπειδὴ δ' ἀφίκετο εἰς Μακεδονίαν καὶ τὸν ἐχθρὸν
εἶδε τὸν αὑτοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων, τὸν Φίλιππον, ἆρά
γε ὅμοια ἢ παραπλήσια τούτοις; πολλοῦ γε καὶ δεῖ,
ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι μήτε τρόπαια λέ-
γειν μήτε βοηθεῖν μηδενὶ, τῶν τε κελευόντων μετὰ
τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης βου-
λεύεσθαι θαυμάζειν, εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλ-
308 *λον τινὰ δεῖ πεισθῆναι· εἶναί τε τὸν Φίλιππον αὐτὸν,*
Ἡράκλεις, Ἑλληνικώτατον ἀνθρώπων, δεινότατον λέ-
γειν, φιλαθηναιότατον· οὕτω δὲ ἀτόπους τινὰς ἐν τῇ
πόλει καὶ δυσχερεῖς ἀνθρώπους εἶναι ὥστε οὐκ αἰσχύ-
νεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ καὶ βάρβαρον αὐτὸν ἀπο-
καλοῦντας. ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' ἂν, ἐκεῖνα προειρη- 440
κὼς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν;
309 *τί δέ; ἔσθ' ὅστις ἂν τὸν Ἀτρεστίδαν τότε μισήσας διὰ*
τοὺς τῶν Ὀλυνθίων παῖδας καὶ γύναια ταὐτὰ Φιλο-
κράτει νῦν πράττειν ὑπέμεινεν, ὃς γυναῖκας ἐλευθέ-
ρας τῶν Ὀλυνθίων ἤγαγε δεῦρ' ἐφ' ὕβρει, καὶ οὕτως
ἐπὶ τῷ βδελυρῶς βεβιωκέναι γιγνώσκεται ὥστε μηδὲν
ἐμὲ αἰσχρὸν εἰπεῖν νυνὶ περὶ αὐτοῦ δεῖν μηδὲ δυσχε-
ρὲς, ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπόντος μόνον, ὅτι Φιλοκράτης
γυναῖκας ἤγαγε, πάντας ὑμᾶς εἰδέναι καὶ τοὺς περιε-
στηκότας τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ ἐλεεῖν, εὖ οἶδ' ὅτι, τὰς
ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους, ἃς οὐκ ἠλέησεν
Αἰσχίνης, οὐδ' ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν Ἑλλάδα, εἰ
παρα τοῖς συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρέσβεων ὑβρίζονται.
310 *ἀλλ' ὑπὲρ αὑτοῦ κλαήσει τοῦ τὰ τοιαῦτα πεπρεσβευ-*

κότος, καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ ἀναβιβᾶται. ὑμεῖς δ' ἐνθυμεῖσθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς μὲν τὰ τούτου παιδία, ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων καὶ φίλων παῖδες ἀλῶνται καὶ πτωχοὶ περιέρχονται δεινὰ πεπονθότες διὰ τοῦτον, οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον ἢ τοὺς τοῦ τοιαῦτα ἠδικηκότος καὶ προδότου πατρός, καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι, "καὶ τοῖς "ἐκγόνοις" προσγράψαντες εἰς τὴν εἰρήνην, καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπεστερήκασι, πρὸς δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα, ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον, ὃς εἰς Ἀρκαδίαν ἐκέλευεν ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντας πέμπειν
311 τοὺς κατηγορήσοντας. νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς Πελο- 441
πόννησον δεῖ πρεσβείαν πέμπειν, οὐδ' ὁδὸν μακρὰν βαδίσαι, οὐδ' ἐφόδια ἀναλίσκειν, ἀλλ' ἄχρι τοῦ βήματος ἐνταυθὶ προσελθόντα ἕκαστον ὑμῶν τὴν ὁσίαν καὶ δικαίαν ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατ' ἀνδρός, ὅς, ὦ γῆ καὶ θεοί, ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ δεδημηγορηκώς, τὸν Μαραθῶνα, τὴν Σαλαμῖνα, τὰς μάχας, τὰ τρόπαια, ἐξαίφνης, ὡς ἐπέβη Μακεδονίας, πάντα τἀναντία τούτοις, μὴ προγόνων μεμνῆσθαι, μὴ τρόπαια λέγειν, μὴ βοηθεῖν μηδενί, μὴ κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων βουλεύεσθαι, μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη.
312 καίτοι τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτ' ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γεγόνασι παρ' ὑμῖν. τίς γάρ ἐστιν Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων οὕτω σκαιὸς καὶ ἀνήκοος καὶ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅστις, εἴ τις ἔροιτο, εἰπέ μοι, τῆς νῦν οὔσης Ἑλλάδος ταυτησὶ καὶ οἰκουμένης ἔσθ' ὅ τι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν ἢ ᾠκεῖθ' ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων Ἑλλήνων, εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι παρέσχοντο οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι; οὐδ' ἂν εἷς εὖ οἶδ' ὅτι φήσειεν, ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν

313 ἡλωκέναι. εἶθ᾽ οὓς μηδὲ τῶν ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τού-
των τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειε,
τούτων Αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθαι, τοὺς ἐξ ἐκεί-
νων, ἵν᾽ αὐτὸς ἀργύριον λάβῃ; καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων
ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσιν, οἱ δ᾽ ἐπὶ τοῖς κα-
λῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων
ἴδιον κτῆμά εἰσιν· οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς ἔτι τηνι-
καῦτ᾽ ἐναντιοῦται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος αὐ- 442
τὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως νῦν στερηθείη, καὶ ταύ-
την ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ᾽ αὐ-
τοῦ. τοιούτοις μέντοι λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλή, σὺ τὰ
τῶν προγόνων ἔργα συλήσας καὶ διασύρας τῷ λόγῳ
314 πάντα τὰ πράγματ᾽ ἀπώλεσας. εἶτα γεωργεῖς ἐκ τού-
των καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ τοῦτο. πρὸ μὲν τοῦ
πάντα κακὰ εἰργάσθαι τὴν πόλιν ὡμολόγει γεγραμμα-
τευκέναι καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ
μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν· ἐπειδὴ δὲ μυρία εἴργασται
κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε, κἂν "ὁ γεγραμματευκὼς
Αἰσχίνης" εἴπῃ τις, ἐχθρὸς εὐθέως καὶ κακῶς φησιν
ἀκηκοέναι, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοἰμάτιον
καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς
γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗ-
τος ὑμῖν ἤδη, τῶν ἀπαλλαγῆναι τοῦ δήμου βουλομένων
καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγμαθ᾽
ἡγουμένων, ὁ τέως προσκυνῶν τὴν θόλον.

315 Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἐπελθεῖν ἐπὶ κεφαλαίων
ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος προσλα-
βὼν τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ᾽ ἄξιον ἐξε-
τάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ ἀπ᾽
ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, διαφορουμένης αὐτοῦ
τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλειμένων τῶν ἐμ-
πορίων, ὥστ᾽ ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων εἶναι τῶν

ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέ-
στειλεν ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸν Νεοπτόλεμον, τὸν Ἀριστόδη-
316 μον, τὸν Κτησιφῶντα· ἐπειδὴ δ' ἤλθομεν ὡς αὐτὸν 443
ἡμεῖς οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως,
ὅπως συνερεῖ καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει
καὶ τῶν τὰ δίκαια βουλομένων ἡμῶν πράττειν περιέ-
σται, συνέγραψε δ' ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, ᾗ μάλιστ' ἂν
317 ᾤετο τῆς εἰρήνης τυχεῖν. ἦν δ' οὐδὲν μᾶλλον μέγ' αὐτῷ
καθ' ὑμῶν οὐδ' οὕτω πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ.
τοῦτο δ' οὐκ ἦν εὔπορον· συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πρά-
γματα, ὥσπερ ἐκ τύχης, εἰς καιρὸν τοιοῦτον ὥστε ἢ
μηδὲν ὧν ἐβούλετο εἶναι διαπράξασθαι, ἢ ἀνάγκην
εἶναι ψεύσασθαι καὶ ἐπιορκῆσαι καὶ μάρτυρας τῆς αὐ-
τοῦ κακίας πάντας Ἕλληνας καὶ βαρβάρους ποιήσα-
318 σθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκέας συμμάχους καὶ
μεθ' ὑμῶν τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς
Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς
ἀναγκαῖον ἦν, ὧν τοῖς μὲν τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρή-
σειν ὠμωμόκει, τοῖς δὲ τὴν πυλαίαν συγκαταστήσειν·
εἰ δὲ μὴ προσδέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν
ὑμᾶς παρελθεῖν αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύ-
λας, ὅπερ, εἰ μὴ παρεκρούσθητ', ἐποιήσατ' ἄν· εἰ δὲ
319 τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ
τοῦτο οὐ παρ' ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέσθαι, ἀλλ' αὐτὸς
ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος· ὅτε γὰρ Φωκέας
ἐκράτησε τὸ πρῶτον καὶ διέφθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν
καὶ τὸν ἡγούμενον καὶ στρατηγοῦντα Ὀνόμαρχον, τότε
τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἁπάντων οὐδενὸς, οὔτε Ἕλλη-
νος οὔτε βαρβάρου, Φωκεῦσι βοηθήσαντος πλὴν ὑμῶν,
οὐχ ὅπως παρῆλθεν ἢ διεπράξαθ' ὧν ἐβουλήθη τι παρ- 444
320 ελθὼν, ἀλλ' οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἐδυνήθη. ᾔδει
δὴ σαφῶς, οἶμαι, τοῦθ', ὅτι νῦν, ἡνίκ' ἐστασίαζε μὲν

αὐτῷ τὰ Θετταλῶν, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκο-
λούθουν, ἐκρατοῦντο δὲ Θηβαῖοι καὶ μάχην ἥττηντο
καὶ τρόπαιον ἀπ᾽ αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἔνεστι παρ-
ελθεῖν, εἰ βοηθήσεθ᾽ ὑμεῖς, οὐδ᾽, ἂν ἐπιχειρῇ, χαί-
ρειν, εἰ μή τις τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε
ψεύσωμαι φανερῶς, μήτ᾽ ἐπιορκεῖν δόξας πάνθ᾽ ἃ
βούλομαι διαπράξωμαι; πῶς; οὕτως, ἂν Ἀθηναίων
τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθηναίους ἐξαπατήσοντας· ταύ-
321 της γὰρ οὐκέτ᾽ ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐν-
τεῦθεν οἱ μὲν παρ᾽ ἐκείνου πρέσβεις προὔλεγον ὑμῖν
ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους, οὗ-
τοι δ᾽ ἐκδεχόμενοι τοιαῦτ᾽ ἐδημηγόρουν, ὡς φανερῶς
μὲν οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς
Φωκέας συμμάχους διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετ-
ταλούς, ἂν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς
εἰρήνης τύχῃ, ἅπερ ἂν συνθέσθαι νῦν ἀξιώσαιμεν αὐ-
322 τόν, ταῦτα ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύ-
ταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εὕροντο παρ᾽ ὑμῶν
ἄνευ Φωκέων· τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει κωλῦσαι τὴν εἰς
τὰς Πύλας, ἐφ᾽ ἣν αἱ πεντήκοντα τριήρεις ὅμως ἐφώρ-
μουν, ἵν᾽, εἰ πορεύοιτο Φίλιππος, κωλύοιθ᾽ ὑμεῖς.
323 πῶς οὖν; τίς τέχνη πάλιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης;
τοὺς χρόνους ὑμῶν ἀφελέσθαι καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πρά-
γματα ἀγαγόντας ἄφνω, ἵνα μηδ᾽ ἂν βούλησθε δύνη-
σθε ἐξελθεῖν. οὐκοῦν τοῦθ᾽ οὗτοι πράττοντες φαίνον- 445
ται, ἐγὼ δ᾽, ὥσπερ ἀκηκόατ᾽ ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνη-
θεὶς προαπελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κα-
324 τακωλυθεὶς ἐκπλεῦσαι. ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας
ἔδει Φιλίππῳ καὶ ἑκόντας ἐνδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος
ἐγγένηται τοῖς πράγμασι μηδ᾽ ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα
παρ᾽ ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ Φωκεῖς σωθήσον-
ται, παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεων ἀπαγγελθήσεται,

ὥστε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας αὐτὸν ἐγχειριεῖ· τοὺς δ' Ἀθηναίους αὐτοὺς μεταπεμψόμεθ' ἡμεῖς, ἵνα πάνθ', ὅσ' ἂν βούλωνται, νομίσαντες ὑπάρχειν σφίσι μηδὲν ἐναντίον ψηφίσωνται· οὗτοι δὲ τοιαῦτ' ἀπαγγελοῦσι παρ' ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται ἐξ ὧν
325 μηδ' ἂν ὁτιοῦν ᾖ κινηθήσονται. τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τοιαύταις τέχναις ὑπὸ τῶν κάκιστ' ἀπολουμένων ἀνθρώπων πάντα τὰ πράγματ' ἀπώλετο. καὶ γάρ τοι παραχρῆμα ἀντὶ μὲν τοῦ Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς ἰδεῖν οἰκιζομένας Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν ἠκούσατε ἠνδραποδισμένας, ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς Θήβας ταπεινὰς γενέσθαι καὶ περιαιρεθῆναι τὴν ὕβριν καὶ τὸ φρόνημ' αὐτῶν τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων Φωκέων τείχη κατεσκάπτετο· Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες,
326 οἱ διοικισθέντες ὑπ' Αἰσχίνου τῷ λόγῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὴν Εὔβοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν παραδοθῆναι ὁρμητήρια ἐφ' ὑμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατασκευάζεται καὶ Γεραιστῷ καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύων δια- 446
τελεῖ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι περὶ Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα, ὅ, ἕως ἦσαν Φωκεῖς σῷ, οὐδεπώποτ'
327 ἐποιήσαμεν. ἀντὶ δὲ τοῦ τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύονες φεύγουσι καὶ ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν, οἱ δ' οὐπώποτ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ γενόμενοι, Μακεδόνες καὶ βάρβαροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται· ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων μνησθῇ, κατακρημνίζεται, ἡ πό-
328 λις δὲ τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται. καὶ γέγονε τὰ πράγματα πάνθ' ὥσπερ αἴνιγμα τῇ πόλει. ὁ μὲν οὐδὲν ἔψευσται καὶ πάνθ' ὅσ' ἐβουλήθη διαπέπρακται, ὑμεῖς δ' ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ἐλπίσαντες, τἀναντία τούτων ἑο-

ράκατε γιγνόμενα, καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πε-
πόνθατε δὲ δεινότερα ἢ πολεμοῦντες· οὗτοι δὲ χρή-
ματ' ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
329 δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι γὰρ ταῦθ' ἁπλῶς δεδωροδό-
κηνται καὶ τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολ-
λαχόθεν μὲν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι, καὶ
δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι ποιῶ, σφόδρα
ἀκριβῶς δεικνύναι πειρώμενος διοχλῶ πάλαι τοῦτ'
αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας· ὅμως δ' ἔτι καὶ τόδ' ἀκούσατε.
330 ἔστιν ὅντιν' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν πρέσβεων
ὧν ἔπεμψε Φίλιππος χαλκοῦν στήσαιτ' ἂν ἐν ἀγορᾷ;
τί δέ; δοίητ' ἂν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἢ ἄλλην τινὰ δω-
ρεάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. 447
διὰ τί; (οὔτε γὰρ ὑμεῖς γε ἀχάριστοί ἐστε οὔτ' ἄδικοι
ἄνθρωποι οὔτε κακοί.) ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ
οὐδ' ὁτιοῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξαν, εἴποιτ' ἄν, καὶ ἀλη-
θῆ καὶ δίκαια. εἶτ' οἴεσθε ὑμεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν,
331 τὸν δὲ Φίλιππον οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τούτοις διδόναι τη-
λικαύτας καὶ τοσαύτας δωρεάς, διότι ὑπὲρ ὑμῶν κα-
λῶς καὶ δικαίως ἐπρέσβευσαν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ
Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις πῶς
ἐδέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλὰ Ξενοκλείδην του-
τονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπεδέξατο
πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δι-
καίως ὅσ' ἂν φρονῶσι τοῦτον τὸν τρόπον προσφέρε-
ται, τοῖς δὲ πεπρακόσιν αὑτοὺς ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν
μαρτύρων, ταῦτ' ἐλέγχων τινῶν ἔτι δεῖται μειζόνων;
ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν;

332 Εἶπε τοίνυν μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δι-
καστηρίου πρᾶγμα καινότατον πάντων, Χάρητος κα-
τηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ
τρόπου καὶ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλ-

πίξειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης εὕρηται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς, ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρα ἰσχυρίζομαι, ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι· ἔστω γὰρ πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί.
333 ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων (τούτων γάρ εἰσιν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύθυ- 448
νοι) οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντ' ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα γράφουσι, καὶ τοῦ δῶρα εἰληφέναι, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι καὶ μηδὲν ὧν προσετάξαθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, τοῦ φενακίσαι τὴν πόλιν καὶ παραστήσαντα ἐλπίδας, ὡς ὅσα βουλόμεθ' ἡμεῖς Φίλιππος πράξει, πάντ' ἀπολωλεκέναι, τοῦ μετὰ ταῦθ', ἑτέρων προλεγόντων φυλάττεσθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικη-
334 κότα, τοῦτον ἐκείνῳ συνηγορεῖν. ταῦτα κατηγορῶ, ταῦτα μέμνησθε, ἐπεὶ δικαίαν εἰρήνην καὶ ἴσην καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους μηδὲ ψευσαμένους ὕστερον κἂν ἐπῄνουν καὶ στεφανοῦν ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐχὶ κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς Ἅλον, τίς δὲ Φωκέας ἀπολώλεκε; τίς δὲ Δορίσκον; τίς δὲ Κερσοβλέπτην; τίς δὲ Ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ Πύλας; τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι Φιλίππῳ; τίς δὲ Κορώνειαν, τίς δ' Ὀρχομενὸν, τίς Εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς Μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς Θη-
335 βαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο, οὐδ'

ἐν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν ἔχει Φίλιππος, ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλανᾷ δὲ καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ, ἐκείνως αὐτὸν δέχεσθε. "οὐ 449
"στρατηγῷ δικάζομεν, οὐ περὶ τούτων κρίνει. μὴ λέγε
"εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλος τοῦ Φωκέων ὀλέθρου, ἀλλ'
"ὡς οὐ σὺ αἴτιος δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι Δημοσθένης ἠδί-
"κει, νῦν λέγεις, ἀλλ' οὐχ ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου κα-
"τηγόρεις; δι' αὐτὸ γὰρ εἶ τοῦτο ἀπολωλέναι δίκαιος
336 "μὴ λέγε ὡς καλὸν εἰρήνη, μηδ' ὡς συμφέρον· οὐδεὶς
"γὰρ αἰτιᾶταί σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην·
"ἀλλ' ὡς οὐκ αἰσχρὰ καὶ ἐπονείδιστος, καὶ πολλὰ ὕστε-
"ρον ἐξηπατήμεθα, καὶ πάντ' ἀπώλετο, ταῦτα λέγε.
"τούτων γὰρ ἁπάντων ἡμῖν αἴτιος σὺ δέδειξαι. καὶ τί
"δὴ μέχρι νυνὶ τὸν τὰ τοιαῦτα πεποιηκότα ἐπαινεῖς;"
ἂν οὕτω φυλάττητε αὐτὸν, οὐχ ἕξει τί λέγῃ, ἀλλὰ τὴν ἄλλως ἐνταῦθ' ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται.

337 Καίτοι καὶ περὶ τῆς φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη· πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς. ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε ἀτοπώτατον ἁπάντων ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ Θυέστου καὶ τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο, ἐξεβάλλετε αὐτὸν καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων καὶ μόνον οὐ κατελεύετε οὕτως ὥστε τελευτῶντα τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι, ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασι μυρί' εἴργασται κακὰ, τηνικαῦθ' ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε.
338 μηδαμῶς· μηδὲν ὑμεῖς ἀβέλτερον πάθητε, ἀλλὰ λογίζεσθ' ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, εὔφωνον σκοπεῖν, πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν ἀξιοῦντά τι πράττειν δίκαιον καὶ φρόνημ' ἔχονθ' ὑπὲρ μὲν ὑμῶν μέγα,

πρὸς δ' ὑμᾶς ἴσον, ὥσπερ ἐγὼ Φίλιππον μὲν οὐκ ἐθαύ- 450
μασα, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἐθαύμασα, ἔσωσα, οὐδὲν
ὑπεστειλάμην. οὗτος δ' ἐκείνου μὲν προὐκαλινδεῖτο
339 καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δ' ὑπερεώρα. ἔτι τοίνυν
ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα ἢ εὐφωνίαν ἤ τι τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγε-
νημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν πάντας
δεῖ· κοινὸν γὰρ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῦτ' ἀγαθὸν
γίγνεται· ὅταν δ' ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ καὶ παν-
τὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναν-
τίως ἀκούειν, ὡς πονηρία δυνάμεως δόξαν εὑρομένη
340 παρ' ὑμῶν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε δ', ἀφ' ὧν οὗ-
τος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα.
αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις,
ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἀν-
τιστῇ, διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου ὡς πο-
νηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές.
341 Ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
αὐτὸν τὸν Φίλιππον πράγματα πανταχῶς συμφέρει
τουτονὶ ἡλωκέναι, θεάσασθε. εἴτε γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς
ἀνάγκην τῶν δικαίων τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον
μεταθήσεται· νῦν μὲν γὰρ ᾕρηται τοὺς πολλοὺς ἐξα-
πατῶν ὀλίγους θεραπεύειν, ἂν δὲ τούτους ἀπολωλό-
τας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς καὶ πάντων κυρίοις
342 τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἴτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ
νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ, τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκεί-
νῳ ποιήσαντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν
τούτους ἀνέλητε· οἱ γὰρ οἰόμενοι δίκην ὑφέξειν τοιαῦτ'
ἔπραξαν, τούτους, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ἐφεθῇ, τί 451
οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον Εὐθυκράτην, ποῖον Λασθέ-
343 νην, τίν' οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ' οὐ πάν-
των τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν, ὁρῶντα τοῖς

μὲν ἅπαντα πεπρακόσι χρήματα, δόξαν, ἀφορμὴν τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν, τοῖς δὲ δικαίους τε παρέχουσιν ἑαυτοὺς καὶ προσανηλωκόσι χρήματα πράγματα, ἀπεχθείας, φθόνον περιόντα παρ' ἐνίων; μηδαμῶς· οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν οὔτε πρὸς εὐσέβειαν οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι, καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις Ελλησιν